37
36 D
10

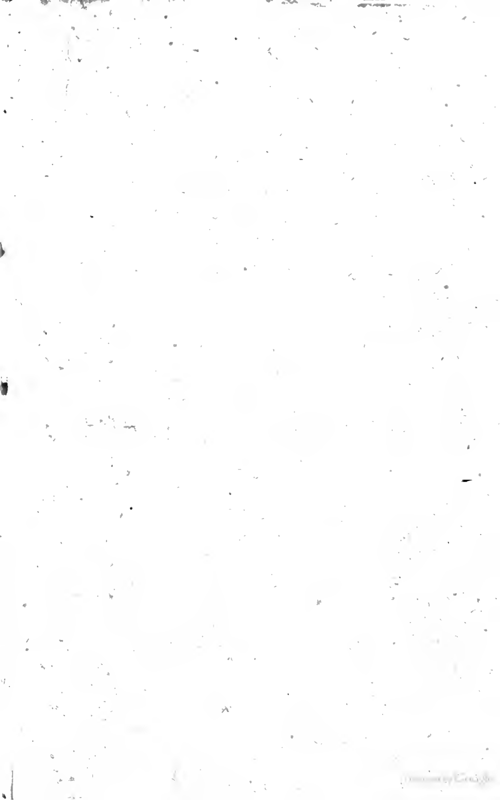

REVERENDISSIMI

P. FRANCISCI

BORDONI

PARMENSIS.

REVERENDISSIMI
P. FRANCISCI
BORDONI
PARMENSIS

SACRÆ THEOLOGIÆ DOCTORIS COLLEGIATI,

Utriusque Juris Professoris, Sanctæ, & Universalis Inquisitionis Qualificatoris, ac in Patria Consultoris, in Episcopali Curia Examinatoris Synodalis, necnon Religionis Tertii Ordinis Sancti Francisci Exgeneralis,

OPUS POSTHUMUM,

Consistens in diversis Meditationibus, ordine contexto super Miraculorum essentiam, & qualitatem; quo faciliùs aperitur aditus ad Beatificationem, & Canonizationem Servorum Dei,

Diù à multis desideratum; eò quia causam efficientem, materialem, finalem, & reliqua simillimè ad Miraculi rationem spectantia, luculentèr explicat: Variis doctrinis ditatum: Historiis, & ferè omnis generis eruditione refertum,

Cui subsequitur quædam Additio: AN DEUS FACIAT SEMPER ID, QUOD MELIUS EST? Controvertibilitèr ab Auctore digesta; elucescere magis videtur;

Hæc enim in lucem nunc primò prodeunt unà cum ADUOCATO MULIERUM (contrà quendam Hæreticum) quæ probantur de specie hominum; Passionis CHRISTI, ac æternæ salutis participes. Quem libellum scripsit vivens, dum Officio Generalatus adhuc fungeretur ipse Auctor,

Non minori labore, quàm industria P. FRANCISCI ODOARDI MANCINI de Parma S. T. D. Collegiati, Exprovincialis, Examinatorisque Synodalis, ac in Conventu Sanctæ MARIÆ Quarterii de præsenti Prioris perordinata, & in hunc modum ea meliori solicitudine, qua fuit possibilis, excerpta, cum brevi narratione mortalis vitæ Auctoris.

PARMÆ,

Typis Pauli Monti CIƆ IƆ CCIII.

SUB SIGNO FIDEI, CUM PRIVILEGIO.

SANCTISSIMO, AC BEATISSIMO

Universalis Ecclesiæ Sanctæ Romanæ

PONTIFICI OPTIMO MAXIMO

CLEMENTI
UNDECIMO.

LIBER de Miraculis, Opus posthumum Patris Francisci Bordoni multiplici eruditione refertum, ad Te veluti sponte advolat, BEATISSIME PATER. Primùm quidem, quia cum

cum hic labor ab Auctore susceptus sit ad Canonizationem Sanctorum, ritè, rectèque perficiendam, quæ res ad PONTIFICEM SUMMUM maximè spectat; SUMMO PONTIFICI debuit dedicari. Deindè sicut in causarum ordine res ab Auctore rerum omnium Deo ità sunt constitutæ, ut peculiaribus deficientibus causis ad universales referantur effecta; ità hoc Opus proprio viduatum patre, quippè qui multis abhinc annis decessit, non alium debet agnoscere, quàm eum, qui Universalis est totius Ecclesiæ Pastor in terris, & Pater. Accedit his quoque ingenium illud tuum, quo virtute præditos Viros benignè foves, ac suscipis: quæ me ratio in primis excitavit, ut Patris Bordoni Doctissimi Viri labores Tibi offerrem, sperans fore, ut ea CLEMENTIA, qua mirum in modum & re, & nomine sic eluces, non sinè animi delectatione eos recipias: cum præsertim in hoc doctrinarum genere plenissimè sis versatus. Hac etiam ratione temeritatis nota cordatos Viros me liberaturos non dubito, qui dum in humili positus gradu, Te in excelsissimo humani generis fastigio constitutum, ausus fuerim hujus Operis Patronum seligere. Scio Te nihil de meo accepturum, dum alieni offero labores ingenii: at voluntatem meam confido futurum, ut non respuas: nam, ut inquit Plinius; *Et Diis lacte rustici, & mola tantùm salsa litant, qui non habent thura*. Pedes Tuos non sinè animi submissione, & humilitate deosculor, Deumque precor enixè, ut Te hoc difficillimo tempore servet incolumem, ad Ecclesiæ Romanæ, & Christiani Gregis Universi fœlicitatem.

SANCTITATIS TUÆ

Humillimus, inutilisq; Servus
F. Franciscus Odoardus Mancini
Religionis Tertii Ord. S. Franc. Minim.

FACULTAS REVERENDISS. PATRIS GENERALIS TERTII ORDINIS SANCTI FRANCISCI.

NOS FR. BONAVENTURA GUGLIERI *Assistas S.T. Doct. Religionis Tertii Ordinis Sancti Francisci de Pœnitentia nuncupati Minister Generalis, & Servus.*

Admodum Reverendo Patri Magistro Francisco Odoardo Mancini S.T.D. Collegiato Exprovinciali, necnon Examinatori Synodali, ac Nostri Conventus Parmæ Priori habenti duos libros, in unum redactos; nempè: De Miraculis in ordine ad Canonizationem Sanctorum &c. Advocatumque Mulierum, quæ probantur de specie hominum, Passionis Christi, ac æternæ salutis participes, &c. *studio, & opera Reverendiss. Patris Francisci Bordoni Nostri ejusdem Ordinis Exgeneralis luculentèr elaboratos; virtute præsentium facultatem concedimus, ut servatis, servandis, Typographo, ad imprimendum, tradat.*

Dat. Mediolani in Conventu Nostro S. Mariæ Paradisi die 18. *Decembris* 1702.

Fr. Bonaventura Guglieri Min. Gen.

Loco Sig. ✠

F. Jo: Baptista Pagani Secret. Gen.

FEria 4. *die* 10. *Augusti* 1701. *Eminentissimi dixerunt, quòd præsens liber, prævia correctione, imprimatur.*

De mandato Reverendiss. P. Magistri Fr. Jo: Baptistæ Pichi de Ancona, Inquisitoris Generalis Parmæ, legi Librum, cui titulus: Pia Meditatio super Miraculorum essentiam, & qualitatem, & quæcumque in illo doctè, perspicuè, & subtilitèr agitantur expendens &c. *nihil Fidei, nihil Pietati, nihil probis moribus adversum inveni, imò omnia sacris Paginis consona judicavi, & quod publicæ utilitati in lucem prodeant. Hac die* 26. *Septembris* 1702.

F. Carolus Franciscus Fallettus Ordinis Prædicatorum Lector primarius in Collegio S. Petri M. Parmæ, & Sancti Officii Prævic.

IMPRIMATUR

Fr. Jo: Baptista Pichi Inquisitor Gen. Parmæ.

IMPRIMATUR

Aloysius dalla Rosa Vic. Gen.

VIDIT

Petrus Aloysius March. dalla Rosa Consiliarius à Latere C.S.S. & P. Præf. Cam.

Dum

Dum Parmensis Typographus in principio hujus Libri: De Miraculis &c. *Prælo submisso, scilicèt Anno nuper elapso, transmisit per Orbem Titulos hujus operis, monendo suos Contypographos: Unus ex his pervenit ad manus Literati Adolescentis Romæ, cujus Nomen apparet subscriptum ad calcem ejus Poeticæ Compositionis, quam in laudem Auctoris, omnibus Literatis, ac Virtute præditis, elegantèr componens, tenuitati meæ, de Roma inexpectantèr in Epistola transmisit. Ità est, prout sequitur.*

IN LODE DELL' AUTORE

A' LETTERATI, E VIRTUOSI.

SONETTO.

DI CHRISTO il Sacro Stemma, ò Tu che reggi,
E Tu, ch' il giusto all' huom dici ne Fori;
Tu ancorche note fai d'un Dio le leggi,
E Tu che i Sacri Arcani ogni hora esplori.

Tu ch' alla Morte il piè fermar ti preggi,
Dal corpo human fugando i freddi humori,
E Tu qualunque di Virtù lampeggi,
Di Minerva tenendo i primi honori,

Fissa lo sguardo in questi fogli, e vedi,
Se al tuo saper oggi FRANCESCO insegni,
E se il saper, il suo sapere eccedi.

Questi di tua Virtù saranno i segni,
Se mentre un' Opera tal leggi, e rivedi
Piamente meditar, quella non sdegni.

Di Gio: Vittorio Mancini
Accademico infecondo.

BREVIS

BREVIS NOTITIA
GESTORUM
MEMORABILIS VIRI
P. FRANCISCI
BORDONI
PARMENSIS,

Nuper edita, occaſione Impreſſionis ejus voluminis manuſcripti de Miraculis, ut qui præmanibus, quaſi continuò, Sapientum in libris ubique terrarum videtur nobilitatus; etiam quo ad mores, perſonæque gradus (prout permittitur) omnibus, tanti Viri maximè inoteſcat ſua terreſtris peregrinatio. Ne Literarii ejus partus inter Catholicos appareant à perſona ipſa, fœcunda virtutibus, unquam degeneres.

I. Aſu nunc habuimus Iſtius primordia, quoad eſſe, dum ad indagandas de ipſo aliquorum ſcriptiones, tendebamur; Ejus ortum; & de quibus exierit ad lucem hujus ſæculi, parvicula notatio nobis (ſua manuſcripta) multum juvat; ut ad faciem, ſeù notitiam cujuſcunque parumper ſcribere valeamus.

II. Pater Franciſcus ergò Bordonus Parmenſis; in ſæculo Joannes: ortum habuit ex Joanne Franciſco de Bordonis Civitatis Parmæ, necnon Clementia de Attendulis, Florentina; die vigeſima quinta Menſis Aprilis, Anni Milleſimi quingenteſimi nonageſimi quinti; quo die baptizatus fuit. Hæc ille, ſua manu in parte ſcripſit.

III. Chriſtianè fuit educatus. Et quamvis eſſet in principio ſtudiorum aliqualitèr durus, in percipiendo regulas doctrinales; attamen excolendo frequentiùs memoriam, pari paſſu multùm profecit. Itaut in Gymnaſiis Patrum Societatis Jeſu, nondùm exacto tertio decimo ætatis ſuæ anno, honorarios gradus, diligentioris ſcilicèt, adeptus fuerit inter alios.

IV. In viſendis Eccleſiis, necnon inſerviendo Miſſis, multùm apparvit devotione, ac modeſtia plenus. Ideò multorum ſibi captivavit bene-

volentiam: ut aliis pueris pro exemplo proponeretur.

V. Vix completo quintodecimo Anno ætatis propriæ, ob singularem devotionem in Beatissimam Virginem, cujus Gratiosissima Effigies (quæ Sanctæ Mariæ Quarterii tunc venerabatur in Ecclesiola) petiit Abitum Religionis Tertii Ordinis Sancti Francisci, de Pœnitentia nuncupati, occasione festivitatis tantæ Virginis, quæ jam celebratur quot Annis tertia Dominica Maii. Ideò admissus à Patribus, per manus Admodum Reverendi Patris Bonaventuræ de Musis indutus fuit septima die Februarii, Anni sequentis millesimi sexcentesimi decimi solemnitèr in Ecclesia Parochiali Sanctæ Mariæ Burgi Tascherii, ubi conventualitèr eo tempore Patres Religionis morabantur. A quibus de Joanne quidem, in Fratrem Franciscum nominatus fuit coram Populo, qui ad solemnes Vesperas convenerat.

VI. Connumeratus ergò hujusmodi Religiosorum familiæ; fuit sequenti die consociatus, ad itinerandum, ut in locum Noviciatus, juxtà Ecclesiasticas Ordinationes, duceretur. Quoque perventus, sub disciplina Magistri Noviciorum in Conventu Sanctæ Mariæ Posgargani propè Terram Collescipionis in Umbria constitutus cum aliis; multùm in via observantiæ Regularis profecit; itaut Magistro ipsi non parum esset sublevaminis, dum aliquandò pro instructione aliorum, minoris intelligentiæ, usus fuerit.

VII. Completo namque annuali curiculo probationis, non minori exercitio mortificationis, quàm cæteris experimentis regularis disciplinę inventus idoneus; suam solemnem Professionem in manibus emisit Admodum Reverendi Patris Hieronymi de Marchettis à Crema, tunc in Officio Superioris, hora quartadecima, quinto Idus Februarii, Anni millesimi sexcentesimi undecimi, Dominicæ Incarnationis.

VIII. Emissa deniq; Professione, se multum dedit studiis Philosophiæ, ac Theologiæ, sub disciplina præceptorum, quasi furando tempus, tempori nocturnis (ut solitus erat dicere) horis, quas etiam insomnis, pro studio, vigil insumebat. Et ipse, quamvis implicatus ab obedientia, ad quæstuandum Religioso more, à certis Superioribus, qui parvi pendebant ejus intelligentiam; sæpè in viis percurrere scripta lectionum, quæ secùm semper habebat; à multis observatus, non parva, nec minori admiratione fuit.

IX. Et quantumvis acclamaretur à personis, indignè ferentibus, Juvenem studiis deditum, ità onustari; attamen hujusmodi laboriosa itineraria lætantèr subibat, quasi ad æpulas invitaretur, quandò eleemosynarum quæstum sui Superiores offerebant.

X. Crescente ideò Juvene Francisco in Scholasticis Doctrinis; crevit in eo etiam Observantia regularis disciplinæ, necnon singularis diligentia in exequendis Superiorum mandatis. Quare non paucam benevolentiam reportatus; In Conventu formali studiorum ab ipsis collocari meruit, ut ibi eo præstantiùs requisita curricula scientiarum complere posset.

XI. Romæ, Parmæ, ac Placentiæ sustinuit publicè tres Cathedras Philosophiæ scilicèt, necnon Theologiæ laudabilitèr Anno millesimo sexcentesimo decimonono, dum paulò ante in Lectorem nominatus, ac in

pluribus

pluribus disputationibus, sæpè argumentando; dedit non pauca testimonia suæ virtutis. Ideò in ejus laudem juremeritò quidam litteratus, ex nostris benè valvit, exprimere; (a) *dum recto tramite; inceptumque studium, inoffenso pede percurrens, admirabilem unionem in operibus suis inter studium, & Regularem Observantiam præseferens*, testificatum apparet.

XII. Supradicto scilicèt Anno ad Sacrum Præsbyteratus Ordinem etiam promotus die vigesima prima Septembris; in Ecclesiola Divæ Mariæ Quarterii sequenti die suum obtulit primò Sacrificium coram populi multitudine, qui frequentèr ad hujusmodi Sacellum conveniebant. Attamen tali die major fuit concursus, dum solemnitèr, sparsum fuit: quòd Sacerdos novellus, ex Religiosis Sanctæ Mariæ, suam cantare primam dispsuerat Missam.

XIII. Anno vigesimo primo suprà millesimum, sexcentesimum, dieque undecima Februarii recepit Insignia Theologalia Parmæ, ubi connumeratus inter Patres ejusdem Collegii; meritis quidem præstantior, longè semper fulsit, quàm ætate provectus, apparvit. Et dum in aliqualibus paulò post versaretur scientiis, ab Episcopo Parmensi missus ad concionandum in aliquibus Ecclesiis suæ Diœcesis; spontè ab hoc se abdicavit, ut in sua solitudine potiùs ad moralia studia incumberet.

XIV. Post celebrem transportationem Patrum Religionis factam de Conventu S.Mariæ Burgi Taschenii (dicto etiam à Populo, S.Genesii Martyris) ad Conventum, & Ecclesiam novam Sanctæ Mariæ Quarterii Parmæ, ubi Religio in perpetuum est permansura. Fuit Pater Franciscus Bordonus electus in Priorem hujus Anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo septimo, in cujus munere laudabilitèr se gerens; huic officio renunciavit, dum suffectus Mediolani Magister Novitiorum; non potuit in isto per triennium quoque durare. Attamen denuò electus, mirum non fuit, dum triennio priùs Deffinitor Provincialis factus, & prudentèr sibi spectabilia exercens, ad laboriosiora quoque subire; videretur.

XV. Completo in Prioratus officio circitèr hoc triennio (antequàm ad majora progrederetur) fuit à Reverendissimo Patre Thoma Petrobello Inquisitori Generali Parmæ creatus Consultor Theologus Sancti Officii Sacræ Inquisitionis; ubi ad Congregationes conveniens, pluries resplenduit claritas ejus puræ intelligentiæ; necnon maturitatis ingenii. Qua de causa profectus ad capitulum provinciale.

XVI. Anno quadragesimo primo suprà sextum decimum sæculum nostræ salutis; die octava Januarii electus fuit in Provincialem, plenis votis, Provinciæ Bononiæ, quæ jam experta existens ejus prudentissimæ Idoneitatis, magnoperè concepit, quod in multis posset ei suffragare, dum in antedictis muneribus tàm benè resplenduit ejus paterna erga Religiosos cura.

XVII. Et ne, pro scribentis libito, reputentur ista; non insolitum videbitur, si de hujus Viri Gubernio exprimantur aliqua de his, quæ in Epistola sui funeris leguntur impressa. (b) *Quàm fuerit coram omnibus vigilantissimus ovium Pastor; Zelantissimus Paupertatis amator; Destructor abusuum; studiorum Promotor*. Hæc jam veritas comprobavit, dum in multis Cænobiis Provinciæ Bononiensis resplendescere cæpit studentium frequentia

(a) *Pater Fuzzius*. (b) *Epist.*

in literis

in literis, cum pari augmento religiosæ disciplinæ. Qui fulgentes in Scholasticis exercitiis (exemplo hujusmodi Prælati sui) uberimè in campis Minervæ; velut inserti palmites, fructificarunt.

XVIII. Hunc Patrem Curia Episcopalis Parmæ sibi elegit in Examinatorem Synodalem; ubi per annos multos fulgens, in examinando, ejus humanissima benignitas; sivè admissi; sivè repulsi, concurrentes; pari anino reverentèr ubique prosequebantur.

XIX. Hunc paritèr nostra Religio Romæ in Comitiis Generalibus, etiam in Deffinitorem Generalem volvit. In quo gradu magis, ac magis elucens notabilis ejus prudentia; non frustratoria visa fuit Patrum electio; dum in explanatione multarum perdifficilimarum dificultatum resplenduit ejus promptitudo.

XX. Anno paritèr Jubilæi millesimo sexcentesimo quinquagesimo acclamatus fuit in Romana Curia Procurator Generalis totius Religionis Tertii Ordinis Sancti Patris Francisci, non minori dispositione benignitatis Divinæ; quàm lætitia omnium, ut in Urbe, Orbique universo suæ sapientiæ radii magis elucesserent.

XXI. Hoc veritas facillimè comprobavit. Nam Romæ personalitèr convolans, ut Superiorum nutibus promptè incumberet. Ibi ejus librum (quod Sacrum Tribunal Inquisitionis Titulo inscriptum) Typisque submittens, Sacræ Congregationi contrà hæreticam pravitatem dedicavit.

XXII. Quare ab hujusmodi Universalis Inquisitionis Sacrę Congregationis Emminentiss Patribus benignè in honorem acceptus; illicò S. Officii Qualificatorem declaratus fuit. In quo gradu eo demissius apparvit: quantò in gratulatione tantorum; de facto, ejus Humilitas magis resplenduit.

XXIII. Convocatis, nimirùm eo tempore pro Capitulo Generali Religionis, Patribus, nempè Anno quinquagesimo tertio suprà sextumdecimum seculum; in Conventu S. Antonii de Pàdua Civitatis Assisii, fuit canonicè in Generalem electus totius Religionis, unanimi Vocalium consensu, magis respuens; quam huic Dignitati aspirans. Quodq; semper ei pœna fuit; quantumvis non à solitudine sui studii, massa curarum divertere valeret.

XXIV. Ad primam ergò nostræ Religionis Dignitatem evectus, multa præbuit suæ Prudentiæ, necnon Vigilantiæ minoris exempla. Componebat siquidem animos fratrum promptitudine verborum; ne quasi discriminantes inter se viderentur. Profuit aliis tantis præventione superveniens, antequàm præcogitata rivalium suppeditarent, aut Cænobiorum, aut innocentium præcipitia.

XXV. Non ei fuit difficilè in uno sexennio morali passu Religionem visitare, in qua bis ad quoslibet Conventus personalitèr conveniens; præter aliquales Provincias, ob impetus Bellorum, sivè aliorum pernicie malorum perterritus. Et quòd non potuit in persona facere; sua diligentia voluit, in scriptis fidelitèr sibi demandari, ut omnium Conventuum, quæ tunc florebant in esse; futuris temporibus continuò sub oculis posterum in voluminibus impressa cernerentur.

XXVI. Hoc pro encomio tantæ sedulitatis, qua pervolutavit, visitando Cænobiorum intima, testantur Historia, cum Archivio Bullarum Volumina, prelo demandata. In his equidem leguntur Origines, Proventus

tus, obligationes, unà cum Privilegiis, ac cæteris quibuscunque spectantibus ad bonum Religionis, quæ tunc sub tanto Ministro lætabundè florebat.

XXVII. Ea, quæ præbuit suis in Ministerio consodalibus, non tantùm in opere, verbo, atque scriptis, demonstraverunt exemplaria virtutum; continuati undique boni mores; Regularis Observantiæ amor, & zelus. Non sibi parcens; omnibusque aliis potiùs favens, ut Pastor bonus enituit.

XXVIII. Ipse tàm Generalis, quàm Exgeneralis in omnibus contradictionibus, magis humilitate animi, quàm pravitate se offerens; multò faciliùs vicit; quandò minùs ad superandas res, perdifficiles ipsi videbantur. In hoc quidem fuit expertus, quandò ad pedes Summi Pontificis Alexandri Septimi (sanctæ memoriæ) supplex pro se (prout ego ex ejusmet ore audivi) reportavit: *Non quidem tu es ille Bordonus, qui versatus in his, quæ modò petis à nobis? Operare, qualitèr conscientia tua dictat, dum pro tantis moralitèr scripsisti.*

XXIX. Expeditus laudabilitèr ab Officio Generalatus, ad Cœnobium suæ nativitatis Parmæ se reportans, ibi totalitèr ad scriptionem multorum voluminum, ex diversis materiis; tàm in utroque jure, quàm ad morales, spiritualesque, aut historiales compositiones pergustavit. Non absque detrimento Chori, aut cæterorum Regularis Observantiæ ministeriorum, quibus interveniebat diligentèr, tàm ad ea, quæ ante lucano tempore fiunt; quàm in cæteris horis Mater Religio ad praxim exhibet filiis suis.

XXX. Raró ad conficiendum Sacrum se abstinuit; & quamvis Exgeneralis ornatus etiam tantis, ac stupendis prærogativarum generibus; simplicissimi Sacerdotis (ne dicam minùs) ità in Choro, ac in cæteris congressibus liberrimè apparvit: quasi non esset ille Bordonus, cui Minerva suggesserat fluenta non parva rutilantis Sapientiæ.

XXXI. Ex multis partibus confluebant Viri nobilitate non tàm illustres, quàm virtutibus, ut cum eo perdifficiles conferrent quæstiones. Et ubi non valebant propria ingenii magnitudine; reportabant à promptitudine hujus, quasi de scientiis nulla in ipso, aut obscuritas, vel faticosa congeries videretur fuisse.

XXXII. Per duo completa circitèr lustra Parmæ sibi delectam præcucurrit mansionem; soli Deo serviens; literisque vacans; multis de suis memorabile reliquit exemplum. Ubi varietate voluminum provisione, ac ejus præcipuè scriptorum fœcundissima unicuique præbuit, pro capessenda virtute, oblectamenta. Ut quem non potuit de posteris alloqui præsentem; continuò præmanibus revolvens volumina, ejus frueretur doctrina saltem.

XXXIII. Denique ad septuagesimum septimum pertingens ætatis curriculum, Religionis sexagesimum; fuit per aliquot menses præventus à morbo læthali, qui paulatim succrescendo in pectore ad intima ventriculi; sivè ob deficientiam caloris; aut ex nimia occupatione in studiis: multos in ipso excitavit dolores. Et quamvis peritia Physicorum pluriès in applicandis remediis apparvit solicitior: attamen frustratoria se reddidit,

dum insolescens magis morbosa materies;ad ultimum suæ vitæ terrestris terminum septimo Idus Augusti;hora circitèr vigesima, reduxit ipsum Patrem Francīscum Bordonum,benè dispositum;cui ego dixi ultimum in Domino, vale. Anno scilicèt septuagesimo primo suprà millesimum sexcentesimum, munitus Sacramentis Sanctæ Matris Ecclesiæ, nec non Benedictione Pontificali, quam ipsi contulit Illustrissimus D. D. Carolus Nembrinus B. M. Episcopus Parmæ, qui eum personalitèr invisit.

XXXIV. Hæc pauca de Optimo Viro Patre Francisco Bordono Parmensi, ad omnium notitiam, fidelitèr scripsi his ultimis temporibus; occasione cujusdam impressionis Voluminum, quæ de suo labore, necnon manuscripta reliquit. Ne satis in oblivionem remaneant ea, quæ humanitèr celebrari possunt. Nam ego ad ejus obitum præsens, ob illius mihi datam suæ conscientiæ confidentiam, (etiam uti Prior Conventus in Officio) Sacramenta, necnon cætera personali mea imbecillitate, ad honorem Magni Dei libentèr exhibui; magnaque mea cum lætabunda consolatione ministratus sum. Non pauca mihi, & cæteris relinquens exempla, religiosè vivendi; ut simillimè in extremis cum ipso, dulcitèr invocando Jesum, non terreat nos immanis ille ictus moriendi.

XXXV. Die sequenti exanime suum Cadaver associatum ab Illustrissimorum, & Excellentissimorum Collegio Theologorum, in Ecclesia Sanctæ Mariæ Quarterii,non parvi pompa in mane deportatum fuit; cui, ad visendum numerosus populus confluens: raras ejus virtutes omni libertate unus ad alterum inter se colloquebantur. Tandem expletis supercum sacris functionibus, in cornu Evangelii, effossa humo, in capsa lignea, cum aliquibus memoriis conditum fuit post meridiem. Ubi à Cæmentariis redactum subitò ad pristinum suum esse pavimentum: Cessavit quidem illa multitudo concursus; non verò memoria hujus tanti Viri apud omnes.

XXXVI. Pro die septimo Depositionis (quæ fuit quartadecima ejusdem currentis Augusti feria quinta scilicèt) renovata fuit Sapientissimi Bordoni memoria, occasione solemniarum, pro suffragio, exequiarum. Ubi ad Ecclesiam, lugubritèr, imò sapientèr, pro eruditissimis Elogiis in obsequium Defuncti expositis, ornatam. Confluentes itidem ex multis partibus Viri docti, mœrentes ob perditam tanti Viri conversationem. Coram omnibus Antiquissimi Collegii Patribus Theologis equidem; ac Personis Illustribus, habuit Orationem elegantissimam Pater Franciscus Maria Quatrofratrius Societatis Jesu; quæ fuit impressa eodem Anno, unà cum cæteris compositionibus, Parmæ factis, occasione hujusmodi funeris, per Marium Vignam; necnon per eundem reimpressis Anno 1676. Ex quibus planè constat: qualitèr fuerit Patris Francisci Bordoni Peregrinatio vitæ in terris; nonque dissimilis evasit sua transmigratio ab humanis. Hæc ità scripsi ego Frater Franciscus Odoardus de Mancinis, Religionis Tertii Ordinis Sancti Francisci Parmæ, hac die decima Mensis Martii Anno Domini tertio suprà Millesimum septingentesimum.

AD LECTOREM.

NE mireris, benevolissime Lector, dum inopinatè Sapientissimi Quondam Viri Patris FRANCISCI BORDONI Parmensis, Religionis Tertii Ordinis Sancti Francisci, Religiosi Professi, Tibi emendicata sermocinatione, repræsentatur in hoc ejus posthumo Volumine, aliquid etiam de sua in humanis literaria commoratio. Hæc nimirùm insignita magis tali nomine: quàm mortalis vita, meo videri, mihi suggestum est, nominari. Si non elegantiam discernis in hoc texere modo; absque tui discriminis dispendio; imputa magis ariditati personæ, parvi expers; quàm voluntati satis fœcundæ, multùmque cupida, in paucis: tot, ac tanta repræsentari de Uno: quot ejus virtutes, ut sydera in Orbe lucentia, coruscare videntur. Testis apud te sint Volumina, jam impressa; & nunc quæ à prælo calcata forent, sivè in futuro (adjuvante Domino) præ manibus habebis. In his forsan reperies, non rapina usurpatum, quod, convenientia, debitum fuit, perficere. Omnia in bonum percipe; ac ea benignitate, qua ornatum te considero, compatere; comprime, ac omni, qua possis charitate, perlege. Non curans errores, aut ea, quæ imperita manus, in messem non propriam

se im-

ſe immiſcens; non abſque aliquo diſcrimine, aut laudis, vel operis, pauperula perſona immunis evadere poteſt. Sit denique Tibi carum, quod in Uno, hæc Triplicatum compegit; Non quidem confuſione materiarum; ſed ut clariùs innoteſcant ſcripta Sapientiſſimi BORDONI, *quæ per multa temporis luſtra in oblivione contuſa: Tineæculæ non paucæ dilataverunt ora, quaſi ad ultimam perniciem demoliri excogitarent. Sint hæc tibi ſatis, Deoque grates, at in Domino benè Vale.*

INDEX MEDITATIONUM

Cum suis Quæstionibus.

MEDITATIO III. De Miraculis Christi.

MEDITATIO IV. An miracula sint necessaria.

MEDITATIO V. De Miraculis in Elementis.

MEDITATIO VI. De Miraculis in corporibus cœlestibus.

MEDITATIO VII. De Miraculis ex sanitate.

morbum

MEDI-

ME-

MEDITATIO XXXIII. De recognitione, & approbatione miraculorum.

1 *An probari directè possint miracula?*
2 *Ad quos judices spectat ea probare?*
3 *Quomodò debeant illa examinare?*
4 *An Tridentinum disponat de recognitione miraculorum, non solùm Sanctorum, sed etiam servorum Dei?*
5 *An Tridentinum disponat etiam de miraculis Beatorum?*
6 *Quid agat Episcopus, quandò vociferatur, Imaginem aliquam facere miracula?*
7 *An Tridentinum sub nomine Episcopi approbantis miracula, comprehendantur etiam Superiores Regulares?*
8 *Quales debeant esse Theologi ab Episcopo vocandi in consilium?*
9 *Quomodò recognoscantur novæ Reliquiæ?*
10 *Quomodò probentur Reliquiæ Sanctorum?*

MEDITATIO XXXIV. De Beatificatione, & Canonizatione Servorum Dei.

1 *Quid sit Canonizatio, & Beatificatio Servorum Dei?*
2 *In quibus conveniant, & differant?*
3 *An sint ambæ in Ecclesia Dei antiquæ?*
4 *An Papa in eis errare possit?*
5 *An sit de fide in his Papam errare non posse?*
6 *An sit hæreticum dicere, Papam in his errare posse?*
7 *Quid sit Beatificatio, seù Canonizatio virtualis, & interpretativa?*
8 *An sit de fide, quòd Papa habeat potestatem canonizandi.*
9 *An Episcopus possit canonizare?*
10 *An Concilium saltem Generale possit canonizare?*
11 *An Collegium Cardinalium?*
12 *An Legatus à Latere?*
13 *An Papa in exercitio Canonizationis requirat consilium Cardinalium?*
14 *Quis possit beatificari, & canonizari?*
15 *An infans possit his honorari?*
16 *An Sancti veteris Testamenti possint canonizari?*
17 *Quid requiratur pro Canonizatione Martyrum?*

MEDITATIO I.

Quid sit Miraculum, & de requisitis ad ipsum?

1 *Miraculum denominatur ab eo, quòd oculis mirum est.*
2 *Mirabile non ex substantia sua, quam ex modo, quo fit.*
3 *Miraculum definitur.*
4 *Signum est.*
5 *Quod definitur à S. Augustino.*
6 *Signum triplicis generis secundum Statum.*
7 *Signum dicitur diversimodè de Sacramentis, & Miraculis.*
8 *Sensibile est ad differentiam unionis hypostaticæ, & iustificationis.*
9 *Arduum, & difficile est Miraculum.*
10 *Insolitum est de ratione Miraculi.*
11 *Rarum pretiosum, & appetibile magis.*
12 *Sacramenta non insolitè, sed modo solito conferuntur.*
13 *Vires naturæ excedit miraculum, &*
14 *Quoad substantiam, & quoad modum.*
15 *Vires mensurantur ab ætate portantis.*
16 *Dæmones quandoq; faciunt mira, sed non miracula.*
17 *A Deo solum sunt miracula.*
18 *Ministerio Creaturæ Deus operatur miracula.*
19 *Finis miraculorum bonus est, & multiplex.*
20 *Opus supernaturale est miraculum.*
21 *Supernaturale, & naturale distinguuntur per ordinem ad agens.*
22 *Vires totius naturæ excedit miraculum.*
23 *Miraculum aliquandò contrà naturam.*
24 *Interdùm secundum naturam.*
25 *Est contra naturam rerum, quod virgo pariat.*
26 *Effectus alii sunt speciales Dei, & sunt miracula.*
27 *Alii communes causis secundis, & primæ.*
28 *Si isti fiant in instanti sunt miracula.*
29 *Christus cæcos aliquandò in instanti, aliquando successivè sanavit.*
30 *Prodigium, & Portentum, & Monstrum in quo differant à miraculis.*
31 *Voluntate, non necessitate fiunt miracula.*
32 *Gratia, & miraculum quomodò differant.*
33 *Portenta, & prodigia sunt verè miracula.*
34 *Petere miracula est licitum.*
35 *Hæreticus est negans miracula in Ecclesia Dei.*
36 *Fides necessaria in faciendis miraculis.*
37 *Sinapis grano assimulatur magnitudo fidei.*
38 *Optans beneficium ex miraculo debet credere.*
39 *Fides specialis in actu est necessaria.*
40 *Spes necessaria est ad miracula.*
41 *Caritas verò non.*

MEDITATIO I.

Nitium cujuscumq; rei tractandae à definitione nominis, & rei capiendum est, igitùr *Miraculi* nomen, quod debet esse objectum, & materia, circà quam, Deo illuminante nostrum intellectum, laborare intendimus mente, & calamo ad communem fidelium utilitatem, primo loco venit explicandum. Et quia debitus ordo in omnibus est servandus per quaestiones, & earum responsiones procedendum est.

Quaeres igitur 1. quid importet nomen *Miraculi?*

1 ℞. Nomen ejus componitur ex miro, & oculo, homines siquidèm videntes factum insolitum trahuntur ab ejus admiratione, & obstupescunt super operibus insolitis suprà ordinem naturae apparentibus; miraculum ergò denominatur ab admiratione. Nonnè fuit admirabile illud Christi, qui cum quinq; panibus, & duobus piscibus satiavit quinq; mille homines, & postquàm manducaverunt discipuli, ipso jubente, collegerunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinq; panibus ordeaceis, qui superfluerunt iis, qui manducaverant. Joan. 6. à num. 5. ad 14. Quid hoc mirabilius? De admiratione in miraculis testantur, quatuor Evangelistae, Matthaei 9. 33. *Et ejecto Daemone, locutus est mutus, & miratae sunt turbae.* Marci 10 36. *Et eo ampliùs mirabantur dicentes: omnia benè fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.* Lucae 11. 14. *Locutus est mutus, & admiratae sunt turbae.* Joannis cap. 7. 15. *Et mirabantur Judaei dicentes: Quomodo literas scit, cum non didicerit.* Admiratio igitùr est effectus consequens ad opus miraculosè factum, quià cum evenit praetèr rerum ordinem, cujus causa sensibus nostris non apparet, mentibus nostris admirationem, & stuporem ingerit, & eo magis, dum ministerio hominis videtur fieri, quod ejus vires excedit, undè Joannes 19 30. scribit: *In hoc enim mirabile est, quia vos nescitis, unde sit, & aperuit oculos meos.* Omnes sciebant, hominem illum esse natum coecum, & posteà videre, ignorabant verò, qua virtute illi aperuisset oculos, & eo magis obtupescebant, quo videbant, Christum nullam adhibuisse medicinam, nec remedium malo proportionatum, & illuminativum, sed potiùs improportionatum

tionatum, & quod est admirabi-
lius excœcativum, cum oculos
cœci linivisset luto, quod me-
dium tantum abest, ut prosit,
quod potiùs obest, & destruit
virtutem visivam. Admiratio igi-
2 tùr deducitur non tam ex opere
in se admirabili, quam ex modo,
quo miraculum contingit.

Quæres 2. Quid sit miraculum
in re?

3 ℞. Est signum sensibile, arduum,
insolitum excedens vires naturæ
à Deo factum ministerio creatu-
ræ intellectualis ad bonum finem.
Ex hac definitione colligitur, ad
miraculum propriè acceptum re-
quiri octo conditiones *Prima*,
quòd sit signum. *Secunda*, quòd
sit sensibile. *Tertia*, quòd sit ar-
duum. *Quarta*, quòd sit insoli-
tum. *Quinta*, quòd sit excedens
vires naturæ. *Sexta*, quòd sit à
Deo. *Septima*, quòd sit ab eo-
dem ministerio creaturæ intelle-
ctualis. *Octava* demum, quòd
sit ad bonum finem. Singula sunt
explicanda.

4 Prima conditio, quòd sit si-
gnum, habetur Joan. 2. 11. *Hoc
fecit initium signorum Jesus in Cana
Galileæ*. Quandò scilicèt conver-
tit aquam in vinum. Item cap. 4.
num. 54. *Hoc iterum secundum si-
gnum fecit Jesus cum venit à Ga-
lilea in Judæam*. Quando sanavit
filium Reguli de Capharnao.
Marci 16. 17. Miracula, quæ fa-
cturi erant Apostoli vocantur Si-
gna; Certum ergò est de fide,
quod miraculum est signum; &
probatur idem ex definitione si-
gni, quam tradit S. Augustinus
1. de Doctrina Christ. cap. 1. ab
omnibus receptus cum Scoto in
4. dist. 6. q. 10. §. Et quod addu-
citur. *Est autem illud, quod preter*
5 *sui cognitionem, quam ingerit sensi-
bus, facit, nos venire in cognitio-
nem alterius*. Scotus autem in eo-
dem libro dist. 1. q. 2. §. Secundo
dico, dividit signum in rememo-
6 rativum, quod est præteritæ rei;
& prognosticum, quod est rerum
futurarum; & in demonstrati-
vum repræsentans rem præsen-
tem. Miraculum autem est si-
gnum non rememorativum, nec
prognosticum, sed tantùm de-
monstrativum rei præsentis; in-
dicat enim seipsum prout fa-
ctum; dicitur sensibiliter, ut con-
versio aquæ in vinum, & aliud
à se, nempè causam, scilicèt Deum
operantem illum mirabilem effe-
ctum; omnis enim effectus re-
præsentat suam causam, & qui-
dem in hoc sensu signum natura-
7 le dicitur, cum uterque causa sci-
licèt, & effectus sint quid natu-
rale; independens scilicèt ab ho-
minum voluntate, in quantùm
scilicèt condistinguuntur à signo
artificiali quatenus id dependet
à libera hominum voluntate, ut
signum ad Cauponam, quod &
dici potest morale inductum ex
more, & consuetudine hominum;
supernaturale verò quo ad mo-
dum, & causam, quibus fit su-
prà vires naturæ. Et quamvis
Sacramenta dicantur signa, quæ
indicant gratiam, & suam cau-
sam, non tamen sunt ex hoc mi-
racula, quia licèt conveniant in
genere signi demonstrativi, dif-
ferunt tamen in modo, quia Sa-
cramenta sunt signa practica non
solum significantia, sed etiam pro-
ductiva gratiæ, ac proindè signa
practica, & moralia quidem; mi-
racula vero sunt & ipsa signa,
non moralia, sed naturalia qua-
tenùs independentia à voluntate

ministerii creaturę operantur, non artificialia, ut signa Sacramentorum; nec miracula sunt signa practica, sed merè ut ità dicam speculativa, quia non habent rationem operativi, & productivi, cum spectentur ut producta; Sacramenta verò uti causæ morales sunt signa operativa aliorum effectuum.

8 Secunda conditio est, ut miraculum sit tale signum, quod sit sensibile, & id deducitur ex effectu ejus admirationis, nam homo de solis sensibilibus admirationem haber, ergò necesse est, quod miraculum sit sensibile, ut trahat in sui admirationem: Et per hoc miraculum distinguitur ab aliis rebus, quæ excedunt vires naturæ, ut unio hypostatica, gratia, & hominis justificatio, transubstantiatio &c. quæ sensibus non patent corporaliter, nemo enim hominum in terra viator hæc misteria videre potest.

9 Tertia conditio est, quod miraculum habeat de ratione ardui, & difficilis, sivè in facto rei, sivè in modo. Nonnè arduum, & hæroicum fuit miraculum saturandi turbam quinque mille hominum ex quinque panibus, & duobus piscibus, conversio aquę in vinum &c. Quod sit arduum exprimunt *S. August. de utilitate cred. cap.* 16. *Alensis par* 2. *summæ q.* 24. *membro* 5. *Sanct. Bonaventura lib.* 1. *Compend. cap.* 28. *Contelorus cap.* 6. *de Canoniz. Sanct. num.* 4 *Viguerius de gratia divina cap.* 9. §. 2. *vers.* 1. *Pasqualig. ad Lauretum Franchum num.* 1178.

10 Quarta conditio, quod sit insolitum, non quia frequenter occurrere non possit, constat enim initio Ecclesiæ evangelicæ Christum Dominum infinita fecisse miracula, & pariter Apostolos Christum secutos, quibus virtutem dedit patrandi miracula, ut legitur Marci cap. fin. num. 17. & seq. tunc enim ad propagandam, & confirmandam fidem erant necessaria; Sed quia regulariter, & modo consueto, & ordinario non fiunt, nec sequuntur cursum causarum secundarum; Et ex cap.

11 legimus 24. dist. 97. ex S Hieronymo, omne quod rarum est appetitur, quia pretiosum, ut habet ibi Glos. v. Paucitatem, quæ habet, quod raro accidit esse miraculum, & cap. 2. in fine dist. 59. Rarum omne est, quod magnum est, meritò igitùr etiam ex hoc capite miraculum dicitur signum insolitum ex sua pretiositate, &

12 magnitudine. Per hanc quoque conditionem differt à Sacramentis, & celebratione, quæ non sunt insolita, nec raro, aut irregulariter ministrantur, sed sæpissimè, & totiès, quotiès fidelis indiget illis, & modo ordinario, & consueto. De hac conditione præcitati cum D. Augustino *apud Scotum in* 1. *sent q.* 2. *Prologi* §. *de octavo*, *Contelorus cap.* 16. *n.* 5.

13 Quinta conditio est, quòd excedat vires naturæ, ità quòd nulla creatura sivè angelica, sivè humana illud pertingere potest ex sua arduitate, cum sit extrà earum potentiam reservatum sub dominio, & potestate altioris causæ, quæ est Deus omnipotens. Secernitur autem opus miraculosum à non miraculoso per hoc, quod, opus naturale est effectus proportionatus suæ causæ naturali, cum ad invicem non se excedant, sed æquantur in ratione effectus, & causæ; miraculum verò

excedit

excedit virtutem causæ secundæ,
14 vel in substantia, vel in modo, quo fit. In substantia autem, vel quo ad factum, ut ajunt, quandò scilicèt, quovis modo spectatum non potest aliquo modo procedere à causa naturali, ut resurrectio mortui, illuminatio cœci nati, restitutio pedis præcisi &c. in his causa secunda nihil potest, nec quo ad substantiam, nec quoad modum, quia utrumque est causæ secundæ impossibile. modo verò, quandò effectus quidem provenire potest à causa secunda in ratione substantiæ applicando e. g. remedia infirmo, ex quibus sequitur paulatim applicatis sanitas, quæ successivè introducitur cum expulsione malorum humorum, tunc miraculum non est respectu sanitatis recuperatæ, quia sanitas & quo ad substantiam, & quo ad modum successionis sanandi, est effectus naturalis non excedens virtutem causæ. Quod si infirmus in instanti sivè cum applicatione remediorum, sivè non, fiat totaliter sanus, effectus iste dicitur miraculum, quia non remedia, sed Deus solus operatus est sanitatem, ut colligitur ex illo modo sanandi in instanti. Excedit ergò vires naturæ, cap. cum Martæ 6 de celebr. missar. §. Quæsivisti, ibi *Cedit quippè natura miraculo, & virtus suprà consuetudinem operatur* Ubi quod accidentia in consecratione panis, & vini mutant subjectum, *Arcbid. in cap. Nec mirum 26. q. 1. Contelor. cap. 16. nu. 4. Tataretus in 3. dist. 23. q. un. §. contra sequitur Faber in 4. disp. 5. num. 6. Barbosa alleg. 97. nu. 8. Pasqualig. ad Francbum nu. 1173.*

15 Observandum est pro clariori intelligentia hujus conditionis, quòd opus ut sit miraculosum, necessarium esse, quod excedat virtutem, non unius, vel alterius causæ, sed singularum causarum secundarum; experientia enim constat, quod infans non potest ferre pondus ut decem, quod portat puber quatuordecim annorum, & vir majus pondus sustinebit, quod illi serit impossibile; pondus ergo fit effectus portationis mensuratum cũ viribus portantium, undè si casu accidat infantem portare saxum, quod nec adultus regere potest, certè hic apparet miraculum, nisi sit illusio dœmonis, & sortilegium. Opus ergò, quod respectu unius est miraculum, respectu alterius est opus naturæ, dum ejus vires uon excedit. Multa
16 quoque faciunt Angeli præsertim mali, quæ nobis videntur miracula, tamen non sunt, nisi nobis mirabilia, quia non excedunt illorum vires; & quasi in instanti aliquandò expulsis malis humoribus sanant homines, id tamen miraculum non est, quia id non excedit eorum vires, sciunt enim perfectè applicare activa passivis, & removere causas infirmitatis, & eorum operationes dicuntur sortilegia sanitatis, non miracula, quia non excedunt eorum vires, nec ordinantur ad bonum finem, quod est ultima conditio requisita ad miraculum verum.

17 Sexta conditio miraculi est, quod sit à Deo, quia ille solus est, qui mirabilia operatur, Psal. 135. 4. *Qui facit mirabilia magna solus*. Ratio est, quia de ratione miraculi est, quòd excedit vires creaturæ, ergò ad sui factionem requirit causam perfectiorem,

rem, & efficatiorem, quæ solus Deus est existens suprà omnem naturæ ordinem, cujus auctor est. Sed de hac re in sequenti Meditatione latiùs.

18 Septima conditio est, quod Deus miracula facit ministerio creaturæ intellectualis, hoc est, Angelorum, & Hominum, ut constat ex Sacris Scripturis, Joan. 3. 2. *Nemo potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Misit enim Moysen ad Pharaonem ut populum suum liberaret, quod fecit, per eum multa, & stupenda miracula perpetrando cum sua virga, ut legitur Exodi per totum. Et de hoc ministerio sermo erit pariter in sequenti Meditatione.

19 Octava demum conditio est, ut finis, propter quem fiunt miracula, sit bonus; ratio est, quia cum opus miraculorum à Deo specialiter sit, necessè est, quod rationem bonitatis à fine accipiat; omnia enim Dei opera sunt bona, & perfecta. Finis autem propter quem fiunt miracula, est multiplex. *Primo* namquè fiebant initio Ecclesiæ ad propagandam, & confirmandam Catholicam Fidem, *Glos. v. Sedis Apostolicæ de Reliquiis, & Venerat. in 6.* ubi ait fieri ad corroborationem fidei; & ita est, ut colligitur *cap. ultim. Marci 17. Host. in sum. ibidem nu. 3. §. quartum est, Bellamera, in cap. Nec mirum 16. q. 5. num. 8. cum aliis Contel. cap. 17. nu. 6.* Nostris temporibus cum fides sit propagata, alii sunt fines, undè *Secundo* miracula fiunt ad augmentum Dei cultum, in his enim Dei servi invocationibus, precibus, & orationibus miracula impetrantes Deum honorant, & aliis fidelibus occasionem exhibent Deum colendi. *Tertio* fiunt miracula ad demonstrandam servorum Dei sanctitatem. *Quarto* fiunt ad utilitatem fidelium, dum infirmi sanantur, cœci vident, mortui resurgunt, &c. ad conversionem peccatorum, & infidelium &c. *Vide D. Thom. 2. 2. quæst. 178. art. 2. cum aliis Contelor. cap. 17. num. 7. Lauretus Franchus apud Pasqualig. num. 1180. & sequent.* Ad rationem ergo miraculi unus, ex illis finibus sufficit; ideò dixi, miraculum referri ad bonum finem, quicunque ille sit, quare non est necessè, quod ea referantur ad corroborationem fidei, ut dixit *Molfesius conf. 46. nu. 45. aliis citatis Contelor. cap 17. nu. 7.*

Quæres 3. An miraculum sit opus supernaturale, seù præter naturam, totius naturæ ordinem excedens, vel secundum naturam, aut contra naturam?

20 ℞. Miraculum est opus supernaturale, excedens ordinem totius naturæ, quandoquè secundum naturam, interdum contra naturam.

21 Primùm; quod sit opus supernaturale, probatur, quia naturale, & supernaturale non distinguunt naturam alicujus in seipso, sed per comparationem ad agens, Scotus tom. 8. in 4. dist. 10. q. 8. n. 9. ergo illud opus, quod procedit à causa secunda, est opus naturale, quod verò procedit tantum à causa prima, est supernaturale; sed miraculum à sola causa prima procedit, ex dictis sub cond. 7. & dicendis sequenti Meditat. ergo est opus supernaturale; procedit enim à Deo, qui est causa supernaturalis.

22 Secundum, quod miraculum exce-

excedat ordinem totius naturæ, probatum fuit suprà sub cond. 5. dum nullum connumeratur cum effectibus intrà ordinem ipsius naturæ; & licèt quandoquè aliquid mirabile videatur, non tamen semper miraculum est, sed effectus ipsius naturæ, & intrà ejus ordinem, quia non excedit ejus vires, ideò Theologi cum S. Thoma part. 1. q. 110. art. 4. dicunt, quòd non sufficit ad miraculum, quòd aliqua causa faciat aliquid, quod videtur esse extrà ordinem naturæ, ut si quis projiciat lapidem sursum, id est contra ordinem naturæ lapidis, quæ tendit secundùm ordinem naturæ deorsum, sed necessarium est, quod sit extrà ordinem totius naturæ, itaut nullam aliam possit habere causam, nisi solum Deum, id enim est esse extrà ordinem totius naturæ. Ita omnes cum *D. Thoma loco citato, & 2. 2. q. 178. art. 1. & 2. Archidiac. in cap. Nec mirum 26. q. 5. Malvetius de Canon. Sanct. dub. 3. nu. 4. cum aliis Contelor. cap. 17. nu. 2. & Pasqualig. num.* 1175. Miraculum ergò excedit non solùm ordinem naturæ, sed etiam totius naturæ tam collectivè, quam distributivè, quia nec natura, nec hæc vel illa natura efficere potest miracula defectu omnipotentiæ, quæ necessaria est ad miraculizandum, ut dicam in sequenti Meditat.

23 Tertium, quòd miracula quandoquè sint secundùm naturam, hoc est bona, & conservativa naturæ, apparet manifestè in resuscitatis, in cœcis videntibus, in mutis loquentibus, in infirmis sanatis &c. Et in hoc nullam video difficultatem.

24 Quartum, quòd aliqua miracula sint contrà naturam, patet etiam exemplo Ananiæ, & Saphiræ conjuges, qui nullo vim inferente ad necem, Dei judicio statim corruerunt coram Petro eos objurgante de pretio defraudato, Act. cap. 5. Hoc docet *Ægidius Roman. in 2. dist. 12 q. 2. dub. 13. & S. Bonaventura lib. 1. in compend. Theolog. ver cap. 18. apud Contelor. cap. 16. n. 6.* Miracula ergò destructiva personæ sunt contra naturã.

25 Aliis etiam modis miracula dicuntur esse contrà naturam, quamvis naturæ nullum fiat nocumentum, sed aliquid est contrarium in eo, in quo fit miraculum, ut quòd virgo concipiat, & pariat, manente virginitatis integritate, calcare aquas, tendere sursum, &c.

Quæres 4. An de ratione miraculi sit, quòd fiat in instanti?

26 ℞. Effectus miraculorum sunt in duplici differentia, nam alii ita sunt ardui, & impossibiles naturæ creatæ, ut ab ea attingi nullatenùs possint neque secundùm substantiam, neq; secundùm modum, sed tantùm à Deo impetrari possunt à servis Dei; hujus generis sunt revocare ad vitam mortuos, cæcos illuminare, claudos rectificare, surdis dare auditum, mutis loquelam, sistere solem, transferre montem; super hujusmodi, & similibus nulla virtus naturalis, nec humana, aut angelica potest, consequenter quovis modo sequatur effectus sivè in instanti, sivè successivè dicitur miraculum, quia nulla alia causa in eis est assignabilis præter Deum, ergò sunt verè tales effectus vera miracula, ita quòd non occurrit ulterius quærere ex industria, an creatura talium effectuum sit particeps. Alii

Alii sunt effectus possibiles à creatura, qui proindè communes sunt secundis causis cum prima, ut sanitas expulsa infirmitate, quandocunquè enim sanitas probatur inducta remediis naturæ, & medicinæ, miraculum non est, sed opus naturæ, & artis, quod tunc maximè apparet, quando per adhibita medicamina successivè, & paulatim infirmus recuperat sanitatem, nequè enim alio modo, & in instanti potest naturaliter sanari infirmus.

28 Ad discernendum igitùr an effectus sanitatis sit miraculum, an solùm opus naturale, & artis, videndum est, an in instanti, an successivè infirmus recuperavit sanitatem, si in instanti, concluditur, talem effectum esse miraculum, quia forma sanitatis inducta fuit sinè dispositionibus, quæ tempus, & successionem petunt in subiecto, ut ad formam recipiendam disponatur, cum à solo Deo forma sinè dispositionibus successivis inducatur in subiectum. Si verò successivè, probatur effectus tantùm naturalis, quia creatura successivè operatur disponendo materiam ad receptionem formæ.

29 Hinc est, quod Christus aliquandò cœcos illuminavit in instanti aliquandò successivè, quia illuminatio est effectus, qui à solo Deo provenire potest, cum excedat vires naturæ secundùm substantiam, & secundùm modū. Christus autem cœcum Bethsaidæ successivè illuminavit apud Marcum 8. 22. Alios verò duos in instanti fecit lumen videre, Matth. cap. 20. ad finem, ibi: *Tetigit oculos eorum, & confestim viderunt*.

Hanc distinctionem *Contelor. cap. 17. num. 10. Vers. sed ego, colligit ex Malvetio de Canon. Sanct. Rub. 3. nu. 51. & Molfesio cons. 46. num. 56. §. ita dicamus*, postquàm duas retulit opiniones, quarum *prima* tenet, factionem miraculi instantaneam esse de ejus ratione multis relatis exemplis utriusque Testamenti, quam tenet *Tostatus in Matthæum cap. 8. q. 15. & Rota in relatione Sanctorum Raymundi, Caroli, Corsini, Paschalis, & Teresiæ*. Posterior, quæ est communior, docet non esse necessarium ad miraculum, ut fiat in instanti; & probatur de miraculis factis à Deo ministerio Moysis, quando eduxit populum de populo barbaro, ut videri potest Exodi cap. 10. & 14. & de miraculo Elisæi 3. Reg. 17. & Eliæ 4. Reg. 4. in quibus locis miracula narrantur facta successivè Hanc sequuntur *Archid. in cap. Nec mirum 26. q. 5. num. 8. Bellamera nu. 5. Panvin. in Relat. S. Bonaventuræ par. 2. art. 5. Martin. Laud de Canon. S. Bernardini, cum aliis apud dictum Contelorum*. Sed allata distinctione facilè partes concilientur, ut ratio instantis requiratur, ubi agitur de effectu, qui potest procedere etiam à causa secunda, non verò, quandò causa secunda partem habere non potest in effectu, quia tunc non est opus requirere an fuerit factum in instanti, vel successivè, dum constat, ab alio provenire non potuisse, nisi à solo Deo. Sed de hac, quomodò infirmus dicatur in instanti sanatus sermo erit infra Meditat. 7. de Miraculis sanitatis.

Quæres 5. An Prodigium, Portentum, & Monstrum sint aliquid

aliquid aliud à Miracnlo, an idem cum ipso?

30 ℞. Hæc tria in re non differunt, quia sunt signa insolita à Deo causata ad bonum finem; Sed quo ad modum significandi in eo differunt, quòd miraculum præsefert admirationem, & stuporem ex facto præsenti; prodigium, & portentum sunt quidem signa insolita à Deo causata ad bonum finem, ut homines eorum terrore perterriti rescipiscant, & à malis retrahantur, non admirationem, nec stuporem, ut miracula, sed timorem, & terrorem ingerunt mentibus hominum. Prodigia ergo, & portenta portant, & prædicant aliquod malum futurum, de quibus fit mentio in sacra Scriptura: duo referam exempla, unum Josve 24. 5. *Misitquè Moysen, & Aaron, & percussit Ægyptum multis signis, atquè portentis*. Alterum act. 2. 19. *Dabo prodigia in cœlum sursùm, & signa in terra deorsùm sanguinem, & ignem, & vaporem fumi, sol convertetur in tenebras, & luna in sanguinem.* Hæc accident antequàm veniat dies judicii universalis. Terrorem ergò incutiunt portenta, & prodigia; miracula solam admirationē. Monstra demum sunt opera naturæ, quæ in aliquo vel deficiunt, ut carens manu, pede &c. vel superabundant, ut habens sex digitos, duo capita &c. de quibus Arist. 2. *Physic. tex.* 82. *lib.* 4. *de generat. animal. cap.* 4. *Scotus in* 4. *distinctione* 6. *quæst.* 2. *vers. De quarto membro, tom.* 8. *apud Vading. num.* 7. *cum seq. Meldul. disp.* 7. *Phys. art.* 2. *num.* 19. Est autem monstrum effectus casualis respectu causæ impeditæ, quæ monstrum non intendit, sicut causa impediens, quæ ex directo illud intendit. Sed hæc satis, quia monstrum nullatenus habet rationem miraculi, cum sit à natura, cujus vires non excedit, quamvis alioquin sit res mirabilis.

Quæres 6. An miracula eveniant ex necessitate, an ex voluntate Dei?

31 ℞. Nihil ex parte Dei fit ex necessitate, cum à nulla creatura cogi possit, sed omnia ad extrà operatur; ex parte verò creaturæ necessario fiunt necessitate finis, qnia ordinantur ad aliquod bonum creaturæ, in cujus gratiam fiunt. Habes hujus exemplum Pauli Apostoli, qui excœcavit Elimam Magum ad tempus; quia quærebat avertere Sergium Proconsulem à fide, quo miraculo edito, statim se convertit Act. 13. num. 12. De necessitate miraculorum infra Medit. 4.

Quæres 7. Quid sit Gratia? Et quomodo differat à miraculo?

32 ℞. Gratia est beneficium à Deo ex speciali ejus liberalitate, & benevolentia, concursu ordinario causarum secundarum, successivè factum, quo à malo liberatur petens sibi, vel alteri gratiam invocatione ipsius Dei, seù ejus Sanctorum. Singulas particulas explicabo, ex quibus utriusque differentia colligetur.

Dixi primo, quod gratia, est beneficium; quia per eam homo liberatur à malo, quod patitur, vel timet, ut à morbo, ab invasione, à naufragio, à pluvia &c. Et in hoc differt à miraculo, de cujus ratione non est beneficium, nam quandoquè habet pro objecto maleficium, & mors, ut di-

xi sub nu.24. de miraculosa morte Ananiæ, & Saphiræ, & num. 31. de excœcatione Elimæ Magi; interdum habet pro objecto rem indifferentem, ut fuit exercitus miraculosus pendens in aere Machab. 2. cap 5.

Dixi secundo à Deo factum concursu ordinario causarum secundarum, quia talis modus benefaciendi non excedit vires naturæ, quando in operando Deus se accommodat causis secundis. Et in hoc quoquè differt à miraculo, quod à solo Deo procedit sine consortio creaturæ, cujus vires opus miraculosum excedit. Undè effectus miraculosus à gratioso differt, non solùm in eo, quòd illum solus Deus operatur, hunc verò cum creatura jure ordinario; verùm etiam, quia miraculosus est supernaturalis; gratiosus verò naturalis in eo, quòd naturale, & supernaturale, ut dixi supra sub nu. 21. distinguunt alicujus naturam non in seipso, sed per comparationem ad agens, ità quòd effectus à solo Deo procedens appellatur supernaturalis, quia excedit vires naturæ, proveniens verò ex utriusque concursu dicitur naturalis, quia non excedit vires naturæ, dum causa creata cum Deo physicè operatur.

Dixi tertio, beneficium gratiæ successivè fieri, quia cum creatura cum Deo etiam concurrens non possit in instanti operari circà aliquod subjectum, quod ad formam debet disponi successivè ex conditione qualitatum dispositivarum, non potest, inquam, in instanti operari, ideò Deus volendo cum ea concurrere se accommodat ejus viribus, & sic cum ea successivè operatur. Et in hoc etiam differt à miraculo, quod utroque modo contingere potest, ut plurimum in instanti, quando etiam successivè, ut in cœco paulatim vidente, juxta dicta q. 4. nu. 29. Gratia autem tantùm successivè fit.

Dixi quarto, ex speciali Dei, & Sanctorum ejus benevolentia, liberalitate, quia cum hujus generis gratia habeat rationem beneficii, non debet procedere eo prorsus modo, quo cæteri effectus naturales procedentes à Deo secundùm generalem concursum, quo Deus operatur cum causis secundis, sed ex hac speciali benevolentia ergà beneficiatum movetur Deus, & Sancti ejus ad implorandum beneficium petitum. Gratia ergò tale est beneficium, quod procedit ex speciali liberalitate, & benevolentia Dei; non verò ex generali, & universali providentia, qua Deus mundum gubernat. Nec hoc ponit aliquam supernaturalitatem in effectu gratioso, nec tollit ab eo naturalitatem, cum à Deo procedat concursu causarum secundarum. Et hac ratione differt etiam ab aliis beneficiis, quæ Deus quotidiè concursu causarum secundarum confert creaturis ut sanitas, serenitas, pluviæ, calor, frigus &c. quia proveniunt ex generali Dei provideutia, non ex speciali benevolentia, sicut hujusmodi gratiæ. Vide Pasqualig. ad Franchum num. 1202.

Dixi quinto, quo à malo liberatur beneficiatus, quia gratia pro objecto habet liberationem à malo; in hoc enim cognoscitur beneficium collatum, ut à maleficio liberetur, vel præservativè

evi-

evitando malum, ne incurratur, vel sublevativè, cum de infirmo fit sanus. Nomine autem mali intelligo malum non culpæ, sed pœnæ; ut mortis percussionis, naufragii, tempestatis, &c. lato pœnæ vocabulo accepto pro quovis incommodo, & periculo, quod homini potest imminere.

Dixi sexto petenti, quia beneficium hoc petendum est ut sit gratia, juxta illud Domini: *Petite, & accipietis*, à Domino autem, & Sanctis ejus gratia est petenda cum fide, ut Deus moveatur ex sua benignitate ad illam conferendam petentibus, si illam merentur de congruo. Et per hoc gratia distinguitur ab aliis beneficiis, quæ Deus confert quotidiè creaturis non petentibus. Immò & à miraculo, de cujus ratione non est, ut petantur invocatione ipsius Dei, vel Sanctorum; ut patet de miraculis maleficiosis, portentosis &c.

Colligitur ex hactenus dictis differentia inter miraculum, & gratiam, quòd miraculum non est beneficium, sicut gratia; nec fit ex concursu utriusque causæ, sicut gratia; excedit vires totius naturæ, non verò gratia, quæ acquiritur viribus naturæ; miraculum ideò est opus supernaturale, gratia effectus naturalis, per quod etiam differt à gratia gratis data, & gratum faciente; miraculum non habet pro ratione, quod in eo præveniat imploratio divini auxilii, & invocatio Sanctorum, sicut gratia. Demum miracula alia fiunt in instanti, alia successivè, gratia tantùm successivè, & ex his patet lata differentia inter utrumque.

Scio, Genuensem cap. 49. num. 1. Lauretum Franchum apud Pasqualig. num. 1201. cum aliis Dianam par. 1. tract. 17. resol. 44. hanc puram distinctionem inter utrumque ponere, quod miraculum fit in instanti; gratia verò successivè, ponere, quæ tamen non potest sustineri, nisi supradictis sit impinguata, cum in concursu utriusque possit dari successio, & sic non discerni miraculum à gratia, nec gratia à miraculo, nisi aliundè desumatur differentia, quæ ex prædictis combinationibus sufficientèr colligi potest.

Quæres 8. An portenta, & prodigia, quæ potiùs terrorem hominibus, quam beneficia afferunt, sint propriè miracula?

23 ℟. Affirmativè, quia eis tota definitio miraculi competit, nam sunt signa, & quidem ardua, ac insolita, excedentia vires naturæ à solo Deo provenientia, & ad bonum finem; licèt enim alicui inferant nocumentum, ut excœcatio Sauli, & Elimæ, subitanea mors Ananiæ, & Saphiræ ejus uxoris; aliis tamen prosunt, in quorum utilitatem Deus facit; excœcavit enim Saulum, ut fieret de persecutore vas electionis, & prædicator gentium; cæcitas Elimæ fuit illuminatio Sergii Proconsulis ex dictis q. 6. Subitanea mors illorum conjugum fuit in exemplum aliorum, qui veniebant ad fidem, ne deciperent suos superiores, nec divitias affectarent in hoc seculo. Igitur, quod aliqua signa præseferant aliquid utilitatis, alia nocumenti, & infortunii, non tollunt rationem miraculi, cum illæ sint rationes inferiores, dividentes, non con-

constituentes miraculum in ratione miraculi, quod adhuc habet finem bonum, & utilem, dum à Deo ordinatur ad varios fines homini utiles, ut dixi sub q.2.cond.8.

Quæres 9. An licitum sit petere miracula à Deo.

34 ℟. Licitum est ex legitima causa, & debito ordine petere miraculum à Deo e.g. infirmus gravi morbo oppressus, adhibitis remediis naturalibus, non proficientibus, potest à Deo petere gratiam sanitatis, quia tunc habet legitimam causam obsecrandi Deum fundatam in sanitate sperata, quæ ab omnibus naturaliter appetitur, cum tendat iu conservationem personæ, si debito ordine, & modo petatur. Quod si peteret ex miraculo sanitatem prætermissis ordinariis remediis, irregularis, & præsumptuosa esset petitio, atque temeraria. Item quis licitè potest à Deo postulare miracula pro conversione infidelium, hæreticorum, & peccatorum, quia optimum finem sibi proponit, à quo specificatur petitio miraculi. Petens verò inania, & alia in ordine ad curiositatem, vel ad capiendum experimentum, an Deus, vel aliquis Sanctus possit præstare, quod petitur, sinè dubio graviter peccat, quia id non est petere miraculum, sed tentare Deum, & ejus Sanctos, quod etiam tendit in incredulitatem divinarum personarum, & contrà intercessionem Sanctorum. Ita omnes *Angel.V. Tentare n.2. Silv.ibidem, Lessius lib. 2.cap.45. initio*.

Quæres 10. An negans miracula fieri à Deo, & Sanctis ejus sit hæreticus?

35 ℟. Affirmativè ex 1. ad Corinth. 12. 9. *Alii gratia sanitatum in uno spiritu, alii operatio virtutum*. Quæ verba referuntur ad miracula ex communi doctrina Sanctorum Patrum. Fuit error Valdensium non dari miracula in Ecclesia Dei, quod esse hæreticum manifestum est, cum plurima legantur miracula facta tum in veteri, tum in novo Testamento, contrà illorum errores stabilivit Sacrum Concilium Tridentinum sess.25. in titulo de invocat. Sanct.

Quæres 11. An fides sit necessaria in faciendis miraculis, & recipiendis eorum beneficiis.

36 ℟. Fides necessaria est simplicitèr ex parte Servi Dei facientis miraculum; ità etiam regularitèr ex parte creaturæ rationalis adultæ recipientis beneficium miraculi, præcipuè si eadem fuerit invocans auxilium Divinum, non solùm in genere credendo ea, quæ spectant ad Fidem Catholicam, sed etiam in actu credendo specialitèr, quod Deus potest facere miraculum, quod desideratur in beneficium proprium, vel proximi.

Prima pars de fide ex parte petentis beneficium miraculi probatur de fide Joan. cap. 14. nu. 12. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet*. Major autem pars operum Christi erant Miracula, ergò ad ea est necessaria fides, in faciente. Matth. 17. num. 18. & 19. Discipulis interrogantibus cur non potuissent ejicere dæmonium à vexato respondit: *Propter incredulitatem vestram. Amen quippè dico vobis: Si habueritis fidem sicut granum Sinapis dicetis monti huic*.

huic. Transi hinc, illuc; & trãsibit, & nihil impossibile erit vobis. Apostoli hoc audientes, à Christo petierunt augmentum fidei, Lucæ 17.5. Et dixerunt Domino: *Adauge nobis fidem. Dixit autem Dominus. Si habueritis fidem sicut granum Sinapis, dicetis huic arbori moro: Eradicare, & transplantare in mare,*
37 *& obediet vobis*. Fides eorum, qui miracula sunt facturi, assimulatur grano sinapis, quod minimum est omnibus seminibus, crescendo autem fit major omnibus oleribus, & fit arbor, magna ergò fides in servis Dei debet esse sicut Sinapis Matth. 13. num. 32. Hanc fidem habuit S. Gregorius Thaumaturgus Neocesareæ Ponti Episcopus, testè Beda lib. 3. in c. 11: Marci, qui volens ædificare Ecclesiam in loco apto, sed nimis strictè propter montem adhærentem; precibus montem transtulit alio, ut locus esset Ecclesiæ.

38 Secunda pars de fide ejus, qui recipit beneficium miraculi, probatur de fide ex sacris literis, nam Marci 2. num. 5. & 13. Christus sanavit paraliticum, eo quòd cognovit fidem illius, & eorum, qui infirmum portabant. Christus Matth. 15. 28. sanavit filiam Cananeæ, quia magnam habebat fidem. De puero Centurionis Matth. 8. 13. sanato juxtà mensuram fidei, quam habebat erga Christum. Puer Centurionis, qui magnam habebat fidem Matth. 8. 10. illicò sanatur. Cæcus verò Marci 8. 22. paulatim sanatus fuit, quia modicam habebat fidem. Et Christus Marci 4. 36. increpavit discipulos: *Quid timidi estis, nec habetis fidem*. Qui dubitabant suffocari in mari orta magna procella. Petrus cœpit ambulare super aquas, Matth. 14. 31. & quia modicam habebat fidem cœpit mergi, ideò non meruit perficere miraculum pergendo super aquas.

39 Tertia pars de fide in actu miraculorum, quòd scilicèt non sufficit esse fidelis, sed præterea oportet credere Deum operari posse miraculum, & beneficium, quod specialitèr petitur, pariter de fide est, Matth. 9. 28. *Creditis, quia ego possum facere vobis? Dicunt ei. Utique Domine. Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundum fidem vestram fiat vobis, & aperti sunt oculi eorum*. Matth. 8. 2. *Si vis, potes me mundare*. Credebat leprosus specialitèr, ideò mundatus fuit. Et id deducitur ex supradictis auctoritatibus.

Quæres 12. An ad miracula sit necessaria spes tam ex parte petentis beneficium miraculi, quam ex parte recipientis?

40 ℟. Affirmativè. Tum quia absurdum est petere, & desiderare, quod quis non sperat. Tum quia objectum spei est bonum arduũ, possibile tamen; sed miracula computantur inter bona ardua ex dictis sub 2. q. ergò sinè spe non contingit miraculum. Tum quia ad miraculizandum necessaria est fides, ergò, & spes, quia fides est substantia, & fundamentum rerum sperandarum, sed non tantùm Dei beatitudo est objectum spei, sed etiam alia bona, secundùm Theologos cum D. Thom. 2. 2. q. 17. art. 2. & 4.

Quæres 13. An charitas, sicut fides, & spes, sit necessaria ad miracula?

41 ℟. Non est necessaria, ut colligitur ex 1. Corinth. 13. 2. *Et si habuero*

habuero omnem fidem, itàut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Nihilominus nullus de facto facit miracula, vel eorum beneficia recipit, nisi in charitate Dei constitutus, ut probat D. Thomas 2.2.q.178. qui ait, malos posse facere miracula, quando Deus vult. Differentia autem est in hoc, quod Deus malis hominibus uti potest ad miracula tamquàm instrumentis mortuis, & præcisis à capite; bonis verò tamquàm instrumentis vivis, & conjunctis capiti per charitatem.

Quæres 14. An ad definiendum aliquid de fide sint necessaria miracula?

42 ℞. Non est necessarium, quòd præcesserint miracula de ea re, super quam debet cadere definitio fidei. Nam miracula nullam habent connextionem cum definitionibus fidei, hæ enim pendent à divina revelatione, qua Deus inspirat summum Pontificem rem taliter se habere, dum illam definit; miracula verò patent ad sensum, consequenter cum non habeant connexionē, nec proportionem cum revelationibus, non sunt necessaria ad definiendum dubia de fide. Confirmatur, quia in Conciliis multa fuerunt definita de fide, nullis præcedentibus miraculis.

Cajetanus in opusc. de Conceptione referente Corduba lib. 1. sui Quæstionarii Theologici q. 44. §. Insuper ait quarto Cajetanus, quòd nisi coràm ipsa Ecclesia Romana evidentèr fieret verum, indubitatumque non mirum, sed miraculum expresè ad testificandam veritatem Immaculatæ Conceptionis B.M.V. aut nisi fieret certa revelatio; non deberet Papa ex hac via determinare hanc, vel aliam fidei ambiguitatem. Ratio contrà Cajetanum est, quia jam habemus à Deo viam certam ordinariam decretorum Dei, putà Sacram Scripturam, adeò ut, si Angelus de cœlo oppositum hujus diceret, non esset ei credendum, ad Galat. 1.

43 ℞. Licèt miracula sint in confirmationem fidei non simplicitèr, tamen non sunt necessaria nisi infidelibus, qui nolunt credere, ut dicit Apostolus 1. Corinth. 14. 22. ubi dicitur, quòd signa, & miracula dantur infidelibus, non fidelibus; illa ergò non sunt necessaria intra Ecclesiam, in qua soli sunt fideles; Papa ergò ad definiendum res dubias fidei non eget necessario miraculis, licèt inutilia non essent. Adde, quod minoris est efficaciæ veritas miraculi, quàm veritas inspirata Papæ desuper ad definiendum; immò hæc est certissima, & infallibillis, cum sit à Deo; illa verò respectivè satis infirma, & debilis, cui potest sub esse falsum, dum veritas miraculorum dependet à testibus, qui decipi, vel decipere possunt, frustrà ergò asseritur hæc necessitas miraculorum in definiendis rebus dubiis, quæ aliundè habent determinationem suæ veritatis infallibilis, & non à miraculis, quibus potest sub esse falsum.

Quæres 15. An miracula fiant tantùm intrà Ecclesiam Catholicam, quam profitentur fideles sub Pontifice Romano?

44 ℞. Vera miracula fiunt tantùm intrà Ecclesiam. Ratio est, quia illa, si sunt vera habent pro au-

ctore

ctore solùm Deum utentem pro ministro Angelo, vel Homine; sed Deus non firmat falsa miracula, sed tantùm vera, ne sit falsus; nec talis esse potest ex infinita sua bonitate, qua neminem decipere potest; & ex infinita sua omniscientia, qua decipi non potest, ergò extrà ejus Ecclesiam non possunt esse miracula vera, sed tantùm falsa, & fictitia, quæ Deus reprobat. Confirmatur, quia in faciente miracula necessaria est fides ex q. 11. Sed ea carent existentes extrà Ecclesiam; ut Hæbrei, Pagani, & Hæretici; ergò non possunt facere miracula. Exemplis id corroboratur. Nam
45 Simon magus frustrà tentavit resuscitare mortuum ex Egesippo lib. 3. de excid. Hierosol. cap. 2. Manichæus non potuit sanare filium Regis Persarum, ex Epiphanio hæres 66. Luterus diù laboravit; ut ejiceret dœmonem à quadam sua discipula, à quo quasi necatus fuit, Genebrard. ad annum 1536. Calvinus volebat resuscitare mortuum fictum, & fecit mortuum verum, Surius ad annũ 1538. Hæc satis ex Luca Vadingo in Scholio ad q. 2. Scoti in Prologo num. 10. tom. 5. part. 1.

Quæres 16. An inter miracula detur majoritas, & minoritas, itaut aliqua sint in primo gradu, alia in secundo?

46 ℞. Affirmativè nam distinguuntur duo gradus miraculorum. Primus eorum est, quæ excedunt facultatem naturæ in substantia facti, quorum effectus ità sunt à causa solùm prima, ut nullo modo possint esse à causa secunda concurrente cum prima in genere causæ principalis in suo ordine, ut resuscitatio mortui, illuminatio cœci, locutio muti, juxta illud Lucæ 7. 22. *Cœci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audient mortui resurgunt*. Secundus gradus est eorum, quæ excedunt facultatem naturæ in modo faciendi, scilicèt, in instanti, quorum effectus quandoquè possunt esse cõmunes causis secundis, & primæ, ut sanatio, arefactio &c. nam sanitas est effectus communis causæ primæ, & secundæ; sanatur enim infirmus quandoq; naturalitèr, interdum supernaturalitèr, quòd cognoscitur esse miraculosè, quando fit sanus in instanti. Arbores arefiunt naturalitèr, cum paulatìm desinunt, & resolvantur; si verò id illis accidat in instanti, arefactio est miraculosa, cum fit præter ordinem naturæ; undè arefactio ficulneæ fuit miraculosa, Matth. 21. 19. *Arefacta est continuo ficulnea*. Colligitur uterque gradus ex D. Thoma 1. 2. q. 113. art. 10. ubi primum vocat secundum, & hunc tertium; ponit enim sub primo creationem mundi, & justificationem 47
impii, quæ duo opera sunt quidem miraculosa, cum sint à solo Deo, sinè alteriùs consortio; tamen propriè non sunt miracula, quia non sunt insolita, nec mundus à Deo fuit fabricatus super aliquam materiam, cum ante ipsum nihil esset, super quam fiunt miracula; nec justificatio licèt miraculosa, miraculum est; quia regularitèr, & ordinariè justificatur impius, non verò sic fiunt miracula, sed solùm cum Deo placet, nulla existente regula, aut tempore certo pro illorum factione.

Quæres 17. An miraculorum diversa sint genera, vel ad diversa

diversa capita reduci possint?

48 ℞. Utiquè, secundùm diversam eorum considerationem; nam primò spectari possunt secundùm materiam, & subjectum circà quam, & super quod fiunt, & secundùm modum, & actionem, quibus fiunt.

Ratione materiæ reducuntur, ad octo capita, *sub primo* nempè sub elemento terræ reducuntur, quæ fiunt in terra, ut in morte Christi terra mota est, & tremuit, Matth. 27.51. *sub secundo*, quæ fiunt in aqua, quæ conversa fuit in vinum in nuptiis in Cana Galileæ. Joan.2.9. *sub tertio*, quæ fiunt in aere, nam Matth. 8.26. *Imperavit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna.* Ventus autem est aer agitatus, qui cessavit ad visionem Domini. *Sub quarto* sunt miracula in igne facta, cujus vis urendi à Deo suspenditur in fornace. Daniel.3.50. ubi dicitur, quod flamma non tetigit, nec contristavit tres pueros Sidrach, Misach, & Abdenago. *Sub quinto* sunt miracula arborum, & plantorum, ut habetur exemplum ficulneæ subitò arefactæ. Matth. 19.21. *Sub sexto* comprænhenduntur miracula facta in cœlestibus; nam Josve Solem stare fecit. Josve 10. 13. cum luna. *Sub septimo* sunt miracula in brutis animalibus, ut de asina Balaam, quæ locuta fuit. Num.22.30. *Sub octavo* sunt miracula facta in hominibus, Lucæ 7. 22. *Cœci vident, Claudi ambulant &c.*

49 Ratione verò modi operandi, miracula *primò* proveniunt à commutatione unius rei in aliam, ut conversio aquæ in vinum. *Secundò* suspensione causæ à suâ operatione, ut ne ignis comburat. *Tertiò*, reparatione, restauratione, & conservatione, ut resuscitatio mortui, illuminatio cœci &c. *Quartò* destructione, ut perditio Ananiæ, Saphiræ, arefactio ficulneæ. *Quintò* multiplicatione ejusdem rei, ut de miltiplicatione panis Joan.6. *Sextò* penetratione corporum sinè læsione penetrari; cum Christus congressus est discipulos januis clausis, Joan. 20. 26. *Septimò* inventione rerum deperditarum; juxta illud, quod legitur in Resp. S.Antonii de Padua. *Si quæris miracula* &c. *Resquè perditas petunt, & accipiunt juvenes, & cani.* Valdè enim resplendet in omnibus, potissimum etiam in his.

Divus Thom. par.1. q.105. art. 8. triplex genus miraculorum ponit secundùm triplicem excessum, quo miraculum excedit naturæ facultatem. *Primum* quo ad substantiam facti, ut retrocessio solis. *Secundum*, quod excedit facultatem naturæ non quantùm ad id, quod fit, sed quantùm ad id in quo fit; sicut resuscitatio mortui, & illuminatio cœci; potest enim natura causare vitam, sed non in mortuo, & visum, sed non in cœco. *Tertium* excedit facultatem naturæ quantùm ad modum, & ordinem faciendi, ut sanatio in instanti, quod natura facere non potest. Sanctum Thomam sequuntur ejus discipuli, Bartol. de testim. num 17. Contelor. cap.16. nu.7. §. Sed clariùs. Nonnulli reducunt primum, & secundum genus in unum, & idem, quòd scilicèt ambo excedant. naturæ facultatem quo ad substantiam facti, quia revera non tantùm solis quies, sed etiam resuscitatio mortui, & illuminatio

cœci

cœci excedit in ratione substantiæ facti naturæ vires. Undè suprà dixi sub q. 16. dari duo genera, seù gradus miraculorum, in quantùm naturam excedunt vel secundùm substantiam facti, vel secundùm modum vires naturæ.

Quæres 18. An miracula sint necessaria?

50 ℟. Miracula ab initio fuerunt necessaria ad propagandam Ecclesiam; nam in principio erat pusillus grex duodecim Apostolorum, & quia accedentem ad Deum opportet credere, quod est fundamentum Christianæ Religionis, & pauci erant credentes, quia doctrina fidei excedit humanam intelligentiam, cum versetur circà supernaturalia; erant enim homines infideles, qui alio medio efficaciori secundùm sensum ab infidelitate ad fidem perduci non poterant, nisi mediantibus miraculis, ideò Paulus 1.
51 Corinth. 14. 22 ait miracula dari infidelibus non fidelibus, quia illis non egent, consequentèr tunc miracula erant maximè necessaria, quia per ea infideles convertebantur; undè Joan. 2.23. *Multi crediderunt in nomine ejus, videntèr signa ejus, quæ faciebat*. Et de miraculis Apostolorum dicitur Act. 5. 14. *Magis autem augebatur credentium in Domino multitudo virorum, ac mulierum, itaut in plateas ejicerent infirmos, & ponerent in lectulis &c.* Per miracula igitùr, & prodigia propagabatur Ecclesia Dei. Cum verò processu temporis diffusa sit per universum orbem, cæpit cessare multitudo miraculorum, quæ non am-
52 pliùs erant necessaria; non enim multiplicando sunt sine necessitate inquit *Scotus in 4. dist. 44 q. 3. num. 4. ibidem Hiquæus præced. dist. 43. q. 5. num. 4. & 9.* Undè D. Th. super cap 5. Epist. 1. ad Timoth. quærens, cur D. Paulus miraculo noluit sanare Timothæum, sed consulvit, ut medico uteretur?

53 Respondet sibi: *Notandum, quod sanabat Paulus infirmos, & mortuos suscitabat, & tamen Timothæum curat consilio medicinæ, per quod datur intelligi, quòd non ad omnes utebatur miraculis, sed quando expediebat propter fidem*. Fiebant ergò tunc miracula propter fidem propagandam; his nostris temporibus, quibus fides non eget, non sunt inutilia, cum ordinentur ad magnificandam Dei omnipotentiam, & protestandam sanctitatem servorum Dei.

Quæres 19. An miracula diminuant de fidei merito?

54 ℟. Diminuunt in jis, qui nolunt credere sine miraculo, dicente S. Aug. relato cap. In domo 11. 33 q. 3. *Fides non est de re visa, & inde est meritum fidei*; nam fides non habet meritum, ubi humana ratio præbet experimentum *secundùm S. Greg. Homil. Dom. in Albis*. Miracula ergò non sunt quærenda in fidelibus ad credendum, quia est species potiùs curiositatis, quam cultus divini, & devotionis; undè S. Ambros. de Sacram. cap. 5. inquit: *Nobis jam in plenitudine Ecclesiæ non per signa, sed per fidem veritas est colligenda*. Non licèt ergò credere per miracula, sed quia ita Deus revelavit.

MEDITATIO II.

De Causa factiva Miraculorum.

47 Chri-

47 *Christus, & Sancti in petendis miraculis à Deo exaudiuntur.*
48 *Potentia obedientialis quid sit.*
49 *Est vis naturalis partialis sub genere causæ principalis elevata.*
50 *Ista potentia est naturalitèr insita creaturæ.*
51 *Utì partialis non valens operari nisi elevata adjutorio alterius.*
52 *Ordinata ad Deum, cum quo operatur actus supernaturales.*
53 *Potentia obedientialis passiva datur in subjectis miraculorum.*
54 *Non verò activa.*
55 *Mali homines faciunt miracula.*
56 *Magus cœpit volare, sed cecidit.*
57 *Deus non est testis falsorum miraculorum.*
58 *Differentia inter bonos, & malos miraculizantes.*
59 *Deus bonis utitur ut vivis instrumentis, malis verò tamquàm mortuis.*
60 *Caiphas quomodò prophetavit.*
61 *Christus, & Sancti miraculizant in subjectum distans.*
62 *In moralibus non est necessaria præsentia passi.*
63 *Ministerio creaturarum facit Deus miracula.*
64 *Oratio semper præcedit miracula.*
65 *Sancti præsciunt futurum miraculum.*
66 *Joannes Præcursor Domini nullum fecit miraculum.*
67 *Rex Franciæ sanando strumas non facit miraculum.*
68 *Hæretici non faciunt miracula.*

MEDITATIO II.

1 Deus solus est causa factiva miraculorum, de fide expressum. Psal. 71. 18. & 135. 4. *Qui facit mirabilia magna solus*. Eccli. 11. 4. *Mirabilia opera Altissimi solius*. Magis in terminis de miraculis. Exodi 11. 7. *Ut sciatis quanto miraculo dividat Dominus Ægyptios, & Israel.* 1. Reg. 14. 15. *Et accidit quasi miraculum à Deo*. Illud *Quasi* denotat veritatem ejus, sicut illud.
2 Joan. 1. 14. *Vidimus gloriam ejus quasi unigeniti à Patre*. ex cap. Ex parte, de sponf. & aliis adductis à Barb. hac dict. num. 3. Si in legibus humanis significat veritatem, à fortiori in divinis, quæ sunt plenæ veritatis, cum Deus earum auctor fallax esse non possit, nec falsus; Sed accedamus ad quæstiones.

Petrus Pomponatius in lib. de Incantat. licèt Christianus, talis tamen professione non fuit in eo, quòd miracula, quæ fiunt in mundo, asservit habere pro causa intelligentias cœlorum motrices; quorum motu, & lumine tamquàm instrumento volvit conficere, & producere mirabilia in hoc mundo; falsò igitur miraculis assignavit pro causis dictas intelligentias cum illorum instrumentis, & non Deum, cui tamen soli secundùm Catholicam doctrinam conscribenda sunt.

Probat ergò rerum mirabilium causas esse dictas intelligentias cum motu, & lumine cœlestium, quia imagines objectorum imprimuntur in aere, & à nobis visis apparent mirabilia; transmittunt

enim in nobis species earum rerum mirabilium, immò & in ipsis hominibus influunt virtutes quasdam, per quas mirabilia operantur; est enim homo parvus mundus, nuncupatus per hoc micocrosmos, consequentèr continens in se omnes hujus mundi proprietates, per quas res mirabiles producit.

Dicendum ergò est secundùm catholicam veritatem, miracula à Deo fieri, neque adducta à Pomponatio esse vera, sed omnia falsa. Nam *primò* falsum est species intentionales producere posse aliquid reale, ut ipse putabat; undè species, quæ imaginem S. Petri Cælestini Patroni Aquilæ repræsentabant in aere super eam urbem, non poterant ibi producere formam realem Sancti Petri; constat enim species intentionales non posse producere verum asinum in aere, quia illæ non effectivæ, sed tantùm repræsentativæ. *Secundò*, non præcesserunt objecta corporis S. Petri, neque homines armati tempore Machabæorum, quæ possent in aere imprimere suas species, quia illa objecta non extabant. *Tertiò*, species intentionales colliguntur à potentia sensitiva, vel intellectiva, à quibus uniuntur; in aere autem talis non est potentia, ergò nec collectio neque unio, ut illa nobis demonstrentur. *Quartò*, corpora cœlestia sunt causæ universales, & tamen miracula non fiunt ubiquè, sed ubi Deo placet. Demum falsum est homini inesse proprietates ad producenda mirabilia, quæ scilicèt excedunt ejus vires. Restat ergò, quòd à Deo sint miracula, quæ scilicèt excedunt vires naturæ.

Vide Antonium Bernardum Mirandul. lib. 29. sect. 4. de cu. singul.certam.& Alphonsum Pandulphum Episcopum Comadensem in suo opere novissimo de fine mundi in disp. Astrologica puncto 9.

Quæritur 1. An ad miracula facienda sit necessaria infinita potentia? Videtur, quod non; Tùm quia unum miraculum est majus alio; nam majus est resuscitatio mortui, quàm sanatio infirmi, ergò in hoc sufficit minor potentia, ergò infinita non est necessaria: Tùm quia, sicut in hominibus reperitur minor, & major virtus ad operandum, nam adultus major, & robustior est ad portandum decem, quod pondus puer ferre non potest; ità & in faciendis miraculis: Tùm quia Apostoli non poterant facere miracula in ejiciendis Dæmoniis, & nihilominùs faciebant miracula alterius generis; ergò non est necessaria virtus infinita.

3 ℞. Necessaria est virtus infinita, quæ & omnipotentia dicitur. Ratio est, quia factio miraculorum excedit vires non solùm hujus, vel alterius creaturæ, sed totius creaturæ, ex dictis Medit. 1. nu. 13. & 22. ergò ad ea facienda necessaria est virtus infinita. Hinc probatur, quod solus Deus facit miracula, ut dicebam, quia ipse solus est omnipotens. Ità D. Thom. 2.2. q. 178. art. 1. ad 1. & par. 3. q. 13.

Ad rationes dubitandi respondetur, nam miracula quo ad illum excessum, super quod nulla creatura potest, non habent rationem

tionem majoris, vel minoris virtutis, sed talis excessus importat simplicitèr impossibilitatem ex parte creaturarum, ergò simplicitèr necessaria est virtus infinita, quam exigit ille excessus pro miraculis perpetrandis. Nec ratio adducta de Apostolis probat, quod non poterant ejicere Dœmonia, quasi major potestas requireretur in eisdem ejiciendis, sed ideò non poterant, quia tunc erant increduli. Matth. 17. 19. fides enim est necessaria, ut probavi Medit. 1.36. ad facienda miracula.

Quæres 2. An aliqua creatura facere possit miracula?

4 ℟. Præter Deum, sola intellectualis creatura potest facere miracula. Ratio est, quia ad faciendum miracula requiritur fides ad minus credendi miraculum fieri posse. ex probatis Medit. 1. num. 36. ad 39. Apostoli enim non potuerunt ejicere Dœmonium, quia increduli erant: ut probat text. Matth. 17. 18. *Quare nos non potuimus ejicere illum? Dixit illis Jesus: Propter incredulitatem vestram*. Sed nullus alius præter creaturam intellectualem, capax est fidei, ergò illa sola est potens facere miracula; ideò in definitione miraculi pro 7. cond. posui solam creaturam intellectualem posse facere miracula. Medit. 1. nu. 18. Et quoniam solùm duæ creaturæ sunt intellectivæ, Angelus scilicèr, & Homo, ideò de illis videndum quomodo, & qualitèr possint facere miracula?

Quæres 3. An Angelus bonus possit facere miracula?

5 ℟. Affirmativè; quia Deus ex sua omnipotenti virtute potest illum assumere uti instrumentum ad id faciendum, quòd tamquàm de fide colligitur ex Daniel. cap. 3. nu. 48. ibi: *Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & Sociis ejus in fornacem, & excussit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem, & non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit, nec quidquam mali illis intulit*. Patet ex his miraculum ab Angelo factum, qui excussit flammam ignis, hoc est, suspendit, ne combureret eos. Adduco præterea exemplum Angeli Raphaelis, qui Tobiæ 12. 3. tria fecit miracula, nam uxorem Tibioli filii ejus Saram à Dœmone liberavit; ipsum Tobiæ filium à devoratione piscis eripuit, & ejus patrē Tobiam fecit videre lumen cœli; nam erat cœcus. Certum ergo est de fide Angelos facere miracula.

Quæres 4. An Dœmones, qui sunt Angeli mali faciant miracula?

6 ℟. Dœmones proprio non dicuntur facere miracula, sed mira tantùm, quæ respectu nostri videntur miracula, & talia revera non sunt; sed aut apparentia per illusionem sensuum; aut veri quidem effectus tales, quales se ingerunt sensibus, sed naturales, qui à nobis putantur miracula; quia ignoramus virtutes naturales, per quas mirabilia nobis operantur, quæ videntur excedere vires naturæ eorum, quòd tamen falsum est. Igitur eorum mirabilia opera, aut sunt naturalia non excedentia eorum vires, & potestatem, aut sunt fictitia, ac tantùm apparentia. Ratio autem cur non faciunt miracula est, quia finis miraculi veri est; ut fiat ad bonum finem, ut probavi Meditat.

Meditat. 1. num. 19. Sed Dœmon operari non potest bonum, nec illud ordinare ad bonum finem hominis, cum ejus sit capitalis inimicus, ergò miracula facere non potest, cum sint ordinata ad utilitatem hominis. Ità omnes *cum D. Thoma par. 1. q. 110. art. 4. ad 2. Scoto in 1. q. 2. Prologi §. Contra secundùm, num. 11. tom 5. par. 1. Fabro ibidem disp. 1. n. 22.*

Quòd Dœmones decipiant homines suis falsis miraculis, referuntur plures eorum deceptiones in Historiis, apud Vadingum tom. 2. Annal. ad annum 1261. num. 13. Ad annum 1266. nu. 8. ad annum 1281. nu. 8 ad annum 1293. num. 5. alias illusiones diabolicas refert Marcus Ulisippon. par. 2. lib. 1 cap. 23 & lib. 4. cap. 13. in Cronicis Franciscanis.

7 Sed quomodò discernuntur miracula falsa, & deceptoria à veris? Differant *primò*, quia ea, quæ nullam utilitatem præseferunt, sunt à Dęmone, non à Deo, cujus miracula semper fiant in commodum, & utilitatem proximi, secundùm D. August. apud Fabrum *in 1. sent. disp. 1. nu. 22. vers. Præterea lata est. D. Thom. in 3. sent. dist. 7. q. 2. art. 1. Secundò*, signa Dœmonis incutiunt timorem, & terrorem iis, quibus apparent, & cum evanescunt, illos relinquunt confusos sine ullo interiore gaudio, aut spirituali consolatione: Miracula verò Dei, & Sanctorum ingerunt gaudium, & lætitiam spiritualem ea videntibus. *Tertiò*, miranda Dœmonis signa sunt mixta ex malo occulto, & bono apparenti, ut homo decipiatur. Sanctorum verò miracula bona sunt in omnibus, quia referuntur ad sanitatem tum corporis, tum animæ. *Quartò*, miracula ficta Dœmonis versantur circà res vanas, & inutiles, ut aliquid grave volare sursùm; Sanctorum verò utilia sunt, & proficua. *Quintò*, illusiones Diaboli ab hominibus miracula appellantur, quia ignoratur eorum causa occulta; Sanctorum gesta sunt verè miracula, tam ex parte hominum, quàm ex parte rei, cum excedant vires naturæ. *Sextò* demum, miracula Dęmonum ordinantur ad malum finem; Sanctorum verò ad bonum, nempè ad glorificationem Dei, ad honorem Sanctorum, atquè hominum utilitatem.

Quæres 5. An, & quomodò Deus concurrat cum Dęmone ad mirabilia, quæ facit?

8 ℟. Deus non dicitur concurrere ad miracula, quæ fiunt à Diabolo eo modo, quo concurrit ad ea, quæ fiunt à Sanctis; nam ad illa concurrit permissivè respectu mali, ad hæc verò positivè, & speciali modo tam ad materiale, quam ad formale miraculi; respectu verò Dęmonis ad materiale concurrit Deus ut causa prima, & auctor naturæ in genere entis; ad formale verò non concurrit, nisi permissivè. Rem declaro: in quolibet miraculo spectari possunt duo, materiale unum, formale alterum; materiale voco omnes illos actus physicos, in genere entis concurrentes ad constructionem signi, ut sunt e. g. compositio Crucifixi ficti, motus localis illius, locutio &c. ad hæc omnia, quæ sunt entia naturæ, concurrit Deus tamquàm causa prima, & universalis, atquè ut auctor naturæ, nequè id est inconveniens, licèt

malum

malum intendatur à Dæmone, non tamen à Deo, quia illud materiale est opus naturæ, & artis, quod nullum malum est in se: Formale verò est quicquid malitiæ, & perversi finis continet miraculum fictum, ut deceptio, mors, & quicquid mali intendit Dæmon in suo opere. Ad nullum horum concurrit Deus, quia hæc non intendit, nec sequuntur, ex facto ipsius miraculi, cum talem connexionem non habeat cum deceptione; in his ergò formale soliùs Dæmonis est, cum ipse tantùm deceptionem intendat.

9 Deus autem non tenetur suam impedire permissionem, quia de ratione suæ providentiæ non est non permittere mala, & falsa miracula, quæ eveniunt pro experientia, & probatione servorum Dei; ex eis enim proventum facit, dum talia dat remedia, quibus cognoscere possunt illusiones, & se eximere à periculis, & tentationibus.

Quæres 6. An miracula, quæ Antichristus est facturus, sint vera, an ficta?

10 ℞. Sunt ficta, & falsa, non propriè talia, cum non sint ordinanda ab eo in beneficium hominum. Ità definitur à S.Paulo 2. ad Thessalon. 2. 9. *Cujus est adventus secundùm operationem Sathanæ in omni virtute, & signis, & prodigiis mendacibus, & in omni seductione iniquitatis.* Miracula, quæ facturus est Antichristus similia erunt signis Dæmonis, plenis mendaciis, & iniquitate, ergò non erunt vera, & propriè miracula, quæ prædictis carent, dum sunt ordinata in beneficium hominum, & non in eorum destructionem; ut sunt prodigia Dæmonis, & Antichristi ejus discipuli. Confirmatur, quia miracula Antichristi tendent in destructionem, & subversionem fidei catholicæ, ergò non erunt vera miracula, quæ ex fine ordinantur ad confirmationem, & corroborationem ejusdem.

11 Sed cur Deus ea tunc in fine mundi permittet, si tendent in subversionem fidei, quæ tunc eo tempore extremo maximè necessaria erit? Ad comprobandam, & augendam fidem in servis suis, qui falsam Antichristi doctrinam totis viribus detestabuntur constantèr perseverantes in vera fide. Id etiam permittet in vindictam incredulitatis Judæorum, hæreticorum, & aliorum peccatorum.

12 Nota hac occasione sequentia de Antichristo, qui sic dicitur, quia prædicabit dogmata falsa contraria doctrinæ Christi 2. ad Thessalon. 2. 3. *Ne quis vos seducat ullo modo, quoniam nisi venerit dissensio primùm, & revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui adversatur, & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, itaut in templo sedeat Dei, ostendens se tamquàm sit Deus.* Sancti Patres per dissenssionem intelligunt destructionem Romani Imperii in decem Reges dividendi, quos Antichristus sub sua potestate rediget, ut legitur *Daniel.7. à num.11 ad 23. apud D.Hieron. q.11. ad Algasiam.* Nomine

13 templi Dei venit templum Salomonis reædificandum, ut in eo sedeat ad docendam impietatem, & abominationem, *Daniel.9. apud Suarez in lib. de defens. fidei cap. 16. ex illo Bonac. disput.2. de Incarn. q.24 p.2. num.2.* Erit autem origine

nè, & professione Judæus ex damnato coitu secundùm Damascenum lib.4.cap.17.

Quæres 7. An Christus fecerit in vita sua miracula?

14 ℞. Nulli dubium est, immò de fide certum, quòd Christus, secundùm quòd homo infinita ferè fecit miracula: undè dicit Joan. extremis verbis sui Evangelii. *Sunt autem & alia multa, quæ fecit Jesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scripturi sunt libros*. Sed de hac re redibit sermo in sequenti Meditat. quæ erit de Miraculis Christi.

Quæres 8. An Apostoli fecerint miracula?

15 ℞. Affirmativè, & hoc est de fide expressum Matth. 10. 1. *Et convocatis duodecim discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem*. Idem exprimitur Marci 3. 15. Et cap. fin. 18. ait Marcus. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, eis non nocebit, super ægros manus imponent, & bene habebunt*. Non solùm ergò Apostoli, sed omnes alii, qui credunt, habent potestatem faciendi signa, & miracula. Et de eisdem Apostolis signantèr dicitur Act. 2. 43. *Multa prodigia, & signa per Apostolos in Jerusalem fiebant*. Iterum cap. 5. 12. *Per manus Apostolorum fiebant signa, & prodigia, multa in plebe*. Petrus autem Claudum rectificavit Act. 3. 7. Anania, & Saphira conjuges ad ejus increpationem perierunt statim ad pedes ejus Act. 5. Tabitham Dorcas à mortuis excitavit Act. 9. à num. 36. Itaquè de hac potestate, & exercitio miraculorum in Apostolis nullatenùs dubitandum est.

Quæres 9. An Servi Dei, & Sancti habeant potestatem, & virtutes faciendi miracula.

16 ℞. Affirmativè, tamquàm de fide credendum, ex illo Marci cap. fin. num. 17. *Signa eos, qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint non eis nocebit, super ægros manus imponent, & bene habebunt*. Servi autem Dei, & Sancti homines præ aliis credunt, ideò eisdem Deus dedit virtutem faciendi miracula. Confirmatur ex illo Psal. 67. 36. *Mirabilis Deus in Sanctis suis*. Ex eo, quòd per illos operatur miracula. Ità omnes Catholici, *cum D. Thom. par. 1. q. 110. art. 4. ad 1. & part. 3. q. 13. art. 2. ad 3. & q. 78. art. 4. ad 2*. Contra Porphirium, Eunomium, & alios hæreticos tum antiquos, tum neotericos, Luterum Zuinglium, & Calvinum negantes intercessionem Sanctorum, ac proindè eorum miracula, quibus apud Deum beneficia conferunt sanitatis infir-
17 mis. Quare Tridentinum initio sess. 25. excommunicat tamquàm hæreticos negantes invocationem Sanctorum, & eorum venerationem, atquè miracula, quæ Deus per ipsos facit. Non solùm id verum est de Sanctis novi Testa-
18 menti, sed etiam Veteris; nam multa signa, & prodigia fecit Moyses in liberatione populi Judaici ex manibus Pharaonis, ut legitur

legitur in libro Exodi Elias mortuum resuscitavit 3. Reg. 17. à num.17. ad 24. Elisæus 4. Reg. 4. à num.20. & seq. alium mortuum ad vitam excitavit. Isaia 29. 14. ait: *Ego addam, ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi, & stupendo*. Josve quoquè Solem, & Lunam firmavit cap. 10 13. & quamplurima alia in sacris literis leguntur facta à servis Dei.

19 Quæres 10. An aliqua gratia, virtus, seù potestas sit necessaria in servis Dei ad facienda miracula? & quid ea sit?

℞. Est necessaria, & ea vocatur gratia gratis data, quæ scilicèt à Deo cõfertur ad utilitatem magìs aliorum, quàm ejus, cui datur, ad differentiam gratiæ gratificantis, & justificantis receptorem illius, & non alius, de qua Paulus 1. ad Corinth. 12. ubi refert divisiones operationum, inter quas est operatio faciendi miracula; ibi n. 9. *Alii gratia sanitatum in uno spiritu, alii operatio virtutum*, Scilicèt datur. Per hanc autem gratiam, seù virtutem, & potestatem servi Dei fiunt apti, & idonei ad operanda miracula, Coadiuvante etiam gratia justificante, ex quo servi Dei qua merentur à Deo exaudiri, dum pro proximo invocant divinum auxilium.

Quęres 11. An hæc gratia, seù virtus miraculizandi sit quędã qualitas physica inhærens per modũ habitus in Christo, & Sanctis?

20 ℞. Non est aliqua qualitas physica, sed tantùm moralis, qua homo fit idoneus, & aptus ad miracula facienda, quandocunq; Deus voluerit producere effectũ ad positionem talium, & talium operationũ.

Primum probatur, quia ea qualitas vel esset quid infinitum, vel finitum, illud dici non potest;
21 quia ratio infiniti incommunicabilis est creaturę secundùm Theologos cum D. Thom. 2. 2. q. 178. art. 1. Nec hoc posteriùs, quia ea qualitas in virtute operandi coæquaretur effectui miraculoso, ac proindè illum immediatè attingeret, & sic non esset qualitas finita, cum excederet vires naturæ, & sic cognosceretur potiùs infinitum quid ex sua operatione, quam quid finitum. Ita docet D. Thomas loco citato his verbis: *Sicut prophetia se extendit ad omnia, quæ supernaturalitèr cognosci possunt, ità operatio virtutis se extendit ad omnia, quæ supernaturalitèr fieri possunt, quarum quidem causa est divina omnipotentia, quæ nulli creaturæ, communicari potest. Et ideò impossibile est, quod principium operandi miracula sit aliqua qualitas habitualitèr manens in anima.* Nam ea qualitas inhærens animæ, nihil aliud esset, quã omnipotentia in miraculizando, & sic Servi Dei essent æquales Deo in operatione miraculorũ, quod implicat.

22 Secundum, illam virtutem esse quid morale, probatur, quia finis miraculorum est causa moralis; ordinatur enim ad cultum Dei, & ad honorem Sanctorum, & utilitatem spiritualem animarnm, quæ ad mores Theologicos spectant, ergò exigit factio miraculorum virtutem moralem, quæ proportionem aliquam habeat cum suo fine. Confirmatur, quia hæc virtus, & potestas faciendi miracula nihil aliud est, quàm promissio, qua Deus vult facere miracula ad positionem talis, & talis rei, per quam promissionem creatura Deo grata determinatur potens ad operandum moralitèr

miracula, positis per ipsum physicè illis rebus, scilicèt, actioni-
23 bus, ad quas sequitur miraculũ, videlicèt, in suflatione, benedictione, unctione cum oleo lampadis, impressione signi Crucis, oratione, lacrimis, & hujus generis, his enim naturalibus effectibus, quia non excedunt vires naturæ, positis, sequitur miraculum à Deo factum; exemplum do, S. Didacus oleo lampadis perungebat infirmos, & statim sanabantur perfectè à Deo; ulcera recedebant, dum servus Dei ea osculabatur. *Hæ præviæ* dispositiones sunt effectus naturales, ac proindè causam habent naturalem, cum utrumque sit intra ordinem naturæ, in quantum verò referuntur ad miraculum indè secutum dicuntur habere adjunctum ex dispositione legis divinæ aliquid supernaturale, & sic procedere ex virtute supernaturali in genere moris, ut agens ministralitèr dicatur attingere miraculum, quod à Deo non fuisset factum, nisi percessisset operatio ordinata ad illud. Et id magis patebit in sequenti quæstione de causa instrumentali.

24 Sotus apud Suarez de Incarnat. disp. 31. sect. 5. vers. Secundus modus, dicit, virtutem miraculorum esse quendam motum artificiosum, quem Deus imprimebat actionibus humanitatis Christi, & Sanctorum consequentèr, per quem illas actiones elevabat ad supernaturales effectus, & hunc motum appellavit virtutem instrumentariam. Id explicat cũ aliis Thomistis exemplo Serræ, & aliorum instrumentorum artificialium, quæ ab artifice elevantur per motum artificiosum ad proprium effectum producendum; hoc autem modo non repugnat Deum operari. Ipse Suarez satis abundè reputat hujusmodi motum ut quid impertinens ad præsens negotium. Tùm quia is motus est imperfectior qualitate, hæc non admittitur, ergò nec ille. Tùm quia talis motus Serræ, sivè securis artificiosus non dicitur elevare instrumentum ad opus excedens ejus naturam, cum non faciat instrumentum illud sic motum opus sibi non proportionatum, sed conveniens tantùm naturæ suæ, Serra enim secat, non perforat, nec cudit clavum sicut malleus. Motus ergò ille artificiosus non elevat instrumentum, sed tantùm applicat ad exercitium operis sibi proportionati. Virtus verò operandi miracula de se est elevata, cum sit in ordine gratiæ gratis datæ, ac proindè quid supernaturale, nulla egens elevatione, quasi transeat ab ordine naturali ad supernaturalem, cum semper sit in ordine supernaturali, & nunquã in naturali.

Quæres 12. An dicta virtus, seù potentia in Christo, & Sanctis, sit causa physica, an moralis ad faciendum miracula? Quod est quærere, an Christus, & Sancti sint causæ physicæ, an morales ad productionem miraculorum? Pro resolutione explicandum est quid sit utraque causa.

25 Causa physica est illa, quæ ex se prævia operatione attingit effectum ejus vires non excedentem sibi proportionatum. V. g. ignis producit physicè ignem, homo loquitur, scribit, ambulat &c. sunt effectus ab illis causis producti physicè, & naturalitèr, quia

quia non excedunt virtutem suarum causarum.

26 Moralis verò causa est illa, ad cujus naturalem operationem sequitur effectus, quem ipsa attingere non potest sua virtute, productus à causa principali, quæ movetur ad operandum ad illius instantiam, & petitionem. Exemplum pono in aulico Principi grato, à quo petit gratiam, ut e. g. liberet à morte reum condemnatum. Aulicus est causa moralis, ad cujus preces Princeps excitatur, & movetur ad liberandum reum à morte. Ut vides liberare condemnatum à morte excedit vires Aulici, cum id soliùs sit Principis, qui est causa principalis cujus vires, & potestatem condonatio rei non excedit, motus ad parcendum per preces Aulici; uterq; ergò Princeps scilicèt, & Aulicus sunt causa ille quidem physica, iste verò moralis, ut reus non moriatur. Causa autem moralis ex parte sua operari debet effectus sibi proportionatos, cujus modi sunt precationes, instantiæ, solutio alicujus rei, seù pecuniæ, ut quis liberetur à morte, à carcere &c. Theologicè verò loquendo Sacramenta dicuntur causæ morales, ad quos, confectionem Deus confert gratiam, nam ablutio facta à Sacerdote infusione aquæ super caput baptizati, item absolutio data ab eodem peccatori confesso, sunt causa moralis, per quam Deus confert gratiam baptizato, & confesso. Quæ actiones abluendi, & proferendi verba absolutionis, & ablutionis de se non excedunt vires naturæ operantis, respectu quarum agens dicitur operari physicè, non autem moralitèr, quia actio moralis refertur ad principalem effectum productum à majori causa, ut est gratia à solo Deo producta physicè, moralitèr verò, & ministerialitèr à Sacramentis à Ministerio confectis; itaquè causa moralis disponit, & movet principalem causam ad augendum. Eodem modo merita, & bona opera servorum Dei verè, & propiè dicuntur causare prœmium, & beatitudinem Sanctis ejus, non quidem physicè, quia nullus beatum se facere potest, cum id sit opus soliùs Dei, omnem excedens potestatem finitam, potest nihilominùs beatitudinem mereri per bona opera facta in gratia Dei, & sic causare sibi moralitèr beatitudinem, ad positionem enim bonorum operum justo Deus confert gratiam, & gloriam.

27 Applica hæc in materia miraculorum, Christus, & Sancti sunt causa moralis miraculorum, nam Deus ad positionem alicujus eorum operationis facit miraculum, nam increpatione facta à Petro Anania, & Saphira conjuges ob mendacium & defraudatam mercedem pretii agri venditi, subitò perierunt ad ejus pedes, justo Dei judicio. Positis signo Crucis, & unctione oleo lampadis per S. Didacum Deus sanabat illicò infirmos. In omnibus autem actionibus, quæ à Sanctis fiunt, semper reperitur cultus divinus; oratio, & invocatio Dei, ut moveatur ad faciendum miraculum.

28 Notandum autem est, quod alitèr movet causa finalis, quam moveat causa moralis, nam finis existens non in re, sed in mente tantùm excitat agens ad productionem sui ipsius executione mediorum. Moralis verò causa exi-

stit non in mente, sed in re, & sic movet agens ad operandum, undè hæc secundùm propriam existentiam antecedit, & præcedit effectum, non autem finis, qui licèt sit primùm in intentione, est tamen ultimùm in executione.

29 Cum autem causa moralis moveat principalem, tamquam illi inferior, & famulatoria, non potest dici causa principalis, sed tantùm instrumentalis; de ratione enim instrumenti est servire

30 causæ principali. Est autem instrumentum *triplicis generis*. *Primum* naturale conjunctum cum agente principali, ut calor in igne, manus in homine. *Secundum* artificiale disiunctum ab agente, ut gladius, ferra, securis, malleus, &c. Differunt autem

31 in eo, quod instrumenta prioris generis habent in se propriam activitatem ex sua forma; posterioris verò generis nullam habent ex se activitatem, sed per solum motum applicantur adscindendum lignum; ut fiat arca. Scotus in 4. dist. 1. q. 1. §. Nec illud exemplum. num. 10. & infrà per Hiquæum num. 26. probatur nulla activitas in instrumento sejuncto applicato, iterùm dist. 6. q. 5. num. 8. tom. 8. vers. Præter hæc. Hæc non faciunt ad nostrum institutum, sed sequens tantum.

32 *Tertium* igitur instrumenti genus est illud, quod ex pacto cum agente principali operatur effectum; & à Theologis vocatur instrumentum morale. Et sub hoc tertio comprehenduntur merita, Sacramenta, Christus, & Sancti in ordine ad miracula facienda; & ideò in definitione Miraculi dixi, ea fieri ministerio creaturę intellectualis. His igitur præmissis.

33 ℞. Ad quęstionem Christus, & Sancti sunt causæ instrumentales morales ad producenda miracula cum Deo eorum auctore. Quod sint instrumenta, patet ex dictis, quia operantur non ex propria virtute, sed divina famulantes Deo in suis operibus, quæ excedunt vires causarum secundarum.

Quod verò agant moralitèr, probatur, quia illa est causa moralis, quæ per suam operationem non excedentem proprias vires movet agens principale ad operandum aliquid excedens ejus vires; sed creatura movet eum ad facienda miracula ejus vires excedentia, ergò cum Deo causat moralitèr miracula. Confirmatur, quia miracula à Sanctis fiunt præparatione quarundam actionum, quæ nulla ratione influere, nec imprimere possunt quicquam in effectum miraculi, in ordine ad quod, nec proportionem, nec inclinationem habent, dum ejus vires excedunt, immò aliquandò videntur adversari factioni ipsius miraculi, ut mox patebit. Actiones autem hujus-

34 modi præviæ ad miracula sunt, imperare, orare, rogare, lacrimare, ungere, benedicere, signare, & alia præmittere, ex quibus Deus movetur ad faciendum miracula. Quare cum hujusmodi actiones non sint naturalitèr proportionatæ ad productiones miraculi, & nihilominùs sit de fide, quòd Christus, & Sancti faciant miracula, sequitur quod eorum factio sit tantùm moralis, & non physica. Confirmatur iterùm, causa meritoria non est physica, sed tantùm moralis; sed Sancti ex propriis meritis impetrant miracula à Deo, ergò sunt tantùm

causæ

causæ meritoriæ.

35 Adduco in exemplum miraculum Christi ad ostendendum evidentèr Cristum fuisse causam non physicam, sed tantùm moralem ex improportione, immò contraria actione miraculo; nam lutum, quo Christus linivit oculos cœci postea videntis, potiùs est destructivum visionis, quam illius productivum, & conservativum, & tamen ad illius positionem, cœcus recepit lumen oculorum, ex ea igitur actione contraria visui Christus à Deo impetravit miraculum, & sic moralitèr tantùm, & non physicè.

36 Lege aliud miraculum S. Mennę apud Surium satis curiosum, & mirabile, quod facit ad probationem causæ moralis pro Sanctis. S. igitur Mennas claudum masculum, & fœminam mutam sanavit hoc modo, ambo in Ecclesia ejus nomini dicata pluribus diebus in oratione permanserunt, & nullus eorum à Sancto exaudiebatur, ita quòd claudus impatiens de Sancto conquerebatur. Mennas eidem dormienti apparens dixit: Sine causa de me conquereris; non possum te sanare, nisi facias hoc, quod tibi præcipio; pergas eo modo, quo potes ad locum, ubi jacet illa mulier muta, atque dormias in eodem lecto cum illa, & statim te sanabo. Expergefactus miser claudus, anceps quid esset facturus, tandem ex vehementi desiderio recuperandi sanitatem obedivit; & dum in lectulo mutæ se collocat, de repente muta cœpit clamare: Cur mihi vim inferre tentas? Claudus ad illum clamorem majus malum timens, rectificatus à S. Menna quasi cervus aufugit. Ecce ex præmissa hujusmodi collocatione claudi, & mutæ in eodem lectulo Deus motus utrumque mirabilitèr sanavit ex meritis S. Mennæ, qui sine dubio in miraculo fuit operatus non physicè, sed moralitèr, & ministerialitèr præcipiendo masculo, ut se collocaret in lectulo mutæ. Surius tom. 6. apud Joannem Felicem de Astulphis in libro di cento Avvennimenti miracolosi Deca. 1. Avvenim. 2.

Christus ergò, & Sancti solùm moralitèr faciunt miracula, & & non physicè, quod alterius probatur. Tùm quia nulla creatura à Deo assumi potest ad operandum aliquid supernaturale excedens ejus vires, nisi per eam assumptionem acquirat aliquam formam, secundùm quam possit operari talem effectum exceden-

37 tem ejus vires; sed hujusmodi forma non est dabilis in Christo, & Sanctis ejus, ergò miracula physicè operari non potest. Minor suadetur, quia ea forma, vel est naturalis, & sic non potest attingere effectum supernaturalem; vel est supernaturalis, & tunc effectum, vel attinget principalitèr, ac proindè creatura principalitèr, sicut Deus facit miracula, quod esse non potest, cum scriptum apertè dicat, quod solus Deus mirabilia facit; vel minus principalitèr; quod fieri non potest, cum in entitate, & virtute nihil plus possit, quam ipsa creatura, alitèr communicata justus supernaturalis esset omnipotentia incommunicabilis creaturæ ex D. Thoma 2. 2. q. 178. art. 1. Scoto in 3. dist. 16. q. 2. Vers. Ad primum principale dicitur, lit. E. Tùm quia instrumentum physicum

cum operatur per contactum, & præsentiam cum passo secundum Philosophum; sed Christus faciebat miracula sinè contractu, & in absentibus; nam quando resuscitavit Lazarum illum non tetigit. Sanavit filium Reguli, & puerum Centurionis, quos non vidit, quia absentes erant ab ejus conspectu. Et licèt imperaverit *Lazare veni foras*; quasi agens principale, id non fecit, ut homo, sed ut Deus, Decan. cap. 10. de Incarnat. num. 10. Tùm quia Reliquiæ Sanctorum ad contactum dicuntur sanare infirmos, qui tamen contactus nihil omninò influit in personam tangentem, quòd sit physicum, si enim influeret, omnis tangens ab infirmitate liberaretur, quia tactus ex sua forma naturalitèr non posset non producere suum effectum, & tamen experientià constat multos tangere, & non recipere beneficium sanitatis; signum igitùr est, quod operatio non est physica, sed moralis, quando quis sanatur ab infirmitate.

38

39 Patet ex hactenùs dictis, creaturam rationalem, Christum scilicèt, ut hominem, & Sanctos ejus fuisse, & non esse causas non physicas, sed morales instrumentarias ad facienda miracula. Et hanc sententiam communiorem, & probabiliorem docent. *Scotus in 4. dist. 1. q. 1. 4. & 5. Hieronymus Tamarit. Scotista tract. 1. de Gratia q. 5. vers. Adverte, S. Bonaventura in 3. dist. 13. art. 1. q. 3. Aversa de Incarnat. q. 13. sect. 3. vers. opposita sententia, Vasq. ad partem 3. disp. 57. cap. 5. Becan. de Incarnat. cap. 10. à num. 6.*

40 Contraria sententia, quod Christus, & Sancti habeant potentiam physicam ad facienda miracula; *Cajetani, Valentiæ Bonac. disp. 2. de Incarnat. q. 9. p. 3. Suarez. disp. 31. sect. 3. & aliorum apud practicatos.* Probant auctoritate sacræ Scripturæ, nam dicitur Lucæ 6. *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes*, Item cap. 8. *Ego novi virtutem de me exisse*. Virtus ergò hæc fuit physica, & non moralis. *Secundò* Christus, & Sancti plura fecerunt miracula imperando, & non solùm deprecando, & impetrando, Matth. 8. *Imperavit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna*. Joan. 11. *Lazare veni foras*. Pro Sanctis adducunt Josve 10. 12. *Sol contra Gabaon ne movearis*. Imperare autem spectat ad causam physicam, non ad moralem, cujus est deprecari, & impetrare à causa principali. *Tertiò* auctoritate Patrum, nam in Concilio Ephesino can. 11. dicitur, carnem Christi fuisse vivificatricem 1. factricem vitæ. Et in 6. Synodo in Epist. Sophronii scribitur, Verbum per carnem effecisse opera, quæ erant indicia divinitatis. D. Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 30. dixit, Sanctos facere miracula, vel imperando, vel impetrando per orationem.

41 ℟. Ad auctoritates Sacræ Scripturæ, si virtus sumatur causalitèr esse referendam in divinitatem, vel etiam in humanitatem, & nihil prohibere, quin sit ea virtus moralis, ut in præcedentibus probatum fuit. Si verò sumatur terminativè, & secundùm rationem effectus est ipsummet miraculum, ut colligitur ex 1. Corinth. 12. 9. *Operatio virtutum*, 1. miraculorum, & cap. 6. Matthæi num. 2. *Et virtutes*. 1. miracula, *quæ per manus ejus efficiuntur*.

tur. Nomine ergò virtutis, quæ exibat à Christo sunt ipsa miracula, vel potestas moralis ad facienda miracula.

42 Ad secundum respondeo, ex eo quod Sancti cum Christo imperantèr fecerunt miracula, non sequitur illud imperium fuisse physicum, sed semper fuit morale, nam quandoque famulus ad jussionem domini sui imperat aliis tamquam illius instrumentum intimando præceptum Domini. Quando igitur Christus imperavit ventis, & febri, illis quidem, ut quiescerent, & huic, ut recederet ab infirmo, non fuit usus imperio tamquam principale agens, quia imperabat nomine Dei, sed ut instrumenrum divinitatis. Et id apertè colligitur ex verbis Josve ibidem, ubi

43 sic scribitur. *Tunc locutus est Josue Domino in die, qua tradidit Amorrhæum in conspectu Israel, dixitque co am eis: Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalon. Steteruntque Sol, & Luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis - obediente Domino voci hominis*. Nota misterium verborum, Josve eo die locutus fuit cum Domino, & Dominus eadem die, quo stetit, Sol, & Luna obedivit voci Josve. Quid locutus fuit? Certè nihil aliud, nisi ab eo petendo, ut Sol non moveretur eo die, nisi finita vindicta, quam reportavit ex inimicis, ac proindè à Deo accepit mandatum tamquam famulus ad præcipiendum Soli, & Lunæ nè moverentur, & sic Deus obedivit voci hominis, hoc est, ad præceptum Josve à Deo acceptum fecit obedire Solem, & Lunam. Deus ergò firmavit utrunque planetam, ex deprecatione Josve posita illa jussione externa, sine qua non stetinent Sol, & Luna. Discipuli Domini imperabant Dœmonibus, ut exirent de corporibus vexatorum, & non poterant eos ejicere, tùm propter incredulitatem eorum, tùm quia Deus nolebat obedire voci eorum, imperium ergò non magis arguit causam physicam, quam moralem.

44 Duo spectanda sunt in miraculis Christi, & Sanctorum, *primò* illa prævia dispositio, ut tactus, oratio, imperium, unctio, &c. antequam appareat effectus miraculi. *Secundò*, spectatur ipsum miraculum; dispositio spectat ad Sanctum, cum non excedat humanas vires, productio miraculi ad ipsum Deum, qui illud non facit, nisi præmissa dispositione, Josve disposuit imperando, & Deus firmavit Solem. Id comprobatur auctoritate D Damasceni lib incip Quomodò ad imaginem Dei: his verbis: *Quandò divinitas tactu carnis sanabat infirmum, alia erat propria actio divivinitatis, altera humanitatis, & finis humanæ actionis in marus extensione, & tactu positus erat, divinæ autem naturæ in exortatione puellæ*. Christus ergò disponebat materiam, ut ita dicam, & Deus faciebat miraculum.

45 Ad tertium respondetur, carnem Christi esse vivificatricem meritoriè, & moraliter, quia per suam Passionem mervit nobis vitam. Et S. Gregorius non est intelligendus, quod Sancti duobus modis faciant miracula physicè scilicèt, & moraliter, sed quod duobus modis possunt movere Deum ad miraculizandum imperan-

perando, & impetrando per deprecationem, quæ sunt duæ dispositiones ad miracula.

Queres 13. An virtus faciendi miracula fundetur in aliquo pacto, & promissione inter Deum, & Sanctos ejus?

46 ℞. Affirmativè, quia Deus Christo, & Sanctis frustrà, & inanitèr non dedit potestatem faciendi miracula; ergò cum pacto assistendi illis in deprecatione miraculorum, ne frustratoria esset illorum petitio. Id clarè deducitur ex pluribus locis Sacræ Scripturæ, nam Marci cap. 11. postquàm dixit discipulis suis, quòd habentes fidem firmam sinè hæsitatione possunt efficacitèr dicere huic monti, tollere, & mittere in mare, subjungit num. 24. *Propterea dico vobis, omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis*. Promisit ergò Deus facere miracula, quandocunque ejus servi orando, & deprecando cum firma fide credent obtinere, quod petunt. Beda relatus lect. 8. in festo S. Gregorii Thaumaturgi 17. Novembris mentionem facit de hujusmodi premissione, de qua in supradicto Marci Euangelio, his verbis *Venit nocte ad locum* scilicèt S. Gregorius, *& genibus flexis admonuit Dominum promissionis suæ, ut montem longius juxta fidem petentis ageret. Et mane facto reversus invenit montem tantum spatii reliquisse structoribus ecclesiæ, quantum opus habuerant*. Mons ergo, qui impediebat structuram ecclesię ad orationem S. Gregorii à Deo missus fuit in mare cedendo solùm pro fabricatione Ecclesiæ. Inanis ergò, & frustatoria non fuit petitio Sancti Gregorii, sed efficax, quia Deus petentibus promisit dare, quandocunque cum fide licita petunt, juxtà illud: *Petite, & accipietis*, Deus enim non est infidelis, sed stat promissis ea adimplendo. Undè in resuscitatione Lazari Joan. 11. 41. idem testatur Jesus cum dixit:
47 *Pater gratias ago tibi, quoniam audis me; ego autem sciebam, quia semper me audis*. Stat ergò Deus promissis, quæ Christo promisit, dum à Deo semper auditur. Quod idem de Sanctis dicendum est Marci cap. fin. 17. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur in nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis &c.* Sancti ergò in petitione miraculorum exaudiuntur, ut colligitur etiam ex Psal. 33. num. 16. *Oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum*. Deus igitùr præstat aures suas petentibus, & exaudit preces eorum ordinatas ad facienda miracula. De hoc pacto Aversa qu. 13. de Incarnat. sect. 3. §. itaquè.

Quæres 14. An Christus, & Sancti per potentiam obedientialem operentur miracula? Quæstio hæc difficilis est propter contrarias opiniones, undè ea est explicanda per sequentem definitionem, & ejus divisionem.
48 Potentia ergò obedientialis est subjecto creaturæ obedientis Deo in ordine ad effectus supernaturales. Creatura enim cum sit finitæ, & limitatæ virtutis non potest attingere nisi effectus naturales sibi proportionatos, & non excedentes ejus vires, non verò effectus supernaturales, quia excedunt ejus vires; undè à Deo elevatur per hujusmodi potentiam obedientialem, ad eosdem

effectus

effectus. Eſt autem duplex, una dicitur paſſiva ad recipiendum effectus ſupernaturales. Altera activa ad eos producendos cum ipſo Deo. Paſſivam omnes admittunt; undè controverſia remanet tantùm pro activa, quam ponunt ex Societate Jeſu Svarez in Metaph. diſp. 43. ſect. 4. num. 6. & diſp. 31. de Incarnat. ſect. 5. de potentia activa obedientiali in Sanctis ad facienda miracula, *Hurtadus diſp. 9. Phyſica ſect. 14. & de Incarnat. diſp. 57. ſect. 3. Ariaga diſp. 9. Phyſica ſect. 4.* Contra alios eam negantes cum Thomiſtis, & Scotiſtis, licèt non omnibus, qui ſunt *Faber in 4. diſp. 2. num. 36. cum aliis citatis à Meldul. diſp. 7. Phyſica q. 6. art. 5.* qui num. 125. in aliquibus admittit, in aliis negat. Potentia igitùr iſta obedientialis activa eſt quædam vis inſita rebus ad producendum aliquẽ effectum ſupernaturalem cum ſpeciali Dei concurſu. Quid autem ſit hæc vis, diſcrepant Doctores; nam aliqui dicunt eſſe quandam qualitatem ſupernaturalem, quæ creaturam elevat ad producendum effectum excedentem ejus vires. Alii dicunt eſſe ipſam rei naturam connotantem extraordinarium Dei concurſum. Et inter iſtos, aliqui nullam activitatem ponunt in natura rei, quam propterea volunt fieri activam per ſolam conjunctionem, & ſubordinationem divinæ omnipotentiæ, abſque eo, quòd aliquid novi in ſe recipiat. Alii cum Svarez admittunt in ea activitatem aliquam, & volunt conſtitui ſub genere cauſæ inſtru-
49 mentalis, ut refert idem Meldul. num. 123. qui ſequenti num. 124. dicit, hanc potentiam obedientialem activam eſſe partialem potentiam, quæ completur per ſpecialem Dei concurſum cum creatura obediente, cujus inſufficientia ſuppletur per dictum concurſum. Itaquè hæc obedientia formalitèr conſiſtit in potentia activa partialitèr ex parte cauſæ ſecundæ, cui eſt intrinſeca, conjuncta cum ſpeciali auxilio Dei; eſt ergò conjunctio utriuſque cauſæ ad producendum effectum ſupernaturalem, ad quem cauſa ſecunda elevatur auxilio ſpeciali primæ. Do exemplum. Intellectus beati per hujuſmodi potentiam obedientialem activam elevatur ad videndum Deum, & eliciendum actus beatificos, ex quo dicitur ipſe intellectus ex parte ſua agere; nam de fide eſt definitum ſeſs. 6. can. 4. liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum non ſe habere merè paſſivè, ſed agere, & operari cum Deo. Cum autem obedientialis hæc potentia ſit partialis cauſa, non totalis, ſequitur per ſpecialem Dei concurſum compleri, & perfici ad eliciendos actus ſupernaturales viſionis beatificæ. Eſt autem hæc obedientia activa talis conditionis, quòd creaturam, cujus eſt, conſtituit in genere cauſæ principalis in ſuo ordine, & non in genere inſtrumenti; nam inſtrumentum non attingit terminum principalis agentis, & ſi attingat, id præſtat in actuali influxu, & non per virtutem in eſſe quieto; & hæc differentia eſt neceſſaria, vt diſtinguatur cauſa principalis partialis ab inſtrumentali, *ex Scoto in 4. diſt. 1. q. 1. ad ultimum, & diſt. 6. quæſt. 5. apud Meldul. diſp. 7.*

*Phyſica q.5. & q.6.nu.*124. §.*Ter-
tiò*. Undè intellectus beati ad
eliciendum actus viſionis cum
Dei auxilio concurrit non ut in-
ſtrumentum, ſed ut cauſa prin-
cipalis licèt partialis in ſuo ordi-
ne. Potentia ergò hæc obedien-
tialis activa relinquit creaturam
obedientem in ordine ſuæ cauſæ,
& cum ſit partialis neceſſe eſt,
quòd elevetur, & compleatur per
ſpecialem Dei concurſum ad
operandum ſupernaturalem effe-
ctum.

Colligo ex dictis tria requiri
50 ad potentiam obedientialem acti-
vam. *Primò*, quòd ipſa eſt vis
ipſæ rei congenitæ quæ cum ſit
partialis, cauſa de ſe eſt inſuffi-
ciens ad producendum effectum;
undè eſt cauſa in habitu tantùm,
quæ non poteſt exire in effectum
ſine alterius auxilio, ſicut exem-
pli gratia puer non poteſt trahe-
re grave pondus, licèt vim, &
potentiam actu habeat in habitu
ſinè exercitio, tamen accedente
viri adjutorio trahit cum ipſo pon-
dus excedens ejus vires. Itèm
ſenex habet potentiam in habitu
ad legendum v.g. tamen eam non
poteſt deducere ad actum, niſi
cum uſu perſpicilium. Eſt ergò
potentia hæc naturalitèr inſita
naturæ rationali, ſed ex ſua inſuf-
ficientia non poteſt exire in actũ
niſi elevetur, hoc eſt, ab alio ad-
51 juvetur. *Secundò* hæc potentia
ordinatur non ſolùm ad actus na-
turales, ut patet in duobus alla-
tis exemplis, ſed etiam ad actus
ſupernaturales, cum hac differen-
tia, quòd in ordine ad actus na-
turales impropriè dicitur obedien-
tialis, quia adjutorium ſibi non
ſubdit coadiutum, licèt id ab illo
elevetur ad operandum, & quan-
doquè potentia, remoto impedi-
mento, reducitur ad actum. Po-
tentia verò reſpectu effectuum
ſupernaturalium propriè obedien-
tialis dicitur, quia reſpicit Deum
coadiuvantem, cui creatura ra-
tionalis, ſeù intellectualis reddit
obedientiam, dum ſimul cum
ipſo elevata operatur, ità quòd
ſine illo numquam poteſt opera-
ri effectum ſupernaturalem. *Ter-
52 tiò* demùm potentia hæc præter
ſuam virtutem ſibi innatam in
ordine ad actum ſupernaturalem,
quem tamen uti cauſa partialis,
& inſufficiens attingere non po-
teſt, niſi elevata à Deo ut agen-
te ſupernaturali, dicit hunc reſpe-
ctum ad ipſum Deum, cui obe-
dit operando cum ipſo. Conjun-
ctio ergò hujus potentiæ cum ſpe-
ciali Dei auxilio dicit formalita-
tem ipſius potentiæ obedientialis
in actu; in habitu verò eſt ipſa
vis ordinata ad Deum elevantem
ad productionem effectus ex-
cedentis ejus vires. Sed hæc
cum hujus non ſint loci, reli-
quum eſt, ut reſpondeamus quæ-
ſtioni.

53 ℞. Datur potentia paſſiva in
materia, & ſubjecto, ſuper qui-
bus fiunt, & recipiuntur miracu-
la; activa verò non datur, ſed
Chriſtus, & Sancti operantur mi-
racula moralitèr ſinè potentia
activa obedientiali.

Prima pars de potentia obe-
dientiali paſſiva probatur ex Sa-
cra Scriptura Matth.8.27. Marci
4.40. Lucæ 8.15. *Venti, & ma-
re obediunt ei*. Marci 1.27. *Spiri-
tibus immundis imperat, & obe-
diunt ei*. Lucæ 17.6. *Mons obediet
vobis*. Ex his auctoritatibus ma-
niſeſtè

nifestè colligitur potentia passiva, dum venti, mare, mons, & dœmones recipiunt in seipsis actionem Christi miraculosam.

54 Secunda pars de activa exclusa, probatur, quia Christus, & Sancti nullam potentiam naturalem sufficientem, vel insufficientem habent in se in ordine ad miracula, dum cum istis nullam connaturalitatem habent, sicut habent ad gratiam, & gloriam, sed inchoatam, & imperfectam, ergò nullam activam obedientialem, dum hæc dicit eam naturalitatem. Confirmatur, quia Christus, & Sancti non sunt causæ principales miraculorum neque totales, neque partiales, sed tantùm instrumentales, ut patet supra q. 11. nu. 33. ergò eorum potentia non potest dici obedientialis activa, dum hæc non est in genere instrumenti, sed causæ principalis, ut dictum fuit supra.

Quæres 15. An mali homines possint facere miracula?

55 ℞. Posse, quia ad miracula facienda ex parte hominis duo sufficiunt fides, & gratia gratis data, ut colligitur ex prædictis; sed mali homines, & peccatores possunt habere fidem, & gratiam miraculizandi, neutra enim perditur per peccatum, ergò mali homines possunt facere miracula. Et hoc de fide certum est Matth. 7. 22. *Multi dicent mihi in illa die, Domine, Domine: Nonnè in nomine tuo prophetavimus, in nomine tuo Dœmonia ejicimus; & in nomine tuo virtutes multas fecimus. Et tunc confitebor illis, quia nunquàm novi vos, discedite à me, qui operamini iniquitatē.* Christus ergò non negat eorum miracula, quæ in nomine ejus, scilicèt, virtute illius fecerunt, sed ad æternum supplicium condemnavit, quia non perseveraverunt in bonis operibus usque ad finem. Marci 9. 37. & Lucæ 9. & 49. idem probatur *Magister vidimus quendam in nomine tuo ejicientem Dœmonia, qui non sequitur nos, & prohibuimus eum. Jesus autem ait: Nolite prohibere eum. Qui enim non est adversum vos, pro vobis est.* Quasi dixisset, id vobis prodest, quia si mali homines faciunt miracula, à fortiori ea vos facietis, & credunt malis hominibus, credent magis vobis, permitto istis miracula, ne dubitent aliqui de vestris signis, quæ facturi estis. Actiones ergò bonæ malorum hominum probant uberiores servorum Dei. Mali ergò homines aliis prodesse possunt, & sibi si volunt, miracula igitùr ab istis fiunt, nec à Deo reprobantur, quandò sunt vera, & in

56 nomine ejus facta, undè Magus ille, qui coram Petro volare tentavit, sibi præcipitium præparavit, dum cadendo sibi plantas confregit, Deus igitùr illa confractione cæptum miraculum, non in nomine Dei, sed Diaboli, cujus nomine, & virtute cœpit ascendere, reprobavit, non enim Deus

57 est testis falsus *D. Thom. in Epist. 2. ad Thessal. cap. 2. Scotus in 1. q. 2. Prologi vers. De octavò scilicèt.* Ità in terminis *D. Aug. lib. 83. q. 79. D. Thom. 2. 2. q. 178. art. 2.*

58 Est autem magna differentia inter bonos, & malos homines in faciendis miraculis, nam miracula bonorum fiunt non solum ad utilitatem aliorum, sed etiam propriam, nam eorum sanctitas comprobatur, & ad eorum

merita Deus movetur ad faciendum miracula, & eis utitur tamquàm instrumentis vivis cum
59 ipso cooperantibus ad miracula. Malorum verò miracula è contra fiunt tantùm ad utilitatem aliorum; nec Deus movetur ex illorum meritis, cum illis careant, sed propter beneficium aliorum, qui mereantur exaudiri, & istis in faciendis miraculis Deus utitur tamquàm instrumentis mortuis, undè benedixit Spiritus Sanctus de Coripha prophetante Jo: 11. 51. *Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius prophetavit, quod Jesus mo-*
60 *riturus erat pro gente*. Deus ergò usus fuit Caipha in illa prophetia, sicut homo utitur baculo, qui est quid mortuum, mortuo vita fidei, ex D. Thom. 2. 2. q. 178. art. 2. ad 2. Caiphas ergo non fecit miraculum prophetiæ à semetipso, sicut faciunt boni homines prophetantes à semetipsis per Dei speciale auxilium præveniens.

Queres 16. An Sancti possint facere miracula in res à se distantes? Ratio dubitandi est, quia in omni agente physico requiritur contactus inter agens, & passum, ex necessitate potentiæ finitæ & limitatæ, quæ non potest agere extra spheram suæ activitatis.

61 ℟. Certum est Christum, & Sanctos ejus quandoque rogatos fuisse operasse miracula super materia longè distante à se; nam Christus puerum Centurionis à se loco distantem sanavit Matth. cap. 8. 8. & 13. & filium Reguli; qui incipiebat mori, Ioan. 4. 47. ad 52. Resuscitavit Lazarum quatriduanum jacentem in sepulchro. Joan. 11. 33. ad 45. in mortuis enim anima infinitè distat à corpore, & à resuscitante.

62 Ratio dubitandi tollitur dicendo, in operationibus moralibus non esse necessarium contactum, sicut in physicis, ideò cum miracula dicantur à Sanctis ministerialitèr fieri imperando, vel deprecando, non est opus contactu.

Quæres 17. An Deus per seipsum immediatè aliquando faciat miracula, an semper utatur ministerio alicujus creaturæ intellectualis Angeli scilicèt, aut hominis?

63 ℟. Quamvis id facere possit, ità enim mundum creavit, tamen in illis faciendis semper utitur ministerio aut Angelorum, aut servorum suorum hominum sibi famulantium; hoc autem alia ratione non probatur, nisi quia ex Scripturis Sanctis habemus, ipsum omnia opera ad extrà fecisse ministerio creaturarum, ut per hoc distingueret excellentiam operum ad intrà, ad quas non admittitur consortium creaturarum, quia illa sunt ab æterno, creaturæ verò ab initio temporis. Quòd autem in operibus ad extrà, excepta prima mundi creatione utatur creaturis demonstratur, nam hoc patet de Christo, & Sanctis hominibus, ad quorum ministerium fiunt à Deo miracula; paritèr Angelis utitur Dominus ad facienda miracula, ut docet S. August. tom. 5. lib. 10. de Civit. Dei cap. 8. & 12. Et de Asina Balaam num. 22. cujus os Deus aperuerat ad loquendum humano more, per Angelum, ut dicit D. Thomas 2. 2. q. 165. art. 2. ad 4.

Quæres 18. An in omni miraculo à Christo, & Sanctis facto precedat oratio ad Deum, sivè fiat imperando, sivè alio modo? Observo autem, quòd præviæ operationes ad miracula sunt multæ, & diversæ, de quibus dixi supra hic nu. 23. & 34.

64 ℟. Quovis modo fiunt miracula, sivè imperando, sivè quavis alia actione, semper necessaria est oratio, qua Deus obsecretur ad faciendum miraculum; ratio est, quia à Sanctis miracula impetrantur à Deo, ergò per orationem, sinè qua nihil impetrari potest, est enim impetrare precibus aliquid obsire. Ità ex S. Thoma 2.2.q.178.art.1.ad 1. ubi ait: *Quod quandoque fit præcedente oratione, sicut cum Petrus Tabitam mortuum suscitavit, Act.9. Quandoquè etiam non manifesta oratione, & Deo ad nutum hominis operante, Sicut Petrus Ananiam, & Saphiram mentientes morti increpaudo tradidit, Act.5.* Ex quibus habes, si ex Sacra Scriptura non habetur expressè oratio in faciendis miraculis, tacitè tamen, & implicitè colligitur semper præcedere orationem, licèt non exprimatur in narratione miraculi:

Quæres 19. An Sancti in precibus porrigendis Deo, & aliis prçviis operationibus prçsciant fntura miracula? Videtur, quod non, quia Apostoli cæperunt exorcizare dæmoniacum, quem non potuerunt ejicere, Matth.17.19. ergò ignorabant eventum miraculi.

65 ℟. Servi Dei dum deprecantur Deum prçsciunt futurum miraculum inspirantem in cordibus eorum veritatem ejus, quod eventurum est. Probatur ex miraculo facto à S. Petro contra Ananiam, & Saphiram Act. 5. ubi n. 9. habetur de Saphira. *Quid utique convenit vobis tentare Spiritum Domini: Ecce pedes eorum, qui sepelierunt virum tuum ad ostium, & efferent te. Confestim cecidit ante pedes ejus, & expiravit.* Apostolus ea verba dixit, antequã expiraret, ergò præscius erat hujus miraculi, prænuntiando illi mortem. Confirmatur, quia modus imperandi arguit præcognitionem futuri miraculi; nam idem Petrus præscivit rectificationem claudi futuram, dum ei imperavit Act. 3.6. *Surge, & ambula.* Et Tabithæ mortuæ Act. 9. 40. jussit: *Tabita surge; & illa aperuit oculos, & resedit.* Certò ergò præscivit hæc miracula, alitèr ignorans se exposuisset periculo, ut irrideretur à circunstantibus, orare enim non ità manifestè arguit effectum futurum, sicut modus imperandi.

Ad rationem dubitandi respondeo, Apostolos tunc temporis, dum Christus vivebat, certam fidem non habebant, sed titubantem circà miracula facienda, ut dicitur ibidem *Propter incredulitatem vestram.* Ideò non fecerunt miraculum ejiciendi Dæmones, nec tunc præsciebant defectu credulitatis; ad hanc enim præscientiam futurorum miraculorum necessaria est præter sanctitatem certissima fides circa miracula, quam post Christi resurrectionem obtinuerunt firmam, & stabilem, ideò præsciebant miracula antequàm fierent. Confirmatur prædicta resolvendo quæstionem hanc, cur scilicèt Josue ante-

antequam firmaret folem, & lunam locutus fuit cum Domino? Perplexus erat tunc, an Deus vellet facere miraculum, ideò Dominum confulvit fe certificando de miraculo, & habita prævia de miraculo notitia imperavit: *Ne movearis fol.*

Quæres 20. An S. Joannes Baptifta Domini Præcurfor fecerit aliqua miracula?

66 ℞. Non, expreffe Joan. 10. 41. *Joannes quidem fignum fecit nullum.* Reddit rationem S Thomas par. 3. q. 38. art. 2. ad 2. quia tota doctrina, & operatio Joannis ordinabatur ad Chriftum, qui multitudine fignorum confirmavit fuam, & Joannis doctrinam. D. Aug. tom. 9. tract. 48. in Joan. propè finem idem docet expreffius. Joan. Chrifoft. in Matth. homil. 47. poft med. & cæteri omnes fancti Patres fequentes Evangelii veritatem. Non enim erat conveniens, quod in lege nova præponeretur fenfus Domino fuo & magis honoraretur per miracula Præcurfor, quam Chriftus, cui præcurrebat denuntians ejus mirabilia.

Quæres 21. An Rex Franciæ fanando ftrumas dicatur facere miraculum? Quòd ille habeat hanc virtutem ex alto virtute olei delati per columbam, quo Clodovæus primus Rex fuit inunctus, fupponitur ferè ab omnibus, ut docent *Hormida Papa Epift. 1. ad Remigium Rhemenfem, Bonifacius in Canoniz. S. Ludovici Francorum Regis.* Vocatur autem hæc virtus gratia gratis data *à Genebrardo in Cronico anni* 498. *Leffio lib. 2. de Juft. cap.* 43. *& aliis apud Thomam Hurtadum Cleric. Min. part 1. Refol. moral. tract.* 5. *cap.* 4. *refol.* 19.

67 ℞. Non effe miraculum, quin non eft quid infolitum, fed ordinariè, id evenit, fanat enim quotquot laborant hoc morbo. Profert autem hæc verba cum figno crucis. *Rex te tangit, & Deus te fanat*, ut fubjungit dictus Thomas.

Quæres 22. An apud hæreticos fit poteftas faciendi miracula.

68 ℞. Negativè, Tùm quia vera miracula fiunt tantùm intrà Ecclefiam ex probatis Medit. 1. nu. 44. Hæretici autem funt extrà Ecclefiam, cap. Si quis 69. 1. q. 1. Tùm quia ad facienda miracula eft neceffaria poteftas fpiritualis faciendi ea, ut patet hic fuprà, fed hæretici, ea carent, cum fpiritualitas tantùm fit intrà Ecclefiam. Tùm quia poteftas faciendi miracula fundatur in fide ex probatis Medit. 3. 25. Hæretici autem carent fide, ergò non poffunt facere vera miracula.

MEDI-

MEDITATIO III.

De Miraculis CHRISTI.

1 *CHRISTUS, & JESUS differunt in modo significandi.*

2 *Christus habet omnem potestatem, ac proindè faciendi miracula.*

3 *Testimonia inimicorum favorabilia sunt fide digniora.*

4 *Unio hypostatica non est causa miraculorum in Christo.*

5 *Potestas Christi ad miracula non est infinita.*

6 *Suam potestatem communicavit Apostolis ad miraculizandum.*

7 *Miracula probabant Christum esse Deum.*

8 *Apostoli virtute Christi faciebant miracula.*

9 *Quomodò Sancti possunt facere majora miracula, quàm Christus.*

10 *Apostoli secuti sunt Christum propter vocationem, non miracula.*

11 *Primum Christi miraculum Conversio aquæ in vinum.*

12 *Prædicavit priùs, & posteà miraculis prædicationem suã probavit.*

13 *Nuptiæ in Cana Galileæ quorumnam fuerunt.*

14 *Cæcos septem illuminavit.*

15 *Præviæ dispositiones requiruntur ad miraculum.*

16 *Præsertim fides ex parte ejus, qui sanandus est.*

17 *Cæci omnes subitò præter unum sanati.*

18 *Unus eorum erat cæcus à nativitate, de aliis non constat.*

19 *Miraculum supponit dispositionem subjecti ex parte agentis.*

20 *Et etiam ex parte ipsius subjecti.*

21 *Quatuor mutis donavit loquelam.*

22 *Lacrimatus est Jesus in curatione muti, & in morte Lazari.*

23 *Dæmones multos ejecit ab obsessis.*

24 *Christus ut homo Dominus absolutus universorum.*

25 *Fides necessaria ad miracula.*

26 *Sacerdos ejiciens Dæmonia facit miracula.*

27 *Sacerdos potestatem ejiciendi Dæmonia recipit in ordinatione.*

28 *Mortuos tres revocavit ad vitam.*

29 *Lazari resuscitatio explicatur.*

30 *Duo fecit miracula, quia vivus, & ligatus venit foràs.*

31 *Resuscitati faciunt aliquid in signum veritatis miraculi.*

32 *Resuscitatus debet permanere vivus, & operari.*

33 *Ambulavit bis super aquas.*

34 *De aliis miraculis à Christo factis.*

35 *Mulier patiens fluxum sanguis solo tactu fimbriæ sanatur.*

36 *Cur Christus voluit manifestari hoc miraculum?*

37 *Virtus, quæ ab illo exivit, quid sit?*

MEDITATIO III.

1 Æc duo *Christus*, *Jesus* vocabula idem significant, nimirùm Verbum Divinum, quod est secunda persona Sanctæ Trinitatis; in modo verò significandi diversa sunt, nam *Christus* dicit eandem personam ex duabus naturis, scilicèt divina, & humana in ea subsistentibus, juxtà Symbolum S. Athanasii: *Qui licèt Deus sit, & homo, non duo tamen, sed unus est Christus. Nam sicut anima rationalis, & caro unus est homo, ità Deus, & homo unus est Christus.* Duæ ergò sunt naturæ, divina, & humana, non duo tamen, sed unus Christus unitate subsistentiæ personalis ex duabus naturis, & in duabus naturis. *Jesus* verò nomen est eadem persona Verbi significans præcisè humanitatem per eam subsistentem; qui terminus apud Evangelistas est usitatior, quia opera, quæ faciebat, dirigebantur ad cognitionem Dei hominis, quia filius hominis est. Sed accedamus ad quæstiones.

Quæres primò, an Christus habeat potestatem faciendi miracula?

2 ℞. Affirmativè, Matth. cap. fin. 18. *Data est mihi omnis potestas in Cœlo, & in terra*. Non dicit simplicitèr *potestas*, sed *omnis potestas*, ad significandum, nullam speciem potestatis excludi, qui enim omne dicit, ex vulgatis juribus, nihil excludit; ergò sub illa generalissima potestate compræhenditur etiam potestas faciendi miracula. Subjungitur *in cœlo, & in terra*, quia in utroque loco miracula facit, in cœlo, quia januas Paradisi apervit Sanctis Patribus, & bono latroni, quibus comitatus Paradisum introivit. In terra, quia tremuit in ejus morte, & super eam tenebræ factæ fuerunt, & infinita fecit miracula, dum cum hominibus conversabatur, ut probaret omnibus, se esse verum hominem, & verum Deum. Confirmatur Lucæ 5. 17. *Virtus Domini erat ad sanandum eos*. cap. 6. nu. 19. *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes*. Virtus autem hæc nihil aliud est quàm potestas ejus humanitati à Deo concessa ad faciendum miracula. Vel etiam sumitur pro ipsis miraculis, ut dixi præced Medit. nu. 41. Idem confirmant, & testantur ejus inimici Pontifices, & Pharisei Joan. 11. 47. *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit*. Inimici autem testes pro inimico prætenso potissimùm probant, sine ulla

3 exceptione, *secundùm S. Hieronymum Epist. 61. ad Pamachium. S. Joann. Chrysost. Homil. 18. in Joan. S. Basil. Homil. 21. de humana Christi generat.* dicentis: *Ex inimicis testimonia longè præstantiora, fideque digniora*. Matth. 11. num. 5. paucis multa refert miracula his verbis: *Cœci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt*. Jesus ergò non solùm habuit potestatem à Deo faciendi miracula, sed etiam fecit, & quidem infinita, Joan. cap. fin. hisce extremis verbis: *Sunt autem, & alia multa, quæ fecit Jesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt libros*. Id autem esse de fide nullus fidelis ambigit, quia id

expresse

expresse dicunt concorditèr Sancti Evangelistæ.

Quæres 2. An hujusmodi potestatem habuerit ex unione humanitatis ad Verbum? Affirmat, Ricard. in 3. dist. 14. art. 5. q. 2. humanitatem Christi factam fuisse potentem ad operandum supernaturalitèr per ipsam unionem hypostaticam.

4 ℟. Negativè, quia unio hæc ineffabilis per se, & præcisè humanitati Christi non contulit eam potestatem, sed tantùm effecit ut natura humana subsisteret per subsistentiam Verbi, dum humanitas Christi in sua creatione facta fuit sinè propria subsistentia, ut potest uniri Verbo, & ultimo terminari per ejus subsistentiam ulteriùs incommunicabilis. Unio ergò fuit præcisè ad terminandam naturam humanam per subsistentiam Verbi, & non ad operandum; humanitas enim Christi per propriam existentiam creatam erat potens, ut elevaretur per potentiam, & gratiam gratis datam ad operandum miracula. Et unio hypostatica, atque divina subsistentia solùm id præstabat, ut digniori modo operaretur, quam alii Sancti. Ità Aversa q. 13. de potentia Christi, sect. 2.

Quæres 3. Cum habuerit Christus omnem potestatem numquid poterat facere quæcumque vellet? Juxtà illud Psal. *Quæcumque volvit fecit*. Et videtur quod sic, quia omnem potestatem habet, ergò omnia facere poterat, quæ volebat; habere enim omnem potestatem arguit omnipotentiam, ut patet ex conditione terminorum.

5 ℟. Christo data quidem fuit omnis potestas, non tamen infinita, sed tantùm finita, & talis efficaciæ, qua poterat facere omnia, & quæcumque poterant conducere ad finem incarnationis, & redemptionis generis humani; hoc enim debebat; quia venerat salvare hominem, ergò habebat à Deo omnem potestatem, quæ necessaria erat ad consequendum hunc finem, inter quæ erat etiam potestas faciendi miracula, ut per ipsa cognosceretur Deus, & homo; & ut infideles per signa ejus mirabilia, converterentur ad fidem. Et ex his patet ad rationem dubitandi, Deum scilicèt humanitati Christi contulisse omnem potestatem, quæ respiciebat redemptionem generis humani, propter quod incarnatus erat; non ergò ea potestas fuit infinita, nec omnipotentia, neque enim Christus Jesus potest creare, annichilare, nec Dœmones salvare, &c.

Quæres 4. An Christus ipse ut homo dederit potestatem suis discipulis, & aliis faciendi miracula?

6 ℟. Christus non solùm ut Deus, sed etiam ut homo dedit eis potestatem faciendi miracula. De fide Matth. 10. 1. *Et convocatis duodecim discipulis ejus, dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Marci 3. 13. *Dedit illis potestatem sanandi infirmitates, & ejiciendi Dœmonia*. Idem dicitur Lucæ 9. 1. Certum ergò est de fide, Jesum suis dedisse Apostolis hanc potestatem faciendi miracula, & illos eam exercuisse dando vitam mortuis, lumen cœcis, auditum surdis, loquellam mutis &c.

Quæres 5. An miracula, quæ Christus fecit, probarent illum esse Deum?

7 ℟. Affirmativè, Joan. cap. 10. 15. *Opera, quæ dedit mihi Pater, ut faciam, ipsa testimonium perbibent de me*. Confirmatur per ea, quæ dixit cęcus illuminatus Joan. 9. 32. *A sęculo non est auditum quis aperuit oculos cæci nati, nisi esset hic à Deo non poterat facere quidquam*. Nec obstat testimonium ejusdem cap. 14. 12. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet*.

8 Quia Sancti miracula non fecerunt virtute propria, sed aliena, nimirùm Christi, ut probatur præcedenti quæstione; Christus verò ea faciebat tali virtute, quæ ab illo exibat, ut dicitur: *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes*. Sed quomodò credentes in Deum faciunt majora miracula, quàm

9 fecerit Christus? Respondet D. August. apud D. Thomam par. 3. q. 43. art. 4. ad 2. quòd umbra Apostolorum sanabat ægrotos, quòd majus miraculum est, quàm quòd fimbria Christi sanaret eosdem. Iste excessus refertur ad modum sanandi, non ad virtutem operandi, cum in Christo excellentior esset virtus ad sanandum, quàm in Apostolis ab eo derivata. Vide nu. 36.

Quæres 6. An Apostoli Christum secuti fuerint propter miracula, quæ faciebat, quasi miracula fuerint causa conversionis illorum?

10 ℟. Antè patrationem miraculorum Apostoli secuti sunt Jesum ad ejus simplicem, hoc est, sine signis, vocationem, ut colligitur *ex Matth. c. 4. à n. 17. Marci c. 1. à n. 14. Jo. 1 à n. 40.* Nam discipuli jam vocati erant cum Christo ad nuptias in Cana Galilææ, ubi primum fecit miraculum, ut legitur Joan. cap. 2. à nu. 1. ad 12. Nec obstat, quòd ibidem num. 11. dicatur: *Et crediderunt in eum discipuli ejus ex illo miraculo*. Quia ex Sanctis Gregorio, & Chrisostomo D. Thom. part. 3. q. 43. art. 3. ad 3. respondet, quòd discipuli crediderunt in eum, propter illud miraculum, non quia tunc primū crediderunt, sed quia tunc diligentiùs, & perfectiùs crediderunt; quod vult dicere Apostolos per illud miraculum firmiùs in Christum credidisse, quàm faciebant antè. Dic, quòd crediderunt in eum, hoc est quòd poterat facere miracula, ex quo anteà non viderant eum facere miracula; dum illud supponitur primum, in quo discipuli erant præsentes, consequentèr cum jam essent discipuli, illius sectatores non incœperunt esse ex causa miraculorum, sed ex sola vocatione, quæ efficacitèr penetravit corda discipulorum, quos ad sui sequellam convertit.

Quæres 7. Inter infinita miracula, quæ Christus fecit quodnam illorum fuit primum?

11 ℟. Fuit conversio aquæ in vinum optimum in nuptiis Canæ Galilææ. Joan. 2. usque ad nu. 11. illis verbis: *Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galilææ, & manifestavit gloriam suam*. Rationem, cur antea non fecerit miracula, reddit S. Thomas par. 3. q. 43. art. 3. quia miracula ordinantur ad confirmationem doctrinæ,

12 quam Christus prædicabat, & ad manifestationem suæ divinitatis; debuit ergò priùs prædicare, & posteà miraculizare, ut confirmaret

rei utrumque, & veritatem suæ doctrinæ, & quòd erat Deus, & homo: unde Evangelista dixit: *Et manifestavit gloriam suam*, quia patrando illud miraculum, se hominem jam notum, fecit credere se quoque esse Deum; cum omnipotentia ad illud miraculum arguat esse Deum, dum virtute propria illud perpetravit.

13 Sed quorumnam fuerunt hæ nuptiæ? Sancti Hieronymus, Augustinus, Albertus Magnus, Lytanus, & alii apud Antonium de Gislandis Ordinis Prędicatorum, dicunt, fuisse Joannis Evangelistæ, & Anachiræ amborum virginum, qui numquàm matrimonium consumarunt.

Quæres 8. Quot cœcos illuminaverit?

14 ℟. Septem, præter plures alios, de quibus non fit mentio in specie, sicut de septem sequentibus. Primi duo simul illuminati Matth. 9. à num. 17. *Et aperti sunt oculi eorum*. Tertius refertur ab eodem cap. 12. num. 22. *Tunc oblatus est ei Dœmonium habens cęcus, & mutus, & curavit eum, itaut loqueretur, & videret*. Quartus, & quintus refertur Matth. 20. 29. de duobus aliis illuminatis. *Et egredientibus illis de Jerico, secuta est eum turba multa; & ecce duo cęci sedentes secùs viam, audierunt, quia Jesus transiret &c. Tetigit oculos eorum, & confestim viderunt, & secuti sunt eum*. Sextum cœcum illuminavit teste Marco 8. 22. *Imposuit manus super oculos ejus, & capit videre, & restitutus est, itaut clarè videret omnia*. Septimum, & ultimum cœcum apud Joan. 9. 1. vocant cœcum natum. Expuit in terram, & fecit lutum ex sputo, & linivit lutum super oculos ejus, & dixit ei: *Vade lava in Natatoria Siloe; abiit ergò, & lavit, & venit videns*.

Marcus cap. 10. num. 46. narrat illuminationem cœci, qui vocatur Bartimæus filius Timæi, & erat mendicans in via; Lucas similitèr cap. 18. 35. refert cœcum paritèr mendicantem à Christo illuminatum. Isti autem duo sunt quartus, & quintus, de quibus suprà dixi; ideò præter septem, alios non legi expresè illuminatos à Christo, qui tamen multis aliis visum restituit, Lucæ 7. 21. ibi: *Et cęcis multis donavit visum*.

15 Observanda sunt duo in curandis hujusmodi cœcis, *primò* prævia dispositio, ut ità dicam, curationis, quæ non excedit vires naturæ Christi hominis operantis. *Secundò* forma visionis inducta in oculo cœco; in qua consistit formalitas miraculi, quod excedit vires naturæ, quæ lucem dare non potest carentibus.

16 Ratione primi hoc est, dispositionis primi duo cœci Matth. 9. 28. sic curati sunt, interrogatione, scilicèt, illis verbis: *Creditis, quia hoc possum facere vobis. Dicunt ei: Utique Domine. Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundum fidem vestram fiat vobis, & aperti sunt oculi eorum*. Tria ergò hic spectantur ex parte dispositionis, interrogatio, & tactus oculorum, quæ se tenent ex parte Christi, & fides specialis, quòd possent à Cristo sanari, se tenens ex parte illorum cęcorum, sinè quorum fide non fuissent sanati; hęc enim omninò necessaria est ex parte subjecti, super quod fit miraculum; irrationabile enim est, quòd quis petat beneficium ab

 alio,

alio, & non credat illum posse tale beneficium conferre, de qua fide dixi Medit. 1. num. 36. In illuminatione tertii cœci Matth. 12. 22. non apparet expresse, sed tantùm implicitè dispositio, illis verbis: *Curavit illum, itaut loqueretur, & videret*. Ad restitutionem visus quarti, & quinti cœcorum præcesserunt hæ dispositiones Matth. cap. 20. nu. 29. nam Christus vocavit eos, ut dicerent quid vellent, & responso ab eis accepto, ut aperirentur oculi eorum, illorum tactis oculis, confestim viderunt, ex parte Christi fuerunt duæ actiones, interrogatio, & tactus oculorum, ex parte cœcorum petitio, ut sanarentur à cęcitate. Ab istis illorum fidem non petiit, sicut exegit à primis duobus, secundùm quorum fidem sanatur. Nec à tertio fidem exegit, nihilominus sinè fide non fuerunt illuminati, quia ex eorum deprecatione cum magna instantia satis nota erat eorum fides. Circà illuminationem sexti multis usus fuit, quia illum invenerat multum indispositum; undè necessarium fuit paulatìm disponere, ut tandem perfectam reciperet visionem; nam appræhendit in primis manum ejus quasi tangens pulsum ejus valdè irregularem invenit ex falsa doctrina, quæ à Scribis, & Pharisæis erat imbutus; undè Christus eduxit eum extrà vicum, & expuit super oculos ejus, manibus impositis cępit videre aliquantispèr in confuso, quia interrogatus à Christo, quid videret, respondit? *Video homines velut arbores ambulantes*. Hoc autem illi accidit, quia illis actibus expuendi, & imponendi manus, quibus Christus intendebat eum priùs liberare à cœcitate infidelitatis, non consentiebat: demùm firmitèr credens per novam manuum impositionem super oculos cępit clarè videre, quia cępit perfectè credere; juxtà ergò mensuram suæ credulitatis videbat, causa ergò nec infidelitatis protraxit illuminationem. Ultimum cęcum remedio potiùs excęcativo, quàm illuminativo sanavit; ideò necesse fuit, ut oculos expurgato luto lavaret, ut posset recipere visum; aqua ergò sordidos oculos extersit, sed lumen non dedit, in quo formalitas miraculi fuit à Christo ministerialitèr, & à Deo efficientèr, qui ad positionem luti, & ejus lavationem dedit cæco visum.

17 Hinc deducitur omnes cęcos in instanti fuisse illuminatos perfectè, quia statim crediderunt, præter sextum; qui sicut paulatìm augebatur ejus credulitas, & fides, ità successivè à Christo sanabatur. Quarè verum censetur miraculum illius, qui per octo annos remansit cœcus nihil videns, qui sæpiùs, & cum magna fide petierat à Beata Virgine Maria illuminari. Cæpit autem post Salutationem Angèlicam vespertinam videre in camera domus suæ duo lumina accensa, & nihil aliud, quamvis ibidèm essent alia objecta visibilia ex igne duarum Candellarum illuminante totam cameram, sequenti verò die vidit omnia; ut cæteri homines. Quòd autem sit hoc verum miraculum, & non tantùm gratia, patet, quia ad perfectionem visionis non est necesse videre omne visibile sibi objectum, sed sufficit aliquid videre, dum antè

tè nihil per multum tempus vidit; maximè cum nullum fuerit adhibitum naturale, vel artificiale remedium, nisi frequens invocatio Gloriosæ Virginis, quæ servum suum exaudivit. Nequè aerem mutavit, ex quo posset suspicari in mutatione aeris obstaculum recessisse; & sic naturalitèr videre cæpisse, cum nihil anteà vidisset.

18 Dubitari potest, an omnes præfati septem cœci fuerint tales à nativitate, an aliqui eorum casu post in lucem editi: De uno à nativitate cœco constat, & est ultimus ex septem. Circà alios nulla fit mentio de modo eorum excœcationis. Si ergò nati, sivè posteà facti, omnes miraculosè sanati sunt.

19 Ratione formæ hæc miracula cęcorum in eo conveniunt, quòd depulso impedimento cęperunt videre per restitutionem visus in subjecto, quod solus Deus ad ministerium creaturæ facit; & in hoc tantùm consistit formalitas miraculi, ut sit à solo Deo, positis dispositionibus, ut qualitercumque per Christum, & alium Dei servum, qui dicitur facere miraculum ministerialitèr per præparationem eorum, quæ ipsum subjectum disponunt, utcumquè ad receptionem miraculi.

20 Creatura ergò Dei servus præparat, & quasi disponit subjectum, super quod faciendum est miraculum; & si sit homo capax rationis, & usum habens rationis debet se disponere non solùm per fidem credendo in Deum, & in Sanctum potentem impetrare à Deo beneficium miraculi; sed etiam seipsum disponendo, & rogando Sanctum, vel Deum, ut per illius intercessionem gratiam recipiat, ut patet in exemplis allatis de cœcis, qui fidem habebant, & rogabant Christum, ut reciperent ab eo visum. Et de his infrà suo loco.

Quæres 9. Quot mutos, & surdos sanaverit?

21 ℟. Christus loquelam multis restituit, in specie quatuor, quorum primus Matt. 9. 32. *Ecce obtulerunt ei hominem mutum dœmonium habentem, & ejecto dęmonio locutus est mutus*. De secundo idem Matth. 12. 22. *Tunc oblatus est ei dęmonium habens cęcus, & mutus, & curavit eum, itaut loqueretur, & videret*. Tertium refert Lucas 11. 14. *Et erat ejiciens dęmonium, & illud erat mutum, & cum ejecisset dęmonium, locutus est mutus*. Quartus habetur apud Marcum 7. 32. *Et adducunt ei surdum, & mutum, & deprecabantur eum, ut imponat illi manum, & apprehendens eum de turba seorsim, misit digitos suos in auriculas ejus, & expuens tetigit linguam ejus, & suspiciens in cęlum ingemuit, & ait illi Ephpheta, quod est adaperire, & statim apertè sunt aures ejus, & solutum est vinculum linguæ ejus, & loquebatur rectè*. Isti quatuor erant muti tantùm præter quartum, qui erat etiam Surdus, non verò vexatus à Dœmone, sicut tres priores. D. Joan. Chrysost. super Matth. dicit, hominem illum antequàm esset à Dœmone vexatum non carvisse loquela, illis verbis: *Non enim naturæ erat hæc passio* scilicèt esse mutum, *sed ex dęmonis insidiis*. apud D. Thomam in Catena Aurea ad cap. 9. Matthæi, & in cap. 12. paritèr ait ex S. Chrisost. *Miranda autem est nequitia dęmonis utrumque*

ingressum

ingressum oppilavit, *per quem ille erat crediturus*, *scilicèt*, *& auditum*, *& visum*, loquens de quarto muto, cum Theophilato ab eo relato ad cap.7. Marci de quarto muto, his verbis: *Quod rectè post dæmoniaci liberationem ponitur, ex dæmonio enim erit talis passio.* Itaquè rectè dici potest, hos mutos à Dæmone vexatos, non fuisse tales à nativitate, neque casu postmodum tales effectos, sed Dæmonium eorum linguam colligasse, & aures obturasse, ne Deum confiterentur, neque ejus audirent verbum. Sed cur ingemuit in curatione quarti muti, qui etiam surdus erat, & non in aliis? Ratio est, quia magis compassus fuit Christus isti, ut qui per surditatem non poterat imbui in
22 rebus fidei, sicut poterant alii, qui auditu non carebant. In nullis autem miraculis Jesus flevit, nisi in hoc, & in resuscitatione Lazari, propter amicitiam, quam cum eo, strictam, habebat, ut dicit ibidem textus Joan. 11. 37. *Ecce quomodò amabat eum*. Lacrimatus est Jesus, & quia homo erat, & quia Lazarum diligebat, ideò à mortuis suo imperio divino revocavit vivum.

Quæres 10. Quod Dæmones ejecerit è corporibus hominum?

23 ℞. Jesus multos ejecit, ut legitur Marci c. 35. & 39. in specie autem liberavit à Dæmoniis tres mutos, de quibus dictum fuit in præcedenti quæstione; quartum, & quintum sanavit, Matth. 8. 28. Marci ca. 5. Lucæ 8. 27. Matthæus ibidem numerat duos vexatos, quorum Dæmonia intraverunt in porcos. Marcus, & Lucas unum tantùm referunt, qui fuit unus ex illis duobus. Sextus fuit filia Cananeæ, Matth. 15. 22. Septimus habetur Marci 1. 23. & Lucæ 4. 33. Octavus. Marci 9. 16. Nonus est Maria Magdalena, ex qua Jesus septem Dæmonia expulit, Marci 16. 9. Joan. 20. 16.

24 Duo colliguntur hinc, unum de absoluto Christi dominio super omnes creaturas, alterum de præstantia fidei. Absolutum Jesus dominium ut hominis infertur ex suffocatione porcorum facta per immissionem Dœmonum ejectorum à corporibus illorum duorum obsessorum, Matthæi 8. 28. in porcorum gregem suffocatum in mari; si enim Christus ut homo non esset universorum dominus, non potuisset illos justè mittere in porcos, & suffocare illos in aquis, in notabile damnum illius, cujus erant. Confirmatur idem exemplo ficulneæ arefactæ, apud Matth. 21. 19.

25 Alterum est de præstantia fidei, nam si homo ille fidem non habuisset, Marci 9. 21. *Si quid potes adjuva*, ejus filius à Dæmone vexatus, non fuisset liberatus, & quia firmitèr non credebat, petiit adjutorium cum lacrimis: *Credo Domine, adjuva incredulitatem meam*, & à Christo exauditus firmitèr credidit, & sic obtinuit beneficium curationis pro filio. Initium ergò credendi à Deo provenit in nobis.

Sed numquid ejicere Dæmonia est actus miraculosus? Nam quotidiè videmus Sacerdotes exorcizare vexatos ab immundis spiritibus, & quandoque eos liberare, & nemo de his miratur, ergò non sunt miracula.

26 ℞. Ejectiones Dæmonum esse miracula. Tùm quia hujusmodi

ex-

expulsiones excedunt vires exorcizantium, cum Dæmones sint natura majores hominibus, juxtà illud Psalmi. *Minuisti eum paulò minùs ab Angelis*. Tùm quia discipuli Domini non poterant ejicere centum genus Dæmoniorum, alia verò utiquè. Lucæ 9. 44. & admirabantur, ergò ejicere Dæmonia est propriè miraculum.

27 Ad rationem dubitandi respondetur, Sacerdotes reverà habere potestatem specialem exorcizandi ex vi ordinis Exorcistatus, ac proindè exorcizando miracula facere, dum è vexatis expellunt Dæmonia. Nec refert admirationis negativa, quia opinio hominum non facit miraculum, sed factum ipsum excedens vires naturæ, & cum admiratio sit effectus sequens ad miraculum non est causa miraculi. Non admirantur homines hæc, quæ passim vident, quia assiduitate vilescunt, inquit D. August. serm. 147. de tempor.

Quæres 11. Quot mortuos Christus resuscitaverit?

28 ℞. Plures resuscitavit, de tribus fit mentio tantùm in specie. *Primus* fuit puella duodecim annorum. Matth. 9. 24. Marci 5. 35. Lucæ 8. 54. *Secundus* est filius unicus certæ matris. Lucæ 7. 15. *Tertius* demùm est Lazarus frater Martæ, & Mariæ. Joann. 11. 14.

29 Inter miracula resuscitatio mortuorum est maximum, & in primo gradu excellentiæ miraculorum, ad quod demonstrandum, Christus multis actionibus præviis pervenit tandem ad resuscitationem Lazari quatriduani, in qua operatione, & hominem, & Deum se monstravit; ut homo septem permisit actiones, de quibus Joan. 11. à nu. 33. ad 43. *Primò*, infremuit spiritu, & seipsum turbavit. *Secundò*, quæsivit locum sepulchri. *Tertiò*, lacrimatus est ostendens dilectionem suam ergà Lazarum. *Quartò*, fremuit iterùm in semetipso. *Quintò*, jussit lapidem amoveri à monumento. *Sextò*, pronunciavit gloriam Dei credentibus. *Septimò*, demùm gratias egit Deo, qui illum exaudivit de resuscitatione Lazari. Hæc omnia arguunt Christum hominem, cum prædictæ actiones ab aliis hominibus fieri possint; demùm quatenùs Deus jussit, illum surgere vivum: *Lazare veni foras*. Per imperium suæ omnipotentiæ. Priores actiones successivè acciderant, ut tandem Deus illis positis tamquàm causis moralibus, sequeretur in instanti effectus miraculi Lazari resuscitati: *Et statim prodiit*.

30 Sed cur Christus resuscitavit priores duos mortuos per verbum; *Surge*, & Lazarum per verba *Lazare veni foras*, cum & ipse surrexerit? Ut appareret duplex miraculum in Lazaro, primum est ejus resuscitatio, quia surrexit ligatis manibus, & pedibus ibi: *Et statim prodiit, qui fuerat mortuus, ligatus pedes, & manus institis, & facies illius sudario erat ligata. Dixit eis Jesus: Solvite eum, & sinite abire*. Prodiit ergò ex sepulchro adhuc ligatus manibus, & pedibus, quod est miraculum secundum. Non dixit ergò Jesus: *Surge*, sed usus fuit illis verbis: *Veni foras*, ut circunstantes utrumque viderent miraculum, & Lazarum exeuntem de sepulchro ligatum, & à mortuis

tuis resuscitatum; nam si fuisset miraculosè intrà sepulchrum à vinculis absolutum, tale non apparvisset miraculum uti factum in loco non patenti oculis circunstantium, qui forsan non erant propè sepulchrum, ne fœtorem sentirent quatriduani.

31 Post illorum resuscitationem, Christus super eos sic resuscitatos aliquid operatus fuit, ad ostendendum aliquod phantasma non finxisse, sed verè eosdem numero mortuos ad vitam revocasse; nam puellæ jussit ut manducaret; puero autem ut loqueretur, & Lazarum fecit solvere à vinculis, & abire, ut evidentia miraculi omnibus manifestè, & sinè ulla hæsitatione appareret.

32 Ex quo colligo ad veritatem miraculi resuscitationis requiri, ut resuscitatus permaneat vivus, & opera vitæ faciat, ne corpus mortuum videatur assumptum ab aliquo Dęmone, & non ab anima iterùm informante suum proprium corpus, quod anteà animabat. Possunt autem Dęmones, Deo permittente assumere corpus humanum alicujus defuncti, quod tunc videtur vivum, quod tamen tale reverà non est, quia non informatur à sua anima, ut necessarium est ad hoc ut homo verè dicatur ex mortuo revocatus ad vitam.

Quæres 12. An Christus ambulaverit super aquas maris.

33 ℟. Affirmativè, & quidem bis. *Primò* Matth. 14. 25 *Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans super mare*. Marci 6. 48. *At illi ut viderunt eum ambulantem supra mare, putaverunt phantasma esse, & exclamaverunt; omnes enim viderunt eum, & conturbati sunt*. *Secundò* Joan. 6. 19. *Vident Jesum ambulantem supra mare*. Aqua ergò pedibus Christi redditur solida, & calcabilis sine submersione.

Quæres 13. de nonnullis aliis miraculis à Christo factis?

34 ℟. Christus plures claudos rectificavit. Matth. 15. 3. cap. 21 14. de nullo in specie fit mentio. *Secundò* Lucæ 13. 11. mulierem curvam erexit. *Tertiò* Lucæ 22. 51. auriculam Malcho per Petrum præcisam restituit. *Quartò* Matth. 12. 17. Manum aridam homini vivificavit. *Quintò* Matth. 14. à num. 17. ad 23. Marc. 6. 43. Lucæ 9. 16. Joan. 6. 11. Panem multiplicavit bis, primò ex quinque panibus hordeaceis, & duobus piscibus satiavit quinque mille homines, præter mulieres, & parvulos, collectis ex fragmentis duodecim cophinis. Secundò Matth. 15. 32. ex septem panibus, & paucis pisciculis satiavit quatuor mille homines, ultrà mulieres; & parvulos, & de fragmentis discipuli collegerunt septem sportas plenas. Marci 8. 1. ad 11. *Sextò* Joan. 2. convertit aquam in vinum in nuptiis, ut dixi hic num. 11. *Septimò*, tres sanavit paraliticos, de primo puero Centurionis. Matth. 8. 7. de secundò. Matth. 9. 6. præsente Jesu, respectu primi erat absens. De tertiò Marci 2. 3. & Lucæ 5. 18. *Octavò*, Undecim leprosos sanavit, unum Matth. 8. 3 de decem fit mentio Lucæ 17. 12 *Nonò* alios sanavit à febri, nempè Socrum Simonis Petri. Matth. 8. 15. Liberavit filium Reguli à febri absentem, Joan. 4. 46. Restituit sanitati quendam hydropicum, Lucæ 14. 4. Sanavit à fluxu sangui-

sanguinis mulierem. Matth. 9. 20. quæ tetigit fimbriam ejus vestimenti, de qua etiam Lucæ 8. 43. Referam verba, quæ misterio plena sunt: *Et mulier quædam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quæ in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari. Accessit retrò, & tetigit fimbriam vestimenti ejus, & confestim stetit fluxus sanguinis ejus. Et ait Jesus: Quis est, qui me tetigit? Negantibus autem omnibus, dixit Petrus, & qui cum illo erant: Præceptor turbæ te comprimunt, & affligunt, & dicis: Quis me tetigit. Et dixit Jesus: Tetigit me aliquis, nam ego novi virtutem de me exisse. Videns autem mulier, quia non latuit, tremens venit, & procidit ante pedes ejus, & ob quam causam tetigerit eum, indicavit coràm omni populo, & quemadmodum confestim sanata sit.*

35

Duo hic faciunt difficultatem, *Primò*, cur Christus quærit quis eum tetigerit, cum omnia sciret, & mulierem eb eo fuisse sanatam à fluxu sanguinis ob magnam fidem, quæ habebat etiam in solo tactu fimbriæ? *Secundò*, quid erat illa virtus, quæ ex illo exiverat?

36 Respondetur ad primum, Christum per illud quæsitum voluisse suam manifestare divinitatem; nam ut homo nec tactum suæ fimbriæ, nec mulieris fluxum, nec sanitatem à fluxu poterat intelligere sensibilitèr, & more hominum, quia mulier occultè tetigit, illo non vidente, nec cognitionem habebat illius morbi, quia nihil ei omninò dixerat, nec proindè notitiam habebat, quòd fluxus stetisset, & nihilominùs, manifestè dicit, se fuisse tactum, & virtutem ab illo exisse, quod tamen scire non poterat sensibilitèr, nisi Deus fuisset; per interrogationem igitùr, & miraculum notam manifestavit suam divinitatem.

37 Ad secundùm, nihil aliud est ea virtus, quàm ipsum miraculum, quòd fluxus sanguinis steterit, & cessaverit, exiens à Christo i. ab eo factum, ut dixi etiam Medit. præced. n. 41.

Quæres 14. An Christus per suum temperamentum ità præstans, & excellens fecerit miracula?

38 ℞. Negativè, quia hoc temperamentum, quod est secundùm æquales gradus elementorum omnium, & qualitatum eorum, quæ existant ad pondus, & in æquilibrio; itaut unus gradus contrà aliam pugnare nequeat ad destructionem corporis, quod ideò vocant temperamentum justitiæ, seù ad pondus, dicunt plerique medici, quod dabile non est, quia alias corpus naturale mixtum non esset corruptibile de facto, si illud temperamentum daretur, nam corpus præservaret à corruptione. Quod si non est dabile in cæteris corporibus, nec in corpore Christi, qui assumpsit omnes corporis defectus, qui sunt communes humanæ naturæ, nam esuriit, fatigabatur &c. ergò per temperamentum, quo carebat, miracula non faciebat, sed propter sua merita illa perpetrabat, ut Dei excellens instrumentum. Confirmatur, quia esto daretur tale temperamentum, adhuc per illud non operatus fuisset miracula, quia illud est quid naturale, ac proindè inefficax ad producendum effectum supernaturalem. Vide Fonsecam in par. 3. disp.

disp. 57. cap. 3. ubi plura de hac re.

Quæres 15. An Christus per imaginationem fecerit miracula?

℞. Negativè, quia cum imaginatio sit mentis facultas concipiendi aliquid, & quidem naturalis ejus vis, non nisi naturalia efficere potest, ergò producere non potest miracula, quæ sunt opera supernaturalia; Christus ergò miracula faciebat non per imaginationem, sed per sua merita, quibus Deo gratus erat, qui ideò per ipsum mirabilia operabatur. Confirmatur, quia esto ex imaginatione plura procedant etiam mirabilia, ut docent Conymbr. 1. de Generat. cap. 9. q. 1. art. 2. cum aliis Meldul. disp. 5. de Anima nu. 379. & 380. ubi quòd imaginativa non solùm circà proprium corpus, sed etiam alienum producere potest varios effectus. Tamen vera miracula efficere non potest, cum tales effectus excedant ejus virtutem, quæ limitata est ad effectus naturales; palàm enim est, imaginationem non illuminare cœcos, non resuscitare defunctos, & alia hujus generis; quòd si aliquandò imaginatio videatur mirabilia facere, id ei tribuendum non est, sed dœmoni, qui talia operatur fascinando homines, nullam vim conferente imaginatione.

MEDI-

MEDITATIO IV.

An Miracula ſint neceſſaria.

1 *Neceſſarium ſimpliciter, & ex ſuppoſitione.*
2 *Neceſſarium abſolutè, & relativè.*
3 *Neceſſaria ſunt miracula quò ad eſſentiam, & eorum exiſtentiam.*
4 *De fide credendum eſt extare miracula.*
5 *Omnipotentia Dei miraculis probatur.*
6 *Effectus naturales non probant omnipotentiam.*
7 *Duæ operationes in Chriſto, ut eſt homo, & ut Deus.*
8 *Neceſſaria erant miracula initio Eccleſiæ.*
9 *Chriſti miracula probabant illum Deum. 7.*
10 *Signa ſunt data infidelibus, non fidelibus.*
11 *Definitio fidei non prærequirit miracula.*
12 *Beatificatio, & Canonizatio differunt.*
13 *Sola ſanctitas ſufficit ad Canonizationem.*
14 *Probata tamen per miracula.*
15 *Non neceſſaria pro martyribus.*
16 *Martyrium delet culpam, & pœnam totam.*
17 *Martyrium verè non eſt expertum ob malum finem.*
18 *Miracula ſunt neceſſaria poſt mortem.*
19 *Miracula fiunt etiam à malis.*
20 *Duo miracula ſufficiunt.*

MEDITATIO IV.

1 Ræmitto illud dici neceſſarium, quod aliter ſe habere non poteſt, e. g. Homo neceſſariò ità animal rationale eſt, ut alitèr ſe habere non poſſit. Miraculum eſt effectus excedens vires totius naturæ, ut alitèr ſe habere non poſſit; & hujus generis neceſſarium vocatur tale ſimplicitèr, & abſolutè; undè duplex eſt neceſſarium, nempè ſimplicitèr, ſeù abſolutè, quod ſcilicèt tale eſt ex ſeipſo ſine ullo ordine ad aliud; & neceſſarium ex ſuppoſitione finis, tale ſcilicèt in ordine ad aliud; ut motus eſt neceſſarius homini volenti currere, ſeù loqui; virtus enim, & locutio eſſe non poſſunt ſinè motu, ut experientia docet; ordinatur ergò, & ſpecificatur hæc neceſſitas à fine, in quem agens neceſſariò tendere debet, ex ſuppoſitione, quòd velit illum conſequi. Exemplum pono in homine, qui ex ſuppoſitione, quòd velit ſalvare animam ſuam, poteſt incedere per duas vias, quarum una eſt ſibi ſimplicitèr neceſſaria neceſſitate medii, & præcepti, alia non, ſed tantùm utilis, & ſecurior ad obtinendum finem ſalutis intentum. Prima via ſimplicitèr neceſſaria eſt ſtatus Chriſtianitatis; nam extrà hunc nullus po-

test salvari, & is status à Theologis appellatur necessarius necessitate medii, sinè quo nullus salvatur; & etiam præcepti, quia Deo vocanti obediendum est; vocat enim omnes homines ad fidem, & salutem, in ordine ad quam creati sunt omnes. Alia via non necessaria simplicitèr, sed secundùm quid, hoc est, valdè utilis ad consequendam salutem animæ, est status religionis, qui tamen non est absolutè, & necessitate medii necessarius ad salutem, cum manifestè pateat, homines non religiosos, sed laicos, & sęculares in eo statu animas salvare, dum sunt in statu Christianitatis, qui est simplicitèr, & absolutè necessarius, & sufficiens ad salutem.

2 Colligitur ex his, necessarium dici duplicitèr, absolutè, & relativè; illud dicitur necessarium absolutè, quod est tale ex sua essentia, & existentia, ut homo necessariò est animal rationale existens in suis inferioribus. Miraculum excedit vires totius naturæ à solo Deo procedens principalitèr. Tale verò relativè dicitur, quod est necessarium in ordine ad aliud; clarum enim est, motum non esse necessarium simplicitèr homini, cum illi accidat, tamen ex suppositione, quòd velit currere, necessariò movetur; & dum vult consequi vitam æternam necessariò debet fieri Christianus, & servare mandata, si vult ad vitam ingredi.

Status ergò hujus Meditationis in eo consistit an miracula necessaria sint necessitate absoluta quò ad eorum essentiam, & existentiam; & quò ad necessitatem suppositionis consequendi aliquem finem; & quò ad necessitatem utilitatis, & profectus, qui ex miraculis complectitur. Pro clariori hujus rei intelligentia.

Quæres 1. An miracula sint necessaria quo ad eorum essentiam, & existentiam?

3 ℟. Affirmativè, quia quò ad eorum essentiam necessarium est, quòd ea sint effectus supernaturales ardua, insolita, excedentia vires totius naturæ à solo Deo procedentia in genere causæ efficientis principalis, quæ ad positionem alterius rei factæ ab homine producit illud. Id totum patet ex dictis Meditat. 1. q. 2. & seq. Patet quoquè eorum necessitas quo ad existentiam; quia certum est ea existere, & patent ad oculum recensita in sacris literis; nam populus Israeliticus transivit mare Rubrum siccis vestigiis, S. Franciscus de Paula, tres pueri in fornace Babylonis, & multi alii servi Dei expensi fuerunt ignem ardentem non nocuisse eis sibi adhærentem, & ambientem, Deo suspendente effectum ardoris, & combustionis, propter eorum merita. Extant ergò miracula, ac proindè necessaria in suo esse; quamdiù enim res est, necesse est, quòd sit, ut dicit Arist. in Prædic. subst.

Quæres 2. An necessarium sit de fide credere existentiam miraculorum, ad evitandam hæresim?

4 ℟. Necessarium est credere extare miracula tàm à Christo, quàm à Sanctis facta, de quibus in utroque testamento; aliter hæreticus est negans illa non solùm in genere, verùm etiam in specie. Probatur, quia negans ea in specie

ſpecie diſcredit etiam illa in genere, cum genus extrà ſpeciem non exiſtat; ergò negatis miraculis utriuſque teſtamenti, deſtruerentur omnia miracula tàm in genere, quàm in ſpecie; ergò ea negans eſt hæreticus, cum non credat ea, quæ expreſsè narrantur in utroque teſtamento, de fide credenda. Inter errores Valdenſium iſte numeratur, quòd nulla vera miracula dantur in Eccleſia; hæreſis autem manifeſta hæc eſt, cum vera miracula recenſeantur in Sacra Scriptura, etiam ſub hoc nomine. Exodi 11. 7. *Ut ſciatis quanto miraculo dividat Dominus Ægiptios, & Iſrael.* Numer. 26. 10. *Et factum eſt grande miraculum, ut Core pereunte, filii ejus non perirent.* Neceſſarium ergò eſt credere miraculis in genere, & in ſpecie, quæ exprimuntur in Sacra Scriptura. Alia verò miracula, quæ in vitis Sanctorum narrantur, non credens, non eſt hæreticus, quia Eccleſia non proponit ea credenda vinculo fidei; diſcredens tamen, & negans ea pro temerario habendus eſt, dum à communi opinione prudentum recedit; imò ejus negativa videtur ſapere hæreſim, quia id arguit, ipſum dubitare, an vera ſint, quæ communitèr à viris doctis traduntur de vitis Sanctorum. Vide quæſt. 10. Medit. 1. ubi de hac quæſtione credendi miraculis.

Quæres 3. An ad cognoſcendam Dei omnipotentiam ſint neceſſaria miracula?

5 ℟. Affirmativè, & probatur Exodi 6. 3. *Ego Dominus, qui apparvi Abraham, Iſaac, & Jácob in Deo omnipotente, & nomen meum Adonai non indicavi eis.* Nomen *Adonai* ſignificat Dominum, ex D. Auguſt. tom. 6. lib. 15. contrà Fauſtum cap. 9. ille autem dicitur Dominus, qui habet dominium, & imperium ſuper alios; & ſi ſit infinitum, etiam potentia, ſinè qua non eſt imperium, & dominium, ac proindè uti infinita dicit omnipotentiam; Deus ergò illis Sanctis Patribus non indicavit dicti nomen *Adonai*, hoc eſt, ſuæ omnipotentiæ, ſed ſolùm occaſione liberationis populi Judaici, quem eduxit de terra Ægypti de potenti manu Pharaonis, perpetrando tot miracula cum virga Moyſis, qui per tot ſigna, miracula, & portenta neceſſariò cognovit Dei omnipotentiam, quæ ſola tot mirabilia facere poterat. Undè cap. 3. ibidem num. 20. dicitur: *Extendam manum meam, & percutiam Ægyptum in cunctis meis, quæ facturus ſum in medio eorum, poſt hæc dimittet vos.* Per hæc igitùr ſigna, & miracula Moyſes, Populus, & Ægyptii cognoverunt Dei omnipotentiã, quia nullus poterat facere hæc mirabilia præter Deum. Et cap. 10. 2. dicitur: *Et ſigna mea fecerim in eis, ut ſciatis, quia ego Dominus.* Ex ſignis ergò, & miraculis Moyſes cognovit Dei omnipotentiam; undè ſubjunxit cap. 15. 3. *Dominus vir pugnator, omnipotens nomen ejus.* Omnipotentia ergò maximè demonſtratur per miracula, quæ ſolus Deus facit, ſicùt quilibet effectus à poſteriori neceſſariò ſuam demonſtrat
6 cauſam. Confirmatur id totum, quia in Deo duo ſpectantur genera effectum; alii enim ſunt naturales, ad quorum ſcilicèt productionem Deus cauſa prima uti creator naturalitèr concurrit,

quatenùs

quatenùs se accommodat causis secundis juxtà eorum naturam, & exigentiam, & in hoc non potest cognosci omnipotens, quia non omnes effectus sub hac consideratione respiciunt ejus omnipotentiam, sed maximè cum effectus, qui sunt secundi generis, sunt supernaturales à solo Deo effecti, dum excedunt vires totius naturæ, & hi præsertim sunt miracula; ergò hæc necessariò hominem deducunt in cognitionem divinæ omnipotentiæ, quæ sola est causa miraculorum. Quare D. Thomas 2. 2. q. 178. art. 1. ad 4. ait, quòd miracula vobis conferunt commune beneficium, quia nos faciunt venire in cognitionem Dei.

Quæres 4. An miracula fuerint necessaria, ut Christus cognosceretur esse Deus?

7 ℞. Affirmativè, & colligitur ex illo Joan. cap. 10. numer. 15. *opera, quæ dedit mihi Pater, ut faciam, testimonium perhibent de me*. Idest necessariò probant, me esse Deum, quia excedunt vires totius naturæ, ut quòd cœci videant, muti loquantur, mortui resurgant &c. Et hoc probavi Medit. 3. qu. 5. num. 7. Miracula scilicèt, quæ Christus faciebat, necessariò probasse ipsum esse Deum, quia, ut testatur cœcus natus 9. Joan. 32. *A sæculo non est auditum, quis aperuit oculos cœci nati, nisi esset hic à Deo, non poterat facere quidquam*. Hoc igitùr miraculum probavit, Christum esse verè filium Dei, quia ut homo Christus infinitam virtutem non habebat illuminare cœcos; ergò ut Deus fecit illud miraculum, & sic per illud manifestatus fuit necessariò Deus in illo. Et ità docent omnes cum D. Thoma

8 par. 3. qu. 43. art. 4. Confirmantur prædicta, quia in Christo apparebant duo genera operationum, unum earum, quæ non excedebant vires humanas communes cum cæteris hominibus, ut ambulare, loqui, manducare, &c. quæ necessariò probabant illum esse hominem, non verò etiam simul eundem esse Deum; alterum ergò genus erat necessarium, ut per illas manifestaretur esse Deus, & hæ erant supernaturales excedentes vires humanas, ut sunt ejus miracula, quæ non fecisset, nisi Deus esset; ergò ut Deus etiam cognosceretur, necessarium erat, ut miracula faceret, quæ illum Deum probarent, omnis enim effectus suam demonstrat causam.

Quæres 5. An initio Ecclesiæ miracula fuerint necessaria, tàm in Christo, quàm in ejus discipulis ad propagandam fidem, & informandam Ecclesiam?

9 ℞. Affirmativè, quia Christus Dominus, postquàm dedit eis præceptum informandi Ecclesiam, & prædicandi omnibus suum Evangelium, ut proficere possent, & Ecclesiam propagare, necessariam judicavit perpetrationem miraculorum; undè eis dedit potestatem faciendi miracula, ut dixi Medit. 3. num 8. quæ explicantur cap. fin. Marci 18. *In nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si quid mortiferum biberint, non eis nocebit, super ægros manus imponent, & benè habebunt.* Ecclesia ergò, & fides propagabatur, & corroborabatur per miracula, ut etiam notavi Medit. 1. n. 19.

Nec

10 Nec his obſtat, quod dicit Apoſtolus 1. Corinth. 14. 22. Signa, & miracula dari infidelibus, non fidelibus, quaſi illa non fuerint neceſſaria initio Eccleſiæ, ſicut nec nunc, cum Dei gratia Eccleſia, & fides ſit firmitèr propagata; undè noſtris temporibus rara ſunt miracula, & ſolùm contingunt ad comprobandam ſanctitatem ſervorum Dei, qui illa faciunt; è contrà verò ab initio Eccleſiæ innumera fiebant miracula, quia tunc erant neceſſaria, non quidem fidelibus, ut dicit Apoſtolus, ſed infidelibus, ut per ea converterentur ad fidem; neceſſitas ergò miraculorum refertur ad infideles, ut illis mediantibus convertantur, non fidelibus, qui jam converſi permanent in fide.

Itaquè miracula fiunt ad corroborationem fidei, ut dicit *Gloſ. in cap. un. de Reliq. in* 6. *Hoſtien. in ſumma num.* 3. *verſ. Quartum eſt*, *Bellamera in cap. Nec mirum* 26. *qu.* 5. *num.* 8. *verſ. Ad quintum*, *D. Thom.* 2. 2. *q.* 178. *art.* 2. Intellige hunc fuiſſe finem neceſſarium initio Eccleſiæ, & etiam nunc in illis locis, ubi fides propagatur converſione infidelium.

Quæres 6. An ad definiendum aliquid de fide, neceſſarium ſit, quòd miracula præceſſerint?

11 ℞. Negativè, ut probavi Medit. 1. q. 14. num. 42. Nam licèt miracula ordinentur ad corroborationem fidei jam exiſtentis, ne evaneſcat, ſed magis conſervetur, ut docent Theologi *cum Malveſio dub.* 3. *de Canon. Sanct. num.* 41. *& Caſtellin. de Canonizat. q.* 6. non indè tamen ſequitur, quòd ea ſint neceſſaria ad definiendum aliquid de fide, cum nondùm facta ſit definitio, ut ex miraculo ſequatur illius corroboratio. Prætereà controverſię de fide nondùm exiſtente agitantur tantùm intrà Eccleſiam, cum illorum judex ſit ſolùm Romanus Pontifex, qui illius eſt ſolus caput, & judex, & non alius, conſequentèr cum intrà Eccleſiam exiſtentes ſint omnes fideles, non egent ſignis, & miraculis ſecundùm Apoſtolum, ad credendum.

Quæres 7. An in Canonizatione Servorum Dei neceſſaria ſint miracula ſivè antè, ſivè poſt

12 eorum mortem? Præmitto differentiam inter Beatificationem, & Canonizationem, quòd illa eſt primus actus ſervis Dei tributus, qui duobus modis contingere poteſt. *Primò*, cum Papa ad inſtantiam alicujus Religionis, Univerſitatis, aut Principis, præmiſſo examine diligentiſſimo per Sacram Congregationem Rituum de vita, moribus, & miraculis beatificandi, qui defunctus eſt cum fama ſanctitatis, concedit, ut ſervus Dei venerari poſſit publicè in tali loco, ut beatus, cum facultate ibidem celebrandi publicè miſſam, & divinum officium. *Secundò*, cum hujuſmodi venerationem tolerat in loco ex prædictis jam à fidelibus cœptam, propter magnam exiſtimationem, & devotionem, quam habent de ejus ſanctitate ob miracula, beneficia, & gratias, quas in dies ſolent fideles obtinere à Deo, ob ejus merita, & interceſſionem. Canonizatio verò à ſolo Pontifice fit ſolemnitèr de conſilio, & conſenſu Cardinalium, ſemper præmiſſis jis, quæ attinent ad præviam Beatificationem, per

quem

quem actum tamquàm ultimum, Pontifex Romanus servum Dei cum fama sanctitatis defunctum, & talitèr probatum, declarat Sanctum, describendo illum in Cathalogo Sanctorum, cum facultate omnibus concessa celebrandi missam, & officium divinum de eo per universum orbem, & ædificandi Ecclesias in ejus honorem. Vide *Host. Joan. Andr. & alios Canonistas in cap. 1. de Relig. Contelorum de Canon. Sanct. cap. 2.* Eidem quoquè tribuitur titulus honoris, nimirùm, Martyris, Confessoris, Pontificis, Virginis, aut Viduæ, juxtà exigentiam, status illius, ut officium divinum de eo regularitèr celebrari possit.

℟. Quamvis sola sanctitas ex natura rei sufficiat, ut quis canonizari possit; tamen Ecclesia introduxit laudabilem, ac necessariam consuetudinem neminem canonizandi Confessorem, Virginem, ac Viduam, nisi priùs per miracula ejus sanctitas comprobetur. Martyres verò sinè miraculis canonizantur, maximè quandò in eorum morte apparet aliquod prodigiosum; miracula autem facta antè mortem non sufficiunt, sed necessaria sunt post mortem, & quidem plura, nimirùm duo, aut tria concludentèr, & legitimè probata.

13 Prima pars, quòd sola sanctitas sufficiat ad canonizationem, patet ex natura rei, quia ea posita inducit Pontificem ad declarandum Sanctum eum, qui illam habet. Sed quoniam ea nota non est, licèt homo exteriùs appareat bonam ducere vitam; tamen in occulto eam degere potest laxiorem, fingendo se bonum, cum alioquin hypocrita, sit, & male vivere possit; ideò Pontifex Romanus certam notitiam de sanctitate alicujus habere non potest, nisi per media exteriùs nota; Ecclesia enim non potest judicare de occultis, & homo intuetur, & novit ea, quæ apparent ejus oculis, & non quæ fiunt in abscondito; ideò ad miracula recurrendum est. Contelorus de Canon. cap. 19. initio.

14 Secunda pars de necessitate miraculorum ad canonizandum, probatur, quia canonizare est certò judicare, & definire, hominem Dei esse sanctum, & frui beatitudine, & vita æterna cum Deo in Paradiso; sed id fieri non potest, nisi supposita certa cognitione sanctitatis ejus, qui canonizandus est, & beatificandus; in utroque enim actu hujusmodi nota debet esse sanctitas; sed hæc notitia haberi non potest nisi per miracula; hæc enim sunt signa, quæ prçter sui cognitionem, inducunt in notitiam sanctitatis ejus, qui ea fecit; ergò miracula sunt necessaria ad Purificationem, & Canonizationem servorum Dei. Ità *lib. 1. Sacr. Cærem. sect. 6. & probatur ex cap. Venerab. 52. de testib.* ubi, quòd testes pro canonizatione singilatim diligentèr sunt recipiendi, & examinandi super vita, & miraculis ejus, qui est canonizandus, ibi omnes Canonistæ, *Barb. allegat. 97. num. 6. Contelor. cap. 19. num. 2. Pasqualig. ad Francbum num. 1236.* ubi, quòd non sufficit probatio miraculorum, sed etiam necessaria ostensio bonæ vitæ, intellige antè mortem multo tempore, ut colligitur utrumque ex præfato capite *Venerabili,* dici-

& dicitur in Bulla Canon. S. Antonii de Padua, 4. in Bull. Novo §. 3. *Vt sanctus habeatur apud homines in ecclesia militanti, duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum, merita scilicet, & miracula, ut hæc, & illa sibi, invicem contestentur, cum nec merita sine miraculis, nec miracula sine meritis plenè sufficiant ad perhibendam inter homines testimonium sanctitatis.* Ratio est, quia sanctitas vitæ fingi potest ab hominibus, quæ fictio eliditur per miracula, quæ Deus per servos suos facit ad ostendendam, & commendādam eorum bonam vitam, *D. Thom. par. 1. q. 110. art. 4. ad 2. & 2. 2. q. 178. art. 2. & par. 3. q. 43. art. 4.*

15 Tertia pars, quòd martyres Canonizentur sine miraculis, probatur; Tùm quia martyrium est efficax testimonium sanctitatis ejus, qui mortem patitur prò amore Dei, pro defensione fidei, & libertatis Ecclesiasticę; patientèr enim mortem patiens propter
16 eam causam liber à culpa, & pœna evolat in cœlum fruens æterna gloria, ut docent omnes *cum S. Thoma par. 3. q. 68. art. 2. ad 2. & q. 87. art. 1. ad 2.* Ubi ait, quòd universalis absolutio fit in perceptione martyrii, in quo omnia sacramenta complentur in virtute passionis Christi, quantùm ad plenam liberationem à culpa, & à pœna aliis citatis *Bonac. de Sacram. disp. 2. q. 1. p. 2. nu. 1.* Tùm quia maxima est dilectio, & charitas ponere animam suam pro Christo, Joan. 15. 13. *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat pro amicis;* ergò cum martyrium demonstret dilectionem, & charitatem, quam martyrizatus habet ergà Deum, non sunt necessaria miracula ad eam demonstrandam, dum constat per martyrium. Tùm quia Matth. 10. 32. dicitur: *Omnis qui confitebitur me coràm hominibus, confitebor & ego eum coràm Patre meo.* Martyr ergò non eget alio testimonio de sua sanctitate, quàm ipsius Christi, qui per martyrium testatur de ejus Sanctitate sine miraculis. Ità docent *August. d'Ancona de Eccles. potest. q. 16. art. 3. in resp. ad 2. Franc. Panvin. in relat. S. Bonav. part. 2. art. 2. Angel. Roccha de Canon. cap. 35. Aloysius Turrian. de fide disp. 17. dub. 2. Molfes. consi. 46. num. 61. quos pro se citat Contelor. cap. 21. nu. 10. Castellinus de Inquis. Miracul. puncto 2. concl. 4. num. 26.*

Contrà Host. *in sum. tit. de Reliq. vers. Et hæc intelligas, & S. Antoninum part. 3. §. 1. apud Contelorum initio c. 21.* asserentes requiri miracula ad Canonizationem martyrum, quia ità colligitur *ex citato cap. Venerabili, & lib. 1. Cærem. sect. 6.* Ratio est, quia etiam in martyre requiruntur signa sanctitatis, quæ sunt miracula; nam martyrium cum possit esse commune bonis, & malis, ex cap. Vide 1. q. 1. sufficienter non distinguit nobis bonos à malis, cùm potuerit pati non ex bono zelo, nec ex charitate, & defensione fidei, sed ex aliis motivis impertinentibus ad finem martyrii.

17 R. Allegatum textum, & librum Cærem. ne verbum quidem de martyribus dicere; ideò illæ auctoritates ad martyres non sunt extendendæ. Ad rationem dico, passionem, & tormenta esse quidem communia bonis, & malis, non tamen communem habere

causam finalem; nam bonus patitur ob amorem Dei, & defensionem fidei; malus verò ex ambitione honoris, & venerationis affectat martyrium, quod illi non prodest, nec veram habet rationem martyrii, dum specificatur à malo fine ambitiosi honoris, non ab amore Dei, & defensione fidei catholicæ; mortem ergò subire ob malum finem, martyrium non est, sed mors peccatorum.

Nihilominùs eorum martyrum vita, qui nullum fecerunt miraculum diligentèr est examinanda, quæ si laudabilis, & irreprehensibilis probata fuerit per antecedens ad minus triennium, videtur probata sanctitas per martyrium. Sicut & quando in morte martyrum apparet aliquod prodigium, vel radii, seù splendores circà corpus martyris, vel quòd alicui apparverit tempore suæ passionis, ut dicit Contelor. cap. 21. num. 11. A fortiori, si cruciatus fuit diuturnus unius, vel alterius diei; hæc enim diuturnitas arguit passionem tam crudelem assumi præcisè propter amorem Dei, & defensionem fidei.

18 Quarta pars, quòd non sufficiant miracula facta antè mortem, sed requirantur facta post mortem, probatur, quia etiam mali homines, qui nullum habent meritum apud Deum, faciunt miracula viventes in hoc mundo; nam Magi Pharaonis faciebant miracula similia miraculis Moysi; nam virgas in serpentes conver-
19 terunt, & aquam in sanguinem, ex cap. Teneamus 56. 1. q. 1. Et Saul Rex prophetavit, dum persequebatur Sanctum David, cap. Prophetavit 7. ibid. Post mortem verò si quis facit miracula, id signum est, Deum illa operari ob ejus merita, & sanctitatem; quare solùm facta post mortem sunt necessaria, & sufficiunt ad Canonizationem. Ità omnes *cum S. Thom. 2. 2. q. 178 art. 2. Cathalog. Glor. M. par. 3. consod. 50. cum aliis Contelor. cap. 20. num* 4. Confirmatur, quia accidere potest, quòd Deus faciat miraculum ob merita alicujus, & posteà is vanagloria illectus decipiat proximum, & deviet à recta semita, fingendo se benè facere, & reverà in occulto malè agere; homo enim in hac vita, licèt sit Dei amicus, cadere tamen potest ob libertatem suæ voluntatis. Ità Malver. dub. 3. num. 73. apud Contelor. cap. 20. num. 8.

20 Quinta pars, quòd duo miracula sufficiant, docetur ab Auditoribus *Rotæ in Relat. Sanct. Hyacinti, de Miraculis vers. Sed hic est advertendum fol. 36. Contelor. cap. 20. fine*. Ratio quia quodlibet negotium expediri potest duobus testibus, juxtà illud Evangelium: *In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum*; hoc est, probari potest veritas cujuslibet negotii, consequentèr, & ex duobus miraculis ritè probatis demonstrari potest sanctitas alicujus Servi Dei, qui ea fecit post suam mortem. Non est improbabile, unicum etiam miraculum post mortem factum sufficere ad Canonizationem, si sit primi gradus, ut resuscitatio mortui, locutio reddita muto, & visio cœco, ambobus à nativitate talibus. Et id probatur de cœco nato, qui dixit Joan. 9. 32. *Nisi esset hic à Deo, non pote-*

poterat facere quicquam. Licet ibi sermo sit de Christo, qui ex miraculo illuminationis cœci probatur esse à Deo, hoc est, à Patre per generationem æternam, tamen applicari potest etiam servis Dei facientibus miracula hujus generis, qui illuminantes cœcum, &c. probantur esse à Deo secundùm Sanctitatem, perspectis etiam eorum laudabili vita, & virtutibus.

MEDITATIO V.

De Miraculis in Elementis.

44 *Ecta-*

MEDITATIO V.

1 Lementa sunt Dei creaturæ, quam agnoscunt in suum Creatorem, & auctorem; ac proindè in omnibus, non solùm quæ spectant ad eorum naturam, sed etiam in aliis, quæ sunt contrà, vel suprà eorum naturam, obedientiam suo creatori præstant, quam Theologi appellant obedientiam tùm passivam in recipiendis circà se effectibus, tùm activam in operando, & producendo effectus quoscumque. De utraque potentia obedientiali satis dixi Medit. 2. num. 48. cum seq. quantùm spectat ad præsens institutum. Hæc autem obedientialis potentia præsertìm passiva, est ipsummet elementum, cui non repugnat recipere omnes illos effectus, quos Deus vult in eo producere, sivè sint secundùm naturam ejus, sivè contrà, aut præter ejus naturam.

2 Unum autem præmitto, quòd unicuique quatuor elementorum assignantur duæ qualitates, ex quatuor primis; quarum una communis sit duobus elementis proximis, & altera propria unicuique in summo, per quas elementa inter se possint altercari, uti contrarias ad faciendum mixtum;

3 sic autem combinantur. Terra igitùr est sicca, & frigida. Aqua frigida, & humida. Aer humidus, & calidus. Ignis demùm calidus, & siccus. Quarum prior qualitas dicitur in summo inesse suo elemento; posterior verò inesse eidem in gradu inferiori citrà octavum gradum, & suprà quartum. Dividuntur in

simbola,

4 symbola, & dissymbola. Symbola unam habent communem qualitatem, ut ignis, & terra siccitatem; Aqua, & Aer humiditatem. Dissimbola verò ex binis qualitatibus nullam habent communem, ut Ignis, & Aqua; Terra, & Aer. Id docent ferè omnes cum *Arist. de gener. com. 16. Scoto*
1 *in 2. dist. 15. & in 4. dist. 49. q. 13. Meldul. de Gener. disp. 1. num. 64. & 65.* qui respondet objectis, quæ quia non faciunt ad præsens negotium prætermitto.

De Miraculis in Terra.

5 Terra primum elemetum est in summo sicca, & in gradu remisso frigida; undè Deus in Genesi cap. 1. 10. Eam appellavit aridam. Est autem terra immobilis, stabilis, & permanens, ut clarè colligitur ex variis locis Sacræ Scripturæ, præsertim Eccles. 14. *Terra in æternum stat.* Psal. 92. 1. *Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.* Et hoc est de fide, undè oppositum, quod docuit Nicolaus Copernicus, tamquam falsum, & hæreticum, constituerunt Em. Cardinales, nimirùm terram stare, & nullatenùs moveri.

6 Videtur, quod terra sit mobilis, nam in Psal. 17. 8. dicitur: *Commota est, & contremuit terra:* Psal. 45. 7. *Dedit vocem suam, & mota est terra:* Psal. 59. 4. *Commovisti terram, & conturbasti eam:* Psal. 67. 9. *Terra mota est:* Et alibi sæpiùs; & id patet etiam experientia ex Terremotu, qui jam innumeras obruit urbes, secundùm D. Gregorium in Homil. 1. Dom. Adventus lect. 9. movetur ergò terra, & sic immobilis non est.

7 R. Terram moveri secundùm aliquas ejus partes, non secundùm se totam; nam primò, & per se exhalatio sicca in ea inclusa coacta exire excitat motum terræ. Venti quoquè intrà eam inclusi in angustiis sufflantes, eandem per vim movent. Ipsa quoquè terra sui motum causat, dum aliquæ ejus partes, vel ob siccitatem, vel ob nimiam humiditatem decidunt in profundum cavernarum, & aliis modis in ea potest causari motus; nulla tamen causa ità efficax esse potest, ut eam movere possit totam; id enim excedit vires naturæ. Itaq; illæ auctoritates intelligendæ sunt de motu secundùm partem, & non secundùm totum.

8 Miracula autem recenseo; nam in morte Christi tota terra mota fuit, & tremuit, ut docent Evangelistæ, Matth. 27. 51. *Et ecce velum templi scissum est in duas partes, à summo usquè deorsùm, & terra mota est, & petræ scissæ sunt. Et monumenta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum, qui dormierant surrexerunt.* Item Marci 15. 33. *Tenebræ factæ sunt super totam terram.* Et Lucæ 23. 44. *Et tenebræ factæ sunt in universam terram.* Quinque hic referuntur miracula, scissio veli; motus terræ; Scissio petrarum; resurrectio plurium mortuorum; & obscuratio terræ. Quòd autem sint miracula, patet

ex

ex eo, quòd hæc ſigna fuerunt inſolita cauſam habentia incognitam, quæ non potuit eſſe, niſi ſolus Deus, quia hi effectus excedunt vires naturæ; nam quantùm ſpectat ad diviſionem veli, quamvis viribus humanis potuiſſet ſcindi; tamen nulla poterat aſſignari cauſa nec naturalis, nec artificialis, ſed id accidit ex juſſione Dei, qui per talem ſciſſionem ſeparavit legem veterem à nova, cum ea enim cœpiſſet eſſe mortifera; & nova obligare tamquàm viva in æternum permanſura; neceſsè fuit, ut nova ſepararetur à veteri, tamquàm viva à mortua.

9 Terra in morte Chriſti mota eſt ex omnipotentia Dei; nullus enim præter ipſum in ea motus cauſare poterat, ex quo eſt contrà ejus naturam, cujus eſt quieſcere non moveri; accidit ergò hoc illi præter ejus naturam, ut tota moveretur. Dico *ut tota moveretur*, quia ad conſtitutionem hujus miraculi non erat ſufficiens motus alicujus partis terræ, quia is motus non excedit vires naturæ, cum ex ſupradictis detur terremotus effectus naturalis ex cauſis naturalibus tactis ſuprà; ſed ut ejus motus verè eſſet miraculoſus, neceſsè fuit, ut tota moveretur, ut credendum eſt, ità accidiſſe; ſicut enim totum velum fuit ſciſſum, & tenebræ ſuper totam terram; ità, & tota terra contremuit, quia non una pars terræ, ſed omnes, & tota terra erat creatura Dei; ergò tota ſuum creatorem agnovit patientem pro tota terra, quod eſt genus humanum.

10 Sciſſio petrarum fuit paritèr miraculoſa, quia fuit inſolita, & ardua; non enim ità facile lapides ſcinduntur propter eorum duritiem, & eo maximè, quia nullum aſſignatur agens eos dividens, & conterens; fuit ergò ſciſſio ex ſola Dei voluntate, ut ſuum agnoſcerent creatorem. Sciſſura viſu terribilis, quæ uſq; ad hæc tempora videtur in monte Alverna in Tuſcia, ubi Sanctus P. Franciſcus ſacra recepit ſtigmata refertur facta in morte Chriſti, ut ex Baronio ad annum 34. Chriſti, recenſet Lucas Vadingus tom. 1. Annal. Minor. ad annum 1224. num. XVI. & de Promontorio Cajetę propè Campanum littus, ex eodem Baronio apud Svarez diſput. 39. de Incarnat. ſect. 2. Verſ. Tertium; ex traditione enim incolarum illorum locorum habetur illos montes fuiſſe diſruptos in morte Chriſti, & talis eſt eorum apertura, & ſciſſura, ut non alitèr, quàm miraculoſa exiſtimari poſſit.

11 Reſurrectio mortuorum ibidem clarè exprimitur Matth. 27. 53. *Multa corpora Sanctorum, qui dormierant, ſurrexerunt, & exeuntes de monumentis poſt reſurrectionem ejus, venerunt in Sanctam civitatem, & apparuerunt multis*. Ex his patet, hos mortuos reſurrexiſſe poſt reſurrectionem ejus ideſt Chriſti reſurgentis, quod miraculum aperiendi monumenta, & reſurrectionem defunctorum provenisse à Deo ſpecialiter, ut oſtenderet, Chriſtum per ſuam mortem, & reſurrectionem dediſſe vitam omnibus, ut docet *S. Thomas par. 3. q. 45. art. 4. ad 3. cum eo Suar. diſp. 39. de Incarnat. ſect. 2. Verſ. quartum*. Quamvis apertio ſepulchrorum non excedat vires humanas; videmus enim

enim quotidiè per homines aperiri sepulchra ad sepeliendos mortuos, non autem ut de mortuis exeant vivi, nisi quis miraculosè revocetur ad vitam, ut fecit Christus cum Lazaro, qui miraculosè non amovit lapidem, sed jussit aperiri, Ioan. 11. 39. *Tollite lapidem*; tamen in præsenti casu non constat, quis aperverit monumenta, sed simpliciter dicitur Matth. 27. 52. *Et monumenta aperta sunt*, ad indicandum miraculum ex occultatione agentis; Deus enim ex sua speciali providentia, hoc volvit esse miraculum, sicut & alia fuerunt talia, ne unum esset ab aliis diversum, sed omnia eodem modo specialiter à Deo procederent, sicut ordinata erant ad demonstrandam Salvatoris mortem pro genere humano, prò quo elementa à Deo creata erant. Undè verisimile esse non videtur, apertionem monumentorum provenisse à terremotu, ut vult Baronius, sed ex speciali providentia Dei, ut ex Sanctis Patribus docet Svar. cit. disp. 39. sect. 2. vers. quartum. Et id confirmatur, quia solus Deus sciebat, qui cum Christo ascensuri erant in Cœlum, ergò viribus naturæ aperta non fuerunt, sed miraculosè.

Obscuratio solis sinè dubio fuit magnum miraculum. Matth. 27. 45. *A sexta autem hora tenebræ factæ sunt super universam terram usque ad horam nonam*. Marci 15.
12 33. *Et facta hora sexta, tenebræ factæ sunt super totam terram, usque in horam nonam*. Lucæ 23. 44. *Erat autem ferè hora sexta, & tenebræ factæ sunt in universam terram usque in horam nonam, & obscuratus est sol*. Obscuratio ergò solis accidit usque ad ejus mortem ab hora sexta usque ad nonam, in qua emisit spiritum. Cætera miracula evenerunt post ejus mortem, nempè terremotum, scissio veli, & petrarum, atque apertio monumentorum cum resurrectione multorum Sanctorum. Vide de hac ecclipsi solis infrà seq. Medit.

Circà hanc solis obscurationem varia occurrunt dubia, quæ proponenda, & solvenda sunt, ut clariùs pateat ratio miraculi. Nam *primò* dubitatur, quomodò, & per quam causam facta sit hujusmodi obscuratio? *Secundò*, an acciderit in plenilunio? *Tertiò*, an tenebræ factæ sint super totam terram, an solùm Jerosolymis, ubi Christus patiebatur?

13 Primò respondetur, tenebras accidisse super terram, quia Dei jussione, sol cessavit illuminare eam, non solùm pro ea parte, quia luna ab Oriente retroacta fuit versùs occidentem, & supposita Soli in plenilunio, ut D. Dionysius testis oculatus fatetur, *apud D. Thomam par. 3. q. 45. art. 4. ex eo Svarez disp. 39. de Incarnat. vers. Dicendum est ergò*. Ubi ex eodem in ecclipsi lunari, quatuor ponit miracula. *Primum*, quod luna supposita fuit Soli in plenilunio, contrà ordinem naturæ, quia luna solùm conjungitur Soli in novilunio, *Secundum*, quia in Oriente à proprio situ discessit, & maxima celeritate se supposuit Soli, ut illam obumbraret, ne suos radios profunderet in terram obtenebratam, & finitis tribus horis à sexta ad nonam, reversa est eadem celeritate ad suum locum naturalem, ac si continuò sinè ulla interruptione suum ordinarium

dinarium peregisset cursum. *Tertium*, luna jam supposita cœpit obscurare Solem ex parte orientali, à qua recessit, contrà ordinarium suum cursum; nam luna naturalitèr ecclipsando primò obscurat solem à parte occidentis, à qua tendit versus orientem. *Quartum*, in naturali ecclipsatione, pars Solis, quæ primò obscuratur, priùs incipit apparere, quia non firmatur, sed suum prosequitur cursum; in hac autem prodigiosa ecclipsi luna quiescebat per illas tres horas, post quas recurrit in suum situm, ad quem pervenisset suo naturali motu. Quatuor ergò miracula hic assignavit D. Dionisius, recursum ab Oriente ad meridiem sub Sole; ecclipsationem ex parte contraria ecclipsi naturali; conjunctionem lunæ cum sole in plenilunio, & quietem lunæ sub sole ad reversionem ad suum locum. Isti omnes motus, & quies interposita sunt contrà naturam lunæ excedentes ejus vires, ideò tot sunt miracula, quot in ea spectantur. Itaquè causa productiva obscurationis solis componitur ex ecclipsatione, & suspensione illuminationis Solis extrà spheram lunæ ecclipsantis Solem: Tenebræ ergò super universam terram causabantur partim à luna Soli supposita in illis locis, in quibus luna suum effectum producere poterat, & partim à suspensione illuminationis Solis respectu aliarum partium mundi.

Secundò respondetur, hujusmodi ecclipsim accidisse in plenilunio, hoc est, decima quinta luna, in qua ætate ex diametro apponitur Soli, ex quo patet clarè ratio miraculi, dum ferè in instanti supponitur, & conjungitur Soli ad illum ecclipsandum. Quod acciderit in plenilunio certum est, quia præcedenti die Paschatis erat luna decima quarta, nam comederat eo die Pascha cum suis discipulis. Ità omnes locis citatis.

14 Tertiò, Sol retentione suorum radiorum totum mundum obtenebravit, ut manifestè dicit textus Evangelii *Universam terram*, *totam terram*. Quod propheravit Amos cap. 8. 9. *Et erit in die illa*, *dicit Dominus*, *occidet vobis Sol in meridie*, *& tenebrescere faciam terram in die luminis*. Defectio igitur Solis fuit super universam terram; nam Dionisius sanctus narrat se eam vidisse Heliopoli in Ægypto, & Tertullianus testatur, visam fuisse etiam Romæ, ut refert Suarez. disp 39. sect. 1. Vers. Dicendum vera.

Quid si quis diceret? terram obtenebratam unico miraculo, suspensione scilicèt illuminationis à Deo facta, sinè ulla ecclipsi lunæ, non obstante, quòd Dionisius loquatur de ea, intelligendus de ecclipsi secundum effectum obscurationis ex retractione radiorum non secundùm causam ex luna, sic locutus, quia ut Gentilis aliam non habebat cognitionem per interpositionem lunæ.

15 Miraculum quoque grande accidit Core Dathan, & Abiron, qui erant contrarii Moysi, & Aaron, propter sacerdotium usurpatum ab eis; nam aperta est terra, & deglutivit eos in infernum, ut legitur. Num. 16. 31. *Confestim igitur*, *ut cessavit loqui*, scilicèt Moyses, *disrupta est terra sub pedibus eorum*, *& aperiens* *os suum*.

os suum, devoravit eos cum tabernaculis suis, & universa substantia eorum, descenderuntque vivi in infernum operti humo. De quibus mentionem facit David in Psal. 105. 17. *Aperta est terra, & deglutivit Dathan, & Abiron.* Apertio terræ fuit miraculosa, tùm ex celeritate aperturæ, tùm ex absorptione illorum comminata à Moyse, nisi recederent à populo Dei, tùm ob descensum in infernum cooperti humo.

16 Gedeon ut liberaret populum Israel ab inimicis, juxtà promissionem sibi factam, à Deo petiit signum, ut posset se certificare deliberatione ejus, ut legitur Judic. 6. 36. *Dixit Gedeon ad Deum, si salvum facis per manum meam Israel, sicut locutus es. Ponam hoc vellus lanæ in area; si ros in solo vellere erit, & in omni terra siccitas, sciam, quòd per manum meam, sicut locutus es, liberabis Israel. Factumque est ità. Et de nocte consurgens expresso vellere concham rore implevit. Dixitq; rursus ad Deum: Ne irascatur furor tuus contra me, si adhuc semel tentavero signum quærens in vellere: Oro, ut solum vellus siccum sit, & omnis terra rore madens. Fecitque Deus nocte illa, ut postulaverat, & fuit siccitas in solo vellere, & ros in omni terra.* Gedeon demonstrat se incredulum, dum petit signum de madefactione unius sinè altero. Id esse miraculum certum est, quia ros ex sua natura continuè madet quodcumque, & non unum alio prætermisso, dum ambo sunt sub eodem rore cadente; effecit ergò Deus, ut primò madefaceret vellus sinè terra in circuitu, & secundò terram, vellere non madente, quod contingere non potest sinè miraculo, cum de se ros continuè madefaciat quodcumque sub se existens.

17 Territorium Gazæ, quæ est Civitas Palestinæ, per multum tempus remansit aridum defectu solitæ pluviæ; undè infideles ejus idolatræ publicas Diis suis exposuerunt supplicationes, & nequaquàm fuerunt exauditi, quia in his recurrendum est ad verum Deum, & non ad simulacra muta, & inania, quæ nihil prodesse possunt, sed tantùm ex eis sequi damnum invocantibus; Sanctus Porphyrius, quem illi ægreferebant murmurantes, & contrà Servum Dei obloquentes, quasi esset causa tantæ siccitatis damnosæ, cum nonnullis paucis Christianis solemni processione Deum deprecantibus, & oratione nondùm finita magnos imbres à Domino obtinuerunt; itaut terra de arida fieret madefacta, & fertilis omnibus, etiam idolatris, quos non exaudivit, quia Dominus non exaudit peccatores, sed justos, & servos suos. Apud Surium tom. 1. fol. 339.

De

De Miraculis in Aqua.

18 AQua secundum elementum est frigida in summo, & humida propè summum, ratione hujus madefacit, quod attingit, ratione illius frigidum facit illud, super quod infunditur, & si igne calefiat, reparat postmodùm frigus qualitatem sibi innatam, ut experientia patet. Ejus natura est fluere, & non consistere, ut facit terra, quæ quodlibet pondus sustentat; è contrà aqua consistentiam, nec soliditatem habet, sed fluit, ità quod pedibus conculcari, nec calcari possit, undè prementem submergit. Vide *Meldul. disp. 1. de Generat. nu. 64. & 65. Pitigian. de Generat. cap. 3. q. 1. & in lib. 1. Pysic. Scoti q. 12. num. 32. in operibus ejusdem Scoti collectis à Vadingo.*

Aqua igitùr ex sua fluxibilitate quædam gravia sui divisione submergit in profundum, ut lapides, metalla, & homines ignorantes artem natandi, alia verò sustentat quantumvis gravia, dum eorum pondere non dividitur, sed manet continua sustentans super se grave pondus, ut lignum, plantas, herbas, & homines peritos in arte natandi, undè hæc omnia dicuntur natare super eam. Horum itaque pondus non excedit vires aquę sustentantis, sicut illorum, quæ demerguntur in profundum.

Sed cur aliqua gravia descendunt sub aquis, alia verò supernatant aquas? e. g. lapis parvus, & minus gravis ligno magni ponderis descendit, lignum verò natat. Paritèr cadaver submergitur quidem, sed posteà ascendit supernatando?

19 ℞. Major, & minor excessus gravitatis non est attendendus in eo, quòd majus, vel minus causatur, hoc enim se habet per accidens, & provenit ab extensione gravitatis; sed ex eo, quòd unum grave ponderat in pluribus corporibus, quam ponderet aliud, & illud erit simplicitèr gravius; cum ergò paululùm terræ, seù parvus lapis nonquàm excedatur ab aqua multa, vel magno ligno, nam lignum, lapis, & terra gravitant in aere, & terra, & lapis etiam in aqua, non autem lignū, hinc fit, quòd gravitas ligni, & aquæ non possunt excedere gravitatem terræ, & lapidis, nec gravitas ligni gravitatem aquæ; ideò lignum supernatat, & lapis descendit, cum sit gravior ipsa aqua.

20 Cadaver non descendit ad terram sub aquis mersum, sed ascendit, & supernatat aquas, quia non est ità grave sicut terra, sed minus; ideò in terra non remanet, sed ascendit, quia in cadavere sunt partes aereæ, quæ impediunt perfectum descensum ad quietem; siquidem cum homo submergitur aquis, calor naturalis non potest respiratione refrigerari, sed magis accenditur, & alterat omnes humiditates corporis, resolvendo eas in vapores aereos, qui à principio submersionis nequeunt à corpore exire, & ideò naturalitèr elevant cadaver super aquas, ut ad suum locum sursùm tendant.

21 Aquæ autem aliæ sunt crassiores, limosæ mixtæ materia terræ, quæ ideò faciliores sunt ad sustentandum corpus, ut sunt aquæ maris, quæ ideò sustentant ova, & quædam alia corpora, quod efficere nequeunt aliæ aquæ puræ, quæ carent terreis admixtionibus; & ideò cum sint subtiliores, & faciliùs divisibiles non valent sustentare gravia, sicut aquæ maris, & paludarum. Vide Magistrium disp. 3. de Cœlo num. 16. & 20.

22 Colligitur ex his aquam submergere graviora se, non verò minus gravia se, nec levia, ea ratione, quia quælibet res nata est tendere in suum centrum, & ibi quiescere; & sicut terra inter elementa est gravior aqua, & sinè comparatione reliquis duobus elementis, quæ sunt levia, & ignis levior aere, ità inter se servant hunc ordinem situs, quòd terra infirmam tenet spheram, subsequitur aqua, quæ minùs gravis est, tertium situm obtinet aer ex sua levitate, & quartum ignis ex minori levitate. Aqua ergò inter mixta gravia aliqua sustentat, quæ nimirùm sunt minus gravia ipsa aqua, loquendo per se, & intensivè, non extensivè, & in ratione effectus ponderosi, ut lignum, herba, pumex &c. quæ cum existant super terram, & in aere, quasi in sphera sui situs, nata sunt pernatare, & quiescere in superficie aquæ, ad aquam sequitur sphera aeris. Quæ verò graviora sunt ipsa aqua, petunt ex sua natura profundum aquæ superficiem terræ, ad quam tendunt, ut ibi quiescant in suo centro, dum ulteriùs tendere non possunt propter soliditatem terræ, ut lapides, ferrum, metallum &c. quæ generantur in visceribus terræ.

Nec his obstat, quòd una libra plumbi minùs ponderet, quàm mille ligni, ac proindè plumbum deberet natare, & lignum submergi, dum plumbum minùs grave est, quàm lignum. Et magis ad rem, si ponderentur duæ libræ aquę cum una plumbi, gravior erit aqua plumbo, quod tamen sustinere non poterit; ergò non facit ad rem, quòd minus grave sustentatur.

23 Primum argumentum non facit ad rem, quia in supradictis comparatio facta fuit inter aquã, & mixtum gravius aqua, quod infrà eam descendit, & eadem minùs grave, quod super natat. Lignum ergò sustentatur, quia minus grave aqua; metallum verò ad ima tendit, quia gravi is aqua. Nec obstat majus, vel minus pondus, quia id accipitur extensivè, major verò, vel minor gravitas spectatur per se, & in sua ratione formali absoluta, & non ex pondere consequente; & sic parùm refert quòd plus ponderet lignum mille libras, & plumbum sit tantùm unius librę, quia hoc descendit ex sua majori gravitate ipsa aqua, lignum verò supernatat aquam majoris gravitatis ipsius ligni. Aliud ergò est gravitas, aliud pondus.

24 Sed calamum convertamus ad miracula, in quorum gratiam juxtà præsens institutum supradicta discussimus de aqua elementari, cujus effectus ex prædictis tres assignamus connaturales ipsi, nempè fluere, submergere, & sustentare, noti enim sunt de se tales effectus connumerati, nam aqua

aqua ex sua fluxibili natura continuò tendit deorsùm, occupando terram, undè ab hoc effectu ejus alveus appellatur flumen, seù fluvius, quia aqua labitur, & fluit per suum alveum decurrendo. Propter eandem fluxibilitatem, quæ suprà se retinere non potest, ut lapides, & metalla sui divisione submergit, & finit abire in profundum, ex quo sunt graviora ipsa aqua. Tertius denique effectus dicitur sustentatio non solùm levium, sed etiam gravium, sed minùs seipsa, ut est lignum, quod dicitur supernatare, & frui aere centro sui situs, seù loci, nam in terra radices figit, & reliquum sui exponit sphæræ aereæ, quæ etiam eidem favorabilis est, dum supernatat aquam.

25 Quandocunquè ergò in aqua apparet effectus ex diametro oppositus uni ex illis tribus, necessè est inferre ibidem adesse miraculum; quia talis effectus licèt in ipsa aqua appareat, ab ea tamen non provenit quamvis in ipsa recipiatur, & fit subjectivè ex potentia passiva obedientiali, quia talis effectus ut oppositus, & contrarius connaturali illius effectui excedit vires ipsius aquæ; ergò ab alia causa occulta sensibus procedit, & sic à Deo, dum nulla alia creatura talem effectum producere potest, mare enim, & venti obediunt Deo. Matth. 8. 27.

26 Exempla ponam, quorum primo se offert miraculum à Deo factum in mari rubro, dum Moyses populum Dei de manu Pharaonis extractum deduxit per mare siccis vestigiis, ut legitur Exodi 14. 16. *Tu autem eleva virgam tuam, & extende manum tuam super mare, & divide illud, ut gradiantur filii Israel in medio mari per siccum.* Et infrà num. 21. *Cumque extendisset Moyses manum super mare, abstulit illud Dominus flante vento vehementi, & urente tota nocte, & vertit in siccum, divisa est aqua, ingressi sunt filii Israel per medium sicci maris, erat enim aqua quasi murus à dextris eorum, & lava.* Et infrà nu. 26. quia Ægyptii persequebantur Hæbreos jam mare præteritos, Dominus super eos reduxit aquas præcipiendo Moysi, *Extende manum tuam super mare, ut revertantur aquæ ad Ægyptios super currus, & equites eorum; cumque extendisset Moyses manum contrà mare, reversum est primo diluculo ad primum locum, fugientibusque Ægyptiis, occurrerunt aquæ, & operuerunt currus, & equites cuncti exercitus Pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare, nec unus quidem superfuit ex eis.*

Hoc miraculum accidit die decima Martii in sero, ut ex Adriano refert Hieronymus de Bocchiis Florent. Capucin. in suo Monopanthon, lib. 1. Prælud. 12. num. 23. anno Mundi 2484. ex eodem lib. 2. fol. 182. Moyses ergò, & Deus miraculu m hoc grande fecerunt; posito enim signo divisionis, aquę superiores statim, gressum firmarunt factę quasi murus ex ea parte, & inferiores ab illis separatę confestim ablatę fuerunt decurrentes in unam molem inferiùs, spatio novem milliarium, ex eodem Bocchio lib. 4. tract. 8. num. 6. relinquentes illud spatium alvei exicatum per ventum tota nocte flantem. Pars ergò superior aquarum contra suam naturam fluxibilitatis stetit, & cur-

& cursum suum repressit Deo jubente, inferior verò in momento decurrit spatium novem milliarium, & ultrà non processit oblita suæ fluxibilitatis. Aquas à lateribus habebant Hebræi tamquàm duos muros, ne ab aquis obruerentur, de fluidis factæ solidæ, & duriores ipsis parietibus. Translacto mare, ne Ægiptii ulterius persequerentur populum Dei, Dominus aliud monstravit miraculum, dum aquæ, facta per Moysen extensione manus, & virgę super mare, contrà suam naturam confestim reversæ sunt sursùm, & conjunctæ cum superioribus submerserunt omnes Ægyptios. Influxibilitas igitùr, firmitas aquarum, consistentia, & recursus arguunt miraculum, cum aqua de se hæc efficere non possit.

27 Similis divisio aquarum facta fuit per Josue, quandò traduxit populum Dei per medium Jordanem, ut dicitur Josue 3.13. *Et cum posuerint vestigia pedum suorum Sacerdotes, qui portant Archam Dei universæ terræ in aquis Jordanis; aquæ, quæ inferiores sunt, decurrent, ac deficient; quæ autem desuper veniunt, in una molle consistent. Ingressis eis Jordanem, & pedibus eorum in parte aquæ tinctis, Jordanis autem ripas alvi sui tempore messis impleverat, steterunt aquę descendentes in loco uno, & ad instar montis intumescentes apparebant procul ab urbe, quæ vocatur Adom usque ad locum Sartban; quæ autem inferiores erant, in mare solitudinis, quod nunc vocatur mortuum, descenderunt.*

Miraculum hoc Jordanis simile est prælibato maris Rubri, quantùm spectat ad divisionem, & reductionem aquarum secundùm superiorem, & inferiorem locum earum, & recursum inferiorum ad conjungendum se cum superioribus, de quo recursu dicitur cap. 4. 18. *Et reversæ sunt aquæ in alveum suum, & fluebant sicut antè consueverant. Populus autem ascendit de Jordane decimo die mensis primi.* Sed cur Deus non dimisit aquas superiores currere per alveum vacuum, ut cum inferioribus conjungerentur, sinè hoc novo recursus aquarum miraculo? Ea fuit ratio, ut omnia ordinatim absolveret redactione in pristinum statum; nam Lunam in morte Christi reduxit ad priorem locum, à quo recesserat, & Solem stantem reduxit ad illum locum, ad quem naturali cursu fuisset tunc, ac si non quievisset ad imperium Josue, de quibus dixi suprà.

Itaque transitus populi Dei per mare Rubrum siccis vestigiis, & per Jordanem tinctis parùm aquæ pedibus, accidit eodem die, scilicèt decimo primi mensis, sed non eodem mundi anno, nam mare Rubrum transierunt anno 2484. à constitutione mundi, & Jordanem anno 2524. referente eodem Bocchio dicto lib. 2. Centur. 26. fol. 187. col. 1.

28 Subjiciamus modò miraculum Elisei, quod fecit cum pallio Eliæ, à cujus dorso cecidit, dum curru raperetur in Cœlum, ut legitur 4. Reg. 2. 13. *Et levavit pallium, quod ceciderat ei, reversusque stetit super ripam Jordanis, & pallio Eliæ, quod ceciderat ei, percussit aquas, & non sunt divisæ. Et dixit: Ubi est Deus Eliæ etiam nunc? Percussitque aquas, & divisæ sunt huc, atque illuc, & transiit Eliseus.*

seus. Aquæ igitùr divisę tantum spatium reliquerunt siccum, per quod Eliseus posset transire flumen Jordanis.

Dubitari potest, cur Dominus ex prima percussione Jordanis aquæ non sunt divisę, sicut in secunda? Ea est ratio, ut Eliseus sciret, Dominum fecisse illud miraculum ex meritis Eliæ, non ipsius Elisei, qui hæres fuerat pallii, non meritorum Eliæ.

29 Numquid divisio aquarum pro Eliseo transituro Jordanem siccis pedibus fuerit eodem modo facta, quo pro filiis Israel in eodem Jordane, & mari Rubro, nempè per consistentiam superiorum, & decursum inferiorum? Videtur, quòd non quia textus utitur aliis verbis: *Divisæ sunt aquæ huc, atque illac*, quæ significant, utrasque aquas ex æquo recessisse à linea divisionis, superiores quidem retrocedendo, inferiores verò paulùlùm prosequendo suum cursum, reliquendo conveniens spatium, per quod posset transire siccis vestigiis ultrà flumen.

Est alia difficultas, an aquæ superiores, & inferiores tunc currerent suo cursu ordinario, superiores quidem usque ad terminum alvei sicci ex parte superioris aquæ; inferiores verò decurrendo protraherent continuò alveum suo cursu, an verò consisterent in termino sibi assignato, itaut ulteriùs non fluerent?

Aquæ descendentes à parte superiore non cessarunt à suo cursu, sed fluxerunt usque ad terminum suum non ultrà progredientes, sed illum terminum extulit, & levavit in altitudinem montis, ut colligitur ex textu Josue, ibi: *Quæ autem desuper veniunt, in una mole consistent, & ad instar montis intumescentes apparebant procul ab urbe*. Superiores ergò aquæ non cessarunt à suo fluxu usque ad terminum, super quem montabant, ut dicit S. August. tom. 3. lib. 2. de mirabil. Sacræ Script. initio. *Superiorque aquarum moles, quæ de fontibus augebatur, sursùm in aera montabat*. Aquæ verò inferiores à Deo ablatæ in momento à termino inferiori descenderunt in mare mortuum. In mari Rubro alitèr se habuerunt aquæ inferiores, nam se intumescentes cum aliis in termino inferiori intervierunt pro muro Hebræis, dum transibant siccum alveum maris, ut dicitur Exodi 14. 29. *Fili autem Israel perrexerunt per medium sicci maris, & aquæ eis erant quasi pro muro à dextris, & à sinistris*. Quod etiam dictum fuerat antè sub nu. 22. Erat necessaria aquarum consistentia ex parte inferiori, ne earum defectu opprimerentur ab inimicis.

Exempla miraculorum hactenùs adducta referuntur ad oppositum effectum fluxibilitati aquarum, quæ sui oblitæ decursus ad divinam jussionem consistebant, qui eas in solidos muros converterat pro filiis Israel contrà exercitum Pharaonis, quem aquæ recursu sibi contrario submerserunt justo Dei judicio.

30 Sed accedamus ad miracula, per quæ aqua gravia non submergit, sed sustentat, quod accidere potest duobus modis; primò, dum se reddit calcabilem pedibus ambulantium super eam, Deo suspendente effectum submersionis; secundò dum supernatantia se graviora sustentat contrà suam naturam, quæ est se dividere ad illo-

illorum submersionem.

31 Unicam Jesus ambulationem miraculosam super aquas lego in Matth. 14. 25. *Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans super mare. Et videntes eũ super mare ambulantem, turbati sunt dicentes, quia phantasma est; & præ timore clamaverũt. Statimq; Jesus locutus est eis, dicens: Fiduciam habete: Ego sum, nolite timere.* Ambulavit Christus super mare cum pondere sui corporis, quod unda maris super se sustentabat, ut appareret miraculum in aqua, quæ non dividebatur, nec submergebat suum Creatorem, sed ejus pedibus se calcabilem reddebat; nam qui imperabat mari, & ventis illi obedientibus Lucæ 8. 29. poterat eidem præcipere, ut sufferret pondus sui corporis, quo super illas gradiebatur.

32 Petrus petiit à Christo simile miraculum, dum ibidem dixit; *Domine, si tu es, jube, me ad te venire super aquas. At ipse ait; Veni, & descendens Petrus de navicula, ambulabat super aquam, ut veniret ad Jesum, videns verò ventum validum, timuit, & cum cœpisset mergi, clamavit dicens; Domine salvum me fac. Et continuò Jesus extendens manum apprehendit eum, & ait illi: Modicæ fidei, quare dubitasti, & cum ascendisset in naviculam, cessavit ventus.* Fides ergò ergà talem ambulationem sibi futuram securam, & salutarem, qua carebat, ut dixit illi Jesus, in causa fuit, ne super aquas ambularet, sicut gradiebatur paulò antè Christus, nam certa fides ad hæc necessaria est, ut dixi Medit. 1. num. 36. & Medit. 3. num. 26. Non est dubium, Salvatorem præscisse ejus modicam fidem, super quam illum increpavit; & ideò ei petenti ut faceret eum ambulare super aquas, respondit solùm *Veni*, & non dixit *Veni super aquas*, faciendo illi gratiam secundùm ejus fidem, quæ quia erat modica, modicum quoque iter super aquas illi præbuit; ad mensuram ergò fidei ambulavit super aquas, & cœpit mergi, quia non ampliùs credebat; undè petiit à Christo auxilium, ne in totum submergeretur, & illi manum porrexit, sinè quo efficaci auxilio initium habente à Deo Christo sublevari poterat. Alia non novi Christi miracula ambulandi super aquas, ea relinquendo servis suis, quibus viam fecit per suprà prælibatam ambulationem.

33 Sanctus Raymundus Ordinis Prædicatorum vir insignis doctrina, & sanctitate à Jacobo Rege Arragoniæ, cujus mores depravatos ex libidine ferrè non poterat, licentiam abeundi obtinere non valens, cum Jacobus ejus præsentia, & consilio in cæteris uteretur, ex quo capitali edicto prohibivit omnibus nautis, ne eum trajicerent, proprium pallium super aquas maris extendit, & super illud stans, signo crucis munitus, relicto socio modicæ fidei, & extrema parte pallii pro velo alligata suo baculo loco mali seu artificiosæ, & prodigiosæ naviculæ, spatio sex horarum perfecit sexaginta milliaria, & appulit feliciter, & gloriosè Barcinonem, ubi ejus sacrum corpus veneratur. Refertur in Bulla 77. ejus Canonizationis num. 31. factæ à Clem. VIII.

Non minoris admirationis est aliud simile miraculum, quod legitur

gitur in vita S. Hyacinthi Confessoris ejusdem Ordinis Prædicatorum die 16. Augusti, lect. 6. his verbis: *Inter quæ illud insigne, quod Vandalum fluvium propè Visogradum aquis redundantem nullo navigio usus, sociis quoque expanso super undas pallio traductis.*

Simile miraculum occurrit S. Francisco Minimorum Fundatore, ut legitur in ejus officio lect. 6. his verbis: *Multis miraculis servi sui sanctitatem Deus testari voluit, quorum illud in primis celebre, quod à nautis rejectus Siciliæ fretum strato super fluctibus pallio cum socio transmisit.*

Sanctus quoque Bernardinus Ordinis Minorum pergebat Mantuam prædicaturus verbum Dei; & cum nauta recusasset eum transmittere Dei amore in eam urbem, in Domino confisus, in suo palliolo super aquam extenso genuflexus cum socio, sinè metu, siccis pedibus, & palliolo cum magna videntium admiratione se recepit per medium aquarum in terram. *Surius ad* 20. *Maii, & ex eo Vadingus ad annum* 1420. *num.* 4. *tom.* 5. *Annal. Minor.*

Beatus Joannes de Capistrano cum F. Jacobo Picense à Nicolao V. pro expeditione contrà Turcas, nauta nolente eum trajicere per Padum consedit cum sociis super pallium, & transmeavit cum magno stupore avari nautæ. *Bonfinius lib.* 8. *Decad.* 3. *Theatr. Vitæ hum. V. Miraculum.*

Et hæc sufficiant allata miracula servorum Dei, qui pro navigio suo utebantur pallio in transeundo mare, & flumina, in quibus certè magna fides erat.

34 Quæri autem potest, cur Deus populum Israel non transmiserit super aquas maris Rubri, & Jordanis, sicut fecit transfretare Sanctos Raymundum, & Franciscum de Paula. Ea est ratio, quia maxima fides fuit in his Sanctis, quas Deus miraculosè fecit abire super aquas sine eorum submersione, & quanta erat eorum fides, tanta fuit eorum transfretatio, & transmigratio per undas, & fluctus maris, & fluminum, sinè ullo periculo; eorum quoque Deus respiciens merita salvos, & incolumes transvexit extrà aquas. Cum Hebræis hoc usus non fuit itineris genere propter eorum incredulitatem, eorum infinitus quasi erat numerus, undè impossibile erat, quòd eorum una esset fides credendi posse transfretare super aquas, in eis deficiente fide; imò si Moyses eis viam stravisset super fluctus maris, noluissent obedire, protestantes ipsum decepturum illos, & morti traditurum per submersionem aquarum; ut ergò populus securè transmitteretur, Deus præcepit Moysi ut aquam virga percutiendo, divideretur mare, per cujus alveum exsiccatum siccis pedibus filii Israel transirent.

35 De rebus gravioribus ipsa aqua, quæ supernatant aliquod adducamus exemplum. Legitur 4. Reg. 6. 6. quòd filij Prophetarum habitabant in angusto loco, undè de licentia Elisei cæperunt ædificare sibi tabernacula propè Jordanem locum ampliorem, & dum unus cæderet ligna, ferrum securis à manubrio sejunctum cecidit in aquam, & ei clamanti amissionem ferri, quod alienum erat mutuo acceptum providit de remedio miraculoso, ut apparet his verbis: *Ubi cecidit? Et ille monstravit*

stravit ei locum, præcidit ergò lignum, & misit illuc, natavitque ferrum, & ait: Tolle. Qui extendit manum, & tulit. Eliseus ergò à profundo aquæ revocavit ad ejus superficiem ferrum, contrà illius naturam, quæ non valet sustentare ferrum, ut notum est; miraculum ergò fuit videre ferrum natans suprà vires aquæ, quæ graviora se non sustentat, sed sinit abire in profundum. Eliseus præcisum à se lignum *misit illuc*. Sed quo misit? Puto, misisse in profundum aquæ, ubi erat ferrum, cum quo fortassis conjunctum uti novum manubrium ascendit super aquam natans.

D. Augustinus tom. 3. lib. 2. de mirabil. sacræ scripturæ, videtur illam ferri supernatationem tribuere naturæ aquæ, ac proindè non esse miraculum; ejus sunt verba, quæ sequuntur: *Gravem verò ferri naturam tenuis aquæ substantia ferrè non valet. Sed tamen qui postmodum sub Petri Pedibus maris solidaverat naturam, antè illam de profundo ferrum levare jubet. Aquæ enim natura quamvis terra fragilior, tamen aere solidior videtur; hoc enim à terra minùs habere virtutis ostenditur, quòd ab eâ metalla, & lapides sufferruntur; aptè verò illud plus retinet, quàm hominum, & cæterorum animalium cor-*
36 *pora, & ligna supernatantia sufferre valet. Undè & si metallum ad integrum aqua non supportat, ex parte eum portantibus tolerat, quoniam lapidem, ut sæpè probatur, quem vix duo viri in aere possunt levare, in aqua cum de fune pependerit, unus homo poterit retinere. Undè apparet aquam & si non per totum, ex parte tamen sufferre posse, & quòd ex parte res habet, Deum per totum, ut sequatur naturalitèr, impetrare. Propter quod aquæ natura natans ferrum sufferre poterat, quia Deus quod ex parte per semetipsum creatura concessit, ut ad integrum faceret, imperabat.*

Ex his solùm colligitur, aquam respectu metallorum, & lapidum habere aliquam eorum sufferentiam, dum experientia constat, lapidem grandem duos non posse elevare à terra in aerem, quem tamen unus eorum fune retinere poterit suspensum in aqua, ne cadat in profundum. Miraculum ergò in eo consistit, quòd ferrum natura sua submergibile natat in aqua, ut apparet in ferro supernatante ad jussionem Elisei, quod in profundum aquæ cecid erat ex manibus cædentis ligna, qui tanti meriti non erat apud Deum, sicut Eliseus, qui Deo operante ferrum fecit supernatare.

37 Quæri potest, an Christus cum servis suis ambulans super aquas, facti sint levigati, hoc est leves, an verò aqua de fluida solida, ut est terra, quæ sustinet quodlibet pondus? Vel an Deus tunc aquæ remanentis adhuc fluidæ suspendat divisionem, ne sui apertione submergat ambulantem, aut stantem super eam?

Divus Augustinus tom. 3. lib. 3. de mirabil. sacræ Scripturæ cap. 8. ad utrumque respondet his verbis: *Quamvis ergò utrumque hoc faceret, non contrà naturam, Domino præcipiente, esset, si aut aquam solidaret, aut humanam Domini jussio carnem levigaret. Ubi militantes institorum foris, ut antiqui ferunt, & super equorum auribus proludant; natandi quoque arte imbuti, merso medio in profunda vix subeunt.*

subeunt. Hominibus ergò illud valentibus, quid mirum, si Domino imperante, caro levigaretur, præsertim cum resurrectionis corpora in tantùm levigabuntur, ut non solùm crassa aqua, sed etiam nubibus, & aere sustineantur, ut Apostolus ait: Rapiemur ad occurrendo Christo in aera.

Ut vides Sanctus Augustinus docet, corpus alias grave ex natura sua, Dei jussione, fieri leve, ut incedere possit super aquas, quæ illud sustinere valent, quia levigat, sicut sustinet eum, qui habet artem natandi; Et confirmat, quia per corpora gloriosa ferret, & sustinebit propter eorum levigationem, ergò à fortiori aqua, quæ gravior, & crassior est.

Hoc responsum plerique rejiciunt, undè S. Thoma in Catena Aurea super cap. 14. Matthæi, inquit: *Denique Theodorus scripsit, corporale pondus non habuisse Dominum secundùm carnem, sed absque pondere super mare ambulasse; sed contrarium fides catholica prædicat. Nam Dionysius dicit, quòd non infusis pedibus corporale pondus habentibus, & materiale onus deambulabat super undam.*

Undè ea opinione relicta refert secundam, nempè, aquam miraculosè à Deo factam esse solidam, ut posset sustinere super eam ambulantes, vel super eam stantes, nam Christus ambulabat super eam, & alii stabant, & pallium ferrebat Dei servos, inquit ergò D. August. *Illa soliditas Domino imperante facta, nec mirum, si etiam Petrum diffidentem non sustinet, cum infideles Domino volente, etiam terra non sustentabat, ut Dathan, & Abiron.* Hęc ergò posterior fuit sententia Augustini, nam ex duabus opinionibus relatis auctor præsumitur sequi posteriorem, secundùm Sayrum lib. 1. cap. 6. num. 14.

38 Ego autem sum ejus opinionis, quòd corpus ambulans super aquas tunc non leviget, nec aqua fiat solida, sed quòd Deus tunc suspendat effectus fluiditatis, ne scilicèt aqua calcata dividatur, ut indè non sequatur submersio ambulantis, seù alteriùs subjecti ponderantis super aquas.

Primùm probatur; nam hic duo spectanda sunt, persona ambulans, & subjectum, super quod fit progressio itineris. Ratione primi, cum persona quantùm est ex se, & in seipsa potens sit ambulare, cum ex parte sua nullus reperiatur defectus ad ambulandum, nihil prohibet, quin ambulet, ergò ex parte sua non eget, quòd mutetur de pondere in non pondus, nec quòd exuatur gravitate demergente ad fundum; videmus enim experientia, quòd homo graditur ponderosus super terram, & non mergitur, quia terra non est fluida, sicut aqua, cum ergò nihil se teneat ex parte personæ impediens ejus iter, non est opus assignare aliquid miraculi ex ejus parte, nimirùm, grave onus ponderosi corporis. Confirmatur id, quia miraculum recipitur in subjecto, nempè, in aqua, quæ cum sit fluida, & labilis, tamen non sinit fluere, & labare pedes ambulantis, qui dicitur facere miraculum, & non pati illud, cujus subjectum est ipsa aqua; igitùr non est necesse, quod corpus leviget in ambulando, sed cum suo pondere graditur, sicut facit

iter agendo super terram.

Secundùm, quòd nec sit necessè, quòd aqua in ambulatione miraculosa de fluida à Deo fiat solida formalitèr, & in seipsa, probatur; quia posita soliditate in aqua, sequitur ambulatio naturalis, nam ad hanc præter personam ambulantem requiritur via solida non mergibilis, quæ secundùm hanc opinionem, à Deo ponitur in aqua; ergò tunc ambulatio erit naturalis, & non miraculosa, dum utrumq; progrediens, scilicèt, & via se habent naturalitèr quo ad motum progressivum, ergò ex hoc capite nullum apparet miraculum. Nec mihi dicas, viam esse supernaturalem ex illa soliditate. Quia respondeo, soliditatem in aqua esse quidem miraculosam non respectu ambulantis, quia naturale est ambulare super solidum subjectum; sed respectu aquæ tantùm, quæ naturalitèr est fluida; ergò contrà suam naturam facta est solida; ac proindè miraculosè, cum solus Deus eam talem reddere possit. Quare cum non respiciat personam ambnlantem, nec ejus ambulationem, non est opus hac soliditate ad ostendendum miraculum. Confirmatur id in sequentibus.

Tertiùm, quòd Deus suspendat effectus ipsius fluxibilitatis aquæ probatur, quia sicut motus naturalis in aqua est fluere, dividere, & submergere mobile progressivum, & poderosum, ità & supernaturalis ac miraculosus est suspendere fluxum, divisionem, & submersionem, quod sinè dubio Deus facere potest, ergò facit in his miraculis; non est igitùr necessarium, quòd in aqua miraculosè producat soliditatem, ut servi Dei possint super eam ambulare quando opus erit. Confirmatur, quia in miraculis factis super elementis apparet sola suspensio effectuum naturalium, qui ab ipsis provenire possunt; nam tres pueri in fornace projecti ab ea miraculosè exierunt incolumes, quia Deus suspendit vim urendi ignis, non autem illum extinxit, nec novam in eo qualitatem oppositam virtuti comburendi impressit, ne illi pueri comburerentur. Terra tremuit, & mota est in morte Christi, sinè impressione alicujus qualitatis, adeò quòd in ea ratio miraculi accipitur à motu mirabili excedente ejus vires, quæ sunt, ut naturalitèr in æternum stet. In aere apparvit armatorum exercitus per quadraginta dies, ut legitur 2. Machab. cap. 5. etiam equorum, qui cum hominibus per aerem discurrebant, & aer erat idem omninò sinè ulla impressione soliditatis, sicut erat antè illud prodigium; & cum aer sit magis fluxibilis aqua, cum hæc sit densior illa; idcircò si exercitus ille armatorum sustentabatur in aere non mutata ejus labilitate in soliditatem, à fortiori poterat aqua, quæ est minus fluxibilis, sustinere deambulantem, & calcantem illam, & in hoc apparet ratio miraculi, quod subjectum operetur contrà vires suæ naturæ.

39 Prædictis addamus miracula sanitatis in aqua piscinæ probaticæ, de qua Joan. 5. dicitur: *Est autem Jerosolymis Probatica piscina, quæ cognominatur hebraicè Betsaida quinque porticus babens; in bis jacebat magna multitudo languentium,*

guentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum. Angelus autem Domini descendebat secundùm tempus in piscinam, & movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ sanus fiebat à quacunque detinebatur infirmitate. Hujus miraculi tres assignantur causæ, nempè descensus Angeli, motus aquæ, & descensus ipsius infirmi in aquam: infirmus ergò per talem descensum, & aquæ contactum disponebatur ad recipiendam gratiam sanitatis; motus verò aquæ cum descensu Angeli tamquàm duæ partiales causæ morales causabant miraculum sanitatis in continenti; positis igitùr his requisitis sequebatur miraculum Dei producentis sanitatem in infirmo. Angelus non videbatur ab infirmis, sed ejus descensus cognoscebatur per motum aquæ, quæ nonquàm movebatur, nisi Angelo descendente. Virtus ergò sanandi à solo Deo erat ad motum aquæ, sinè quo, & sinè qua miraculum non fiebat, & sic aqua mota Angelo descendente erat causa moralis, & conditio sinè qua non conferebatur ægrotis sanitas.

De

De Miraculis in Aere.

40 AEr tertium elementum est in summo humidus, & infrà calidus, ac proindè ex natura sua labilis, & fluidus magis, quàm aqua, quæ sicut crassior est, ità minùs fluida, aer autem facile labilis, & terminabilis, proptèr rationem humidi, quod secundùm Aristotelem facilè figuratur termino alieno, omnibus existens pervius. Ità ferè omnes Philosophi cum Mastrio disp. 1. de. generat. num. 66. Addo exemplum
41 probans experientia majorem, & faciliorem fluxibilitatem in aere, quàm in aqua; nam per S. Augustinum suprà citatum, unus per se solus grave pondus fune sustinebat in aqua, quod duo in aere suspensum fune non poterunt sufferre. Quandocunque ergò in aere apparet aliquis effectus contrarius labilitati ipsius, ut sustentatio alicujus rei gravis, & ponderatæ, tunc cum manifestum sit, talem effectum non provenire ex natura ipsius aeris, inferendum est, illum esse prodigiosum, & ut miraculum à solo Deo provenire, ut apparet in sequentibus exemplis.

42 Libro 2. Machab. cap. 5. legitur prodigiosum, & sola fide miraculum credibile, his verbis: *Eodem tempore Antiochus secundam profectionem paravit in Ægyptum. Contigit autem per universam Jerosolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes auratas stolas habentes, & hastis, quasi cohortes armatos, & cursus equorum per ordines digestos, & congressiones fieri comminùs, & scutorum motus, & gladiatorum multitudinem gladiis districtis, & telorum jactus, & aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti.*

In hoc terribili facto, cui simile alterum non legitur, duo contemplor miracula, unum se tenet ex parte aeris, quæ non obstante ejus fluiditate mirabilitèr sustentabat tàm ponderosum, & formidabilem exercitum; alterum respiciens equites armatos discurrentes, & ad invicem digladiantes in aere, ut fit in terra, res quidem ardua, insolita, & portentosa hominibus incognitis maxima cohors munita; mirabilis ergò fuit exercitus in aere pendens, & genus hominum cum armis intèr se sinè intermissione dimicantium.

Hebræi Deum rogabant, ut monstra in bonum converterentur, sed non fuerunt exauditi, quia erant increduli; ideò in malum ea monstra fuerunt mutata; nam ea civitas maximas calamitates, detrimenta, & infortunia perpessa est, quæ sub eodem capite leguntur.

In novo Testamento habemus, quòd Deus imperavit ventis, qui Christo Domino obedierunt, Matthæi 8. 26. *Imperavit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna; Porrò homines mirati sunt, dicentes: Qualis est hic, quia venti, & mare obediunt ei?* cap. 27. 45. dicitur, quòd aer in morte Christi obtenebratus est. *Et sexta hora tenebræ factæ sunt super universam*

universam terram. Hæc duo sunt miracula, nam quantùm ad primum insensibilia soli Deo præstant obedientiam;ac proindè cum venti tales sint, ad imperium solius Dei cessant confestim à motu, licèt autem ventus non continuò moveatur, sed solùm quandò exhalationes graves descendunt, & leves ascendunt inter se tumultuantes, quibus sedatis ventus cessat, tamen alia est ejus cessatio naturalis, & ab intrinseco, quandò scilicèt exhalationes non ampliùs ad invicem se agitant; alia verò cessatio supernaturalis proveniens scilicèt ab extrinseco, & imperio divino, à quo procedit miraculum, quandò ventus deberet suum prosequi motum ex sua naturali causa, & subitò cessat ad imperium divinum.

Non solùm terra, ut dixi in præcedentibus, tenebris cooperta fuit in morte Christi, sed etiam aer, & obductio earum fuit miraculosa, quia quandocunque Sol est super terram, & non est eclipsis secundùm naturalem cursum lunæ, nec terra, nec aer obtenebratur; in morte autem Christi cursus lunæ non fuit naturalis sub Sole, sed supernaturalis, juxtà superiùs dicta; ergò talis obtenebratio fuit supernaturalis, & sic miraculosa, maximè cum fuerit super universam terram, de se luna efficere non potest.

43 An ecstasis sit effectus miraculosus? Est autem abstractio mentis à sensibus, per quam servi Dei independentèr à sensibus elevantur ad contemplanda divina mysteria. Contingit ergò ecstasis, cum anima abstrahitur ab apprehensione sensibilium supernaturali virtute Dei, ad intelligenda divina mysteria, nullis concurrentibus phantasmatibus, & in hoc consistit etimologia hujus verbi *Ecstasis*, idest extrà sensum stans, scilicèt ille, qui divina contemplatus extrà se; idest independentèr à sensibus; homo enim intelligit quodcumque; dum naturalitèr mente operatur dependentèr à sensibus; existens verò in ecstasi, tunc non intelligit cœlestia naturali lumine, & dependentèr à phantasmatibus, sed sinè illis contemplatur. Esse ergò in ecstasi est contemplari cœlestia independentèr à sensibus. Dicitur præterea in ecstasi quis esse, hoc est, esse quasi extrà corpus anima ejus, qui absorbtus est à contemplatione, quia tunc Dei servus non movetur, non sentit, nec interpellanti respondet, quia corpus tunc apparet, ac si esset alicujus mortui, extrà quem est anima: Dum ergò quis in ecstasi contemplatur, anima remanet sinè dubio unita corpori, quod sinè dubio informat; sed anima tunc nullas in eo præstat operationes sensibiles, cum sit occupata in contemplatione divinorum, quæ non sinit animam operari naturalitèr secundùm sensum, de quo tunc non curatur, cum meliori pabulo mens nutriatur. Anima igitùr in hoc supernaturali excessu contemplationis ignorat ea, quæ sunt corporis, nec de illo curat, quia meliori fruitur objecto. Undè S. Paulus in ecstasi raptus 2. Corinth. 12. 3. benè dicebat de se:
44 *Et scio hujusmodi hominem, sivè in corpore, sivè extrà corpus, nescio, Deus scit, quoniam raptus est in Paradisum, & audivit arcana verba, quæ non licèt homini loqui.*

Igno.

Ignorabat ergò Paulus in illa hora, quomodò se haberet anima ejus, an scilicèt esset in corpore, an extrà corpus. Reverà anima tunc corpus informabat, licèt operaretur independentèr ab eo, ut notant omnes cum D. Thoma 2. 2. q. 175. art. 5.

Mens igitùr servorum Dei in contemplatione rerum cœlestium elevatur à Deo, dum abstrahitur à sensibilibus ad insensibilia; & quandoq; cum anima etiam corpus mirabilitèr ascendit ad aerem stans in ea immobilitèr, & in hac elevatione potissimùm cognoscitur ecstasis, & non in elevatione solius mentis; quia contemplatio cum sit actus merè spiritualis, non potest nos conducere in cognitionem ecstasis, sicut elevatio corporis ob suam sensibilitatem, & materialitatem, quod etiam præstat, quandò corpus remanet insensibile, & immobile destitutum operatione sensuum.

Colligitur ex his, ecstasim esse effectum miraculosum non tàm ex elevatione corporis, quàm ex mentis excessu; & quidem respectu primi patet, nam à Deo specialitèr corpus elevatur, dum seipsum extollere non potest per proprias vires, & paritèr ejus sustentatio in aere, & per aerem miraculosa est, quia aer se dividit ad corpora gravia, & finit ea descendere quasi in præcipitium, quia violentèr detinentur; undè Simon Magus, finxit se filium Dei tentando per aerem magicis artibus ascendere ad Patrem, cadens collidendo super saxum sibi crura confregit, quia nullum grave in aere pendere potest, nisi speciali Dei auxilio ibi detineatur, ut miraculosè elevantur servi Dei in contemplatione cœlestium; modus autem hujus elevationis corporis gradatìm, & paulatìm fit, & non per volatum repentinum, ut volucres volitantes, quia arguit ascensum moderatum, & regulatum, sicut est operatio contemplativa. Finita mentis contemplatione corpus elevatum non repentè, nec præcipitantèr descendit, sed paulatìm, & regularitèr, eo modo, quo fuerat miraculosè elevatum; uterque enim motus ab eadem divina causa procedit, quæ nonnisi regularitèr operatur.

Ratione posterioris, scilicèt excessus mentis contemplatio est miraculosa, quia anima tunc in speculando divina, naturalitèr non operatur intelligendo dependentèr à sensibus, ut dictum fuit, sed mediante Dei speciali auxilio prçter naturalem intelligendi modum percipit divina mysteria.

45 Raptus Pauli non fuit violentus contrà ejus voluntatem, nec præcipitantèr, & velocissimè factus, sed sic nuncupatus fuit; quia in contemplatione divinæ essentiæ, & ejus arcanorum raptus fuit, hoc est, abstractus à sensibus, qui nihil contulerunt ad intelligenda divina mysteria. Fuit ergò raptus ille idem quod ecstasis; in utroque enim anima operatur extrà sensus, & sinè illis.

46 In ecstasi miraculosa hæc spectantur, primò contemplatio divinorum; & quia hæc percipi possunt per intellectum naturalitèr operantem cum dependentia à sensibus, ideò contemplatio naturalis differt à contemplatione supernaturali, quæ dicitur ecstasis, per intellectionem à Deo specialitèr habitam per abstractionem

ctionem à sensibus, quod est secundum requisitum. Quandò verò accidit cum elevatione corporis tunc motus ascensus, statio, & descensus regulariter fiunt, & paulatim ad ostendendum, quòd servorum Dei intellectus paulatim illuminatur, & non subitò, ut commodè frui possit cœlesti contemplatione, & eam pari modo deserere ad præscriptum divinæ voluntatis, quæ dignatur hoc modo consolari servos suos.

47 Hinc colligitur Christi ascensionem in Cœlum, nec assumptionem Mariæ Virginis in Paradisum, nec Eliæ ascensum per turbinem in cœlum fuisse in illis ecstasim; quia hi motus nullam includunt cœlestium contemplationem, neque eis correspondet aliqua statio, & descensus, cum ascenderint, & non descenderint paulò post; ecstases enim non diù durant, sed tantùm, quantùm ipsa contemplatio, per horam, per diem, plùs, & minùs juxtà tempus à Deo præfixum. Nihilominùs illæ actiones ascendendi fuerunt miraculosæ ex sua raritate, & quia insolitæ, procedentes quoque ex speciali Dei voluntate, & præter ordinem naturæ, quæ non permittit gravia ascendere.

48 Quæritur, an Cometa sit effectus miraculosus? Est autem Cometa exhalatio terrestris tenax, unctuosa, elevata ad locum, in quo apparet inflammata per virtutem, vel superioris aeris, aut ignis, aut alicujus planetæ, aut stellæ, seu constellationis cœlestis. Ità communior Philosophorum sententia cum Arist. 1. Meteor. cap. 7. Scotus latè lib. 1. Meteor. q. 17. & 18. Pontius disp. 6. de Meteor.

Responsio deducitur ex allata definitione, cometas non esse effectus miraculosos, sed naturales, dũ proveniunt à causis secundis, cum quibus concurrit prima generali, non speciali concursu; generantur ergò per terream exhalationem, quæ in aere ùti pinguosa, & crassa accenditur, & durat quousque ejus alimentum permanet. Confirmat id Scotus, quia paulatim fit, & sensim deficit, effectus verò miraculosi à Deo solent fieri incontinenti; cum enim Deus tunc operetur per se solùm, & speciali modo, non se accommodando causis secundis, in instanti efficit opus, quod cum causis secundis produxisset successivè accommodando se illarum virtutibus.

49 De stella, quæ apparvit Magis, quos duxit ad novum Regem adorandum, dicendum eam fuisse à Deo miraculosè productam ex materia elementari in aere valdè resplendentem, non solùm de nocte, sed etiam de die, ut Magis rectam præberet viam ad Præsepium nati Salvatoris. Vide *S. Thomam part. 3. q. 36. art. 7. & seq. Bonac. disp. 3. de Incarnat. q. 1. p. 4. num. 4. Suarez de Incarnat. disp. 13. sect. 5.*

De Miraculis in Igne.

50 IGnis in ordine est quartum elementum, secundùm Scotum *lib. 1. Meteor. q. 7. & lib. 2. sent. dist. 14. q. 3.* collocatum in concavo lunæ, ubi non eget pabulo, quia ibi non habet contrarium sui destructivum, *ut ibidem inquit Pontius relatus à Vadingo ibidem tom. 6. par. 2. num. 7.* Ignis autem ex sua natura est in summo calidus, & propè summum siccus, ex diametro oppositus aquæ ex contrariis qualitatibus frigore, & humiditate constantis, quibus ideò illum destruit, & extinguit, juxtà illud Eccli. 3. 33. *Ignem ardentem extinguit aqua*, etiam calida, ut experientia docet.

51 Proprietas autem, & effectus ignis, quantùm facit ad præsens institutum, referendi sunt, ut ejus naturales effectus cogniti deducunt nos in notitiam effectuum supernaturalium, & admirabilium.

52 Primò namque notum est, ignem esse causam naturalem, ac proindè naturalitèr, & necessariò operantem, dum proximum sibi habet subiectum, & materiam, circà quam agat, ut contingit aliis agentibus; lucet ergò & illuminat ignis, calefacit, & exsiccat, comburit, &c. Et ab his operationibus desistere non potest, dum necessariò operatur, cum sint illi connaturales.

53 Secundò, ignis ex sua natura levis est, imò levissimus respectivè ad aerem; undè super illum ascendit naturalitèr aspirans ad suum naturalem locum, qui est suprà aerem, & infrà concavum lunæ, ut dixi suprà, quamvis id nonnulli negent, dum volunt remanere super terram ad usum hominum, & non esse ibi, cum ad nihil deserviat in concavo lunæ; sed hoc latiùs discutere hujus loci non est, quo quærimus notitiam miraculorum, & non effectuum naturalium, & earum rerum, atque causarum.

54 Tertiò ignis sibi coævam habet lucem, splendorem, & illuminationem, quare quò ad hæc fervit potissimùm ad illuminationem in nocte, ut dicitur Psal. 104. 39. *Expandit ignem, ut luceret eis per noctem.* Ubi sermo est de populo Judæorum fugiente de Ægypto, cui de nocte ignis resplendebat, ut viam; per quam pergebant, speciali Dei gratia viderent etiam de nocte, quæ illi dies erat.

55 Quartò, ignis producit calorem, siccitatem, & alium ignem, coquit cibos, exsiccat madefactalurum, & cætera præstat ad utilitatem hominum.

56 Quintò, ardet, comburrit, & destruit, quod incendit, devorat efficacitèr, & consumit omnia, nonquàm satiatur juxtà illud Proverb. 30. 16. *Ignis verò nonquàm dicit: Sufficit.*

57 Sextò, ignis examinat, probat, & purgat metalla, & quidem naturalitèr, ut dicitur num. 31. 22. & 23. *Aurum, & argentum, & æs, & ferrum, & plumbum, & stannum, & omne, quod potest transire per flammas, igne purgabitur.* Et id quoquè experientia patet.

Ignis

58 Ignis ergò plures habet effectus, alios quidem bonos, & in utilitatem, & commodum hominis, ut illuminare, calefacere, exsiccare, coquere cibos, &c. alios verò malos, & hominibus incommodos, atque perniciosos, ut comburere, consumare, & destruere. Ignis ergò est utilis, & incommodus, ut notat D. August. tom.5. lib.12. de civit. Dei cap.4. fine, qui secundùm eundem tom. 10. serm. 1. de verbis Apostoli, tria habet; motum, lucem, & fervorem, quæ in eo dividi non possunt; quod dicit ad probandum Trinitatem in Unitate essentiæ divinæ, per motum, & lucem nobis bonus, & utilis est, per fervorem, & ardorem incommodum, & nocumentum affert.

His præmissis naturalibus effectibus, ex se manifestè cognitis, facilè erit cognoscere effectus supernaturales speciem habentes miraculi, cum scilicet ignis operatur aliquid contrarium suæ naturæ, vel quandò habens subjectum sibi debitè approximatum, & in eo nihil operatur alioquin combustibile, quod tamen non consumitur non obstante contiguitate inter ipsum ignem, & subjectum incendibile, & destruibile alias per ignem; ignem enim cessare à combustione subjecti combustibilis arguit aliquid contrà ejus naturam impediens operationem sibi connaturalem ardendi, & simul comburendi; consequentèr in eo latere causam, per quam impeditur, ne suam operationem exequatur, quod proprium est causæ miraculosæ, ut effectus mirabilis appareat cum suis circunstantiis, & causa illum producens lateat nostris sensibus; ea autem causa est solus Deus, qui rerum, & causarum secundarum vires pro suo arbitrio movere, vel impedire potest à suis operationibus, undè Salomon de hac re loquens Sapient. cap. fin. num.
59 19. inquit: *Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, & aqua extinguentis naturæ obliviscebatur.* Certum est majorem virtutem habere aquam contrà ignem, quem extinguit, quam ignis, qui ab ea vincitur, & extinguitur, ut suprà dictum fuit, quod verum est, secundùm ejus connaturalem virtutem. Nihilominùs Deus ex sua omnipotentia, quæ legibus naturæ, cùm illius sit auctor, non tenetur, præcipere potest, ut ignis agat contrà aquam, & eam destruat, infirmando ejus virtutem, cujus tunc aqua dicitur oblivisci, cum ab igne superatur. Sequitur textus: *Flammæ è contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illam, quæ facilè dissolvebatur, sicut glacies, bonam escam.* Flamma ignis carnes servorum Dei non vexat, nec comburit, quamvis ignis esca sint, quia Deo mandante, ignis obliviscitur suam virtutem combustivam suspensam, ne operetur secundùm propriam naturam. Sed referamus exempla effectuum contrariorum, ut colligamus ex eis miracula in igne, qui necessariò operatur in subjectum sibi approximatum combustibile, ità quòd à nulla alia causa impediri potest, positis ejus requisitis ad operandum.

60 In primis se offert exemplum ex Ochozia Rege lib.4. Reg. cap. 1. qui ex casu per cancellos sui cœnaculi cœpit ægrotare, & re-

dictis Domino, & Eliæ ejus servo, consuluit per suos servos Beelzebub Deum Accaron super sua infirmitate, Dominus id ægreferens, ut ità loquar, misit Angelum suum ad Eliam, qui nuntiaret mortem Regi, qui iratus præcepit per suos nuntios, ut iret ad eum Elias; Dominus autem hanc injuriam suo servo factam vindicavit combustione duorum quinquagenariorum cum quinquaginta aliis pro singulo, igne de cœlo descendente per duas vices, quibus sic respondit Elias requisitus à Quinquagenariis præcipientibus, ut accederet ad Regem indignatum, quia ei prædixerat mortem. *Si homo Dei sum, descendat ignis de cœlo, & devoret te, & quinquaginta tuos. Descenditque ignis de cœlo, & devoravit eum, & quinquaginta, qui erant cum eo.* Miracula hic duo notantur, descensus ignis è cœlo, & devoratio subitanea quinquaginta unius hominum; nam de natura ignis est ascendere propter ejus levitatem, descendit verò contrà suam naturam; ergò hic descensus fuit miraculosus à solo Deo, posita jussione Eliæ, qui hujus miraculi fuit causa moralis. Et licèt ignis de sua natura comburat, & devoret, & sic ex hoc non colligatur miraculum, tamen ex modo devorandi benè colligitur miraculum, quod fuit repentina devoratio; impossibile enim est igni, ut talem materiam tot hominum de repente absumat; cum manifestè constet carnes non ità facilè consumi, sed requiri multum temporis, ut subjectum fiat proximè combustibile. Notum autem est, quòd verbum
61 *devorare* importat celeritatem in operatione; qui enim devorat, ità rem affectat, ut velit eam consumere in instanti. An ignis iste de cœlo descendens fuerit de novo à Deo creatus, an è concavo lunæ descenderit? Qui negant ignem morari in concavo lunæ, respondebunt de novo creari à Deo. Alii verò à Deo missum ex concavo lunæ, ne ignis multiplicetur sinè necessitate.

62 Alii ignis descensus de cœlo miraculosi narrantur in Sacra Scriptura, Genes. 19. 24. *Igitur Dominus pluvit super Sodomam, & Gomorrham sulphur, & ignem à Domino de cœlo. Descendente igne in Pentapolim*, inquit Sap. 10. 6. erant enim quinque Civitates igne incensæ; descendit ergò ignis de cœlo à Domino; qui illum pluvit super eas civitates. Simile ergò est hoc miraculum præcedenti, & ratione descensus contrà ejus naturam, & ratione momentanei incendii, & submersionis, ex illo Thren. 4. 6. *Et major effecta est iniquitas filiæ populi mei peccato Sodomorum, quæ subversa est in momento, & non ceperunt in ea manus.* Sicut enim in instanti igne submersa fuit Sodoma, ità anima in momento subvertitur. Salomone post templi consummationem, orante in eo, descendit de cœlo ignis, & devoravit gratiosè holocausta, & victimas, significans Dominus per hoc sibi fuisse acceptam ejus orationem, & sacrificia; & in hoc apparvit miraculum ignis descendentis contrà suam naturam.

63 Moyses Exodi 3. 2. *videbat, quòd rubus arderet, & non combureretur*. Duo hic consideranda sunt, arsio, seù actus ardendi, & combustionis negatio, & quamvis

vis

vis communitèr pro eodem accipiantur ignem ardere, & comburere, hoc est, destruere eam rem, quæ infocata dicitur, tamen ex allata auctoritate manifestè diversa sunt ex illa negativa; undè rubum ardere significat illum circà se habere candorem ignis sinè secundo actu, scilicèt combustionis necessariò consequentis ad candorem; nam e. g. ferrum candens exurit, & consumit per ignem quicquid combustibile tangit; cum igitur rubus arderet ignis splendore sinè pressura flammæ, & sui consumptione, sequitur miraculum in rubo infocato, & accenso, suspendente Deo effectum combustionis, quæ aliàs necessariò sequitur ad arsionem; non enim alter ab altero naturalitèr separatur, sed tantùm Deo jubente.

64 Ignis verò Inferni, qui ejusdem est naturæ cum elementari, caret utroque effectu, splendoris scilicèt, & combustionis, ut dicit rei combustæ consumptionem, & in hoc apparet grande miraculum divinæ justitiæ in ejus omnipotentia, per quam suspendit in eo splendorem, & consumptionem, remanendo solùm in eo dolor, & cruciatus ad punitionem peccatorum; hæc enim tria splendor, dolor, & destructio combusti experitur animal adustum per ignē sibi applicatum; in inferno autem ignis carens splendore, & destructione ex divina virtute, immenso dolore afficit animas peccatorum, & post diem judicii simul cum illis etiam corpora inevitabilitèr cruciabit in æternum; ex his ergò habetur miraculum, quod ignis contrà suam naturam operatur ex speciali imperio divinæ voluntatis, oblitus sui splendoris, & destructionis. In modo etiam cruciandi respectu animarum spectatur miraculum, quia corpus de se, ut est ignis etiam infernalis, non potest agere in spiritum, ut est anima rationalis, & tamen agit, & efficacitèr agit cruciando animas divina virtute, cujus est instrumentum ad pœnam animarum. Patet ergò ex his miraculum, dum in igne inferni reperiuntur ea, quæ constituunt miraculum, nam revera hujusmodi cruciatus est signum sensibile, arduum, dum agit in animam, insolitum, dum ad ignis naturam non spectat sic agere, excedens illius vires, consequentèr habens solùm Deum pro causa efficiente, & ignem pro causa instrumentali, per quam Deus punit animas peccatorum.

Quòd autem cruciatus infernales sint miraculosi, & admirabiles, docent Sancti Patres, nam S. August. lib. 21. de Civit cap. 10. ait: *Cur non dicamus quamvis miris, veris tamen modis spiritus incorporeos posse pæna corporalis ignis affligi?* S. Gregorius 4 Dialog. cap. 30. inquit: *Si Diabolus, & ejus Angeli cum sint incorporei corporeo sunt igne cruciandi, quid mirum est, si animæ antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta.* Refert Scotus in 4. sent. dist. 44. q. 2. vers. Oppositum, Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacram. par. 9. cap. 12. *Ne mireris, opus Dei est hoc opus, mirum est, sed non ideò falsum, quia mirum, &c. Verum est, nec tamen fit mirum, quia opus Dei est. Non mirum, si mirabilis mirabilia operatur.* Cruciantur ergò animæ, & Angeli in inferno miraculosè, ex quo ignis de se

in

in spiritum agere non potest.

65 Sed gravis est difficultas cognoscere modum, quo dæmones, & animæ damnatorum in Inferno cruciantur. Quod crucientur de fide est, Matth. 25 72. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus.* Et in fine ejusdem capituli dicitur: *Et ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* Quæ fides declaratur in Decreto Unionis factæ in Concilio Florentino, ubi dicitur, illorum animas, qui in actuali peccato mortali, vel cum originali decedunt, mox in Infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas. Modus autem cruciandi relinquitur disputationi Theologorum, de qua re latè *S. Thomas, & Scotus in 4. dist. 44. ille in summa part. 1. q. 64. art. 4.* Difficultas autem in eo consistit, quia cum ignis inferni sit corporeus, & materialis, sicut ille, qui est pro usu nostro, & corpus non agat in spiritum, nempè in substantiam Angeli, & Animæ, qui sunt spiritus, difficile est divinare, qua actione torqueat dictos spiritus?

66 Pro hujus intelligentia Theologi distinguunt duas actiones in igne; unam vocant intentionalem; alteram physicam qualitatem, ambas in substantiam spiritus impressas, ad quas sequitur cruciatus, & tristitia in damnatis: Tomistæ, & Scotistæ tenent spiritus cruciari per actionem intentionalem; alii cum Suar. *lib. 8. de Angelis cap. 15. resp. 4. & Pesantio par. 1. q. 64. art. 4. disp. 5.* vexari per qualitatem physicam eis impressam, & quidem spiritualem, ut aliquo modo subjectum proportionetur causæ crucianti; ignis enim elevatur ad producendam eam qualitatem disconvenientem spiritui, qui ideò tristatur ob ejus deformitatem, & disconvenientiam. Sicut enim gratia in essentia animæ dicit pulchritudinem, qua homo justus, & Angelus bonus delectantur, ità hæc spiritualis qualitas deformitatem, & turpitudinem dicit in substantia spiritus mali, qui ideò tristatur, & cruciatur.

Dabilis autem non est hujusmodi qualitas. *Primò*, quia non explicat quomodò ignis cruciet spiritus; cum enim de se ignota sit, nos inducere non potest in cognitionem modi, quo spiritus ab igne cruciantur. *Secundò* hæc qualitas materialis non est, sed spiritualis; ac proindè inutilis, quia subjectum pœnarum per eam non potest proportionari igni agenti corporeo. *Tertiò*, hæc qualitas, si datur, à solo Deo est producibilis; Deus autem nullum deforme, nullum turpe producit. *Quartò* hæc qualitas aliud non potest esse nisi peccatum, dum opponitur gratiæ, quod tamen dicendum non est, quia peccatum peccato non cruciatur. Vide Hiquæum Commentatorem Scoti loco citato, qui rem fusè prosequitur contrà Suarez. Remanet ergò primus modus explicandus, quo spiritus in Inferno cruciantur.

Intentionali ergò actione ignis cruciat substantias damnatorum; hoc declaratur, & simul probatur latè à Scoto in 4. dist. 44. Cruciantur ergò per actionem intentionalem, quatenùs apprehendunt se detineri alligatos igni contrà eorum voluntatem.

In

In hac autem intentionali actione plura considerantur. *Primò*, quòd ignis, Deo mandante, circundat, & ambit spiritum, quem etiam totum penetrat, atque ità alligat sicut in carcere, ut nullatenùs ab eo se eximere possit; undè D. Gregor. 4. Dialog. cap. 29. ait: *Teneri autem spiritum per ignem dicimus, ut in tormento ignis videndo, atque sentiendo puniatur.* Et Cyprian. ad Demetriod. in fine dicit: *Manet postmodùm carcer aeternus, & ignis flamma, & poena perpetua.* Ista autem detentio ad tempus non est, sed perpetua, & aeterna, quam meretur peccatum, quo homo infinitè Deum offendit; undè benè dicitur, quòd in inferno nulla est redemptio, quia ejus poenae finem non habent. *Secundò*, ista detentio nihil esset, nec tristitiam causaret in damnatis, si ab eis ignoraretur, sicut non tristatur, sed gaudet, qui splendidè epulatur in loco, quem ignoret esse sibi carcerem constitutum; necessè ergò est, ut apprehendat eam ignis detentionem tamquàm objectum sibi disconveniens, ut sequatur in eo tristitia, & ab hac apprehensione actio appellatur intentionalis, dum intellectus tendit in eam intelligendo se detineri perpetuò illo igne. *Tertiò* demùm, cum ea detentio sic apprehensa sit objectum disconveniens nolet ità detineri, & alligari ad pęnandum perpetuò. Ex his ergò tribus constat actio intentionalis conflata ex alligatione, apprehensione, & nolitione ignis perpetuò cruciantis, ex quibus sequitur tristitia in spiritu damnato.

67 Collige ex dictis, nostrum ignem, quamvis sit ejusdem elementi, & speciei cum igne in inferni, in multis tamen ab eo differre; nam *primò* licèt ambo urant, non tamen noster ligat, sicut infernalis. *Secundò*, noster eget pabulo, quo successivè nutritur consumendo, & destruendo materiam combustibilem; infernalis verò non eget successione pabuli; quia licèt urat, non tamen consumit, nec destruit damnatos, quos perpetuò cruciare debet. *Tertiò*, noster ignis lucet, & resplendet, nos laetificando, sed ignis Inferni caret luce, & splendore & est fumosus, ut nihil delectationis afferat damnatis, sed confusionem, & perpetuam tristitiam. *Quartò*, noster ignis aequalitèr omnes comburit, quia non habet majorē vim respectu unius, quàm alterius, dum naturalitèr operatur; infernalis verò, cum operetur ex divina virtute, omnes cruciat inaequalitèr juxtà exigentiam culparum damnatorum, qui differunt in culpis, cum alii aliis sint magis, vel minus peccatores. *Quintò*, noster ignis consumit, & destruit; infernalis verò non, quia perpetuò urere, & conflagrare debet, sic divina disponente justitia, *Sextò*, ardor nostri ignis est naturalis non tendens in infinitum, infernalis verò per suum ardorem extensivè in infinitum torquet. *Septimò* denique ignis terrens corrumpitur, & desinit esse, quando deficit ei pabulum, & videmus flammam converti in aerem, dum desinit ei materia; ignis verò infernalis est incorruptibilis, quia est in materia incorruptibili, & aeterna à parte post, nimirùm in spiritu damnatorum, qui nunquàm moriuntur. Dices,

Dices, ex allata doctrina de modo, quo spiritus in inferno cruciantur, scilicet per actionem intentionalem, non salvatur miraculum; nam ea tria in actione intentionali spectata sunt naturalia tùm in igne, tùm in spiritibus; ergò miraculum in illis locum non habet, siquidem detentio spiritus per ignem alligantem damnatos, est naturalis, sicut naturalis est detentio animæ in corpore; apprehensio deindè, & nolitio objecti disconvenientis sunt spiritui connaturales, cum etiam homo in hac vita tales conceptus naturalitèr facere possit, & indè in ipso sequi tristitiam; undè cùm hæc omnia sint connaturalia ipsi spiritui damnato, excluditur miraculum, quod melius salvatur per secundùm modum cruciandi nimirùm per impressionem qualitatis supernaturalis.

℟. Salvari benè miraculum in actione intentionali, quæ esto rationem habeat naturalis quò ad apprehensionem, & nolitionem, tamen ratione defensionis, & ligaminis cognoscitur miraculum, quia ea alligatio, & quidem perpetua excedit vires ipsius ignis, & naturam ipsius spiritus, qui alioquin liber est, detentus tamen, & alligatus igni ex imperio divinæ justitiæ, ità exigentibus illorum spirituum culpis. Itaque anima in corpore est naturalitèr tamquàm illius compars ad perfectionem totius, à quo exire non potest, nisi posita intemperie contrariorum; Spiritus verò in igne est violentèr tamquàm in suo offensivo, & cruciativo, non tamquàm pars in comparte ad complendum, & faciendum unum per se. Ignis ergò ille infernalis quia est vinculum divinæ justitiæ cruciat animas, & dœmones, ultrà suas vires, à Deo elevatus ut instrumentum ad torquendum.

Dices 2. Ignem eo modo, quo suprà dictum fuit, cruciare spiritus damnatos, non videtur miraculum, quia ignis Inferni regularitèr, & modo ordinario torquet, & quidem continuò sine intermissione dœmones, & animas à corporibus separatas; non est ergò id insolitum, nec rarò contingens, sed ordinarium, & regularitèr, atque continuò existens spiritus in tormentis; ergò ignem sic cruciare non est miraculosum, quia ex dictis Medit. 1. num. 10. de ratione miraculi est, ut sit insolitum, hoc est ut rarò contingat. Undè neque Sacramenta dicuntur miracula, quia sæpè, & regularitèr conferuntur fidelibus toties, quoties opus est, vel ea petunt.

℟. Insolitum dicitur, quod prœter cursum causarum secundarum fit, ut ibidem dixi; patet autem ex dictis ignem infernalem, qui est ejusdem entitatis, cujus est noster, in cruciando non sequi cursum naturalem sibi inditum, sed elevatum suprà suas vires operari, quod sufficit, ut dicatur agere miraculosè. Ea verò continuatio torquendi cum pendeat ab exigentia culpæ lætalis, quæ est offensa infinita, non tollit rationem miraculi, dum illud non constituit, sed sequitur pendens à conditione peccati, sic exigente divina justitia. Potest etiam dici, quòd cruciatus damnatorum irregularitèr fiunt, quia cum in inferno nullus sit ordo, sed perpetua confusio, sine ulla regula, cruciantur irregularitèr; sacramenta autem regu-

regularitèr, & ordinatè conferuntur.

Reliquum est, ut referamus miracula ignis suæ virtutis comburendi oblitus, juxtà illud, Sap. cap. fin. 20. *Flammæ contrariò corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium*. Ita accidit tribus pueris colligati in camino fornacis ardentis, quos flamma non vexavit, appellatos Sidrach, Misach, & Abdenago Daniel. 3. 11. *Et confestim viri illi vincti cum braccis suis, & tiaris, & calceamentis, & vestibus missi sunt in medium fornacis ignis ardentis. Porrò viros illos, qui miserant Sidrach, Misach, & Abdenago, interfecit flamma ignis. Viri autem isti tres ciciderunt in medio camino ignis ardentis colligati. Et ambulabant in medio flammæ benedicentes Deum; Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & sociis ejus in fornacem, & excussit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem, & non tetigit eos omninò ignis, neq; contristavit, nec quidquam molestiæ intulit*. Hæc postrema verba habentur num. 49. Abdenago vocabatur Azaria.

In eo apparet miraculum, quòd ignis, qui naturaliter, & necessariò comburit passum combustibile sibi approximatum, ut dictum fuit suprà num. 53. cum autem non combuserit hos tres pueros in medium fornacis ardentis missos, certum est argumentum, miraculum fuisse, eos incolumes & secundùm personas, & secundùm eorum vestimenta servatos fuisse, & innoxios ab ipso igne, cujus vim comburendi excussit à flamma angelus, qui cum eis descenderat in fornacem, suspendēdo ignis vires, ne combureret servos Dei. E contrà verò iniquos Regis ministros flamma ignis ejusdem interfecit, & devoravit, aliud miraculum comparativè ad utrosq; quòd scilicet idem numero ignis ministros consumpserit, & Dei servis non nocuerit, nec eos contristaverit. Speculare aliud miraculum, quòd licèt pueri essent vincti, & colligati cadentes in medio fornacis, tamen divina virtute soluti ambulabant in medio flammæ sinè aliqua molestia.

Sed ex contextu verborum suprà relatorum videtur colligi non fuisse miraculum, illos tres pueros exisse e fornace illæsos ab igne, quia in textu dicitur, quòd Angelus Dei cum illis descendit in fornacem, excutiendo flammam de fornace, & ventus roris erat in medio fornacis impedientis, ne rediret flamma ab Angelo projecta extrà fornacem; cum ergò ibi non esset flamma, mirum non est, si pueri non fuerunt combusti; nam ignis non agit in subiectum combustibile, quandò abest ab illo; ex textu autem patet, ignem excussum fuisse, & projectum extrà fornacem, & ideò interfecit ministros, qui erant circà fornacem, extrà quam erat flamma ignis, cujus proprium est comburere; non autem illos pueros existentes inter medium ventum impedientem, ne flamma rediret in fornacem.

69 ℞. Illud verbum *excussit flammam ignis* non significare expulsionem flammæ extrà fornacem, intrà quam ignis semper mansit accensus, & cum ingenti flamma, sed suspensionem effectus illius, ne scilicèt noceret, & combureret pueros; ignis ergò tunc oblitus

tus fuit suum effectum comburendi, ut dicitur Sapient. cap. fin. & quoniam in igne tria sunt indivisibilia, motus, lux, & fervor, intrà fornacem ignis mansit quò ad lucem, & motum, secundùm quod intelligenda sunt ea verba Danielis: *Et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem*, per suum motum tunc ignis non ardebat, sed ut ventus flabat rorem sui odoris super pueros Deum collaudantes in fornace; Angelus verò solùm excussit ejus ardorem, ne pueris noceret.

70 In Bulla Canonizationis S. Francisci de Paula Fundatoris Ordinis Minimorum, incip. *Excelsus Dominus* 38. in B. N. & const. 16. Leonis X. apud Peyrinum, referuntur multa miracula super igne facta ab eo, nam §. 13. dicitur, *ipsum sæpius ignem nudis pedibus conculcasse, ac ignitos, candentesque lapides manibus portasse*. Et infrà num. 27 refertur, quòd signo Crucis sibi facto intrepidè intravit fornacem ardentem minantem ruinam calce plenam, ac illam solus reparavit, & absque læsione aliqua incolumis ab ea exivit; carbones è foco acceptos nudis manibus strictè comprimebat, ostendens, se tot efficere mirabilia, divina virtute, quia credentibus omnia sunt possibilia, quæ non implicant.

71 Marcellinus Anconitanus Episcopus, referente S. Gregorio lib. 1. Dialog cap. 6 laborans podagra alienis manibus gestatus retrospiciens, urbis incendium de repente divino jussu cessare fecit, potens virtute, licèt pedibus valdè debilis esset. Elphegus Cantuariensis Archiepiscopus omnibus bonis Romæ exutus, & urbe ejectus, tecta repentino incendio conflagrare cœperunt justo Dei judicio, propter hoc revocatus in remedium, sua oratione incendium extinxit. Marulus lib. 3. cap. 3. Maxima hæc sunt miracula, dum ignis, qui materiæ combustibili applicatus non potest non prosequi cœptam conflagrationem operando conformitèr ad proprias vires, & nihilominùs ad orationem, vel jussionem ignis suspendit actionem, & operationem, sibi connaturalem.

72 Hippolytus Marracius Lucensis Congregationis Clericorum Regularium de Republica Christiana benemeritus in suo libro *Cæsares Mariani* in Dedicatoria ad Alexandrum VII. felicitèr tunc regnantem, refert miraculum Senis factum ad comprobandam veritatem immaculatæ Conceptionis passivæ Gloriosæ Virginis Mariæ in hæc verba: *In ea civitate natus est*, loquitur cum eodem Pontifice Senis nato, *in qua cum anno præterito* 1655. *die* 24. *mensis Augusti hora nona ex fortuito incendio templum S. Francisci ab operis magnitudine, & picturarum pratiositate nobilissimum ferè totum conflagrasset miserabilitèr, (ut immaculatum Deiparæ conceptum novo miraculo in civitate Virginis comprobatum gauderemus) Imago Divæ Virginis sine macula conceptæ in perantiqua lignea tabula depicta, & levi velamine cooperta, Mosaici instar Rubi ab igne penitùs cum velo illæsa mansit, cum tamen ipsius Imaginis altare marmoreum, & omnia quæ circà, & suprà eandem Imaginem erant flammæ sævitiam non effugerunt.* Hoc miraculum piè demonstrat, Mariam semper Virginem fuisse

conce-

conceptam sinè peccato originali, nec enim Deus potest esse testis falsus, ut docent omnes Theologi; & sicut grande miraculum fuit, quod pereunte Core, non perirent ejus filii Num 26 10. ità non solùm grande, sed longè majus, & mirabilius fuit hoc, quòd omnia in eo templo circà illud Altare comburerentur, & non incenderetur Imago Virginis cum suo velo aptior materia, & maximè combustilis ab igne, qui omnia devorat, quæ ambit; terra verò solùm absorbet ea, quæ in sua apertura inveniuntur, & non circà eam, ut facit ignis, cujus tamen activitas in hoc incendio à Deo suspensa fuit, ut scirent omnes, verùm usquequaque esse, animam Virginis in primo instanti tuæ creationis, & infusionis in corpore fuisse prorsùs tunc, & deinceps immunem à peccato originali ex speciali Dei privilegio; & ità piè sentit Ecclesia Catholica, ut patet ex Bulla Alaxandri VII incip. *Solicitudo omnium*
73 *Ecclesiarum*. Data 8. Decemb. 1661. publicata die 11. ejusdem mensis, & anni, cujus titulus est. *Innovatio Constitutionum, & Decretorum in favorem sententiæ asserentis animam Beatæ Mariæ Virginis in sui creatione, & in corpus infusione à peccato originali præservatam fuisse editorum.*

MEDITATIO VI.

De Miraculis in corporibus cœlestibus.

1 *SOl, & luna creati à Deo.*
2 *Quatuor de ipsis credenda sunt.*
3 *Ecclipsis Solis, & lunæ quid.*
4 *Sol, & luna steterunt ad imperium Josue, de quo usque ad 13.*
14 *Sol retrocedit in infirmitate Ezechiæ, quò ad umbram. ad 24.*
25 *Sol in morte Christi obscuratus sinè ecclipsi.*
26 *Sol retrocessit ex miraculo F. Griphonis Franciscani Ordinis.*
27 *Soles tres tribus temporibus apparverunt.*
28 *Unicus tantùm realis, alii apparentes.*
29 *Quomodò fiant sic apparentes?*
30 *Iris est arcus in nubibus signum fœderis.*
31 *Non est miraculum, nec opus supernaturale.*

MEDITATIO VI.

1 MOyses cap. 1. Genes. 14 refert orationem Lunæ, Solis, & stellarum à Deo factam quarta die in beneficium hominis, quem subsequentèr sexta die fecit, his verbis: *Fiant luminaria in firmamento cæli, & dividant diem, ac noctem, & sint in signa, & tempora, & dies, & annos, ut luceant in firmamento cœli, & illuminent terram. Et factum est ità. Fecitq; Deus duo luminaria magna, luminare majus, ut præesset diei, & luminare minus, ut præesset nocti, & stellas.* Sol venit sub nomine luminaris majoris, & luna sub nomine minoris, ex Psal. 135. num. 7. 8. & 9. Sicut autem terra in æternum stat, ut dicitur Eccl. 1. 4. ità sol, & luna continuò, & in perpetuum moventur circularitèr in firmamento cœli, ut ibidem subjungitur: *Oritur sol, & occidit, & ad locum suum revertitur, ibiq; renascens girat per Meridiem, & flectitur ad Aquilonem.*
2 Ex his deducuntur quatuor de sole, & luna de fide credenda, *Primò*, quòd sint à Deo creata. *Secundò*, quòd existant in firmamento cœli. *Tertiò*, quòd illuminent terram. *Quartò*, deniquè, quòd in orbe moveantur. Est ergò illis proprium, quòd sint in loco, quòd illuminent, & quòd circularitèr in perpetuum moveantur. Quandoque autem non illuminant, cum scilicet ecclipsantur, ut illis regularitèr contingit, soli quidèm, cum inter nos, & solum ipsum mediat luna, lunæ verò accidit, cum transit per umbram solis, interposita terra inter solem, & lunam.

3 Istæ duæ Ecclipses solis, & lunæ conveniunt in eo, quòd causantur per interpositionem corporis, dum luna, & sol sunt in capite, vel cauda Draconis, vel propè. Differunt verò in eo, quòd eccli-

ecclipsis lunæ talis apparet apud omnes eodem tempore, cùm dicat privationem luminis in ipsa luna, & sic respectu omnium videntium eam in toto orbe; ecclipsis verò Solis non est absolutè privatio luminis, sed tantùm respectu eorum, inter quos & solem luna intercipitur, sol enim retinet tunc suum lumen, quod refundit in lunam à parte superiori, impedientem, ne à sole illuminentur videntes ecclipsatum solem. Vide Mastrium Meldul. disp. 2. de cœlo num. 167. ad 170. ubi dicit ecclipsim solarem in passione Domini fuisse miraculosam, quia in universa terra visa fuit, & in plenilunio, quod nunquam naturaliter accidere potest; cum in plenilunio luna, & sol ex diametro opponantur. De hac mirabili ecclipsi solis dixi latè præc. Med. de miraculis in terra, quæ tota obscurata fuit in meridie, sub num. 12. & 13.

Tria miracula invenio facta in sole: duo in veteri testamento, unum per Josve, alterum ex infirmitate Ezecchiæ, tertium in novo in passione, & morte Christi Domini.

Dicitur ergo Josve 10. 12. *Tunc*
4 *locutus est Josve Domino*, dum scilicèt præliabatur pro Gabaonitis contrà reges Amorrhæorum, *in die, qua tradidit Amorrhæum in conspectu Israel, dixitq; coram eis: sol contrà Gabaon ne movearis, & luna contrà vallem Ajalon. Steteruntq; sol, & luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est in libro Justorum? Stetit itaque sol in medio cœli, & non festinavit occumbere spatio unius diei. Non fuit antè, nec posteà tàm longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israel.* Liber autem Justorum est Ecclesiastici, ubi cap. 46. n. 5. dicitur: *An non in iracundia ejus impeditus est sol, & una dies facta est quasi duo?* Dominus iratus contrà quinque Reges, Jerusalem scilicet, Hebron, Jerimath, Lachis, & Eglon, Josve 10. 24. firmavit solem, ut Josve de die posset interimere eos inimicos, & persecutores populi Israel. De hoc miraculo egi Medit. 2. num. 43. respondendo argumento asserentium Christum, & sanctos fecisse miracula potentia physica, non morali, maximè quando imperant, ut fecit Josve, qui imperavit soli, ut suum cursum sisteret, & ulteriùs non procederet; dixi hoc imperium in Christo, & Josve, non fuisse physicum, & principale, sed instrumentarium, & morale, quia Christus, & Josve fuerunt instrumenta divinitatis in faciendis miraculis.

Stationem solis, & lunæ per divinam visionem expressam à Josve, esse miraculum grande, & maximum, nemo ambigit catholicus; est enim id arduum, & insolitum, cum semel accident, & contra naturam ipsorum, qui continuò, & perenniter moventur, ut constat in oculis omnium. Vide D. Aug. tom. 3 lib. 2. de Mirabilib. sacræ Scripturæ cap. 4. Tostatum rem fusè tractantem.

Super hoc miraculo nonnulla dubia occurrunt. *Primum*, quo anno, die, & mense acciderit? *Secundum*, cur steterit etiam luna, cum Josue egeret tantùm lumine Solis ad persequẽdum inimicos? *Tertium*, Quot horis steterint firmitèr Sol, & luna? *Quartum*, an totum Cœlum steterit

cum

cum Sole, & luna, an solùm isti, aliis orbibus suum motum continuantibus? *Quintum*, an post illas duodecim horas, quibus quieverant, prosecuti sint suum cursum ab illo extremo puncto quietis, an verò quasi per saltum celerrimo cursu pervenerint ad illum locum, ad quem pervenissent, si non stetissent? *Sextum*, in quo situ Cęli erant Sol, & luna, quandò cæperunt stare? *Septimum*, an his planetis quiescentibus facta fuerit aliqua alteratio in sublunaribus? *Octavum*, an quiescentibus illis spatio duodecim horarum, fuerit tunc tempus? *Nonum*, quid sit Dominum obedire voci hominis in hoc miraculo?

5 Primò respondetur, stationem Solis, & lunæ accidisse in medio mensis Junii, ut dicit hìc Tostatus q. 28. in Iosve, anno mundi 2529. apud Monopanthon lib. 2. centur. 26.

6 Secundò, stetit etiam luna, ne quid ordinis in ciclorum rationibus turbaretur, ut docet D. Aug. tom. 3. lib. 2. de mirabil. cap. 4 lit. K. Dicas, lunam stetisse, ne suo motu supponeretur Soli, & in eo causaret ecclipsim, & obscurationem terræ.

7 Tertiò, Sol, & luna quieverunt spatio duodecim horarum, ex eodem Monopanth lib. 4. tract. 9. num. 2. & 4. mensis autem Junii est horarum quindecim circà diurnarum, & cum ille dies aliis multùm longior, quia una dies fuit quasi duo, necessè est, quòd fuerit horarū ferè 27. quia duo dies mensis Junii componuntur ex 30. horis diurnis, posito, quòd ille dies declinaret versus occidentē.

8 Quartò, totum cœlum stetit, ne perturbarentur orbes in suis motibus, licèt enim Deus subsequentèr potuisset reducere omnium planetarum, & orbium ad motum uniformitèr regularem, sicut antè, in hoc tamen necessarium aliud miraculum; ne ergò miracula multiplicarentur sinè necessitate, totum cęlum quiescebat, ut subsequentèr per solam miraculosam reductionem posset prosequi suum ordinarium motum, ac si non stetisset. Tostatus q. 22. & Monopanth. nu. 4.

9 Quintò, in ictu oculi miraculoso Sol, & luna cum cæteris pervenerunt post illas duodecim horas ad illum locum, ad quem regularitèr pervenissent, ac si nunquàm stetissent, quod maximè verum est, respectu eorum, qui docent solos lunam, & Solem stetisse, alios verò planetas prosecutos fuisse suos motus sinè intermissione; probatur etiam respectu ad priorem sententiam sub dubio quarto, id factum esse, ut motus regularitèr eodem modo sequeretur secundùm eundem situm, & dispositionem sibi à natura inditam.

10 Sextò, Sol tunc erat propè occasum; nam si fuisset initio orientis, non eguisset Solis statione, ut habuit propè occidentem, & licèt dicatur in textu, quod erat in medio cœli, tamen nomen medii non accipitur mathematicè, sed secundùm latitudinem à meridie ad occasum; nam transactum erat medium diei vergens ad occasum. Luna verò, dicunt præfati, erat apparens, & surgens ex parte orientis, alii putant, lunam tunc fuisse ex parte occidentis, quæ & ipsa stetit, ne suo motu proprio eclipsaret Solem.

11 Septimò, nulla facta fuit alteratio

ratio in ſublunaribus, propter illud modicum tempus duodecim horarum, ut docet Toſtatus q. 37. Monopanth. 6. dictæ Cent. 9. lib. 4.

12 Octavò, ſtante ea ſtatione adhuc tempus menſurabatur, dum dicitur, quòd Sol ſtetit duodecim horas; neque enim eſt ſimplicitèr verum, quòd tempus habeat pro ſubjecto motum cœleſtem, quia cœlum cœpit moveri quarto die, & tamen antè tempus numerabatur. Confirmatur, quia ille dies habitus fuit quaſi pro duobus, ſed dies menſurantur tempore; ergò tunc erat tempus ſecundùm ſuam menſuram.

13 Nonò reſpondetur, Dominum obedire voci hominis, nihil aliud denotat, quàm Deum operari miracula ad eorum deprecationem, reſpiciendo ſervorum ſuorum merita. Ut dixi etiam Meditat. 2. num. 43.

14 Secundum miraculū ex infirmitate Ezechiæ Regis Juda ſic accidit. Ezechias infirmus erat ad mortem, admonitus ab Iſaja, cæpit flere, & deprecari Dominum, qui ad ejus orationem reſpiciendo juſſit eidem prophetæ, qui nondùm receſſerat ab atrio domus illius, ut eidem ſic loqueretur: *Audivi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas, & ecce ſanavi te, die tertio aſcendes templum Domini, & addam diebus tuis quindecim annos.* Iſajas autem functus eſt officio medici, nam ulcus ejus ſanavit poſitione ficorum ſuper ulcus, ut dicitur ibidem: *Afferte maſſam ficorum, quam cum attuliſſent, & poſuiſſent ſuper ulcus ejus, curatus eſt.* Antequàm autem ſanaretur, petierat ab Iſaja ſignum veritatis eorum, quæ dixerat ei ex parte Domini, & ſequitur textus. *Hoc erit ſignum à Domino, quòd facturus ſit Dominus ſermonem, quem locuturus eſt. Vis, ut aſcendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus? Et ait Ezechias. Facile eſt, umbram creſcere decem lineis; nec hoc volo, ut fiat, ſed ut revertatur retrorsùm decem gradibus. Invocavit itaq; Iſajas Dominum, & reduxit umbram per lineas, quibus jam deſcenderat in horologio Achaz retrorsùm decem gradibus.* Ita narratur 4. Reg. cap.

15 20. Hic nulla fit mentio de ſole retrogrediente; tamen in libro Iſajæ cap. 38. num. 8. id expreſsè dicitur: *Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quam deſcenderat in horologio Achaz in ſole, retrorsùm decem lineis. Et reverſus eſt ſol decem lineis per gradus, quos deſcenderat.*

16 Divus Auguſtinus tom. 3. lib. 2. de Mirabil. cap. 28. ità diſcurrit de hoc miraculo: *Undè, ut Rex, quòd dicebatur indubitantèr crederet ſolis in ortum ab occaſu per decem horas curſum recidivo Deus tramite retorquet, quatenùs inde veluti mane iterùm feſtinare inciperet, qui diei totius, exceptis duabus horis ſpatium conſumaſſet. Per quas duas horas, ut multi æſtimant, cæli curſu de occaſu in ortum revertitur, ut dies integra rursùm ſine interveniente nocte in ortu innovaretur, ut ſcilicèt dies duos etiam in hac vice in luce concluderet, quomodò, & ſub Jeſu filio tunc in illo prædicto bello moram feciſſe &c.* Expreſsè aſſerit, ſolē retroceſſiſſe per decem horas, & ſic duos dies extitiſſe ſinè interpoſitione noctis. Aliqui tamen

17 id negant, dicentes retroceſſionem contigiſſe tantùm in umbra, ut dicitur 4. Reg. 20. *Umbra revertatur*

vertitur retrorsùm decem gradibus, nulla facta Solis mentione. Nec refert, quòd in Isaia dicatur: *Et reversus est Sol decem lineis per gradus, quos ascenderat*, quia ibi accipitur causa pro effectu, nimirùm Sol pro ipsa umbra, quæ reversa est decem lineis, & ità est, quia non Sol ascenderat, sed umbra; ideò hæc tantùm retrocessit, & non Sol, dum Deus umbram movit, non Solem à suo cursu; ad certificandum enim Ezechiam de ejus longiori vita sufficiebat illi videre motum retrogradum umbræ sinè Solis regressu, non enim multiplicanda sunt miracula sinè necessitate. Et ità sentit Poncius cum aliis, à quibus non recedit Monopanth. lib.4. tract. 14. num. 31. D autem August. factum narrat, non secundùm suam opinionem, sed illud refert in aliorum opinionem, ibi: (Ut multi æstimant) non se declarando, quid sentiat de motu retrogrado Solis.

18 Sed indè nonnullæ emergunt difficultates. *Prima*, an sanatio Ezechiæ applicata ulceri massa ficorum fuerit miraculosa? *Secunda*, an retrocessio Solis, seù umbræ reversio fuerit miraculosa? *Tertia*, quomodò umbra in horologio illo Achaz patris Ezechiæ poterat ascendere, & reverti per decem gradus, cum horologia solaria tot lineis non constent, cum solum diurno tempori deserviant, dum Sol est super terram? *Quarta*, cur umbra recessit decem horas, & non quindecim juxtà annos, quos erat supervicturus? *Quinta*, quęnam hora erat diei, quandò umbra reversa est decem lineis? *Sexta*, quomodò salvatur Deum esse immutabilem?

19 Primæ respondetur, sanationem Ezechiæ fuisse miraculosam, & non virtute illorum ficorum vulneri applicatorum, ratio hujus est; quia illa infirmitas erat ad mortem, ut dicitur in textu, contrà quam nulla medicina reperitur, juxtà illud: *Contrà ictum mortis, non est medicamen in hortis*. Ergò à solo Deo recepit sanitatem, ut dicitur in textu, ibi: *Et ecce sanavi te*. Fuit ergò miraculosa, dum habuit pro causa principali ipsum vitæ auctorem, & pro dispositiva ipsum Isaiam applicatione ficorum, sinè quo non fuisset obtenta sanitas.

20 Secundæ, reversio Solis, seù umbræ sinè dubio fuit miraculosa, quia neutrum propriis viribus natum est retrocedere; ergò is motus uti excedens vires illorum fuit mirabilis, insolitus, & rarus; ergò miraculosus. D. August. cit. lib.2. de Mirabil. cap. 28. videtur sentire oppositum his verbis: *Undè in hac reversione convenit, Solem non mutasse sed suo creatori in omnibus naturalitèr præcepto obedire; sicut enim lucere, & calere naturæ suæ insitum Sol possidet, ità quicquid præciperet dominica jussio, seù currere, seù stare, seù recurrere naturalitèr habet*. Sed non est ità, nam illud verbum *naturalitèr* refertur ad obedientialem potentiam passivam, quam habet Sol in ordine ad Deum; quia cum tali natura à Deo conditus fuit, ut sibi obediret non solùm secundùm operationem non excedentem vires suas, nempè se movendo ab ortu ad occasum, verum etiam ejus vires excedentem, ut quandò retrograditur, cum tunc talis motus dicatur illi naturalis, quatenùs conformatur voluntati divinæ,

divinæ, cui non potest resistere, quod non tollit rationem miraculi, cum hæc naturalis obedientia stet cum excessu virium ipsius naturæ, ex quo habetur ratio miraculi.

21 Tertiæ umbra ascendisset, seu crevisset decem lineis per earum additionem, quod tamen nolvit Ezechias, quia erat facilis talis accretio; undè umbra retrocessit per easdem lineas, per quas jam ascenderat, demonstrando, tunc horam esse decimam diei versùs occidentem, quia appropinquabat morti per alias duas horas, undè dici potest, quòd tunc erat tempus æquinoctii, nam D. Aug. ait, Solem retrocessisse per decem horas, exceptis duabus, ad quas non accessit umbra, ergò tunc erat æquinoctium. Et ex his patet solutio rationis dubitandi, verum esse horologia solaria in muris non constare viginti lineis, & signis indicantibus viginti horas, quia nullus est dies tot horis constans, ac proindè nec lineis tot necesse est constare horologium, itaque progressus umbræ per decem lineas fuisset per additionem earum; regressus verò umbræ retrocessit per lineas jam extantes, super quas progressa jam fuerat naturali incessu ipsa umbra.

22 Quartæ ea est ratio, quia cum tunc esset æquinoctium umbra non poterat reverti per tot horas, cum Sol super terram non illuminaret nisi per duodecim horas; retrocessit ergò solùm per decem lineas; imò & per minus reverti potuisset umbra, quia sola reversio indifferens planè certificabat Ezechiam de promissione sibi facta.

23 Quintæ, quandò umbra cæpit retrocedere, erat hora vesperarum, quod probatur ex dicto D. Aug. ut dixi supra, dicentis umbram retrocessisse ad horam decimam; exceptis aliis duabus, quæ cum illis complent æquinoctium horarum diei.

24 Sextæ, dixit Deus *morieris*, & posteà subjunxit oppositum, *non morieris*, quia vitæ Ezechiæ adjunxit alios quindecim annos, ergò Deus mutatur. Nequaquàm, ea enim mutatio est respectu causarum secundarum, quarum dispositio ordinabat corpus Ezechiæ ad mortem, D. Thomas 2. 2. q. 171. art. 6. ad primum, non respectu Dei, qui ab æterno præscivit utrumque, & Ezechiam moriturum, quia sic erat dispositio causarum secundarum, & non moriturum, quia dispositionem earum causarum impedivit.

25 Tertium in Sole miraculum contigit in morte Christi, nam Sol obscuratus est, Lucæ 23. 44. *Erat autem ferè hora sexta, & tenebræ factæ sunt in universam terram, usque in horam nonam, & obscuratus est Sol.* De tenebratione terræ in morte Christi, Matth. 27. 45. & Marci 15. 33. Dixi Medit. 5. num. 12. ad 16. Quoniam autem textus clarè loquitur, quòd tenebræ factæ sunt antè mortem Christi super universam terram, quod præstare non potest ecclipsis lunaris, ne Sol illuminet totam terram, ut notum est; ideò videtur congruentius respondere, Solem in seipso fuisse divina omnipotentia obscuratum secundùm se totum, & non per interpositionem lunæ inter Solem, & homines, & sic fuisse majus miraculum, quàm per interpositionem

N lunæ,

lunæ, in qua miraculum spectatur in repentino motu, quo fuit suppositâ Soli cum temporis, cum esset in oriente, tum secundùm ejus naturalem cursum; Deus ergò, qui omnia potest, potuit obscurare Solem sinè luna, & sic unum facere miraculum, & non plura, quæ non erant necessaria. Vide Alphonsum Pandulphum in disput. de fine mundi, in disp. Astronomica q. 11. fol. 198.

Prædictis addo miraculum Solis retrocedentis anno 1450. dum F. Gripho Ordinis S. Francisci de Observantia prædicabat Maronitis in Monte Libano; nam in comprobationem Evangelii, quod illos docebat publicè, fecit Solem ad occasum tendentem ab omnibus illum audientibus conspicere in oriente, radiis ejus ingredientibus per fenestram capitis Ecclesiæ respicientis ad orientem, qui paulò antè illuminabat oppositam fenestram occidentem versùs ad frontem ejusdem Ecclesiæ. Ità legitur apud Vadingum tom. 6. ad annum 1475. nu. xjx. qùi sequenti numero asserit Solem non regredasse, nec retrocessisse, sed id accidisse ex meteorologicis impressionibus, nimirùm, umbram, seù lucem mutari, & circunferri, atque nubium in inferiore loco existentium densitate ad occidentem radios impedire, aliorumque excelsiorum ad orientem oppositione eosdem reflectere, aut splendorem per fenestram orientis repercutiendo immittere, lucentemque globum in conglomerata nube Solis instar objicere. Stationem verò Solis ex Josve, & repedationem ejusdem ex Ezechia dicit fuisse veras, & reales Solis immutationes. Et hoc idem dicendum est de retrocessione Solis ex Griphone; nam aliter si fuissent tantùm apparentes illi radii, Maronitæ decepti fuissent ex verbis ipsius Concionantis, qui in confirmationem veritatis Evangelicæ doctrinæ fecit illos videre non solùm reversionem luminis de occidente in orientem, sed Solem ipsum tale lumen reversum producentem, & comitantem ad orientem ex occasu, ut illi firmarentur in fide per hujusmodi signum verum, & reale de regressu Solis ab occidente in orientem in instanti facta hujusmodi locali mutatione, quæ sinè dubio fuit miraculosa Deo obediente voci hujus religiosi ob ejus merita, & propter beneficium illorum hominum ad fidem conversorum. Hunc Dei servum Martyrologium Franciscanum inter Beatos Ordinis S. Francisci connumerat sequenti encomio 18. Julii. *Apud montem Libanum in Phœnicia Beati Griphonis Episcopi, eruditione, humilitate, ac paupertate clarissimi, qui salutis animarum maximè sitibundus hæreticorum, & Schismaticorum, præcipuè verò Græcorum, & Maronitarum copiosam multitudinem ad fidem catholicam reduxit, quibus à Calixto III. Romano Pontifice Patriarcha datus mira vitæ sanctitate eluxit.*

27 Franciscus Longus à Coriolano Capucinus in suo Breviario Cronologico refert tres Soles apparvisse ter; prima vice anno Domini c. 753. Cordubæ fol. 224. Secunda vice anno 1527. fol. 395. tertia vice anno 1622. fol. 448. mense Februarii in meridie, duos scilicèt collaterales, qui erant parvi tamquàm oculi conspiciebantur. Diffi-

Difficultas est, an sint verò tres Soles, an verò unus verus omnibus notus, alii verò sint apparentes tantùm, & an sint miraculosi?

28 Communis est sententia unicum esse Solem verum, ut omnibus patet, cæteri verò à lateribus apparentes sunt, non quidem miraculosè, sed naturalitèr effecti ab ipso Sole vero suos radios immittente in nubem perspicuam versus Solem, ex alia parte opacam.

29 Contingit autem pluralitas Solis hoc modo. Nam necessè est, quòd nubes priùs existat in parte Austri, vel Aquilonis in situ, & convenienti distansia, quæ sit rorida, & perspicua versus Solem, & ex alia parte opaca, ut imaginem Solis in parte anteriori receptam reflectere possit ad oculos nostros. Si unica erit nubes eo modo disposita, unica tantùm nobis apparebit imago Solis, sicut videtur in aqua clara, & limpida. Quòd si duæ sint nubes in debitis locis sitæ, & convenientèr dispositæ, ut suprà, tunc Sol verus in utranque nubem suos flectendo radios in utraque suam imaginem imprimat æqualitèr propter æqualem irradiationem. Quòd si una imago alia sit splendidior, & altera minùs clarior, tunc splendidior reflexione radiorum in nube existentium imprimit imaginem Solis in aliam nubem, in qua minùs resplendet. Solent autem hi Soles videri Sole exoriente, vel occidente. Vide Conymbr. tract. 4. cap. 5. Aversam, & alios citatos à Meldul. disput. 4. de cœlo num. 93. Et ex his patet, pluralitatem Solis non esse miraculosam, sed procedere ab impressionibus aeris; neque enim Deus res facit apparentes, sed veras.

30 Iris impressio aerea à nonnullis sacræ Scripturæ interpretibus censetur opus miraculosum, quod colligunt ex illo Genes. 9. 13. *Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me, & inter terram. Cumq; obduxero Cœlum nubibus apparebit arcus meus in nubibus, & recordabor fœderis mei vobiscum, & cum omni anima vivente, quæ carnem vegetat, & non erunt ultrà aquæ diluvii ad delendam universam carnem.* Nam ad alium finem non videtur inventum illud signum, nisi ad confirmandum Dei pactum, quòd non amplius mittet diluvium aquarum, undè apparet Sol post imbrem, & pluviam, & Deus ipse appellat suum arcum, ergò est opus solius Dei, & non naturæ, & ità tenent nonnulli, quos citat suppressis nominibus Meldulens. disp. 4. Meteorol. num. 8.

31 Nihilominùs dicendum est, Iridem esse opus naturæ apparentem in aere ex vario aspectu, & influxu lucis, & radiorum Solis; undè ab Arist. 3. Meteorol. definitur, quòd sit arcus discolor apparens ex receptione, & reflexione luminis solaris in nube rorida. Quam definitionem explicant Scotus lib. 3. Meteor. qu. 8. & 9. Meldul. disp. cit. num. 83. & 84. Non est immorandum. Nec adducta probant esse opus supernaturale, licèt sit admirabile, factum tamen à natura per illuminationem reflexam Solis in nube rorida. Dicitur arcus fœderis, &

Dei opus, non quia sit miraculum, sed quia Deus illum constituit signum fœderis inter se, & homines, ne deinceps diluvio aquarum submergerentur; à Deo igitùr est secundùm substantiam suam, & entitatem, ut auctore naturæ, cum qua operatur simul cum causis secundis, in quantùm verò habet rationem signi ex Dei voluntate, & imperio est quid miraculosum, & solius Dei.

MEDI-

MEDITATIO VII.

De Miraculis ex ſanitate.

44 *Can-*

MEDITATIO VII.

Iraculosa Sanatio supponit infirmitatem antecedentem in sanato; nemo enim recuperat sanitatem, nisi qui anteà erat infirmus. Dixi *miraculosa*, quia non omnis sanitas supponit infirmitatem, cum homines ferè omnes nascantur sani, dum non moriuntur in ipso partu, & multi inveniuntur tàm boni temperamenti, qui ignorant quid sit infirmitas. Quoniam autem infirmitas, & sanitas acquiri potest tàm naturalitèr applicatione remediorum, quàm etiam miraculosè, ideò pro eorum intelligentia præmittendum est quid sit infirmitas, quidque sanitas.

Infirmitas, seù morbus est mala corporis affectio, qua deterioratur, & impeditur ab usu suarum actionum; experientia enim patet, ægrotantes debilitari ità quòd non possunt æque benè operari, sicut faciebant antè, consequentèr morbus disponit ad corruptionem, & mortem. Causatur autem vel ex intemperie primarum qualitatum, quarum una agit in alteram ad debilitationem, & corruptionem; calor enim est principium intrinsecum in animali illud deducens ad corruptionem, dum sua naturali actione agit in humidum radicale, illud dissipando. Vel ex immoderatione partium; vel etiam ex solutione unitatis, & quandoque mors contigere potest per solam caloris evaporationem in senectute, & absque morbo nullum dolorem afferens; undè dicitur, quòd senectus ipsa morbus est. Sanitas verò est bona affectio, & valetudo, qua status corporis omnes suas actiones benè obire potest, cum animal est perfectè sanatum. Sed in his immorandum non est, cum id non pertineat ad nostrum institutum.

3 Paulus Apostolus 1. ad Corinth. cap. 12. inter gratias gratis datas hominibus, ad utilitatem scilicèt aliorum enumerat Gratiam sanitatum, & operationem virtutum, quæ dicunt spiritualem potestatem faciendi miracula, per primum homini recuperatur sanitas amissa, per secundum fiunt miracula portentosa, & prodigiosa, ut miracula facta per Moysen in Ægypto contrà Pharaonem, excœcatio Sauli, mors aliquorum repentina à Deo, sudor ex statua emanans &c. De gratia, & miraculis sanitatum modò agendum est. Ut autem debito ordine procedamus.

Quærendum est primò, quot condi-

conditiones requirantur, ut sanatio dicatur miraculosa.

4 Sex e numero conditiones. *Prima*, quòd in processu constet de existentia infirmitatis. *Secunda*, quod ea fuerit diuturna. *Tertia*, quod sint adhibita remedia, quæ infirmum non restituerint ad sanitatem. *Quarta*, quod perfecta sanitas in instanti sit recuperata. *Quinta*, quod sanus effectus operetur aliquid, quod in infirmitate facere non poterat, obstante morbo. *Sexta* demum, quod constet sanitatem esse obtentam à Deo, invocatione alicujus Sancti, vel ipsius Dei. Singulæ conditiones sunt explicandæ.

5 In primis existentia infirmitatis probanda est, quæ se habet, ut dicunt Criminalistæ, ut corpus delicti, hoc est, rei, à qua inchoatur processus, & sicut processus nullus est, quando non constat de corpore delicti, ex allegatis per clarum q. 4. suæ praxis, ità in casu nostro nullus erit processus, quandò non constat, eum, qui prætenditur miraculosè sanatus, fuisse anteà infirmum, sanatio siquidem supponit infirmitatem, neque enim quis dicitur recuperare sanitatem, nisi illam prius perdiderit per supervenientem infirmitatem; unum enim est alterius destructivum; non est igitùr inquirendum de miraculosa sanitate, nisi priùs constet de corpore delicti infirmitatis, sinè quo inquiri non potest neque in criminalibus, Farinac. q. 1. num. 6. & q. 2. per totam. Id autem benè probari potest per miracula ipsius Christi, cujus actiones in faciendis miraculis debent esse nobis instructiones, quibus cognoscere valeamus, quænam sanationes sint miraculosæ, vel non, nam Evangelistæ priùs referunt existentiam infirmitatis, & posteà sanitatem recuperatam. Unicum produco exemplum de

6 puero Centurionis Matth. 8. 6. *Domine puer meus jacet in domo paraliticus, & malè torquetur*. Ecce corpus delicti probatum sequitur miraculum, n. 13. *Vade, & sicut credidisti, fiat tibi, & sanatus est puer in illa hora*. Nonnulli Judæorum asserebant, sed falso, cæcum illũ, quem illuminavit Christus, non fuisse talem, undè illius parentes probant fuisse talem etiã à nativitate, Joan. 9. 20. *Responderunt eis parentes ejus, & dixerant; scimus, quia hic est filius noster, & quia cæcus natus est*. Probato igitùr corpore facti, quòd erat cæcus, sequitur probatio miraculi, non enim illuminatur videns, sed cæcus, de cujus cæcitate jam constitit.

7 Secunda conditio est, quod infirmitas sit diuturna, neque enim dicendum est miraculum, si quis hodie febricitat, & cras est sanus etiam invocato sanctorum auxilio, morbus censetur lucis ex brevitate temporis, undè nondùm radicatus, facilè, & citò recedere potest de se, ex quo infertur, fuisse potiùs opus naturæ quàm miraculùm. Non potest autem certo definiri spatium temporis, quo quis infirmitate detineatur, ut postmodùm adveniens sanitas, judicari possit eventus miraculosus, siquidem sicut diversæ sunt infirmitates, ità temporis & causarum varietate modò producuntur, & in longum protrahuntur, modò celeriter resoluentur etiam morbi ejusdem generis, stante diversita-

versitate passorum magis, vel minus dispositorum ad infirmitatem, & sanitatem recipiendam. Si inspiciamus miracula à Christo facta ex sanitate infirmorum, constat infirmorum sanitates fuisse diuturnas; nam languidus Joan. 5. 5. in piscina erat annorum triginta octo, & sua patientia meruit à Deo obtinere sanitatem. Mulier sanguinis fluxum, Matth. 9. 20. passa fuit per annos duodecim. Petrus autem Actor. 3. 33. sanavit paraliticum octo annorum. Ex his apparet diuturnitas infirmitatis in eis, qui miraculosè sanabantur; certa ergò est diuturnitas, incertum verò ejus spatium. Quò autem infirmitas est gravior, & diuturnior, eò miraculum est mirabilius, & certius; majus enim fuit miraculum languidi liberati, quàm sanatio paralitici.

8 Sit igitùr in arbitrio judicis, & consilio Theologorũ tempus diuturnum definire, habita consideratione qualitatis morbi, an facilè sit curabilis, an difficilis curationis; nam paralitici, hydropici, epileptici, & similes habent diuturnitatem in suis morbis; undè illorum subita sanatio est miraculosa. Quælibet etiam infirmitas tempore mortis expulsa invocatione sanctorum arguit miraculum; ad cujus probationem adducere possumus exemplum sanitatis restitutæ filio Reguli à Christo Domino. Joan. 4. 47. ubi dicitur, quòd incipiebat mori; qui ergò laborat in extremis etiam spatio unius diei, subitò sanatus dicitur sanitatem recuperasse miraculosè, si factus fuit sanus in instanti præmissa sanctorum invocatione.

9 Quamvis tempus diuturnum dicatur ultrà annum biennium, quadriennium, decennale, &c. juxtà interpretes legum cum Barb. V. Diu, nam diuturnum venit à diu; attenditur enim diversitas temporis diuturni à diversitate negotiorum, & materiarum, de quibus agitur in legibus, & sacris Canonibus; tamen in re præsenti infirmitas duorum, aut trium dierum, & quidom continua videtur dicẽda diuturna, quia diù durat; imò verbum *diù* neque unum importat diem, nam Act. 20. 9. *Disputante diù Paulo* cap. 28. *Diù illis expectantibus*, neque unum diem integrum importat, ut patet legentibus ea, quæ ibi narrantur de S. Paulo.

10 Tertia conditio consistit in remediis adhibitis sine ullà utilitate. Remedia applicata si prosint, jam miraculum non est, cum effectus sanitatis procedat naturaliter, concurrente Deo cum causis secundis. Necessè ergò est, quòd medicinæ adhibitæ, seù alia remedia nihil profuerint, sed à Deo solo sanitas producatur. Habes exemplum in muliere,

11 quæ sanguinis fluxum patiebatur, quæ in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo illorum potuit sanari, ut legitur Lucæ 8. 43. nisi à Christo, & quidem sine ullis expensis; nàm ad solum tactum fimbriæ ejus vestimenti, statim cessavit fluxus sanguinis illius, ex quo exemplo constat, tunc effectum sanitatis esse miraculosum, quandò procedit ab alio medio, quàm naturali, seù artificiali remedio; nam tactus fimbriæ de se non habet virtutem sanandi,

fuit

fuit tamen conditio, sinè qua non obtinuisset sanitatem.

Observandum est, quòd media, ad quæ sequitur sanitas à Deo, debere esse honesta, non superstitiosa, in quibus Diabolus operatur mirabilia; & ideò miracula vera esse non possunt, quia Deus non approbat superstitiosas operationes. Servi autem Domini honestis utuntur mediis ab Ecclesia non reprobatis, sed institutis, ut sunt aqua benedicta, signum Crucis, tactus reliquiarum, osculum ulceris, plagæ, unctio cum oleo benedicto, seu lampadis &c. hoc modo Apostoli Marci b. 13. ungebant ægrotos, & sanabantur. S. Didacus Minorum de observantia oleo lampadis perungendo multos sanabat ægrotos.

Quarta conditio duas continet particulas. Una est, quòd sanitas perfectè, & integrè acquiratur; Altera, quòd id eveniat in instanti. Primum ostenditur auctoritate Sacræ Scripturæ; nam Lucæ 13. 32, *Ecce ejicio Dæmonia, & sanitates perficio hodiè, & cras.* Quare hodiè, & cras? quia Dei opera omnia sunt perfecta, tàm secundo die, quàm primo, quo fiunt, ad differentiam operum Dæmonis, qui per unum sanat infirmum, & sequenti die recidit in eundem morbum, quia sanavit solum apparenter. Dicitur Act. 3. 16. quòd Petrus integram sanitatem dedit illi claudo. Pariter languidus ille annorum triginta octo perfectè sanatus fuit, tulit enim lectum suum, & domum portavit propriis humeris. Socrus Simonis è lecto surrexit sana, & statim cæpit illis ministrare. Ratio est, quia omnia miracula sunt opera Dei; ergò necessè est quòd sint perfecta, quià omnia ejus opera ex omni parte sunt perfecta, Deuter. 32. 3. Et omne donum desursùm descendens perfectum est, quia descendit à Patre luminum. Jacobi, 1. numer. 12. Miracula autem à Deo Patre luminum descendunt, ergò perfecta sunt. Ità docent omnes cum S. Chrysost. apud S. Thom. par. 3. qu. 44. art. 3. S. Hieron. inquit. Sanitas, quæ confertur à Domino, tota simul redit, specialitèr autem in illo cœco contrarium fuit, propter incredulitatem ipsius. Deus ergò neminem imperfectè sanat, quia in suis operibus nulla invenitur imperfectio.

Alterum de curatione miraculosa in instanti habetur passim in sacra Scriptura, de Zacharia ex muto illicò loquens, Lucæ 1. 64. de lepra, quæ statim discessit à leproso, Marci 1. 42. Surdi aures statim apertè sunt, Marci 7. 35. Infirmus statim curatus fuit, Joan. 5. 9. Lazarus statim prodiit, qui mortuus fuerat, Joan. 11. 44. Petro exeunti de carcere cum Angelo statim omnia ostia aperta fuerunt, Act. 16. 16. Ratio est, quia cum opera Dei, inter quæ miracula connumerantur, sint perfecta, ut suprà dictum fuit, necessè est, quòd fiant in instanti, ut tota eorum perfectio, & integritas simul, & non successivè appareat. Et in hoc differunt operationes Dei, ab operationibus hominis, qui non nisi successivè operatur paulatim disponendo materiam ad receptionem formæ; Deus verò, qui non alligatus naturæ legibus, quarum ipse est auctor, omnia simul, &

in instanti operatur. Vide Meditatio : 1. q. 4.

Quòd si aliquandò opus miraculosum integrè non exit in instanti, sed successivè contingit, hoc non provenit ex parte Dei operantis, sed ex parte creaturæ, circà quam fit operatio; quæ cum non sit benè disposita ad recipiendam in instanti integram sanitatem, ut accidit illi cœco, ut suprà dixi, Deus sic successivè operando accommodat se dispositioni subjecti, secundùm cujus fidem sanitatem tribuere intendit.

Colligitur hinc, tunc sanitatem non esse miraculosè acquisitam, quandò infirmus paulatim, & successivè disponitur ad receptionem sanitatis; tunc enim Deus, ut auctor naturæ concurrit cum causis secundis, cum quibus naturalitèr tantùm operatur, & nullum facit miraculum.

15 Quinta conditio est, ut sanatus faciat aliquod opus, per quod probetur aquisita sanitas; cum enim hæc sit affectio bona secundùm naturam intus consistens in animali, necesse est, quòd exterius pateat per aliquem sui effectum operationis; nam ut dixi initio hujus meditationis, sicut infirmitas ità debilitat corpus, ut non possit uti suis actionibus, ita valetudo contraria morbo corroborat corpus ad exercendas suas operationes; ergò sanatus debet exercere operationes, quas facere non poterat, dum erat infirmus, ut ea depulsa, appareat sanus. Hinc fit, quòd Christus sanatis per ipsum præcipiebat, ut facerent aliquid, per quod ostendebatur sanitas miraculosè restituta; nam puellæ resuscitatæ, Lucæ 8. 54. jussit manducare; alteri filio viduæ præcepit loqui; languido sanato dixit, ut tolleret grabatum suum. Claudus à Petro sanatus Act. 3. stabat, & ambulabat.

16 Sexta conditio est, quòd sanitas miraculosè obtenta tunc dicitur, cum infirmus, invocatione Dei, seu sanctorum, in instanti perfectam acquirit sanitatem; ex hujusmodi enim prævia invocatione sanctorum cognoscit sanatio miraculosa, sinè qua talis non esset nec agnosceretur. Hic est pius omnium fidelium usus, ut in suis necessitatibus, & infirmitatibus recurrant ad Deum, & sanctos illius, quorum intercessione Deus hominibus multa confert beneficia, tum corporis, tum animæ. Id totum colligitur ex sacris literis, Matth. 7. 7. *Petite, & dabitur vobis; quærite, & invenietis; Pulsate, & aperietur vobis*. cap. 21. 22. dicitur: *Et omnia quæcunque petieritis in oratione credentes accipietis*. Deus igitùr invitat nos ad petendum aliquid nobis utile, quod etiam in miraculis verificatur, quia infirmi Christum invocabant, ut illis sanitatem concederet, & exaudiebantur, ut legitur Matth. 9. 27. de duobus cæcis ad Christum clamantibus: *Miserere nostri Filii David*. Homines Bethsaidæ, ut habetur Marci 8. 22. rogabant Christum, ut cæcum illuminaret. Mulier Chananea, Matth. 15. 22. clamabat, & enixè Christum deprecabatur, ut sanaret filiam suam à Spiritu immundo vexatam. Martha rogabat Dominum, Joan. 11. 22. ut poposceret à Deo resurrectionem Lazari fratris sui. Infirmi ergò, aut ejus parentes

rogant

rogant Deum, aut ejus sanctos pro eorum sanitate, ut ex his præviis orationibus, clamoribus, planctis, & deprecationibus secuta sanitas cognoscatur ut miraculosa procedere à Deo.

17 In processu autem constare debet de hujusmodi invocationibus, & orationibus in terminis, ad quemnam sanctorum directæ fuerint, & cujus Ecclesiæ sit sanctus, & hoc in favorem eorum, qui prætendunt miraculum factum fuisse ad utilitatem propriæ Ecclesiæ; & imago describenda est in actis cum suis circunstantiis: Nomen item Beatæ Mariæ Virginis cum sua denominatione, an sit de Rosario, de Carmine, de immaculata Conceptione; miracula enim desumuntur ab hujusmodi denominationibus.

Quæres 2. An miracula sanitatis contingere possint sine invocatione sanctorum?

18 ℟. Affirmativè, in probationem hujus produco miraculum rectificati à Petro Act. 3. qui neminem invocaverat ad sui salutem, ut colligitur illis verbis:

19 *Intuens autem in eum Petrus cum Joanne dixit: Respice in nos, at ille intendebat in eos, sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit: Argentum, & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do: In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula, & apprehensa ejus manu dextra, allevavit eum, & prorsùs consolidatæ sunt bases ejus, & plantæ.* Ex contextu horum verborum colligitur, claudum nihil aliud ab Apostolo petiisse, nisi eleemosinam. *Sperans se aliquid accepturum ab eis*, nullo modo sanitatem, quam tamen illi contulit summus Pontifex.

Quæres 3. An contra propriam voluntatem infirmus sanari possit miraculosè?

20 ℟. Affirmativè, quia Deus in suis operibus à nobis non dependet, sed nos ab illo; ergò potest nolentem sanare. Produco exemplum in confirmationem hujus responsionis, relatum à Sigiberto, & Petro de Natalib. in translatione S. Martini. Erant eo tempore duo mendici sibi victum ostiatim quæritantes, quorum unus erat claudus, seu attractus, alter cæcus, audientes

21 fieri processionem in honorem Sancti Martini cum suis sacris Reliquiis, deliberarunt non transire per eam viam, per quam solemniter deferendæ erant sancti Reliquiæ, ut hac ratione non liberarentur à suis infirmitatibus, dicentes inter se, magis expedire illis talem ducere vitam in mendicitate infirmis, quàm liberari à suis morbis, propter quos multas inveniebant eleemosinas, nolentes tamen, aliter Deo disponente propter merita D. Martini, incidunt in processionem; & statim ambo liberati sunt, quamvis ægreferentes tàm grande beneficium sanitatis à Deo collatum illis, meritis beati Martini; dicebant enim, heu nos miseros, deficiet nobis deinceps victus, & vestitus, dum laboribus assueti non sumus.

Quæres 4. An Medicus, & Chirurgus super incurabilitate mali sint examinandi?

22 ℟. Affirmativè, quia eorum est officium judicare de infirmitate, & de vulneribus, & nullus alius ab illis potest melius scire qua-

O 2 litatem

litatem morborum, & illis credendum est; cuilibet enim experto in sua arte credendum est, (Septima, ff. de statu hom. quando igitur Medicus judicat morbum esse incurabilem remediis humanis, & nihilominus, infirmum esse sanatum, is effectus tàm miraculosus tribuendus est Deo, qui ægrotum ex meritis Sanctorum sanavit. Confirmatur miraculo per S. Blasium operato in eo, qui, desperata à medicis sanitate, spina faucibus transuersa inhærente, animam agebat; in quo casu vides, quòd medici deposuerunt, puerum non posse liberari ope humana, dum ejus sanitas desperabatur. Pari ratione salus S. Bonaventuræ, dum puer erat, judicio medicorum periclitabatur humanis remediis inefficacibus, quam ideò miraculosè ejus mater à Deo obtinuit; quod fuit initium suæ vocationis ad religionem Minorum, voto per matrem nuncupato pro illo, quòd si filium sanum recuperaret, ipsum perpetuò devoveret S. Francisco, cujus auxilium imploraverat. Patet id etiam in muliere, quæ fluxum sanguinis patiebatur, & ejus infirmitas erat incurabilis testimonio medicorum, quibus dederat omnem suam substantiam, & non potuerunt eam liberare. Demùm medici adhibentur in testificandis impedimentis matrimonii circa frigidos cap. Ex literis, cap. Fraternitatis, de frigid. ergò & in probandis miraculis ex sanitate, cum non minori diligentia investiganda sit veritas in miraculis, quàm existentia realis impedimenti in matrimonio.

Quæres 5. An aliquod temporis spatium intercedere debeat inter remedium applicatum infirmo, & sanitatem recuperatam, ut cognoscatur miraculum non esse effectum medicinæ?

23 ℟. Nullum spatium temporis necessariò intercedere debet inter sumptionem medicinæ, & subsequens miraculum, quod tale eò evidentiùs, & clariùs cognoscitur, quò magis immediatè sequitur receptum remedium. Ratio est, quia miraculum sanitatis cognoscitur ex eo, quòd sanitas in instanti, & subitò recuperatur; medicina autem non statim ac recepta est, operatur sanitatem, sed successivè repellendo malos humores, & disponendo subjectum ad formam sanitatis; ergò quando quis post receptam medicinam, vel aliud remedium applicatum, statim sanatur, signum est evidens, effectum sanitatis non provenire à medicina, dum non potest in instanti operari, sed tantùm successivè, sed aliunde, nempe à Deo, cujus proprium est operari in instanti.

Ex his infertur, eum, qui immediatè post receptam medicinam statim sanatur, sanitatem miraculosè recuperasse, & magis id evidenter constare in eo, quàm in alio, qui hodie recepit remedium, & cras sanatur; est enim aliqualis ratio tribuendi causam sanitatis magis medicinæ, ex successione operationis, quàm Deo, qui supernaturaliter successivè non operatur, sed in instanti. Nihilominus hæc ratio tollitur, quando constat intermedio tempore medicinam nihil operatam esse infirmo, qui sequenti die acquisivit subitò sanitatē; id enim miraculo tribuendum est ex illa istan-

instantanea sanatione.

Quæres 6. An pallor, cicatrix, debilitas, & alii defectus ab infirmitate relicti post receptam sanitatem tollant rationem miraculi.

24 ℟. Negativè, quia miraculum in eo consistit, ut Dei ope speciali sanitas tota simul in instanti recuperetur; sed sic recuperari potest, remanentibus illis defectibus; ad perfectam enim sanitatem sufficit, quòd corpus reponatur in statu tali, ut possit obire suas actiones, quas operari poterat, antequàm incideret in morbum; eas autem efficere potest, remanentibus illis signis; ergò hæc non tollunt rationem miraculi. Ita *Contelor. de Canonizat. Sanct. cap. 17. num. 16. ex Rota in Relat. S. Raymundi par. 2. art. 5 in Relat. S. Caroli par. 3. Vers. Et licet, in Relat. B. Corsini par. 2. §. 4. Vers. quod tamen*, de imbecillitate, & lassitudine. *In Relat. S. Teresiæ*, de tumore, & duritie relictis in sanato; de cicatrice remanente post vulnus, *in Relat. S. Raymundi, & B. Corsini*. Confirmantur prædicta, quia sanitas naturaliter acquiritur, remanentibus adhuc illis signis, quæ non impediunt exercitium operationum corporis sani; ergò & miraculosè obtineri potest, non obstantibus illis signis, cum ipsam infirmitatem non constituant, sed ad illam sequuntur.

25 Dices, Naaman Princeps militiæ Regis Syriæ, ut legitur 4. Reg. cap 5 ob merita Elisei Prophetæ à Deo mundatus fuit lepra, ita perfectissimè, ut nullum remanserit signum hujus morbi, nam num. 14. dicitur: *Restituta est caro ejus, sicut caro pueri parvuli, & mundatus est*. Ergò ad verum miraculum necessè est, quòd non solum tollatur infirmitas, sed etiam illius signa.

℟. Quòd cum lepra sit quoddam genus morbi galici obducens cutem deformi crusta, nascens ex atrabili, & vehementi pruritu corpus inficit, mirum non est, carnem leprosi in cuti tantùm crustatam, & deformem miraculosè restitui, ut caro pueri videatur, quia sanatio ejus consistit in destructione ejus deformitatis, quæ exteriùs apparet; ideò hæc tollenda omninò est, & consequentèr nullum illius vestigium remanere debet, quia aliter non esset ablata lepra, nec leprosus ab ea mundatus. In aliis verò morbis signa ab illis distinguuntur; ideò in eis miraculum consistit in destructione morbi per acquisitionem perfectæ sanitatis, remanentibus signis, quæ non sunt de ratione infirmitatis. 26 Restituta ergò fuit caro Naaman sicut caro pueri, quia lepra consistit in morbo exteriùs sensibilitèr apparente; ergò necesse est, ut leprosus ita convalescat, ut nullum appareat signum, quæ est ipsamet lepra visa. Collige hinc, solos leprosos, & non alios diversis infirmitatibus vexatos, dici per actum mundationis sanatos, quia soli leprosi illa exteriori mundatione ad instar ablutionis indigent. Alii verò potiùs interiori expurgatione sanantur, quia morbus intus latet.

Quæres 7. An post invocationem Sancti, seu divini auxilii per infirmum, vel ejus parentes factam, debeat statim sequi sanitas, ut dicatur miraculum?

℟. Ne-

℟. Negativè, sed sufficit, quòd sequatur miraculosa sanitas, posito quovis spatio temporis inter invocationem, & effectum; quia invocatio etiam instantèr facta sæpius non cogit Deum ad faciendum beneficium, qui ab invocatione non pendet in faciendo miraculum. Confirmatur, quia multi petunt beneficium sanitatis, & illud non obtinent, nisi post longum tempus, ut patet in languido Piscinæ, qui per triginta octo perseveravit in petitione sanitatis. Vide aliud miraculum de diuturnitate petitionis. Medit. 2. num. 36.

Quæres 8. An in probandis miraculis ex sanitate excludendæ sint omnes causæ secundæ?

27 ℟. Affirmativè, quia cum miracula non præsumantur, sed probanda sint esse à solo Deo ex meritis sanctorum, consequenter excludenda est omnis causa secunda, à qua possit esse effectus; nam si causa secunda locum habeat in sanitate, jam sanatio non est miraculosa, sed naturalis. Causa autem secunda est, vel remedium, seu medicina, vel vana observantia, & superstitiosa medicatio. Remedium autem censetur exclusum, quando ex gravi infirmitate statim, & incontinenti transit ægrotans ad sanitatem ex invocatione Dei, aut ejus sanctorum, quia per instantaneam sanationem excluditur operatio medicinæ, quæ non in instanti, sed tantùm successivè operatur. Ars diabolica censetur exclusa, quando infirmus nullum adhibuit medium vanum, & inutile ad procurandam sanitatem, & qui sunt de domo non probantur malæ vitæ, & superstitiosi.

Quæres 9. An miraculum sanitatis aliquando contingat cum dolore, & cruciatu ejus, qui sanatur?

28 ℟. Contingere posse, ut probatur de puero Marci 9. vexato à spiritu immundo surdo, & muto, qui, Domino jubente, multum afflixit obsessum, dum ab eo exivit, quem quasi mortuum reliquit. In vita S. Francisci quidam attractus in sua liberatione passus est, quia eius ossa, multis audientibus, insonuerunt, velut cum ligna sicca franguntur, ut refert. *Archidiac. in cap. Nec mirum 26. q. 5. num. 9. multis aliis relatis per Contelor. de Canonizat. cap. 17. num. 18.* Dolor ergò, sivè alius motus licet naturalis interveniens non tollit rationem miraculi.

Quæres 10. An remedium aliquod adhibitum tollat rationem miraculi?

29 ℟. Negativè, quandò illud medium adhibitum reverà non est medicamentum proportionatum malo tollendo, nam tale medium remedium non est, sed conditio prævia, sinè qua non sanat Deus. Et id patet in multis exemplis, nam Naaman Princeps militiæ Regis Syriæ miraculosè sanatus fuit à lepra, licèt Eliseus illum miserit ad lavandum septies in Jordane, ut legitur 4. Reg. 5. 14. Idem Eliseus ibidem cap. 4. incubuit super puerum jam mortuum, & sic illum à mortuis resuscitavit. Et Christus linivit oculos cœci ex sputo, & hac ratione illi restituit visum. Ità aliis citatis Contelor. Ista ergò sunt quædam præviæ dispositiones, non remedia

dia ad sanitatem ordinata, per quas cognoscitur in miraculis esse causam moralem, & meritoriam miraculi ille servus Dei, qui talitèr operatur, ad cujus operationis positionem Deus facit miraculum. Et de his dispositionibus, sinè quibus miracula à Deo non fiunt, egi Medit. 2. num. 23. 34. & 64.

Quæres 11. An censendum sit miraculum, de quo constat repentina sanatio, si posteà reincidat in eundem, vel
31 alium morbum? *Posteà* idest de proximò, post unum, aut alterum diem.

℟. Affirmativè, quia si tale jam judicatum est per Thologos, & peritos, subsequens morbus ejusdem, vel alterius speciei non tollit veritatem præcedentis miraculi, de quo jam constat: Et id confirmatur exemplo S. Petronillæ, de qua legitur in ejus secunda lectione 31. Maii. *Eam surgere fecit è lecto, & convivis ministrare, quæ paulò post in eundem morbum recidit.* Ità Molses. cons. 46. n. 58. cum Panvin. Castell. & aliis apud Contel. cap. 17. n. 22. ubi n. 23. refert in contrarium argumentum Bartoli in l. Maritus ff. Locati nu.
32 4. quòd in dubio infirmitas de proximò reversa præsumitur ex prima causa procedere, adeò quòd medico non debetur salarium &c. Respondet ipse Contelor. procedere objectionem, quandò sanitas attenditur secundùm cursum naturæ, non in casu supernaturali, in quo constat clarè de effectu, licèt causa sit occulta, quod est proprium miraculorum secundùm Theologos cum D. Thoma part. 1. q. 105. art. 7.

Quæres 12. An in dubio sanitatis recuperatæ sit ne miraculum, an gratia, quid concludendum?

33 ℟. Esse solùm gratiam, quia in dubiis tutior pars est eligenda, tutius est autem asserere, effectum esse gratiosum, quàm miraculosum, dum ex una parte constat, illum sanitatis effectum totaliter non procedere à causa secunda, nec totaliter à prima, sed aliqua ratione misceri ex ambabus, habito respectu ad merita sancti, cujus imploratum fuit auxilium; & id accidit, quando ægrotus non statim sanatur, sed successivè, & citiùs, quàm fecisset, si sanctus non fuisset invocatus pro infirmo.

34 Quæres 13. Quomodò cognoscatur quis liberatus à malo caduco nuncupata epilepsia? Est autem morbus caducus mala affectio, qua totius corporis membra, & partes contrahuntur, suspenso cerebro, mente alienata patientis. Provenit autem ex humore malinconico, seu atra bili exuberante circà cerebrum; & antequàm hominem primo inficiat, è cerebro aliquid hujusmodi humoris descendit, & linguam ita comprimit ut patiens aliquantisper nequeat illam solvere, & post aliquot dies in membris incipit convulsio, & contractio modò ex una parte, modò ex alia. Id observatum fuit in sacerdote annorum quinquaginta, qui primò cæpit cadere in principio Lunæ Julii, & pluries cecidit, seù se contraxit (erat enim in lecto) spatio sex horarum ab una ad alteram convulsionem. De hoc morbo agitùr cap. Communi-

muniter 3. dist. 33. & cap. 1. & 2. 7. q. 2. ubi, qui frequen-
35 tèr cadunt, suspenduntur à ministerio altaris, imò sunt irregulares ad ordines, & dignitates, ex prædictis textibus, & aliis adductis à Sayro lib. 6. de censur. cap. 9. num. 11. Et in meo ordine interdicitur horum receptio ad habitum
36 religionis cap. 8. Regulæ. Vocant hunc morbum Caducum, quia facit hominem cadere. Comitialem appellant; quia suspendebantur comitia, quando quis cum aliis congregatis cadebat. Herculeum dicunt, quia fertur eo primum laborasse Herculem. Epilepsiam demùm nominant, quia convelit, & contrahit membra, & partes hominis cadentis.

37 ℟. Difficile est scire, an quis dicatur liberatus ab hoc malo, quia continuè non durat, sed interpollatis temporibus venit, & recedit. Quare si quis invocato Sanctorum auxilio, per annum integrum non caderet, cum anteà sæpiùs singulis annis cecidisset, dici potest miraculosè liberatus, quia tale temporis spatium videtur excedere cursum hujus morbi, ac proindè divina virtute cessasse.

Quæres 14. Quomodò quis dicatur liberatus miraculosè à
38 paralisia, & apoplexia? Est autem paralisis resolutio nervorum in altera tantùm parte corporis. Apoplexia verò est resolutio nervorum in omni parte corporis; vocatur etiam stupefactio nervorum totius corporis cum privatione sensus, & motus. Atque hæc sinè dubio reddit personam ineptam ad quascunque operationes, ac proindè irregularem ad ordines, & dignitates, secundùm omnes Canonistas cum Sayro lib. 6. cap. 9. num. 11.

39 ℟. Censetur quis miraculosè liberatus, quandò sanitatem post divinum auxilium invocatum perfectè recuperat, dum constat anteà fuisse inutilem ad humanas actiones, ità quòd constat, eum uti suis membris, & sensibus, quos anteà adhibere non poterat, abjecto omni timore, & stupore, ac si nunquàm tali morbo laborasset. Christus tres paraliticos sanavit, de quibus dixi Medit. 3. num. 34. Quorum miraculosa sanatio probata fuit, dum præcepit, illos aliquid facere, quod efficere non poterant, dum erant infirmi; nam tulerunt grabata sua, & ambulaverunt domum suam.

Quæres 15. Quomodò constet, quem miraculosè liberatum
40 fuisse ab hydropisia? Est autem intumescentia corporis ex humore aqueo causata. Triplicis est generis; prima vocatur timpanites, quando scilicet corpus est magis inflatum vento, quàm aqua, & pulsatum instar timpani sonum edit. Secunda dicitur Ascites proveniens ex alimentis in aquam conversis inclusam inter intestina, & peritonæum quasi in utre. Tertia appellatur Leucothegmatia proveniens ex partibus solidis in aquam conversis reddentem corpus pallidum. Ita Celsus lib. 3. cap. 21. Hæc tertia species, quæ vocatur etiam Hi-

Iposarcha

spofarcha ex sententia medicorum est quasi incurabilis; quia partes solidæ paulatim resoluuntur in eum humorem, & non restaurantur, ideo morbus fit incurabilis. Secunda est curabilis, quia per ipsam non destruitur substantia aliti, sed tantùm alimentum, quod reparari potest. Prima faciliùs curatur, cum sit ventus, & aqua sub cute turgescens.

41 ℟. Cognoscitur depulsa miraculosè hydropisia, quando recuperatur sanitas, maximè quandò est secundæ, & tertiæ speciei propter earum ferè incurabilitatem præsertim tertiæ; primæ vero speciei si accidat sanatio in instanti posito divino auxilio. Sublata ergò intumescentia sinè medicina ex meriti alicujus sancti, miraculum est, quia apparet mirabilis effectus, & non causa, quæ est occulta, nempè ipse Deus.

Quæres 16. De miraculosa liberatione à lepra? Lepra est

42 speciei scabiei, cutem reddens crustatam, & deformem, provenie ex atra bili vehementer movens ad pruritum. Si carnem penetret usq. ad ossa vocatur morbus Elephantiacus ferè incurabilis.

43 ℟. Leprosus dicitur miraculosè liberatus, quando ejus caro dè repente mundatur, in vocato Dei auxilio, nulla ampliùs apparente Crusta in ejus Carne, ut dixi supra sub num. 25. Sanatio miraculosa probatur sola inspectione carnis mundatæ, in qua non ampliùs appareat aliqua crusta; unde non est necesse id probare per aliquam operationem ipsius anteà leprosi, dum constat ejus carnem exteriùs esse mundam; nam Christus undecim leprosos sanavit, quibus nullam præcepit operationem faciẽdam ad demonstrãdam carnem eorum esse mundatam, quia exteriùs id manifestè apparebat.

Quæres 17. Sanatio à cancro, fistula, & ulcere quomodò

44 cognoscatur miraculosa? Cancer ab atra bili provenit continuè serpens, & carnem devorans. Fistula instar parvi vulneris, angusta est, & sinuosa ortum trahens ex mala curatione. Ulcus est solutio unitatis carnis, quæ fit per erosionem. Differt à fistula, quæ in corpore non multiplicatur, sicut Ulcus, unde dicitur de Lazaro mendico, lucæ 16.20. quòd erat ulceribus plenus.

45 ℟. Ille dicitur miraculosè ab his liberatus, qui divino auxilio implorato statim recuperat sanitatem, quia hi morbi sunt difficilis curationis. Nec opus est, quòd in his sanitas probetur per aliquam operationem, dum non ampliùs apparent tales cicatrices, & signa.

Quæres 18. Quòmodo cognoscatur miraculosa sanatio à

46 Ruptura circa testiculos? Hunc morbum vocant Herniam, qui accidit quando rupto peritonæo intumescit Scrotum, hoc est sacculum testiculorum, intra quem intestina, seu omentum, & quicquid aliud dilabitur.

47 ℟. Sanatio Dei auxilio in instanti facta, miraculosa est, quia is morbus connumeratur cum Præcedentibus difficilis curationis maximè disrupto peritonæo, quod impe-

diebat descensum intestinorum in bursam testiculorum. Cum iste morbus accidat circa pudenda, non est necesse videre & inspicere illas partes, sed sufficit, quòd qui viderunt tumorem, de eo testificentur, & quòd non ampliùs extat, dum viderunt utrumq; non est ergò necesse visitare corpus morbi.

Quæres 19. Quomodò cognoscatur miraculosa sanatio à fluxu sanguinis?

℟. Cognoscitur miraculosa sanatio à fluxu sanguinis, quandò cessat exitus sanguinis implorato Dei auxilio, etiam per interrogationem patientis hunc morbum, & asserentis cessasse, nam Christus Marci 5. 29. mulierem hanc infirmitatem patientem liberavit, & quia hoc beneficium soli Christo, & mulieri erat notum, & aliis occultum, illud manifestare voluit inquisitione ejus personæ, quæ illum tetigerat; undè mulier confessa fuit se tetigisse Jesū, & per illum contactum sanatam fuisse, & sic de se, non pro se testatam fuisse ad honorem Dei, & ad suam utilitatem.

Quæres 20. Quomodò febricitantes miraculosè sanentur?

49 Febris dicitur à fervore, estque intemperies calida, seù frigida totius corporis, alia quotidiana, alia tertiana, alia quartana &c.

50 ℟. Sanatio febris quartana potest esse miraculosa, non autem tertiana, nec quotidiana. Ratio ejus est, quia illa non habet statutum terminum suæ cessasionis, sicut ista, tertiana scilicèt & quartana, quæ cessant naturaliter tertio, & quarto die; ideò in his non potest cadere miraculosa cessatio, sicut in quotidiana, de qua dantur miracula à Christo facta Matth. 8. 13. ubi Socrus Petri jacens, & febricitans Sanatur. *Et tetigit manum ejus, & dimisit eam febris, & surrexit, & ministrabat eis*. Marci 1. 32. *Continvò dimisit eam febris, & ministrabat eis*. Lucæ 4. 38. *Socrus Simonis tenebatur magnis febribus, & rogaverunt illum pro ea, & stans super illam imperavit febri, & dimisit illam; & continvò surgens ministrabat illis*. In his sermo est de eodem miraculo pro socru Simonis meliùs explicato à Luca, posita deprecatione illorum, Christus non solùm ut homo, sed etiam ut Deus, imperavit febri, quæ obedivit, & statim recessit à Socru Simonis, quæ contivnò, ac si non egrotasset, sinè ulla difficultate surrexit electo, & cæpit illis ministrare sicut alia mulier, quæ numquàm vexata fuiset ab infirmitate.

51 (marginal: 51)

Quæres 21. An sanatio à dolore dentium, & capitis fieri possit miraculosa?

52 ℟. Negativè, quia solent cessare hujusmodi dolores etiam sine remediis; undè licet pro eorum expulsione invocetur divinum auxilium, non potest ex eo colligi miraculosa cessatio doloris, ex quo de se cessare potest, nec quis semper ex imploratione sanctorum, & divini auxilii exauditur, ideò locum non videtur miraculum habere. Gratia verò appellari potest, ex ea ambiguitate, an cessaverit supernaturaliter, an tantùm naturaliter, vel ex mixtione utriusque.

sicut

sicut & de febri expulsa ex gratia magis, non ex miraculo.

Quæres 22. de miraculis circa membra debilitata ex claudicatione, ex ariditate, ex paralisia, ex hernia, & similibus morbis?

53 ℟. In illis miracula contingere posse, quia sunt difficilis curationis, undè invocato Dei, seù Sanctorum auxilio, incontinenti sanati censendi sunt miraculosè sanitatem recepisse, cum natura tàm citò operari non possit applicatione remediorum. Et de his miraculis constat; nam Petrus Act. 3. Sanavit claudum, num. 7. *Et apprehensa manu ejus dextera allevavit eum, & protinùs consolidatæ sunt bases ejus, & plantæ, & exiliens stetit, & ambulabat; & intravit cum illis in templum*. Solo verbo poterat eum sanare, qui claudus erat ex utero matris suæ, nihilominùs non solùm invocato nomine Jesu Christi, Jesu quidem, in virtute cujus, ut hominis sanavit, Christi verò uti Dei, à quo principaliter prodiit miraculum, verùm etiam sua manu claudum allevavit, *& protinùs consolidatæ sunt bases ejus & plantæ*, ecce miraculum sequens statim ac illum apprehendit, quæ fuit conditio prævia, sine qua non fuisset factum miraculum. Christus manum aridam restituit sanitati Matth. 12. 10. *Ecce homo habens manum aridam*; num.

54 13. *Tunc ait homini. Extende manum tuam, & extendit, & restituta est sanitati, sicut altera*. Marci 3. 3. & 5. Ea autem manus erat dextera, Joan. 6. 6. Extensio manus fuit prævia conditio, qua posita secutum fuit miraculum ad favorem illius hominis.

Quæres 23. De membris præcisis miraculosè restitutis.

℟. Restitutio membrorum præcisorum sinè dubio est miraculosa, quia unio hujusmodi facta toti, à quo fuit pars præcisa, & separata excedit vires naturæ; ideò talis effectus procedit à causa prima solùm operante talem effectum. Habes exempla; nam quędam mulier benefactrix Fratrum Minorum de nocte rediens domum à marito Zelosipo per aulam capillamento malè tracta ferè decalvata, precibus Fratrum restituta fuit à S. Antonio, qui videns crines, & capillos abstractos reddidit, itaut ne capillus quidem ex detractis periit. Vadingus tom. 1. ad annum 1231. num. 27. aliud terribiliùs narratur ibidem numero 27. Quidam Paduanus, qui confessus sua peccata, & in specie, quòd tanta vi matrem suam pede trufferat, ut in terram dejecerit, objurgatus à Sancto magno spiritus fervore, quòd pes ille esset amputandus, domum reversus homo ille, ut simplex pedem sibi amputavit; monitus Sanctus Antonius de repentè ivit ad ejus domum, signo Crucis junxit pedem tibiæ, manibus liniendo super conjunctionem utriusque, & statim cœpit ambulare, ac si nunquàm sibi præcidisset pedem, laudans Deū, & gratias agens S. Antonio. Beata Virgo manum restituit servo suo dilecto Joanni Damasceno, jussu Leonis Isaurici præcisam, eò quòd cultum Sanctarum Imaginum verbo, & scriptis defenderat. Martyrol. Romanum ad 6. Maii. Ad probationem horum miracu-

lorum sufficit videre partem amputatam, & posteà etiam junctam toti suo, à quo fuit præcisa, sinè alio actu operationis; patet enim hoc exterius uti miraculum, cum natura non possit necare, conjungere, & vivificare membra præcisa.

Quæres 24. De sanatione miraculosa podagræ, & chiragræ? Est morbus articularis
56 per juncturas præsertim manuum, & pedum, quas partes contractione nervorum summo afficit dolore. Dolor manuum dicitur chiragra; pedum verò podagra. Mart. lib. 1. *Litigat & Podagra Diodorus, Flacce, laborat, Et nihil patrono porrigit, hæc chiragra est*. Duplex est, una provenit à nimio calore, & cognoscitur, quia articuli rubescunt; Altera ab intemperato frigore.

57 ℞. Liberatio ab hoc malo facilè judicatur miraculosa, constante pia invocatione divini adjutorii, seù alicujus Sancti; nam hæc ferè dicitur à Medicis morbus incurabilis, testè Ovidio 2. de Ponto: hoc exametro: *Solvere nodosam nescit medicina podagram.* Plinius lib. 26. cap. 10. refert remedium, podagras refrigerat radix è Xiphio, semen è psyllio, cicuta cum litargyro, aut axongia, aizoum in primo impetu podagræ rubentis, hoc est, calidæ. Utrilibet verò convenit erigeron cum axongia. Sed crede Ovidio, quia experientia constat esse hunc morbum incurabilem: Si ergò quis sanatur ex pia invocatione Sanctorum, liberatio sinè dubio judicanda est miraculosa.

58 Quæres 25. An Dementes miraculosè sanentur? Dementes ille dicitur, qui non utitur sua mente, à qua est alienatus, ignorans quid loquatur, quid agat, quandoque est cum insania, & furore, quandoque cum quiete. Accidit is morbus, cum cerebrum leditur ex calore sibi inconveniēte, nam cerebrum debet esse tēperatum ex frigido, & humido, aliter ejus motus, & sensiones tendunt irregularitèr, & causant amentiam, phrænesim, & dolorem capitis.

59 ℞. Phrenetici liberantur facilè sullata causa morbi, & ideò non ita facilè in his locum habet miraculum, sicut in amentibus, qui corpore præsertim sani sunt; qui ergò diu amens fuit, deprecationibus parentum ejus factis Deo, seù sanctis ejus, liberatus, censeri potest ejus sanatio miraculosa. Produco miraculum à S. Antonio, qui dicitur *pater miraculorum* factum; nam prædicante illo extra urbem Podiensem, quidem demens multū conturbabat auditores more stultorum vociferans, sanctus ad se vocato porrigit cingulum, quo tacto, statim compos factus coram multitudine, cæpit Deum laudare, & gratias agere de judicio sibi restituto: Vading. tom. 1. Annal. ad annum 1231 num. XIII. sana locutione probavit miraculum sibi factum per servum Dei.

MEDI-

MEDITATIO VIII.

De Miraculosa visione cœcorum.

1 *COEcitas est species morbi.*
2 *Illuminatio cœci est in primo gradu miraculorum.*
3 *Cœci alii nati, alii facti, casu, vel consulto.*
4 *Pupilla crispata perdit potentiam visivam.*
5 *Humores oculi tres, Cristallinus, Vitreus, & Aqueus.* 6. & 8.
6 *Tunicæ quinq. oculorum, Aranea, Reticularis, Vvea, Cornea, & pericrania.* 7. 8. 9. & 10.
11 *Musculi sunt sex, vel septem.*
12 *Nervi duo dicti Visorii, seu Optici.*
13 *Oculus est figuræ Sphericæ.*
14 *Potentia visiva resides in pupilla, quæ est humor Cristalinus.*
15 *In toto oculo non est potentia visiva.*
16 *Nec in nervis opticis.*
17 *Miraculum est, quod cœcus videat.*
18 *Sublatio nuberculæ à pupilla quandoq; miraculum est.*
19 *Aeris mutatione quandoq. sanatur oculus.*
20 *Illuminatio probatur actibus visionis illuminati.*

MEDITATIO VIII.

1 NUlli dubium est, cœcitatem esse morbum, & quidem gravissimum qui impedit, ne potentia visiva exercere possit suum officium videndi; sensus enim visus inter alios quinque excellentissimus est, & præstantissimus, ut notum est. Ideo de miraculis ex illuminatione cœcorum hic agendum est, cum sit affinis praeedenti mareriæ de miraculis ex
2 sanitate. Miraculum, quod cœci vident numeratur in primo gradu, cum sit effectus omninò supernaturalis, non habens aliquam ordinem ad causas naturales, nec communis esse porest causis secundis cum prima, cui soli competit, & non secundis, quarum vires excedit. Præmitto autem duo, unum de duobus generibus cœcorum, alterum de structura oculi, in quo consistit potentia visiva, quarum cognitio nos deducet in notitiam miraculorum, ex illuminatione cœcorum, & hanc evenire non posse à causis secundis.

3 Primum igitur sit, quòd inter cœcos alii sunt nati sic, ut non possint videre, quales sunt, qui ex utero marris suæ exeunt cum eo defectu, quòd pupilla est læsa, ac proinde inepta ad visionem, qua ratione legitur Joan. 9. 1. Chri-

1. Christum illuminasse cœcum natum. Alii nati videntes facti sunt cœci casu aliquo, vel ab intrinseco per aliquem humorem cooperientem pupillam, ne possit recipere species visibiles, & visionem producere. Debilitatur autem potentia visiva, vel ex inopia Spirituum vitalium, vel ex eo, quòd pellis, & tunica ambiens pupillam præ sicci-
4 tate contrahitur, incrispatur, & rugatur, ut accidit in senibus; undè non expedit ad ignem diu stare sine aliquo obstaculo, quia illam pelliculam multùm exsiccat, & contrahit, ita quòd visio debilitatur, & quandoq; perditur. Confunditur etiam visio, & minoratur ex nimia vehementia specierum transmissarum ab objecto albo, ut à nive ad oculum, à carta ad oculum scribentis, ut experientia patet. Vel excœcatur ab extrinseco casu, vel consultò ab aliquo inimico, lædente sensibiliter pupillam oculi.

Secundò præmittenda est oculi structura, & compositio, qui constat tribus humoribus, quinque tunicis, septem musculis, & duobus nervis, de quibus dicitur in sequentibus.

5 Humores tres sunt, primus vocatur *Cryſtallinus* à perspicuitate Crystalli, non ab ejus duritie; cum sit iste humor mollis, habens à tergo quendam nigrorem reddentem illum de diaphano opacum, ne species ulteriùs progrediantur, & is humor idem est, quod vocamus pupillam oculi, quæ ambitur à prima tunica dicta *Aranea* ex sua subtilitate instar telæ araneorum, quæ etiam appellatur *Specularis*, quia pupilla ex utroque constans generat speculationem visionis, seù se habet ut speculum naturæ ad videndum.

6 Secundus humor dicitur *Vitreus* ex eo, quòd resplendet sicut massa vitri liquefacti, in hoc autem humore vitreo immergitur *Cryſtallinus*, sicut globulus ligni super aquam ex parte natat. Eundem humorem vitreum ambit *Secunda tunica*, non tamen Cryſtallinum ex ea parte, qua supernatat ipse humor vitreus, quæ secunda scilicèt tunica dicitur *Reticularis*, quia ad similitudinem retis constat multis venulis, & arteriis ad nutritionem oculorum.

7 Sequitur tertia tunica dicta *Uvea* ambiens *Reticularem*, relinquens discoopertam eam partem pupillæ, quæ eminet super vitreum humorem, hæc autem tunica vocatur *Uvea* à pelle uvæ, quæ foramen habet ex detracto pendiculo, & ab ejus colore, qui variatur, ex quo oculi appellantur cesii, fuci, nigri &c.

8 Tertius humor post hæc apparet dictus *Aqueus*, seu *Albugineus* similis albo ovi, hic humor pupillam non tegit, nec partem Uveæ tunicæ, ne impediatur visio, ejus officium est oculum conservare humectando, ne destructo temperamento, perdatur potentia visiva.

9 Quarta tunica, seù pellis dicitur *Cornea* ad instar corneæ laminæ subtilissimæ, cujus est circundare oculum totum, etiam pupillam, cujus visionem non impedit, quia est transparens, & sua duritie, & soliditate conservat totum oculum.

10 Quinta demùm tunica totum oculum ambit ultimò, & appel-

latur

latur *pericranium*, quia oritur à pelle ambiente Calvariam, dicitur etiam adhærens, seù adnata.

11 Musculi sunt septem, vel tantum sex, tamquam ligamina tenent oculum ordinatum ad motum facile faciendum in quamcumque partem voluerit homo oculos vertere ad videndum versus omnes partes.

12 Duo nervi, qui vocantur *Visorii*, seù *Optici*, à cerebro descendunt in oculos, & quasi in medio conjunguntur, ità quod ille, qui à dextera oritur, tendit ad sinistram, & qui à sinistra, pergit ad dexteram, quibus viis conjunguntur, itaut ex amborum concavitatibus fiat una concavitas, & deindè dividuntur terminantes singuli ad suum oculum. Muniuntur duabus tunicis, interiori, à qua provenit *Uvea*, & externa, à qua procedit *Corne*. Ab his autem nervis spiritus animales à cerebrò descendunt in oculos, & ab his species deferunt ad cerebrum.

13 Et ex his patet structura oculorum, qui sunt rotundi, & sphericæ figuræ, secundùm quam facilè moveri possint in quamcunque partem ad videndum. Sunt collocati in suprema parte capitis infrà frontem, ut se valeant tueri ab omnibus offendiculis, quibus non se defenderent, si essent in vertice capitis, subjecti multis injuriis imbrium, pulveris, & demùm circumvallati nasogenis, & palpebris, latent intrà caveam osseam sub fronte. Oculi non sunt ignei, ut volebat Galenus, sed aquei ex humido, & frigido compositi secundùm Aristot. *de sensu cap.2. Vide Conymbr. 2. de Anima cap.7. Meldul. disp.5. de Anima q.2. art.1. à nu.* 10.

14 Potentia autem visiva in communi sententia meliorum physicorum consistit, & residet immediatè in humore crystallino, quem vocant pupillam, cum Arist. lib. 1. de histor. animal. c.9. his verbis: *Humor oculi interior, quo videmus, pupilla est, quod eam ambit, nigrum dicitur*. Ratio est, quia tota oculi structura est ad conservandam potentiam visivam; ergò hæc in illa parte esse debet, quæ præstantior est, & potest eam melius conservare; sed hæc est pupilla, ad cujus conservationem tota oculi structura ordinatur, ergò in ea consistit, & residet potentia visiva. Præterea pupilla habet requisita ad visionem, nam splendet maximè, & perspicua est, & habet humorem à tergo opacum, ut dixi, instar speculi, ut possit recipere species ulteriùs non procedentes ad videndū. Confirmatur,

15 quia totus oculus non potest esse potentia visiva, quia oculus offensus extra pupillam, adhuc bene videt; ergò non est in toto oculo. Nec consistit in nervis opticis, quia ex observatione Anatomorum aliquandò visi sunt illi nervi inter se divisi, & nihilominùs visio erat anteà perfecta. Præterea

16 nervi illi sunt naturæ terrestris, & opacæ, non diaphani, nec trasparentes, quod necessarium est ad potentiam visivam. Vide *Ruvium lib. 2. de Anima q. 8. Meldulens disp. 5. de Anima num. 16. Valesium lib. 4. de fabrica corp. hum. cap.* 4. His prælibatis.

17 ℞. Cœcus sivè natus, sivè factus, qui verè talis probetur ex diuturnitate temporis, Dei auxilio, aut Sanctorum invocatione, de quibus constet, illuminatus, dicitur

MEDITATIO IX.

De Miraculosa locutione Mutorum.

MEDITATIO IX.

Uoniam muti dicuntur illi, qui non possunt loqui defectu vel linguę præcisæ, vel alterius impedimenti, ideo pro horum defectuum cognitione in ordine ad miraculosam locutionem mutorum nonnulla sunt præmittenda.

1 Præmitto primo, novem instrumenta concurrere ad formam in vocem hominis, & cujuscunq; animalis, ut ille possit loqui, & cætera animalia edere vocem suis naturis convenientem, nempè lingua, dentes, palatum, caruncula, lingula, larinx, arteria aspera, musculi thoracis, & pulmones. De singulis agendum, quomodo concurrant ad edendam vocem, & locutionem.

2 Lingua est principale instrumentum locutionis; ipsa enim dicitur formaliter loqui in homine, dum diversitate sui motus tangit palatum, & dentes, articulando vocem significativam agente spiritu intellectionis. Structura autem linguæ hæc est, siquidem lingua est frustulum carnis spongiosæ oblongum radicatum in osse solido; constat autem novem musculis tamquam instrumentis moventibus linguam in omnem partem ad loquendum; quos musculos linea intermedians dividit ad dexteram, & sinistram. Habet duos nervos

ab occipite, hoc est, parte posteriori opposita fronti, & spinali medulla provenientes, quorum unus crassior, & durior est insertus in musculis linguæ, & laringis, cujus officium est movere linguam ad loquendum, & ad alia. Alter vero nervus est mollior, quo sapores gustantur. Constat prætereà lingua venis, & arteriis, & ad radices hinc indè habet duas glandulas carnis dictas Tonsillas, quæ sunt ad gignendam salivam ex humoribus ad gustum valdè necessariæ. Demùm tegitur, & ambitur tenui pellicula, quæ est communis toti ori.

3 Sicut ergò lingua movetur ad loquendum mediante illo duriore nervo, proveniente ab occipite, & medulla spinali, quandò ille nervus non est læsus, nec impeditus, nec legatus; ita impeditur à locutione, & homo dicitur mutus, non valens loqui, quandò ille nervus est læsus, aut ligatus, & impeditus ab exercitio sui officii, non valens movere linguam ad locutionem; sublato autem ligamine, & impedimento, & restituto nervo ad suum officium, homo de muto fit loquens, & id apertè colligitur ex verbis Evangelii Marci 7. 35. de surdo, & muto loquente, & audiente: *Et statim apertæ sunt aures ejus, & solutum est vinculum linguæ ejus, & loquebatur rectè*.

4 Præmitto secundò, illum nervum, à quo lingua movetur ad loquendum, impediri posse à suo officio, ne lingua loquatur, quatuor modis. *Primo*, si homo nascatur læsus in eo nervo; sicut enim homo quandoq; nascitur cœcus, ita & mutus nasci potest. *Secundo*, amputatione linguæ, sinè qua non contingit locutio, & tunc nervus ille læditur. *Tertio* à Dæmone detinente illum nervum ligatum, ne possit movere linguam ad locutionem, ut in exemplo allato de muto non taliter nato, sed effecto à Dæmone, cujus vinculum contrivit Christus, ut loqueretur ille obsessus Marci 7. 35. de qua latè dixi Medit. 3. q. 9. *Quarto* demùm ille nervus locutionis à Deo miraculosè ligatus fuit Zachariæ, quia incredulus de filio Joanne Præcursore à se in senectute gignendo, evasit Dei judicio mutus, & tacens usq; ad illius nativitatem Lucæ 1. 20. *Et ecce eris tacens, & non poteris loqui usq; in diem, quo hæc fiant, pro eo, quòd non credidisti verbis meis, quæ implebuntur in tempore suo*. Quod fuit tempore nativitatis filii sui, dum illius nomen scripsit, num. 62. *Et postulans pugillarem scripsit, dicens Joannes est nomen ejus. Et mirati sunt universi. Apertum autem est illicò os ejus, & lingua ejus, & loquebatur benedicens Deum*. Duo fecit hic miracula Deus, unum, ligando nervum ejus, ne posset movere linguam ejus, alterum aperiendo os ejus ad loquendum, undè benè dixit scriptura probando miraculum utrunq; *Et mirati sunt universi*, admiratio enim est effectus miraculi.

5 Præmitto tertiò, quòd quatuor sũt defectus linguę, Mutilitas, Hęsitatio, Blesio, & Balbutio De primo satis dictum est, qui tollit omnimodam locutionem, quod non faciunt alii defectus, ut patet ex eorum explicatione; nam Hæsitare

6 fitare dicuntur illi, qui unam fyl-
labam ftatim conjungere non pof-
funt cum alia, fed aliquantifper
detinentur in prima, quam repe-
tunt, ex quo Hæfitatio dicitur
7 articulorum, & fyllabarum inter-
ceptio. Balbutientes verò appel-
lantur, qui literam, aut fyllabam
prætermittunt in prolatione di-
ctionis, ut cœna pro Cœfena
Vena, pro Ravena. Blefi demùm
8 vocantur, qui certam literam pro-
nuntiare nequeunt. Defectus ifte
fæpè accidit in R. prolato pro fo-
no L. ut *Colpus*, pro *Corpus*. Vul-
gus omnes iftos fimpliciter vocat
balbutietes, ex fua ignorantia
non diftinguens unam imperfe-
ctionem ab alia. Hi defectus,
quamvis originem habeant à na-
tura ex læfione illius nervi, ta-
men arte, induftria, & exercitio
quandoquè tolluntur, proceffu
temporis relinquuntur præfertim
à pueris factis adolefcentibus,
qui dum funt in tenera ætate non
poffunt pronuntiare certas lite-
ras, & fyllabas, ad quarum pronun-
tiationem requiritur major motus,
& impetus illius nervi, qui tunc
debilis eft, factus poftea fortior
rectam & perfectam producit lo-
cutionem.

9 Præmito quarto reliquorum in-
ftrumentorum ad loquendum ex-
plicationem brevem. *Primò* Pul-
mones funt neceffarii ad emit-
tendam vocem, qui aerem ad fe
attractum extramittendo per ar-
teriam afperam vocem formant.
Sunt aliqua animalia, ut formi-
cæ, araneæ vermes, &c. quæ ca-
rent pulmonibus, & ideò nullam
vocem emittunt. Pulmones funt
fpongiofi, & molles ad inftar fol-
lium, finè quibus animal vivere
non poteft, refpirando, & afpi-
rando aerem, in ordine ad vitam;
10 & ad vocem emittendam. *Se-
cundò*, mufculi thoracis inter co-
ftas movent partes pulmonum,
attractum aerem magna vi extra-
11 mittunt *Tertiò*, arteria afpera,
quæ, eft via, feù canalis à fauci-
bus ducens aerem ad pulmones
refrigerandum. Afpera dicitur,
quia conftat partibus inæquali-
bus, & tortuofis. Conftat autem
duabus partibus, quarum fupe-
rior ea parte faucium vocatur *La-
12 rinx* habens magnam cavitatem
diverfis mufculis munitam ad for-
mandum diverfas voces per illos
circulares antractus, & partes tor-
tuofas. Ea autem Larinx caput
arteriæ tegitur coperculo; quod
vocant *Lingulam*, ne aliquid cibi,
aut potus cadat in eam, aperitur
autem, & clauditur ad refpiratio-
nem, & vocis emiffionem. *Quar-
tò*, fuprà Lingnlam cooperientem
Laringim extat fruftulum carnis
rotundum, quod appellant *Gur-
gulionem*, feù *Carunculam* penden-
tem in extremo palati. Nonnul-
li pro eodem accipiuut *Gurgulio-
nem*, & *Laringem*. Aer autem im-
pingens in illa duo, in *Gurgulio-
nem* fcilicèt, & *Lingulam* exeun-
do à Laringe, caufat vocem ad
motum linguæ *Quintò*, neceffa-
rium eft *Palatum* in quod lingua
impingendo caufat diveerfitatem
vocis ex diverfitate lenis, aut af-
peri in eodem palato concavo.
Sextò dentes & fi non fint omni-
no neceffarii, funt tamen valdè
proficui ad formandam perfe-
ctam vocem, ut experientia
docet.

13 Vox igitur animalis, & locu-
tio hominis caufatur ex aere
emiffo à pulmonibus per arte-
rium, & laringem magna vi im-

pingente in lingulam, & gurgulionem exeunte ad motum linguæ diversimodè tangentis pallatum, & dentes.

Sed ad perfectam hujus rei cognitionem superest differentia inter vocem, & loquelam, quæ certè mirabilis est, cum omnia animalia, tàm homo, quàm brutum, eisdem utantur instrumentis, & tamen differant vox, & loquela.

14 ℞. Vox ex sua natura est sonus uniformis, & continuatus, qui ex articulatione, & diversitate dividitur in literas, syllabas, & dictiones, ad instar articulorum manuum, quarum nodi dividunt ossa, ne continuentur; ità quòd vox in homine articulatur, & sit diversa, & propriè transit in loquelam, qua homo utitur ad exponendos alteri homini conceptus mentis, & res, quæ in medium seipsis deduci non possunt, consequentèr sicut res, & conceptus illas significantes, diversæ sunt; ità etiam voces diversæ esse debent, & sic articulatæ, ut demonstrent distinctè quod alteri manifestandum est. Bruta carent conceptibus mentis; ideò suas voces non articulant, nec dividunt, ea etiam ratione, quia eorum instrumenta non sunt ità perfecta, & apta ad articulandum sonum, & faciendam loquelam, sicut instrumenta ipsius hominis.

15 ℞. Locutio restituta muto, sinè dubio est miraculum, non autem in balbutientibus rectè, & perfectè, postmodùm loquentibus.

Primum probatur, quia viribus naturæ læsionem organorum ad loquendum nemo sanare potest, ergò si quis mutus loquitur, id tribuitur soli Deo, nam Sapient. 10. 21. dicitur: *Quoniam Sapientia aperuit os mutorum.* Isaia cap. 35. 6. *Aperta erit lingua mutorum*. Sunt ergò hæ operationes solius Dei, excedentes naturæ vires. De mutis loquentibus sanatis à Christo, dixi Medit. 3. q. 9. ubi de hac re plura.

16 Secundum de Balbutientibus patet maximè in pueris, ut dixi suprà, qui sicut crescunt, ità perficiuntur, & proficiunt in suis operationibus. Quòd si quis jam adultus balbutiret, & pro eo invocato divino auxilio, seù Sanctorum, deinceps perfectè loqueretur, certè id esset tribuendum miraculo, & non naturæ, quæ operatur tantùm, dum crescit, & roboratur, non quandò est jam in debita consistentia constitutus.

17 Dices, sicut Dęmon ligare potest linguam hominis, ut legitur Marci 7. 32. secundùm interprætationem Sanctorum Patrum, ut notavi Medit. 3. q. 9 ità & illam solvere ad locutionem; qui enim potest ligare, potest etiam solvere; res enim, per quas causas nascitur, per easdem dissolvitur; ergò mutum loqui non excedit vires naturæ, dum Dęmon potest

18 destruere ligamen, quo linguam hominis ligaverat.

℞. Cum solvere ligamen sit quid bonum, non legimus Dęmonem id umquàm fecisse, potest tamen facere, ut probat objectio; sed vis solvendi ligamen in ordine ad rationem miraculi, consistit in eo, quòd Dęmon non potest instrumentum loquendi læsum sanare,

19 itaut benè loquatur, & sanetur vi naturæ.

Probatur autem restitutio loquelæ,

querelæ, dum is, quem anteà constabat esse mutum, postmodùm loquitur aliis audientibus, ut id expresse dicitur ab Evangelistis, quorum dicta retuli ad verbum, Medit. 3. qu. 9. in quibus locis, narrato miraculo, exprimitur: *Locutus est mutus. Loquebatur rectè*. Demonstratur ergò sic effectus miraculi, dum qui aliàs erat mutus, modò loquitur. Est autem miraculosa locutio mutorum in primo gradu miraculorum, quorum effectus esse non possunt communes Deo cum causis secundis, juxtà dicta Medit. 1. qu. 16. num. 46.

MEDI-

MEDITATIO X.

De Miraculosa auditione Surdorum.

1 *AUrium structura refertur.*
2 *Timpanum, seù Miringa, Malleus, Incus, Stapida in auribus.*
3 *Organum auditus variè assignatur.*
4 *Sed illud consistit in illa subtilissima substantia.*
5 *Perditur auditus multis modis.*
6 *Surdus recuperat auditum miraculosè.*
7 *Quomodò probetur hoc miraculum.*
8 *Surdaster posteà benè audiens non dicitur miraculosè sanatus.*
9 *Surdus natus omnis mutus.*
10 *Locutio discitur per auditum.*

MEDITATIO X.

E Surdis subsequentèr agendum est in ordine ad miraculosam auditionem; undè præmittenda est aurium structura, ut ex ejus cognitione colligi possit, à quo procedat auditio, & surditas ei opposita.

1 Auris autem structura talis est, quòd constat partibus carneis, & osseis, quæ est quædam mixtura dicta Cartilago, nec nimis dura, nec nimis mollis, sed talis temperamenti, quòd possit conservare organum auditus, supra quod extra caput prominet ad illius propugnaculum. Est autem auris, quòad figuram vacua, habens viam tortuosam instar cocleæ, ut sonus variè fractus sine læsione, sed leniter deferatur ad organum. Via hæc ex parte exteriori lata est, sed ulteriùs constringitur, & arctatur, continens quendam humorem viscosum, ne muscæ, & aliæ bestiolæ possint ingredi, & lædere organum, & in fine interiùs dilatatur, & est concava nullum habens foramen versùs cerebrum, sed in eam cavitatem orbicularem desinit, cooperitur membrana, quam vo-
2 cant *Timpanum*, seù *Miringam*, quæ sustentatur à tribus ossulis *Malleo*, *Incude*, & *Stapida* sic dictis à figura similium instrumentorum, quam habent ab eis denominatis: Adest præterea os quoddam appellatum *Laberintus*, ad cujus instar compositum est plurimis foraminibus variè, & obliquè inter se occurrentibus. Cavitas *Timpani* repleta est quadam substantia subtilissima, quam vocant aerem innatum ad ejus similitudinem à natura ibi positam, ne cavitas illa ab aere repleta corrumperetur. A cerebro quidam nervus diffunditur ad eam cavitatem defferendo in eam spiritus animalesi qui species sonoras ad sensum communem deferunt, & vocatur auditorius. Ea officula ejusdem magnitudinis sunt in adultis, sicut in infantibus, propter necessi-

necessitatem hujus sensus utrisque ad docibilitatem.

3 Modò videndum est, in qua ex dictis partibus formetur Auditus, seù, ut ajunt Philosophi, quodnam sit organum, seù auditorium in auribus. Variæ hujus sunt opiniones. Nam *primò* aliqui dicunt, spiritus animales à cerebrò diffusos esse ad organum auditus. Sed errant, quia cum illi spiritus non sint animati, sicut est organum aurium, non possunt fungi hoc officio. *Secundò*, alii volunt sensorium consistere in illis tribus ossiculis. Sed fallunt, quia non sunt animati anima sensitiva, ut debet esse hoc organum; præterquàm quòd non sunt apta ad motionem intentionalem; ultrà quòd motus ab illis editus arbitrarius est, insufficiens ad edendum sonum. *Tertiò*, nonnulli dicunt sensorium esse in nervo auditorio proveniente à cerebrò. Quod falsum est, quia nervi serviunt ad portandos spiritus, non ad producendum auditum. *Quartò*, quidam illud reponunt in Timpano, qui primò attingitur à sono, nec ulteriùs penetrare potest. Sed contrà est, quia illuc perveniens speciem soni immittit ultrà Timpanum, in substantiam illam subtilissimam, ut mox dicam. Præterquàm quòd illa membrana se habet ut tunica, protegens eam substantiam ne lædatur, sicut tunica speculans tegit pupillam, ex dictis præced. Medit. 7. n. 5.

4 Concludendum igitùr est, sensorium auditus esse illam subtilissimam substantiam inclusam in cavitate Cocleæ, tot aliis partibus protectam, & custoditam, ut possit sensationes sonoras percipere, & audire. Ita *Arist. 2. de partib. Animal. cap. 10. apud Ruvium lib. 2. de Anima cap. 8. q. 6. Meldul. disp. 5. de Anima num.* 119.

Viso, quòd in illo aere subtilissimo innato in concavitate cocleæ aurium consistit organum, & sensorium auditus; restat videre quomodò illud sensorium lædatur, itaut homo evadat surdus, si non sit taliter natus.

5 Perditur autem auditus, quādò unum ex dictis instrumentis notabiliter læditur, sivè sit illa substantia subtilissima, in qua dictum fuit potissimùm consistere ejus sensorium, qua corrupta perditur omninò auditus. Perditur quoquè ex aliorum læsione, nempè, Timpani, Incudis, nervi auditorii, pariter ex intemperie, & tumore inficiente organum. Dixi ex notabili læsione, quia si sit levis, & parvi momenti, læsus non evadit Surdus, sed surdaster, parum scilicèt audiens, qui dicitur esse de auditu grosso. His præmissis.

6 ℞. Surdus natus, vel factus in instanti, divino auxilio, seù alicujus sancti invocatione, perfectè auditur, dicitur miraculosè sanatus à surditate. Ratio est, quia defectus surditatis expelli non potest nec in instanti, nec successivè remediis naturæ, cum organum læsum restitui non possit viribus naturæ, ut experientia patet, ergò surdus factus audiens, illi id accidit miraculosè. Confirmatur id ex miraculis Christi, qui miraculosè dicitur restituisse auditum surdis, ut dixi Medit. 3. 9. num. 9.

7 Probantur autem hujus generis

ris miracula, quando surdus sanatus respondet rectè ad propositam interrogationem, vel repetit verba erga ipsum prolata, vel quid aliud facit, vel dicit, per quod non cognoscitur amplius surdus.

8 Surdaster autem non dicitur miraculosè sanatus, si deinceps benè audiat, quia organum non erat læsum ad surditatem, sed impediebatur ex aliquo accidenti, quod præsumitur de se recessisse, dum denuò audit benè.

9 Sed numquid omnis surdus est etiam mutus? Certum est, quòd surdus factus non est mutus, cum loqueretur ante auditu suggerente loquelam. Surdus verò natus remanet etiam mutus, non ex ratione quorundam, qui ex cerebro volunt quosdam nerviculos descendere conjunctim, & posteà dividi in tres partes; quarum una adhæret linguæ, movens eam ad locutionem, reliquæ verò duæ sunt aurium, cujus auditui deserviunt, ex quo inferunt, læsa una parte, quæ scilicèt deservit auribus, lædi etiam alteram respectu linguæ, quia ab eodem principio procedunt. Sed hęc ratio non admittitur à bonis Anatomicis, quia experientia constat, quandoque unam tantū aurium esse læsam, & nō alteram, ergò ex lęsione unius partis non infertur læsio respectu omnium partium; itaque ea est ratio, cur omnis surdus natus est etiam mutus, quia homo
10 in tantum loquitur articulatè, in quantum per auditum docetur, & discit modulare linguam, ergò ubi non infunditur auditus, ibi loquela percipi non potest. Ità *Conymbr. de Anima in problem de Auditu sect. 2. num. 6. Blasius Michalorius in tract. de cęco, surdo, & muto cap. 3. num. 5. Theofilatus apud Antonium de Ghislandis in Dom. 3. Quadrag. dub. 47.*

MEDI-

MEDITATIO XI.

De miraculosa Energumenorum liberatione.

1 *Ejectio dæmonum est miraculosa.*
2 *Sacerdotum est ejicere dæmones ex officio.*
3 *Christus plures ejecit dæmones.*
4 *Dæmones revertuntur ad homines.*
5 *Quomodò probetur recessus dæmonis.*
6 *Dæmon verè surdus, nec mutus est.*
7 *Cur discipuli non potuerunt ejicere dæmonem.*
8 *Probitas vitæ requiritur ad expellendos dæmones.*

MEDITATIO XI.

1 Ertum est, quòd energumenorum liberatio est miraculosa, cum dæmonis ejectio extrà corpus humanum ab eo obsessum excedat vires naturæ corporeæ, vel intellectualis, quæ de se in spiritum agere non potest expellendo eum ab homine vexato, undè si expellatur, id tribuendum est miraculo.

2 Notandum autem est, id officium expellendi dæmones spectare ad sacerdotes, qui hanc potestatem recipiunt in susceptione, ordinis exorcistatus, undè dum sacerdos exorzizat, utitur auctoritate sibi à Deo concessa in ordinatione, de qua Cap. Exorcista 16. dist. 23. Quarè si aliquem liberat, dicitur facere miraculum, seu illi cooperari, invocatis sanctis, erga quos vexatus, vel ejus parentes magnam habent devotionem, & fidem, in quorum meritis se confidunt; posita ergo invocatione sanctorum, liberatio est miraculosa procedens ex meritis eorum, & cooperatione sacerdotis, cui, si bonus est Dei servus, tribui potest; ut de Sancto Ubaldo Eugubii Episcopo dicitur, in quo virtus præcipuè enituit in effugandis spiritibus immundis.

3 Multos dæmones Christus ejecit ex corporibus hominum, Matth. 9. 32. dæmonem à muto. Matth. 12. 22. ab alio muto simul & cœco. De quibus latè dixi Medit. 3. q. 9. nu. 21. Adduco exemplum ex Marco 9. 16. ubi num. 24. dicitur: *Jesus comminatus est spiritui immundo, dicens illi: Surde, & mute Spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & ampliùs, ne introeas in eum. Et exclamans, & multùm discerpens eum, exiit ab eo, & factus est sicut mortuus. Jesus autem tenens manum ejus, elevavit eum, & surrexit.* Christus præcepit demoni, ut exiret; habet enim Christus imperium super dæmones, & sic exivit, cum ea vexatione illius hominis, quia ægreferebat talem exitum. Prohibuit enim,

ne deinceps ingrederetur corpus illius hominis; quandoquè enim dæmones revertuntur, quia inveniunt bonum hospitem; undè
4 Lucæ 11. 24. dicitur. *Cum immundus spiritus exierit de homine, ambulat per loca inaquosa quærens requiem, & non inveniens dicit: Revertar in domum meam, unde exivi. Et cum venerit, invenit eam scopis mundatam, & ornatam, tunc vadit, & assumit alios septem spiritus secum nequiores se, & ingressi habitant ibi; & fiunt novissima hominis illius pejora prioribus*. Christus ergò benè præcepit spiritui immundo non solum exitum, verùm etiam prohibuit eidem regressum, quia sciebat, dęmones libenter habitare cum hominibus habentibus domum scopatam, idest vacuam bonis operibus, & plenam vitiis, & peccatis, cum quibus dæmones
5 solent morari. Per exclamationem, & discerptionem probatur liberatio energumeni, & per alia signa, tamen per hæc non est statim credendum, quòd exierint, sed expectandum est aliquod temporis spatium à judice præfigendum, & interim observandi sunt omnes motus, & actiones hominis sentientis se liberati, in quo si appareant aliqua ex signis, quæ vexatus solebat facere, non probatur liberatus, sed in eo dæmonem se occultasse.

6 Sed numquid dæmon est mutus, & surdus? Sic utique eum vocavit Dominus, ut supra scripsi. Revera in se dœmon non erat mutus, nec surdus, quia caret organis sensuum, cum sit spiritus, sed Christus sic eum appellavit, quia fingebat se mutum, & surdum in illo homine, quem non sinebat loqui, nec audire.

7 Subdit Evangelista Marcus ibidem num. 17. quòd Christus dixerat discipulis suis, ut eum dęmonium ejicerent, & non potuerunt, undè post ejus liberationem discipuli, num. 27. eum secretò interrogaverunt: *Quare nos non potuimus ejicere eum? Et dixit illis: Hoc genus in nullo potest exire, nisi in jejunio, & oratione*.

8 Certum est, quòd non cuiq; sacerdoti, licèt habeat potestatem ordinis, conceditur ejectio dæmonum à corporibus obsessis, cum in eis ejiciendis, præter potestatem, requiratur bonitas vitæ ipsius sacerdotis; liberat enim magis obsessos à dæmone propter merita bonæ vitæ, quàm aliter.

MEDI-

MEDITATIO XII.

De Miraculosa Resuscitatione Mortuorum.

38 *Reditio ejuſdem non implicat nec ex parte Dei, nec ex parte rei.*

39 *Non magis diſtat impoſſibile à poſſibili, quàm poſſibile ab impoſſibili.*

40 *Ad præteritum non eſt potentia.*

41 *Intellige reduplicativè, ſeù negativè, utique ſpecificativè, & poſitivè:*

42 *Reproductum haberet duo eſſe, duplicem exiſtentiam, & durationem.*

43 *Unicum eſſet, tempus diverſum.*

44 *Reproductio repugnat unitati.*

45 *Numerus non ponitur in ipſa re, ſed in tempore.*

46 *Identitas effectus pendet ab identitate actionis.*

47 *Falſum id eſt, cum poſſit idem effectus eſſe diverſarum actionum.*

48 *Non inciperet reproductum per primum eſſe, nec ultimum eſſe.*

49 *Reinciperet per unum ex illis.*

50 *Tempus intermedium divideret inter corruptum, & reparatum.*

51 *Non divideret entitatem, ſed ipſum tempus divideret ſeipſum.*

52 *Deus liberè agens, non eodem modò agit agens neceſſariò.*

53 *Plus enim liberè operatur, quàm neceſſariò.*

54 *Deus vocat ea, quæ non ſunt, ſicut ea quæ ſunt.*

55 *Unitas effectus non pendet neceſſariò ab unitate actionis.*

56 *Miracula reſurrectionis, in beneficium aliorum.*

57 *S. Stanislai miraculum reſurgentis pro ſe.*

58 *Gallus, & Gallina aſſati redeunt ad vitam pro innocentia juvenis.*

59 *De alio gallo reſuſcitato à B. Franciſco Piſaurienſi.*

MEDITATIO XII.

1 REſuſcitatio in eo differt à Reſurrectione, quòd illa eſt actio, qua Deus mortuum revocat ad vitam, undè ſe tenet ex parte Dei vitam reſtituentis ei, qui è vita deceſſit. Reſurrectio verò eſt paſſio, quæ defunctus recipit eſſe, & cum nobis notior ſit effectus, qui videtur de mortuo vivus, & cauſa ſit ignota oculis noſtris, nota verò fidei noſtræ, uſitatior eſt terminus ſe tenens ex parre reſuſcitati, nempè Reſurrectio, quàm terminus Reſuſcitationis ſe tenens ex parte reſuſcitantis.

2 Eſt autem duplex reſurrectio, una ordinaria, & univerſalis, qua omnes mortui reſurgent in die ultimo judicii, Job. 19. 25. *In noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum*. S. Paulus 1. ad Corinth. cap. 15. à num. 12. ad 54. probat reſurrectionem mortuorum, & concludit, quòd eo die omnes reſurgemus. Res ergò certa eſt de fide. Altera eſt extraordinaria, & particularis, per quam Deus ex ſingulari privilegio revocat ad vitam hunc vel illum mortuum, extrà finale Judicium, ex interceſſione, & meritis ſanctorum ſuorum. Ad primam reſurrectionem mors nulla ſequitur, uti ad ſecundam, per quam reſuſcitati iterùm mori debent, ut cum aliis pari conditione poſſint reſurgere. De ſecunda potiſſimùm hìc ſermo erit prima-

non

non exclusa. Et sicut de fide
est resurrectio universalis, ut di-
ctum est, ita & de fide secun-
da, quòd scilicèt Deus resusci-
tet mortuos ex meritis Jesu Chri-
sti, qui quampluribus restituit
vitam mortuis, ut legitur in Evan-
gelio, in quo de solis tribus fit
mentio, ut dixi Medit. 3. q. 11.
3 Nulli dubium esse debet, quòd
resuscitare mortuos, est miracu-
lum, & quidem principale in
primo gradu, ita quòd nulli crea-
turæ competat restituere vitam
jam mortuis, ex illo communi
axiomate Arist. 2. de Gener. quòd
à privatione ad habitum non da-
tur regressus, quæ enim corrum-
puntur secundùm substantiam
non redeunt eadem numero, sed
tantùm in specie, ut experientia
patet. Restat ergò, quòd resu-
scitare mortuos spectat ad eum
solum, qui habet potentiam in-
finitam, quæ dicitur omnipoten-
tia; sed hæc in solo Deo reperi-
tur, ergo ipse solus potest revo-
4 care ad vitam mortuos. Confir-
matur id, quia major virtus re-
quiritur in producente res ex ni-
hilo, quàm in reparando deper-
ditas, cum in reparatione aliquid
supponatur, & non in prima pro-
ductione, cum sit ex nihilo; sed
solus Deus creat, & producit ex
nihilo, ergò & reparat deperdi-
tum à fortiori, cum minor vir-
tus in hoc exigatur. Deindè ille
solus potest restituere vitam, qui
potest animam creare, nam re-
surrectio est reunio animæ sepa-
ratæ ad suum corpus; sed solus
Deus est creator animarum in-
tellectualium, ergò & solus ea-
rum reunitor corpori.
5 Non solùm Christus resusci-
tare potest mortuos uti præci-
puum, & principale instrumen-
tum divinæ omnipotentiæ ex suis
meritis, verùm etiam quilibet
servus Dei non solum in hac vi-
ta, verùm etiam post mortem,
implorando divinum auxilium;
undè Sanctus Pater Franciscus
dum viveret quatuor resuscitavit
mortuos, & post mortem vigin-
ti sex revocavit ad vitam.
6 Non solùm homines revocan-
tur ad vitam, ut de fide tenen-
dum est, sed etiam bruta ad be-
neficium, & utilitatem hominis,
nam S. Silvester taurum resusci-
tavit, ut in ejus vita legitur, re-
fert Scotus in 4. dist. 43. q. 1.
num. 5. præsentibus Constanti-
no, & Helena matre ejus novi-
7 ter conversis, ut in fide magis
confirmarentur; & mirabilius est
dare vitam animali irrationali,
cujus anima erat jam corrupta,
quàm revocare hominem ad vi-
tam, cujus anima ut immortalis
non potest corrumpi, sed à corpo-
re separata ipsa adhuc vivit; resur-
rectio ergo mortuorum con-
sistit in reunione animæ corpo-
ri, quod revivificat.
8 Probatur autem resuscitatio
mortuorum, supposita separatio-
ne animæ à corpore, per actus
vitales à resuscitato exercitos;
undè, Christus puellæ duodecim
annorum Marci 5. 42. jussit am-
bulare, & ut ei daretur aliquid
manducare. *Puella, tibi dico, sur-
ge; & Confestim surrexit puella,
& ambulabat; & dixit dari illi
manducare.* Revocavit ad vitam
unicum viduæ filium Lucæ 7. 15.
*Adolescens tibi dico: Surge, &
resedit, qui erat mortuus, & ca-
pit loqui, & dedit illum matri suæ.*
Probatur hoc miraculum tribus
actibus, nam surrexit è catale-
cto,

cto, & resedit, atquè cæpit loqui. De Lazaro quatriduano, Joan. 11. 43. *Lazare veni foras & statim prodiit, qui fuerat mortuus ligatus pedes, & manus institis, & facies illius sudario erat ligata. Dixit eis Jesus: Solvite eum, & sinite abire*. Resurrectio probatur per exitum à sepulcro, & ambulationem ejus, postquam solutus fuit. Probatur ergò miraculum per opera vitæ facta à mortuo resuscitato, ut notavi etiam Medit. 3. q. 11. num. 31. & 32

9 Platonici prædictis obstare videntur, dum asserunt eadem numero individua naturaliter redire, & animas reverti ad sua corpora, quæ alias vivificabant, post circulationem perfectam ab octava sphera, nempè post triginta sex mille annos, aut quadraginta novem mille annos ex Alphonsinis tabulis. Hoc si esset verum tolleretur ratio miraculi à resurrectione mortuorum, dum animæ naturaliter redeunt ad sua corpora, & non supernaturaliter, & miraculosè. Hunc errorem ex antiquis referunt *D. August. tom. 5. lib. 12. de Civit. Dei cap. 13. cum aliis Mastrius disp. 5. de Generat. num.* 154. & ab illis impugnatur, tum auctoritate sacræ Scripturæ, tum rationibus.

10 Auctoritas est S. Pauli ad Rom. 6. 9. *Si autem mortui sumus cum Christo, credimus, quia etiam simul cum Christo vivemus, scientes, quod Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultrà non dominabitur*. Igitur si homo cum Christo vivit, qui non ampliùs moriturus est, sequitur, quòd nec homo amplius est moriturus; ergo post circulationem tot annorum non redibit naturaliter, cum mortui, non viventes dicantur redire. Idem ad Thessalon. 4. fine dicitur: *Et sic semper cum Domino erimus*. Post finem mundi resurgentes cum Domino semper manebunt sancti Dei cum suis corporibus, & animabus, undè tollitur ista circulatio animarum, cum non possint animæ separari à corporibus, quibus in æternum erunt unitæ, non solum in Paradiso, sed etiam in inferno animæ damnatorum. David in Psal. 11. 8. detestatur hunc errorem his verbis: *Tu Domine servabis nos, & custodies nos, à generatione hac in æternum*. Tui sumus servi, confidimus in te, quòd nos conservabis tecum in æternum, nec timemus animarum nostrarum transmigrationem platonicam, quia fabulosa est.

11 Ratione probatur fabulosum esse placitum Platonicorum. *Primò*, quia respectu beatorum sequeretur, eorum beatitudinem esse inanem, ad tempus, & fictam tantùm, cum essentialiter vera beatitudo sit æterna, & perpetua; animæ igitur sanctæ eam relinquere non possunt. *Secundò*, sequeretur hominum cognitionem esse solum reminiscentiam, dum enim animæ rationales redirent ad sua corpora, nihil addiscerent de novo, sed eorum scire nihil aliud esset, quàm reminiscentia, quod absurdum est, cum notum sit dari scientiam, & novam cognitionem, quæ reminiscentia non est. *Tertiò*, ratio, quam Platonici adducunt, nullius est momenti, hæc est, quia eadem causa redeunte idem

quoq;

quoq; effectus redit; completa autem circulatione octavæ Sphæræ corpora cœlestia, redibunt ad eundem situm, & eundem numero motum resument, quem priùs fecerant, consequentèr eundem numero effectum producent. Hæc ratio, inquam, nullius est momenti, imò falsa, quia cum ab Astrologis sit observatum patenter varios esse motus cælestium orbium, sequitur
12 necessariò ex eorum varietate non posse ad eundem situm, locum, & aspectum redire, ex Clavio cap. 1. Sphæræ Vers. De periodis motuum. Adde, quòd ad identitatem effectus non sufficit eadem causa, sed prætereà eadem materia; experientia autem constat, quòd materia non semper remanet eadem, sed mutatur, dissipatur, & in varios situs divisa dispergitur, sicut vita hominis, quæ numquàm in eodem statu permanet, ut dicit Job, sed continuò fluit.

13 Alii negant, individuum corruptum idem numero redire posse, non solùm naturalitèr, sed etiam supernaturalitèr, & hic fuit error, & hæresis Stoicorum, & Sadducæorum, qui posuerunt animam mortalem, & resurrectionem dixerunt impossibilem, Tertul. de præscript. Hæret. cap. 7. Vide Prateolum in suo Elenchorum, in quo quamplures hujus erroris sectatores refert V. Resurrectio.

14 Sadducæi negantes resurrectionem mortuorum cum Christo disputaverunt, ut legitur Matth. 22. 23. *In illo die accesserunt ad eum Sadducæi, qui dicunt, non esse resurrectionem, & interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater ejus uxorem illius, & suscitet semen fratri suo; erant autem apud nos septem fratres, & primus uxore ducta, defunctus est, & non habens semen, reliquit uxorem fratri suo; similitèr secundus, & tertius usque ad septimum; novissimè autem omnium, & mulier defuncta est. In resurrectione ergò cujus erit de septem uxor? omnes enim habuerunt eam.* Hoc est argumentum illorum, qui negabant resurrectionem. Dicta lex Moysis habetur in Deuter. cap. 25. num. 5. ad 10. Septem ergò fratres successivè eandem mulierem in uxorem duxerunt, fuit ergò sterilis, dum cum sex primis semen non habuit, in resurrectione cujusnam erit uxor? Respondit Christus: *Erratis nescientes scripturas, nequè virtutem Dei; in resurrectione enim nequè nubent, nequè nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cœlo.* Post diem judicii cessabit generatio, undè deinceps non erit necessarium matrimonium, consequentèr non erit opus illi mulieri quærere virum suum, ligamen enim matrimonii solvitur morte, itaut si conjugati jam defuncti resurgerent, non essent amplius tales, sed fornicarii, si copulam haberent ad invicem, nisi novo matrimonio denuò conjungerentur, nam matrimonium morte solvi-
15 tur, *Paulus 1. ad Corinth. 7. 19. ad Roman. cap. 7. 2. & seq.* Christus vocat illos errantes, & ignorantes scripturas, & virtutem Dei, nam non legerant in lib. 3. Regum 17. ubi narratur quod Elias mortuum resuscitavit
16 hoc modo, nu. 20. *Clamavit ad Dominum, & dixit: Domine Deus meus etiam ne viduam, apud quam* ego

ego attunque sustentor, afflixisti, ut interficeres filium ejus; & expandit se, atque mensus est super puerum tribus vicibus; & clamavit ad Dominum, & ait: Domine Deus, revertatur obsecro anima pueri hujus in viscera ejus. Et exaudivit Dominus vocem Eliæ, & reversa est anima pueri intrà eum, & revixit. Tulitque Elias puerum, & deposuit eum de Cœnaculo in inferiorem domum, & tradidit matri suæ. Et ait illi: En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad Eliam. Nunc in isto cognovi, quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum est. Mulier, cujus filius fuit resuscitatus ab Elia,
17 erat de Satephta Sydoniorum; hunc ejus filium dicunt Judæi esse Jonam de ventre Cœti liberatum, ut notat D. Aug. tom. 3. lib. 2. de mirabil. Sacræ Script. cap. 17. Prævia actio ad miraculosam resurrectionem fuit triplex expansio sui ipsius super puerum, sine qua de facto non contigisset miraculum; fuit enim conditio sine qua anima non fuisset reversa in corpus pueri. Signat autem ea triplex inclinatio Eliæ super puerum opera Sanctissimæ Trinitatis; nam Patris, & Filii, & Spiritus Sancti opera ad extrà, cujusmodi est operatio miraculorum, sunt indivisa, tribus personis communia, ut observat in hoc miraculo S. August. tom. 10. serm. 201. de temp. Elias autem ab ea vidua honoratur,
18 dum vocatur ab ea *vir Dei*; his enim tantùm conceditur gratia faciendi miracula, *vir* quidem dictus à virtute, & potestate faciendi miracula, quo nomine noluerunt appellare nuntii Ochoziæ 1. Reg. 1. sed dixerunt *Homo Dei, festina, descende*, neque enim credebant; ipsum posse liberare eorum Regem ab infirmitate.

19 Elisæus, ut legitur 4 Reg. cap. 4. à Deo impetravit filium Sunamitidi, quæ multo tempore stetit cum suo viro jam sene, quem mortuum revocavit ad vitam hoc modo, ut ibidem legitur sub num. 32. *Ingressus est ergò Eliseus domum, & ecce puer mortuus jacebat in lectulo ejus, ingressusque clausit ostium super se, & super puerum, & oravit ad Dominum, & ascendit, & incubuit super puerum, posuitque os suum super os ejus, & oculos suos super oculos ejus, & manus suas super manus ejus, & incurvavit se super eum, & calefacta est caro pueri. At ille reversus deambulavit in domo semel, huc, atquè illuc; & ascendit, & incubuit super eum; & oscitavit puer septies, aperuitque oculos.* Post hæc vocavit Sunamitidem per Giezi servum suum, qui non potuerat cum baculo Elisei restituere illum ad vitam, ut filium suum tolleret jam vivum. Propheta fecit multa, in resuscitatione hujus pueri; nam *Primò*, oravit ad Dominum, à quo petiit gratiam, ut fecit etiam Elias ejus magister. *Secundò*, incurvavit se super eum, & calefecit carnem ejus, quasi disponendo eam ad receptionem animæ. *Tertiò*, semel deambulavit in domo, quasi expectans gratiam à Deo. Demùm iterùm incubuit super eum, & statim oscitavit septies, & aperuit oculos.

20 Sed hinc oritur difficultas, sub quanam ex dictis actionibus, Deus reunivit animam corpori pueri defuncti? Crederem Deum ad vitam puerum revocasse statim ac secunda vice incubuit super eum, nam per oscitationem, & ape-

& aperitionem oculorum, quæ ſunt actiones vitales viventium, probatur puerum fuiſſe tunc vivum; non enim mortuus oſcitat, nec aperit oculos; poteſt verò caro mortua caleſieri ab extrinſeco, quod non arguit vitam, cum non talis calefactio ſit actus vitalis.

21 . Eliſeus, ut legitur eodem 4. Regum 13. 21. tanti meriti fuit apud Deum, ut ad tactum oſſium ejus mortuus revixerit: *Quidam autem ſepelientes hominem, viderunt latrunculos, projecerunt cadaver in ſepulchro Eliſei, quod cum tetigiſſet oſſa Eliſei, ſurrexit homo, & ſtetit ſuper pedes ſuos.* Surrectio, & ſtatio ſuper pedes demonſtrat miraculum. Imò ſola ipſa ſurrectio ſufficienter videtur miraculum probare, quia nullus mortuorum ſtar in pedibus ſuis, ſed jacet, vel adhæret ſolido. Mortuus igitur probatur reſuſcitatus, vel cum ſe ſolo ſinè alterius adjutorio ſe erigit in pedes, vel etiam jacens ſe movet, loquitur, vel manducat, oſcitat, aperit oculos, vel quemcunque alium vitalem actum facit.

22 Ex allatis miraculis Eliæ, & Eliſei de reſurrectione mortuorum apparet; quàm rectè Chriſtus dixerit Sadduceis: *Erratis ignorantes Scripturas*, quæ ſcilicet verba faciunt de mortuis reſuſcitatis à prædictis ſanctis in virtute Dei, cui omnia ſunt poſſibilia.

23 Nonnulli etiam Catholici, quos refert Meldulenſis *diſp. 5. de Gener. num. 154. Verſ. Secunda opinio*, negant, ullum individuum, excepto homine, idem numero redire poſſe, etiam per ſupernaturalem potentiam, conſequenter Deum non poſſe revocare ad vitam aliquod animal irrationale, & ſic tollitur miraculum factum à S. Silveſtro, de quo ſupra ſub num. 6. & ab aliis ſanctis.

24 Sed errant, quia ſicut reſurrectio in mortuis hominibus non implicat, ita neque in brutis reſtitutis ad vitam in beneficium ipſorum hominum; nec obſtat diſcrimen, quòd hominis mortui remanent materia, & forma, anima ſcilicet, quæ eſt immortalis, ac proindè non implicat eas à Deo denuò reuniri, ſicut implicat hæc reunio in brutis, quorum animæ ſunt corruptibiles; nam Deus non minus potens eſt in revocando ea, quæ fuerunt, quàm ea, quæ numquam fuerunt, ſed his tribuit eſſe, ergò à fortiori eis, quæ aliquando fuerunt, cum minor virtus in his requiratur.

25 Demùm nonnulli concedunt regreſſum ejuſdem etiam naturaliter, ac proindè per hoc videntur tolli ſimpliciter miracula, nam probant *Primò* ex Eccleſ. 1. 9. *Quid eſt, quod fuit? ipſum quod futurum eſt? quid eſt quod factum eſt? Ipſum, quod faciendum eſt. Nihil ſub ſole novum. Nec valet quiſquam dicere: Ecce hoc recens eſt; Jam enim præceſſit in ſeculis, quæ fuerunt antè nos.* Hæc enim auctoritas planè probat ſententiam Platonicam, quòd præterita redeunt ſtatutis temporibus, conſequenter reſurrectio mortuorum fit ſecundùm curſum naturæ, & non præter illius ordinē, & miraculosè.

26 Contrà eſt, quia ibi textus intelligendus eſt, quòd eadem redeunt ſecundùm ſpeciem, & genus, non ſecundùm numerum; quia individua ſecundùm naturæ curſum generativum eadem numero non redeunt, ſub ſole ergò nihil eſt novum, ſed quod eſt fa-

ctum, est ipsum futurum, quò ad speciem; nam in creatione mundi productæ fuerunt omnes rerum species, adeò quòd novæ, nec recentes ampliùs fiunt, ut tradunt Theologi cum D. Thoma part. 1. q. 73. art. 1. ad 3.

27 Secundò probant, quia aqua divisa in plures partes seipsam reunit, & fit eadem numero aqua, ut ante erat, ergo idem dici potest de aliis rebus; & sic anima rationalis ipsa potest se reunire suo corpori, ad quod habet naturalem inclinationem, quam non perdidit per eam separationẽ.

28 Contrà est primò, quia in reunione diversarum partium aquæ admittitur id naturaliter, quia nihil in ea corruptum fuit, sed tantùm facta divisio quantitatis, quę corruptionem non arguit, ideò mirum non est, si redeunt in unum per ablationem divisionis; in corruptis autem non fit reunio secundùm naturam, quia non datur agens naturale sic reuniens, cum reparare non possit corruptum. *Secundò* dici potest, eandem non redire unionem, quia regulariter non reunitur eodem modo, quo erat prius unita. *Tertiò* id negari potest absolutè ab iis, qui tenent cum Scotistis quibusdam totum esse quandam tertiam entitatem; undè divisa aqua, destruitur illa tertia entitas, quę certè naturalitèr redire non potest, dum non est.

29 Tertiò probant, quædam corrupta redeunt, & viribus naturæ reuniuntur, ut patet experentia in auriculis, & naso præcisis, quę partes reuniuntur, & canonicis medicationibus reviviscunt, sicut antequàm præciderentur.

30 Contrà est, quia in animalibus animam habentibus divisibilem, auricula arte conjuncta, non informatur, nec vivificatur antiqua anima, sed nova, ideò non est eadem numero. In homine verò redit eadem pars præcisa, quia non obstante præcisione, & posita ea aglutinatione, anima se extendit ad eam vivificandam.

31 Nec dicas, ergò quòd Christus restituerit auriculam Malco præcisam à Petro Lucæ 22. 51. *Et cum tetigisset auriculam ejus, sanavit eum* non fuit miraculum. Nec sanctus Antonius miraculosè tibiam restituit ei, qui sibi eam amputaverat. Nec Sanctus Franciscus miraculum fecit, cum vas contritum integrum restituit cuidam mulieri devotæ illius; & divisum vomerem conjunxit, & solidavit cuidam aratori lib. 3. Cronicor. cap. 18. par. 1. in fine.

32 Quia respondetur, ea vera fuisse miracula, quia sinè aliquo remedio sancti Dei, solo Crucis signo, & incontinenti restituerunt membrum præcisum, & rem confractam, natura autem non sic operatur, sed mediàtibus remediis.

33 Quartò probant, quia identitas numerica effectus dependet ab eadem causarum combinatione, & influxu secundùm Aristotelem 8. Metaph. cap. 11. & 12. & lib. 12. cap. 11. ubi dicit, quòd si eadem materia, & agens idem permaneant, eundem ab illis produci effectum; sed quandoq; redeunt simul eædem causæ cum eisdem circumstantiis, licèt non redeat idem tempus, quod non est necessarium ad identitatem numericam effectus; ergò idem effectus numero naturalitèr reproduci potest, ejisdem existentibus causis.

34 Contrà est, quia non obstante

ea

ea combinatione, causæ adhuc
dicuntur indifferentes ad plures
numero effectus, ac proindè à
Deo determinandæ sunt. Aristo-
teles autem loquitur de identitate
specifica, non autem de numerica.
35 Quintò probant experientia
muscæ, quæ suffocata in aqua re-
vivíscit exposita soli, vel in ci-
nere tepida involuta, modò non
fuerit læsa in organis, ut tradit
Lucianus Philosophus relatus à
Meldul. disput. 5. De Gener.
nu. 175. ubi hoc, & præceden-
36 tia argumenta resolvit.
Contrà est, nam concessa ea
experientia, non eadem numero
redit musca, sed alia, nec mi-
rum, quia similia animalia faci-
lè recipiunt esse ex putri mate-
ria, calore solis operante. Vel dic
reverà eandem muscam non re-
renasci, sed eam consopitam recu-
perare vires debilitatas, non extin-
37 ctas per submersionem in aquam.
Est ergò articulus de fide, quòd
datur resurrectio mortuorum; non
solùm generalis in die judicii, sed
etiam particularis, ut probatum
fuit suprà; & confirmatur, quia
resurrectio, seù quòd idem jam
destructus redeat effectus non
repugnat, neque ex parte Dei,
neque ex parte ipsius effectus.
Non ex parte Dei, quia semper
est idem, & omnipotens, atquè
immutabilis. Ex parte creaturæ
38 non apparet implicantia, quia in
esse possibili erat creabilis, ergò
si post creationem, & productio-
nem corrumpatur, seù annichile-
tur, adhuc remanebit cum illa
natura creabilitas; nam utrum-
què non esse, scilicèt antè crea-
tionem, & post annihilationem
est ejusdem rationis, & conditio-
nis, ergò sicut antè creationem
poterat à Deo creari, ità & re-
creari post annichilationem; ea-
dem enim res est in creatione, &
recreatione, ut patet, cum utrius-
39 que sit eadem essentia. Prætereà
non magis distat impossibile à
possibili, quàm possibile ab im-
possibili, cum distantia mensure-
tur eisdem extremiti; sed per
nullam potentiam impossibile fie-
ri potest possibile, cum impli-
cant in terminis, ergò per nullam
potentiam possibile potest fieri
impossibile, ergò si est possibile,
à Deo reduci potest ad actum.
Alia vide apud præcitatum Mel-
dulensem.
40 Sed opponunt prędictis primò
illud axioma. Ad præteritum
non est potentia, ex Arist. 6. Æth.
cap. 2. hoc solo privatur Deus,
ingenita facere, quæ facta sunt;
si enim faceret præsens, quod
præteritum est, illud denuò pro-
ducendo, præteritum faceret, non
præteritum, quia quod est præ-
sens, non est præteritum, cum hęc
simul esse non possint; ergò idem
numero reproduci non potest,
consequentèr non est dabilis re-
surrectio mortuorum.
41 ℞. Ad præteritum non dari po-
tentiam negativè, seu redupli-
cativè, hoc est, ut id, quod aliàs
fuit, non fuerit; dari verò posi-
tivè, & specificativè, hoc est,
quòd aliàs fuit, iterùm sit futu-
rum. Et sic sequitur, præteri-
tum non esse præteritum, respe-
ctu temporum, utiquè respe-
ctu reproducti, nam aliàs fuit
præteritum, nunc verò præsens,
sicut aliàs fuit etiam præsens rela-
tivè ad præcedentem præsentiam,
nunc non existentem, sicut exi-
stit præsens. Datur ergò potentia
non ad præteritum tempus, quod

non revocatur ad esse, sed ad rem præterito tempore corruptam, ut modò sit, sicut aliàs fuit.

Opponunt secundò, quòd res
42 reproducta haberet duplex esse, & duplicem durationem, & existentiam, quia coexisteret duobus temporibus inter se distinctis, quod repugnat, quia tunc non esset eadem res, sed duæ res.

℞. Sicut unica est essentia rei
43 respectu sui ipsius productæ, & reproductæ, ita unica est existentia, & intrinseca duratio respiciens duo tempora, quæ sicut non diversificant essentiam rei, ita neque dicunt duas existentias, & durationes, dum utrisque tempus est extrinsecum.

44 Opponunt tertiò, reproductio repugnat identitati, & unitati rei, quia ponit numerum quem negat identitas, & unitas, ergò implicat eandem numero rem reproduci.

45 ℞ Numerum non poni in ipsa re, sed in tempore extrinseco, secundùm differentias præteriti, & præsentis; ideò reproductio non repugnat unitati rei, sed temporis tantùm unitati, cum sit duplex, ipsa verò res unica unitate suæ essentiæ numericæ.

46 Opponunt quartò, quia identitas effectus pendet ab entitate actionis, nam actiones distinguuntur per terminos, & è contrà; nam ambo ad invicem identificantur, ex 3. Physic. tex. 47. Sed Deus non potest eandem actionem reproducere, quia non potest efficere eundem motum, nec tempus, à quibus pendet unitas actionis ex lib. 5. Physic.

47 ℞. Falsam esse majorem, & minorem. Ratio ejus est, quia idem effectus potest esse terminus diversarum actionum, & etiam agentium conjunctim sumptorum, ut probat Meldul. disp. 8. Physic. q. 3. art. 1. & disp. 5. de generat. num. 159. ad hoc 4. arg. ubi etiam negat minorem, quia eadem actio productiva est etiam conservativa rei permanentis, ac proindè eadem est actio numero, & tempus diversum. Vel dic cum Scoto in 2. dist. 20. q. 2. quòd ut aliquis effectus dicatur unum numero, sufficere, si habeat eandem numero materiam, & formam, undè in resurrectione mortuorum resurgent omnes, sicut erant, dum mortui sunt, nempè cum eadem materia, & anima rationali; esto actio reproductiva esset alia ab actione primò productiva, cum tale exercitium transeat, nec sit de ratione termini producti.

48 Opponunt quintò, quia res in sua reproductione non inciperet per primum esse, eò quòd anteà habuerat esse, nec per non ultimum esse ob eandem rationem; ergò implicat reproductio, cum
49 nullo modo reincipiat.

℞. Reproduceretur per unum ex illis, non simpliciter, nec absolutè, sed relativè ad primam productionem; ex hoc enim dicitur reproductio, & non productio, quæ relationem aliquam non dicit.

50 Opponunt sextò, quia tempus medians inter corruptionem, & reproductionem divideret, & diversificaret reparatum à corrupro, consequentèr non esset idem, quod fuit corruptum, sed diversum.

51 ℞. Tempus intermedians reproductum non dividit in sua entitate

tate

tate à corrupto, sed ipsum tempus patitur hanc divisionem, quæ ad ipsum refertur, non ad ipsam rem, sicut idem homo in pluribus locis simul existens nullam patitur in sua entitate divisionem, sed loca ipsa, in quibus est, inter se divisa, & distantia.

52 Opponunt septimò, quia Deus per suam liberam voluntatem modò plus non potest facere, quàm si necessariò ageret; sed si ageret necessariò, & interrupta actione, non posset reproducere ampliùs eundem effectum. Et id suadetur; nam ex hypothesi si Pater in divinis interrumperetur à sua actione, qua necessariò producit Filium, non ampliùs eundem generaret, sed alium, si iterùm generaret.

53 ℞. Verum quidem est, quòd Deus per liberam voluntatem plus operari potest, quàm per necessariam actionem, quia est ad plures effectus, hæc verò ad determinatos; hinc tamen non infertur interruptam actionem redire non posse, & supposita ea hypothesi non alius Filius, quia est impossibilis, sed idem omninò generaretur.

Sed hæc sufficiant ad præsens institutum, ex quibus constat, resurrectionem hominum, & etiam reditionem animalium, & vegetantium, licèt corruptorum, esse possibilem, & non implicare, neque respectu Dei, neque respectu ipsarum rerum, quia ut dicit

54 S. Paulus ad Rom. 4. 17. *Deus vivificat mortuos*, idest homines restituit ad vitam, *& vocat ea, quæ non sunt, tamquàm ea, quæ sunt*. Deus ergò nullam facit differentiam inter ea, quæ corrupta sunt, & inter eadem existentia; sua enim omnipotentia facit reviviscere corrupta, sicut eadem vocavit antè corruptionem ad esse. Nec obstat, quod dicunt nonnulli, eundem numero effectum exigere eandem numero actionem, quia actio importat rem ipsam in fieri, si ergò hoc fieri est diversum, non potest factum esse; & terminus esse idem; sed actio præterita agentis naturalis redire nequit eadem numero, quia non adest idem motus, idem tempus, à quibus pendet unitas

55 actionis. Quia respondeo, falsum esse unitatem effectus dependere ab eadem numero actione, cum idem à diversis actionibus provenire possit: ut dixi etiam suprà, & prætereà falsum quoque est, eandem actionem dependere à motu, & tempore eisdem; cum manifestum sit actionem eandem productivam, & conservativam manere, & motum, atque tempus continuè variari; & non esse idem.

56 Notandum est, resurrectionem mortuorum non solùm cedere in beneficium eorum, qui resurgunt, verùm etiam contingere in utilitatem aliorum. Produco duo miracula, unum sit de S. Stanislao Episcopo, & martyre in ejus lect.

57 5. die 7. Maii: *Erat tùm Poloniæ Rex Boleslaus, quem graviter offendit, quòd illius notam libidinem publicè arguebat. Quare in solemni conventu Regni Stanislaum per calumniam in judicium coram se vocari curat, tamquam pagum occuparet, quem Ecclesiæ suæ nomine coemerat. Quod cum neque tabulis probare posset, & testes veritatem dicere timerent, spondet Episcopus, se Petrum Pagi venditorem, qui triennio ante obierat, intrà tres dies in judicium addu-*

adducturum. Conditione eum risu accepta, vir Dei toto triduo jejuniis, & orationi incumbit, ipso sponsionis die, post oblatum missæ sacrificium, Petrum è sepulchro surgere jubet, qui statim redivivus Episcopum ad regium tribunal euntem sequitur; ibiq; rege, & cæteris stupore attonitis de agro à se vendito, & pretio ritè sibi ab Episcopo soluto testimonium dicit, atquè iterùm in Domino obdormivit. Impius Rex iracundia furens Sanctum Episcopum celebrantem obtruncat. Homo igitùr pro homine resurgit divina visione, & restificatione deposita, obiit iterum in Domino.

Etiam animalia in vitam revocantur pro beneficio hominum, & non tantùm homo pro homine, ut legimus, nam Joannes Tamayus Salazar tom. 3. sui Martyrologii Hispani ad 12. Maii in vita S. Dominici Calciatensis confessoris Eremitæ refert sequens admirabile miraculum, his, verbis.

58 *Ibant conjuges pii Compostellam, & trahebant pietatis suæ Comitem filium forma liberali juvenem. O ut periculosè Castitas peregrinaris! ad S. Dominici Calciatensis urbem perveniunt; hospitis filia oculis capta adolescentis capere etiam ipsum nititur. Evadit hic amoris laqueos, sed non odii. Subdolą enim inter sarcinulas Castissimi juvenis argenteum craterem condit, & abeuntem de furto accusat. Damnatur, ducitur, & in furcâ tollitur, sed non moritur innocentia. Dum enim mœsti parentes iter relegunt, dum egrè & pedes trahunt, & animas senectutis Scipione filio amisso, dum frui illos vel pendentis aspectu juvat, ecce ab infelici arbore filius: quid vivo lacrymis filio parentas mater? Vivo, B. Dominico subtollante: idest judici dic, ne damnare pergat, quem mors absoluit. Vix hæc ille ad matrem, cum mater hoc ad judicem refert mensæ accumbentem. Hic, tàm scilicèt filius tuus vivit, quàm assus hic cum gallina sua gallus, qui lautus, unctusque sepulchrum stomachum expectat. Jam carpere parabat cum gallus, & gallina in vitam se erigunt, innocentiæ victrici alis applaudunt, gallus etiam penna canit. Ergò damnat seipsum judex, & innocentem missum facit. Volucrum verò proles posthuma etiam hodiè plumas suas cum laudibus S. Dominici Calciatensis in omnem orbem spargit, nunquàm omnes, licèt tot quotidie evellicunt, evellendas.*

59 B. Franciscus vulgariter Cichus Pisauriensis Tertii ordinis S. Francisci habebat gallum pro suo solatio, & dum ægrotaret, occisus fuit, admiratus, quòd non sentiret ejus cantum, quo servum Dei singulis ferè horis excitabat ad divinas laudes, interrogavit Fratres, cur gallus ampliùs non cantaret, responderunt, esse occisum, & jam implumem factum, ut coquatur pro eo Dixit ægrotus: Afferte mihi gallum, quem injustè occidistis monitorem meum ad horas diurnas, & nocturnas solvendas, ad quem antè se delatum, & implumem, & habentem in suis manibus dixit: Galle tecum iniquè actum est, tu me à somno mortis imagine vocabas ad vitam, ego Deum deprecor, ut tibi nunc vitam sublatam restituat. His dictis plumis, & vita resumptis volando cæpit cantare, ut antea solebat. Ex vadingo tom. 3. ad annum 1350. num. 12.

MEDITATIO XIII.

De Miraculosa Apparitione Sanctorum.

1 *Apparere est ab alio videri.*
2 *Miraculosus effectus Apparitionis contingit primò per Spiritus.*
3 *Secundò per corpus in pluribus locis.*
4 *Deus apparet hominibus, & quomodò non videtur ab eis.*
5 *Non apparet itaut videatur ejus essentia, sed aliquod corpus.*
6 *Angelus format sibi corpus, & in eo movetur, & loquitur.*
7 *Sed id accidit miraculosè Dei jussione.*
8 *Pari modò anima separata format corpus, & illud movet.*
9 *Sed miraculosè Deo ordinante.*
10 *Moyses vidit Deum facie, ad faciem.*
11 *Et non in enigmate, sed palàm ore ad os loquendo.*
12 *Nullus oculus corporeus Deum umquàm vidit.*
13 *Deus non assumit corpus, sicut Angelus, & anima.*
14 *Deus per Angelos apparet, & loquitur.*
15 *Moyses loquebatur cum Deo facie ad faciem, hoc est, intellectu.*
16 *Angeli, & Animæ assumunt corpora aerea.*
17 *Nec tunc cum apparent, deserunt Paradisum.*
18 *Samuelis excitati hystoria narratur.*
19 *A Deo, non à Pithonissa resuscitatur.*
20 *Apparitiones Sanctorum dicuntur visiones ex parte apparentium.*
21 *Transfiguratio Christi miraculosa.*
22 *Sancti Benedictus, & Franciscus visi in paradisum volantes.*
23 *Felix III. vocavit in Cælum Tharsillam neptem suam.*
24 *Cum Leone Papa Sanctus alius Pontifex apparuit contrà Attilam.*
25 *Theodosius Rex impius visus demergi in ignem Liparitanum.*

MEDITATIO XIII.

1
Ille dicitur apparere, qui se ponit in conspectu aliorum, ut ab illis videatur talis qualis apparet. Is autem actus apparitionis est naturalis in apparente corporeo, quod videntium terminat visionem, hujus autem potentiæ objectum; est corpus coloratum, hoc est, illuminatum, sine enim lumine nihil videri potest.

2 In duobus autem casibus effectus apparitionis dicitur miraculosus. Primo, cum Spiritus, nempè Deus, Angelus, & Anima separata appareret, non quidem in seipsis, quia spiritus oculo corporeo videri non potest, sed in specie corporis, nam

nam non possunt apparere corporaliter, nisi in assumptis corporibus, ad hunc finem efformatis, & Deus non jubet hujusmodi apparitiones, nec eas ordinat, nisi ad aliquem finem, ideò non apparent Angeli, nec animæ separatæ, ut appareant, & videantur, sed ut in ea apparitione aliquid operentur; nam Angelus Gabriel Mariæ apparuit eidem nuntians incarnationem Verbi, Raphael Tobiæ, ut comitaretur filium suum eundo, & redeundo uxore ducta. Apparitiones ergò ejusmodi sunt miraculosæ, tum quia insolitæ, tum quia raræ, tum quia à solo Deo procedunt; neque enim Angelus, neque anima separata comparent hominibus, nisi Deo præcipiente.

3 Secundo contingit miraculosa apparitio, cum idem corpus humanum vivum in uno loco naturaliter existens, non derelicto, apparet in alio distanti loco ex Divina virtute, ut id contigit multis servis Dei, dum in hoc sęculo vixerunt, sancto Ambrosio, qui interfuit funeri S. Martini; S. Francisco apparenti in Capitulo Arelatensi suis Fratribus; S. Antonio Concionanti in uno loco, & in alio cantanti Alleluja in missa, ut refert Vading. tom. 1. ad annum 1231. num. IV. Certum autem est, quòd idem corpus numero non potest simul reperiri naturaliter in pluribus locis, ergò si appareat, id erit miraculum.

Dices primò, quod respectu Dei non potest dari miraculum in apparitione, quia Deus nulli apparet, cum ab aliquo non sit visibilis, nam Exodi 33. 20. *Non videbit me homo, & vivet.* Joan. 1. 17. *Deum nemo vidit unquam*. Quare si non est objectum visibile, nulli apparere potest, consequenter nec in hoc dari potest miraculum, dum ejus subjectum dabile non est.

4 ℟. quod Deus apparuit hominibus, nam dicitur id expressè Genes. 12. 7. *Apparuit autem Dominus Abram*. iterùm cap. 17. 1. & alibi sæpe fit mentio, quòd Deus multis Patribus apparuit, Jacob enim Genes. 32. 30. *Vidi Deum facie ad faciem*, idem testatur. Ideò hoc existente vero, verum quoquè erit miraculum. Quoniam autem apparitio Domini duplex spectari potest, *primò*, quòd ipse apparuerit hominibus repræsentando oculis

5 eorum immediatè suam essentiam, & in hoc sensu intelliguntur præfatæ scripturæ, quòd scilicèt nemo unquàm in hoc sęculo vivens vidit oculo corporeo Deum, id enim est impossibile, quia inter rem spiritualem, & corporalem nulla est proportio, ideò potentia oculi corporea non recipit in se species visionis rei omninò immaterialis, quia talibus speciebus omninò caret. *Secundo*, Dominus in sacra Scriptura apparere hominibus non immediatè, sed mediantibus figuris, similitudinibus, & imaginibus corporeis seipsum homini repræsentans, juxtà illud Pauli 1. Corinth. 13. 10. *Videmus nunc per speculum in enigmate*, obscurè ergò Deus à nobis videtur dum se nobis repræsentat sub figura humana, in forma Rubi combu-

rentis

rentis, in columbæ ſpecie; ſub figura ergò corporali apparet, ut ſit objectum noſtris oculis proportionatum, quod humanam terminet viſionem.

Dices 2. Nec poſſe dari miraculum in apparitione Angelorum, quia nobis apparere non poſſunt, niſi in aſſumpto corpore, quod aſſumere poſſunt viribus propriis; nam illa formare poſſunt ex aere condenſato habentia membra non vera, ſed tantùm exteriùs apparentia ſub ſpecie verorum membrorum, *ex D. Thom. par. 1. q. 114. art. 1. ad 2. Becan. Cap. 1. de Angelis q. 16.* Quare cum formatio corporum, & in eis locutio non excedat eorum vires, ſequitur eorum apparitiones non eſſe miraculoſas, ſed naturales.

℞. Eſſe miraculoſas; eſto enim ipſi poſſint condenſare aerem & formare corpus aliquod non verè tale, in quo appareant; non ideò per hoc tollitur hujuſmodi apparitionibus ratio miraculi, cum ſint inſolitæ, & præter ordinem naturæ, non propria auctoritate, ſed ex divina ordinatione appareant hominibus, & locutio in eis non ſit naturalis, cum corpus aſſumptum ab illis, careat veris organis ad promendam vocem, & loquelam, & nihilominus ipſi articulatè loquuntur; ergò hæc ab illis præſtantur ex ſpeciali Dei juſſione, ac proindè miraculosè, cum non ſint actus vitales.

8 Dices 3. Animam rationalem nobis apparentem nullum facere miraculum in ſua apparentia, & locutione, quia ſicut Angelus formare poteſt corpus, ita & anima intra illud à ſe formatum, vel ab alio aſſumptum, exiſtere localiter, & loqui; habet enim talem virtutem ſibi innatam, neq; enim minoris virtutis eſt extrà proprium corpus, quod informabat, quàm dum erat in eo à ſe vivificato; ſicut ergò ſuum reale corpus naturaliter, & viribus ſuis movebat, ita & aliud non proprium movere poterit localiter, & ſecundùm locutionem; ergò in ejus apparitione, & locutione nihil eſt miraculi, cum naturaliter moveatur, & loquatur. Vide Scotum in 4. diſt. 10. q. 7. ex eo Meldul. diſp. 8. de Anima num. 27. & 32.

9 ℞. Sicut & de Angelis, quòd anima ſeparata hæc præſtare poſſit, non tamen hæc facit, niſi ex ſpeciali Dei juſſione, ſeu permiſſione, quod non caret miraculo, ut dicit S. Auguſt. tom. 4. de cura mortuorum Cap. 16. ubi, quòd S. Felix urbem Nolam defendit à Barbaris, ab incolis viſus mirabiliter, ibi: *Verùm iſta divinitùs exhibentur, longè aliter, quàm ſe ſe habet uſitatus ordo.* Et paulò infra ſubſtit. *Sed ideò potiùs intelligendum eſt, quòd per divinam potentiam martyres vivorum rebus interſunt, quoniam defuncti per naturam propriam vivorum rebus intereſſe non poſſunt.* Itaque apparitiones Angelorum, & animarum, & eorum locutiones non fiunt propria auctoritate, ſed ſolius Dei ordinatione, ideò ſunt miraculoſæ, quia nec ſunt actus vitales.

Mitto alias objectiones, ſeu potius errores antiquorum negantium immortalitatem animæ, & hæreticorum, qui licèt eam

admittant, negant tamen eas
apparere, asserentes esse dæmo-
num illusiones. Quia nihil pro-
bant, dum simpliciter docent er-
rores nulla ratione muniti. Vide
eundem *D. Aug. cit. Bellarminum
lib. 2. de Purgat. Cap. 8. Vers. Ve-
rissima, Delrium lib. 2. Magic. dis-
quis. q. 26.*

Occurrit difficultas super præ-
dictis. Dictum fuit Deum ho-
minibus apparere, & cum eis lo-
qui sub specie corporis, ut ab ho-
minibus videri possit oculis suis,
qui non nisi ob objecto corporeo
illuminato terminari possunt in
visione; dubitatur tamen, an ipse
Deus secundùm suam essentiam,
& entitatem sit intrà illud cor-
pus, sicut est Angelus, & anima
in assumptis corporibus; quæ
movent, & in ipsis loquuntur; an
verò id præstet per aliquem An-
gelum in assumpto corpore re-
præsentante Deum, qui dicitur
apparere, & loqui ibi. Videtur
Deus per seipsum immediatè lo-
qui in apparente corpore, imò
& sinè corpore apparere, & lo-
qui, ut clarè dicitur Exodi 33.
10 11. *Loquebatur autem Moyses fa-
cie ad faciem, sicut solet loqui ho-
mo ad amicum suum*. Facialis au-
tem locutio amici cum amico
est, cum immediata præsentia
utriusque personæ sinè aliquo me-
dio, figura, aut alia re interpo-
sita pro locutione extranea in-
ter loquentes, & id magis clarè
dicitur ab eodem Moyse Nu-
11 mer. 12. 8. *Ore enim ad os loquar
ei, & palàm, & non per enigma-
ta, & figuras Dominum video*.
Deus ergò est, qui immediatè
loquitur nullo corpore, nulla re
mediante inter ejus essentiam, &
personam, cum qua loquitur.

12 ℟. Deus nulli oculo corporeo
secundùm suam substantiam ali-
quandò apparvit; nec in assum-
pto corpore tectus apparvit, sed
semper in corporibus loquebatur
sensibiliter per Angelos.

13 Primum patet ex supradictis,
quia cum Deus sit substantia pu-
rissima spiritualis, non potest se
exhibere oculis hominum, qui
non spiritualiter, sed tantùm sen-
sibiliter possunt videre objecta
materialia, & corporalia, juxtà
dicta superiùs.

14 Secundum, quòd Deus non
tegatur, nec assumat corpora, si-
cut Angelus, & Anima, proba-
tur, quia cum Deus sit immensus
ex sua natura, & essentialiter, Ba-
ruch. 3. 25. *Magnus est, & non
habens finem, excelsus, & immen-
sus*. Non potest se constituere in
aliquod corpus limitatum, & men-
sura terminatum. Confirmatur,
quia Deus est ubiquè per essen-
tiam, præsentiam, & operatio-
nem, quia omnia creat, videt, &
gubernat, ut docent S. Patres
cum D. Thoma par. 1. q. 8. art.
3. ergò non potest se restringere
in corpus aliquod, in quo assu-
mens dicitur esse definitivè, ut
Angelus, & Anima.

15 Tertium, quòd Deus per An-
gelos appareat hominibus, & illis
paritèr loquatur, expressè colli-
gitur ex Sacra Scriptura, nam Act.
7. 53. dicitur, quòd Hæbrei rece-
perunt legem in dispositionem
Angelorum. *Qui accepisti legem in
dispositione Angelorum*. Ad Hebr.
2. 2. *Si enim, qui per Angelos di-
ctus est, sermo factus est firmus*, Ad
Galat. 3. 19. *lex ordinata est per
Angelos in manu mediatoris* idest
Moysis, qui illam dedit populo
Judęorum, In libro autem Exodi
cap.

cap. 31. 18. & in Deuter 9. 10. & 10. 1. nulla fit mentio de Angelis, sed tantùm de Deo, & tamen locis citatis expressè dicitur quòd lex data est per Angelos, insinuare volens, quòd Deus immediatè non loquitur homini, sed per Angelos suos, quòd enim facit per Angelos, per seipsum facere dicitur, secundùm vulgatum legis; itaque Deus per Angelum dedit legem Moysi, & Moyses eam populo promulgavit. Ita omnes cum D. Thom. 1. 2. q. 98. art. 3. Confirmatur, qui à mysterium Incarnationis per seipsum Deus non tractavit, sed per Angelum Gabrielem, & tamen erat res maximè momenti. Deus ergò nulli loquitur immediatè, sed per Angelos, qui dicuntur nuntii ejus ad homines.

16 Ad auctoritates superiùs allatas respondet ad primam quidem S. August. tom. 9. lib. 4. de Symbolo ad Cathecum. cap. 3. quòd Moyses videbat Deum facie ad faciem, oculis scilicèt mentis, & non oculis corporeis. Quod idem respondetur pro alia auctoritate, qua dicitur, quòd Moyses loquebatur ore ad os cum Deo, & non per enigmata, est id per os intellectuale mentis, & non per enigmata, hoc est, per oculum corporeum, quo Deus non potest videri immediatè, & secundùm suam substantiam, sed tantùm in enigmate, hoc est, in corpore, in quo loquitur per Angelum. D. Thom. 1. 2. q. 98. art. 3. dicit, quòd Moyses vidit Deum facie ad faciem, secundùm opinionem populi, qui ita putabat. Sed displicet, quia verba textus præsertim secundo loco relata, sunt ipsius Moysis dicentis de se *Ore enim ad os loquor ei*, non erat ergò opinio vulgi, sed ipsius Moysis assertio, qui sciebat, quid diceret.

Dubitari potest, cujusnam naturæ sint corpora per Angelos bonos, & animas separatas assumpta ex divina ordinatione.

Quamvis non repugnet eis assumptio corporum propriorum alicujus hominis jam defuncti, tamen eorum status, & conditio non permittit eorum assumptionem, indecens enim est, & valdè incongruum, ut ingrediantur corpora fœtida, & vermibus scatentia, ideò corpora aerea à se formata, dicuntur assumere, quia per ea sufficientèr, & rectè, ac completè fungi possunt officio, suo, ad quod à Deo mittuntur. Ita Delrius lib. 2. q. 26. sect. 22. Vers. Sed instabis.

Sed major difficultas oritur, an Angeli scilicèt, & Animæ beatæ, dum nobis apparent, deserant locum Paradisi, in quo sunt?

17 ℟. Non deserere Paradisum, quia Christus apparet hominibus absque desertione Cœli, Act. 3. 21. *Quem oportet quidem cœlum suscipere usquè in tempore restitutionis omnium*. Ergò idem dicendum de Angelis, & Animabus, & quidem à fortiori, quia si corpus Christi quandoquè descendit, & nobis apparet, cœlo non derelicto, dicetur utrobiquè esse circumscriptivè; ergò & spiritus, qui non circumscribitur, sed tantùm definitur, poterit faciliùs replicari in terra, cœlo non relicto. Confirmatur, quia Sancti adhuc viventes cum mirabilitèr apparent, non deserunt locum, in quo naturalitèr sunt, ex dictis suprà num. 3. ergò nec spiritus beati relinquunt Paradisum, quandò à Deo nobis mittuntur. T 2 Di-

Dices 4. Apparitiones, quæ nobis fiunt, non esse à Sanctis Spiritibus, scilicèt ab Angelis, & Animabus separatis, sed à Dœmonibus, qui homines decipiunt, ut ex multis Historiis legitur, ut retuli Medit. 2. num. 6. & colligitur ex 1. Regum 28. ubi per Pithonem mulierculam fingitur apparere Samuel; nam ibi dicitur,
18 num. 11. *Dixitque ei mulier, quem suscitabo tibi? Cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, & dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul. Dixique ei Rex: Noli timere, quid vidisti. Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitq; Qualis est forma ejus? quæ ait: Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul, quod Samuel esset. Et inclinavit se super faciem suam in terra, & adoravit. Dixit autem Samuel ad Saul: Quarè inquietasti me, ut suscitarer.* de qua re latè Delrius lib. 2. qu. 26. sect. 4. §. Octavò probatur.

19 ℟. Verum quidem esse, quòd Saul per Pythonissam magam tentavit excitare à mortuis Samuelem, biennio antè defunctum contrà Dei præceptum de non consulendo pythones, & divinos, ut sibi nuntiaret de exitu belli, & quid sibi agendum esset. Resuscitatio tamen Samuelis fuit tantùm à Deo, & non à Pythonissa, ut colligitur ex contextu verborum, ibi: *Dixitque ei mulier, quem suscitabo tibi? cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna*, quasi diceret, nondùm vocavi illum per incantationem, & apparvit. Tu me decepisti, non indiges meo carmine. A Deo ergò solo sinè Pythonissa revocatus fuit Samuel, ut Sauli prænunciaret malum finem belli, & exitium vitæ suæ, ut dicitur Eccl. 46. extremis verbis. Et id confirmatur per D. Thomam part. 1. q. 89. art. 8. ad 2. ubi dicit per divinam revelationem Samuelem apparvisse, & alibi cum D. Aug. tom. 4. lib. 2. ad Simplicianum q. 3. tom. 3. lib. 2. de mirabil. cap. 11. dicit, non Samuelem, sed Dœmonem in assumpto corpore apparvisse pro Samuele, quod probat ex illis verbis 1. Regum 28. 19. *Cras autem tu, & filii tui mecum eritis.* Saul autem cum filiis non transivit ad Limbum cum propheta Dei, sed ad Infernum, ut docent Sancti Patres; Samuel autem servus, & amicus Dei non perexit in Infernum; ergò ad verificationem illorum verborum *Cras eritis mecum*. Dicendum est, illa fuisse prolata à Dœmone, qui se fingebat Samuelem, cum quo Dęmone Saul cum filiis suis descendit ad Infernum. *Mecum eritis* interpretatur S. August. tom. 4. cit. quò ad conditionem naturæ, quia vos, & ego erimus mortui, non quò ad locum, quia vos descendetis in Infernum, & ego ad Limbum. Vide cap. Nec mirum 14. 26. q. 5.

20 Apparitiones dicuntur visiones ex parte videntium rem mirabilem; undè apparitio Christi in mysterio ejus transfigurationis fuit visio miraculosa oculis Petri, Jacobi, & Joannis; dicit enim, D. Thomas part. 3. qu. 45. art. 2. quòd ille fulgor in corpore Christi tunc apparens fuit miraculosus, cũ fuerit per modum passionis transeuntis, non permanentis, sicut beatis, & gloriosis corporibus, in quibus dos claritatis non est

quid

quid miraculosum illis competens ratione illius status gloriosi.

21 Visiones quoq; sanctarum animarum de hoc sæculo volantium in Paradisum sub specie lucis, stellæ fulgidæ, & aliis modis oculis corporeis, sunt miraculosæ, ex quo rarò eveniunt, & viribus naturæ, nec oculis corporeis animę separatæ videri nequeunt, nisi sub illis figuris ex speciali Dei gratia, quā facit ad consolationem videntium ex eorum meritis, & ad honorem ipsorum Sanctorum, qui speciales Dei amici facti sunt.

22 Profero exempla, nam anima S. Benedicti à duobus ejus monachis visa fuit ire in cœlum ornata pretiosissimo pallio, circum eam fulgentibus lampadibus, ut legitur in ejus lect. VI. 21. *Martii*. Anima quoque S. Francisci Patris nostri visa fuit à quodam ejus discipulo sub specie stellæ fulgidæ, candida nube in cœlum conscendere, ut legitur in lect. VI. diei octavæ illius in Breviario ejusdē ordinis. Sāctus quoque

23 Felix III. cujus corpus veneratur in nostra Ecclesia Sanctorum Cosmæ, & Damiani Romę, atavus Gregorii Papæ, apparuit S. Tharsillæ nepti, quam ad regna cœlestia vocavit, ut legitur in Martyrol. Romano ad 25. Februarii.

Aliæ apparitiones Sanctorum miraculosæ leguntur de nonnullis sanctis; nam Sanctus Leo I. Papa, ut legitur in ejus lect.

24 IV. dum divina eloquentia persuaderet Attilæ nuncupato flagello Dei, ut ab Italia regrederetur, qui Sanctissimo Pontifici obediens, reversus in Pannoniam, à suis interrogatus, quid esset, quòd præter consuetudinem tàm humiliter Romani Pontificis imperata faceret, respondit, se astantem quendam alium, illo loquente, sacerdotali habitu vestitum esse, sibi stricto gladio, minitante mortem, nisi Leoni obtemperaret.

25 Sanctus quoque Gregorius, ut legitur Lect. 3. Sancti Joannis Papæ, & martyris 27. Maii, scribit, quendam Eremitam vidisse Theodoricum Regem, inter dictum Joannem Papam, & Symachum patricium, quem idem occiderat, demergi in ignem Liparitanum, ut videlicet illi, quibus mortem attulerat, tamquam judices essent ejus interitus. Nulli dubium est, has apparitiones, & visiones esse vera miracula; transcendentes cursum naturæ ordinarium, cum Sancti præfati, uti in Paradiso cum Deo existentes, ex speciali ejus favore in terris apparverunt; ut Romam à bello præservarent, & ut essent judices contrà impiissimum Theodoricum condemnatum ad pęnas æternas.

MEDI-

MEDITATIO XIV.

An ratio miraculi locum habeat in Prophetiis?

1 *Prophetia à procul, & phanos idest à longè apparens.*
2 *Definitio prophetiæ.*
3 *Abscondita manifestantur per prophetiam.*
4 *Est circà præterita.*
5 *Est circà præsentia.*
6 *Magis propriè circà futura.*
7 *Videntes vocantur Prophetæ.*
8 *Prædicunt res non solùm bonas.*
9 *Sed etiam malas.*
10 *Prophetata excedunt vires Prophetantium.*
11 *Deus solus illuminat mentes Prophetarum.*
12 *Ministerio Angelorum, qui mediant inter Deum, & homines.*
13 *Prophetia pro miraculo habetur in Canonizandis.*
14 *Finis prophetiæ est ad utilitatem Ecclesiæ.*
15 *Dæmones, & mali homines prophetant.*
16 *Sed non verè, quia ipsi non illuminantur.*
17 *Nec revelationes quorumdam excedunt eorum intellectum.*

MEDITATIO XIV.

1 Prophetiæ nomen componitur à procul, & phanos, significans rem apparentem procul ab oculis, & intellectu nostro, quibus absconditur; ideò per prophetiam fit propè nos, & cognoscitur res nobis apparens.

2 Definitur autem prophetia, quòd sit prædictio rerum nobis absconditarum, præteritarum, præsentium, & futurarum, tàm bonarum, quàm malarum, excedentium virtutem humani intellectus, facta à Deo per illuminationem intellectus prophetantis ad utilitatem Ecclesiæ. Singula declarabo, ut ex earum explicatione cognoscatur, prophetiam habere rationem miraculi, nam excedit cognitionem naturalem à solo Deo infusam, & impressam intellectibus Prophetarum.

3 Dixi primò, quòd est prædictio rerum à nobis absconditarum, nam prædicuntur, ut de absconditis fiant apparentes hominibus per manifestationem prophetarum; & ex hoc colligitur in Prophetiis ratio miraculi, dum res absconditæ fiunt manifestæ, non naturalitèr, sed supernaturalitèr à Domino, qui illuminat

minat intellectum prophetantis.

4 Dixi secundò rerum præteritarum, nam prophetæ res præteritas omninò secretas, & absconditas intellectibus humanis, quas per se agnoscere non poterant, à solo Deo revelantur; undè cum Moyses scripsit librum Genesis, prophetavit rem præteritam, quia cognovit divina revelatione mundum in principio fuisse creatum, ex D. Gregorio super Ezechiel. apud D. Thomam 2. 2. q. 171. art. 3. Vers. sed contrà; ex hoc etiam Capite habetur miraculosa prophetia, quia nullus viribus intellectus naturalibus poterat id scire.

5 Dixi tertiò, prophetiam referri etiam ad res præsentes secretas, & absconditas incognoscibiles naturalitèr, ut secreta cordium, & alia, quæ de præsenti fiunt in absentia prophetantis; hoc modo Eliseus sciebat quæcunque faciebat ejus famulus, 4. Reg. cap. 5. num. 25. Daniel sciebat occultum somnium Nabuchodonosoris, Daniel. 2. 26. & S. Gregorius loco citato refert exemplum, & prima Corinth. 14. 24. ibi: *Si omnes prophetant, occulta cordis ejus manifesta fiunt*. Propheta ergò manifestans secreta cordis, facit miraculum, quia nullus intellectus creatus ea scire potest, nisi Deus ea sibi revelet.

6 Dixi quartò rerum futurarum, & in hoc magis propriè consistit ratio prophetiæ, ex quo est prædictio futurorum, quæ antequàm sint, à prophetis videntur,
7 qui ideò *Videntes* sunt appellati 1. Reg. 9. 9. *Venite, & eamus ad Videntem, qui enim propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns*. Ita dixit famulus Saul domino suo in itinere ad quærendum asinas, misso à Cis patre suo, S. Aug. tom. 2. Epist. 112. cap. 20. extremis verbis. Propheta ergò dicitur Videns, & prophetia Visio, non quia res prophetata oculis corporeis videatur, cum nondùm sit, sed oculis mentis ita repræsentatur, ac si esset præsens oculis corporis. Quis negabit tale miraculum, dum videntur præter ordinem naturæ ea, quæ nondùm sunt?

8 Dixi quintò, quòd prophetæ prænuntiant res bonas; quid melius, quàm prædictio Isaiæ prophetæ 7. 14. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium*, scilicèt Verbum incarnatum. Quæ prophetia mirabilior ista inveniri potest, quòd Virgo pariat, repugnans viribus naturæ? prophetia ergo miraculum est.

9 Dixi sextò, quòd prophetæ etiam mala prædicunt, ut pestem, famem, bellum, & c. Jerem. 1. 14. *Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ*. Prædicitur enim malum, ut homines retrahantur timore ejus à peccatis. Undè Isaia cap. 21. à num. 1. ad 5. dicit, visionem, quam habuit claram de Babilone, esse sibi positam in miraculum.

10 Dixi septimò prædictiones prophetarū excessisse vires mentium illorum, & quoruncunque hominum, quia secreta cordium, & futura contingentia naturaliter sciri non possunt, ergò si sciuntur, nonnisi miraculosè cognoscuntur per divinam manifestationem. D. Thom. 2. 2. q. 172. art. 1. ubi, quòd prophetia non est

est naturalis, ergò supernaturalis, & miraculosa.

Dixi octavò, prophetiæ cognitionem à Deo procedere, qui illuminat intellectùm ejus, qui prophetare debet, mediante ministerio Angelorum, qui sunt medii inter Deum, & homines, ex D. Thoma 2. 2. q. 172. art. 2. Undè ex causa productiva prophetiæ, qui est solus Deus sinè concursu prophetæ, qui tantùm illuminatur, ut posteà Dei populum doceat, colligitur, prophetiam non carere ratione miraculi. Confirmatur id, quia in canonizatione Sanctorum attenditur in illis donum prophetiæ connumeratum inter alia illorum miracula. Pro qua re vide Contelor. de Canonizat. Sanct. cap. 25. fol. 421.

Demùm finis prophetiæ est, ut populus Christianus instruatur, arguatur, reprehendatur, & illuminetur circa ea, quæ crediturus est, vel facturus est, & sic referuntur ad utilitatem Ecclesiæ.

Dices, prophetiam non includere rationem miraculi, quia dæmones, & homines mali prophetant, sed isti non possunt facere miracula saltem vera, ut dixi Medit. 2. 6. ergò prophetare non est miraculizare.

℟. Dæmones facere miracula ad deceptionem, non ad utilitatem Ecclesiæ, ut ibidem dixi, & de homine malo eadem Medit. 2. num. 55. qui facit miracula, sed non ad utilitatem propriam, cum careat gratia Dei, sicut faciunt servi Dei ad utilitatem Ecclesiæ, & propriam; undè cum veri prophetæ servi Dei prædicant Ecclesiæ, quæ ventura sunt, & non solùm illuminent fideles, sed etiam ipsi à Deo illuminentur, eorum prophetiæ habent rationem miraculi; Dæmones verò à Deo non illuminantur ad prophetandum, sed ea, quæ naturaliter agnoscunt, manifestant hominibus, quæ viribus propriis scire nequeunt. Vide D. Thomam 2. 2. quæst. 172. art. 5.

MEDI.

MEDITATIO XV.

De miraculosis conceptibus sterilium; & de periculosis partibus.

MEDITATIO XV.

1 Sterilitas est carentia fœcunditatis ejus rei, quæ nata est ad generandũ; & licèt sterilitas dicatur non solùm de animalibus, verùm etiam de vegetantibus, & terra, quæ & ipsa sterilis quandoque dicitur, ut legitur 4. Reg. 2. 19. *Aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis*, fructum, scilicèt, non producens. Nihilominùs magis propriè elicitur de animalibus, & præsertim attenditur in præsenti Meditatione, respectu hominis, maris, &
2 fœminæ, quæ sola in Sacra Scriptura exprimitur sterilis, nil de mari, qui tamen & ipse sterilis dicitur, ut patet apud Doctores agentes de impotentia ad contrahendum matrimonium, cum Sanch. lib. 7. disp 92. ubi num. 25. refert opinionem negantium validum matrimonium sterilitatem, aliis affirmantibus, cum quibus ipse est num. 26. Nam matrimonium inter Abraham, & Saram, inter Manue, & uxorem suam, & inter Zachariam, & Elisabeth, quæ uxores erant omnes steriles, tamquàm validum, & legitimum

semper habitum fuit. Est ergò sterilitas impotentia ad generationem prolis, tàm in masculo, quàm in fęmina, undè Plinius lib. 11. cap. 39. dicit, quod solus homo pubescit, quòd nisi contingat, sterilis est in gignendo masculus, vel fęmina.

3 Sterilis autem homo dicitur, masculus usq; ad decimum quartum completum, & fęmina usq; ad duodecimum expletum, & si enim aliqualem virtutem habeant seminalem, ea tamen est inefficax ad generationem, & exigua; nam semen in pueris ferè totum convertitur in nutrimentum corporis, propter incrementum illorum; ideò antè id tempus dicuntur steriles, & impotentes ad generationem. Semen autem dici-

4 tur illud, quod non est necessarium ad alimentum, undè est id omne, quod ad illud superfluit in sententia Phylosophorum, Medicorum, & Theologorum, *cum Scoto in 2. dist. 18 & 32. Meldulens. disp. 8. de generat. num. 12.*

5 Sterilitas verò in senibus masculis oritur ex eo, quòd natura jam debilitata non potest materiã cibi coquere, & distribuerein nutrimentum, & superfluum alimentum in semen; deficit enim calor naturalis, & quidem citiùs in fęminis, quam masculis; ac proindè

6 fæminæ sicut præstò crescunt, & ætate florent quàm masculi, ita citiùs macerantur, & tendũt ad senectutem, ut docet *Aristot. lib. 7. de Histor. Animal. cap 3. Plinius lib. 7. Histor. natural. cap.* 4 quia vita in calore sita est, *ex Arist. sect 3. problem. 22. & sect. 14. problem.* 10. Masculi autem callidio-

7 res sunt, quàm fœminæ, quæ facilè frigescunt, ut probat *Tiraquel. lib. 9. de Connub. num.* 142.

8 Variæ autem sunt sententiæ senum sterilium, nam Arist. *lib. 7. de Histor. Animal. cap.* 5. ait, plures fęminas anno quinquagesimo peperisse, & ultrà id tempus nullam concepisse. *Et lib. 5. cap.* 14. dicit, masculos genuisse usquè ad septuagesimum, fœminas verò usque ad quinquagesimum, sed raro, subdens illas concipere usquè ad quadragesimum quintum, & mares gignere usque ad sexagesimum quintum *lib. verò 7. Politic. cap.* 16. dicit fœminas desinere in quinquagesimo, viros in septuagesimo *Plin. lib. 7. Hist. Natural.* cap. 14. dicit, fęminas post quinquagesimum non ampliùs generare. Viris terminum generationis esse annum sexagesimum, attento naturali statu generationis, quòd si contrarium appareat, accidenti potiùs tribuendum est, quàm naturæ, ut tradunt Mascardus, *Menochius cum aliis Sanchez. lib. 7. disput. 32. num.* 16. ubi concludit, virum dici senem, si sit sexagenarius; & ejus uxorem senem, si sit quinquagenaria, quandò agitur de ingressu religionis, ut alter possit uti senex manere in sęculo sinè periculo incontinentiæ. Divus August. tom. 3. lib. 1. de mirabili occasione sterilitatis Saræ uxoris Abraham, dicit cap. 12. fęminas posse concipere ab anno duodecimo usque ad quadragesimum nonum, intellige

9 completum, & non ultrà. Itaque fęmina incipit esse sterilis post annum quinquagesimum in sententia omnium, dum etiam priùs incipit esse talis. Masculus verò post annum septuagesimum secundùm Communem, dum nullus asserit posse deinceps genera-

re.

re. His præmissis ponitur sequens conclusio.

10 Conceptus mulieris post quinquagesimum ætatis suæ annum, non potest esse naturalis secundùm naturæ cursum, sed est supernaturalis, & miraculosus. Ratio est, quia fęmina quælibet post eam ætatem incipit esse sterilis, & impotens ad generationem, ut docent omnes; ergò si concipiat, id non potest tribui naturæ viribus, sed aliundè petenda est causa talis conceptionis, nempè à Dei omnipotentia, quæ mulierem de sterili, facit fęcundam secundùm illud Psal. 112. 9. *Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum lætantem*; ergò talis conceptio est miraculosa. Confirmatur per leg.

11 Si major 12. C. de legit. hæred. ubi ità scribitur: *Si major quinquagenaria partum ediderit, si debet hujusmodi Soboles suo patri succedere, & hæreditatem ejus nancisci, à Cæsariana advocatione interrogati sumus. Et sancimus, licèt mirabilis hujusmodi partus inveniatur, & rarò contingat, nihil tamen eorum, quæ probabilitèr à natura noscuntur esse producta respui &c.* Quæ autem mirabilitèr, & rarò accidunt, inter miracula connumerantur.

Sed dices, ex hoc textu colligitur, illum partum fuisse opus naturæ ibi: *Quæ à natura noscuntur esse producta*; ergò non miraculum, quod excedit vires totius naturæ. Et confirmatur per S. August. tom. 3. lib. 1. de mirabil. cap. 12. ubi loquens de conceptu Saræ nonagenarię, inquit: *Et hoc quamvis contrà consuetudinem, non tamen adversùs naturam factum est, quoniam & si contrà consuetudinem est, ut pariat à materia, adversùs tamen naturam non est, ut in utero fœminali nascatur quandoquè filius.*

12 ℟. De ratione miraculi est, quòd sit insolitum, & præter vires naturæ, non verò quòd sit contrà naturam, sed conforme naturæ, quæ in viventibus nata est, quantùm est ex se producere, & generare; undè fęmina nata est concipere, quòd si sterilis sit, & nihilominùs concipiat, id non est contrà ejus naturam, licèt id excedat vires naturæ, non tamen id est adversùs naturam, quia natura appetit in viventibus conceptionem, & generationem; cum ergò conceptio in fœmina sterili sit præter ejus consuetudinem, quia excedit vires naturæ, non est tamen contrà ejus naturam, quæ de se tendit ad propagationem Naturæ in sua specie. Miraculum ergò in eo consistit, quia opus est insolitum, & excedens vires totius Naturę, cum nulla fæmina sterilis concipiat. Vide D. Thom. part. 1. q. 105. art. 4. ubi, quod est præter ordinem totius Naturæ, & arduum, idest, supra virtutem Naturæ creatæ, & insolitum, hoc est, præter modum ejus consuetum, & solitum, *ibid. art. 7. & 1. 2. q. 113. art. 10. & quæ ego dixi Medit. 1. q. 3. num. 20. & seq.*

Plures invenio sanctas mulieres, quæ steriles ex speciali gratia Dei filios pepererunt miraculosè, inter quas in primis.

13 Sara uxor Abraham se offert, de qua in lib. Genes. cap. 11. 30. dicitur: *Erat autem Sarai sterilis, nec habebat liberos*. Cap. verò 17. 15. *Dixit quoquè Dominus ad Abraham, Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram, & benedicam ei, & ex illa dabo tibi filium,*

lium, cui benedicturus sum, eritque in nationes, & Reges populorum orientur ex eo. Cecidit Abraham in faciem suam, & risit, dicens in corde suo; putasne, centenario nascetur filius? Et Sara nonagenaria pariet? Et ait Deus ad Abraham: Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabisque nomen ejus Isaac.

Diximus supra, quòd sterilitas in fæminis incipit post annum quinquagesimum, & septuagesimum in masculis, Saræ ergò conceptus, & generatio Abrahæ fuit miraculosa, propter eorum decrepitam ætatem, ut etiam colligitur ex textu, ibi: *Dabo tibi filium*, Deus enim in creatione animantium dedit eis virtutem producendi, & ipsi homini: *Crescite, & multiplicamini*, usque scilicèt ad tempus naturæ singulorum proportionatum, & non ulteriùs secundùm naturæ cursum, ideò in his excedendo naturæ limites, specialiter dixit: *Dabo tibi filium* insinuando miraculum. Vide D. August. tom. 10. Serm. 68. & 73. de tempore.

14 Manue uxor concepit, & peperit Sampsonem, quamvis esset sterilis, ut dicitur Judic. 13. 3. per Angelum: *Sterilis est, & absque liberis, sed concipies, & paries filium*. Ortus autem est ab anno mundi 2802. ignoro nomen ejus uxoris.

15 Anna quoquè uxor Helcanæ anno 2842. concepit, & genuit Samuelem, quamvis sterilis, ut legitur 1. Reg. 1. 5. *Dominus concluserat vulvam ejus*. Quandocunque enim illud vas genituræ manet clausum, impossibilis est naturalis conceptio. Subjungat textus sub num. 19. *Cognovit autem Elcana Annam uxorem suam, & recordatus est ejus Dominus*. Hoc est, aperuit uterum ejus, ut posset concipere semine accepto intra vas jam apertum, *Et factum est post circulum dierum concepit Anna, & peperit filium, vocavitque nomen ejus Samuel, eo, quòd à Domino postulasset eum*. Sterilis erat ex conclusione vulvæ, quam ei aperuit, ut posset concipere, quod excedit vires naturæ, nemo enim potest aperire, quod Deus clausit. Samuel autem dicitur natus anno mundi 2842.

16 Elisabeth, uxor Zachariæ sterilis erat, & ambo valdè senes impotentes ad Generationem, *Et utero senectutis, & sterili Joannes natus est*. Cantat. Ecclesia, & Lucæ 1. 36. *Et ecce Elisabeth cognata sua, & ipsa concepit filium in senectute sua, & hic est mensis sextus illi, quæ vocatur sterilis*. Quasi diceret Maria uti, alter Elisabeth concipies filium sinè semine viri sed per solam Dei voluntatem obumbratione Spiritus Sancti, ex hoc enim sterilis eris semine virili. Elisabeth igitur ex speciali Dei gratia, & miraculosè concepit, & peperit Joannem Domini præcursorem.

17 Anna quoquè Dei genetricis Mariæ mater, quæ sterilis erat, filiam miraculosè concepit, ut testatur S. Joannes Damascenus relatus ad diem 26. Julii Lect. 4. *Congaudete mecum, quæ promissionis germen ex sterili ventre peperi, ac benedictionis fructum uberibus meis, ut optaveram nutrio. Sterilitatis mæstitiam exui, ac lętam fæcunditatis vestem indui, Congaudeat mecum hodie Anna illa Phenenæ adversaria, & novum hoc, ac inopinatum*

mira-

miraculum, quod in me gestum est, suo exemplo concelebret.

Colligitur ex hactenus dictis, illum conceptum dici miraculosum, qui evenit in fœmina excedente quinquagesimum annum, quia cum incipiat esse senex, & sterilis, concipiendo contrà consuetudinem, & vires suas, videtur causam sui conceptus occultam, à Deo speciali modo dependentèr trahere.

18 Sed observandum est, quòd inter sanctas mulieres prædictas nulla se affligebat de sua sterilitate, præter Annam Helcanæ uxorem, undè Deus ejus deprecationes, & orationes, quas assiduè in templo faciebat, respiciens, petitum summis precibus filium dedit Samuelem. Reliquas verò steriles non legi in Sacra Scriptura à Domino filios postulasse, nam Sara ancillã suam consignaverat in uxorem nomine Agar viro suo Abraham Genes. cap. 16. ex quo concepit, & peperit Ismaelem. Nihilominus Deus ejsdem, licèt non flagitantibus, dedit singulis filium Saræ Isaac, uxori Manue Samsonem, Elisabeth Joannem Domini Præcursorem, & Annæ Sanctam Dei genitricem. Discant steriles ab Anna uxore Helcanæ assiduis orationibus, & precibus exorare Dominum, ut ex suis maritis concipiant, & tunc earũ concepus censendi erunt miraculosi, si ambo senes sint juxtà superiùs dicta. Extrà tempus sterilitatis, si qua mulier ex viro suo, cum quo multo tempore stetit in conjugio sine prole, tandem concipiat, præmissis orationibus, & supplicationibus ad Deum, talis partus non est judicandus miraculosus, quia ex quo concepit, antequam senesceret, non est dicenda sterilis, & de sterili facta fœcunda, sed eam anteà non concepisse ex aliquo accidenti, facile enim similes casus accidunt, ut uxores diù morentur cum suis viris sine prole, vel quia cum illis sunt nimis rigidi, vel quia ad eas non accedunt quodam affectu benevolentiæ conjugalis, sed ad explendam libidinem, non ad prolem propagandam, quæ contingit, cum ambo affectu maritali, & mutua benevolentia ad invicem copulantur. Negari tamen non potest, qui n proles post longum tempus suscepta præmissis supplicationibus ad Deum, sit, si non miraculosa, ad minus gratiosa, qualis non potest denominari ea, quam mulier habet sine specialibus orationibus.

Quid dicendum est de conceptu ejus mulieris, quæ prolem habet post annum quinquagesimum cum viro sene, aut juvene, numquid judicandus est miraculosus?

19 ℞. Si præcesserunt assiduæ precationes ad Deum, seu ad sanctos ejus, talis conceptio censenda est miraculosa, quia ex communi omnium sententia, ut dixi suprà, mulier senex, qualis est quinquagenaria ultrà, incipit esse sterilis, ac proinde de se inepta ad generationem, & conceptionem. Nec juventus viri tollere potest eam sterilitatis impotentiam ad concipiendum, quia uterus jam rugatus, & clausus non potest recipere semen quamvis robusti juvenis, cum de se nullam vim habeat aperiendi vulvam, nam semen excisum jaculatum non habens obviam uterum

rum apertum; incassum tendit, & evanescit; natura enim, non semen aperit uterum, & cum illum ipsa natura rugaverit, ulteriùs non aperiet, ne contraria operetur. Reliquum ergò est, ut talis conceptus dicatur miraculosus, quia fœmina de sterili facta est fœcunda ex speciali favore Domini, cui hoc non est difficile, ut ipsemet Deus Genes. 18. 14. dixit ad Abraham: *Quare risit Sara? Dicens: Nùm verè paritura sum annus? Numquid Deo quicquam est difficile?* Si ergò sterilis parit, id est Dei opus speciale, & miraculosum, cum uterùm jam clausum aperiat.

Dixi, *si præcesserunt assiduæ precationes ad Deum*, aliàs miraculum non est, sed causa tribuenda est optimæ complexioni mulieris, cujus uterus nondum est clausus, licèt casus sit rarus, & admirabilis, ut dicit Imperator, cujus verba suprà retuli sub num. 11. Non est ergò hujusmodi fœcunditas Deo specialiter tribuenda, cum non præcesserint orationes Sanctorum factæ à conjugibus, vel aliis tamquam conditionibus meritoriis miraculi. Nec obstat, quòd prælibatæ mulieres non patierint à Deo gratiam, cum non constet in Sacra Scriptura de hac re. Quia Deus non est alligatus prædictis, sicut homo in cognitione similium, quæ non potest discernere uti miracula ab effectibus naturalibus, nisi ex præcedentibus requisitis, per quæ devenit in notitiam causæ occultæ, nimirùm Dei miracula solius facientis.

Reliquum est, ut calamum convertamus ad partus periculosos, quomodò dicendi sint miraculosi?

20 Premittendum autem est, quòd mulier in pariendo gravissimos, & acerbos sentit dolores, comminatos Evæ, & cæteris mulieribus, Genes. 3. 16. *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos, in dolore paries filios.* Periculum autem in partu, vel se tenet ex parte mulieris, quæ in partu moritur, & proles simul cum ea, vel superstes manet; aut ex parte prolis morientis, remanente salva matre ejus.

21 Miracula ergò in his contingere possunt tribus modis. *Primò*, si mulier sine ullo dolore pariat; non legi hoc speciale privilegium, nisi in Virgine gloriosa, & tamquam illi proprium nulli alteri conceditur. *Secundò*, quando mulier judicio medicorum censetur peritura in parturitione ob acerbitatem, & infestationem partus, implorando divinum auxilium, seu se alicui sancto sibi devoto commendando, si pariat incolumis, mortem imminentem evitando, dicitur in eo partu miraculosè liberata à periculo mortis. *Tertiò*, idem dicitur de periculo prolis, nam medicis attestantibus de imminenti periculo mortis, miraculum erit, si prolem salvam pariat, fusis precibus, & sanctis invocatis.

22 Itaque, ut liberatio à periculo mortis in his casibus judicetur miraculosa, tria concurrere debent. *Primò*, sancta invocatio, *Secundò*, medici attestatio periculi probabilis imminentis mortis. *Tertiò*, diuturnus dolor ex parturitione; e. g. duorum, aut quatuor dierum, maximè quandò

dò fœtus moritur ante egressum è corpore. Requiro ad miraculum hanc diuturnitatem dolorum & difficultatem pariendi, quia cum dolor, & periculum ferè reperiatur conjunctum cum parturitione prima; ut sit miraculum, requiritur diuturnitas, & mora in pariendo, ex qua deducatur evidens periculum mortis. Sanctus Pater Franciscus nonnullas parturientes ab hoc periculo liberavit, ut legitur in ejus Cronicis par. 1. lib. 3. cap. 11. & 12.

MEDI-

MEDITATIO XVI.

De Jejuniis Miraculosis.

1 *Jejunium duplex, naturale, & ecclesiasticum.*
2 *Hoc non potest habere rationem miraculi.*
3 *Sed tantùm naturale.*
4 *Ad quod tria requiruntur.*
5 *Primò, quòd jejunans ab omni potu, & cibo abstineat.*
6 *Secundò, quòd ultrà hebdomadam abstineat.*
7 *Tertiò, quòd jejunans sit bonæ famæ.*
8 *Moyses, Elias, & Christus 40. dies jejunarunt.*
9 *S. Ivo, & Catharina de Senis jejunarunt.*
10 *Licetus refert quosdam vixisse multos annos sinè cibo.*
11 *Ultrà hebdomadam quis vivere non potest sinè cibo.*
12 *Species consecratæ nutriunt.*
13 *Varii modi, quibus ex illis aliquid de novo fit.*
14 *Ex illis corruptis à Deo immediatè tota substantia generatur.*
15 *Errores hæreticorum de Sacramento Eucharistiæ.*
16 *Quare Christus non manducatur à muribus manducantibus Species sacramentales.*
17 *Creatio substantiæ ex speciebus corruptis non est miraculosa.*

MEDITATIO XVI.

1 Jejunium dicit abstinentiam, & si sit ab omni comestibili, & potabili, appellatur naturale, & hoc jejunium est necessarium sacerdoti à media nocte usque ad peractam celebrationem missæ; unde in tribus missis Natalis Domini purificatio Calicis non sumitur nisi in tertia, quando sacerdos intendit celebrare eas tres missas. Si verò jejunium admittat comestionem, quæ est unica hora meridiei, cum colatiuncula in sero hora cœnæ, vocatur jejunium ordinarium, & ecclesiasticum, cum abstinentia à carnibus, & à lacticiniis certis temporibus. His præmissis tamquàm certis secundùm omnes Theologos in materia Jejunii.

2 Observandum est, quòd miraculum reperiri non potest in abstinentia jejunii Ecclesiastici; dum enim quotidiana admittitur comestio certorum ciborum, & vini potatio, homo sic jejunans non cessat ab alimentis, sed corpus ejus continuò nutritur, & alitur secundùm naturæ cursum, & indigentiam, ut vivere possit, & se manutenere in vita; unde in illa unica comestione non præscribitur quantitas esculentorum, & poculentorum, sed unusquisq; tantum comedere potest, quantum indiget ad conservationem

vitæ,

vitæ; neque enim jejunium tendit ad destructionem naturæ, neque ad hunc finem fuit inventum, sed ad macerationem carnis, ad reprimendos sensus motus inordinatos; cantat enim Ecclesia in Præfatione Quadragesimali: *Qui corporali jejunio vitia comprimis, mentem elevas; virtutem largiris, & præmia*. Bonum ergò est jejunium, Tobiæ 12. 8. *Bona est oratio cum jejunio*. Non destruit ergo corpus humanum, sed tantùm illud mortificat, ut valeat se homo abstinere à tyranno libidinis. Quare cum hoc sit naturæ conservarivum naturalirer, quia homo cibis urendo secundùm naturæ cursum, dicitur vivere, non potest habere rationem miraculi, quod licèt naturæ de se non adversetur, est tamen præter naturam, & ejus consuetudinem. Quare videndum est, an in jejunio naturali, quod simpliciter excludit omnia poculenta, & esculenta, dari possit ratio miraculi, & quomodo.

3 Dari autem potest ratio miraculi in jejunio naturali, in eo consistens, quòd quis se abstinendo à cibo, & potu per longum tempus vivat, & conservetur in vita, & non moriatur, id enim naturalitèr est impossibile, cum cibus homini, & cæteris animalibus sit necessarius ad conservationem vi-
4 tæ, ut experientia patet. Ut autem hæc abstinentia habeat rationem miraculi, tria sunt necessaria.

5 Primò, quòd hæc abstinentia sit ab omnibus rebus comestibilibus, & potabilibus, quam diximus jejunium naturale, quo homo diù vivere non potest, dum continuò eget cibis ad reparandas partes corporis per alimentum, ut possit conservari in vira, si ergò sinè his conservatur, id sinè dubio tribuendum est divino miraculo, cum diù se conservare in Vita sinè cibis excedat vires naturæ, & sit præter illius usum, & consuetudinem, ac proindè miraculosum, rarum, & insolitum.

6 Secundò, diù durare debet hæc abstinentia, & carentia à cibis, & potu, nempè ultrà hebdomadam secundùm Hipocratem in lib. de carnibus, dicenrem, quòd homo non potest vivere sinè cibo ulrrà septem dies, nam licèt nutrimenrum homini sit necessarium, ut conservetur in vita, tamen quandoquè nutritio cessare potest, & vivere homo, ut docet etiam Scotus *in 2. dist. 2. q. 9. apud Meldul. disp. 8. de Generat. nu. 87*. Interrumpitur autem nutritio non solùm per subtractionem cibi, sed etiam ex causa morborum, nam calor naturalis in infirmitate debilitarur, & quandò quis nimis utitur cibis, & potibus, aggravatur stomachus, & calor suffocatus non potest agere, nisi remissè, & imperfectè, ac proindè disponere non potest alimenrum, & potentia nutritiva non potest illud alimentum, ut malè dispositum, convertere in substanriam aliri, & indè aliis morbi nascunrur, & ducunt ad interitum. Certum ergò est, quòd vivens non potest diù vivere sinè alimenro, quia cibo deficiente, calor consumit humidum radicale, & sic sequitur mors, ità quòd si quis non manducavit per septem dies, & supervivat, dicatur vitam miraculosè ducere.

7 Tertiò, sic vivens, ut vitam dicatur

X

dicatur traducere miraculosam, necessè est, quòd sit bonæ vitæ, & famæ, ne quis possit decipi, præsertim, qui judicium ferre debent de miraculo in jejunio; nam accidere potest, quòd quis fingat se jejunare coram aliis, & in occulto epuletur splendidè, juxtà quod Christus, Matth. 6. 16. admonet: *Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes*. Jejunium ergò miraculosum habet locum in servis Dei, qui sunt bonæ vitæ, & famæ.

8 Produco nonnulla exempla de miraculosis jejuniis, in primis Moyses jejunavit quadraginta dies, & noctes nihil manducando, nec bibendo. Exodi 34. 28. *Fuit ergò ibi*, idest, in monte Sinai, *cum Domino quadraginta dies, et quadraginta noctes, panē nō comedit, & aquā non bibit*. Elias quoque, ut legitur 3. Reg. 19. 8. simile jejunium prosecutus fuit: *Qui cum surrexisset, comedit, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus usq; ad montem Dei Horeb*. Christus quoq; ut habetur Matth. 4. 2 similitèr jejunavit: *Et cum jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, posteà esuriit*. Cur de Christo, & non de Moyse, & Elia, dicitur, & *posteà esuriit?* Ut planè constaret, Jesum esse verum hominem, quia hominis est proprium esurire ex carentia ciborum.

Nulli est dubium, prædicta jejunia involvere rationem miraculi, cum illa tria inveniantur in Moyse, Elia, & Jesu, qui sinè dubio fuerunt viri probatæ vitæ, in quibus diù viguit abstinentia ab omni cibo, & potu, nequè enim quicquam gustarunt, nec biberunt per spatium quadraginta dierum, & noctium, quibus supervixerunt miraculosè, ad quod facit D. Petrus Chrysol. serm. 12. num. 23. *Post jejunium, non divina virtus, sed infirmitas humana disquirit, nec sic lassescit famæ Deus, ut ad providendum sibi cibum, quod est suæ potestatis, addicat*. Loquitur de Christo, qui pane non egebat in suo jejunio, cum esset Deo addictus, qui non pane, sed potentia sustenrat hominem, *non enim in solo pane*, ut ipse dicit, *vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei*. Conservatur ergò in vita non per panem, qui jejunat ab illo se abstinendo, sed per verbum Dei, ut non moriatur; ergò tale jejunium est miraculosum. Idem S. Petrus serm. 166. loquens de Moyse jejunante inquit sub. nu. 11. *Et revera fratres, nescit lassari, mori non potest, cui panis, cui vita, Deus est*. Voragines dicit, quòd Moyses jejunavit divina sustentatus locutione, Elias verò Angelica refectione, Jesus verò divina virtute, qui ultra non est progressus in jejunando, ut se ostenderet hominem, sicut erant Moyses, & Elias.

9 Prædictis adjungo alia duo exempla Sanctorum; nam Sanctus Ivo confessor Tertii Ordinis, ut legitur in ejus Lect. VI. jejunium produxit per hebdomadam, ibi *Aliquandò etiam contigit, ut absque omni cibo, & potu corporali hebdomadam totam in cubiculo suo inclusus maneret, ex quo egressus, non alio oris, aut totius corporis statu apparvit, quàm si quotidie oppiparè epulatus fuisset*.

ſet. Alterum B. Angelę Fulginatis ejuſdem Tertii Ordinis, quæ per duodecim annos alio non fuit ſuſtentata cibo, quàm Sacræ Euchariſtiæ, Vadingus in Annal. tom. 3. Anno 1309. num. XIV. Addo tertium S. Catharinæ virginis Senenſis Ordinis Prædicatorum, quæ ut in ejus Lect. 4. ſcribitur: *inventa eſt aliquando à die Cinerum uſque ad Aſcenſionem Domini jejunium perduxiſſe ſola Euchariſtiæ communione contenta*. Exceſſerunt ergò in jejunando Sanctos Patres Eliam, & Moyſen, & Chriſtum ipſum, qui ſolùm 40. dies perduxerunt in Jejunio.

10 Dices, jejunium quadraginta dierum non eſſe miraculoſum, imò neque illud S. Catharinæ, neq; illud duodecim annorum B. Angelę, quia animal naturalitèr diù vivere poteſt ſine alimento, ſecundùm Licetum in ſuo opere de his, qui diù vivunt ſinè alimento, ubi ex auctoribus fide dignis refert, homines uſque ad quadraginta, & ultrà annos vixiſſe ſine alimentis, ergò id tribuendum non eſt miraculo, dum quis ſine alimento diu vivere poteſt. Probat lib. 3. à cap. 14. aſſignando duplex alimentum; remotum, & proximum, ſine quibus poterit vivere, remoto, ſi cibum non ſumat, nutriatur tamen interiùs alimento proximo, & ſinè permanente, vel ſine utroque. Contingit jejunium in quibuſdam animalibus, ut in Urſa ex Ariſt. de hiſtor. anim. lib. 6. cap. 30. quæ 40. latet ſine cibo; Glires quoque per totam hyemem dormiunt, & evadunt pingues, & alia quoque nonnulli animalia per totam hyemem dormiunt ſine cibo. Ratio eſt, quia alimentum proximum conſtat ex pituita, & ſucco valdè viſcoſo reſiſtens calori naturali, ne citò conſumatur, & ſuccus ille non perfectè concoctus convertitur in pinguedinem. Probat id ratione, ſi detur æqualitas activitatis in calore naturali & humido radicali, itaut unum non poſſit agere in alterum ad deſtructionem, & ſic non erit opus aliquo alimento. Sed non eſt immorandum, ut ait M.l.dul. diſp. 8. de Generat. num. 88. quia id eſt potius fabuloſum, quàm verum, quòd homo poſſit diù
11 naturaliter vivere ſine cibo. Quod dicitur de illis animalibus, non adverſatur noſtro inſtituto, in quo ſermo eſt de vita hominis & non de aliis animalibus; certum enim eſt, quòd homo diù vivere non poteſt ſinè alimento, quia eſt talis naturæ, quòd calor naturalis continuò adverſatur humido radicali exſiccando, ne ulteriùs vita protrahatur; nequè datur illud temperamentum ad pondus, & juſtitiam, ut dixi Medit. 3. num. 38. Quarè hæc non obſtant eis, quæ diximus de prædictis miraculis.

Iterùm dices, non eſſe miraculoſum jejunium Sanctæ Catharinæ, & B. Margharitæ de Cortona, quia quotidiè ſacrum Domini corpus ſumebant, quo non ſolùm ſpiritualitèr, ſed etiam corporalitèr vivebant ex nutritione ſpecierum Sacramentalium, quarum nutritio eſt naturalis, non miraculoſa, quia ſicut ex ſpeciebus panis, & vini corruptis naturalitèr generantur vermes, ità in ſtomacho receptæ naturalitèr convertuntur in ſubſtantiam aliti,

& illud nutriunt, non vivunt ergò sinè omni cibo; neque enim dicitur jejunus, qui Corpus Christi, & Sanguinem sumpsit, cum species panis cibus sit corporalis, & species vini sit potus naturalis, ergò tollitur ex his ratio jejunii, & miraculi. Quòd autem species Sacramentales nutriant etiam corporalitèr, est sententia Scoti in 4. dist. 11 q.3. num. 10. & 58. tom. 8. Becani cap. 20. de Sacram. q.4.

12 Respondetur, quamvis species consecratæ, ut omnes docent *cum D. Thoma part. 3. q. 77. art. 7. Scoto in 4. dist. 12. q. 5. vers. contrà, & q. 6. vers. contrà*. sint nutritivæ, tamen non tollitur ratio miraculi, quia cum illæ sint valdè exiguæ, non sufficiunt ad conservandum hominem diù in hac vita; productio ergò vitæ in jis, qui diuturno tempore jejunant, abstinendo se à cibis, & potibus, à Deo immediatè pendet, & non à causis etiam secundis, ergo miraculosa est, & non naturalis.

13 Disputant hìc Theologi, quomodo ex illis accidentibus sacramentalibus possit aliquid produci substantiale, cum non adsit materia, super quam agens naturale operetur, educendo formam substantialem ex ea?

Aliqui ex antiquioribus dixerunt, nihil verè ex illis generari, & si quandoque aliquid generatur, illud miraculosè accidere. Sed quia experientia constat, illa alterari, & corrumpi, & alterius sequi generationem, eorum dictum planè falsum est.

Nonnulli asserunt, non esse opus aliqua materia, per quam agens naturale agat, sed sufficere quantitatem, quæ vices materiæ gerit, dum manet in genito. Sed hęc opinio quoque falsa est, quia quantitas nullam habet proportionem cum forma substantiali, quę valeat eam informare; neque enim accidens, sed substantia informatur, & actuatur; ac proinde nec inter eas dari potest unio substantialis, quia quantitas, & forma non se habent ut potentia, & actus, cum ambæ sint actus, ex quibus sequitur, nec agens naturale id efficere posse. Quòd si ponamus, quantitatem remanere, & esse communem etiam genito, neque ex hoc colligitur eam sufficere pro materia, quia forma substantialis non est nata perficere quantitatem, sed materiam, ideò non potest subire vicem materiæ. Adde, quòd substantia genita consequens species sacramentales corruptas, ut ignis ex illis combustis, vermes ex illis destructis, est unum per se, ergò quantitas non potest facere unum per se cum illorum formis, neque proinde esse illarum subjectum, ex quo educantur.

14 Scotus *in 4. dist. 12. q. 6. Vers. Dico ego, num. 11. tom. 8. ex Vadingo, Laurentius Brancatus de Laurea ejus discipulus vir excellentis ingenii, de Sacram. disp. 23. art. 4. Modestus Gavatius Ferrar. ejusdem Scoti diligens interpres, de Sacram. Eucbar. disput. 9 q. 7. ex ordine Minor. Convent.* asserit, omnem, & totam substantiam, quæ ex speciebus sacramentalibus ab agente naturali alteratis, & corruptis fit, à solo Deo immediatè produci, & creari, ita quòd nullum agens naturale ibi cooperetur ad productionem novæ substantiæ.

Probatur, quòd tota substan-

tia

tia à Deo immediatè producitur, quia per corruptionem accidentium sacramentalium, desinit esse ibi Christus, nulla remanente ibi materia, cum non esset ante; ergò totum de novo genitum est sine præexistente materia; ergò talis generatio, & productio est verè creatio; ergò id totum est à solo Deo, cujus est solius creare.

15 Hinc colligitur responsio ad argumenta hæreticorum negantium Christi Corpus esse sub speciebus sacramentalibus; nam ipsi dicunt, quòd ex illis speciebus nascuntur vermes, imò & quòd mures illas comedunt, & quòd illæ species ex nutrimento abeunt in secessum secundùm illud Matth. 15. 17. *Non intelligitis, quia omne, quod in os intrat, in ventrem vadit, & in secessum emittitur*. Absurdum autem est, & valde indecens, quòd corpus Christi convertatur in vermes, manducetur à muribus, & quòd emittatur per secessum; est enim omninò incorruptibile; ergò ad evitanda hæc inconvenientia perstat dicere, nullo modo Christum esse sub illis speciebus.

16 Responsio, inquam, ea est, nil prædictorum sequi, quia in alteratione, & corruptione specierum prius est, quòd Christus recedat, quàm quòd à Deo producantur, ut patet ex dictis. Itaque Corpus Christi non convertitur in vermes, nec manducatur à muribus, nec vadit in secessum, quia dum à Deo ista creantur, jam Christus recessit. Vide Comment. Scoti in 4. dist. 42. q. 6. à num. 23. tomo. 8.

Sed quis potest quærere, an hujusmodi creatio novæ substantiæ immediatè facta à Deo, sit miraculosa?

17 ℞. Negativè, quia divina actio tunc non est miraculosa, quando supplet vicem naturæ, quæ non potest de se operari principalem effectum, ut patet in creatione animæ, respectu cujus Deus supplet per creationem, juxtà exigentiam causæ naturalis, quæ solùm potest præparare, & disponere subjectum, & non attingere formam introducendam; sic in præsenti casu agens naturale potest quidem alterare species Sacramentales, & illas corrumpere, tamen novam formam inducere non potest, quia caret materia, ex qua illam educat, juxtà exigentiam dispositionum; Deus ergò est, qui totam materiam producendo supplet id, quod agens naturale facere non potest. Vide dictum Brancatum cit. disp. 23. num. 99.

MEDITATIO XVII.

De miraculosa unione membrorum præcisorum Sanctorum Martyrum.

1 *Dionysius Sanctus proprium caput manibus portavit.*
2 *Sancti Herculani unitum Corpori.*
3 *Differentia inter utrumque miraculum.*
4 *Objecta referuntur.*
5 *Resolvuntur.*
6 *Corpus S. Stanislai concisum, & sparsum reunitur.*
7 *Caput S. Lamberti ab eo portatur.*

MEDITATIO XVII.

1
Roduco in primis duo exempla Sanctorum martyrũ, qui propria Capita sibi divinitùs recuperarunt, quãvis à persecutoribus præcisa à suis corporibus. Nã S. Dionysius Areopagita martyrio affectus apud Parisios fertur, proprium caput suis portasse manibus, Baronius ad 9. diẽ Octobris in Martyrol. Romanõ, de quo Mantuanus ita cantat:

Cum sociis pœna Capitali affectus, in ulnas
Ipse suum caput assumpsit, Truncusque propinquum
Attulit in collem. Quo nunc sublimia Regum
Busta loco resident, magno sub Culmine templi.

2 Sanctus quoque Herculanus Perusiæ Episcopus, ubi ejus Sacrum corpus requiescit, qui jussu Totillæ Regis Gothorum decollatus est, sicut S. Dionysius, inventus fuit cum capite unito suo corpori, quadragesimo die post abscissionem, ut scribit S. Gregorius Papa, ità miraculosè, ac si nulla ferri incisio illud tetigisset, ut legitur in Martyrologio Romano ad 1. Martii ejus translationis; in novo, & ad diem 7. Novembris ejus mortis.

3 Patet differentia inter utrunque; nam Dionysius redivivus suum gestabat manibus Caput; Herculani verò Caput mortuum defuncto Cadaveri ità fuit conjunctum, quod apparet continvatio unius cum alio, ac si non præcessisset crudelis tyranni præcisio capitis. Numquid unicum in utroque Dei servo miraculum, an duplex? Certè unicum in ambobus, in Dionysio cognoscitur ex resurrectione tantùm, quæ fuit admirabilis, anima caput non informante, dum remansit præcisum etiam in manibus ejusdem; gestatio autem Capitis non fuit miraculosa, sed naturalis, quia non erat tanti pon-

ponderis, ut excederet ejus vires ad portandum. Unicum quoque fuit in conjunctione, & continvatione Capitis præcisi S. Herculani cum ejusdem corpore, ac si non fuisset præcisum. Portatio capitis in S. Dionisio supponebat vitam, quia portare est actus vitalis; Conjunctio verò per actum continvationis vitam non supponit in patiente continvationem, qua non agit, sed tantùm ab alio patitur; S. verò Dionysius agebat ferendo suum Caput: ideò ei necessaria fuit vita, ut agere posset.

4 Quamvis sit probatum in S. Dionysio miraculum ex ejus resuscitatione à Deo, & quidem mirabiliùs, quàm illi, qui resurgunt secundùm utrumque, corpus scilicèt, & caput, sine quo homo vivere non potest secundùm cursum naturæ ordinarium; tamen respectu S. Herculani non videtur apparere miraculum ex illa conjunctione, quæ potuit esse naturalis; nam omnis pars naturaliter appetit esse conjuncta suo toti, ad quod semper habet naturalem inclinationem; fuit ergò ea conjunctio naturalis, & id confirmatur experientia; Tùm quia aqua divisa se ipsa restituit in unum, & continuatur, quæ erat divisa; Tùm quia auriculæ, & nasus arte conjunguntur suo toti; Tùm quia arbusta silvestria domesticantur per bonum insertum, quod naturalitèr continvatur cum trunco; ergò id non excedit vires naturæ; potuit ergò hoc modo conjungi Caput busto S. Herculani.

Respondetur, conjunctionem capitis cum Corpore S. Herculani fuisse verè miraculosam, quia in instanti facta fuit à Deo, quod excedit vires naturæ, maximè in eo, quòd conjunctio continvativa dabilis non est inter carentia vita, quæ sola fovere, & conjungere potest disunita non in instanti, sed successivè arte, & remediis, ut inseritur arbor silvestris in bonam, & domesticam. Ad opposita dico, aquam divisam naturalitèr reuniri propter suam homogeneitatem, sicut contingit aeri, & igni, qui ità conjunctione continuantur, ac si inter eos nulla fuisset facta divisio, quod etiam evenit propter eorum fluxibilitatem. His autem carent hæterogenea, ideò non possunt continuari, nisi miraculosè. De conjunctione, & continuatione auriculæ, & nasi præcisorum, alia est differentia, quia id in eis efficitur arte, & remedio, & quidem successivè, & in tali subjecto, in quo est vita, & anima, quæ illas partes potest informare, & in eis continuare vitam. In mortuis nihil hujusmodi invenitur, unde si casus conjunctionis in his contingit, id est miraculum, eo quòd in instanti evenit. An autem idem sit numero reunitum? Vide, quæ dixi Medit. 12. num. 27. & seq.

6 Accidit aliud miraculum in corpore S. Stanislai Poloni Episcopi Cracoviensis, prædictis mirabilius, ut legitur in ejus lect. VI. his verbis. *Postremò impius Rex sacerdotem Dei, hostiam immaculatam ad altare offerentem, sua manu obtruncat, corpus membratim concisum, & per agros projectum, aquilæ à feris mirabiliter defendunt. Mox Canonici Cracovienses sparsa membra nocturni de cœlo splendo.*

plendoris indicio colligunt, & suis ocis aptè disponunt, quæ subitò ità inter se copulata sunt, ut nulla vulnera extarent. Causam hujus martyrii retuli Medit. 12. num. 57.

7 S. Lambertus Martyr Cæsaraugustanus miraculosè post mortem caput suum portat ad sepulturam, ut legitur in Martyrologio Hispano ad 16. Aprilis. ubi hoc disticon legitur.

Assumpsit caput ipse suum, gradiensque propinquum
Attulit in Campum, quo tunc concisa jacebant

Scilicèt membra ejus corporis, & aliorum martyrum.

MEDI-

MEDITATIO XVIII.

De Sonis, Vocibus, & Cantibus miraculosis.

1 *Sonus motus est aeris percussi ab alio corpore.*
2 *Vox idem quod sonus, sed cum imaginatione.*
3 *De differentia, & eorum convenientia.*
4 *An ad sonum tria concurrant corpora?*
5 *Cantus qualis sonus sit?*
6 *An vox brutorum dicatur loquela.*
7 *Campanæ per se sonarunt mortem servorum Dei.*
8 *Asina Balaam locuta fuit.*
9 *Asina videbat Angelum, & non Balaam, & cur?*
10 *Vox articulata exprimit conceptum intellectualem.*
11 *Vox quandò sit vitalis, & quandò non?*
12 *Vox audita ex rubo à Moyse, & Esdra.*
13 *Vox audita in baptismo, & transfiguratione Christi.*
14 *Cur tunc non apparuit Spiritus Sanctus in specie Columbæ?*
15 *Apostoli loquebantur variis linguis.*
16 *Etiam ex parte loquentis, & non tantùm terminatione.*
17 *Unica erat loquela diversimodè terminata ad diversas linguas.*
18 *Responsio ad objecta.*
19 *Explicantur verba Actorum cap. 2.*
20 *Cantus Angelorum miraculosus.*

MEDITATIO XVIII.

1 Onus est motus aeris percussi ab aliquo alio corpore. Editur enim sonus per aerem ab aliquo pulsum, & percussum, quies enim sonum gignere non potest. Dividitur autem sonus immediatè in duas species ex appositis differentiis imaginationis, & sinè imaginatione. Aer autem pulsus ab aliquo inanime, & vitâ carente constituit sonum in specie, & est duorũ inanimatorum collisio, ut cum malleus percutit campanam medio aere ab utroque colliso; ex quibus sequitur sonus sinè imaginatione, quæ in solis animalibus reperitur. Altera species soni appellatur vox, quæ à solis animalibus fit cum imaginatione.

2 Vox autem est motus aeris percussi ab animali cum imaginatione aliquid significandi. Ut latratus canis, mugitus bovis, rugitus leonis, locutio hominis &c. Et hęc subdividitur in alias duas species, nimirùm in articulatam, & inarticulatam. Vox inarticulata est sonus brutorum, qui sonum habent magis continuum, quàm discretum, nullam ferè dicentem diversitatem, eorum, ergò vox non dividitur in sua significatione, cum nullum

habeat sensum discretivum. Vox verò articulata nuncupatur loquela, seu locutio, vox scilicèt articulata ex eo, quòd sonus ab homine editus articulatur, hoc est, dividitur in literas, syllabas, dictiones, & orationem, undè locutio est clara significatio soni articulati distinguentis pluralitatem, & diversitatē in eodem sono.

3 Conveniunt sonus, & vox in ratione generica, quia ambo dicunt motum aeris percussi ab alio corpore. Differunt verò in eo, quòd sonus in specie est sinè imaginatione, quia percutiens, & percussum carent illa, ut malleus, & campana, malleus, & ferrum, duo ligna se collidentia &c. Undè sonus ab his exire in actum non potest, nisi prędicta, & illis similia ab aliquo vivente moveantur. Vox verò est ab animali cum imaginatione, & per seipsum movet, & percutit; undè per seipsum dicitur edere sonum, qui est actus vitalis; inanimatorū verò sonus vitalis non est, quia percutiens caret vita, undè sonum vitalē edere non potest sicut animal.

4 Difficultas est, quot corpora sint necessaria ad edēdum sonum, nam Aristot. 2. de Animal. 78. requirit tria corpora, unum percutiens, alterum percussum, tertium aerem interceptum, ex quibus sequitur sonus, ut patet in Campana, in qua est malleus, aer, & æs, ex quo campana est composita. In animali, lingua, palatus, & aer, cum reliquis instrumentis, de quibus dixi Medit. 9. à num. 2. Nihilominùs nonnulli dicunt sufficere etiam duo, nempè percutiens, & percussum, ut patet in virga percutiente aerem, & in ferula quadrigarii, adest enim in his solùm percutiens virga, seù ferula, & aer percussus, ex quibus tantùm oritur sonus. Item cum carta, tela, vel baculus in duas partes scinduntur, crepitat aer, & fit sonus; aqua paritèr decurrendo magno impetu edit rumorem, & sonum, & tamen sola aqua rumorē producit sinè percussione, & paritèr ventus sonum edit sola aeris agitatione.

℟. Conymbr. Aristotelē definisse solum sonum perfectum provenire ex illis tribus, non imperfectum. Alii dicunt tria quidem intervenire realitèr inter se distincta, non tamen discontinuata, undè aer in exemplis allatis habet rationem percussi, & medii discontinuati à virga. In aliis illa tria possunt esse continuata, & realitèr distincta, ut aeris agitatio, una enim pars aliam pellit. Sed hæc satis, cum non sint hujus instituti nisi allatę definitiones; Vide Meld. disp. 5. de Ani. à n. 121.

5 Cantus demùm est vocis modulatio, & includit articulationem quandam, & diversitatem soni, ut patet, non solùm in cantu edito ab homine, sed etiam ab aliquibus avibus, ut luscinia, merula, &c. & aliis instrumentis sonoris, quæ sonos edunt articulatos.

6 Quærunt nonnulli, an vox brutorum dici possit loquela, & sermo, sicut appellatur vox edita ab homine? Affirmat Meldul. ea disp. 5. num. 135. & 136. quia emittunt voces articulatas, & diversas, bruta enim exprimunt suas voces distinctis notis, per quas homo discernere potest unū appetere, & non aliud. Et locutio in picis, & psitacis manifestè auditur tàm distinctè, quàm in hominibus. Alii melius respondent,

pondent, vocem brutorum propriè non esse loquelam, sed illi assimilari per quãdam analogiam, non enim bruta articulizant, sed sonum diversum edunt, quem literis, syllabis, nec dictione distingui potest, quod soli loquelæ convenit. Vera ergò, & propria locutio est sonus, & vox edita expressiva rationalis conceptus, undè locutio picæ, & psitaci verè non potest dici locutio, cum non sit expressiva alicujus rationalis conceptus. Sed hæc satis, deveniamus ad miracula soni.

Refero miracula manifestata in sonitu Campanarum, nullo earum trahente funem, sed seipsis sonantibus divinitùs in morte alicujus servi Dei, demonstrantibus eos ex hac vita in gratia Dei migrasse ad Dominum. In primis Campanæ Hibleæ, & Netinæ civitatum in Sicilia per se ipsas sonuerunt in morte S. Conradi Confessoris Placentini, ex *Annalibus Vading. tom.* 4. *ad annum* 1351. *n.* 28. Idem accidit in morte B. Joannis ad Castrum Massacium Marchiæ Anconitanæ, *ex eodem ibidem ad annum* 1399. *nu.* 5. B. Petri de Castro Podii Bonitii Campanæ denuntiarunt mortem fuisse Deo gratam; *ex eodem tom.* 1. *ad annum* 1242. *num.* 20. Post mortem B. Torelli de Castro Puppii in Tuscia, statim Campanæ per circunvicina loca sonum suũ ex seipsis dare cæperunt, significantes mortem servi sui, *ex eodem tom.* 2. *ad annum* 1282. *nu.* 6. Mortem quoquè B. Veridianæ ex Castro Florentiolæ in Tuscia sonuerunt campanæ, *ex eodem tom.* 1. *ad annum* 1242. *num.* 22. Vivaldi quoquè mortem patefecerunt Campanæ Castri S. Geminiani, *ex eodem tom.* 2. *ad annum* 1300. *nu.* 11. Supradicti omnes Beati sunt professi Tertii Ordinis S. Francisci, cujus & ego indignus sum alumnus.

Constat ex his, earum Campanarum sonitum denuntiantem illos Dei servos, & amicos migrasse in gratia ad Christum, & talem sonum fuisse miraculosum, dum Campanæ per se ipsas sonitum dedere à nullo tractæ, nisi per occultam causam, nempe Deum, qui ea miraculosè sonare fecit, campanæ enim numquàm sonant, nisi ab aliquo per funem trahantur, vel percutiantur, cum ergò nullo trahente sonum suum darent, miraculosus fuit earum Sonitus. Et de hac re non est dubitandum.

Videndum modò est, an ex vocibus animalium fiant miracula, & qu omodo; non loquor de eorum vocibus naturalibus, in quantùm dicunt motum aeris percussi per eorum linguam sinè articulatione; vocem enim naturalem habent illis inservientem ad significandas proprias passiones.

8 Nihilominus, si aliter eorum voces exprimant suas passiones, articulando scilicèt sonos per loquelam, & sermonem, ut faciunt homines, dicendæ sunt eorum voces miraculosæ, quia talis locutio more hominum excedit vires brutorum, & eorum vocem edendi consuetudinem, ut patet. Miraculum accidit hujusmodi in Asina Balaam Num. 22. dum ibat maledicere populo Dei ad instantiam Balaæ Regis Moabitarum, num. 21. sequentia habentur. *Surrexit Balaam manè, & strata asina sua profe-*

ctus est cum eis. Et iratus est Deus. Stetitque Angelus Domini in via contrà Balaam, qui insidebat Asinæ, & duos pueros habebat secùm. Cernens Asina Angelum stantem in via, evaginato gladio, avertit se de itinere, & ibat per agrum. Quam cum verberaret Balaam, & vellet ad semitam ducere; stetit Angelus in angustiis duarum maceriarum, quibus vineæ cingebantur. Quem videns Asina junxit se parieti, & attrivit sedentis pedem. At ille iterùm verberabat eam. Et nihilominus Angelus ad locum angustum transiens, ubi nec ad dexteram, nec ad sinistram poterat deviare obvius stetit. Cumque vidisset Asina stantem Angelum, concidit sub pedibus stantis, qui iratus, vehementer cædebat fuste latera ejus. Aperuitque Dominus os Asinæ, & locuta est: Quid feci tibi? Cur percutis me? Ecce jam tertiò? Respondit Balaam; quia commeruisti, & illusisti mihi, utinam haberem gladium, ut te percuterem; Dixit Asina: Nonne animal tuum sum, cui semper sedere consuevisti usque in præsentem diem? Dic, quid simile unquàm fecerim tibi: At ille ait: Nunquàm. Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit Angelum stantem in via evaginato gladio, adoravitque eum pronus in terram.

Duo miracula hìc cernuntur, unum in locutione Asinæ, alterùm in cæcitate Balaam relativè ad Asinam, quæ Angelum vidit, non visum à Balaam. Locutio ergò in Asina fuit miraculosa; quæ & si instrumentum linguæ haberet, non tamen ad sermonem aptum, sed tantùm ad promendam vocem inarticulatam, undè ut ejus locutio appareret admirabilis, & non conformis ejus naturæ, *aperuit Dominus os Asinæ, & locuta est*, audiebatur vox insolita difformis naturæ hujus animalis, & non videbatur causa talem ingerens locutionem, qui erat Dominus homini invisibilis, unde Scriptura causam notificat, dicendo *Aperuit Dominus os Asinæ*, quod non sufficiebat, quia os quandoquè aperitur ab animali, & non loquitur, ideò textus subdit *Et locuta est*. Clarus, & manifestus est effectus locutionis, & quòd non convenit naturæ Asinæ, occulta ejus causa manifestata per sacram Scripturam; est ergò talis locutio miraculosa procedens ex causa occulta movente linguam ad locutionem articulatam excedentem vires ipsius animalis, quod nonnisi inarticulatè vocem emittere poterat de se. Vide D. Aug. tom. 3. lib. 1. de Mirabil. cap. 34. ubi de locutione mirabili hujus Asinæ, quæ loquebatur, Deo movente linguam ejus, & ignorabat quid, & quomodò loqueretur.

9 Alterum miraculum est, quòd Balaam non videbat Angelum visum ab Asina, quod valdè est admirabile, quod oculi corporei non cœci non viderent obiectum sensibile sibi vicinum, cum videretur ab Asina existente in eodem loco proximo, dum illi insidebat; objectum enim visibile habens omnia requisita, non potest non transmittere species suas ad potentiam sibi debito modo approximatam, nullo interposito medio, sicut enim objectum necessariò suas transmittit species ad potentiam, ità hæc necessariò illas recipit, & efficit visionem; sed id factum non fuit in hoc casu, ergò id fuit aliud miraculum,

lum, in quo suspensus fuit effectus transmissionis specierum ab objecto ad potentiam, contrà cursum naturalem ipsorum objecti, & potentiæ, quæ operantur naturalitèr, & necessariò, & impediri non possunt, nisi desuper, vel diabolica illusione per artem magicam, quæ hìc locum non habuit; ergò cum hujusmodi suspensio fuerit à Deo, dicenda est miraculosa. Cur autem Asina, & non Balaam, viderit Angelum? Respondet D. August. tom. 10. serm. 103. de tempore, id accidisse propter avaritiam ipsius Balaam.

Dices, animalia loqui non est miraculum, quia loquela est vox communis utrisque, animalibus tàm irrationalibus, quàm rationalibus, ut dixi suprà ex Meldulensi; & experientia notum est, psitacas, & picas loqui etiam articulatè, ergò loquutio Asinæ fuit naturalis, non supernaturalis, & miraculosa.

10 Respondi jam suprà, loquelam, quæ est vox articulata syllabis, & dictionibus, non esse communem bellvis, sed propriam hominis, qui per eam exprimit audientibus suos conceptus rationales, quales nullatenus bruta formare possunt tamquàm rationales; & si qua animalia, ut cum eis corvus, aliqua verba articulata proferunt, propriè loqui non dicuntur; quia conceptus expressi per tales voces animalium; & si actio vitalis, cum sit ab eorum vitali lingua; non sunt rationales, neque procedentes ab anima rationali, qua carent talia animalia; ratio enim facit distinguere, & articulare vocem in solo homine, qui solus ratione præditus est. Itaque Asina Balaam cum careat ratione, per se loquelam emitere non potuit, sed Deus per Angelum os ejus aperuit, & linguam movit ad locutionem. Supradictæ bestiolæ instructæ fuerunt ab homine, qui sæpius loquendo immittit vocem articulatam in ejus auribus, & sic ipsæ quoque ea verba proferunt sono, non mente, quia nesciunt, quid dicant. Asina verò nullatenùs fuit instructa, sed Deus os ejus aperuit, & movit linguam ad locutionem statim absque instructione.

11 Quærit Delrius lib. 2. Disquis. Magic. q. 19. An locutiones hujus generis sint actiones vitales animalis bruti loquentis? Distinguit, actionem locutionis in animalibus habentibus organa apta, & accommodata ad loquendum, esse vitalem, si vivum animal proferat verba, sed eam non esse intellectualem respectu illius animalis, quia caret intellectu; esse verò intellectualem respectu Angeli moventis illius organa, & loquentis. Non esse verò vitalem eam locutionem in aliis animalibus, quæ organa non habent accommodata locutioni, quia tunc vocem articulatã non agunt ob defectum organorum, sed eam locutionem facit Angelus formatam in aere intrà animal, vel extrà illud propè. Idem à fortiori dicendum est de rebus insensatis, quæ simplicitèr carent organis loquutionis.

12 Non solùm in animalibus Deus locutus fuit per Angelos suos, sed etiam ex rebus insensatis, ostendendo mirabiles locutiones, nam Moysi 3. Exodi 2. *Apparuit Dominus in flamma ignis de medio rubi*,

rubi, & ait: Moyses, Moyses, ne appropies huc, locus enim, in quo stas, terra sancta est. Similem quoque locutionem Deus fecit cum Esdra, ut legitur in ejus lib. 4. cap. 14. 2. *Et ecce vox exivit contrà me de rubo, & dixit: Esdra, Esdra: Revelans revelatus sum super rubum, & locutus sum Moysi &c.* Loquebatur ergò Deus per Angelum Moysi, & Esdræ de medio rubi, à quo vox perveniebat ad aures illorum, nihil activitatis conferente ipso rubo, sed Angelo formante vocem intellectualem, & articulatam à rubo procedentem ad aures servorum Dei; rubus ergò erat signum locale demonstrans locum, à quo vox incipiebat. Vide Delrium multas referentem prodigiosas locutiones arte Dęmonum, quæ non sunt miracula, sed illorum illusiones, & deceptiones, ac proindè non sunt hujus loci, & instituti.

13 Vox mirabilis sinè subjecto sensibili audita fuit de cœlo descendere post baptismum Christi à Joanne factum, Matth. 3. 16. *Baptizatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua, & ecce aperti sunt ei cœli, & vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, & venientem super se. Et ecce vox de cœlis dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Similem quoque vocem de nube audivit ibi factam, quandò fuit transfiguratus in monte Thabor, Matth. 17. 5. Lucæ 9. 35. Marci 9. 6. Petri Epist. 2. 1. num. 17. Fuit vox miraculosa nullo animalis instrumento formata, sed in nube ex aeris organo angelicis manibus formato, prolata paritèr per Angelum utriusque productorem, per quam Deus Apostolis notificavit Christum esse ejus filium naturalem, & legitimum ab æterno genitum, ac proindè ipsum esse audiendum, & obediendum, sicut seipsum, cum quo ipse Deus est in unitate substantiæ. Descendit prior Spiritus Dei in forma Columbæ, quod est aliud miraculum, & posteà vox audita fuit, quia amorem per Columbæ speciem Spiritum Sanctum repræsentantem, voce cœlesti manifestavit, cũ dixit: *Hic est*
14 *filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* In transfiguratione non cõparuit Spiritus Dei in specie Colũbæ, quia in seipso tunc exteriùs apparentem habebat candorem lucis, & vestimenta alba magis, quàm si apparuisset Columba, cum suis pennis albis.

15 Agendum modò est de variis linguis, quibus Apostoli locuti sunt, maximè in die sancto Pentecostes, de quibus dicitur in Act. Apost. 2. *Et cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco. Et factus est repentè de Cœlo sonus tanquam advenientis Spiritus vehementis, & replevit totam domum, ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tamquàm ignis, seditque suprà singulos eorum, & repleti sunt omnes Spiritu Sancto, & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Jerusalem habitantes Judæi, viri religiosi ex omni natione, quæ sub Cœlo est. Facta autem hac voce, convenit multitudo, & mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes: Nonne ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilæi sunt; & quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus?*

Stupebant

Stupebant autem omnes, & mirabantur ad invicem, dicentes: Quidnam vult hoc esse? Alii autem irridentes dicebant: quia musto pleni sunt isti. Planè ex his constat, locutionem variarum linguarum in Apostolis fuisse miraculosam, tùm quia illis infusa fuit per Spiritum Sanctum, ut id indicat ejus sessio super capita singulorum. Tùm quia antè; hoc genus locutionis non habebant, sed vehementia Spiritus Sancti de repente infudit illis pluralitatem linguarum. Tùm quia omnes audientes stupebant, & mirabantur, quòd nonnisi miraculum in tàm varia locutione arguit. Tùm quia inter signa, idest miracula, connumeratur locutio variarum linguarum, Marci ult. 17. *Linguis loquentur novis*. Ad formationem hujus tàm admirabilis miraculi hæc intervenerunt, in primis descendit de cœlo quidam ventus repentinus, & vehemens, qui disposuit organa vocis, & intellectum Apostolorum ad recipiendum varietatem linguarum; deinde Spiritus Sanctus in forma ignis, quasi capita eorum purificando, ad intelligenda divina mysteria sedit super singulos illorum; demùm Spiritus Sanctus invisibiliter seipsum infudit in illis per gratiam non solùm sanctificantem, sed etiam gratis datam, hoc est, *genera linguarum* de qua Apost. 1. ad Corinth. 12. 10. quibus edocti, & illuminati cæperunt loqui variis linguis. Fuit ergò miraculum, quòd loquerentur Apostoli variis linguis, ut ex Glos. & Beda super cap. 2. Actor. refert S.Thomas 2. 2. q. 176. art. 1. ad 2.

Non levis difficultas hinc oritur circa modum, quo Apostoli loquabantur variis linguis; nam quamvis de fide certum sit, quòd habuerunt genera omnium linguarum, quia cum jam à Christo destinati essent ad instruendas omnes gentes per universum orbem, ne linguas ab eisdem gentibus addiscerent, quia id erat incongruum, imò periculosum, ne deciperentur, necesse fuit, quòd Deus illis infunderet donum linguarum, ut fecit, tamen non constat de modo loquendi, qui in eis spectari potest dupliciter, *primò* quòd Apostoli successivè loquerentur variis linguis, e. g. Judæis lingua hebraica, Chaldæis chaldaica, Arabibus arabica, Romanis romana, & in hoc neque stat difficultas, quia omnes linguas habebant conformes linguis eorum, quibus prædicabant. *Secundò* quòd simul loquerentur variis linguis e. g. in die Pentecostes Jerosolimis erant de omnibus nationibus mundi homines, ut dicitur in textu, numquid Petrus simul, & semel loquebatur variis linguis tàm ex parte sua, quàm ex parte audientium, qui omnes Petrum intelligebant singuli secundùm sensum suæ linguæ, an scilicet, sicut in eo puncto temporis, quo Petrus loquebatur, Judæi, Arabes, & Chaldæi suis linguis intelligebant, & sic tres erant linguæ ex parte auditorii, an pariter tribus linguis simul, & semel ipse Petrus exprimeret suam vocem, & loqueretur Judaicè, Arabicè, & Chaldaicè, sicut illi audiebant. An verò ex parte Petri unicus esset sonus articulatæ vocis, & cujus linguæ? & ex parte auditorii species sensibiles ab unica, & eadem

locutione procedentes reciperentur singulæ in auribus audientium producentes in eis diversitatem linguarum juxtà eorum capacitatem, & intelligentiam suorum idiomatum?

16 Sanctus Thomas 2. 2. q. 176. art. 1. ad 2. dicit, quod quamvis fieri potuisset, quòd Apostoli per unam linguam loquentes ab omnibus intelligerentur, aut quod omnibus linguis loquerentur, tamen convenientius fuit, quòd ipsi omnibus linguis loquerentur, quia hoc pertinebat ad perfectionem scientiæ ipsorum per quam non solùm loqui, sed intelligere etiam, possent, quæ ab aliis dicebantur. Si autem omnes unam eorum linguam intellexissent, hoc vel fuisset per scientiam illorum, qui eos loquentes intelligerent, vel fuisset quædam quasi illusio, dum aliorum verba aliter ad eorũ aures proferrentur, quàm ipsi ea proferrent. Et ideò majori miraculo factum est, ut omnium linguarum generibus loquerentur; & Paulus 1. Corinth. 14. ait: Gratias ago Deo, quod omnium vestrum lingua loquor. Ita Sanctus Thomas.

Ex quibus deducitur responsio ad quæstionem; nam, ut dixi suprà, certum est, Apostolos habuisse cognitionem omnium linguarum, & in hoc nulla difficultas, quia id satis manifestè dicitur in textu cap. 2. Act. successivè ergò loquebantur variis linguis juxtà capacitatem illius gentis, cui prædicabant, undè cum Judæis loquebantur lingua Judaica, non Arabica, sicut faciebant cum Arabibus.

17 Dicit, quòd Apostoli unica lingua potuissent intelligi à diversis linguis, quòd tamen non fecerunt, ob rationes ibi adductas, nempè, quia hoc fuisset per scientiam audientium Apostolos loquentes; vel per illusionem, dum Apostolorum verba aliter pervenirent ad aures audientium. Ego autem hic dicerem, quemlibet Apostolum simul, & semel prædicantem pluribus diversarum linguarum, unica tunc usum fuisse lingua, & quidem propria & naturali hæbraica, quæ deindè per diversitatem specierum juxtà singulorum audientium capacitatem perveniret ad eorum aures, in hoc enim majus miraculum perspicitur; nam valdè admirabile est, quòd unica lingua diversis linguis serviat; & admirabilius, quòd diversitas specierum ab eadem causa locutionis procedat. Loqui autem simul, & semel pluribus linguis videtur impossibile; quia cum unica sit vox, & sonus indivisibilis, & uniformis, impossibile est, quod sit varius, & diversus in seipso, aliter non esset unus sonus, & esset unus sonus ex suppositione, ergò cum sit impossibilis unica loquela ad diversas impossibile quoque erit, quod unica vox sit plures voces. Restat ergò, quod illa loquela sit quidem una, sed ex parte audientium attendatur diversitas linguarum respectu specierum tendentium ad auditum juxtà capacitatem, & exigentiam auditorum, una ergò numero lingua, & vox transire non potest ad aures audientium, & facere illos intelligere juxtà propriam linguam, sed id munus pertinet ad species terminatæ ad diversitatem linguarum, & sicut termini sunt diversarum lingua-

rum

rum, ita oportet, quòd species tales sint respectu suorum terminorum.

18 Et ex his respondetur ad rationes D.Thomæ. Ad primam dico, quòd unusquisq; audiens audiret per proprium auditum, & intelligeret per propriam scientiam acquisitam à loquente, sicut discipulus acquirit cognitionem, & scientiam à suo magistro; neque enim auditores concionis Apostolicę dicuntur facere miraculum, dum audiunt, & intelligunt prædicatorem, si apti sunt audire, & intelligere, quod eis prædicatione, & instructione tribuitur. Ad secundùm, quòd tunc videretur illusio, dum eorum verba aliter ad eorum aures pervenirent; dico ibi nullam esse illusionem, quia non verba, non sonus, nec vox loquentis pervenit ex sua formalitate ad aures audientis, sed secundùm impressionem specierum causabatur auditus mirabilis in audientibus; ex quo apparet majus miraculum, quàm quòd si plures linguæ terminarent ad plures alias linguas similes respectivè, cùm in his appareret simplex miraculum ex parte tantùm loquentis: in illis verò esset majus, & compositius, tùm ex parte loquentis, tùm ex parte audientis ex diversitate specierum respectivè ad diversas nationes. Apostoli ergò cum simul, & semel loquerentur ad diversas linguas; sua lingua loquebantur, ut probatum fuit, non autem pluribus linguis ad plures linguas, quia hujusmodi locutio ex parte loquentis est impossibilis, ut supra dixi; & confirmo, quia diversa verba relata etiam ad eundem sensum in re simul, & semel proferri non possunt, sed tantùm successivè; mensurantur enim tempore etiam secundùm eorum diversitatem; ergò unica tantùm lingua Apostoli locuti fuerunt, ex qua fluebant diversæ species ad auditum diversarum linguarum.

Sed contra, quia si non admittamus pluralitatem linguarum ex parte loquentis, tollitur ratio miraculi, quia quis studio potest acquirere plures linguas, & eis loqui relativè, & proportionalitèr ad audientes juxtà eorum capacitatem, & de hoc non est dubitandum, quia experientia patet. Adde, quòd supradicta manifestè adversantur sacræ Scripturæ, quæ apertè dicit loco citato Act. *Loquebantur variis linguis*. Item: *Facta hac voce convenit multitudo, & mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Nonne omnes isti, qui loquuntur Galilęi sunt, & quomodò nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus?* Cum ergò ex his manifestè colligatur, Apostolos in illo die locutos fuisse non una lingua, sed diversis, juxtà diversitatem illarum gentium, falsum est, illos simul, & semel una tantùm lingua locutos fuisse, sed revera pluribus ex parte ipsorum Apostolorum.

19 Resp. Non tollimus pluralitatem linguarum ab Apostolis, sed asserimus donum linguarum; solùm dicimus non posse simul, & semel loqui variis linguis ex parte loquentis respectu diversorum, sed unica tantùm, quæ deinde causat diversitatem specierum juxtà audientium diversas linguas. Ad textus sacræ Scripturæ respondeo, Apostolos locutos

fuisse successivè, non simul variis linguis ex parte eorum. Et illo die Pentecostes *Facta hac voce*, hoc est, unica omnium Apostolorum voce, scilicèt hebraica, qua omnes loquebantur, *convenit multitudo*, idest, multitudo audientium erant simul ad audiendam concionem, *& mente confusa est*, Idest, illa vox uniformis Apostolorum loquentium hebraicè *confusa est mente* idest divisa, & diversa facta juxtà diversitatem audientium, ut patet sequentibus verbis, *quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes*, non loquebantur Apostoli linguis audientium, ut videtur textus dicere, sed ita videbatur audientibus propter diversas species immissas ad eorum aures, quarum sensum singuli audientes intelligebant secundùm propriam singulorum linguam, & ideò textus dicit, *& mente confusa est*, scilicèt ea unica vox hebraica Apostolorum confusa est, quia ab eis auditoribus intelligebatur confusè idest diversimodè, & secundùm diversitatem linguarum ipsorum; & magis id confirmatur ex sequentibus verbis: *Nonne omnes isti, qui loquuntur, Galilæi sunt?* habentes scilicet linguam propriam, scilicèt hebraicam. *Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus?*

Admiratio hæc, & curiositas audientium fuit in eo, quòd Apostoli propria lingua loquebantur, & auditores sentiebant unusquisque diversitatem linguarum propriarum, quæ dependebant ab illa unica lingua, quæ auditoribus videbatur lingua Apostolorum propria, quæ tamen terminativè talis non erat secundùm voces, sed multiplex, & diversa secundùm diversitatem linguarum audientium; unitas ergò linguæ se tenebat ex parte Apostolorum; diversitas verò linguarum ab ea dependens tamquam à causa, terminabat ad aures juxtà audientium idioma, & ex hoc auditores putabant, Apostolos loqui lingua eorum, quia nihil aliud audiebant, nisi propriam linguam, in qua erant nati. Lingua ergò Apostolorum, fuit multiplex & diversa terminativè, ut audiebant auditores, non elicitivè, & prout erat vox illorum propria, quæ erat unius idiomatis, mente postea confusa, & divisa inter auditores per diversitatem specierum; sicut enim species soni per aerem juxtà refractionem variatur, ita possibile est, quòd species diversimodè, Deo sic disponente, transeant juxtà diversa idiomata ad aures auditorum.

Addamus in confirmationem prædictorum miraculum S. Vincentii Ferrerii Ordinis Prædicatorum, de quo refertur in Lect. 8. in Martyrol. Hispano ad diem V. Aprilis. *Fuit autem imprimis ei donum linguarum concessum; nam cum apud diversarum linguarum populos sua paterna lingua prædicasset, à singulis tamen distinctè, ac perspicuè singula ejus verba intelligebantur, perinde ac si in eorum terris natus esset*. Ergo ex parte prædicantis unica erat lingua, quæ diversa verba infundebat in auribus omnium juxtà eorum capacitatem.

20 Reliquum est, ut aliquid dicamus de cantibus miraculosis, quæ solent accidere, ut in nativitate Domini, in morte aliquorū,

San-

Sanctorum concinatis ab Angelis, & beatis spiritibus Dei jussione, ut legitur apud Lucam cap. 2. 13. *Et subitò facta est cum Angelo multitudo militiæ cœlestis laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo; & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Gloria est in Paradiso, pax verò necessaria est in terra, quæ de cœlo descendit ad homines bonæ voluntatis; undè pax Natalis Domini non fuit pro Herode, nec ejus sequacibus, qui pecem pueri nati quærebant. In morte plurium Sanctorum Angeli cecinerunt laudem Deo, per hujusmodi lætitiam demonstrantes eorum mortem fuisse pretiosam in conspectu Domini. Hoc accidit in morte Sancti Martini, ut legitur lect. 6. ejus officii: *Martinus unum, & octoginta annos natus animam Deo reddidit, quam Angelorum chorus excepit, eosque divinas laudes canentes multi, imprimisque Severinus Colonienfis Episcopus audivit*.

Cantus autem hujus generis sinè dubio sunt miraculosi, quia eos operatur Deus ministerio Angelorum in aere formantium voces sonoras, quod excedit vires humanas; nam homo intrà se, & vitali modulatione cantum edit, & non extrà se vocem modulatam intonat, ut faciunt Angeli non intrà se, sed in aere sic efformato, ut audiatur cantus artificio Angelico.

MEDITATIO XIX.

De Conversione miraculosa unius rei in aliam.

1 *Conversio est mutatio unius rei in aliam rem.*
2 *Corruptio unius est generatio alterius.*
3 *Conversio alia generatio, alia alteratio.*
4 *Differunt generatio, & alteratio.*
5 *Conversio sex requirit conditiones.*
6 *Defectu unius, vel alterius est supernaturalis.*
7 *Uxor Loth conversa in statuam salis.*
8 *Conversiones factæ à Moyse, & Aaron miraculosæ.*
9 *Christus aquam in vinum vertit.*
10 *Sanctus Franciscus aquam in vinum, & acetum in vinum fecit.*
11 *Mixta an convertantur.*
12 *Conversio aquæ in vinum fit per alterationem.*
13 *Sancti Conradi miraculosa conversio carnis in pisces.*
14 *Elisabeth junioris miracula de aqua in vinum, & de rosis in pecunias.*
15 *In probatione miraculosæ conversionis debet constare de utroque.*
16 *Conversio panis in Corpus Christi sola dicitur Transubstantiatio.*
17 *De ratione miraculi, quòd ejus effectus sit sensibilis.*
18 *Miracula videntur, non creduntur.*
19 *Admiratio miraculorum alia ab admiratione invisibilium.*

MEDITATIO XIX.

1 Conversio est mutatio unius rei in aliam à priori diversam, facta ab agente de potentia materiæ, & subjecti formam educente; neque enim agens naturale operari potest sinè communi subjecto utriusque formæ, corruptæ scilicèt, & genitæ; nam cum materia, quæ mutationis subjectum est, sit ingenerabilis, & incorruptibilis, necessè est, quòd maneat pro secundo composito; quia materia, & forma ex ea educta dant esse composito, cui insunt, ergò utrique communis esse debet. Et in hoc differt conversiò, & mutatio à creatione, nam hæc nullum præsupponit subjectum, ex quo educat formam, sed totum esse tribuit creato independenter à materia, cum sit productio ex nihilo subjecti, conversio verò est productio compositi dependenter à subjecto, ex quo forma educitur.

2 Quoniam autem corruptio unius est generatio alterius, hinc est, quòd in conversione spectantur quatuor termini oppositi, duo ex parte corruptionis, & alii duo ex parte generationis, nam in corruptione subjectum transit à termino à quo positivo de esse

sub

sub illo ad terminum ad quem negativum non amplius existentem; in generatione res è contra se habet, nam subjectum transit à termino a quo privativo, & à non esse, ad terminum ad quem positivum incipientem esse.

3 Allata definitio convenit non solùm generationi, sed etiam alterationi; dicimus enim, quòd aqua convertitur in aerem, & lignum in ignem, quæ vocatur generatio, & mutatio unius substantiæ in aliam, ex cujus materia forma substantialis dicitur educta, undè generatio habet pro termino formali eductionis formam substantialem erutam dependentèr à materia, & pro totali ipsum substantiale compositum. Competit etiam ea definitio Alterationi; est enim conversio unius in alium, nempè unius accidentis in aliud; dicimus enim, quòd callidum convertitur in frigidum, & nigrum in album. Itaque generatio pro termino partiali habet eductionem formæ substantialis, & pro totali productionem compositi substantialis. Alteratio verò pro formali partiali aliquam formam accidentalē, & pro totali compositum accidentale.

4 Differunt autem generatio, & alteratio in eo, & quidem *primò*, quia generatio terminatur ad substantiam, alteratio ad qualitatem. *Secundò*, forma substantialis nata est per se introduci in instanti in subjectum, quia non suscipit magis, & minus, nec habet contrarium; forma verò accidentalis successivè, & in tempore inducitur, quia intenditur, & remittitur, atque contrarium habet. *Tertiò*, generatio est propter se, non enim ordinatur ad aliam mutationem; alteratio verò quatenus corruptiva ordinatur ad generationem. *Quartò*, in generatione subjectum incompletum à forma substantiali corrupta transit sub formam noviter advenientem, in alteratione verò subjectum idem substantiale manet sub utraque accidentali forma, homo enim de calido fit frigidus.

5 Colligitur ex dictis ad conversionem secundùm naturæ cursum ordinarium, requiri quinque conditiones. *Prima* est, quòd fit inter duos terminos positivos cum connexione eorum inter se, ex quo est mutatio unius rei in aliam. *Secunda*, ut prior res desinat esse, & posterior illi succedat, in quam prior dicitur converti. *Tertia*, ut id contingat duabus actionibus realibus, quarum una sit corruptiva præcedentis rei, & altera posterioris generativa. *Quarta*, quòd materia utrique sit communis; ac proinde præcedat tempore posterius compositum. *Quinta*, quòd præcedat alteratio dispositiva ad corruptionem prioris compositi, & generationem subsequentis, quæ cum sit inter contrarias qualitates, non nisi successivè subjectum disponi potest; ideò non in instanti, sed in tempore fit conversio unius rei in aliam, & hæc successio erit sexta conditio.

Ex his ergò cognoscitur naturalis conversio unius rei in aliam, quæ non excedit vires agentis.

6 Defectu autem unius, & alterius conditionis conversio facta non potest dici naturalis, sed tantùm supernaturalis, & miraculosa, ut magis apparebit in

sequen-

sequentibus conversionibus, quæ sine dubio excedunt vires naturæ, ut conversio uxoris Loth in statuam salis, aquæ in vinum, panis in corpus Christi, &c. de quibus mox dicam.

7 Prima conversio fuit uxoris Loth in statuam salis inobedientis Deo, cui cum Loth præceperat, *noli respicere post tergum* Gen. 19. 17. dum exibat è civitate Sodomirarum, undè legitur infra numer. 26. *Respiciens uxor ejus post se versa est in statuam salis*. Moyses quamplures fecit miraculosas conversiones, nam virgam convertit in colubrum, & manu accipiens caudam colubri, illum convertit in eandem virgam; & propriam manum de sinu extrahentem leprosam fecit sanam, ut legitur Exodi 4. & cap. 7. ubi coràm Pharaone Aaron virgam convertit in colubrum, & similiter incantatores Pharaonis suas virgas converterunt in dracones; sed virga Aaronis devoravit virgas illorum, & multa alia signa fecerunt Moyses, & Aaron, ut Pharaonem flecterent ad dimitendum populum, qui obstinatior factus recusabat dimittere illum nisi in manu potenti.

8 Nulli dubium est hujusmodi conversiones non fuisse naturales, sed miraculosas, quia in his deficiunt 4. 5. & 6. conditio; nam Deus per servos suos Moysen, & Aaron projectione virgæ convertebat eam in serpentem, & ejusdem percussione aquarum, istæ convertebantur in sanguinem, quod non nisi in instanti fiebat sola projectione, aut percussione virgæ, quæ actiones ab eis fiebant in ictu oculi, nulla præcedente alteratione, qua virga disponeretur ad corruptionem, & ad generationem serpentis, aut ad conversionem aquæ in sanguinem; nihil enim aliud præmittebatur illis conversionibus, præter projectionem, seu percussionem, quæ certè rationem non habent alterationis dispositivæ, dum nullam habent proportionem, nec vim, aut contrarietatem respectu corruptionis, & generationis illarum rerum; undè cum deficiat 5. & 6. conditio, conversio non potest esse naturalis. Deficit quoque 4. quia productio secundæ rei ex prima non habet commune subjectum, sed Deus ex toto posterius produxit, desinente in totum re priori; neq; enim Deus cum sit omnipotens, eget in suis operationibus subjecto, ex quo tamquàm præexistente educat formam, cum id nonnihil imperfectionis videatur insinuare.

9 Christus in nuptiis Canæ Galileæ aquam in vinum optimum convertit, Joan. 2. 7. *Implete hydrias aqua, & impleverunt eas usque ad summum. Et dicit eis Jesus. Haurite nunc, & ferte Architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustavit Architriclinus aquam vinum factam, & non sciebat, undè esset, ministri autem sciebant, qui hauserant aquam.* Jussit Christus sex hydrias aqua impleri, & usque ad summum, ne quis diceret, vinum aqua fuisse mixtum, & sic non esse miraculum, ut reverà erat, cum textus sub num. 10. subjungat: *Tu autem servasti bonum vinum usque adhuc*, quale dici non potest mixtum aqua. Evangelista Joannes, sub num. 11. hanc

hanc converſionem appellat miraculum, ibi: *Hoc fecit initium ſignorum Jeſu in Cana Galileæ, & manifeſtavit gloriam ſuam, & crediderunt in eum diſcipuli ejus.* Nomine autem ſigni venit miraculum, ut docui Medit. 1. num. 4. quod etiam confirmatur illis verbis: *Manifeſtavit gloriam ſuam,* quæ oſtenditur ab iis, qui opera heroica, & excedentia propriam virtutem faciunt cum admiratione omnium.

10 Multi alii ſancti imitati ſunt Chriſtum Dominum, convertentes aquam in vinum. Nam S. P. Franciſcus operariis laborantibus in ædificatione Conventus loci de Trabe Bonantis, & ardore ſitis quaſi deficientibus, miſit duos ex Fratribus ſuis ad Caſtrum Jovis vicinum, ut eleemoſinam vini quærerent, ſed moram facientibus, illis compatiendo, ſcaturientem aquam ſigno Crucis in optimum vinum illis miniſtravit, ex quo per integram horam licuit illis haurire, & ſitim abundè extinguere. Vading. tom. 1. ad annum 1215. num. 26. qui ibidem ad annum 1213. num. 11. retulerat aliud miraculum de aceto in vinum converſo. Quodam enim die pranſus fuerat in domo Præfecti Eccleſiæ S. Chriſtophori cum aliis multis convivis, & dum ipſe narraret ſe in cellario ſuo habere quædam vini dolia in acetum converſa, voluit, ut deguſtaretur à convivis recumbentibus, vir Dei accepto aceti Cyatho, & Cruce ſignato tradidit Præsbitero ſibi vicino Joanni nominato Eccleſiæ S. Caſſiani ſacellano, qui dum acetum ſe guſtaturum putaret, ut cæteri fecerant, vinum invenit mox optimum, & ſubridens totum deglutivit poculum, unde ex hoc omnes convivæ agnoverunt Dei virtutem in ſervo ſuo Franciſco.

11 Videntur obſtare his de converſione aquæ in vinum nonnulli Philoſophi, qui probant, aquam naturaliter converti in vinum, quos ſequuntur *Conymbr.* 1. *de Gener. cap.* 10. *q.* 1. *art.* 2. *Suar. par.* 3. *tom.* 3. *diſp.* 45. *ſect.* 4. *Vaſq. de Euchar. diſp.* 178. *num.* 4. *cum aliis Melduleuſ. diſp.* 7. *de Generat. q.* 5. *à num.* 51. Contra multos alios cum Areſio lib. 1. de Generat. q. 52. negantes hujuſmodi converſionem, quorum argumentis reſpondet ibidem Meldul. à num. 54 antecedenter enim probaverat converſionem in multis mixtis.

12 Sed quicquid ſit de hoc, an mixta ſint activa, nec ne, pars enim affirmativa videtur experientia conſtare, cum magnes in ſuam naturam convertat ferrum, ex Ferdinando Medic. tract. 2. de facult. q. 1. concl. 5. item plumbum in locis humidis acquirit majus pondus ex aere in ſe converſo, Scalig. exercit. 104. num. 17. & acetum in ſe convertit vinum, & aqua in dolio convertitur in vinum, ex Ariſt. 2. lib. 1. de gener. tex. 34. 39. & 42. Adhuc admiſſa ſententia affirmativa de naturali converſione aquæ in vinum; nihilominus ſalvatur ratio miraculi in dictis converſionibus. Nam in converſione naturali, non ſtatim, ſed ſucceſſivè fit converſio aquæ in vinum; unde Dominicani initio Miſſæ ponunt vinum, & aquam in calice, ut ab initio miſſæ uſque ad conſecrationem poſſit converti per ſucceſſivam alterationem; neutrum au-

tem

tem necessarium est in prædictis conversionibus, in quibus, nulla præmissa alteratione, in instanti aqua transmutata fuit in vinum.

13 Dignum memoratu est miraculum, quod contigit S. Conrado Tertii Ordinis S. Francisci de conversione carnis suillæ in pisces, quod legitur in ejus Lect. VI. his verbis: *Cum autem sexta quaque Feria in urbem ad imaginem Crucifixi, quæ summa religione celebatur apud Netinos, adorandam mira pietate ventitaret; improbi quidam irrisores per eam occasionem religiosissimum virum ludos facere voluerunt. Itaque per simulationem ad prandium p scium invitato, carnem suillam apponunt, nec aliud ipsi manducant: Inde hominis improbitatem exagitare, vel simplicitatem cavillari. Negat ille se quidquam gustasse, præter pisces, statimque spinas, & squammas, amota mappula, qua tegebantur, ostendit, & eorum impudentiam redarguit:* Deus omnipotens, ne servo suo iter agenti deesset prandium, paravit pisces, in quos carnem suillam converterat, ut extantes spinæ & squammæ testificabantur. factum miraculum à sancto viro etiam non petitum.

14 Sancta Elisabeth junior Regina Portugalliæ, ut legitur tom. 2. Annalium apud Vadingum ad annum 1281. num. 14. Alenquarii dum ægrotaret, renuit paululum vini deguſtare sibi à medico præscripti, quia erat abstémia, & id reputabat valetudini supervacaneum, nihilominus divina providentia accidit, ut aqua, quam illi porrigebant ancillæ bis, converteretur in vinum optimum, cum resistentiam ante fecisset. Aliud conversionis rosarū in pecunias refert idem tom. 3. ad annum 1311. num. 9. in eodem oppido Alenquearii à Spiritu Sancto in columbina specie apparente admonita templum erexit, & dum pergeret ad videndum inchoatum ædificium in vesperis à quadam puella recepit fasciculum rosarum, & allocuta operariis donavit singulis rosas dicens: Hæc sit pro hodierno die merces vestra. Unusquisque in sero domum suam rediit cum sarcinulis, ex quibus extractas rosas mirifici odoris singuli in manibus tenentes odorant, & mox illæ convertuntur in scuta aurea, cum summa omnium admiratione.

15 Quoniam conversio quælibet etiam miraculosa duos respicit terminos adæquatos, rem scilicèt, quæ desinit esse, & rem alteram, in quem prior desinens dicitur conversa, ad probationem similis miraculi, necessarium est, quòd probetur præcedens res extitisse, & quòd sequens fuerit, post illius desitionem, ut de miraculo constare possit.

16 Sed numquid conversio panis in corpus Christi, quæ per quandam excellentiam appellatur à SS. Patribus Transubstantiatio, etto aliæ conversiones unius substantiæ in aliam substantiam non sint ita vocandæ, quia tale nomen non merentur, cum sint longè inferiores ad hanc, quæ sine dubio omnes excedit, sit miraculum?

17 R. Negativè, quia ad rationem miraculi, ut dixi Medit. 1. num 8. requiritur, quòd sit signum sensibile, ac proindè res sub sensibus cadens; patet id in exemplis allatis, nam uxor Loth visa fuit statua salis, conversiones ex virga Moy-

Moysis omnes viderunt, vinum
ex aqua, ex aceto, & pecunias
ex rosis viderunt operarii S. Elisa-
beth; nullus verò videt Christi
corpus sub speciebus panis, sub
quibus latet invisibiliter, & tan-
tùm creditur; objecta verò mira-
culorum videntur, aut sentiuntur
à circumstantibus, non creduntur.
18 tur. Quòd si aliquando Christus
sub specie pueri apparet in hostia,
apparitio est quidem miraculosa,
sed non ideò transubstantiatio,
& conversio panis in corpus Chri-
sti videtur, sed tantùm creditur,
& ideò quamvis sit admirabilis
secundùm fidem, non tamen se-
19 cundùm sensum; admiratio enim
miraculorum provenit à causa sen-
sibili, in aliis verò supernaturali-
bus, quæ sunt invisibilia, conci-
pitur ex fide divina.

MEDITATIO XX.

De miraculosa rerum multiplicatione.

1 *Multiplicatio rerum triplex, secundum substantiam.*
2 *Secundùm quantitatem, &*
3 *Secundùm qualitatem.*
4 *Differentia earum.*
5 *De panibus à Christo multiplicatis.*
6 *Elisei miraculum de oleo Viduæ aucto.*
7 *Oleum crevit B. Catharina de Vino.*
8 *Beatæ Coletæ pannus auctus.*
9 *Beati Pauli de Ambrosiis lignum auctum.*
10 *Transfiguratio Domini miraculosa.*
11 *Virtutum augmentum non est miraculum.*
12 *In his miraculis supponitur effectus naturalis.*
13 *De utroque constare debet.*

MEDITATIO XX.

1 Multiplicatio est plurificatio rerum. Dicitur autem in tribus modis. Primò secundùm substantiam, cum scilicèt una species propagatur, & conservatur in suis individuis, quod intelligi potest tàm de viventibus, quàm non viventibus, de illis res clara est, ut experientia patet in animalibus, quę generatione cõservant suas species, & plantis, quarũ una descendit ab alia, utrisq; enim Deus dedit virtutem producendi sibi simile, & de illis Deus præceptivè dixit: *Crescite, & multiplicamini*: Etiam non viventia propagantur, & generantur, cum unum in aliud commutetur, ut patet in elementis multiplicatis, avgetur enim terra, aqua multiplicatnr &c. Undè quæ diximus in præcedenti Medit. de Conversione, applicari possunt generationi; hæc enim est species conversionis, ac proindè dum efficiens operatur, semper præsupponit subjectum, circà quod operari possit illud transmutando ab una forma, quæ corrumpitur in aliam, quæ de illius potentia educitur; exigit enim forma materialis produci dependentèr à subjecto, à quo etiam in conservari essentialitèr dependet ex sua natura.

2 Secundò, multiplicatio secundùm quantitatem est acquisitio quantitatis partialis in substantia de novò addita, quod contingit duplicitèr, *primò*, per causam extrinsecam, ut cum aqua additur aquæ, ut enim patet, prior aqua augetur substantialitèr, & accidentalitèr, & sic multiplicatur, & fit major. *Secundò*, per causam intrinsecam, ut cum animal nutritur, augetur sub substantialitèr, & accidentalitèr; naturalitèr enim loquendo nutritio fieri non potest, nisi productione novæ substantiæ corporeæ cum sua quantitate. Ter-

3 Tertiò demùm multiplicatio fit secundùm qualitatem, cum scilicèt substantia acquirit denuò partialem qualitatem priori additam, quæ dicitur intendi, & augeri; qualitas enim suscipit magis, & minùs, sicut quantitas
4 majus, & minùs, seù majorem, vel minorem extensionem.

Conveniunt hę tres multiplicationis species in hoc, quòd pluralitatē dicunt, & præterea in eis multiplicatio successivè fit, hoc enim indicat ipsa propagatio generativa in individuis; in augmento substantiæ nutritivæ & aucti subjecti secundùm quantitatem, quæ paulatim illud quantificat, ut experientia patet; in alteratione quoquè qualitas successivè, & paulatim intenditur, ut constat in manu e. g. quæ paulatim calidior fit. In his ergò multiplicatio successivè, & paulatim fit. In eo autem differunt, quòd in propagatione generativa multiplicatio refertur ad plura individua inter se numero distincta. In augmentatione verò, & alteratione multiplicitas dicit additionem, secundùm quam continuatur additum addito.

5 Produco miracula secundùm prælibatam multiplicationem, quæ in illis non potest dici naturalis, dum non successivè, nec paulatim, sed in instanti contingit.

In primis Christus Dominus panem multiplicavit secundùm substantiam, & numerum Matth. 14. 17. Christo Discipuli: *Responderunt ei, non habemus hic nisi quinque panes, & duos pisces; qui ait eis: Afferte mihi illos huc. Et cum jussisset turbam discumbere super fænum, acceptis quinque panibus, & duobus piscibus, aspiciens in cælum benedixit, & fregit, & dedit discipulis panes, discipuli autem turbis, & manducaverunt omnes, & saturati sunt; & tulerunt reliquias duodecim Caphinos fragmentorum plenos. Manducantium autem fuit numerus quinque millia virorum, exceptis mulieribus, & parvulis.* Repetitur Marci 6. 43. Lucæ 9. 16. & Joan. 6. 11. Simile miraculum narratur Matth. 15. 32. Marci 8. 2. quo Christus ex septem panibus, & paucis pisciculis satiavit quatuor mille homines, ultrà mulieres, & parvulos, & de fragmentis discipuli collegerunt septem sportas plenas. Ratio miraculi planè constat, quia ita panes fuerunt multiplicati nulla ex eis præexistente materia, & in instanti datæ benedictionis, ut omnes saturati sint, & quòd mirabilius est, reliquiæ majoris erant quantitatis, quàm panes ipsi, quos habebant apud se sinè miraculo.

Numquid illi quinque panes, & illi septem fuerunt quasi materia, ex qua Christus produxit, & eduxit aliorum multiplicationem? an verò tot panes, qui sufficerent ad saturandam turbam, Deus sua omnipotenti manu secundùm materiam, & formam creaverit, & produxerit?

Respondetur, Christus panibus, qui præexistebant, non egebat, quasi ex illis alios extracturus, & educturus de potentia materiæ; non enim Deus est finitæ virtutis, ut medio subjecto operetur, sed ut omnipotens tot panes ex nihilo per suam benedictionem produxit, ut turbam saturaret.

Similę miraculum fecit Deus

per servum suum Eliseum, de quo legitur 4. Reg. 4. 42. quòd ad eum venit quidam homo ei offerens viginti panes hordeaceos pro primitis, quos jussit dare populo, ut comederet, cui minister respondit, eos non sufficere pro centum viris, Eliseus autem dixit: *Da populo, ut comedat; hæc dicit Dominus: Comedent, & supererit. Posuit itaque coram eis, qui comederunt, & superfluit juxtà verbum Domini.* Viginti panes divisi in quinque partes unicuique ex centum contigit quinta pars unius panis, omnes comederunt, & superfluit panis, signum quòd erant saturati, ergò id accidit miraculosè, non enim quinta panis pars satiare potest hominem, imò erat quid minus, dùm superfluit panis, quod arguit ejus multiplicationem.

6 Miracula de multiplicatione secundùm quantitatem refero; nam Eliseus, ut legitur 4. Reg. 4 cuidam viduæ, cujus filios sibi servire volebat creditor illius mariti defuncti debitoris, multiplicavit, & auxit oleum hoc modo: *Non habeo ancilla tua quidquam in domo mea, nisi parum olei, quo ungar. Cui ait: Vade, pete mutuò ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca, & ingredere, & claude ostium tuum, cum intrinsecus fueris tu, & filii tui, & mitte inde in omnia vasa hæc, & cum plena fuerint, tolles. Ivit itaque mulier, & clausit ostium super se, & super filios suos, illi offerebant vasa, & illa infundebat; cumque plena fuissent vasa, dixit ad filium suum: Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit non habeo, stetitq; oleum.*

Parum olei valdè multiplicatum fuit viduæ à Deo per merita Sancti Elisei, ut notum est ex hujusmodi hystoria de fide à nobis credenda. Clausit ostium, ne quis dicere posset extrà domum accepisse oleum, vasa quoquè vacua illi fuerunt accommodata, non oleum, quod desuper ideò venit. Observo quoquè quòd mulier mittebat in vasa, & infundebat, sed in textu non exprimitur quid mitteret, quid infunderet; constat tamen ex verbis subsequentibus, quòd omnia vasa fuerunt plena ex alio, quod stetit, idest, non amplius crevit, quia alia vasa non extabant. Cur non exprimere rem missam, & infusam in vasa? tacetur effectus, qui vasa implevit, ad significandum viduam non multiplicasse oleum, sed desuper missum fuisse à Deo. Sed numquid oleum multiplicabatur à Deo per additionem novi olei conjuncti cum alio paruo oleo, quod erat in vase proprio illius viduæ? Utique, quia oleum auctum è suo vase mittebat in alia vasa; supponebatur ergò miraculosè additum prius in vase proprio, ex quo trahebatur in alia vasa accommodata sibi à vicinis; & hoc suadet etiam naturalis multiplicatio secundùm quantitatem, cujus auctionem in rebus inanimatis diximus fieri per causam extinsecam additione rei ad rem, ut aquæ ad aquam, olei ad oleum.

7 Beata Catharina à Vino, cujus reliquiæ venerantur in Apulia in conventu S. Mariæ de Valle Aspera ad Tessam, cum sua Sorora Joanna, dum in hoc sæculo Deo serviret in habitu Tertii Ordinis Fratribus S. Fran-

cisci

eiſdei ex eodem vaſe olei, quo pro ſeipſis utebantur, miniſtrarunt per integrum annum, ad uſum lampadis, & ſervitium Cucinæ, & elapſo anno inexhauſtum vas omninò redundans optimo oleo inventum fuit. Martyrolog. Franciſcanum ad 3. Maii.

8 Volebat Beata Coleta Virgo Tertii Ordinis Sancti Franciſci apud Corbeam oppidum Piccardiæ ad dexteram fluvii Somonæ diœceſis Ambianenſis, veſtire quendam religioſum, & pannum oſtendit alteri religioſo Sutori, qui dixit, non ſufficere, & deeſſe plus ulna: At illa ſubridens, ait, Abi F. Andreas, & ora Deum, & poſt orationem ad me redibis, & ambo, tu, & ego utrinque extrahemus, ut fiat pannus longior. Rediit ab oratione Sutor, qui pannum, ea jubente, diviſit in partes proportionatas habitui, & quia erat latior, & amplior, quàm ferret religioſa paupertas, neceſſè fuit aliquid de veſte auferre. Ità refert Vading. tom. 5. ad annum 1406. nu. 17.

9 Simile miraculum de B. Paulo de Ambroſiis de Cropano diœceſis Catanzarii in Calabria ejuſdem Tertii Ordinis Sacerdotis refero *tom.* 3. *Reſol. Moral. inſcr. Controverſiæ Morales Romæ impreſſæ, controverſ.* 23. *de Canonizat. Sanct. à num.*47. Fratres ejuſdem Ordinis in dicto loco volentes cum cæmentariis accommodare lignum præparatum ſuper duos parietes, & non invenientes ſufficientèr longum, nimis enim breve erat, & non poterat contingere utrumque parietem, & aliud non habentes vocaverunt F. Paulum, qui admonitus de ineptitudine trabis, dixit: Confidite filii in Domino, qui lignum elongabit juxtà noſtram indigentiam, aptamus iterum lignum, & Deum laudabimus gratias agentes. Miniſtri igitur, Beato adjuvante, lignum extulerunt, & impoſuerunt ſuper ambos parietes utrinque, & ſatis, ſuperque in extremis parietum apparebat. Quod augmenti miraculum videntes Deo gratias egerunt.

10 Pro multiplicatione ſecundùm qualitatem, & intenſionem refero, miraculum in Transfiguratione Domini Matth. 17. *Et reſplenduit facies ejus ſicut ſol, veſtimenta autem ejus facta ſunt alba ſicut nix.* Nulli dubium eſt, ſplendorem faciei, & albedinem veſtimentorum illius, intenſa fuiſſe per additionem novi ſplendoris, & albedinis deſuper advenientium. Et ita docent Sancti Patres, Hieron. *Transformatio ſplendorem addidit, faciem non ſubtraxit.* Ex Catena Aurea D. Thomæ ad hoc cap. 17. Matthæi, & ad cap. 8. Lucæ refert Cyrilli hæc verba: *Non tamquam corporis humanam formam mutante, ſed quadam ſplendida gloria ſuperveniente.* Fuit ergò Domini Tranſfiguratio miraculoſa ex multiplicatione ſecundùm qualitatem ſplendoris, & albedinis cœleſtis; fuit enim hæc ſignum ſenſibile, & inſolitum à ſolo Deo proveniens, teſtatur vox paterna è cœlo delapſa: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui*, ut ibidem ſubjungitur in textu.

11 Numquid auctio gratiæ, quæ per multiplicationem ejus ſecuncundùm qualitatem, ſit miraculum, quod idem quæritur de fide,

do, & spe, de quibus canit Ecclesia; *Da nobis fidei, Spei, & caritatis augmentum*.

℞. Negativè, quia id non est quid insolitum, cum hæ virtutes augeantur regulariter, & ordinariè in servis Dei. Præterea harum virtutum augmentum non est sensibile, neque proindè habet rationem miraculi.

12 In hujusmodi miraculis duo spectantur, res præcedens multiplicationem, quæ de se est effectus naturalis, ut patet in exemplis allatis, ac proindè in ea non consistit ratio miraculi, quæ tantum supponitur ad miraculum ad eam sequens, quod est secundùm considerabile, in quo consistit ratio miraculi dicentis entitatem rei additæ à Deo solo immediatè provenientis, qui per Eliam prophetam suum 3. Regum 17. dixit num. 14. mulieri viduæ *Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur*. Quamvis ex istis rebus, & aliis reficiantur pauperes, & servi Dei, non tamen deficiunt, Deo multiplicante donatum.

13 In probatione autem miraculorum hujus generis, de utraque re constare debet, esto res præcedens non habeat rationem miraculi, est tamen quædam conditio, sine qua non stabilitur, nec cognoscibile est miraculum, sicut dictum fuit præced. Medit. de conversione miraculosa, ad cujus probationem debet constare de utraque re, licèt prior sit effectus naturalis suppositus ad sequentem, in qua est ratio miraculi cum relatione ad præcedentem, ut adæquata sit cognitio, & probatio. Pari ergò passu, & modò proceditur in probatione utriusque.

MEDI-

MEDITATIO XXI.

De rebus è Cœlo divinitus missis servis suis.

1 *Omne donum à Deo est.*
2 *Corvus Eliæ panem, & carnem portabat.*
3 *Sicut, & Sancto Paulo primo Eremitæ.*
4 *Quatuor placentæ calidæ Sancto Conrado donatæ.*
5 *Racemi Uvæ S. Franciscæ de Januaria.*
6 *Clara Ariminensis liquorem è Cœlo gustavit.*
7 *Angela Fulginas sacram Communionem recepit ab Angelo.*
8 *Sicut Clara de Montefalco.*
9 *In quo consistat ratio miraculi in his donis.*
10 *Sacra communio confecta à Sacerdote confertur per Angelum.*
11 *Angelus fert hostiam duobus Eremitis.*

MEDITATIO XXI.

1 Sanctus Jacobus Apostolus in sua Epistola Canonica cap. 1. 17. testatur, quòd *omne datum optimum, & omne donum perfectum desursùm est, descendens à Patre luminum.* Optimum, & perfectum est omne id, quod à Deo donatur, quia omnia Dei opera sunt perfecta, cum à Deo nulla imperfectio procedere possit, ex quo ipse est perfectissimus quo ad essentiam, & operationem. Varia autem sunt Dei dona, quæ hominem perficiunt, præsertim Spiritus Sancti, quæ septem enumerantur, Sapientia, Intellectus, Consilium, Fortitudo, Scientia, Pietas, & Timor Domini, de quibus S. Thomas 1. 2. q. 68. art. 4. de quibus hìc agendum non est, sed præsertim de donis materialibus, & sensibilibus à Deo datis miraculosè servis suis ad eorum usum, præsertim corporis beneficium. Est autem donum res à Domino gratis, & liberalitèr donata alicui ad usum, dum Deus ex mera sua liberalitate vult recognoscere servum suum esse sibi gratum, & amicum, ex donis autem, quæ Deus dat in hac vita conjicere possumus, quæ in alia vita dat eisdem suis servis, ut colligitur ex D. August. tom. 5. lib. 22. de civit. Dei cap. 24. propè finem. Propono varia hujus generis miracula.

2 In primis se offert miraculum à Deo factum pro Elia, qui pascebatur à corvis de cœlo ferentibus illi panem, & carnes, ut legitur 3. Regum 17. 3. *Recede hinc, & vade contrà Orientem, & absconde in torrente Carith, qui est contrà Jordanem, & ibi de torrente bibes, corvisque præcepi, ut pascant te ibi. Abiit ergò, & fecit juxtà verbum Domini, cumque abiisset, sedit in torrente Carith, qui est contrà Jordanem. Corvi quoquè deferebant ei panem, & carnes manè;*

nè; *similitèr panem, & carnes vesperi, & bibebat de torrente*. Certum autem est, quòd corvi tantam virtutem non habent, ut panem fabricare valeant, & occidere animalia, ex eis præcidendo frustulum carnis, & eam coquere, imò ipsi propterea carnes crudas mortuorum devorant; ideò Deus desuper donabat esculenta ejusmodi, corvis deferentibus, qui nec carnes, quibus avidè vescuntur, furabantur Sancto viro, quod quoquè mirabile est.

3 Paulus quoquè primus Eremita semipane de cœlo per corvum à Deo demisso sustetabatur, ut legitur in ejus 4. lect. *Corvus, qui anteà semper Paulò dimidiatum panem attulerat, integrum detulit. Post Corvi discessum. Eja, inquit Paulus Antonio: Dominus nobis prandium misit, verè pius, verè misericors. Sexaginta jam anni sunt, cum accipio quotidiè dimidii panis fragmentum, nunc ad adventum tuum militibus suis Christus duplicavit annonam.*

4 Miraculum quatuor placentarum desuper missarum à Deo Sancto Corrado Confessore Placentino Tertii Ordinis S. Francisci legitur in ejus VI. Lect. his verbis: *Item, ab Antistite Syracusano fama sanctitatis excito visitatus, & ab eodem ut secum cænaret invitatus, protinùs è cellula placentas quatuor calidas ex tempore divinitùs paratas protulit*. Miraculum probant ea verba. *Protinùs, ex tempore, divinitùs*. In instanti coctæ sinè igne apparuerunt tempore oportuno, ut Episcopus posset illas degustare cum servo Dei.

5 Sancta Francisca Romana ejusdem Ordinis dono accepit uvas à Deo extrà suum tempus pendentes ex arbore, ut in ejus Lect. VI. refertur: *Aliquando earundem sororum extrà Urbem mense Januario ligna parantium sitim recentis uvæ racemis ex vitæ in arbore pendentibus mirabiliter obtentis abundè expleverit*. Quamvis uva pendens ex vite sit effectus naturalis, attenta tamen temporis circunstantia, judicatur miraculosus, nam eo tempore vites non possunt suos producere fructus, nisi statuto tempore autumnali. Quòd si arte racemi conserventur in vite, & appareant, sicuti videntur tempore autumni, non ideò id est miraculo tribuendum, sed humanæ industriæ; ut ergò miraculum sit, requiritur tempus extrà autumnale Januarii, Februarii &c. & quòd tunc sit producta Uva, cum non esset antè.

6 Vadingus tom. 7. in Addit. ad tom. 3. num. 31. refert, quòd B. Claræ Ariminensis de Agolantibus Tertii Ordinis S. Francisci, post rigorosum jejunium multorum dierum, molestamque à potu abstinentiam, apparuit Angelus, qui ciathum aureum limphati vini ei porrexit. Iterum per argenteam fistulam cœlestem accepit liquorem, qui prostratas vires erexit, & longo post tempore ab omni potus necessitate præservavit. Hæc Deus Beneficia suis servis concedit.

7 B. Angela Fulgentina soror Tertii Ordinis S. Francisci fuit multùm devota Sacrosanctæ Eucharestiæ, undè meruit Cristum Dominum videre in Eucharistia, ut refert Vadingus tom. 3. ad annum 1309. num. 14. ubi ait, quòd circà augustissimum hujusmodi

modi Sacramentum habuit septem visiones, in quo multoties vidit Christum Dominum infantulum, & alias ipsas species in carnem conversas. Dum aliquandò vellet divinum hoc donum sumere, nec esset qui ministraret, apparuerunt Angeli, & sacro cibo eam refecerunt.

8 B. Clara de Montefalco prius Tertiaria, posteà Augustiniana Christum sub facie peregrini frequenter vidit, & ab eo in forma Angeli sacrum ejus corpus suscepit, ut refert idem Cronista celeberrimus eodem tom. 3. ad annum 1308. num. 73.

In prædictis exemplis non videtur assignabilis ratio miraculi, præsertim in illis Eliæ, & Pauli; nam panis, & Carnes sunt esculenta, quibus naturaliter homo alitur, & sustentatur; & delatio hujusmodi ciborum non excedit vires corvorum, cum non sint tanti ponderis, quin Corvus etiam unus ea deferre possit, & delatio fuit ordinaria, quia quotidiana, & non insolita, ergo non fuit miraculosa.

9 ℟. Ratio miraculi consistit in illo modo insolito pascendi hominem, qui certè fuit miraculosus, & extrà ordinem, qui ab omnibus servatur; nam homo vel sibi ipsi inservit, vel alio homine utitur ad serviendum sibi in comestionibus, & potationibus, non verò animalibus irrationalibus, quæ esculenta homini convenientia devorant, præsertim carnes, & modum serviendi hujusmodi ignorant. Et ex his patet ratio miraculi; nam mirabile est, quòd corvus statutis horis deferat cibos servis Dei, & quòd carnes non deglutiat, quas avidè appetit. Unde & à quo cibos Corvus habuit, non est assignabile, nisi ab ipso Domino, qui hoc perceptum pascendi Eliam in torrente fecit, & qui cibos quoque consignabat angelicis manibus fabricatos, ipse Deus est, *qui*, ut dicitur in Psal. 146. 9. *dat jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum.* Itaque miraculum consistit in illis modis, quòd corvi serviant, quòd cibi Angelicis manibus sint editi, quòd panis sit dimidiatus posteà integer. Et ex his patet ad argumentum, cibos præfatos naturaliter nutrire, insolitum tamen, quod ministrentur talibus modis.

Difficultas est, à quonam fuerit facta consecratio panis in corpus Christi miraculosè donatum servis Dei sub speciebus consecratis?

10 ℟. Angelos in hujusmodi sacris communionibus sumpsisse species panis consecratas regulariter per sacerdotes; licèt enim Deus ex sua omnipotentia infinita possit Corpus Christi sub speciebus panis adducere per verba consecrationis, seu sine illis; Deus enim nulli legi hujusmodi est alligatus, tamen, quia in hujusmodi donis miraculosis non est necessarium multiplicare miracula; per Angelos sacra communione ordinaria reficit servos suos.

11 Subjungo aliud exemplum satis mirabile, ex Martyrologio Hispano ad diem 24. Aprilis. Daniel juvenis Anacorita ex Quilichia urbe Armeniæ, ex Patrigue comite, & Uliana conjugibus natus instructus à venerabili sene Eremita nomine Josepho, qui volenti secum vitam de-

gere dixit: Fili mi, nihil hìc habeo ad esum, solùm quòd Angelus Domini mihi unicam hostiam solet dimittere die Dominico pro tota hebdomada; si tibi aliam dimittere voluerit, mecum manebis. Moratus Daniel per sequentem hebdomadam cum sene, comparuit Angelus cum hostia pro sene, nihil deferens pro juvene. Senex ei dixit, voluntatem Dei esse, ut ulteriùs procederet ad interiora deserti, ut fecit; & cum jejunasset 40. diebus, & noctibus, Angelus apparuit Josepho præbendo illi solitam hostiam, præcipiendo, ut aliam hostiam ab alio delatam Angelo ipse deferret Danieli, quod fecit comitatus ab Angelo, & cum ad locum pervenisset, exclamavit: Daniel Deus tuam audivit orationem, qui per me tibi mittit hostiam, ut comedas. Respondit Daniel, si Deus hostia me honorare voluisset, Angelum misisset. Tunc Joseph quis esset, aperuit; Daniel enim dubitabat eum cognoscere, quia anteà orationem flexis genibus non peregisset, & posteà hostiam offerret. Quo audito, Josephus dixit: Benedictio, claritas, & gratiarum actio sit Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Et Daniel respondit Amen. Tunc Angelus videns constantiam juvenis, accepit hostiam, & illam Dei servo obtulit, qui gratias agens Deo, ipsam è manibus Angeli humiliter recepit.

MEDI-

MEDITATIO XXII.

De miraculosa liberatione carceratorum.

MEDITATIO XXII.

1 Arcer est locus clausus, & benè munitus, in quo servantur homines Rei, sive ad custodiam, sive ad pœnam, ex quo exire non possunt inclusi, nisi per fractionem carceris, aut aperitionem januæ facta à carcerario per legitimas claves, aut ab alio per adulterinas.

2 Quare si quis alio auxilio exit è carcere non humano, ejus exitus censendus est miraculosus, quia non est secundùm vires, & humanam industriam, sed præter hujusmodi, & per modum insolitum liberatio. Necesse autem quoque est, ut liberatio sit miraculosa, quòd carceratio sit iniqua; nam si quis justè detinetur, tunc cum liberatio sit injusta, id tribuendum non est Deo, qui nihil iniquè facit, sed diabolo, cujus proprium est malè agere.

3 Prædicta comprobantur ex Act. Apost. cap. 5. qui iniquè carcerati fuerunt, & miraculosè fuerunt liberati, ut legitur ibidem num. 18. *Et injecerunt manus in Apostolos, & posuerunt eos in custodia publica. Angelus autem Domini per noctem aperiens januas carceris, & educens eos, dixit: Ite, & stantes loquimini in templo plebi omnia verba vitæ hujus*, idest Christi Domini. Et infra num. 22. *Cùm autem venissent ministri, & aperto carcere non invenissent illos, reversi nuntiaverunt dicentes. Carcerem quidem invenimus clausum cum omni diligentia, & custodes stantes ante januas, aperientes autem neminem intus invenimus.* Ista liberatio sine dubio fuit miraculosa, quia carcer erat benè clausus, & custodes excubabant ante ostium, & Apostoli exierunt januis apertis per Angelum Domini, nihil videntibus custodibus, nisi januas omninò clausas. Liberatio ergò fuit miraculosa à solo Deo proveniens per Angelum suum, qui portas reseravit, & iterùm clausit. Carceratio quoque fuerat iniqua, quia Apostoli erant innocentes, non autem noxii, quia nullum fecerant delictum, sed benè agebant prædicantes vitam Christi.

4 Alio tempore, ut ibidem scribitur cap. 12. carceratus fuit Petrus de mandato Herodis, quem custodiebant quatuor quaterniones militum, post Pascha producendum populo, quem Angelus liberavit è carcere hoc modo: *Cùm autem producturus eum esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites vinctus catenis duabus, & custodes ante ostium custodiebant carcerem. Et ecce Angelus Domini astitit, & lumen refulsit in habitaculo, percussoque latere Petri, excitavit eum dicens: Surge velociter. Et ceciderunt Catenæ de manibus ejus. Dixit autem Angelus ad eum: Præcingere, & calcea te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Circunda tibi vestimentum tuum, & sequere me. Et exiens sequebatur eum, & nesciebat, quia verum est, quod fiebat per Angelum; existimabat autem, se visum videre. Transeuntes autem primam, & secundam custodiam, venerunt ad portam ferream, quæ ducit ad civitatem, quæ ultrò aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum, & continuò discessit Angelus ab eo.* Mirabilior fuit Petri liberatio, cum extrà carcerem sexdecim milites custodirent ostium, & intùs ipse Petrus dormiret inter duos alios milites, & tamen nullus eorum vidit, nec audivit, quid ab Angelo ageretur pro Petro, qui etiam, antequam Angelus appareret, nihil timebat, dum soporosè dormiebat, detractis exuviis, nihil cogitando de periculo, in Domino confisus, qui dicit Psal. 54. 23. *Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet, & non dabit fluctuationem justo.* Et quia cum cæteris Apostolis, ut dixi, liberatus fuerat, eandem gratiam à Domino sperabat.

Duo dubiola propono, unum est, an Angelus aliqua clave ostium carceris aperuerit, alterum, quomodo scivit Petrum, se ab Angelo fuisse excarceratum, dum putabat se visum videre, ignorans hoc beneficium se ab Angelo accipere; credebat enim se somniare suam liberationem, & non esse veram?

5 Primo occurritur dicendo, nulla clave Angelum fuisse usum, sed solo jussu divino ad ejus præsentiam januas fuisse apertas sine instrumento, quod ex modo loquendi textus deducitur; nam dicitur de porta ferrea civitatis, quòd *ultrò aperta est eis*, ergò sine instrumento, sed sola Dei obedientia, ut indicat illud *ultrò* aperta est per seipsam; hoc igitur modo januæ carceris apertæ fuerunt; nec obstat, quòd in liberatione Apostolorum, ut suprà diximus, dicatur: *Angelus Domini aperiens januas Carceris*, quia de nullo instrumento fit mentio, sed de actu aperitionis pendente ab ejus imperio, non à clavibus.

6 Secundo respondetur, Petrum quidem initio hujus excarcerationis putasse se visum videre, postea melius in se reversus cognovit mysterium, & veritatem suæ liberationis, ut ipsemet testatur eod. cap. 12. nu. 11. *Et Petrus ad se reversus dixit: Nunc scio verè*, quia antè ignorabat, *quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis.*

7 Per merita diversorum Sanctorum Deus quamplures innocentes liberavit è carceribus, ut Sanctus Franciscus, de quo Vading. tom.

tom. 1. ad annum 1228. num. 42. plura refert, unico sum contentus his verbis: In Massa S. Petri quidam pauperculus militi erat debitor, & ab eo captus dilationem petebat ad solvendum, rogando, ut id differret propter amorem S. Francisci. Superbus miles sprevit preces pauperis, & amorem Sancti Patris, subdens: Tali te loco recludam, quòd nec Franciscus tuus, nec quilibet alius te poterit adjuvare. Et pauperem illum coniecit in vincula. Paulò post S. Franciscus fracto carcere, & ruptis compedibus illæsum hominem reduxit ad domū. Quamvis justa sit carceratio, qua cogitur debitor ad solutionem, tamen hæc, de qua in hoc miraculo, iniqua fuit, cum fuerit facta contrà jura auctoritate propria, quod nulli privato licèt. Et prætereà iste debitor petebat dilationem ad solvendum, nolebat subterfugere, sed solvere; meritò igitùr S. Pater pauperem iniquè vexatum liberavit.

8 Miracula hujus generis probantur visitatione carceris probatæ non fractæ, nec ostio aperto per aliquem, & in hoc sufficit juramentū Custodis claves apud se servantis. Debet prætereà constare, quòd persona priùs fuerit visa intrà carceres, & deindè extrà illos, carcere clauso, & non fracto, & non aperto per claves, & humana industria, ut miraculum verificetur.

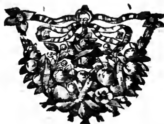

MEDI-

MEDITATIO XXIII.

De miraculosa Sepelitione Servorum Dei.

1 *Mos sepeliendi mortuos natus est cum ipsa morte.*
2 *Jus naturæ dictat, mortuos esse sepeliendos.*
3 *Contrà inhumanitatem persecutorum servorum Dei.*
4 *Miraculosè sepeliuntur 40. Martyres, & S. Stanislaus.*
5 *B. Matthæi de Guilonisio Cadaver miraculosè sepelitur.*
6 *B. Jacobi de Castro Plebis.*
7 *B. Petri de Castro Podii.*
8 *B. Torelli de Castro Puppii.*
9 *Quomodo probentur si milia miracula.*

MEDITATIO XXIII.

1 De variis modis tùm priscis, tùm recentibus, & modernis, quibus cadavera defunctorum tumulantur, & sepeliuntur, abundè tractat Lavorius in libro inscr. *Variarum lucubrationum tomus primus*. Mos autem iste sepeliendi mortuos cum ipsa morte ferè natus est; nam de Abel, qui est primus inter mortuos, dicitur Gen. 4. 10. *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra*, in qua scilicèt tu sepelisti illum. Homo de terra formatus est, si deficit, anima recedente, justum est, & natura exigit, ut corpus restituatur illùc,
2 undè formatum fuit. Jus ergò naturæ omnibus dictat, ut cadavera hominum sepulturæ tradantur, in qua requiescant usque ad finem mundi, receptura per resurrectionem animas à Deo suis corporibus restitutas. Undè manifestè apparet inhumanitas, &
3 crudelitas persecutorum fidei Christianæ, qui corpora sanctorum inhumata projiciebant, ex Psal. 78. 2. *Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus cæli, carnes sanctorum tuorum bestiis terræ*. Ad confirmationem horum ponam exempla servorum Dei, quorum corporibus Deus miraculosè dedit sepulturam.
4 Inprimis se offert martyrium quadraginta martyrum ad 9. Martii, in quorum 6. Lect. legitur: *Combustis illis, eorum reliquiæ projectæ in profluentem, cum mirabilitèr in unum confluxissent locum, salvæ, & integræ repertæ, honorifico sepulcro conditæ sunt*. Ratio miraculi consistit in eo, quòd currentis aquæ in flumine est potius disgregare, quàm congregare, & unire; virtute ergò divina illa sacra corpora in unum redacta quasi acervus grani purgati honorificam receperunt sepulturam. S. Stanislai, de quo dixi Medit. 17. num. 6. membra concisa, & per agros dispersa Canonici colligunt, & ab ipsis aptè suis locis aptata, ità inter se mirabiliter fuerunt copulata, ut n

la

la extarent vulnera, ut unica custodirentur sepultura.

5 B. Matthæus ex oppido Gulionisii in Apulia, à clericis sepultus fuit in Ecclesia matrici illius loci contra ejus voluntatem, quia sibi elegerat sepulturam apud Minores, post tertium ab ejus funere diem summo mane genuflexus juxtà Crucem, quæ foribus hujus Conventus proxima est, inventus fuit, qui, quid sibi vellet, tandem interrogatus respondit, se velle humari apud Fratres Minores, in eo sepulchro, quod sibi elegerat, dum viveret. Quamobrem à Fratribus in templum illatus, honorificè fuit sepultus. Est Frater Tertii Ordinis S. Francisci, de quo ita referunt *Gonzaga par. 2. in Conv. S. Joannis, seu S. Eremi Gulionisii. Daza par. 4. Cronic. Minor. lib. 1. cap. 33. quos citat Martyrol. Franc. ad 12. Novembris.*

6 B. Jacobus de Castro Plebis, nunc est civitas Episcopalis à Clemente VIII. Tertii Ordinis S. Francisci, nonnulla prædia sui hospitalis evicit ab Episcopo Clusino, propter quod magnam contrà se excitavit inimicitiam capitalem, ideò lætalitèr percussus, statim sepultus fuit in agro. Castrenses non amplius videntes Dei servum, curiosè illum requirebant. Factum est, quòd pastores gregem suum paventes, vident media hyeme Pirum silvestrem, propè quam sepelierant, florere, & illùc accedentes, respiciunt vepres, & ramos, quibus foveam cooperuerant, floribus contextos, quo prodigio stupefacti, timentes retrocedebant. Vocem senserunt eis dicentem *Nolite timere. Ego sum Frater Jacobus Præsbyter pro defenso jure Ecclesiæ nuper occisus, me hinc extrabite.* Tunc pastores illud Sacrum corpus multis vulneribus sauciatum animosè è fovea extraxerunt, & recurrentes ad Castrenses factum narraverunt. Castrenses, Clusini, & Perusini, in quorum confinibus Præsbyter fuerat occisus, contendebant de loco sepulturæ. Decisio litis committitur cuidam Jurisconsulto, qui noluit judicium ferre, sed dixit: Imponatur cadaver super plaustrum, ducendum à duobus juvencis indomitis, & quò illud pertraxerint, ibi requiescere velle credendum est. Placuit omnibus consilium, quod ideò executum fuit; juvenci autem placidè funus deducunt, sistentes plaustrum ad Xenodochium suum, ubi honorificè sepultus fuit. Vading. tom. 3. ad annum 1304. à num. 1.
7 ad 5.

Contentio de loco sepulturæ B. Petri à Castro Podii Bonitii ejusdem Tertii Ordinis, quam non poterant dirimere Podiani ex diversitate Ecclesiarum, examen papilionum decidit hoc modo. Nam aviculæ corpus beati viri, omnibus admirantibus, circumvolitant, deindè binas præeuntes, iter monstrantes, processionali more incedentes, totus Clerus, & populus prosequitur elatum cadaver ad Ecclesiam Plebis, ubi honorificè tumulatur, ubi ejus festum colitur in Festo SS. Trinitatis. Idem Vading. tom. 1. ad annum 1242.
8 num. 20.

Non est omittendum aliud simile miraculum B. Torelli de Ca-

Castro Puppil in Tuscia ejusdem Ordinis, ad cujus obitum Campanæ sonum dare cæperunt ex seipsis per circumvicina loca, omnes concurrunt ad Eremitorium, & servum Dei mortuum reperiunt. Diffident Parochi de loco sepulturæ, lis hoc pacto dirimitur, ut ille Parochus sepeliat F. Torrellum in sua Ecclesia, à quo Cadaver se permitteret elevari, & poni in feretro. Singuli experti sunt proprias vires, & nullus potuit illius sacrum Corpus elevare, nisi Dominicus Abbas S. Felicis Puppii, à quo Sacramenta receperat, ubi honorificè fuit sepultus. Idem Vading. tom. 2. ad annum 1282. num. 3. ad 10.

9 In probatione similium miraculorum prius constare debet de morte servi Dei, antequam deveniatur ad examen miraculi, cùm dari non possit nisi in subjecto defuncto. In prædictis ratio miraculi in Quadraginta martyribus desumitur ex mirabili unione acervata tot martyrum. In S. Stanislao cognoscitur ex continvatione partium, nulla apparente incisione. In B. Matthęo apparet ex ejus genuflexione, & locutione. In B. Jacobo ex ejus corporis inventione cum adnexis, & funere juvencorum indomitorum. In B. Petro ex avicularum convolitatione, & processione. Demùm in B. Torello ex elevatione corporis ab uno, & non aliis. Omnes ergò supradictæ actiones, tamquam mirabiles per Deum specialiter operatæ, arguunt miraculum.

MEDI-

MEDITATIO XXIV.

De Veneno miraculosè non nocente Servis suis.

1 *Venenum inducit mortem.*
2 *S. Benedictus evasit venenum fractione vasis.*
3 *An præsciverit potionem esse venenatam?*
4 *S. Photinæ cum aliis venenum non nocuit.*
5 *Lampadius magus conversus ex hoc miraculo.*
6 *Paulus Apostolus illæsus à morsu viperæ.*
7 *Gratia S. Pauli non habet virtutem.*
8 *Quomodò hæc miracula probentur.*
9 *Potio venenosa probanda an sit apta ad necandum.*

MEDITATIO XXIV.

1 Enenum est quoddam genus maleficii mortem inducens in animali venenato in cibo, potu, vel alia re... Deuter. 32.33. dicitur: *Venenum aspidum insanabile*. Tossicum ergò de se deducit ad mortem personam, cui præbetur, nisi aliquo potenti medicamine occurrat, ejus virtutem compescendo, & comprimendo, vel miraculosè à Deo persona præservetur à morte, suspendendo ejus vim, & efficaciam necandi, ut legitur de multis Sanctis, quibus venenum in potionem datum non nocuit, juxtà illud Marci cap. fin. *Et si quid mortiferum biberint, eis non nocebit*, ut hæc veritas comprobatur sequentibus exemplis.

2 Sanctus Benedictus Monachorum institutor, & pater, veneno attentatus miraculosè mortem evasit, ut legitur in ejus lect. 4. *Sed jam erumpente ex illis latebris fama ejus sanctitatis, quidam Monachi se illi instituendos tradiderunt; quorum vivendi licentiam cum ejus objurgationes ferre non possent, venenum in potione ei dare constituunt. Verùm poculum ei præbentibus Crucis signo vas confregit.* Crucis signum magnam vim habet à servis Dei factum, quo qui utuntur, quamplura perpetrant miracula.

3 An Sanctus Benedictus præsciverit in vase fuisse venenosam potionem? An id didicerit ex fractione vasis? Videtur hoc secundum, quia dum vas invisibilitèr frangitur, dat occasionem S. Viro cogitandi de maleficio. Sed melior est responsio, quòd præmonitus fuerit divina revelatione confirmata vasis fractione.

4 Joannes Tamayus Salazar V. J. C. in suo Martyrol. Hispano tom. 2. ad diem 20. Martii, refert Neronis persecutionem in Sanctos Martyres Victorem, qui erat filius Photinæ Samaritanæ, & Sebastianum ejus socium, sub cap. 4. his verbis: *Hæc cum ad Neronis auditum pervenissent, omnes veneno extinguere destinavit, quod ut efficaciùs conficeretur, magum*

5 *gum quendam Lampadium nomine accersitum; illi ut validam venefica contextam arte potionem conficiat, & martyribus propinet, imperavit.* Magus Imperatoris jussum adimplens, poculum Photinæ præbuit, *cui illa subridens dixit: Hæc potio, ut agnoscat Dei virtutem, licèt veneno repleta, mihi ad salutem, tibi ad fidem conflata est. Postmodùm omnes de liquore bibentes, & absq; læsione remanentes, dixit Lampadius: Si de alio, quod præparabo poculo biberitis, & mortem eludatis, credam. Quo confecto, & à sanctis martyribus hausto, cum Magus hilari sanitatis splendore omnes prospiceret, ad aquas salutares accessit, & omnes libros magicos comburens, Theocletus in baptismo nominatus, postmodum ad martyrii palmam, imperante Nerone, devenit.* Miraculosa potio ex suspensione divinitùs facta necis fidei constantiam in Samaritana probavit, & conversionem Magi prophetizatam ab ea, & completam per secundam potationem adhuc mirabiliorem ob actualem magi conversionem, qui posteà martyrium subiit.

6 Paulo Apostolo, ut legitur Act. ult. vipera mordens non nocuit. Audi verba textus: *Et cum evasissemus* scilicet à periculis maris, *cognovimus, quia Melita insula vocabatur. Barbari verò præstabant non modicam humanitatem nobis; accensa enim pira reficiebant nos omnes propter imbrem, qui imminebat, & frigus. Cum congregasset autem Paulus sarmentorum aliquantum multitudinem, & imposuisset super ignem, vipera à calore cum processisset, invasit manum ejus. Ut verò viderunt Barbari pendentem bestiam de manu ejus, ad invicem dicebant: Utique homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio non sinit eum vivere. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem, nihil mali passus est. At illi existimabant, eum in tumorem convertendum, & subitò casurum, & mori. Diù autem illis expectantibus, & videntibus nihil mali in eo fieri, convertentes se, dicebant, eum esse Deum.* Morsum viperæ esse ex veneno mortiferum, experientia constat, unde quia Paulo in nullo nocuit, Melitenses dixerunt eum esse Deum, quia solus Deus hanc necationis vim ex veneno viperino suspendere, & reddere potest inefficacem, ex quo sequitur id esse miraculum, quod à solo Deo fit ob merita servorum suorum. Hinc originem trahit, quòd Circulatores

7 dicunt, se habere *gratiam S. Pauli*, hoc est, terram ex illis partibus, quæ præservat à morsu viperarum. Sed id verum non est, cum terra illa non probetur esse hujus virtutis, nec à quo illam acceperit, nam S. Paulus terra non sanavit morsum, sed gratia Dei per ejus merita, & viperam excussit in ignem; terra ergò illa non sanat, aliter S. Paulus non fuisset præservatus miraculosè à venenato morsu, si terra illa fuisset sanatus, nec ab illis vocatus fuisset Deus.

8 Probatur autem simile miraculum per extantem morsicaturam Serpentis venenosi, & non cujuslibet serpentis; non enim omnes sunt venenosi. Similiter constare debet de venenato cibo, aut potu, & de evasione à periculo mortis, nullis precedentibus remediis, ne illis possit tribui effectus sanationis; miracula enim

excludunt

excludunt quamlibet causam secundam physicè cooperantem cum prima, quia effectus ex earum concursu dicitur naturaliter procedere. Et quandoque opus est consilio, & assertione Medici in dubio, an potio sit verè ex veneno, an serpens sit ex venenosis; unicuique enim in sua arte experto credendum est. Unde Farinac. consil. 184. num. 16. ait, confitentem se aliquem veneno necasse; non potest condemnari de homicidio venenoso, nisi constet, eam potionem datam fuisse aptam ad venenandum hominem; potest enim mors ex alia causa procedere.

MEDITATIO XXV.

An incorruptio cadaveris sit miraculum?

1 *Corruptio est mutatio rei de esse ad non esse.*
2 *Materia, & contraria causa corruptionis.*
3 *De corruptione humani corporis hìc solùm agitur.*
4 *Homo naturalitèr mortalis, per gratiam immortalis.*
5 *Corruptio duplex, separatione animæ, & resolutione corporis.*
6 *Christi corpus miraculosè remansit incorruptum.*
7 *Christi corpus naturalitèr putrefactibile.*
8 *Natura non incipit motum, quem perficere non potest.*
9 *Christi corpus per meritum, & gratiam incorruptum.*
10 *Non antiquo, sed novo miraculo.*
11 *Incorruptio corporis signum sanctitatis.*
12 *Sed hoc non sufficit.*
13 *Referuntur nonnulla servorum Dei incorrupta corpora.*
14 *Caput B. Luchesii igne non comburitur.*
15 *Henoch, & Elia adhuc vivant.*
16 *Quod est miraculosum.*
17 *Nullus post diluvium natus vixit ultrà 120. annos.*

1 PRæmitto, quòd corruptio est mutatio rei de esse ad non esse; subjectum enim est materia de se ingenerabilis, & incorruptibilis, ut possit utrique servire in ordine ad agens, quod sine subjecto operari non potest, cum sit appetitiva formarum, & omnes simul habere non possit, necesse est, quòd corrumpatur forma, quam habet, ut recipere possit, quam appetit, quia non habet, & sic subjectum ab una forma transeundo ad aliam, dicitur causare corruptionem, per quam desinit esse compositum,
2 & forma destruitur. Ex quo patet, materiam ex suo appetitu esse causam intrinsecam, & originariam corruptionis compositi, sicut etiam forma, ad cujus destructionem, seù separationem à materia corrumpitur compositum. Datur etiam causa extrinseca corruptionis, quæ consistit in contrariis; omne enim, quod contrariis constat, corruptibile est, & hæc causa posterior est, & dependet ab ipsa materia, quæ intrinseca, & prior est in corruptione. Et in hoc conveniunt omnes, relictis speculationibus.

3 Et quoniam, juxtà propositum Meditationis titulum, hìc sermo est tantùm de corruptione hominis,

tale, cujus incorruptionem probabimus miraculum, solùm de hoc agendum est. Certum autem est de fide, quòd corpus humanum est mortale, & corruptibile ex conditione suæ naturæ, dum constat materia, & contrariis, quæ conducunt ad corruptionem, & mortem, ut docet S. Aug. tom. 3. lib. 6. de Genesi ad literam cap.
25. his verbis: *Mortalis erat con-*
4 *ditione corporalis animalis, immor-*
talis autem beneficio conditoris. Unde Pius V. & Gregorius XIII. hunc articulum: *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis ejus conditio,* condemnarunt. Verum ergò est, quòd Deus ab initio hominem creavit de se mortalem, sed per gratiam futurum immortalem cum sua posteritate, si non fuisset transgressus præceptum de non comedendo de ligno scientiæ boni, & mali, ut dicitur Genesi 2. 17. *In quacumque enim die comederis ex eo, morte morieris.* Morte scilicet non solùm animæ, sed etiam corporis. Per transgressionem igitur hujus præcepti amisit privilegium immortalitatis, juxta illud commune axioma: Privilegium meretur amittere, qui illo abutitur. Unde hujus privilegii amissionem Deus ore proprio intimavit, Genesi 3. 19. *In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram, de qua sumptus es, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Destructo privilegio non moriendi, suum sortitur effectum mortalitatis, & corruptionis naturalis homo in peccato constitutus; corpus ergò humanum naturaliter est corruptibile, dum ante peccatum erat incorruptibile per gratiam.

5 Notandum autem est, quòd corruptio accipitur duobus modis. *Primò*, pro separatione animæ à corpore, qua ratione compositum ex corpore humano, & anima rationali resolvitur per recessum animæ à corpore, quod corrumpitur separatione unius ab alio. *Secundò*, per resolutionem ejusdem corporis, recedente anima, in elementa; anima enim cum sit intrinsecè immortalis nullum habens contrarium sui ipsius destructivum, non potest ad se terminare corruptionem, quæ ideò respicit solùm corpus humanum, de quo intelligitur illud Psal. 15. 10. *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem*, scilicet hoc secundo modo; ut corpus Christi mortui corrumpatur, & resolvatur in elementa, ut ex D. Damasceno docet S. Thomas par. 3. q. 50. art. 5. Non autem primo modo, quia verè Christus fuit corruptus, hoc est, mortuus, in illo enim triduo anima fuit separata à corpore.

6 Corpus igitur Christi miraculosè remansit in illo triduo incorruptum, ut insinuat S. Thomas par. 3. q. 51. art. 3. ibi: *Sed per ostensionem virtutis suæ voluit corpus illud incorruptum permanere.* Erat enim Christi corpus ex materia, & forma, & ex contrariis compactum, sicut aliorum hominum, ut docent omnes Theologi, ac proindè corruptibile naturaliter; sed quia non decebat, Christi corpus post mortem putrescere, & vermibus scatere, ut cæterorum cadavera, quia paulò post resurrecturum erat gloriosum, & triumphans, ideò miraculosè præservatum fuit à corruptione; miraculum enim est id, quod eve-

nit

nit præter ordinem, & cursum naturæ, quæ habet, ut quodlibet corpus sit corruptibile.

7 Corpus ergò Christi secundùm naturam erat putrefactibile, quia constabat ex contrariis, & cum esset mortuum, necessè erat, quòd in eo sequeretur putrefactio, quæ est terminus corruptionis mixti aliàs viventis, secundùm

8 Aristot. 4. Metaph. tex. 3. Natura enim non incipit motum, quem terminare non potest, ex eodem 2. Metaph. tex. 8. & 6. Physic. tex 91. Motus autem inchoatur in separatione animæ à corpore, ergò si natura incæpit motum per mortem Christi, necessariò debebat sequi putrefactio in corpore Christi; quod alia ratione etiam probatur, nam corpus mortuum disponitur ad putrefactionem per calorem extraneum deficiente naturali calore, & humore, subsequentibus aliis contrariis extrinsecis, quæ deducunt ad putredinem, ut docet Scotus in 3.

9 dist. 21. Corpus ergò Christi, quamvis secundùm naturam putrefactibile, tamen secundùm meritum miraculosè fuit præservatum à putredine, in qua præservatione consistit ratio miraculi, cum id sit præter ordinem naturæ, quæ in mixtis mortuis tendit ad putrefactionem.

10 Scotus loco citato invehitur contrà Henricum asserentem, corpus Christi fuisse præservatum à putredine antiquo miraculo, quo fuit unitum Verbo, non miraculo novo superaddito, impugnando hoc; Tùm quia unio corporis Christi ad Verbum non fecit corpus vivum incorruptibile; ergò nec mortuum. Tùm quia activo approximato debitè passivo novo miraculo impeditur actio; Tùm quia actio præservativa à putredine fuit nova tempore mortis Christi, ergò novum miraculum, in ea enim consistit ratio miraculi.

An incorruptio corporis sit signum arguens sanctitatem defuncti.

11 ℞. Affirmativè, nam decet Christum habere sedem incorruptam; servi autem Dei sunt sedes ipsius Christi, secundùm Apostolum 1. Corinth. 6. 15. *Nescitis, quoniam corpora vestra sunt mẽbra Christi.* Christus ergò in Sanctis suis habitat, ergò dum corpus præservatur à putredine, signum est, ejus personam esse Deo gratam, quòd tamquàm templum, & sedes reservat Filio suo. Quòd autem corpus incorruptum arguat sanctitatem servorum Dei, docet S. August. tom. 1. lib. 9. Confess. cap. 7. aliis citatis, Contelor. de Canonizat. cap. 14. num. 17.

Dices, inveniuntur multa cadavera, quæ tamen vel in vita bonum nomen non habebant, vel si habebant, à nullo habentur prò Sanctis, nec Ecclesia prò talibus habet; ergò non est signum sanctitatis.

12 ℞. Verum quidem esse inveniri hujusmodi corpora, sint ne Sanctorum, hoc signum non sufficit, sed multa alia requiruntur ad probandam alicujus sanctitatem, nempè bona opera, & miracula, cum quibus adjuncta corporis incorruptio adminiculatur, probatur enim sanctitas potissimùm per excellentiam vitæ, ex cap. Venerabili, de testibus. Ille enim in vita dicitur excellere, qui in singulis virtutibus resplendet, ut docent Canon. in cap. 1. de Reliq. & vener. Sanct. Re-

13 Referam nonnulla exempla servorum Dei mei Ordinis. B. Aldonsa Pantoxia Vallis Aragi in Hispania, Abbatissa Monasterii S. Spiritus, post sexennium suæ mortis, dum fortuitò terra everteretur, inventa fuit in suo corpore, incorrupto, & integro suavissimè redolente. Martyrolog. Francisc. ad 7. Septembris. Antonii Nigri ex Africa corpus defunctum anno 1549. inventum fuit omninò integrum sinè ulla læsione anno 1599. ibid. ad 14. Martii. Castoræ viduæ de Gabrielis Eugubii corpus defunctum 1391. usque ad præsentem diem illæsum à putredine custoditur. Jacobillus tom. 1. Sanct. Umbriæ fol. 635. Hieremiæ Sacerdotis Comensis corpus veneratum in Ecclesia S. Mariæ Vallis Viridis Forolivii ejusdem Ordinis omninò integrum, & incorruptum invisitur, defunctum anno 1513. cum fama sanctitatis. Ego Resolut. Moral. 87. q. 15. B. Lucæ de Ceramo in Sicilia corpus omninò integrum, & illæsum servatur in Sacristia Ecclesiæ Misericordiæ Messinæ ejusdem Ordinis. Possem multorum aliorum Dei servorum, tùm hujus Ordinis, tùm aliorum recensere, sed hæc satis.

14 Aliud notabile exemplum incorruptionis sacrorum corporum profero ex Vadingo tom. 1. ad annum 1242. num. 19. ubi narrat, Gregorium X. transeuntem per Castrum Podii Bonitii volvisse experiri sanctitatem F. Luchesii Confessoris, qui fuit primus filius Sancti Francisci Tertii Ordinis; nam illius sacrum corpus projecit in ignem paratum, quod indè per seipsum exivit sinè ulla læsione. Hoc miraculo ejus sanctitatem magis probavit, juxtà illud Sancti Laurentii: *Igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas.* Deus ergò non fuit passus, ut caput servi sui in nullo nec violentèr læderetur.

Dictum fuit suprà, quòd corruptio alia est cadaveris quo ad resolutionem in elementa, & de hac usque modo dictum est; alia contingit in composito per separationem animæ à corpore humano. De hac aliquid dicendum.

15 Certum est de fide, Henoch filium Jared, Genes. 5. 24. nondùm esse mortuum. *Ambulavit cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Dominus.* Sicut posteà tulit etiam Eliam, 4. Regum 2. 11. *Ascendit Elias per turbinem in cœlum.* Numquid miraculum est, quod hi duo adhuc vivant, an eisdem vita sit naturalis?

16 ℞. Miraculum est, quòd nunc vivant; vita enim naturalis suum habet terminum, & ultrà non progreditur homo, cum sit compositus ex materia, & contrariis, quæ illum deducunt ad mortem. Nemo vitam habuit productiorem Noe, qui vixit post diluvium trecentis quinquaginta annis, & impleti sunt omnes dies ejus nongentorum quinquaginta annorum, & mortuus est, Genes. 9. fine; debebant ergò mori isti duo prophetæ, attento cursu naturali annorum, quo nullus pervenit ad millenarium, signum manifestum, quòd ità adhuc miraculosè vivunt contrà ordinariam seriem annorum, ne dicantur natura immortales, cum tantùm tales sint per specialem Dei gratiam. Confirmatur respectivè ad Eliam, cujus anni debuissent esse tantùm centum viginti ex divina lege,

lege, Genes. 6, 3. à diluvio:
17 *Erunt dies illius centum viginti annorum*. Nullus post diluvium natus invenitur, vitam ultra illud tempus protraxisse; ergò nec Elias produxit ulteriùs secundùm illud decretum, consequentèr illi vita fuit prolongata ex speciali privilegio, & sic miraculosè.

MEDI-

MEDITATIO XXVI.

De Arboribus miraculosè florentibus, vel arentibus.

1 *Plantæ, & arbores productæ tertia die.*
2 *Arbores more animalium juvenescunt, & senescunt.*
3 *Arbor præcisa non ampliùs germinat.*
4 *Arbor sterilis germinans miraculum est.*
5 *Arbor florens hyeme miraculum est.*
6 *Arefactio arboris viridis in instanti miraculum est.*
7 *Ficulnea subitò arefacta à Christo.*
8 *Arbores florentes in hyeme ad corpus B. Jacobi.*
9 *Rosæ florentes in hyeme.*
10 *Lignum altaris floret in testimonium virginitatis Sanctæ Brigidæ.*
11 *Baculus Sancti Francisci fit Ilex pragrandis apud Senas.*
12 *Morus ab eo plantata adhuc vivit.*
13 *Quomodò hæc duo sunt miracula?*
14 *Arbor sterilis reddita frugifera ex martyrio Sancti Papæ.*

MEDITATIO XXVI.

1 Ominus in creatione mundi die tertia produxit herbas, plantas, & arbores, quas appellavit lignum, Genes. 1. 12. *Et protulit terra lignum faciens fructum, & habens unumquodque sementem secundùm speciem suam.* Nullam fecit mentionem de frondibus, & floribus, quæ præmittunt fructibus, de quibus tantùm verba fecit, quia isti tantùm sunt in escam hominis, non flores, nec frondes. Flores autem, & frondes germinant in Vere ab illis dicto, in quo omnes plantæ incipiunt virescere, & vernare, & subsequentèr in æstate, fructus suos in beneficium hominis producunt. In juventute ergò sua singulis annis frondent, florent, & fructificant suis temporibus, dum vivunt; præcisæ verò arbores suam perdunt virtutem arescentes, & humorem perdentes non ampliùs frondescunt, sed aridæ manent. Post certum tempus senescunt, & deficiunt arefactæ ob carentiam humoris, & virtutis vernandi, & fructificandi, remanentes steriles quò ad omnia.

2 Et sicut more hominum juvenescunt frondibus, floribus, & fructibus successivè, & per tempus, ità & senescunt paulatim, & ad talem statum reducuntur, in quo

non amplius frondent, nec florescunt, aut fructus edunt. Arbores autem in lignum conversæ
3 propter præcisionem, & detruncationem earum nullatenus frondescere, nec florescere, nec fructificare possunt, quia carent virtute, humore, & vigore naturali ad productionem; unde si lignum præcisum jam factum aridum agat ad productionem, jam is effectus naturæ tribuendus non est, cum sterilis sit in ligno arido, sed soli Deo, qui sterilia germinare facit per suam omnipotentiam, ac proinde talis effectus erit miraculosus.
4 Pariter si arbor sterilis subitò frondet, & fructificat, cum anteà nullos produxerit fructus, talis effectus erit supernaturalis, & miraculosus ob eam instantaneam productionem. Idem dic,
5 si extrà tempus ordinatum fructus producat, ut in hyeme vitis, vel alia planta producat suum, vel alium fructum, quem eo tempore producere non solet, effectus sic proveniens censendus est supernaturalis, & miraculosus, cum arbor tunc de se sit inepta
6 ad productionem. Eodem modo loquendum est de arefactione viridantium arborum, si enim statim convertuntur vernantes in ariditatem, procùl dubio arefactio est miraculosa, eò quòd non subitò, sed paulatim arbor senescit, & fit aridus, & sterilis. Ad exempla in corroborationem prædictorum devenio.
7 Ad ficulneam continuò arefactam à Christo, qui esuriens in ea nullum invenit ficum, sed solùm folia, Matth. 21. 18. & 19. *Manè autem revertens ad civitatem esuriit, & videns fici arborem unam secùs viam, venit ad eam, & nihil invenit in ea nisi folia tantùm, & dixit ei: Numquàm ex te fructus nascatur in sempiternum; Et arefacta est continuò ficulnea. Et videntes discipuli mirati sunt, dicentes: quomodò continuò aruit.* Naturale est plantis, & arboribus arefieri paulatim, & mori, dum senescunt, vel aliundè illis deest humor earum conservativus. Si verò arefactio contingat in instanti temporis, & in ictu oculi, certum est, id esse miraculum, ut probatur arefactio hujus ficulneæ, quæ ad illa verba Domini aruit, foliis ex ea cadentibus. Habebat ergò folia viridantia, ut exprimit textus, ne quis diceret, sicut non habebat fructus, ità neque frondes, & sic erat arida; constabat ergò ejus viriditas, & vita. Miraculum quoquè confirmatur ex admiratione discipulorum, qui ficulneam viderant vernantem, & posteà nullo temporis intervallo arefactam esse. D. Thom. in Catena Aurea ad hoc caput inquit: *Ideò autem non in alia planta, sed in omnium humidissima miraculum hoc fecit, ut & hinc majus hoc miraculum appareat.* Humidum enim, quod vocant radicale, vitæ maximè conservativum est.
8 Miraculum quoquè est videre arbores florere mense Januario, quia talis germinatio eo tempore est præter ordinem naturæ, cum illud tempus sit frigidissimum, & germinatio indigens calore. Tale autem miraculum accidere non solet de se, sed in ordine ad aliud. Produco exemplum de Beato Jacobo de Castro Plebis, de quo dixi Medit. 23. num. 6. Nam pro inventione ejus sacri corporis à Sicariis occisi ob de-

ob defensionem jurium suæ Ecclesiæ, in media hyeme pirus, propè quam fuerat humatum, floruit, & vepres, atque ramusculi circum locum, ubi illud invenerint, varios flores emiserant. Hujus igitùr generis miracula accidunt in ordine ad aliud, ut reveletur aliquid occultum, ut in casu proposito, vel ut testificetur bonitas servorum Dei, ut mox infrà patebit.

9 Delrius lib. 4. disquisit. Magic. q. 2. propè finem refert, se Burdigalæ vidisse in hyeme in suo horto rosas productas prognosticum magnæ pestis ibidem subsecutæ. Numquid ea rosarum productio fuit miraculosa, an naturalis? Si eo tempore, ut solet, terra, & aer frigidissimi, certè productio est miraculosa, quia talis effectus tunc à sua causa naturali provenire non potest, cum desit calor; ergò desuper venit, & habet suum finem bonum, ut scilicèt homines vigilent circà curam animarum suarum, quia imminet morbus pestilentialis.

10 In Scotia venerantur reliquiæ Sanctæ Brigidæ virginis, quæ cum lignum altaris tetigisset in testimonium suæ virginitatis, statim viridè factum est. Martyrol. Roman. ad 1. Februar. Quod lignum aridum, quale erat hoc altaris, statim, & in ictu oculi fiat viridè, non est opus naturę, quę unum contrarium continuò mutare non potest in aliud, sed divinæ omnipotentiæ.

11 Sanctus Franciscus, ut notat Vadingus tom. 1. ad annum 1216. numer. 20. dum pergeret Senas in Tuscia se junxit cuidam juveni, qui ibat in eandem civitatem venditurus vivas turtures, cui Sanctus Pater dixit: Bone adolescens quæso eas meæ fidas custodiæ, & ne tradas in manus crudeles occisorum, quia sunt innocentes, & castæ mortem non merentur. Juvenis Sancto Francisco liberè tradidit, qui quadam simplicitate eas alloquebatur, dicendo, quod volebat eas eripere à morte, & facere eisdem nidos, ut possent fructificare. Et propè mænia civitatis in loco Fratrum dicto Ravacciano, baculum, quem in itinere gestabat, fixit in terram, aridum, & siccum, qui sequenti die inventus fuit excrevisse in proceram, & opacam ilicem, quæ etiam nunc revirescit, inquit Vadingus; & super eam turtures dimisit, & per plures annos ibidem nidificarunt, quæ ità familiares Fratribus erant, ut more gallinarum cum illis cibum sumerent. Illi juveni prædixit ingressum in religionem suam, & salvationem animæ suæ, ut posteà accidit.

12 Refert aliud Sancti viri miraculum, tom. 2. ad annum 1300. num. 14. qui constructo Monasterio ad oppidum Sanguessæ in peregrinatione Hispanica propè Eremitorium Sancti Bartholomæi, in quo primùm Conventuales, & subsequentèr Observantes inhabitant Provinciæ Cantabriæ, ibidem plantavit morum, quæ nunc etiam videtur prægrandis, cujus fructus ex devotione manducant infirmi.

13 Duo hæc miracula sunt, primùm, quòd lignum conversum arte in baculum, & jam

factum siccum, & aridum fiat viridè, & in arborem excrescat, non est opus naturæ, sed Dei omnipotentiæ; arida enim & sicca carent humore, quo possint vitam habere. Secundum, esto plantare arborem non excedat vires naturæ, ut experieutia docet, sed diù vivere, naturæ, nec artis est, sed Dei omnipotentis rem in esse conservantis per tot annos, cum etiam plantæ, si-
14 cut homines, & cætera animalia senescunt, & moriuntur.

Legitur in Martyrologio Romano ad diem 16. Martii Martyrium Sancti Papæ, qui ob Christi fidem verberibus cæsus, ungulis ferreis laceratus, clavatis calceis jussus incedere, deindè arbori alligatus, migravit ad Dominum, & eandem arborem ex sterili reddidit fructuosam.

MEDI-

MEDITATIO XXVII.

De lectione, & scriptione miraculosis.

1 *Scientia alia acquisita, alia infusa.*
2 *Infusa acquiritur miraculosè.*
3 *Utraque scientia fuit in Christo.*
4 Doctrina mea non est mea: *Exponitur.*
5 *Scientia Christo infusa miraculosa est.*
6 *Miraculum ejus, qui sinè studio legit, & scribit.*
7 *Quomodò probantur hujusmodi miracula.*

MEDITATIO XXVII.

1 PRemitto, scientiam, ejus vocabulo latè accepto, esse cognitionem, qua quis scit legere, scribere, & intelligere quod legit, & scribit. Duobus autem modis scientia acquiritur, quantùm facit ad præsentem Meditationem. *Primò*, labore, & studio, quibus homo successivè, & paulatim addiscit, & hæc vocatur scientia acquisita, quam quisque lucrari potest labore, & industria secundùm usum, & ordinem, quem potentia exigit in addiscendo, & hoc modo acquisitio hujusmodi dicitur effectus naturalis, quia secundùm ordinem naturæ, & exigentiam potentiæ, volens addiscere hoc modo procedere debet. *Secundò*, scientia quandoque acquiritur sinè labore, & arte, sed sola imploratione divini auxilii infunditur in homine, qui anteà nihil sciebat, & hæc sinè dubio est effectus miraculosus, quia hujusmodi acquisitio non est secundùm ordinem naturæ, neq; secundùm exigentiam subjecti non valentis addiscere nisi successivè cum labore, & studio, & hæc appellatur infusa à solo Deo. De hoc duplici modo acquirendi scientias Theologi in 3. dist. 14. de scientia Christi, & D. Thom. ibidem, & part. 3. qu. 9. 10. 11. & 12.

2 Acquirere igitùr scientiam alio modo, quàm per proprium ingenium, & laborem, non est actus naturalis, sed effectus miraculosus, cum scilicèt homo fit sciens præter dictum ordinem, quia tunc Deus immediatè infundit scientiam, ità D. Thomas. 1. 2. q. 113 q. 10. ad 3.

3 In Christo duæ fuerunt scientiæ, infusa scilicèt, & acquisita; eam habuit ab instanti suæ conceptionis propter hypostaticam unionem, qua Verbum humanitatem Jesus sibi copulavit; acquisitam successivè lucratus est per experientiam, quam ideò vocant experimentalem, & hoc modo intelliguntur ea, quæ Lucæ 2. fine, habentur: *Et Jesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines.* Ità S. Thomas par. 3. q. 9. per totam, præsertim

tim art. 4. ubi de ſcientia experimentali, Scotus in 3. diſt. 14. q. 3.

4 Verba ejuſdem Chriſti, Joann. 7. 16. *Mea doctrina non eſt mea*, habent hunc ſenſum. Doctrina mea, ideſt quam poſſideo à Patre meo, eſt mea, quia eam mihi communicavit, eſt enim infuſa; & non eſt mea, quia proprio ingenio eam non acquiſivi, ſed à Patre mihi infuſa fuit.

5 Scientia ergò infuſa à Patre Filio eſt effectus miraculoſus, quia ab eo non fuit acquiſita labore, & ingenio, ſed à ſolo Deo illi communicata ſinè illius cooperatione. Confirmatur id ex admiratione Judæorum, Joan. 7. 15. *Et mirabantur Judæi, dicentes: Quomodò hic literas ſcit, cum non didicerit?* Admiratio autem arguit miraculum, dum contingit in jis, quæ non ſunt ſecundùm ordinem naturæ.

Unicum profero miraculum de quodam, qui neſciebat legere, nec ſcribere, qui per interceſſionem Beatæ Mariæ Virginis de Regio divinitùs ſinè labore didicit, ut refert Cherubinus Ranzanus Ordinis Servorum ejuſdem Beatæ Virginis, in folio ejuſdem Imaginis depicto cum diverſis miraculis, ad noſtrum propoſitum his

6 verbis: *Li Signori del Conſeglio della Città di Lodi, havendo da creare un Trombetta, & eſſendovi al numero di trentaſette concorrenti, frà gli molti capitoli vi era queſto, che chi non sà leggere, ne ſcrivere, non poſſa pretendere queſta carica. Agramante Milani publico Trombetta in detta Città vuole con molti altri ritirarſi, come quello, che non hà mai ſaputo, ne imparato à leggere, ne ſcrivere, ma inſpirato da Dio, fà ricorſo à queſta Beata Vergine. Et il giorno iſteſſo gli Signori ſudetti congregati, l'interrogorono, ſe ſapeva leggere, e ſcrivere. Egli riſpoſe di sì. Li danno carta, penna, & inchioſtro, & egli alla loro preſenza ſubito ſcrive, & legge, formando caratteri intelligibili, e così vien dichiarato per ſufficiente, & idoneo.* Miraculum quidem admirabile, & rarum, forſan unicum, quòd quis legat, & ſcribat, antè inexpertus.

7 Quamvis pura negativa, qualis eſt hæc: *Neſcio ſcribere, nec legere*, non ſit directè probabilis, tamen atteſtatio ejus facta cum diverſis circunſtantiis probat ſufficientèr in hac materia, quæ præſtatur per familiares ejus aſſerentes, ſe nunquàm vidiſſe amicum ſcribentem, nec legentem, & tunc aſſertio erit efficacior, ſi deponens reddat rationem, quia nimirùm in propria cauſa fecit aliū ſcribere, vel legere literas ad ſe miſſas, & ſimilia referendo. Paritèr interrogatus ſuper re ſibi utili, quare tale officium non quæris? Si reſpondeat: Non quæro quia neſcio ſcribere, nec legere, quæ ſunt neceſſaria ad tale munus exequendum, videtur ſufficientèr probaſſe negativam in cauſa propria, non pro ſe, ſed contrà ſe; unicuique enim creditur contrà ſe.

MEDI-

MEDITATIO XXVIII.

De liquore miraculosè manante ex corporibus Sanctorum.

1 *Liquor, oleum, & unguentum dicitur.*
2 *Sancti Nicolai de Bario miraculosum.*
3 *Beati Petri Gundisalvi Ordinis Prædicatorum.*
4 *Sancti Laurentii Novaræ.*
5 *Parietes Sacelli Beatæ Angelinæ lacrimarunt sanguinem.*
6 *Sepulchrum aperiendum, ut quæratur causa liquoris.*
7 *Muri, & lapides quandoque naturalitèr sudant.*
8 *Malitiosè quandoque finguntur sudare.*
9 *Excludenda omnis causa secunda.*

MEDITATIO XXVIII.

1 Liquor est humor fluidus, liquidus, & clarus, qui exit de corporibus Sanctorum, in beneficium infirmorū; undè solet vocari oleum, seù unguentum, quia eo unguntur infirmi, qui ab infirmitatibus liberantur. Is autem effectus liquoris manantis ex sacris cadaveribus non est naturalis, sed miraculosus, quia ex ossibus aridis, cujusmodi sunt corpora mortuorum, Ezechiel. 37.4. *Ossa arida audite verbum Domini.* Iterùm infrà 11. *Aruerunt ossa nostra*, liquor exire non potest, cum ariditas opponatur humori, sicut siccitas humiditati.

2 Hoc genus miraculi Deus operatur in corporibus multorum Sanctorum, quorum ossa, licèt arida, & sicca, fluunt oleum, unguentum, & liquorem pro sanitate hominum. In primis id celebre est in Sancto Nicolao Episcopo, & Confessore Myræ Metropolis Lyciæ, cujus corpus veneratur Barii 9. Maii, quo ex Myra translatum fuit, ejus obitus contigit 6. Decembris, utrobique de hoc liquore Baronius referens hos versus.

Cujus tomba fert oleum,
Matres olivæ nesciunt;
Quod natum non protulit,
Marmor sudando parturit.

3 Martyrologium Hispanum ad diem 14. Aprilis refert, sacrum corpus B. Petri Gundisalvi Thelmo Ordinis Prædicatorum producere oleum miræ fragrantiæ, quo variæ infirmitates curantur; tanti meriti is Sanctus extitit apud Deum, ut corpus Lucæ Episcopi Tudensis Regni Gallæciæ illatum in sepulchrum Sancti Petri, divino miraculo retrocesserit, ut sinè permixtione aliorum cadaverum sancti viri corpus conservaretur.

4 Ex eodem Martyrologio ad 30. Aprilis refert, ex corpore S. Laurentii Presbyteri, & Martyris Hispani, qui Novariæ in Lombardia colitur, sacer liquor emanat, ut sequentia Carmina in ejus sarcophago insculpta testantur.

Aspicis

Aspicis hoc marmor tumuli de more cavatum?
Id solidum est intùs, rima nec ulla patet.
Undè queat tellus occultas mittere lymphas:
Manat ab ingestis ossibus iste liquor.
Si dubitas, medio sudantes tolle sepulchro
Reliquias, dices: Unda salubris ubi est?

5 Lucas Vadingus Cronista Minorum præ aliis præstantior tom. 5. ad annum 1435. num. 20. refert, quòd anno 1452. die 29. Maii, parietes sacelli Beatæ Angelinę Tertii Ordinis Sancti Francisci, in omnium conspectu die integro sudorem emiserunt sanguineum, territi Fulginates tanto spectaculo, devotis precibus orarunt, ut Deus malum omen averteret ab eis, timentes sibi grave imminere periculum ex tanto prodigio. Beata Angelina sequenti nocte apparvit viro pio, cui revelavit, ingens subesse periculum, non tàm Fulgineo, quàm universæ Europæ, quia per Turcas capta fuit urbs Constantinopolitana. Quod irreparabile damnum lapidum lacrimis, quod suis non poterat, exprimere volvit. Miraculum hoc satis diversum, non tamen adversum præcedentibus, fuit ex lacrimis, quia præseferebat ruinam fidelium; aliorum verò ex oleo, quod est unguentum, ad tollendas infirmitates.

Nulli dubium est, hujusmodi sudorem sanguineum ex parietibus esse miraculosum, cum sanguis ex illis fluere non possit, & sit contrà consuetam naturæ operationem.

6 In his autem cautè procedendum est, quando occurrunt; nam sepulchrum est aperiendum, & videndum, ex quo liquor procedat, an ex causa naturali, quia ibi sit fons, vel ex arte, an illuc sit liquor immissus; adhibita ergò hac diligentia, & exclusis causis secundis, effectus censendus est miraculosus, cum solum Deū pro causa habeat; & hoc efficacitèr comprobatur, quandò suavem spargit odorem; oleum enim, & liquores naturales, non artificiales, non habent in se aliquam fragrantiam.

7 Parietes, muri, ac lapides quandoque etiam naturalitèr sudant, & aquæ guttas emittunt, cum tempus est humidum, & ventus, quem vulgus appellat Sirocum, agitatur, valdè hominibus infestus. Talis non fuit sudor parietum Sacelli Beatæ Angelinæ, quia erat sanguineus, & fortassis tunc erat tempus serenum, & siccus aer, ut solet accidere mense Majo, in cujus fine incipit æstatis statio.

8 Homo malitiosus aliquandò procurat effectus, qui videntur mirabiles conspectibus hominum, quibus cum causa illorum sit ignota, apparent, miraculo, quæ revera talia non inveniuntur ex parte rei, si benè factum contempletur ex causis, & circunstantiis. Ideò cautè procedendum est, & singula inspicienda, inquirendo in primis de vita, & moribus hominis, apud quem res mirabilis apparet; si enim sit malæ famæ, judex dicitur habere contrà illum præsumptionem, ut probatum fuit in eo, qui arte malitiosa rem effecerat mirabilem, scilicèt lacrimari Imaginem B.V. pro suo arbitrio depictam in pariete, ad

cujus

cujus partem posteriorem collecta aqua vitæ tantæ paulatim stillabat per oculos Imaginis subtilissimè perforatos, unà cum pariete, qua arte impiissima avaritiæ studebat, trahendo non ad devotionem Virginis fideles incautos, sed ad impletionem suæ crumenæ alliciendo simplices.

9 In his ergò, & similibus casibus omnes causæ, tùm naturales, tùm artificiales excludendæ sunt, de quibus etiam constare debet in processu, alitèr deputati nihil consulere, aut decidere possunt, dum illis non constat, an talis effectus procedere potuerit ab aliqua causa secunda; hac enim exclusa cognoscitur ratio miraculi.

In loco igitùr, ubi Imago lacrimatur, vel sudat, videndum est, an sit humidus, vel siccus, an Imago sit in superiori loco, an in inferiori, an tela sit sicca, an humida, an madefacta, an desuper cadere possit aqua, an parietes antiqui, an recentes, & similia inspicere, ut exclusis causis secundis, firmari possit effectum, de quo constat, procedere tantùm à Deo, & sic esse miraculum.

MEDITATIO XXIX.

De miraculosa inventione rerum deperditarum.

1 *Perdita inveniri possunt humana industria.*
2 *Non est sermo de inventis casu, sed de perditis tantùm.*
3 *Referuntur miracula Sancti Antonii de inventis.*
4 *Æquiti Tridentino recuperatur annulus.*
5 *Nicolao Alfonso redditur annulus amissus.*
6 *Alter annulus Episcopo Cordubensi.*
7 *Servus revertitur ad suum dominum.*
8 *Ambrosius Caterinus invenit suum Manuscriptum.*
9 *Quomodò similia miracula probantur.*

MEDITATIO XXIX.

1 Inventio rerum deperditarum non excedit hominis industriam, & diligentiam, quibus rem ab oculis ejus absentem, solerti inquisitione invenire potest. Dico rerum deperditarum, quia aliud est inven-
2 tio harum ab inventione casuali thesauri, seù alterius rei, quæ non erat antè apud invenientem, sicut erant res deperditæ, quæ fuerant in possessione ejus, qui eas perdidit; istæ enim dicuntur inventæ ex industria, & diligentia adhibitis, illæ verò sinè his occurrunt, solo casu, & incidentèr inventæ, quia erant ignotæ invenientibus, & de his non sunt miracula regularitèr, sed de perditis, quandocunque post adhibitam diligentiam non inveniuntur, sed invocatione divina, & alicujus Sancti occurrunt nobis speciali modo, extraordinario, & insolito; tunc talis inventio est miraculosa, cum non dependeat à diligentia humana, quæ non potuit invenire, ut suppono, sed à divina providentia per intercessionem Sanctorum suorum, quæ rem perditam facit cadere in manus patroni, qui eam perdiderat.

3 Refero nonnulla miracula, quę Sanctus Antonius de Padua fecit ad commodum suorum devotorum, de rebus deperditis mirabilitèr inventis ejus intercessione, in cujus honorem hanc Meditationem posui; relucet enim specialitèr in hoc genere miraculi: nam fideles ubique ad eum recurrunt pro inveniendis rebus deperditis, & repetiunt, eo devotè supplicato.

4 Primum miraculum à Vadingo relatum tom. 1. ad annum 1240. num. 15. est sequens. Quidam Æques Tridentinus de familia Carignanorum, nobilis, dives, & potens, dum cum amicis recreationis gratia in lacu velificaret, perdidit annulum magni valoris cadentem casu in aquam, piscatores ab eodem acciti omni dili-

diligentia, & arte non potuerunt illum domino suo recuperare. Sequenti die ivit ad Monasterium Minorum, & Guardiano amico suo patefecit suum dolorem de annulo amisso, cui ille dedit hoc consilium, ut ad Sanctum Antonium recurreret, qui pro certo ei recuperasset annulum; promisit interim ei Guardianus cum suis Fratribus preces effundere cum solemni missa, cui devotè præsens fuit, orando Sanctum Antonium, ut ei dignaretur recuperare annulum. Finita missa, abiit in forum, & per suum famulum piscem magnum emptum misit in eleemosynam Fratribus, qui, dum piscem exenterant, inveniunt annulum intrà ejus viscera, & reddunt Æquiti, qui Deo, & Sancto Antonio gratias egit.

5 Idem Vadingus tom. 2. ad annum 1290. num. 30. aliud omninò simile miraculum refert de annulo amisso à Nicolao Alphonso devoto Fratrum Minorum Conventus Avilesii in diœcesi Ovetensi, mirabilitèr invento à Sancto Antonio, cujus Imago veneratur in eorum Ecclesia: ipse, & ejus majores Fratrum benefactores misit, ut erant soliti, eleemosynam piscium, ex quorum unius ventriculo Fratres invenerunt annulum, quem benefactori reddiderunt. Et licèt Nicolaus ad Sanctum non oraverit, ab omnibus tamen miraculum fuit eidem adscriptum.

6 Tertium miraculum ejusdem rationis refert F. Marcus Episcopus Portuensis 3. par. Cronic. lib. 9. cap. 13. Ignicus Manrich Episcopus Cordubensis, qui Sancti Antonii valdè devotus erat, perdidit annulum magni valoris, sibi multum charum, quia cum eo fuerat consecratus pro ejus recuperatione plures missas celebrari fecerat, & dum hæc in convivio suis consanguineis narrat, subjungens multa deperdita invenisse ex intercessione Sancti Antonii, in quo, post tot missas celebratas, sperabat annulum invenire; annulus, dum hæc dicebat, è cornice camini cecidit mirabilitèr inter convivas, qui cum Episcopo gratias Deo, & Sancto egerunt.

7 Subsequitur ibidem miraculum de servo fugitivo à domino suo, quem invenire non potuit humana industria; ideò recursum fecit ad Sanctum Antonium, cujus effigies in Ecclesia Aracœli Romæ Fratrum Minorum de Observantia veneratur, & assiduis orationibus Sanctum Antonium precabatur, ut sibi inveniret servum: Sanctus illius exaudivit deprecationem. Nam quidam religiosus servum profugum in Lombardiã firmavit, ei dicens, nisi redieris ad tuum dominum, occidam te; servus mortem timens revertitur ad suum patronum, continuò sociatus ab illo religioso usque ad januam domus illius, & statim evanuit. Et à Domino interrogatus de illo Fratre ejus comite, an cognosceret eum, si videret? Respondit utique, secum duxit ad altare Sancti Antonii, & recognovit, illum Religiosum esse similem Sancto Antonio, cui idcircò tributum fuit miraculum.

8 Ambrosius Catarinus Ordinis Prædicatorum, ut ibidem refertur, Episcopus, & magnus Theologus, librum, quem contrà hæreticos sibi composuerat, discedens Tolosa Franciæ casu per-

didit, quem cùm industria humana non potuisset reperire, Sancto Antonio multis precibus se commendavit; ægrè enim ferebat amissionem tot laborum, emisso voto registrandi in suis operibus Sanctorum intercessionem; statim comparvit homo interrogans illum, an perdiderat manuscriptum? Respondit sic, & ostensum lœtus accepit.

9 In probatione similium miraculorum debet constare de existentia rei deperditæ apud dominum, seù possessorem, & quòd postea inventum fuerit intercessione Sancti invocati, ut colligitur ex narratione prædictorum casuum.

Sed quid dicendum; si non posset probari rem perditam extitisse? Ut contigit cuidam Parocho, qui in matrimonium conjunxerat sponsos de licentia Vicarii Generalis, qui tamen negabat, se talem licentiam dedisse, ne videretur errasse in concessione talis licentiæ; ex quo posteà constitit, adhuc vivere primum maritum, ac proindè constabat de negligentia Vicarii circà examen ineptè factum de morte mariti. Parochus in angustiis positus, cui Vicarius datam in scriptis licentiam negabat, recurrit ad Sanctum Antonium, post exquisitam diligentiam, & præmissis orationibus, & precibus ex toto corde, in loco solito, ubi custodiebat libros, & scripturas Parochiæ, non quærens ampliùs, invenit cartam licentiæ, quamvis sæpiùs anteà ibidem quæsivisset eam libros revolvendo; gratias egit Deo, & Sancto Antonio, & sic se à Vicario defendit, offensus ex sua negligentia à majoribus.

MEDI-

MEDITATIO XXX.

De miraculosa liberatione ab imminentibus periculis.

1 *De periculis partus alibi dictum.*
2 *Ad miracula hujus generis duo requiruntur.*
3 *Periculum probatum est fundamentum miraculi.*
4 *Leonis Papæ miraculum præservativum Romæ ab Attila.*
5 *Bruno monuit Rogerium à proditione.*
6 *Periculum maris passum à S. Paulo.*
7 *Exoneratio navis non tollit rationem miraculi.*
8 *De cadente in ignem sinè læsione.*
9 *De cadente ex alto.*
10 *De re ponderosa cadente super persona sinè læsione.*
11 *An verberatio, & tortura sinè dolore arguant miraculum?*
12 *Condemnatus ad mortem, evadens miraculosè.*
13 *Sanctus Antonius patrem liberavit condemnatum.*
14 *Tentationes superare non est miraculum.*
15 *Quia id est in nostra potestate.*
16 *Diabolus non potest cogere ad malum.*

MEDITATIO XXX.

1 E miraculosa liberatione mulierum à periculo illis imminẽte, occasione partus, dixi sub Medit. 5. Hìc verò agendum est respectu aliorum periculorum.

2 Ut autem liberatio ab aliquo imminenti periculo sit miraculosa, & non solùm gratiosa, duo sunt necessaria. *Primò*, quòd periculum verè, & propriè immineat, & quidem proximè, de quo constet. *Secundò*, quòd causa secunda non concurrerit ad illius physicam expulsionem, impediendo ne sequatur effectus.

3 Quantùm spectat ad primum de vera existentia periculi constat ex eo, quia periculum est fundamentum, subjectum, & materia, super quam fit miraculum, quodque ei inhæret; ergò debet præexistere, ut super eo fundari possit miraculosa liberatio. Secundum patet ex conditione ipsius miraculi, quòd solum Deum habet pro causa sui productiva; si enim concurrat cum Deo causa secunda, jam non est miraculũ, sed effectus naturalis respiciens esse secundùm ordinarium naturæ cursum, & physico modo. Quòd dico propter Sanctorum invoca-

invocationem, qui non dicuntur cooperari miraculo physicè, sed tantùm moralitèr, posita enim oratione, & precibus Sanctorum, Deus liberat, & à malo præservat, quod homo incurrisset, si Deum, & Sanctos in adjutorium non invocasset.

4 Prædicta duo variis confirmo exemplis. Nam Leo Papa Sanctus, ut legitur in ejus lect. 4. occurrit Attilæ Regi Hunnorum, qui volebat depopulari Romam; ut ibi dicitur his verbis: *Rex Hunnorum Attila cognomento Flagellum Dei in Italiam invadens Aquilejam trienii obsidione captam diripuit, & incendit, undè cum Romam ardenti furore raperetur, jamque copias, ubi Mincius in Padum influit, trajicere pararet; occurrit ei Leo malorum Italiæ impendentium misericordia permotus, cujus divina eloquentia persuasum est Attilæ, ut regrederetur. Qui interrogatus à suis, quid esset, quod præter consuetudinem tàm humilitèr Romani Pontificis imperata faceret; respondit, se adstantem quendam alium illo loquente, sacerdotali habitu, veritum esse, sibi stricto gladio, minitantem mortem, nisi Leoni obtemperaret. Quare in Panoniam reversus est.*

Prædicta duo requisita apparent in hoc miraculo, quo Roma liberata fuit intercessione horum duorum Sanctorum; nam primū de veritate imminentis periculi constat ex relata historia; Attila enim dirigebat exercitum versus Urbem, ut ea depopularetur. Secundum verò de miraculosa liberatione populi Romani sinè physico concursu contrà exercitum Attilæ, cum sola intercessione servorum Dei manifestum est ex his, quia solo Dei imperio Attila timens illum divinum gladium regressus est in Pannoniam; neque enim Romani cum Sancto Leone exercitu aliquo forti Attilam fugarunt, sed divina eloquentia

5 Leo persuasit illi, ut pravam voluntatem mutaret, & parceret Romanis.

Sancto Bruno Carthusianæ Religionis Institutor, ut in ejus lect. 6. legitur ad 6. Octobris, cum Rogerius Capuam obsideret, & quidam nomine Sergius excubiarum magister eam Civitatem prodere statuisset, adhuc Sanctus vir in Eremo apud Squilacum vivens in somnis eidem Rogerio Comiti omnia apervit, & sic eum ab imminenti periculo liberavit. Proditionis ergò periculum verè imminebat, à quo liberatus fuit divina revelatione facta à Deo servo suo Brunoni.

6 Grave fuit, & imminens proximè periculum submersionis in mari, de quo Act. 26. ubi narratur, quod in navi periclitanti 276. animæ salvæ factæ sunt, non obstante evidenti periculo, & exoneratione navis; quæ liberatio à Deo facta fuit ex meritis Sancti Pauli, qui tunc ducebatur Romam ad prosequendam suam appellationem factam ad Cœsarem, revelante Angelo Dei, quod nulla illarum animarum perjisset. Periculum ergò aderat insuperabile humana industria, non obstante navis exoneratione, quia usque ad finem periculum duravit, & tamen nullus ex illis mortis submersionem passus fuit, omnes à Deo salvati ex speciali gra-

7 tia. Exoneratio autem non tollit rationem miraculi, dum prosequitur periculum continuatum ex ventis contrariis navem agitantibus

tantibus in præcipitium, quia projectio rerum, & mercium in mare alleviat quidem pondus navis, sed non reddit eam immunem à periculo, cujus est causa, ventus eandem exagitans, & excutiens. Quare cum exoneratio non tollat injuriam ventorum, sed solus Deus, qui ventis imperat, evasio periculi soli Deo tribuitur, & non projectioni mercium in mare.

8 Si quis casu cadit in ignem, vel ex alto, & ab igne, vel ex casu ex alto nihil patitur, Deum, vel aliquem Sanctum in eo periculo invocans, censetur ab eo miraculosè liberatus.

Nam quo ad ignem patet; cum enim naturalitèr comburat materiam sibi approximatam, & non possit non urere, & incendere, & tamen non nocet; evidens argumentum est, quòd Deus tunc suspendit ejus vim combustivam, quod nullus præter ipsum facere potest; id ergò miraculum erit, cum sit à solo Deo, & præter ordinem naturæ, quæ igni dedit vim combustivam sibi connaturalem. Suspendit ergò Deus ab eo vim combustivam, non aufert ab eo calorem, quia per calorem alterat, & per suam formam comburit.

9 Ut quis ex alto cadens sinè ulla sui læsione dicatur miraculosè liberatus, & præservatus à periculo ex invocatione divini auxilii, requiritur, ut magna sit distantia inter utrunque extremum, & quòd non cadat super quid molle, & lene. Illud suadetur, quia parva distantia non multum præponderatur corpus ad præcipitationem, sicut ex magna; & hoc patet experientia; judicis autem in arbitrio est designare distantiā, attentis circumstantiis personæ cadentis; si puer est, an adultus, an gravis, & magni ponderis, si senex, aut aliàs malè affectus; quò enim persona est debilior, eò faciliùs læditur. Facit, quod legitur Act. 20. 9. de quodam nomine Eutychio, qui super fenestram dormiens, cecidit de tertio cœnaculo, diceremus nos de tertio taxello, & mortuus est ex illo casu, quem Sanctus Paulus suscitavit. Cadens ergò ex tertio cœnaculo non moriens videtur miraculosè à morte præservatus, si neque læditur gravitèr, si nullo modo etiam à secundo cœnaculo cadens, certè id miraculum est; impossibile enim est, quòd animal ex sua natura grave, & molle, teneram habens carnem præcipitantèr cadens ex alto, non lædatur à corpore duro, cum durum non cedat leni, & tenero, sed illud infringat ex natura rei, ex hoc enim dicitur collisio duorum corporum; si ergò ex casu in rem duram, nulla sequitur læsio in cadente, certè talis præservatio dicenda est miraculum. Si verò cadat super lene, super fœnum, super paleam, si se jaciat in aquam, vel ab alio præcipitetur, nulla læsione secuta, id miraculum non est, quia talis casus collisio non est, sed simplex contactus unius rei cum alia, licèt procedat ex violentia.

10 Similitèr si aliquod pondus grave, & solidum, ut lapis, vel lignum magni ponderis desursùm cadat super personam alicujus, & ei nullam afferat injuriam, nec nocumentum, nihil passus dicitur miraculosè factus immunis ab eo periculo; cum de natura magni ponderis sit nocere illi,

super

super quem præcipitatur, si ergò nihil operatur, id à solo Deo procedit, qui intercessione servorum suorum vult à periculis præservare. Refero exemplum miraculosum Sancti Francisci, qui dum Cardinalis Ostiensis concionaretur in Ecclesia ejusdem Sancti Assisis præservavit à periculo mortis quamdam ejus devotam mulierem concioni præsentem, super cujus caput ceciderat lapis prægrandis, sub quo cecidit in terram, quam omnes credebant mortuam, cooperientes proprio tegumento, ne interrumperetur prædicatoris discursus, volentes post concionem, eam tradere sepulturæ, sed postmodum invenerunt eam sanam, & illæsam ab illo tàm præcipitoso lapidis casu. Ità Cronic. part. 1. lib. 3. cap. 6.

11 An gravis verberatio, & tortura in eo, qui nullum dolorem sensit, nec signum livoris, aut alterius rei apparet in eodem, sit tribuendum miraculo, in casu, quo aliquem Sanctum invocaverit?

Quamvis exemptio à dolore, & signis, de se sit miraculosa, tamen cum nihil sensibile appareat, nec testes adsint, præter ipsum patientem, cui non videtur in hoc præstanda fides, miraculum non est quo ad Ecclesiam probatum, & quia effectus non est sensibilis, & quia non potest probari per extraneos ab ipso verberato, vel torturato, qui ex his actibus non videtur bonæ famæ, maximè torturatus. Prætereà asserere, ipsum percussum, & torturatum se nihil sensisse doloris, non est probare miraculum, sed miraculum ipsum adducere tamquàm medium ad probationem sui ipsius, quod est petere principium, & nugari.

Nec dicas, id probari posse per extraneos saltem indirectè, qui viderunt personam pluribus, & acerbis ictibus verberari, & suspendi in tortura, & quia non se dolvit, vel non fugit à verberante &c. Quia respondetur hujusmodi actus nihil aliud indicare, quàm effectus naturales, & non excedentes vires naturæ. Et licèt nullum appareat signum, nec livor in verberato; non ideò tamen probatur per hoc miraculum, quia percussi facculis non signantur verberationibus. Adde, quòd torturatus, qui non dolvit, nec ullum dedit mutationis signum in tortura, ac si illam non subjisset, præsumitur superstitiosus, non miraculosè præservari à dolore. Demùm, si constaret in utroque casu, personas fuisse innocentes, & aliàs bonæ famæ, & de invocatione Sanctorum, pro miraculis admitti possent hujusmodi præservationes à dolore, quia eorum innocentia multùm auget fidem, maximè cum non agatur de eorum interesse, sed de honore Sancti jam canonizati, non verò alteriùs servi Dei.

12 Condemnatus ad mortem, si gladius quamvis acutissimus, seù laqueus licèt fortis, nihil operentur contrà condemnatum, quia gladius dimissus non præcidit caput, seù laqueus rumpitur, his modis, seù aliis evadens mortem, censetur miraculosè præservatus à tali periculo; si duo concurrant. *Primum*, quòd constet de injusta condemnatione, quia innocens erat, licèt ex parte judicis constaret delictum, quia probatum per falsos testes, vel confessum falsò ex vi tormentorum; rationabile enim est, quòd innocens

liberetur

liberetur ab iniqua morte, ficut è contrà Justitia exigit, ut nocens moriatur; neque enim Deus tàm insigne beneficium liberandi à morte, quam nocens meretur, velle facere præsumitur. *Secundum*, quòd omnis causa secunda excludatur; quæ censetur abesse, cum non probatur aliqua deceptio ex parte ministri, qui justitiam exequi debet, & paritèr constat de fortitudine funis, & quæ non fuit præcisa ab aliquo. Tollitur quoq; suspicio, an sit artis magicæ, quandò persona probatur innocens, & bonæ famæ.

13 Placet hìc referre miraculum Sancti Antonii, qui proprium parentem cum suis famulis ad mortem condemnatum, propter quoddam homicidium illi imputatum, liberavit, ex Martyrol. Hispano ad 13. Junii fol. 512. Parens Sancti viri, convictus patrati criminis opera suorum famulorum falsis testibus, & ad mortem cum illis condemnatus, liberatur à Sancto Antonio ejus filio, qui Patavii morabatur, à Deo omnia intelligens, quæ contrà patrem agebantur in Lusitania, in vesperi obtenta à Guardiano licentia, ut alter Abacuc, aut Philippus Diaconus, ab Angelo de Padua Ulyssiponem fuit translatus. Sequenti die prima luce adjit Judicem, quem per viscera Jesu Christi obtestatur, ut parentem cum famulis absolvat, quia sunt innocentes. Judex negat se id facturum, undè Antonius in Domino confisus occisum è sepulchro erutum coram Judice cadaver positum excitat ad vitam, & eum interrogat, an à parente suo, & à famulis ejus esset occisus; negavit ille, se fuisse ab illis occisum, & hoc modo sanguinem innocentem à morte liberavit, & redivivus rediit ad suum tumulum, & Sanctus eadem celeritate, qua venerat, Patavium repedavit. Præsides judicii sanctum virum urgebant, ut redivivum interrogaret de auctore, respondit, non venisse damnaturum nocentes, sed innocentes absoluturum. Signum hoc fuit evidens, quòd talis interrogatio non erat licita, quia nec responsio, ut quæ erat extrà ordinem judiciarium; Deus enim revocaverat ad vitam illum occisum, ut solùm deponeret de innocentia iniquè damnatorum.

14 An miraculum sit superare tentationes invocatione Sanctorum?

15 Respondetur negativè, quia tentatio, quæcunque ea sit, sivè magna, sivè parva, est sub dominio, & potestate tentati, itaut si velit, possit eam superare, Deo concurrente, & faciente cum tentatione proventum, ità ut, nisi velimus, nunquàm tentationi cedamus; ergò causa liberationis à tentatione non est referenda in solùm Deum, sed in ipsum tentatum, qui, Deo adjuvante, vincit illam. Quod comprobatur auctoritate Pauli 1. Corinth. 10. 13. *Fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari suprà id, quòd potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* Confirmatur, quia consentire tentationi, peccatum est; sed in nostra potestate est resistere peccato; ergò & tentationi; ergò is est effectus naturalis, non miraculosus. Quod omninò verum est, etiam si tentatio sit immissa à diabolo, qui voluntatem nostram cogere non potest ad malum; undè D. Aug. relatus in prima

Dominica post Trinitatem, in-
16 quit: *Alligatus est enim tamquàm innixus canis catenis, & neminem potest mordere, nisi eum, qui se illi mortifera securitate conjunxerit*. Sanctus Jacobus in sua Epist. cap. 4 num. 7. idem evidentèr uti de fide docet: *Resistite diabolo, & fugiet à vobis*. Quilibet ergò potest superare tentationes, à quacunque causa proveniant. Sanctus Franciscus ab impudica muliere solicitatus, se tandiù super carbones accensos volutavit, donec extingueret ardorem libidinis, qui licèt in eo parvus esset, nihilominùs super lectum igneum illum extinguere volvit. Cronic. part. 1. lib. 1. cap. 61. D. Thomas de Aquino impudicam fœminam titione fugavit. Ecce quomodò servi Dei efficacibus remediis superarunt tentationes, neque enim putabant sufficere simplicem repulsam, cum sensus facilis sit ad lapsum; urgens ergò remedium est adhibendum.

MEDI-

MEDITATIO XXXI.

De modo formandi processus miraculorum nondùm Beatificatorum.

1 *Referuntur per extensum diversa Decreta.*

2 *Cum Bulla Urbani VIII. usque ad num.* 29.

30 *Summarium Bullæ usque ad num.* 42.

43 *Literæ circulares ad Episcopos de miraculis nondùm Beatorum, ab eodem num.* 43 *usque ad* 51.

52 *Decretum de formandis processibus pro nondùm beatificatis, ad* 56.

57 *Decretum super promotione processuum.*

58 *Declaratur dictum Decretum.*

59 *Decretum super immemorabili.*

60 *Decretum de processibus non inchoandis sinè licentia Papæ, ad* 62.

63 *Literæ ad Nuntios Apostolicos, ad* 65.

66 *Decretum de fide non præstanda Responsis Sacræ Congregationis non autenticis, ad* 67.

68 *Processus formare pro beatificatione, spectat ad Papam, & Episcopos.*

69 *Episcopus hanc potestatem delegare potest.*

70 *Potestas ordinaria non semper ad libitum delegabilis.*

71 *In dignitate constitutus propriè dicitur habens administrationem cum jurisdictione.*

72 *Canonici sunt tales tantùm impropriè.*

73 *Possunt delegari ad instruendum processum miraculorum.*

74 *Delegatio in his non expirat morte delegantis, decreta citatione licèt executa post mortem.*

75 *Concilium Generale potest formare processum.*

76 *Cardinales non, nec Nuntii.*

77 *Regulares olim potuerant, nunc autem non.*

78 *Processus in his duplex, Informativus, & Judicativus.*

79 *Completo processu potest Episcopus judicare miracula.*

80 *Non tamen processum, & miracula judicata publicare.*

81 *Id enim esset decernere deberi cultum publicum.*

82 *Qualis debeat esse Notarius?*

83 *Notarius deputatus omitti non potest.*

84 *Datur enim pro forma, aliter processus est nullus.*

85 *Debet jurare de fidelitate.*

86 *Episcopus habet electionem Notarii, si ei non fuit deputatus.*

87 *Notario à Principe creato uti potest.*

88 *Melius creato auctoritate Apostolica.*

89 *Officium Notarii est merum ministerium.*

90 *Acta in scriptis redigenda.*
91 *Notarius jurare debet de fidelitate, & secreto.*
92 *Subscribit, & signat processum.*
93 *Notariis notis à Rota creditur.*
94 *Quomodò probetur Notariatus.*
95 *Subscribit copiam ab alio scriptam, & collationatam.*
96 *Supplentur defectus processus à Judice.*
97 *Causa miraculorum est publica, & civilis.*
98 *Judex tenetur interrogare, ubi aequitas eum movet.*
99 *Testis obscurus, & confusus iterùm examinatur.*
100 *Etiam in hujusmodi causis.*
101 *Judex de singulis circunstantiis interrogare debet.*
102 *Clerici, & Religiosi in suis Ecclesiis recipiunt miracula.*
103 *Ab eo tantùm, pro quo facta fuerunt.*
104 *Referunt parentes pro filio impubere.*
105 *Centenaria numeratur à die publicationis Bullae.*
106 *Servus Dei defunctus anno 1625. retrò ad diem quintum Aprilis, non subditur his Decretis.*
107 *Bullae incipiunt obligare à die publicationis, non Datae.*
108 *Immemorabilis quomodò sit probanda.*
109 *Poena expressè in Bulla non incurruntur ipso jure.*
110 *Poenae non comprahendunt imprimentes vitam eorum, qui centenariam excesserunt.*
111 *Nec auctores librorum etiam non excedentium centenariam.*
112 *Impressores non possunt imprimere miracula jam approbata, nisi expectato responso.*
113 *Appendens lumen sepulchro recentèr defuncti, illi non praejudicat, si officialis statim illud removeat.*
114 *Auctores, & impressores, quandò non sunt transgressores in his.*
115 *Vita alicujus defuncti duobus modis tractari potest.*
116 *In oratoriis privatis non possunt retineri eorum imagines cum laureolis.*
117 *Utique sinè illis ubique more aliorum.*
118 *Eis non prohibetur cultus privatus.*
119 *Eorum Reliquiae deferri possunt, & osculari pedes.*
120 *Et habitum in feretro.*
121 *Sepeliri possunt in loco praestantiori seorsùm ab aliis.*
122 *In Lytaniis non possunt nominari.*
123 *Non licet eis facere universarium vivorum more.*
124 *Nec indicere festum, nec jejunium.*
125 *Nec concionem de illis habere ad populum.*
126 *Decreta loquentia de miraculis loquuntur etiam de gratiis.*
127 *Illatio ex diversis locum habet, si ab eadem lege comprahendantur.*
128 *Publicantes Concionatores miracula, licèt vera, sunt transgressores.*
129 *Cultus publicus non debet habere initium à privatis, sed tantùm ab Ecclesia.*
130 *Praedicantes falsa miracula, & revelationes, incurrunt excommunicationem reservatam.*
131 *Religiosi tamen puniri non possunt ab Episcopis.*
132 *Non credendũ Responsis S. C. non autenticis.* ME-

MEDITATIO XXXI.

IN formandis processibus de vita, moribus, & miraculis defunctorũ in ordine ad Beatificationem, seù Canonizationem, tres personę concurrunt, nempè, Judex, Notarius, & Testes. De primis hìc agam, in sequenti de testibus, ad quorum cognitionem præmitto nonnulla Decreta, Ordinationes, & Bullas.

1 Omnia autem hæc Decreta facta fuerunt de mandato, & approbatione Urbani VIII. Primum quidem Decretum Congregationis incip. *Sanctissimus* 13. Martii 1625. Secundum incip. *Postmodùm* editum 2. Octobris 1625. Utrunque extenditur in Bullar. novo sub num. XXXVII. Et quoniam ambo rediguntur in Bullam formalem registratam in Append. ejusdem Bullarii sub num. XXII. ideò sufficiet subjicere illam hìc per extensum, cujus titulus est sequens.

2 „ Declaratio, ac Confirmatio „ Decretorum editorum circà „ imagines defunctorum nondùm à Sede Apostolica Canonizatorum cum splendoribus, „ aut laureolis non proponendas, „ & processus pro eorum Beatificatione, seù Canonizatione „ conficiendos. *Bulla autem incipit sic.*

3 „ Cœlestis Hierusalem cives „ &c. Aliàs siquidem Nos solicitè animadvertentes abusus, „ qui irrepserant, & irrepere non „ cessabant in colendis quibusdam, cum sanctitatis, aut martyrii fama, vel opinione defunctis, qui & si neque Canonizationis, neque Beatificationis „ honore insigniti essent ab eadem Sede, eorum tamen imagines in Oratoriis, atque Ecclesiis, aliisque locis publicis, „ atque etiam privatis, cum laureolis, aut radiis, seù splendoribus proponebantur, miracula, & revelationes, aliaque beneficia à Deo per intercessiones accepta, in libris rerum ab „ ipsis gestarum, enarabantur, „ & ad illorum sepulchra tabellæ, imagines, & res aliæ ad beneficia accepta testificanda, „ & lampades, & alia lumina „ apponebantur.

4 „ Volentesque proindè hujusmodi abusibus pro debito Officii pastoralis occurrere; re, „ etiam cum Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, contrà hæreticam pravitatem in universa Republica „ Christiana Generalibus Inquisitoribus ab eadem Sede specialitèr deputatis, communicata, & maturè considerata, ac „ discussa, de eorumdem Cardinalium consilio, sub die 13. „ Martii 1625.

5 „ Declaravimus, statuimus, „ & decrevimus, ne quorumvis „ hominum cum sanctitatis, seù „ martyrii fama, quantacunque „ illa esset, defunctorum imagines, aliaque præfata, & quodcunque aliud venerationem, & „ cultum præseferens, & indicans, in Oratoriis, aut locis „ publicis, seù privatis, vel Ecclesiis, tàm sęcularibus, quàm „ regularibus, cujuscunque Religionis, Ordinis, Instituti, Congregationis, & Societatis, apponeretur, antequàm ab Apostolica

» stolica Sede canonizarentur, aut beatificarentur; & si quæ apposita essent, amoverentur, prout eas statim amoveri mandavimus.

6 » Ac pariter imprimi de cætero inhibuimus libros eorumdem hominum, qui sanctitatis, sivè martyrii fama, vel opinione, ut præfertur, celebres è vita migravissent, gesta miracula, vel revelationes, seù quæcumq; beneficia tamquàm eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sinè recognitione, atque approbatione Ordinarii, qui in his recognoscendis Theologos, aliosque pios, ac doctos viros in consilium adhiberet.

7 » Et ne deindè fraus, aut error, aut aliquid novi, & inordinati in re tàm gravi committeretur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmitteret, ejusque responsum expectaret.

8 » Revelationes verò, & miracula, aliaque beneficia supradicta, quæ in libris horum hominum vitam, gestaque continentur, eatenùs sinè recognitione, atque approbatione hujusmodi, impressa erant, nullo modo approbata censeri voluimus, mandavimusque.

9 » Ad horum hominum sepulchra vetuimus etiam, & inhibuimus tabellas, atque imagines ex cera, aut argento, seù ex alia quacunq; materia, tàm pictas, quàm fictas, atque exculptas appendi, seù affigi, & lampades, sivè alia quæcunque lumina accendi, sinè recognitione ab Ordinario omninò, prout suprafacienda, Sedique Apostolicæ referenda, ac probanda.

10 » Declarantes, quòd per suprascripta præjudicare in aliquo noluimus, neque intendimus jis, qui, aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia præfatæ Sedis Apostolicæ, vel Ordinarii celebrantur.

11 » Cumque posteà die 2. Octobris ejusdem anni 1625. à quibusdam revocari in dubium accepissemus, an tabellas, & imagines, quas in posterùm offerri contigeret, recipere, & anteà oblatas conservare liceret?

12 » Nos, qui tantummodò voluimus, occurrendo abusibus, qui irrepere videbantur, certiorem parare viam ad eorum in terris gloriam, quorum sanctimoniam, si divinæ clementiæ placuerit, admirandis operibus illustrare, re priùs cum eisdem Cardinalibus communicata, de simili eorum consilio.

13 » Declaravimus, quod sicut nunquàm prohibuimus, nec intentionis nostræ fuisse prohibere oblationem, receptionemque tabellarum, & imaginum hujusmodi, itaut deinceps nulli dubitationis locus relinqueretur.

14 » Statuimus, & decrevimus, ut quoties ad aliquam Ecclesiam, aut Oratorium, aliumvè locum publicum, sæcularem, seù regularem tabellas, & imagines, alviduè simile quispiam deferret, ac intercessione ho-

minum

„ minum intèr Sanctos, vel Bea-
„ tos non adscriptorum, quam-
„ vis cum martyrii, aut sancti-
„ tatis fama demortuorum, opta-
„ ta se impetrasse diceret, lice-
„ ret ecclesiasticis personis Ec-
„ clesiarum, locorumque prædi-
„ ctorum curæ præpositis, tabel-
„ las, & imagines, sivè pictas,
„ sivè ex quavis materia fictas,
„ atque alia quæcunque collatæ
„ gratiæ fidem facientia, simul cū
„ deferentis, aliorumque, qui con-
„ scii fuissent, attestationibus reci-
„ pere, atq; approbantibus Ordi-
„ nariis, ad quos omnia statim re-
„ ferre tenerentur, in secreto ali-
„ quo loco seorsim ab Ecclesia,
„ custodire, ibidemque jam amo-
„ ta collocare, & asservare, ut si
„ quandò Dominus talium viro-
„ rum merita beatificationis, seù
„ Canonizationis honore in ter-
„ ris decorare voluisset, extarent
„ hujusmodi sanctitatis qualis-
„ cunque probationes Apostoli-
„ cæ Sedis judicio tunc exami-
„ nanda.

15 „ Demùm, ut hujusmodi De-
„ creta observarentur indubiè,
„ & omnimodam sortirentur
„ executionem, cum eisdem Car-
„ dinalibus re paritèr communi-
„ cata, deque eorundem consi-
„ lio præmissis.

16 „ Addidimus, statuimus, de-
„ crevimus, atque declaravimus,
„ ne ex tunc deinceps quispiam
„ Ordinariorum, aut ab Aposto-
„ lica Sede ad hoc specialitèr de-
„ legatorum, super alicujus
„ utriusque sexus cum sanctita-
„ tis, aut martyrii fama, vel opi-
„ nione defuncti, miraculis, re-
„ velationibus, aliisque hujusmo-
„ di sanctitatem redolentibus,
„ ex integro informationes quo
„ quo modo reciperet, aut pro-
„ cessum instrueret, vel huc us-
„ que receptæ informationes,
„ instructumque processum ul-
„ teriùs procederentur, nisi Po-
„ stulator priùs per legitimas ju-
„ ridicè sumptas probationes cir-
„ cà personam ejus, de cujus mi-
„ raculis, revelationibus, aliisvè
„ rebus gestis sanctitatem præ-
„ seferentibus, ageretur, præscri-
„ ptam in præfato nostro decre-
„ to formam omninò servatam
„ extitisse docuerit. Et nisi po-
„ steà successivè idem Ordina-
„ rius, aut ab Apostolica Sede
„ ad hoc specialitèr delegatus,
„ diligenti præhabita disquisitio-
„ ne circà eandem personam, su-
„ pracitato decreto nullatenùs
„ contraventum esse ritè pronun-
„ tiaverit.

17 „ Utque id inviolabilitèr ob-
„ servetur, statuimus insuper, &
„ decrevimus, ne transmissi ad
„ Urbem undecumque hujusmo-
„ di processus à Congregationis
„ Sacrorum Rituum Secretario,
„ minusvè à Sanctæ Fidei Pro-
„ motore quomodolibet aperian-
„ tur, nisi priùs in ipsa Sacrorum
„ Rituum Congregatione, alio
„ sejunctìm oblato autentico
„ processu, ex eo Ordinarium,
„ aut ab Apostolica Sede specia-
„ litèr delegatum, ritè, ac rectè,
„ ut præmittitur, cognovisse, ac
„ pronunciasse, prædicto decre-
„ to nequaquàm contraitum esse
„ plenè constiterit, ac deindè à
„ Nobis judicialitèr aperiendi
„ eos processus facultas indulta
„ fuisset.

18 „ Insuper longissimum tem-
„ pus, illiusque immemorabilem
„ cursum, de quo in prædicto
„ decreto, intelligi declaravi-
mus,

„ mus, esse tempus centum an-
„ norum metam excedens.
19 „ Deque his, atque infrascri-
„ ptis omnibus, quæ in his de-
„ cretis disposita, & ordinata
„ sunt, aliqua suboriente difficul-
„ tate Ordinariis locorum, & de-
„ legatis Apostolicis quibuslibet
„ omnem omninò interpretandi
„ facultatem ademimus; utque
„ Sedem Apostolicam desuper
„ consulerent, ab ea responsum
„ expectarent, mandavimus eis-
„ dem, & aliis, prout in decre-
„ tis desuper editis pleniùs con-
„ tinetur.
20 „ Quare inviolabili decreto-
„ rum prædictorum observatio-
„ ni, quantùm cum Domino pos-
„ sumus, consulere volentes, mo-
„ tu proprio, & ex certa scien-
„ tia, ac mera deliberatione no-
„ strum, deque Apostolicæ pote-
„ statis plenitudine, decreta præ-
„ dicta cum omnibus, & singu-
„ lis in eis contentis, tenore præ-
„ sentium perpetuò approbamus,
„ & confirmamus, illisque invio-
„ labilis Apostolicæ firmitatis ro-
„ bur adjicimus; omniaque, &
„ singula decreta hujusmodi ab
„ omnibus, ad quos spectat, &
„ in futurum quomodolibet spe-
„ ctabit, observari omninò præ-
„ cipimus sub pœna nullitatis
„ quarumcunq; informationum,
„ processuum, ac interpretatio-
„ nis, alitèr, quàm prævia supra-
„ scripta præcognitione instru-
„ ctorum, eorumque admissio-
„ nis, publicationis, & interpræ-
„ tationis, itaut earumdem in-
„ formationum receptiones, pro-
„ cessuumque instructiones, nec
„ non eorum admissiones, ac pu-
„ blicationes, & interpretatio-
„ nes habeantur pro non rece-
„ ptis, non instructis, non ad-
„ missis, non publicatis, non in-
„ terpretatis, eorumque ampliùs
„ ratio aliqua nullatenùs alicubi
„ unquàm haberi debeat.
21 „ Decernentes præsentes lite-
„ ras, & in eis contenta quæcun-
„ que, etiam ex eo, quòd quicun-
„ que in præmissis, seù eorum
„ aliquo interesse habentes, seù
„ quomodolibet habere præten-
„ dentes, ad præmissa vocati, &
„ auditi, minusvè causæ, pro-
„ pter quas eædem præsentes
„ emanarint, adductæ, verifi-
„ catæ, seù aliàs sufficientèr, aut
„ etiam nullatenùs justificatę fue-
„ rint, nullo unquàm tempore
„ de subreptionis, obreptionis,
„ nullitatis, aut invaliditatis vi-
„ tio, seù intentionis nostræ,
„ aut alio quovis defectu, etiam
„ quantumvis magno, inexcogi-
„ tato, & substantiali, sivè etiam
„ ex eo, quòd in præmissis, seù
„ eorum aliquæ solemnitates, &
„ quævis alia servanda, & adim-
„ plenda, servata, & adimpleta
„ non fuerint, aut ex quovis alio
„ capite à jure, vel facto, aut
„ statuto, vel consuetudine ali-
„ qua resultante, seù etiam enor-
„ mis, enormissimæ, & totalis
„ læsionis, aut quocunque alio
„ colore, etiam in corpore juris
„ clauso, seù occasione, vel cau-
„ sa, etiam quantumvis justa,
„ rationabili, & privilegiata,
„ etiam tali, quæ ad effectum
„ validitatis præmissorum neces-
„ sariò exprimenda foret; aut
„ quod de voluntate nostra hu-
„ jusmodi, & aliis superiùs ex-
„ pressis, seù relatis, seù aliter
„ probari posset, notari, impu-
„ gnari, invalidari, retractari, in
„ jus, vel controversiam revocari,
aut

„ aut ad terminos juris reduci, „ vel adversùs illas restitutionis „ in integrum, aperitionis oris, „ reductionis ad viam, & termi- „ nos juris, aut aliud quodcun- „ que juris, facti, gratiæ, vel ju- „ stitiæ remedium impetrari, seù „ quomodolibet concedi, aut im- „ petrato, aut concesso quem- „ piam, uti seù se juvare in judi- „ cio, vel extrà posse, neque „ ipsas præsentes, sub quibusvis „ similium, vel dissimilium gra- „ tiarum revocationibus, suspen- „ sionibus, limitationibus, aut „ aliis contrariis dispositionibus „ pro tempore quomodolibet fa- „ ciendis compræhendi, sed sem- „ per ab illis exceptas, perpe- „ tuòque validas, firmas, & effi- „ caces existere, & fore, suosq; ple- „ narios, & integros effectus sor- „ tiri, & obtinere, ac per omnes, & „ singulos, ad quos spectat, & quo- „ modolibet spectabit, in futu- „ rum inviolabilitèr observari.

22 „ Sicque, & non aliter in præ- „ missis omnibus, & singulis per „ quoscunque Judices, Ordina- „ rios, & delegatos etiam cau- „ sarum Palatii Apostolici Au- „ ditores, & S. R. E. Cardinales, „ etiam de latere Legatos, & „ Nuntios, & alios quavis auctо- „ ritate, & potestate fungentes, „ in quavis causa, & instantia, „ sublata eis, & eorum cuilibet „ quavis aliter judicandi, & in- „ terpretandi facultate, & au- „ ctoritate ubique judicari, & „ definiri debere; irritum quo- „ que, & inane, si secùs super „ his à quoquàm quavis auctori- „ tate scientèr, vel ignorantèr „ contigerit attentari.

23 „ Quocircà Venerabilibus Fra- „ tribus, Patriarchis, Primatibus, „ Archiepiscopis, Episcopis, & „ aliis locorum Ordinariis; nec- „ non dilectis filiis nostris, & „ Apostolicæ Sedis Nuntiis, ac „ hæreticæ pravitatis Inquisito- „ ribus ubilibet existentibus per „ Apostolica scripta mandamus, „ ut statim atque præsentes lite- „ ræ nostræ ad eorum, & cuili- „ bet eorum notitiam pervene- „ rint, in sua quisque respectivè „ Diœcesi, vel Provincia sedulò „ pervigilet.

24 „ Ne sinè approbationibus præ- „ dictis imagines cum memora- „ tis signis exponantur, aut mi- „ racula, revelationes, ac bene- „ ficia prædicta publicentur, „ aliavè contrà superiùs disposita „ fiant.

25 „ Transgressores verò, si regu- „ lares fuerint, privationis suo- „ rum officiorum, ac vocis acti- „ væ, & passivæ, nec non suspen- „ sionis à divinis. Si verò Cleri- „ ci sæculares, privationis pari- „ tèr suorum officiorum, suspen- „ sionis à divinis, & ab admini- „ stratione Sacramentorum, exe- „ cutioneque suorum Ordinum „ respectivè, aliisq; arbitrio præ- „ dictorum Ordinariorum, seù „ Inquisitorum pro modo culpæ „ infligendis pœnis plectendo.

26 „ Qui autem libros impresse- „ rint, aut imagines pinxerint, „ sculpserint, seù quoquomodò „ affixerint, vel formaverint, „ cæterique artifices circà præ- „ missa qualitercunq; delinquen- „ tes, prædicta omnia amittant; „ & insuper pecuniariis, aliisvè „ etiam corporalibus pœnis, jux- „ tà criminis gravitatem eorun- „ dem Ordinariorum, seù Inqui- „ sitorum arbitrio afficiantur.

27 „ Contradictores quoslibet, &

 rebel-

„ rebelles, ac præmissis non pa„ rentes, per sententias, censu„ ras, & pœnas Ecclesiasticas, „ aliavè opportuna juris, & facti „ remedia, omni, & quacunque „ appellatione, recursu, & re„ clamatione remotis compe„ scendo, invocato etiam ad hoc, „ si opus fuerit, auxilio brachii „ sæcularis.

28 „ Non obstantibus, quatenùs „ opus sit, recolendæ memoriæ „ Bonifacii Papæ VIII. etiam „ prædecessoris nostri, de una, „ & in Concilio Generali edita „ de duabus dietis, cæterisque „ in contrarium facientibus qui„ buscunque.

„ Ut autem præsentes &c. „ Quòdque illarum transumptis „ impressis, &c.

29 „ Datum Romæ apud San„ ctam Mariam Majorem sub „ Annulo Piscatoris, die quinta „ Julii 1634. Pontificatus nostri „ anno undecimo.

Publicata fuit die quinto Septembris ejusdem anni.

Summarium Bullæ.

30 PRimò, Papa volens occurrere abusibus, qui irrepserunt in veneratione hominum defunctorum cum opinione sanctitatis, vel martyrii, prohibuit, ne quis eis deferret honorem, per expositionem in Ecclesiis, & Oratoriis etiam privatis, imaginis eorum, tabellarum, seù alterius rei cultum præseferentis eorumdem nondùm beatificatorum, nec Canonizatorum; & apposita sunt removenda, ex num. 5.

31 Secundò, prohibuit impressionem librorum de miraculis, revelationibus, aut aliis eorum beneficiis receptis, sinè approbatione Ordinarii, adhibitis Theologis, & viris piis, ac doctis; quæ tamen non sufficit, sed mittendi sunt ad Urbem, & expectandum est indè responsum, num. 6. & 7. Impressis antè Decretum sinè approbatione nulla fides adhibetur, num. 8.

32 Tertiò, tabellæ, imagines, lampades, lumina non possunt apponi eorum sepulchris n. 9.

33 Quartò, dicta decreta non compræhendunt illos Dei servos, qui coluntur, vel per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, vel Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarii celebrantur, num. 10. idest, quorum cultus excedit centenariam, num. 18.

34 Quintò, oblationes prædictarum tabellarum &c. recipi possunt ab habentibus curam Ecclesiæ, seù Oratorii publici, ubi est defuncti sepulchrum; non possunt tamen exponi, sed debent conservari in loco secreto, referendo statim omnia ad Ordinarium, num. 14.

35 Sextò, nullus Ordinarius, vel etiam delegatus à Sede, potest ex integro sumere informationes, seù facere processum, nisi priùs Postulator docuerit legitimè suprascriptam formam fuisse servatam, super quod Ordinarius, seù delegatus debet pronuntiare, an servata fuerit dicta forma, num. 16.

Septi-

35 Septimò, processus ad Urbem transmissus non potest aperiri nisi de speciali Papæ facultate, & nisi priùs constiterit, non esse contrarium supradictis in decretis, num. 17.

37 Octavò, longissimum tempus, & immemorabilis cursus est excessus centum annorum, nu. 18.

38 Nonò, difficultas subortæ à sola Sede resolvuntur, num. 19.

39 Decimò, decreta hæc observanda sunt sub pœna nullitatis actorum factorum contrà ipsa decreta, num. 20.

40 Undecimò, tollitur facultas judicibus alitèr interpretandi cum decreto irritante, nu. 22.

41 Duodecimo, Regulares transgressores plectuntur pœnis privationis officiorum, utriusque vocis, & suspensionis à divinis. Clerici sæculares privatione suorum officiorum, suspensionis à divinis, & ab administratione Sacramentorum, & executione suorum ordinum, & aliis arbitrio sedis, num. 25.

42 Impressores librorum, pictores, sculptores, & alii artifices, omnia perdunt, & puniuntur in ære, vel corpore.

Prædictis adjungo literas circulares, quas recenset Piasecius fol. 164. & Pasqualig. sub nu. 1244. tenoris sequentis. Ad Archiepiscopum Avenionen. & ad Episcopum Camenecensem. *Illustriss. admodum, & Reverendissime Domine.*

43 „ Cum quotidiè magis notum „ fiat, quanta sinceritate men„ tis, & maturitate cognitio„ nis incipere, & persequi de„ ceat eorum causas, qui diem „ ultimum objere, non sinè ali„ qua populo relicta opinione „ sanctitatis, & quam accur„ ratè, fidelitèrque in re tan„ ti momenti adhiberi testes, „ & in examen vocari conve„ niat.

„ Sacra Rituum Congrega„ tio, facto prius verbo cum „ Sanctissimo, ne aliquis sub„ repat abusus, jussit, Am„ plitudinem tuam hac pecu„ liari epistola fieri certiorem „ de his, quæ in adjuncto „ decreto continentur, nem„ pè.

44 „ Ut curet, ne in poste„ rùm, ulla ex parte adver„ sus illud à quopiam in Tua „ Diœcesi aliquid committa„ tur, sed ab omnibus omni„ nò inviolabilitèr observetur, „ & quandò apud Amplitudi„ nem tuam ab aliquo peti„ tum fuerit, ut velit inqui„ rere in sanctitatem vitæ, & „ miracula alicujus, qui cum „ præfata fama objisse dica„ tur; quoniam nimia plerum„ que proclivitas, atque ce„ leritas occasionem errori præ„ bet.

45 „ Non prius generalitèr su„ per vitæ Sanctitate inquiri per„ mittat, quam particularitèr „ de alicujus virtutis eminenti „ gradu, aut peculiari aliquo „ miraculo præcedat famæ com„ probatio, prout prudentiæ „ tuæ magis expedire videbitur, „ quod per te ipsum exequi S. „ Congr. summoperè exoptat. „ Sed si ob invalitudinem, vel „ ob legitimum aliud, & grave „ impedimentum id conficere „ non valebit, super quo Congre„ gatio conscientiā tuam onerat, „ poterit Amplitudo tua delegare „ Vicarium tuum Generalē, vel

„ alium in dignitate Ecclesiasti„ ca constitutum; qui delegatus, „ sivè ille sit Vicarius, sivè cu„ juscunque dignitatis, cum aliis „ adminimum duobus doctis „ viris, altero saltem Magistro „ in Theologia, altero verò gra„ duato, vel licentiato in jure „ Canonico, rem totam ità per„ agere debeat, ut omnes sua no„ mina subnotent, post subscri„ ptionem cujuscunque testis, „ antequam discedant à loco „ ipsius examinis.

46 „ Curabit insuper Amplitudo „ tua, ut testes omnes quæcun„ que habeant, explanatè, & per „ extensum deponant, nec se re„ ferant ad attestationes reddi„ tas, neque eis recitentur, quæ „ aliàs ipsi deposuerunt.

47 „ Postquàm verò fuerint per „ Amplitudinem tuam, vel per „ alios ex causis suprà narratis à „ te subrogatos, acta completa, „ secretò retineantur, præstito „ etiam juramento à Notariis, & „ Testibus, se nemini promul„ gaturos quicquam ipsi scripse„ rint, & respectivè deposuerint, „ vel de quibus interrogati fue„ rint.

48 „ De his autem actis per Te, „ aut jussu tuo confectis, certio„ rem reddere debebit Amplitu„ do tua statim Summum Pon„ tificem, eaque quantò citiùs „ poterit autenticè transcripta, „ ac sigillo obsignata, ad Sacram „ Rituum Congregationē trans„ mittere.

49 „ Originalia verò eodem mo„ do consignata, & in capsa clau„ sa pluribus clavibus, quæ di„ versis ad arbitrium tuum cu„ stodiendæ tradantur, in Archi„ vio Archiepiscopali conserven„ tur.

50 „ Notum tamen sit Amplitudi„ ni tuæ, neque per hanc Epi„ stolam, neque per aliquid in „ ea propositum, volvisse Sum„ mum Pontificem, neque Sa„ cram Rituum Congregationē „ tribuere, aut augere jurisdi„ ctionem, seù facultatem, quæ „ aliis Episcopis competere pos„ set.

51 „ Atque ut hæ literæ nulla in „ posterum oblivione deleantur, „ sed semper in recordatione vi„ geant, & tua, & tuorum dein„ ceps Successorum, dabit ope„ ram Amplitudo tua, ut illę „ quantociùs tàm in Curia tua „ Archiepiscopali, quàm in Ar„ chivio Capitulari ad perpetuā „ rei memoriam asserventur. Va„ le.

„ Datum Romæ 12. Martii „ 1632. Amplitudini tuæ uti „ Frater, C. Cardinalis Pius. „ I. Tegrimius Episc. Assis. Secr.

Pasqualigus ad Franchum sub num. 1239. extendit Decretum Sacræ Rituum Congregationis servandum in recipiendis informationibus pro causis Beatificationis, & Canonizationis servorum Dei, ejus tenoris.

52 „ Cum in tota Ecclesiæ guber„ natione nihil majus, nihil au„ gustius sit Beatificatione, & „ Canonizatione Sanctorum, ut „ potè homines jam demortuos „ etiam cum fama Sanctitatis, & „ miraculorū declarare pro San„ ctis, eosque uti tales colendos, „ & venerandos decernere.

53 „ Sacra Rituum Congregatio, „ ut res hæc planè amplissima, „ atque gravissima, ritè, sanctè„ que conficiatur, prohibet om„ nibus, & singulis personis Ec„ clesiasticis, tàm Sæcularibus,

quàm

„ quàm Regularibus, etiam San-
„ cti Joannis Hierosolymitani,
„ Societatis Jesu, vel aliorum
„ quoruncunq; quantumvis spe-
„ ciali nota dignorum, ne au-
„ deant ipsi per se, aut per alios
„ capere informationes super san-
„ ctitate, aut miraculis alicujus
„ defuncti; neque ullo modo ex-
„ quirere, atque obtinere ad hunc
„ effectum extrajudiciales testi-
„ ficationes, aut subscriptiones
„ sub pœnis arbitrio Sacræ Con-
„ gregationis infligendis.

54 „ Quod si superiori, Sacristæ,
„ seù alteri officiali illius Eccle-
„ siæ, in qua requiescit corpus
„ ipsiusmet defuncti, vel alterius
„ etiam Ecclesiæ fuerint relata
„ aliqua miracula, sivè prophe-
„ tiæ dona, possint ea recipere
„ sub sigillo secreti ab ipsis tan-
„ tùm relatoribus, in quorum
„ gratiam contigisse narrabitur.

55 „ Teneantur tamen quamprì-
„ mùm commodè poterunt ea-
„ dem deferre, vel obsignata
„ transmittere Episcopo loci,
„ cum expressa declaratione,
„ quod revelationes sicut suprà
„ receptæ non faciant aliquem
„ probationis gradum, etiam cu-
„ jusvis longissimi temporis cur-
„ su.

56 „ Quod Decretum cum fue-
„ rit ad notitiam S. D. N. Urba-
„ ni VIII. deductum, Sanctitas
„ sua illud approbavit, ac impri-
„ mi, & ubique publicari man-
„ davit. Die 22. Martii 1637.
„ C. Episc. Post. Card. Pius.
„ T. Tegrimius Episc. Assis.
„ Secret.

Fœlix Contelorus Juris Utriusque Doctor, & Theologus in Curia Romana Advocatus in suo tractatu de Canonizat. refert nonnulla Decreta propè finem sui operis, quæ & ego subjicio prædictis per extensum.

Decretum super promotione Processuum.

57 „ SAnctissimus Dominus no-
„ ster vivæ vocis oraculo
„ tàm per Illustrissimum Cardi-
„ nalem à Monte, quàm per Se-
„ cretarium jussit, ut deinceps
„ in causis servorum Dei post
„ examinatos de mandato ejus-
„ dem Sanctissimi processus au-
„ ctoritate Ordinaria, & decre-
„ tas, & expeditas remissoriales,
„ ac etiam post receptionem pro-
„ cessuum auctoritate Apostoli-
„ ca confectos, per decem annos
„ hujusmodi causæ sileant, neq;
„ ullo pacto ad examen eorun-
„ dem processuum ad effectum,
„ sivè Beatificationis, sivè Ca-
„ nonizationis quovis sub præ-
„ textu deveniri possit. Quòd
„ ut firmiùs stabiliatur Sanctitas
„ sua insuper injunxit, ut si me-
„ moriale super hoc directum
„ Congregationi porrigatur cum
„ Rescripto Sanctitatis suæ, ut
„ aliqua ex hujusmodi causis ad
„ prædictos effectus examinetur,
„ nullum sortiatur effectum, nisi
„ in eodem Rescripto specialis
„ prædictæ jussionis derogatio re-
„ periatur, quam Sanctitatis suæ
„ voluntatem Secretarius notam
„ fecit die 28. Septembris 1624.

Decla-

Declaratur dictum Decretum.

58 „ DE processu Gregorii Papæ X. & aliorum simi„lium Sanctissimus declaravit, „ mentem suam fuisse sub decre„to decenii non compræhendi „ eos, quia à quinquaginta an„nis suprà decesserunt, sed eos, „ qui à quinquaginta annis citrà „ mortem objerint. Die 22. „ Augusti 1626.

Decretum super Immemorabili.

59 „ SAcra Rituum Congrega„tio, annuente Sanctissimo „ Domino Nostro, decrevit, „ immemorabilem probatam su„per cultu, & veneratione ali„cujus Sancti non canonizati, „ nec beatificati non suffragari „ ad effectum, quòd de illo pos„sit concedi Missa, vel Offi„cium, sed in specie, & in illo „ loco esse probandam immemo„rabilem quo ad cultum cum „ Missa, & Officio; & ità in „ posterùm servari mandavit die „ 20. Novembris 1628.

Immemorabilis autem est centenaria, ut colligitur ex dictis supra in Bulla, sub nu. 18.

Decretum.

IN quo prohibetur agi de processu cujuspiam facto, vel faciendo, nisi priùs obtenta à Sanctissimo licentia, editum die 15. Januarii 1628. sequentis tenoris.

60 „ Sanctissimus Dominus No„ster expresè mandavit, non „ agi ampliùs in Sacra Rituum „ Congregatione de processu „ cujuspjam super prætensa San„ctitate, aut martyrio ad effe„ctum Canonizationis, aut Bea„tificationis, nisi lapsis quinqua„ginta annis ab obitu illius, quin „ etiam lapsis quinquaginta an„nis de similibus processibus, „ tàm factis, quàm faciendis agi „ vertit, nisi habita priùs, & ex„presè obtenta à Sanctitate „ sua, vel ejus successoribus li„centia.

61 „ Verùm, ne pereant hujusmo„di dilationis occasione proba„tiones, permisit Sanctissimus, „ singulos Illustrissimos Cardi„nales, non habita ratione di„ctorum quinquaginta anno„rum, posse in qualibet trium „ Congregationum ad id desti„natarum proponere unam cau„sam vel processum, sivè aucto„ritate Ordinaria fabricatum ad „ effectum deliberandi, an de„beant concedi literæ remisso„riales in forma, sivè etiam au„ctoritate Apostolica factum, „ ad effectum cognoscendi, an „ legitimè, servatisque servan„dis factus sit.

Qui-

62 „ Quibus duobus articulis de„ finitis, nimirùm, vel conce„ dendi remissoriales, vel decla„ randi processus auctoritate A„ postolica ritè factos; nullaque „ nullitatis sanatione, vel testium „ repetitione indigere; Sanctitas „ sua de his ulteriùs agi expres„ sè prohibuit, ne de Sancti„ te vitæ, miraculis, & aliis ad „ Beatificationem, vel Canoni„ zationem requisitis, tractari vol„ vit, nisi elapsis quinquaginta „ annis, & obtenta licentia, seu „ beneplacito Sanctissimi, seu „ Successorum, ut suprà.

Literæ ad Nuntios Apostolicos.

Ne se ingerant inquirentes de integritate, virtutibus; & miraculis defuncti cum fama sanctitatis, nisi receptis literis remissorialibus, & compulsoralibus, sequentis tenoris.

63 „ Cùm Sacra Rituum Con„ gregatio, matura habita consi„ deratione, judicaverit, si Pon„ tificis per Europam Nuntii „ sese ingererent in excipiendis „ inquisitionibus de integritate, „ virtutibus, & miraculis viri „ cujuspiam cum aliqua sanctita„ tis fama defuncti, facilè futu„ rum, ut processione temporis „ præsumpta palam opinione vi„ deantur hujusmodi acta tam„ quàm habere pondus Aposto„ licæ auctoritatis; Sacra eadem „ Congregatio, re priùs ad San„ ctissimum relata,

64 „ Censuit, Dominationi tuæ in „ memoriam revocandum, ne „ ullius omninò hominum roga„ tu, impulsuvè ducatur in po„ sterùm, ut apud suum tribunal, „ vel ab aliis tua auctoritate sul„ fultis de hujus generis rebus „ agi, atque inquiri permittat, „ nisi eadem Congregatio per li„ teras remissoriales, & compul„ soriales, aut quavis alia ratio„ ne id ipsum fieri debere spe„ cialitèr significet.

65 „ Et ne aliquis in tàm gravi „ negotio subrepat abusus, jussit „ eadem Sacra Congregatio Am„ plitudinem tuam hac Episto„ la fieri certiorem de iis, quæ „ continentur in adjuncto decre„ to, ut curet ab omnibus obser„ vari. Sacræ igitùr Congrega„ tionis sensum sequatur Domi„ natio tua. Die 12. Martii „ 1631.

Decretum autem adjunctum, de quo postremis verbis supradicti, ego suprà sub num. 52. reposui, & extendi; si enim non licet Nuntiis inquirere, & formare processus recentèr defunctorum cum fama sanctitatis, multò minùs cæteris Ecclesiasticis inferioribus.

Decre-

Decretum ejusdem.

MAndans, nullam fidem esse adhibendam Responsis Sacræ Congregationis, tàm in judicio, quàm extrà, nisi autentica exhibeantur; tenoris ejus, qui sequitur, apud eundem Contelorum.

66 „ Cùm ad notitiam Sacræ Ri-
„ tuum Congregationis perve-
„ nerit, quamplures Declaratio-
„ nes, Decreta, seù Decisiones
„ sub nomine ejusdem Sacræ
„ Congregationis absque illius
„ auctoritate impressas in libris,
„ seù aliis operibus circumferri,
„ & allegari; multasque ex De-
„ clarationibus, Decretis, seù
„ Decisionibus, juxtà contingen-
„ tiam casuum, illorumque qua-
„ litates, & circumstantias à se
„ diversis temporibus factas, se-
„ cundùm ea, quæ proponeban-
„ tur, fuisse alteratas, immuta-
„ tas, diminutas, ac forsan alias,
„ mentito Sacræ Congregationis
„ nomine, confectas, nulloque
„ propereà autentico sigillo mu-
„ nitas; illasque per tribunalia,
„ tàm in Urbe, quàm per Or-
„ bem circumferri, & allegari.
„ Considerans eadem Sacra Ri-
„ tuum Congregatio quantum
„ detrimenti recipi possit, si ali-
„ qua fides eis adhibeatur. Ex
„ speciali S. D. N. Urbani divina
„ providentia Papæ VIII. jussu,

67 „ Mandat, & præcipit, hu-
„ jusmodi Declarationibus, De-
„ cretis, seù Decisionibus, tàm
„ impressis, quàm imprimendis,
„ ac etiam manuscriptis nullam
„ fidem in judicio, vel extrà,
„ esse adhibendam, sed tantùm
„ illis, quæ in autentica forma,
„ solito sigillo, & subscriptione
„ Eminentissimi Cardinalis Præ-
„ fecti, ac Secretarii ejusdem
„ Congregationis pro tempore
„ existentium, munitæ fuerint.
„ In quorum fidem hæc propria
„ manu subscripsimus, & sigilli
„ proprii Sacræ Rituum Congre-
„ gationis impressione commu-
„ niri, & typis mandari jussi-
„ mus. Datum Romæ die 11.
„ Augusti 1632.
„ C. Episc. Portuens Card Pius.

Supradictis Decretis, & Bullæ de Beatificatione recentèr defunctorum cum opinione sanctitatis, seù martyrii fama, quæ potuimus habere jam in unum collectis oportet subjicere nonullas difficultates cum suis resolutionibus.

Quæres igitùr primò, ad quos spectat formare processus hominum morientium cum opinione sanctitatis, seù martyrii?

68 ℞. Spectat ad Romanum Pontificem per totum orbem, & ad Episcopos in suis diœcesibus; habent enim ad hoc potestatem ordinariam, & propriam, licèt limitatam, Episcopi, ut patet ex supradictis, & dicendis. Ità *Contelor. cap. 25. nu. 1. Carena part. 2. tit. 17. num. 38. & 39.* Quòd Episcopi auctoritas sit ordinaria, colligitur ex Tridentino initio *sess. 25. ubi de Invocat. Venerat. & Reliq. Sanct. & colligitur ex supradictis Decretis, & literis num. 45. & 61.*

Quæ-

Quæres 2. An Episcopus hanc potestatem delegare possit, & quibus?

69 ℞. Potest delegare hoc modo, *si ob invalitudinem, vel ob legitimum aliud, & grave impedimentum id conficere non valebit, poterit delegare suum Vicarium Generalem, vel alium in dignitate Ecclesiastica constitutum:* Sunt verba Epistolæ circularis

70 sub num. 45. Quamvis potestas ordinaria, cujusmodi est hæc, sit etiam ad libitum delegabilis, cum ipsius sit dominus, ac proindè aliis communicare possit, cap. fin. de offic. ordin. potest enim delegare, qui habet jurisdictionem in sua persona, *l. Mores l. Eum* 13. *ff. de jurisd. om. jud.* tamen in causis gravissimis non potest fieri delegatio ad libitum, sed tantùm ex necessitate, *cap. inter cætera* 15. *de offic. ordin.* ut in casu nostro; ideò Episcopis præscribitur modus delegationis, ut ab eis non fiat, nisi ob infirmitatem, vel aliud legitimum, & simul grave impedimentum.

Sed quis dicitur constitutus in dignitate ecclesiastica, ut ei possit ab Episcopo delegari hujusmodi causa?

71 Ille dicitur esse constitutus in dignitate ecclesiastica præsè, & rigorosè, qui habet administrationem cum jurisdictione. Ità *Boer. decis.* 286. *num.* 2. *Aretinus consil.* 23. *Cavaler. decis.* 649. *num.* 1. *cum aliis Barbosa de Canonicis cap.* 4. *num.* 13. Ut sunt Archidiaconatus, & Archipræsbyteratus, & similes, *ex eodem Barb. nu.* 4. & 5.

72 Ideò isti, & similes delegari possunt. Canonici verò non, quia dignitatem non habent nisi latè, & ex opinione Vulgi, quamvis appellentur Fratres Episcopi, *ex Abbate in cap. Novit de iis, quæ fiunt à Prælat. cum aliis Piasecius cap. 3. art. 2. num. 22. vers. Et hæc,* & cum Episcopo faciunt unum corpus, & ideò ejus membra sunt, *ex ibidem allegatis*, lato modo sunt dignificati, *ex cit. ab eisdem Piaf. & Barb. cit. n.* 13. Ideò non possunt delegari eisdem hujusmodi causæ, cum simplicitèr, & propriè non dicantur constituti in dignitate Ecclesiastica, ut petit hoc negotium, cum inter causas gravissimas recenseatur, ex dictis hic num. 52. quæ non contentatur dignitatibus impropriis in sua expeditione. Quomodò autem, tàm Vicarius Generalis, quàm Dignitas in hac causa, & cum quibus procedere debeat personis, ibidem sub num. 45. dicitur, ubi denuò animadverto illa verba *cujuscunque dignitatis sint*, posse etiam pro-

73 babilitèr referri ad Canonicos, propter illam universalem *cujuscunque*, quæ talis est naturæ, ut comprehendat etiam, quæ latè, & impropriè dicunrur, *ex allatis à Barbosa dict. hoc numer.* 3. & 5.

74 Quærit Contelorius capit. 25. numer. 2. An expiret delegatio per mortem delegantis? ℞. Non expirare, si citationem decreverit, licèt citatio fuerit executa post obitum ejusdem delegantis, *ex cap. Gratum* 20. *§. Nos autem*, 20. *de offic. deleg. ubi plures allegat etiam Barbos. ad hoc caput*, delegati jurisdictionem perpetuari sola citatione, & refert ibi Doctores respondentes ad capit. relatum 19. eodem, ubi dicitur contrarium. Qui Contelorius numer. 3. ait, conclusum fuisse, non expirasse jurisdi-

jurisdictionem illorum, qui sinè citatione decreta firmarunt tale miraculum. Qui subdit, præsentata commissione tribus Auditoribus Rotæ, eorum jurisdictionem expirasse morte Papæ, si nihil egerant, quia res erat integra, per præcitatum cap. Relatum 19. eod. Alia ibidem vide.

Quæres 3. An Concilium saltem Generale dicatur habere potestatem Ordinariam conficiendi processus virorum defunctorũ cũ fama sanctitatis?

75 ℞. Affirmativè; nam majorem habet potestatem, quàm quilibet Episcopus, cum supra se nullum alium habeat superiorem præter Papam, qui super omnes est, & super ipsum Concilium, quod tamen præest singulis Episcopis; si ergò hi possũt, à fortiori Conciliũ. Confirmatur, quia Patres in Concilio Constantienſi approbarunt vitam, & miracula S. Rocchi, ut refertur in Comment. Martyrologii ad 16. Augusti.

Quæres 4. An Cardinales, & Nuntii possint instruere hujusmodi processus?

76 ℞. Negativè, qua tales, quia nullibi reperitur illis concessa hæc facultas; & quidem de Nuntiis id decretum est, quòd non capiant informationes hujusmodi, nisi id illis fuerit concessum, ex Decreto suprà allato sub nu. 64. De Cardinalibus idem dicendũ, ut colligitur ex alio decreto, sub num. 61. in quo Papa singulis in Congregatione tantùm id facere posse, juxtà quod ibidem refertur.

Quæres 5. An Abbates, & Generales Ordinum saltem possint capere informationes suorum religiosorum?

77 ℞. Olim poterant, ut colligitur ex cap. Venerabili 52. de testibus, ubi Papa mandat inquiri super vita, & miraculis cujusdam Abbatis defuncti, non obstante, quòd ab Abbate successore cum suis Monachis facta fuisset inquisitio; sed quia testes non fuerant legitimè recepti, quia non secretò, nec singularitèr ab Abbate fuerant recepti, jussit denuò recipi, & quia Papa non reprobavit inquisitionem ejus, nisi in modo procedendi, consequentèr tunc poterant; agebant enim causam sui Religiosi, & ipsi meliùs aliis poterant scire ejus vitam, cum quo fuerant conversati. Nunc verò non possunt, ut extat supradictum Decretum sub num. 53. ubi, quòd nec possunt extrajudiciales testificationes sumere. Contelor. cap. 4. num. 24. Possunt tamen recipere miracula ejus religiosi, qui est defunctus in eorum Ecclesia, sub sigillo secreti, ab eo, qui gratiam recepit, deferenda ad Episcopum, ut ibidem dicitur sub num. 54. & 55.

Quæres 6. An processu completo, Episcopus possit judicare de miraculis ex facto, & gestis in processu probatis, & illa approbare?

78 Prænotandum est, quòd in causis miraculorum interveniunt duo processus, quorum alter appellatur informativus, seù testificativus, alter judicativus, in quorum primo recipiuntur Testes, per quos factum ipsum cum omnibus suis circunstantiis probatur, nulla discussione facta super formalitate miraculi, quod deducitur ex ipso facto materiali. In secundo verò processu discutitur, an tale factum jam probatum habeat rationem miraculi in se, ac proindè

indè an fit aliquid fupernaturale à folo Deo proveniens, an effectus naturalis proveniens à natura, fcilicèt à caufa fecunda cum prima producentibus effectum fecundùm ordinarium naturæ curfū.

79 ℟. Poteft cum confilio Theologorum, piorum virorum, & doctorum, ut exprefsè dicitur num. 6. & 7. & 31. His obftat Pafqualig. fub nu. 1194. firmans fe in verbis Decreti nunc à me citati fub dictis num. 6 & 7. quæ funt hæc: *finè recognitione, atque approbatione Ordinarii, qui in jis recognofcendis Theologos, aliofque pios, ac doctos viros in confilium adhibeat*. Dixit textus, quòd miracula horum nondùm beatificatorum non poffunt imprimi, nifi priùs recognofcantur; & approbentur ab Ordinario; ergò de mente Pontificis poffunt judicari, & approbari ab Epifcopo, non tantùm in ratione facti, verùm etiam in ratione miraculi, refpectu cujus propriè Epifcopus debet adhibere doctos viros. Quamvis res ità fe habeat, id non fufficit ad impreffionem, fed aliud requiritur ad eam, & ad publicationem, juxtà quod dicam in fequenti quæftione.

Quæres 7. An Epifcopus peracto proceffu informativo, & etiam judicativo, an fcilicèt factum fit miraculofum, & prò tali recognitū, & approbatum, poffit illud miraculum, imò & proceffum publicare?

80 ℟. Negativè, quia ex præfato Decreto fub num. 7. & 35. proceffus informativus, & judicativus, mittendus eft Romam, & refponfum eft expectandum. Ratio eft, quia publicare proceffum, feù miraculum, vel miracula alicujus fervi Dei, eft indirectè approbare cultum daberi illi, quod

81 ad folum Pontificem fpectat, *ex cap. 1. de Reliquiis, & Venerat. Sanct.* Id etiam eft beatificare, & canonizare, quod folius Pontificis eft, *ex allatis ibidem à Barbofa, Mafcard. concl. 261. num. 50. Pafqualig. num. 1204*: Epifcopus autem formando utrumque proceffum, informativum fcilicèt, & judicativum, per hoc fervo Dei non dicitur tribuere cultum, nec illum beatificare, fed folùm judicare gefta illius, cujufnam qualitatis fint.

Quæres 8. Qualis debeat effe Notarius eligendus ad confcribendum proceffum?

82 ℟. Quandò à Sacra Rituum Congregatione affignatur, & nominatur Notarius, finè dubio ille vocandus eft, qui in fcriptis redigat omnia acta, & teftificata, fi nullus affignatur, eft in arbitrio Epifcopi, feù delegati fumere quem ipfe voluerit, non folùm clericum, fed etiam laicum à folo Principe creatum, qui jurare debet in manibus judicis, fe nemini promulgaturum quicquid in proceffu fcripfit, qui debet fe fubfcribere, & fignare proceffum, quem judex autenticum tranfmittere debet ad Romanum Pontificem, & cætera præftare pro ejus complemento, & originale in capfa cuftodire.

83 Prima pars, quòd judex debet uti Notario nominato, & non alio, quia pro forma datur, cujus omif-

84 fione viciatur actus *l. Mecius, l. qui hæredi ff. de condit. & demon. cum aliis Barbof. axiom. Forma nu. 3* Qui

85 jurare debet de officio fideliter exercendo, *ex c. Ad audientiā 13. de præfcr. Contel. c. 25. n. 24. ex Rota in Rel. S. Raym. p. 1. ar. 2.* Hh 2 Se-

86 Secunda pars, nullo assignato, judex potest uti quo mavult: probatur, quia tunc liberam potestatem habet eligendi sibi unum *ex allegatis à Barbosa ad cap. Quoniam 11. de probat. num. 4.* electio enim est assumptio unius ex pluribus, & in hoc nulla difficultas, dum non arctatur ad unum.

87 Tertia pars, quòd possit uti Notario laico à suo Principe solùm creato, probatur non obstante laicalitate personæ creatæ, &

88 Principis laici; quia ille dicitur nudum præstare ministerium scriptionis, quod laicis non est prohibitum in causis Ecclesiasticis. Et id confirmatur, quia ejus facultas non mensuratur ab eo, qui creavit eum Notarium, sed ab eo, à quo fuit electus ad tale munus, *ut dictum fuit in Relat. S. Raymundi, Contelor. cap. 25 nu. 36. & 37.*

89 Quarta pars de Notario Ecclesiastico certior est, & nulla caret difficultate, ad hujus electionem, quòd scilicèt creatus sit de auctoritate Ecclesiastica, ità quòd non sufficiat, ut sit solùm ex auctoritate imperiali, docet *Host. in cap. quia propter de elect. num. 32. & Butr. in cap. Sicut, Ne cler. vel mon. apud Contelor. cap. 25. nu 34.* Qui cum multis aliis dicit, horum opinionem in puncto juris esse veram, de consuetudine tamen servari contrarium.

90 Quinta pars, quòd in scriptis redigat omnia, quæ dicuntur à testibus, de se patet; quia hæc per scripturam inviolata, & invariata conservantur; nam in sola voce consistentia facilè alterantur, & evanescunt ex labilitate, & inconstantia memoriæ; homo enim hodie obliviscitur ejus, quod heri dixit; ideò ad evitandum hujusmodi defectum, necesse est uti scriptura, in qua acta manent invariata, & talia, qualia primò in ea sunt scripta ad perpetuam rei memoriam. Et id suadet non solùm Notarii à notando, & scribendo nomen; sed etiam necessitas consignandi singulis Theologis, & peritis copiam processus, ut in eo speculentur, an ex facto oriatur miraculum, an verò ab eo excludatur.

91 Sexta pars, Notarius jurare debet non solùm de fidelitate, ut dixi sub part. 1. hic, sed etiam de secreto, se nihil promulgaturum eorum, quæ scripsit, in manibus judicis eligentis, ut præscribitur in literis circularibus, suprà num. 47. Et de utroque apparere debet in actis, ne detur occasio Eminentissimis, & aliis processum examinaturis, illum uti invalidum pronunciandi.

92 Septima pars, de subscriptione, & signatione, ut actis fides adhibeatur, docetur ab omnibus allegatis à *Gabriel. de præsumpt. concl. 3. num. 34. & 38. Rota in Relat. S. Franciscæ par. 1. art. 3. vers. Circà quintum, Contelor. cap. 25. num. 26.* Notario enim credendum est in iis, quæ spectant ad ejus officium, *ex communi Merlinus decis. 557 n. 5.* Præsumitur enim rectè, & fideliter functus esse officio suo, *Doct. ad cap. Audientiam, de præsumpt. Paulus Rubeus part. 4. recent. decis.* 219. Undè dicitur testis juris, *ex Bartolo, Sanch. lib. 3. de Matrim. disput. 22. num. 54. §. Ad tertium.* Imò dicitur habere vim duorum testium, *ex cap. quoniam 11. de probat. ubi Barb. num.* 10.

93 De stilo Rotæ in Urbe creditur Notario attestanti esse talem,

etiam

etiam in causa Canonizationis, *Rota in Relat. S. Hiacynti cap. 2. fol. 10. Contelor. cap. 25. num 29.* de stylo Rotæ testatur Verallus *par. 2. decis. 245.* Quando Notarii sunt de partibus ignoti Eminentissimis, tunc subsignatio processus facta ab Episcopo, vel delegato sufficientèr probat pro illis, etiam si in processu non registrent instrumentum suæ creationis; neque enim ea registratio dat ipsi Notario fidem coram ignotis, sed

94 fides judicis pro ipso facit. Notariatus autem in facto recenti probatur, vel instrumento creationis, vel descriptione in matricula, vel per legalizationem, vel ex auctoritate judicis. *Rota in Relat. Sanct. Caroli, & Raymundi. Contelor. cap. 25. num. 33.* Quandò in antiquis Notariatus esset probandus, sola fama sufficeret, *Aretinus cons. 27. Decius cons. 36. n. 3.* Nec est necessarium ejus manum recognoscere, *Puteus lib. 2. dec. 359. n. 6. Rota in Relat. S. Raymundi par. 1. art. 1. Contelor. cap. 25.*

95 *num. 30.* Impeditus autem potest subscribere, & signare copiam collationatam cum originali ab aliena manu scriptum processum, sibi nota, & fida, *Alex lib. 1. cons. 129 nu. 4. Purpur. cons 121. num. 12. Gabriel. concl. 3 de præsumpt. nu. 35. Contel. cap. 25. nu. 26.*

Quæres 9. Numquid in processu suppleri possint aliquæ circunstantiæ, ex quarum omissione certum dari non potest judicium an ex facto probato cognoscatur miraculum?

96 ℟. Possunt, & debent suppleri, ut adæquata veritas sit causa discernendi miraculum à non miraculo. Probatur. Tùm quia in aliis causis tàm civilibus, quàm criminalibus judex supplet ea, quæ sunt tùm juris, tùm facti, quandò spectant ad publicam utilitatem, *Glos. V. Remanent, cap. Judicantem 30. q. 5. Glos. V. Curavimus cap. Causam, de judic. cap. Bonæ memoriæ, de elect. Navar.*

97 *cons. 2. de elect.* Ergò & in hac, quæ totà favorabilis est, & spectat ad publicam utilitatem, atque civilis est, non criminalis.

98 Tùm quia judex tenetur interrogare ubicunque eum movet æquitas, *Glos fin. cap. 1. de juram. calumn. Glos V. Confessus cap. 3. de confessis.* Ergò quandò non potest discerni ex serie processus, an factum v. g. sit naturale, an miraculosum, ut quòd potest esse effectus communis causis secundis, & primæ, ut sanatio &c. tunc tales supplendæ sunt interrogationes, ut ex responsis ad eas deveniri possit in cognitionem, sub quo causarum genere sit effectus, de quo quæritur, an sit miraculosus, an non; partes enim judicis sunt cognoscere initium, medium, & finem negotii, cap. Cum super 27. de

99 offic. delegati. Tùm quia testis, qui confusè, & obscurè deposuit suum dictum, iterùm examinandus est, ut clarè, & distinctè loquatur; *cap. Cum clamor 53. de testib.* Demùm, in terminis nostris id deducitur ex cap. Vene-

100 rabili 52. eod. ubi Papa mandat iterùm examinari testes in materia miraculorum, quia in priori examine testes ritè non fuerant recepti, hoc est, secretò, & singularitèr, ut erat necessarium, sed simul præsentes, & turmatim, ut ajunt, fuerant examinati, & sic non probabant, ut docent omnes *cum Farinac. qu. 80. num. 94.*

Judex

Judex ergò, ut dicitur *cap. cum causam 37. de testibus*, diligentèr examinare debet de singulis circumstantiis, de causis, de personis, de loco, de tempore, visu, auditu, scientia, credulitate, fama, &c. nec quidquam prætermittere, quod processum possit reddere non solùm invalidum, sed neque imperfectum. Vide Pasqual. ad Franch. num. 1186.
101

Quæres 10. An Clerici, tùm sæculares, tùm regulares possint recipere relationem miraculorum in scriptis, quamvis non possint formare processum ex dictis sub q. 5.

102 ℟. Possunt recipere in scriptis relationem sibi factam ab eo, qui gratiam recepit à servo Dei in propria Ecclesia defuncti, & statim illud factum transmittere ad Episcopum, & illi officiales clerici, vel regulares relationem sibi factam secretò tenere debent, ut dicitur in Decreto sub num. 54. & 55. dicitur, quòd hujusmodi relationes nullum probationis gradum faciunt. Colligitur autem ex ibidem dispositis, quòd solùm ille, qui recepit beneficium à servo Dei, debet officiali narrare
103 factum, ibi: *Possint ea recipere sub sigillo secreti ab ipsis tantùm relatoribus, in quorum gratiam contigisse narrabitur*. Et ex dictis verbis habetur sigillum secreti imponi solis officialibus recipientibus factum narratum, & dictio *tantùm* refertur ad relatorem miraculi, in cujus gratiam fuit fa-
104 ctum. Sed quis debet referre miraculum factum in gratiam infantis, seù impuberis, qui carent usu rationis, vel illum non plenum, sed imperfectum habent? Tunc relatores debent esse ejus parentes, cum etiam tunc beneficium censeatur factum in eorum gratiam, dum illis quoque multum utile æstimetur.

Quæres 11. Quomodò numeretur cursus centum annorum, de quo sub num. 18?

105 ℟. In Bulla dicitur, quòd Decreta non loquuntur de illis Dei servis, qui sub nomine beatorum celebrantur, sub num. 10. quandò eorum celebratio jam excessit cursum centum annorum. Tempus autem hoc numerandum est à die publicationis illius Decreti, quod fuit die quarta Aprilis 1625. editum antecedenter die decima tertio Martii ejusdem anni; ac
106 proindè ille servus Dei huic decreto non subditur, qui ex hac vita decessit cum fama sanctitatis, seù martyrii de anno 1525. antè diem quintum Aprilis. Non numeravi à die 13. Martii editi Decreti, quia hoc incipit obligare à
107 die exclusa publicationis, non à die editionis, cum ab eo die non sumat suam obligationem, cum nondùm dicatur de eo facta promulgatio, sinè qua nulla lex, nullum decretum obligat, ex communi Doctorum, quos allegat Barbosa ad cap. 2 de constitut. num. 6.

Sed quomodò probanda est hæc centenaria, quæ dicitur tempus immemorabile? De qua locis citatis num. 10. & 18. & num. 59.

108 ℟. Probanda est ab allegante eam, ut docent omnes, *quos magno numero refert Sperellus decis. 69. n. 23.* Et quidem conclude ntèr, *secundùm Curt. Jun. cons. 90. Roland. à Valle lib. 2. cons. 89. num. 31. cum aliis idem Sperell. nu. 24.* Antè litis contestationem perficitur

ficitur enim in fine, & non ante, *ex Bartolo, Jasone, Ofascbio ex eodem Sperello num.* 25. Testes autem de quatuor requisitis formitèr deponere debent. *Primò*, de visu per quadraginta annos. *Secundò*, de auditu à suis majoribus, qui ab aliis audierunt. *Tertiò*, quòd nunquam viderunt, aut audierunt servare oppositū. *Quartò*, de publica voce, & fama per verbum *fuit*, & *est*, memoriam non extare, nec extitisse in contrarium. *Glof. V. Memoria cap.* 1. *de præscrip.* quam omnes sequuntur, *Ofascbius decis.* 101. *numer.* 6. *Gonzal. Glof.* 18. *num.* 47. *Gratian. cap.* 681. *num.* 36. *Honded. lib.* 1. *cons.* 79. *num.* 36. *Marescot. Variar. cap.* 100. *numer.* 10. *Sperell. decis.* 69. *num.* 26. In prædictis debent esse contestes, ità quòd non uniuntur, si unus deponit de uno requisito, & alter de alio. *Marescot. cit. num.* 3. *Rota par.* 4. *divers. decis.* 557. *num.* 2. *cum aliis Sperell. decis.* 69. *num.* 27. Si probatur, aliquem actum in contrarium factum fuisse, tollitur immemorabilis, *Alex. lib.* 5. *cons.* 16. *num.* 16. *Surd. lib.* 4. *cons.* 293. *numer.* 3. *Ludovis. decis.* 162. *num.* 9. *cum aliis Sperell.* 69. *num.* 27. Solus quoque rumor, & resistentia in contrarium reddunt improbabilem ipsam immemorabilem, *Coccinus decis.* 400. *num.* 6. *Sperellus num.* 29. Itaque his modis immemorabilis probanda est in causa servorum Dei, quòd scilicèt per centum annos à die mortis, qua decesserunt cum opinione sanctitatis, tales semper habiti fuerint, ab omnibus, nullis contradicentibus tali famæ, & opinioni, ad effectum, ut possit eis tribui cultus publicus, & imprimi eorum virtutes, & miracula ad normam jam beatificatorum. Deponentes ergò sic: Vidi N. servum Dei publicè coli in Ecclesia N. per quadraginta abhinc annos, & audivi à meis majoribus, qui ab aliis audierunt, dictum N. coli in dicta Ecclesia, & vocari, beatum non solùm auribus meis, sed etiam à meis majoribus, & de hoc cultu, & nomine beati est publica vox, & fama, atque etiam fuit, ità quòd nunquàm audivi, neque vidi oppositum servari, sed semper illum haberi, & coli pro beato, explicando miracula, gratias, & alia beneficia, quæ successivè fecit; hæc enim signa ejus cultum demonstrant.

Quæres 12. An pœnæ, de quibus sub num. 25. & 41. incurrantur ipso jure?

109 ℞. Negativè, quia nullum adest verbum denotans incursionem, seù executionem ipso jure, undè comminatoriæ sunt, & non incurruntur nisi per sententiam judicis, ut colligitur ex illis verbis: *Pro modo culpæ infligendis pœnis plectendo*, respiciunt futuram executionem à judice pendentem; & colligitur etiam ex num. 27. ubi Contradictores, & non parentes Decretis eisdem mandat puniri per censuras, & alias pœnas Ecclesiasticas.

Quæres 13. An his pœnis puniri possint impressores librorum servorum Dei, seù Beatorum, qui excesserunt centenariam?

110 ℞. Negativè, quia Decreta sicut non loquuntur de istis, ut expressè dicitur sub num. 10. ità neque impressores librorum de eorum vita, & miraculis agentium, dicuntur transgressores eorumdem Decre-

Decretorum, & sic non subduntur illis pœnis.

Quæres 14. An auctores librorum hujusmodi manuscriptorum, procurantes eorum impressionem, sint horum Decretorum transgressores, & Rei pœnarum?

111 ℟. Negativè, quia in eis sermo est de impressione librorum, sub num. 6. & num. 26. ubi agitur de pœnis, fit mentio solùm de impressoribus, pictoribus, sculptoribus, &c. sub quibus nominibus non venit Auctor, qui licèt procuret impressionem, non tamen dicitur impressor. Quod vetum non solùm respectu librorum continentium miracula eorum, qui excesserunt jam centenariam, sed etiam aliorum, qui eam nondùm excesserunt, quia respectu illorum non comprænhenduntur sub decretis, ut dictum est præcedenti responsione, nec respectu istorum, quia, ut dixi, nulla fit mentio de Auctoribus manuscriptorum.

Quæres 15. An impressores miraculorum eorum Dei servorum, qui non excesserunt centenariam, sint transgressores, licèt manuscriptum sit recognitum, & approbatum ab Episcopo ad formam Decreti sub num. 6.

112 ℟. Affirmativè, quia non sufficit Episcopalis approbatio, sed prætereà Manuscriptum Romam mittendū est, & indè responsum expectare, ut dicitur sub num. 7. alitèr facere, esset publicare miracula, & ordinare servum Dei ad cultum publicum, quod nec Episcopus facere potest, ut probavi suprà quæst. 7.

Quæres 16. An sit contraitum Decretis, sub num. 9. de non apponendis tabellis, luminibus &c. ad eorum cadavera, si quis appendat tabellam, seù lumen, id ignorante curam Ecclesiæ habente?

113 ℟. Negativè, quia ea appositio non fuit formalis, sed tantùm materialitèr facta à personis devotis. Ità quòd non fuit contraitum in eo sensu, ut fiat præjudicium servo Dei, quin possit de eo tractari, si officialis Ecclesiæ statim removeat tabellam, & quodlibet aliud, quod possit arguere ejus sanctitatem.

Quæres 17. Quomodò nostris temporibus sinè transgressione horum Decretorum possint Manuscripta de servis Dei recentèr defunctis cum opinione sanctitatis, cum solita approbatione tradi impressoribus, & imprimi? Nam videtur obstare responsio data ad 15. quæstionem, in qua dicitur, quòd libri mittendi sunt ad Urbem, & expectandum responsum.

114 ℟. Auctores non esse reos hujus Bullæ, seù Decretorum, neque impressorem, ac proinde posse imprimere sua manuscripta de vita, & moribus defunctorum de recenti cum opinione sanctitatis, seù martyrii cum solita approbatione Inquisitorum, & Episcoporum, sine examine, & consilio Theologorum, & peritorum cum protestatione, quòd auctor non intendit, ut illis fides aliqua adhibeatur in ordine ad eorum sanctitatem sed solùm, quòd fides tantùm humana possit præstari, sicut aliis historiis, & quod id nullo modo adversetur præfatis decretis, probatur evidentèr,

tèr, quia impressio librorum de istis Dei servis, prohibita in Decretis sub num. 6. ordinatur ad eorum sanctitatem, dum ibidem statuitur, ut illorum gesta miracula, vel revelationes, vel quæcumque beneficia ob illorum intercessionem obtenta à Deo, recognoscantur, & approbentur ab Ordinariis cum Theologorum consilio; sed Auctores tamquàm historici non intendunt id, sed solùm prætendunt narrare eorum gesta, facta, & actiones, modo, & fine historico, ut faciunt alii narrantes facta illustria cujuslibet alterius personæ gravis, quæ decessit sine ulla sanctitatis opinione, ergò ità facere non est contra præfata Decreta. Neque enim historicus, & cronista contendit gesta illorum quantumvis illustria, & heroica narrare, & probare esse miracula, sed solùm gesta, & facta mundo manifestare eo modo, quo acciderunt, ne eorum in totum pereat fama, sed remaneat in mente lectorum.

Confirmatur, quia de gestis dictorum recentèr defunctorum cum opinione Sanctitatis tracta-
115 ri potest duobus modis. *Primò*, narrando præcisè eorum vitam, & gesta, prout acciderunt, non disputando, nec concludendo esse miracula, vel non esse miracula, quod fieri posse nullus dubitat, cum procedatur modo historico, quod nulla ratione prohibetur. *Secundò*, discurrendo, & determinando in ea narratione historica reperiri miracula, revelationes, prophetias, &c. in quo casu procedit Judex cum Theologis, & peritis; & in hoc secundo casu servandum est Decretum sub num 6. & 7. ut scilicèt non imprimantur nisi responso accepto à Sacra Congregatione, seù de ejus licentia, quia talis instructio tendit ad probationem sanctitatis. Quod cum non habeat locum in priori sensu, cum pura sit historia de gestis personæ, quæ non qualificatur per illam narrationem in ordine ad Sanctitatem, sed solùm ad reddendam illam illustrem, eximiam, & præstantem in hoc mundo, non demonstrando talem in alio mundo, & patria cœlesti, ut fit in processibus ordinatis in hujusmodi decretis; ideò non prohibentur hujusmodi libri tamquam historici imprimi secundùm priorem sensum, sed ut non possent imprimi juxtà posteriorem sensum. Et certè Sacra Congregatio nihil aliud voluit intelligere, dum dixit hujusmodi libris, scilicet, pure historicis fidem non esse adhibendam, supple, in ordine ad sanctitatem; non enim historiarum fides, juridica, & canonica, appellatur, sed humana, & privata, in his nullum probationis gradum faciens respectu, & favore recenter defunctorum in causa beatificationis, in qua vocantur, & citantur testes examinandi per judices ad formam Decretorum. Historici autem non citantur, sed propria auctoritate, & scientia própria, aut aliorum fide humana procedunt in compositione historiarum.

Quæres 18. An in oratoriis privatis possint retineri istorum imagines cum laureolis, & radiis, tabellis, luminibus, &c. & inscriptione nominis Beati?

116 ℟. Negativè, quia id expresè prohibetur sub num. 5. illis verbis: *In Oratoriis, aut locis publicis, seù*

ſeù privatis, & Eccleſiis. Ità ex Fagundez *Præcepto 2. lib. 1. cap. 4. num. 16. Trullench. in Decal. lib. 1. cap. 9. dub. 1. num. 122. Paſqual. num. 1219. Carena par. 2. tit. 17. num. 49. & 50.* Ubi citat prohibitionem ſub Gregorio XV. ſed eſt error, quia de anno 1625. non ipſe jam defunctus, ſed Urbanus VIII. regnabat. Horum tamen imagines ſine ſignis ſignificativis ſanctitatis retineri poſſunt ubique
117 ad ornatum, & ad memoriam, ſicut imagines prophanæ, ut docet Paſqual. num. 1220. cum aliis, modò non exponantur in loco præſtantiori indicante cultum, ut ſuper aliquod altare etiam privatum.

An illis cultus privatus exhiberi poſſit? Dic quòd ſic, *ex cap. Audivimus, de reliq. Gloſ. in cap. Un. eod. in 6. Paſqual. num 1222. Barboſ. ad cap. Un. eod. in 6. num. 6.*
118 Si credatur piè eſſe ſanctus; non enim cultus privatus prohibetur, ſed tantùm publicus, qui nomine Eccleſiæ defertur tantùm à Romano Pontifice declaratis dignis tanto honore. Non tamen poſſunt publicè nominari Beati, vel ſancti, quia id eſt ſpecies honoris, & publici cultus, qui tantùm à Romano Pontifice inſti-
119 tuitur, *ex Trullench. & Bonac. Paſqual. numer. 1223.* ubi ait, poſſe nos deferre eorum Reliquias, & offerre illis orationes pro nobis. Antè traditionem ſepulturæ non eſt prohibitum oſculati eorum
120 pedes, & habitum, *ex citatis à Paſqual. num. 1225.* quia etiam vivis deoſculantur in ſignum affectus, & devotionis, cum ſit actus humilitatis. Poſſunt ſepeliri in loco honeſtiori, & ſeparato ab aliis, ut ſepeliuntur perſo-
121 næ illuſtres, *ex Molfeſio conſil. 45. num. 14. Paſqual. num 1226.* In lytaniis non licet eorum nomina
122 exprimere, nec in aliis orationibus ab Eccleſia inſtitutis, quia id arguit cultum publicum, *Sanch. lib. 2. cap. 43. num. 5. Bonac. diſput. 3. Decalogi q. 1. part. 2. nu 2. cum aliis*
123 *Paſqualig. num. 1224.* Non licet in die anniverſarii eorum cantare Miſſam alterius Sancti, vel Tri-
124 nitatis, *Paſqual. nu. 1228.* Multò minùs feſtivum facere illum diem, *num. 1229.* Nec licet abſtinere à ſervilibus, ſivè jejunare, quia id arguit in eis ſanctitatem, cum hæc propriè fiant in honorem Sanctorum, *contrà Sanchez. Bellarminum, & Caſtropal. quos pro ſe citat Paſqualig. num. 1230.* obſtat enim Decretum ſub num. 5. in quo prohibetur *quodcunque venerationem, & cultum præſeferens, & indicans.* Et licèt loquatur de rebus apponendis in locis publicis, vel privatis, jejunia autem, & ſervilia non apponantur, cum non ſint hujus generis, tamen cauſalitèr ſunt talia, quæ venerationem indicant; ideò cenſentur venire
125 ſub ea prohibitione. Certum quoque eſt de illis non poſſe haberi conciones ad populum; cum enim in eis narrentur eorum miranda opera, quæ ſub ſilentio eſſent prætereunda, contraitur Decretis, & Bullæ ſub num. 7. & 24. *contrà Truſſench. & Paſqualig. num. 1232.*

Quæres 19. An hujuſmodi Decreta, quæ tantùm loquuntur de miraculis, comprænhendant etiam gratias ſub ſuis prohibitionibus?

126 ℞. In Decretis ex æquo comprænhendi non ſolùm miracula ſed etiam gratias, ut videri poteſt ſub num. 6. *Geſta, miracula,*

vel

vel revelationes, seù quæcunque beneficia, in quibus postremis verbis comprænduntur gratiæ, quæ propriè dicuntur beneficia, quæ replicantur sub num. 24. Imò sub num. 14. fit mentio de Gratiis, ibi: *Atque alia quæcunque collata gratiæ fidem facientia*, sub quibus verbis cōpræhendit cætera omnia.

Pasqual. num. 1209. ait prohibitionem loquentem de miraculis, non se extendere ad gratias, quia tamquàm odiosa est restringenda, ut notat, ait Mascard. concl. 1236. num. 3. Et quia ex diversis non fit illatio. Et quia in Gratiis non potest inveniri falsitas; cum omne beneficium fiat à Deo, & sic ab ea recognosci intercessione Sanctorum.

Respondetur, prohibitionem, ut visum fuit, includere æquè utrunque, tàm gratias, quàm miracula, & sic evanescit prima ratio Pasqualigi; cujus secunda pari modo tollitur, quia illud axioma
127 de illatione non habet locum, ubi est ratio comprænsiva legis, quæ utrunque conjungit, licèt diversa, sub eadem prohibitione. Demùm etiam in Gratiis potest inveniri falsitas, dum tribuitur intercessioni unius loco alterius. Adde, quòd gratia publicata, vel dat cultum non habenti, vel jam habenti auget; ideò meritò compræhenditur sub prohibitione in dictis Decretis, alitèr sequitur absurdum, quòd cultus Sanctorum potest incipere à quavis persona gratificata in hoc genere.

Quæres 20. An publicantes miracula non approbata, sint transgressores hujus Bullæ, seù Decretorum, & an incurrant aliquas censuras?

128 ℞. Sunt aliquo modo horum Decretorū transgressores, sicut enim Judices illa publicare prohibentur, & imprimi ab impressoribus, sub num. 6. & 7. & dixi q. 7. ità & aliis, undè sigillum secreti imponitur Notariis, & testibus, sub nu. 47. consequentèr idem dicendum est de Concionatoribus prędicantibus miracula, revelationes, & alia istorum beneficia, licèt vera, sed nondùm publicata; finis enim Decre-
129 torum, & Bullæ est, ne abusus introducatur colendi publicè hujusmodi servos Dei ex opinione Vulgi, cum publicus servorum Dei cultus initium habere debeat ab auctoritate Apostolica, & nō à privatis; personis huic autē fini præfatorum Decretorum, & Bullæ contrafaciunt, non solùm Judices, Notarii, & testes, sed etiam quicunque alii prædicta publicantes, quia ex vulgatis juribus, ubi est eadem ratio, ibi est eadem juris dispositio contrà quoscunque transgressores talis finis.

130 Si verò Concionatores falsa miracula, revelationes, & similes prędictiones falsa populis prædicaverint, ipso jure incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, per per Leonem Decimum latam in Concilio, Bulla 21. incip. *Supernæ majestatis*. Ità omnes *cum Sayro lib. 4. cap. 4. nu. 4. Sanch. lib. 2. cap. 37. num. 9. Pasqual. num. 1214.* qui antecedentèr docuerit in prædictis casibus, sivè miracula sint vera, sivè falsa, Episcopum non
131 posse procedere contrà Regulares publicantes miracula, seù revelationes, vera, vel falsa, quia nullibi reperitur id illis concessum, ut benè ibidem num. 1212. & 1217.

Quæres 21. An Decretum, quod non præstetur fides Responsis Sacræ Congregationis, nisi sint autenticata, ut dicitur sub num. 66. restringatur solùm ad Responsa in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem.

132 ℟. Certè restringitur, cum expressè dicatur ea procedere non à quavis Congregatione, quæ plures sunt Eminentissimorum, sed tantùm à Sacra Rituum Congregatione, quæ de aliis materiis non tractat, neque proindè super extraneis responsa non dat.

Nihilominùs Diana *par. 5. tract. 12. de Indulg. resol. 52. & part 11. tract. 8. resol. 53. cum aliis ibidem*, docet, supradictum Decretum loqui de omnibus responsis quarumcunque Congregationum. Addo ego rationem, quia non est major ratio, cur credendum non sit Responsis non autenticis unius Congregationis, quàm alterius, cùm nullum de se fidem faciat, nisi sit autenticum. Supponitur ergò hoc à prædictis Doctoribus, licèt in terminis ipsi nostram difficultatem non proponant, nec decidant.

Quæres 22. Quomodò procedatur, antequàm deveniatur ad Beatificationem, seù Canonizationem?

133 ℟. In primis videndum est, an servata sint Decreta, de quibus suprà initio hujus Meditationis. *Secundò* formantur processus super vita, & miraculis servi Dei. *Tertiò*, judicantur, an sint in forma probante. *Quartò*, an constet de virtutibus Theologalibus, & Cardinalibus, de quibus debet constare in processu. *Quintò*, de revelationibus, & prophetiis. *Sextò*, de frequentia populorum ad sepulchrum. *Septimò* debet constare de ejus miraculis, quorum duo in qualibet vice solent examinari. Vide Contelor. cap. 23.

MEDI-

MEDITATIO XXXII.

De probatione Miraculorum per testes.

1 *Miraculum spectatur materialitèr, & formalitèr.*
2 *Duo testes idonei probant miracula.*
3 *Etiam unicus, tribus concurrentibus.*
4 *Testis unicus cum adminiculis probat.*
5 *Creditur dicto ipsius Sancti.*
6 *Testi uni cum voce, & fama creditur.*
7 *Fama publica facit semiplenam probationem.*
8 *Probationes duæ semiplenæ, faciunt unam plenam.*
9 *Depositio famæ debet esse per verbum* Fuit, & est.
10 *Causa Canonizationis comparatur civili, non criminali.*
11 *Unicus testis probat miraculum in genere.*
12 *Beatificatio requirit miracula in specie probata.*
13 *Creditur asserenti in persona propria factum esse miraculum.*
14 *Testes singulares probant miraculum jam Sancti.*
15 *Judici arbitrarium est credere testibus.*
16 *Miraculum à quo dependet beatificatio, adæquatè probandum.*
17 *Si non dependet ab eo, sufficiunt testes singulares.*
18 *Probatio miraculi ordinatur, vel ad seipsum, vel ad beatificationem.*
19 *Singuli actus, & circunstantiæ probandæ.*
20 *Celebratio missæ probatur per singulares testes.*
21 *Medici, & Chirurgi probant factum miraculi.*
22 *Testes debent esse contestes, &*
23 *Idonei, & quales dicantur tales.*
24 *Edictum testium dicitur prohibitorium.*
25 *Domestici nomine quinam veniant?*
26 *Domestici sunt testes idonei.*
27 *Testes de universitate probant, quandò non agitur de eorum commodo singulari.*
28 *Religiosi testes idonei.*
29 *Testimonium valet datum sinè licentia superioris.*
30 *Licentia præsumitur in dubio.*
31 *Juramentum purgat suspicionem ad causam affectionis.*
32 *Moniales in miraculis sunt testes idoneæ.*
33 *Licèt earum facies sit tecta.*
34 *Melius est detegere faciem coram Superiore.*
35 *Agnosce vultum pecoris tui.*
36 *Rationem sui dicti debet reddere testis.*
37 *Miraculum sensu non perspicitur.*
38 *Sed tantùm ejus factum, quod directè probatur.*
39 *Jurare debet testis.*
40 *Juramentum unicuique separatim dandum.*
41 *In dubio præsumitur datum, & examen singularitèr factum.*
42 *Non est necessarium, quòd testes.*

sint

sint omni exceptione majores.

43 *Testes se possunt remittere ad primum examen.*

44 *Testes omninò idem deponentes, eorum dicta unius non extenduntur necessariò.*

MEDITATIO XXXII.

De probatione miraculorum per testes hîc agendum est, pro qua re sciendum est, quòd miraculum spectari potest, vel materialitèr, prout scilicèt repræsentatur in facto cum omnibus suis circunstantiis, vel formalitèr, prout dicit peculiarem rationem excessus virtutis, & ordinis naturæ operantis, ac proindè provenientis à solo Deo, prout etiam dicam sub Medit. 33. Hîc autem miraculum probatur tantùm, quà materialitèr spectatur, & quidem per testes, non autem per præsumptiones, & indicia, aut scripturas, quia sicut in facto consistunt, ità & super factum depositio testis ocularis, seù aurieularis necessaria est, & non præsumptiones, quæ factum ipsum immediatè attingere non possunt. Unde in Bulla, de qua Eccl. Medit. sub num. 8. & 55. disponitur, ut nullum probationis gradum faciant libri agentes de vita, miraculis, & gestis servorum Dei nondùm beatificoratum, nisi priùs sint approbata, ergo multominùs probari possunt per indicia, præsumptiones, & scripturas. Vide de hac re plura apud Pasqual. q. 69. per totam.

Quæres igitùr primò, quot testes requirantur ad probationem miraculorum materialiter acceptorum?

1 ℟. Requiruntur, & sufficiunt duo testes ad quodcunque miraculum, juxtà illud Sacrum: *In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.* Deuter 17. 6. & cap. 19. 15. Matth. 18. 16. & alibi. Hoc est, veritas firmatur per depositionem duorum testium fide dignorum, ità quòd illis est credendum in omni negotio, cap. In omni 4. Licet 23. ubi, quòd quælibet causa terminatur ad minus testimonio duorum bonæ vitæ, & laudabilis conversationis. *Felin in cap. Licèt 47. de testib. num. 21. vers. Primo casu. Gabriel. de testib. concl. 2. num. 59. cum eis Conteler. de Canonizat. cap. 18 num. 3.*

Quæres 2. An quandoque unus testis sufficiat ad probandum miraculum?

2 ℟. Sufficit, tribus concurrentibus. *Primò*, quòd sit fide valdè dignus. *Secundò*, quòd factum sit talis naturæ, ut aliter probari non possit. *Tertiò*, quòd ab eo initium non habeat beatificatio, seu canonizatio, neque dependeant ab illo.

Ratio autem, cur uni tantùm testi quandoque eredatur, ea est, quia, quandò non agitur de præjudicio tertii, dictum unius eredibile est, eum judex nullum habeat motivum ad eredendum oppositum; regularitèr enim motivum non credendi regulatur ex præjudicio, quod fieri potest proximo, quod eum hìc desit, eredendum est unieo testi, præsertim etiam eum judici sit arbitrarium credere, & non credere

credere testibus l. 3. ff. de testib. Ità Doctores apud *Farinac. q. 63. num. 26. & 54.* docentes in multis casibus sufficere unicum testem, prout etiam refert *Barb. ad cap. 4. de testib. à num. 12. usque ad finem*. In terminis nostris *Gabriel. de testib. concl. 1. & 2. nu. 59. Grammat. consf. 13. num. 15. & 16. Molfes. consf. 46. Prosper de S. Cruce decis. 182. Contelor. cap. 18. de Canon. nu. 17.* referens exempla hujus fidei ex unico teste.

Primum requisitum est, quod talis testis sit fide dignus, in ejus enim dignitate fundatur judicis credulitas: ille autem dicitur fide dignus, cujus existimatio, & conversatio irrepræhensibilis est, mendacio non notata, fides ergò, hoc est, veritas est fundamentum in testibus, qui creduntur dicere verum.

Secundùm requisitum est, quòd factum sit talis naturæ, quod alitèr probari non potest per alios testes, qui desunt; undè tunc necessitas, & impossibilitas operatur, ut unus sufficiat testis, ne illud factum pereat; necessitas enim tunc quasi supplet defectum secundi testis, *ex allatis à Farinac. q. 63. num. 38. à Barb. ad cap. 4. de testib. num. 12.* Ubi refert casum de Sacerdote habente à pœnitente facultatem revelandi confessionem ejus sibi factam, qui licèt solus, plenè probat, modò non præjudicet alicui. Ergò idem dicendum est in materia miraculorum, in qua aliquorum factorum est impossibilis probatio per plures testes, ut patet in revelationibus, apparitionibus, & similibus, quæ ut plurimùm nota sunt solis Dei servis, quibus fiunt, & tunc illis credendum est, vel etiam eorum Confessariis. Ità *in Relat. S. Raymundi part. 2. art. 8. Vers. Non tamen, in Relat. S. Francisca par. 3. art. 2. mirac. 6. cum aliis Contelor. cap. 18. num. 18. Pasqual. num. 1206.*

3 Tertium requisitum, quòd non agatur de miraculis, à quibus pendet Beatificatio, seù Canonizatio, quia tunc necessariò debent esse duo testes ad minùs fide digni. Ratio est, quia quandò agitur de præjudicio testis, & de re gravissima, ut est negotium beatificationis, & Canonizationis, ex dictis Medit. præced. num. 52. tunc unus testis non sufficit, ex Farinac. q. 63. num. 26. sed duo ad minùs requiruntur; & quòd in causa beatificationis, seù Canonizationis agatur de præjudicio non unius personæ, sed totius Ecclesiæ, ut non decipiatur; patet ex eo, quia cum beatificatio, & canonizatio Sanctorum ordinetur ad cultum publicum, à fidelibus præstandum talitèr declaratis, maximum esset inconveniens illis, & præjudiciale fidei catholicæ, quæ docet Papam errare non posse in canonizatione Sanctorum, si hujus negotii initium inchoaretur ab uno, vel alio miraculo unico teste probato, in quo verteretur periculum fidei in hac re. Debent ergò esse duo testes, & in eo contestes, ut dicam infrà q. 8.

Infert ex his Pasqualig. q. 69. num. 14. quòd fama non sufficit ad beatificationem, quia non facit plenam probationem *l. 3. §. Ejusdem quoque ff. de testib. Decius in cap. 1. de probat.* Undè neque scripturæ etiam publicæ historiarum, tabellarum &c. insufficientes sunt ad probandam sanctitatem

tem alicujus, ut dixi suprà, & probat idem Pasqual. n. 15. quamvis scripturæ in aliquo archivio reperiantur; nam scripturæ ut probent, debent conservari in archivio publico, in quo solent reponi solùm scripturæ autenticæ, *ex cap. Audientiam, de præscript. & Glos. in l. Celsus ff. de probat. Corneus vol. 1. cons. 333. nu. 7. Glos. V. Archivis cap. Pervenit 30 qu. 1. ex Auth. Ad hæc C. de fide instr. ex eodem Pasqualig. q. 69. num.* 15 Qui num. 16. idem dicit de scripturis incisis super lapide in publico eciã loco exprimentibus miracula, vel sanctitatem alicujus, quia in rebus gravibus, & ubi potest esse præjudicium, plenam non faciunt probationem, *l. Monumentum, ff. de relig. & sumpt. funer. Felin. in cap. Cum causam, de probat. num* 8. & 27. Si autem lapis sit incisus auctoritate publica, plenè probat uti scriptura autentica, *Guidopapa q.* 193. *num.* 1. & *consil.* 88. *num.* 2. *Alex. vol* 6. *cons.* 90. *nu.* 22. *Barbat. vol.* 2. *consil.* 60. *num* 8. *Calcaneus cons.* 90. *num.* 8. *ex eodem Pasqual. num.* 16. Intellige prædicta in ordine ad beatificationem; nam in probandis miraculis jam Sanctorum prædicta probare videntur, & multùm coadjuvare.

Quæres 3. An unico testi sit credendum cum adminiculis?

4 ℞. Affirmativè; si enim uni tantùm creditur, à fortiori si sit adminiculatus, etiam si casus de se sit probabilis ex multis testibus, quibus aliquo modo adminicula æquivalent, nam mentem judicis ità movere possunt, ut inclinetur ad credendum; & sicut in civilibus plenè probant, secundùm Farinac. q. 63. num. 35. cur non probabunt in causa miraculorum, à quibus non dependet beatificatio, nec canonizatio; probatio enim miraculorum jam Sanctorum est tota favorabilis, & nulli præjudicialis. *Contelor. capit.* 18. *num.* 20.

Quæres 4. An unico testi cum dicto Sancti sit credendum?

5 ℞. Esse credendum, quia assertio sancti multùm coadjuvat dictum testis, quod confirmatur ex sacra Scriptura; nam creditur Judith plura referenti de se, quæ gesserat in cubiculo Holoferni; & S. Paulo, qui 2. Corinth. 4. multa de se narrat. Et in Act. 4. Concilii Nicæni Patres multa de S. Maria Ægiptiaca crediderunt Zosimo Abbati, qui ea acceperat ex ore ipsius Mariæ. Contelor. alia referens sub num 27. qui subdit nihil certo firmari posse, id relinquendo prudentiæ judicis. Addo ego tunc esse credendum, quando aliundè constat de sanctitate personæ; tunc enim per tale miraculum non probatur sanctitas, sed supponitur, & solùm augetur per illud miraculum superveniens.

Quæres 5. An unico teste probetur miraculum, si concurrat publica vox, & fama perpetrati miraculi?

6 ℞. Affirmativè, modò ea publicitas sit probata ad minus per duos testes, quia publica vox, &
7 fama, non solùm in antiquis, sed etiam in recentibus facit semiplenam probationem, *secundùm Bartol. in l. De minore, §. Tormenta vers. Si verò, de quæstion. num.* 3. *Butrius in cap. Veniens il* 1. *de test. num.* 1. *vers. si aliter factum esset, Abbas ibid. num.* 8. *Ludovis. decis.* 517. *num.* 24. *Contelor. cap.* 18. *num.* 21. Quod verum est, etiamsi testes

testes non nominent, à quibus illam audierint, *Parif. lib. 3. conf. 52. fine*, *Cassador. decis. 3. de probat. Verall. part. 2. decis. 208. num. 7. ex illis Rubeus par. 3. Recent. decis. 374. num. 4.* Necessè quoque est, ut
8 deponant per verbum *fuit*, & *est*, Seraphin. *decis.* 1231. *num.* 1. *Ludovis. decis.* 359. *fine*. Duo autem testes requiruntur ad probandam famam, *Gabriel. de probat. concl.* 1. *num.* 8. *Ludovis. decis.* 517. *num.* 27. *Glos. v. Judicis*, *cap. Deus omnipotens* 20. 2. *q.* 1. Itaque fama cum uno teste plenè probat miraculum, quia duæ semiplenæ proba-
9 tiones unam faciunt plenam, & ità docet *Contelor. cap.* 18. *num.* 21. *cum Simoneta in relat. S. Francisci de Paula fol.* 45. *Rota in relat. S. Hyacinthi, Ignatii, & Corsini ab eo citatorum.*

Prædicta maximè procedunt, si agatur de miraculo antiquitùs facto, quod probatur per unicum testem de propria scientia cum adminiculo aliorum duorum, qui deponant de publica voce, & fama, *l.* 3. §. *Ejusdem ff. de testib. Bartol. in l. Admonendi ff. de jurejur. num.* 48. *Alex. lib.* 2. *consil.* 180. *num.* 6. *Felin. in cap. Veniens* 10. *de testib. num* 10. *cum aliis Ludovis. decis.* 166. *num.* 8. *Contelor. cap.* 18. *nu.* 23. contrà Castellanum *qu.* 7. *de Canonizat.* §. *Quæro quid si in casu*, ea ratione, quia cum Canonizatio sit de majoribus causis in Ecclesia Dei, æquiparatur causæ criminali, in qua ad condemnationem non sufficit unus testis cum fama, *ex Glos. in dicto cap. Veniens* 10. *de testib.* V. *Illorum*, *cum aliis*
10 *citatis à Verallo par.* 2. *decis.* 8. Cui respondet ipse Contelor. num. 24. esse differentiam, quia probatio in causa Canonizationis non comparatur probationi in criminalibus, sed tantùm in civilibus, ut docent Malvesius *de Canon. dub.* 3. *num.* 65. *Panvin. in relat. S. Bonaventuræ par.* 2. *ar.* 4. *propè initium.* Neque enim in his causis agitur de præjudicio tertii, neque animæ, neque fidei, ergò alia mitior sufficit probatio. Adde tu, id esse certum de miraculis respectu eorum, qui jam supponuntur Sancti; ad probationem enim horum miraculorum præfata probatio sinè dubio sufficit, dum non ordinatur ad probandam sanctitatem, dum ea supponitur.

Quæres 6. An unicus testis sufficiat ad probandum quem fecisse miracula in genere?

11 ℟. Affirmativè, quia si sufficit ad probandum miraculum in specie, juxtà superiùs dicta, multò magis in genere, cum minor probatio sufficiat. Confirmatur id, quia publica vox, & fama, vel historiæ, vel populi concursus ad sepulchrum, vel tabellæ votivæ, & alia hujus generis probant pro canonizando; ergò & unicus testis, cui magis fides adhibetur. *Contelor. cap.* 18. *nu.* 28.

Dices hìc, ex Decretis referendis in sequenti Meditat. nulla fides adhibenda est historiis, concursui populi, aut votivis tabellis, cum non ab hominibus, sed ex bonis operibus ejusdem servi Dei cognoscenda sit sanctitas eorum.

12 ℟. Illa decreta loquuntur in ordine ad Canonizationem, ad quam requiritur specialis probatio miraculorum in specie, nos autem loquimur de probatione miraculorum in genere. Ecclesia ergo neminem canonizat per miracula, nisi in individuo sint pro-

bata, *ex cap. Venerabili 32. de testib. cap. 1. de Reliq. ubi Canonistæ, cum aliis Contelor. cap. 18. n. 29.*

Quæres 7. An credendum sit asserenti, miraculum factum fuisse in sua persona?

13 ℟. Affirmativè, quando factum est talis naturæ, ut soli asserenti sit notum, cum de facto proprio deponat nulli præjudiciali. *Ex Castrensi in l. Quicumque C. de servo fugit. & part. 1. consil. 331. n. 3. Bart. de testib. n. 57. Gabriel. concl. 1. n. 18. limit. 3. Contelor. cap. 18. nu. 19. citans diversas relationes.* Id contingit in miraculis prophetiarum, apparitionibus, revelationibus, locutionibus cum sanctis; solent enim hæc evenire nullis præsentibus, unde eorum Confessariis creditur sola fide ex auditu eorum, de quorum miraculis agitur; & quòd pariter sit virgo, quòd numquam peccaverit mortaliter &c.

Quæres 8. An sit necessarium, quòd testes sint contestes, narrantes scilicet idem factum numero, an sufficiant testes singulares singuli in suo dicto?

14 ℟. Si miraculum discutiatur de jam Sancto, seu Beatificato, sufficiunt testes singulares cumulativi, seu diversificativi, non obstativi; si verò agatur de miraculo principali, à quo pendeat initium Canonizationis, seu Beatificationis, non sufficiunt singulares, sed debent esse contestes; si verò sermo sit de aliis miraculis accessoriis, à quibus non dependet Beatificatio, nec Sanctificatio, sufficiunt singulares.

Prima pars de testibus singularibus, probantibus miraculum jam Sanctificati, seu Beatificati, probatur, quia minor probatio videtur sufficere, qualis est testium singularium respectu contestium; agitur enim de honorando jam sancto, & sic cum nulli fiat præjudicium, levior probatio videtur sufficere, & in hanc sen-
15 tentiam trahi possunt *Tuschus V. Testium singularium concl. 277. nu. 7. cum aliis Franchus apud Pasqual.* 1183. Quia arbitrarium est judici credere testibus, *l. 3. ff. de testib.* idem Franchus cum aliis, cum quibus est *Riccius part. 2. resol.* 492.

16 Secunda pars, in qua agitur de miraculo principali, à quo initium prætenditur habere Beatificatio, requirit duos testes idoneos, & contestes, quia agitur de re gravissima, quæ est Canonizatio dependens à miraculo; ergo de eo debet clarè, & manifestè apparere, exclusa omni exceptione. Et ità interpretari possunt Doctores, quos citat Franchus loco præallegato, & Contelor. num. 30.

17 Tertia pars, quòd miraculum, à quo non dependet Canonizatio, sed aliis accessorium est, sufficienter probetur per singulares, patet, quia minor probatio sufficit, cum tali cognoscendum sit in ordine ad seipsum. Unde *Felin. in cap. Licet ex quadam, §. Primo casu, vers. cui adde, de testib.* dicit, unumquemque eorum facere semiplenam probationem, & sic si sunt duodecim testes, deponentes de duodecim miraculis, probare sex miracula. Quod non placet Conteloro, nec mihi, quia testes singulares, ut probent, debent in substantia rei convenire, licèt discrepent in tempore, loco, & circumstantiis.

Hanc distinctionem accepi à doctissimo Pasqualigo ad Franchum num. 1184. licèt ibi Franchus dicat absolutè sine distinctione,

ne, piam esse opinionem, testes singulares probare, referendo exempla in ordine ad canonizatio-
18 nem, de quibus ego dixi q. 2. Itaque in facto miraculoso duo spectari possunt, vel ipsum factum, in quantum probatur in ordine ad rationem miraculi, & in hoc sensu testes singulares sufficiunt, licèt discrepent loco, tempore, & circumstantiis extrinsecis, modò conveniant in substantia facti.

Vel spectatur probatio in ordine ad beatificationem, quæ dependet ab eo miraculo licèt probato secundùm se, non tamen sufficit in ordine ad beatificationem. In quo sensu non habent locum resolutiones datæ ad præcedentia quæsita, sed tantùm respectu miraculorum secundùm se spectatorum. Sed non est immorandum, quia nostris temporibus, pro unico miraculo etiam concludentèr, & plenè probato, non devenitur ad hunc honorem, ut patebit ex dicendis in sequenti Meditat.

Quæres 9. An quandò factum explicatur per varios actus, & circumstantias, singula sint probanda per duos testes, an duo testes pro omnibus sufficiant?

19 ℞. Quandò factum non potest probari per duos tantùm testes, qui deponant de omnibus actibus, & circumstantiis, quia cognitionem non habent omnium, in eo casu singula probari possunt per proprios testes de illis notitiam habentes; e. g. duo deponunt de infirmitate incurabili, alii duo fidem faciunt de sanitate recuperata in instanti; potest enim esse, quòd duo deponentes de infirmitate, nihil sciant de modo, quo sanatus fuit, quia tunc erant absentes. Talis ergò probatio concludit, quia testes licèt diversos actus asserant, tamen quia tendunt ad unum finem, dicuntur in eo esse concordes; sicut probatur,
20 batur, Sacerdotem celebrasse, ex quo unus testis deponit de principio missæ, alter de fine; isti enim actus propter continuationem uniuntur ad idem factum probandum, in quo testes dicuntur concordare, & convincunt celebrantem, *Carena part. 3. de sancto officio tit. 6 n. 31. ex gloss. V. Simul cap. Nihilominus* 16 3. q. 9. in terminis nostris *Panvin. in relat. S. Bonaventuræ par. 2. art. 4. Contelor. cap. 18. num. 13. & 14.* Quilibet ergò actus probari potest per duos testes, licèt diversos, non solùm quandò referuntur ad idem factum, ex quo unum infertur miraculum; in quo casu testes etiam singulares probant ratione continuationis ejusdem facti, ut patet suprà, verum etiam respectu diversorum factorum, ex quibus deducibilia sunt diversa miracula, unumquodque enim eorum probari potest per proprios testes, cum non habeant diversa illa facta respectum ad invicem; neque necessè est, quòd eisdem testibus probentur contrà Vincentium in cap. Venerabili de testib. asserentem plura miracula esse probanda eisdem testibus, cujus dictum impugnat Contelor. à num. 10. cum seq. est enim impossibile, quòd iidem testes sint præsentes omnibus miraculis.

Quæres 10. An Medici, vel Chirurgi, qui non fuerunt præsentes infirmo, vel simili facto possint asserere factum sibi narratum cum omnibus suis circunstantiis non depen-

dere à causis secundis?

21 ℟. Duo id probare possunt sua assertione, ut docet Contelor. *cap. 18. num. 12. ut conclusum fuit in Relat. Sanctorum Franciscæ, Caroli, Ignatii, & Thomæ de Villanova, ex doctrina Anchar. conf. 330. num. 6. Bald. lib. 2. conf. 136. num. 4. Vers. Et si dicitur, & consil. 237. Vers. Alia lex, Clarus V. Homicidium num.* 34. Ubi illis creditur asserentibus vulnus esse mortale, præmisso juramento de suo judicio, ità à simili dicendum est in præsenti casu de miraculis; hæc autem assertio non est pura narrativa, & depositio facti, sed judicativa ex officio.

Quæres 11. Quales debeant esse testes deponentes in causis miraculorum? Qualitas vel refertur ad eorum dicta, an scilicèt concordent? Vel refertur ad conditionem personæ?

22 ℟. Debent esse contestes, & idonei fidem non habentes maculatam.

Prima pars de convenientia testium est communis omnium, ex quo enim ad quodlibet miraculum in individuo probandum requirunt duos testes, necessè est, quòd ambo tangant, & deponant super idem factum, & non singuli super uno ab alio diverso, aliter idem numero factum ab uno tantùm probaretur, & alterum ab altero, & sic non dicerentur concordes, nec plenè probarent. Ita *Felin. in cap. Licet* 47. *num. 21. de testib. Gabriel. concl. 2. num. 59. Castellanus de Canonizat. q. 7. §. quæro, probatur per duos testes, Contelor. cap. 18. num. 3. citans ad hoc plures Relationes.*

Intellige hæc de probatione miraculorum in ordine ad beatificationem, seù Sanctificationem non verò respectu jam Sanctorum, quia sufficiunt testes etiam singulares convenientes in substantia facti, & etiam unicus, juxtà dicta à quæst. 2. cum seq. agitùr enim solùm in ordine ad honorandum jam Sanctum, respectu cujus faciliùs miracula creduntur, dum Deus miracula per eos operatur ad augendam eorum sanctitatis famam, de qua jam constat in Ecclesia.

23 Secunda pars de idoneitate probatur, quia cum hæc qualitas in eo consistat, ut persona non careat fide, vel eam habeat, sed non diminutam; tota enim vis testimonii consistit in fide, quam judex habet de testibus, quibus credere ei est arbitrarium *l. 3. ff. de test.* & quælibet persona fidelis reputetur, nisi probetur contrarium; hinc est, quod edictum testium est prohibito-
24 rium, scilicèt quemlibet admitti, nisi prohibeatur, quia præsumitur idoneus, *Glos. V. Idonei c. 1. de testib.* Et quamvis in jure multi prohibeantur, præsertim ubi agitur de interesse tertii, de quo non tractatur in causis miraculorum, præsertim jam Sanctorum, seù beatorum, quilibet etiam prohibitus admitti potest, quia ejus dictum nulli nocere potest. Videtur tamen excipiendus testis aliàs perjurus, quia caret fide, dum aliàs de mendacio est convictus; præsumitur enim talis in aliis judiciis; ideò non admittendus. Confirmantur prædicta, quia Bullæ Pontificiæ, & Decreta de Canonizatione Sanctorum nihil disponunt de qualitate testium,

ut

ut patebit ex illis in sequent. Meditation. registrandis; ergò id relinquitur dispositioni juris communis, *arg. l. Si extraneus 6. ff. de condict. causa data*. Quoniam autem jura nihil disponunt de qualitate testium in hujusmodi causis, sed tantùm respectu causarum civilium, & criminalium temporalium; ideò quælibet persona censenda est testis idonea in his, in quibus nullius potest reperiri præjudicium, respectivè ad miracula probanda in ordine ad honorem Sanctorum, non autem si probatio referenda sit ad instituendam beatificationem, & Canonizationem, quia tunc testes tantùm non prohibiti recipiendi sunt, ne Ecclesia decipiatur in his.

25 Quæres 12. An domestici, & de familia sint idonei testes in causa miraculorum? Quo nomine veniunt omnes in eadem domo habitantes, sivè sint de sanguine, sivè affines, & mercenarii, sub eodem tecto viventes domestici dicti, quia stant in eadem domo, ex adductis à Barbosa Appell. 78. Farinac. qu. 55.

26 ℞. Domestici sunt testes idonei in probandis miraculis respectu jam Canonizatorum non respectu aliorum, juxtà superiùs dicta. Ità *Abbas in cap. Venerabili de testib. Collectar. in cap. 1. de Reliq. num. 5. Rota cum aliis Contelor. cap. 18. num. 4.* Ea ratione, quia testes de universitate admittuntur, quandò non agi-

27 tur de particulari eorum commodo, de qua re latè *Farinac. quæst. 60. à numer. 450. de teste de universitate, Contel. alios ibi citat.*

Qui licèt non distinguat, tamen ità intelligendus est, ut non patiantur aliquam exceptionem respectu beatificationis, nam præcitati requirunt testes idoneos in Canonizatione Sanctorum fundati in cap. Venerabili, in quo agitur de probandis miraculis in ordine ad illam.

Quæres 13. An Religiosi sint testes idonei respectu suorum?

28 ℞. Affirmativè respectu Sanctorum, non autem respectu beatificationis, quia hæc requirit testes omni exceptione majores, quod verum puto, quandò agitur de miraculo, quod per extraneos probari potest. In probanda autem Regulæ observatione, & hujus generis, quæ solis professis solent esse nota, tunc idonei omninò testes sunt, secundùm Farinac. qu. 60. num. 479. in causis prophanis suorum Conventuum, ergò & in his de miraculis, ex dicta ratione in præcedenti quæstione de testib. universitatis, qui probant, quando non agitùr de commodo singulorum. Ita *aliis allegatis Contelor. cap. 18. num. 6.*

Quæres 14. An necessaria sit licentia sui superioris ad testificandum, tàm pro miraculis extraneorum, quàm suorum?

29 ℞. Quamvis malè agant contra obedientiam sui Superioris, à quo dependenter habent velle, & nolle, tamen datum testimonium sine licentia valet in aliis causis, *ex allegatis à Sanch. lib. 6. capit. 13. numer. 108.* ergò & in casu nostro.

In

30 In dubio autem, an licentia præcesserit, necne? Præsumitur, si plures religiosi recepti sunt in testes, *ex Corneo lib. 1. consil.* 135. *num.* 33. *Guidop. decis.* 517. *Silvan. cons.* 16. *numer.* 6. *& 7. cum Contel. cap.* 18. *numer.* 8.

Dices, prædictis videtur obstare suspicio affectionis, & quædam utilitas, quam eorum consequuntur, si beatificetur aliquis eorum religiosus, concurrunt enim multæ eleæmosynæ & dona votiva prætiosa ad eorum sepulchra, ergò repellendi sunt propter hoc interesse.

31 ℟. Affectionis suspicionem juramento purgari, *Bald. in cap. Cum Nuntius, de testib. vers. Sed istis, Felin. in cap. Insuper, eod. num.* 1. *§. Et si dicatur Contelor. num.* 7.

Quæres 15. Numquid Moniales pro suis, & extraneis possunt esse testes?

32 ℟. Affirmativè, & eodem modo, licèt enim conditio sexus sit exceptio considerabilis, expellens mulierem à testificatione, tamen earum status facit illas fide dignas, undè sicut testantur pro negotiis sui Monasterii, *ex allatis à Farinac. q.* 60. *num.* 464. ità & in hac materia, & quidem à fortiori respectu suarum Monialium, cum nulli extraneo pateat aditus intrà clausuram, ex qua prohibitione certum est, nullus præter illas scire gesta, mores, & observantias suarum Monialium, undè de necessitate sunt testes idoneæ; & sicut sunt tales in favorem sui Monasterii, ut dixi, & tradit Riccius *par.* 2. *decis.* 296. ità & in miraculis, cum sit res favorabilis Monasterio. *Contelorus cap.* 18. *num.* 9. quærit, an Moniales sint
33 idoneæ ad testificandum, dum interrogatæ non videntur secundùm faciem, intermediante ligno, aut panno? Credit, quod sic, si ex vocis diversitate dignosci possunt; Sed cum id sit difficilè, quia
34 agnitio vocis supponit conversationem, & familiaritatem inter loquentem, & audientem, quæ non reperitur inter judicē, & moniales, ut notum est; ideò dico opertæ respondeant in parlatorio. Ordinatio enim, quod extraneis loquantur tecta facie, est respectu locutionis familiaris, non judiciariæ, & coram superiore, cui à Deo dicitur Proverb. 27. 23. *Agnosce vultum pecoris tui.*
35 Debent ergò moniales detegere faciem, dum à judice interrogantur.

Quæres 16. An testes debeant reddere rationem suæ scientiæ, etiam non interrogati, & respondere de singulis circunstantiis?

36 ℟. Testes debent reddere rationem sui dicti, etiamsi non interrogentur. Ita *Innoc. in cap. Cum causam, de testib. Pasqualig. ad Francbum n.* 1190. *Genuens. cap.* 49. *n.* 3. *Barbosa alleg.* 97. *num.* 6. *Contelor. cap.* 25. *de Canonizat. num.*
37 70. *&* 71. ubi nu. 72. adducit rationem, quia miraculum corporis sensu percipi non potest, cum habeat causam omnibus occultam, effectus autem manifestos, ex S. Thom. part. 1. qu. 105. art. 7. causa ergò non reddita dicto testis credendum non est; quia hæc, & similia percipiuntur tantùm judicio intellectus, quod non pertinet ad testem, sed ad judicem. Ego autem hic dico, ad testem pertinere solùm probare, & deponere

38 ponere super factum, & circumstancias ejus, quæ omnia sunt sensibilia, in quibus etiam continetur ratio, dum factum adæquatè exponitur à teste.

Quæres 17. An, ut dictum testis valeat, necessarium sit, quòd testis juret?

39 ℟. Debet jurare de veritate dicenda, aliàs nihil probat. *Farinac. quæst.* 4. 6. *numer.* 51. & *seq. cum aliis Contelorus in terminis, cap.* 25. *numer.* 62. Sufficit autem, quòd in actis constet de juramento, per verbum *Testis juravit*, seù *juratus* sine aliis verbis *Glos. V. Præstito, de elect. cap. Ut circa, Bald. in l. jusjurandi C. de testibus numer.* 2. *Salicetus num.* 4. *cum aliis, Contelorus cap.* 25. *num.* 65.

Quæres 18. An testes simul possint examinari, vel ad minus dari juramentum singulis simul existentibus?

40 ℟. Juramentum simultaneum illis dari non potest, nec multò minùs examinari. Primum docet citata *Glos. V. Præstito, Verall. par.* 2. *decis.* 123. *cum aliis Contelorus cap.* 25. *numer.* 65. Secundum clarè habetur *ex cap. Venerabili* 52. *de testibus ibidem Canon.* Aliter examinatio non valet, ut ibidem docent omnes *cum Conteloro num.* 66. In dubio præsumuntur jurati,

41 & examinati singillatim, *Menocb. de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 132. *num.* 8. *Contelorus numer.* 67. Ratio examinis singularitèr facti, ea est, quia alitèr unus posset instruere alterum, & alter alterius dictum sequi, quod non licet, quia unusquisque deponere debet de propria scientia facti.

Quæres 19. An testes debeant esse omni exceptione majores, & facere plenissimam probationem?

42 ℟. Negativè, sufficit, quòd eis non obstet aliquod canonicum impedimentum, & sufficit plena probatio. Primum docet Rota *in Relat. Sanctorum Francisci de Paula §. Videndam Hyacinthi, fol.* 51. *Corsini, §.* 3. *vers. Non tamen, ex Conteloro capit.* 25. *numer.* 74. Ubi quoque docet secundum, sufficere plenam probationem.

Quæres 20. In casu, quo repetantur testes, possunt ne se remittere ad primum examen?

43 ℟ Sic, quod melius est, quia cum memoria sit labilis, potest variare, & sic perturbare probationem Ita *Bartol. in l. Eos* 27. *ff. ad leg. Cornel. de falsar. numer.* 6. *Farinac. quæstion.* 66. *numer.* 39. & 43. *Caputaque lib.* 1. *decision.* 334. *Seraphin. decision.* 270. *Contelorus capit.* 25. *numer.* 88. Intellige, nisi judex cogat repetere per extensum, nulla habita relatione ad primum examen. Vide oppositum sequent. Meditation. numer. 46.

Quæres 21. An valeat examen, quandò duo testes in omnibus, & per omnia concordant, si Notarius examen secundi non extendit, sed scribat, quòd secundus testis idem omninò deposuit, quod primus?

44 ℟. Sic, quia idem semper facit idem, ergò parum refert

fert ejus extensio, quæ depositionem non alterat. Ita Canon. *in capit. Nihil, de verborum significatione*, *Farinac. quæstion.* 80. *numer.* 103. & 104. In terminis Rota in Relat. Sancti Didaci, ubi quòd Clemens IV. fuit hujus opinionis in Canonizatione Heduigis Ducissæ Poloniæ, & in Relat. Sancti Hyacinthi 8. Miracul. fol. 49. Contelor. capit. 25. numer. 76.

MEDI-

MEDITATIO XXXIII.

De Recognitione, & Approbatione Miraculorum.

1 *Miraculum spectatur materialitèr, & formalitèr.*
2 *Processus informativus respicit miraculum materialitèr consideratum, judicativus verò idem formalitèr acceptum.*
3 *Miraculum formale excedit vires, & ordinem naturæ à solo Deo proveniens.*
4 *Probatio, alia testificativa, alia judicativa.*
5 *Prima præcedit secundam.*
6 *Factum in miraculis spectatur secundùm quod accidit.*
7 *Probatur solùm id, quod est.*
8 *Probatio alia directa, alia indirecta, quid utraque.*
9 *Directa est idem quòd testificativa, indirecta idem quòd judicativa.*
10 *Miraculum ut materiale probatur directè.*
11 *Ejus formale indirectè probatur.*
12 *Miraculum in sua ratione formali includit excessum naturæ, & processionem à solo Deo.*
13 *Qui potest formare processum super miraculis materialitèr acceptis, potest etiam recognoscere eorum formalitatem.*
14 *Approbatio, & recognitio fit cum Peritorum consilio.*
15 *Tridentini dispositio de miraculis approbandis.*
16 *Est tantùm respectu Sanctorum, & Beatorum.*
17 *Titulo cuique respondet unusquisque textus.*
18 *Et ab eo sumitur decisio quæstionis.*
19 *Tridentinum disponit de miraculis solùm Sanctorum, & Beatorum.*
20 *Cooperiuntur imagines miraculosæ.*
21 *Regulares, & Prælati Nullius non approbant miracula.*
22 *Quales sint Theologi, & alii pii, & docti in consilium adhibendi.*
23 *Laici non prohibentur consulere in spiritualibus.*
24 *Pius, & Impius quis dicatur?*
25 *Reliquiæ aliæ sunt Sanctorum, aliæ nondùm beatorum.*
26 *Reliquiæ quomodò dicantur antiquæ, seù novæ.*
27 *Episcopus recognoscit omnes Reliquias, sed non exponit nondùm beatificatorum.*
28 *Tridentinum loquitur de utrisque Reliquiis.*
29 *Tridentinum non adversatur Concilio Lateranensi.*
30 *Reliquiæ quomodò ex Urbe sunt extrahendæ?*
31 *Pœnis puniuntur indè illas extrahentes sinè licentia.*
32 *Quomodò recognoscuntur inventæ in Ecclesiis, & alibi?*
33 *Scriptura lapidis antiqua probat.*
34 *Scriptura antiqua non recognoscitur.*
35 *Reliquiæ sinè inscriptione non probantur.*
36 *Papa incognitis nomen tribuit.*

MEDITATIO XXXIII.

1 Ræmitto, quòd miraculum duplicitèr spectari potest, materialitèr nimirùm, & formalitèr. Ratione materiæ consistit in illo facto, quod accidit, e g. mutus loquitur, cœcus videt, infirmus sanatur &c. in factis igitur hujusmodi consistit miraculum materialitèr spectatum, quia per horum speculationem factorum aliud non consideratur, nisi quòd apparet probatum per testes productos, juxtà dicta præcedenti Meditatione; & super his factis processus instructus, juxtà Meditationem 31. appellatur informativus, dum judex de hujusmodi factis, & effectis informatur, & ulteriùs non procedit, quia materiale tantùm miraculi probatur, & aliud in simili processu non quæritur.

2 Quoniam autem processus informativus ordinatur ad alium subsequentem processum, nimirùm ad eum, in quo quæritur, cujusnam ordinis sit effectus talis facti jam probati, nempè, an naturalis, an supernaturalis; ideò in eo discutitur ratio formalis miraculi, quod propriè, & formalitèr acceptum est illud, quod excedit totius naturæ ordinem, & virtutem, ac proindè solum Deum habet pro causa sui productiva, ut docent omnes Theologi, & Canonistæ, cum agunt de miraculis, ut dixi Medit. 1. Probato ergò, quòd factum excedit vires naturæ creatæ, ab ejus effectu excluditur causa secunda, ac proindè ejus causa de necessitate tribuenda est soli Deo; cum aliæ causæ à prima, qui est Deus, & secunda creata, non sint dabiles, nec hi effectus à seipsis esse possunt, quia nemo nascitur à se, nec aliquid à seipso producitur, alioquin esset, antequàm esset, cum causa efficiens sit ante suum effectum. De miraculis secundùm esse materiale, actum est in præcedentibus duabus Meditationibus. De eisdem verò secundùm esse formale, agendum est in præsenti. De utrisque verò simul in aliis Medit.

3 (margin, at "litèr acceptum est illud")

4 Notandum autem est, quòd ad propositum nostrum datur duplex genus probationis, nempè probatio testificativa, & judicativa. De prima, quæ consistit in depositione testium, qui narrant factum cum omnibus suis circumstantiis, quod vocavimus miraculum materialitèr acceptum, actum est præcedenti Meditatione. De secunda, quæ consistit in consultatione peritorum, & judicativa approbatione miraculi formalitèr accepti, facta à Judice hìc agendum est.

5 Probatio autem testificativa præcedit judicativam, quia sicut ex facto, ut ajunt, oritur jus, idest, judex ex eo benè narrato colligit juridicum responsum, ità judex in discernendis miraculis, à non miraculis regulatur ex facto benè proposito, probato, & cognito; undè necessarium est, ut præcedat probatio testificativa legitimè facta, ut indè oriatur cognitio regulata in mente judicis, ut possit judicare, an talis effectus sit miraculosus. Judex autem cum suis Consultoribus debet attendere factum secundùm se spectatum,

6 non secundùm quod potuisset fieri, *Craveta cons. 189. num. 7. Vers. Quartus*

Quartus casus, Tuscbus lit. F. concl. 24. Quia judicare debet id, quod de facto accidit, non quod pote-
7 rat alitèr accidere; non enim probatur per testes id, quod nondùm est, sed quod est, quia probatio fit per unum ex sensibus, sensus autem non attingit objectum nisi præsens, & actu existens, & cum judex in approbandis miraculis reguletur ex facto probato, ut dixi, considerare tantùm debet, quod est, non quod poterat esse. Sed accedamus ad quæstiones.

Quæres igitùr primò, an miracula directè probari possint?

8 Est igitùr probatio duplex, una directa, alia indirecta. Directa est illa, quæ sinè medio finem attingit, & super objectum immediatè deponit e. g. cum quis testificatur per unum ex quinque sensibus; ut, Vidi Petrum deambulantem in foro. Indirecta est illa, qua aliquid probatur per medium syllogisticum e. g. Probo Petrum non sedere in hoc scamno sic: duo corpora simul non possunt occupare idem scamnum; sed Paulus in hoc scamno sedet, & occupat illud, ergo in eo Petrus non sedet. In hoc loco est Titius, ergò non Sejus, ex angustia, & arctitudine loci, quod est medium probativum consequentiæ ex illo antecedenti correlativo ad consequens. Vide *Contelor. cap. 18. de Canonizat. initio, qui eam doctrinam ex Baldo in cap. 3. de Probat. tradit.*

9 Unum hìc observò, quòd hoc duplex probationis genus est mixtum ex probatione testificativa, & judicativa; nam testis deponit id, quod immediatè vidit propriis oculis, vel propriis auribus audivit, & sic sine medio, consequentèr probatio directa est testificativa, ita quòd probatio facta per medium propriè dici non debet testificativa, maximè, quando medium est arguitivum, & syllogisticum, sed tantùm judicativa, & indirecta. Dixi *propriè*, quia probatio per auditum auditus, seu alienum, & si in judiciis admittatur, secundùm quod tradit Farinac. q. 69. non est tamen propriè, & præcisè probatio, cum levis sit, & raro attendatur. Igitur probatio directè se tenet ex parte testificativæ, & indirecta ex parte judicativæ.

10 ℟. Miraculum directè probatur, secundùm quod materialiter spectatur; indirectè verò secundùm quod formaliter consideratur.

Primum probatur, quia ex dictis, probatio directa est illa, qua objectum immediatè attingitur uno ex sensibus; sed hoc modo probantur miracula secundùm factum, quod oculis videtur, auribus auditur, gustu sentitur, ergò eorum probatio est directa. Et in hoc difficultatem non video. Et confirmatur, quia miracula secundùm suam materialitatem probantur probatione testificativa, sed indirecta est testificativa ex dictis; ergò hæc est miraculorum secundum materiam.

11 Secundum probatur, quia miracula secundùm suam rationem formalem sensibus percipi non possunt; ergò nec directè probari. Patet vis consequentiæ, quia directa probatio fit immediatè per unum ex sensibus; si ergò miracula sensibus non percipiuntur, directè probari non possunt.

12 Antecedens verò probatur, quia formalis ratio miraculi duobus completur, per excessum virtutis

naturalis, & per immediatam productionem à Deo, ut omnes concedunt; est enim supernaturalis effectus à solo Deo procedens, & ideò excedens virtutem, & ordinem naturæ; ergò sensibus percipi non potest, sed tantùm intellectu. Confirmatur *ex S. Thoma*, 2.2. *q.* 178. *art.* 1. *ad* 1. dicente, miraculum nec visu, nec sensibus aliis probari posse, *Contelor. cap.* 18. *initio sic arguit*. Thomas erat cæcus, natura non potest præstare visum cæco, igitur visus illi restitutus est à Deo, qui est supra naturam, & solus potest cæco à nativitate præstare visum, *cum S. Thoma par.* 1. *q.* 105. *art.* 8. Vulnus, quod Joseph habebat in crure, statim signo Crucis est sanatum; natura autem, neque cum ea ars, sanare potest in instanti; ergò id opus est solius Dei, ac proindè miraculum, ità omnes, quos citant *Simoneta in relat. S. Francisci de Paula, vers. sed ante omnia fol.* 41. *Panvin. in relat. S. Bonaventuræ part.* 2. *art.* 4. *Rota in relat. S. Raymundi par.* 2. *art.* 8. *& in relat. S. Teresiæ art.* 1. *de Miraculis, cum multis aliis ipse Contelor. initio cap.* 18. Quibus adde Lauretum de Franchis *apud Pasqualig. num.* 1189. *& Mascard. concl.* 1063. *num.* 11.

Quæres 2. Ad quos judices spectet examinare, & approbare miracula?

13 ℟. Ad eosdem, ad quos pertinet instruere processum informativum super miracula, materialiter spectata; illi autem sunt Papa, Sacra Rituum Congregatio, Concilium Generale, & Episcopi jure ordinario, juxtà dicta Medit. 31. à num. 68. ad 80. ergò & ad eosdem spectat examinare formalitatem miraculorum; & illa approbare. Miracula autem vel fiunt à servis Dei nondum beatificatis, nec canonizatis, vel jam beatificatis, seu canonizatis. In priori sensu examinari, & approbari possunt ab Episcopis, & aliis, sed non publicari; quia id esset tribuere illis cultum publicum, & quodam modo illos beatificare, quod soli Papæ competit, juxtà quod dixi Medit. 31. num. 6. 7. 31. 78. 79. 80. & 81. Miracula verò, quæ faciunt jam beatificati, vel canonizati (pro eodem enim sumuntur in re hac) ab Episcopis, & aliis, qui processum informativum formare possunt, non solùm examinantur, recognoscuntur, & approbantur, sed etiam publicari possunt, imò debent ad Sanctorum honorem, & Dei gloriam, quia cessat supradicta ratio, ex quo enim illis cultus publicus tribuitur ab Ecclesia, non dicuntur beatificari directè, nec indirectè per hujusmodi publicationem, sed tantùm in eis augetur cultus, & honor illis debitus.

Quæres 3. An, & quomodo Episcopi examinare debeant miraculum Sanctorum, & aliorum Dei Servorum?

14 ℟. Id facere debent de consilio Theologorum, piorum virorum, & peritorum. Et loquendo de miraculis nondum beatificatorum ità exprimitur in Bulla, de qua Medit. 31. num. 6. 7. 31. 78. 79. 80. & 81. ubi retuli, quomodo id facere possint, non repeto, quia Lector ibi commodè potest videre.

15 Si verò sermo sit de miraculis jam beatificatorum examinandis Tridentinum ad initium sess. 25. in tit.

in tit. De Invocat. Venerat. & reliq. sanct. tradit formam propè finem illius tituli his verbis.

Nulla etiam admittenda esse nova miracula, nec novas Reliquias, nisi eodem recognoscente, & approbante Episcopo; qui simul atque de jis aliquid compertum habuerit, adhibitis in Consilium Theologis, & aliis piis viris ea faciat, quæ veritati, & pietati consentanea judicaverit.

Ex hoc decreto colliguntur ea, quæ dixi hic, & præcedentibus duabus Medit. nimirùm pro miraculis dari, duos processus, unum informativum quo ad miracula materialiter spectata, ut indicant illa verba: *qui simul atque de jis aliquid compertum habuerit*. Ex processu scilicèt informativo procedet Episcopus ad recognoscendum per alterum processum judicativum scilicet miraculum, secundùm eorum formalem rationem.

Quæres 4. An in hoc Tridentini decreto sermo sit de approbandis miraculis, non solùm Sanctorum, sed etiam Servorum Dei, qui nondum sunt sanctificati.

16 ℞. De miraculis Sanctorum tantùm disponit Tridentinum, & ratio est manifesta ex titulo hujus tenoris. *De Invocatione, Veneratione, & Reliquiis Sanctorum, & sacris imaginibus*. Ergò excluduntur à Concilio nondum sancti. Unusquisque enim textus con-
17 gruit suo titulo, *l. si quid autem §. si quid verò C. de veteri jure enucl. l. 1. §. Quibus specialitèr C. de novo cod. fac.* Ex illis enim desumitur decisio quæstionum, quando sensum habent completum, ut notat Na-
18 var. *t. 3. in c. Hac autem verba n. 6.* Ità quòd nec in textu sit alia mentio, nisi de Sanctis; ergò Tridentinum loquitur tantùm de miraculis Sanctorum recognoscendis, & non de factis à servis Dei, quorum recognitio, licèt spectet ad Episcopum, ex Decreto, & Bulla, de quibus Medit. 31. num. 5. tamen non est omninò adæquata, quia miracula recognita ab eo non potest publicare, sicut manifestare potest miracula Sanctorum, postquàm illa approbaverit, ob rationem superiùs dictam.

Et quòd Tridentinum disponat tantùm de miraculis Sanctorum, ità docent Philiarchus *de offic. Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 9. vers. 5. Sanch. lib. 2. cap. 43. nu. 2. Ansossius de cultu sacrar. reliq. §. 22. num. 42. Graff. de sent. excom. cons. 17.* quos contrà se citat Barbosa, *ad hoc cap. num. 8. & ad cap. fin. de Reliq. num. 4. & allegat. 97. num. 1.* Ubi dicit sibi quærenti responsum fuisse à Sacra Congregatione, dispositionem Concilii intelligendam esse de miraculis etiam non Canonizatorum. Credamus illi urbanitèr interpretando responsum, dispositionem Concilii intelligendam esse, ut Episcopus in recognitione miraculorum non Sanctorum procedat eodem modo, sicut in approbatione miraculorum Sanctorum, servata communi forma ea examinandi consultis Theologis, sed cum ea differentia, quòd miracula Sanctorum à se approbata potest publicare, nequaquàm publicare approbata miracula servorum Dei, ad formam Bullæ, de qua Medit. 31. n. 6. & 7. Vide Contel. c. 5. nu. 14. & 15. ubi ferè idem sentit.

Quæres 5. An Tridentinum disponat de recognitione miraculo-

raculorum tantùm Sanctorum, an etiam Beatorum?

19 ℞. De utrisque sermonem facit; ideò eadem forma servanda est in recognitione miraculorum utriusque. Ratio est, quia Ecclesia quo ad hoc, nullam facit differentiam inter Sanctos, & Beatos, ut patet in orationibus ab Ecclesia institutis, in quibus Sancti vocantur Beati, & quandoque Beati appellantur Sancti; nam utrisque per miracula cultus publicus jam ipsis ab Ecclesia tributus, per recognitionem, approbationem, & publicationem miraculorum augetur, non inchoatur; ergò Concilium intelligendum est de utrisque, cum ex his nullum sequatur inconveniens. Confirmatur, quia in Tridentino secundùm Barbosam agitur etiam de miraculis servorum Dei recognoscendis, sed non publicandis; ergò à fortiori de approbatione miraculorum Beatorum. Ità Pasqualigus num. 1204. in fine.

Quæres 6. Quomodò se debet gerere Episcopus, quandò Deus facit aliquòd miraculum, virtute alicujus imaginis, quo populus solet fluere ex devotione, & curiositate?

20 ℞. Usus obtinuit, quòd hujusmodi sacræ imagines operiantur, & Januæ Ecclesiæ claudantur, ad impediendum concursum hominum, ne miracula publicentur antè eorum examen, & recognitionem. *Ex Francbo Pasqualig. num.* 1205. *&* 1206. *Genuens. cap.* 49. *num.* 3. Sed id ubique non servatur, cum lex de hac re non extet, nec vulgi opinio, seu devotio in similibus casibus refrænari, & moderari potest.

Quæres 7. An Decretum Tridentini sub nomine Episcopi comprehendat superiores Regulares majores, habentes scilicèt jurisdictionem quasi Episcopalem, ac proindè possint recognoscere miracula saltem suorum Sanctorum facta in eorum Ecclesiis?

21 ℞. Negativè, quia Concilium utitur verbo *Episcopi*, non dictione *Ordinarii*, ibi: *Nemini licere ullo in loco, vel Ecclesia etiam quomodolibet exempta &c. Nisi eodem recognoscente, & approbante Episcopo*, excluduntur ergò omnes alii, qui non sunt Episcopi, ac proindè etiam superiores regulares, qui sine dubio carent dignitate Episcopali, quamvis aliàs tantam habeant jurisdictionem in aliis, quantam Episcopi. Confirmatur id ex illis verbis *Nemini licere*, quæ dicunt omnimodam exclusionem, *Barb. Dict. Nemo*. Idem importat dictio *Nisi* ex eodem num 4. In terminis nostris; *Mar. Anton. lib.* 1. *resol. fin. casu* 42. *Riccius part.* 4. *dec.* 397. *Barbosa Appellat. Episcopus num.* 15. *& Allegat.* 97. *num.* 9. *& in Trident. num.* 12. Et satis ex illis verbis: *In loco, vel Ecclesia etiam quomodolibet exempta*. Manifestè colligitur, solùm Episcopum, & nullum alium Prælatum etiam Nullius, seù Generalem, vel Abbatem, posse recognoscere miracula facta in eorum Ecclesiis, vel Monasteriis, & aliis eorum locis.

Quæres 8. Quales debeant esse Theologi, & alii pii viri adhibendi ab Episcopo in consilium in approbatione miraculorum? Dicit enim Tridentinum, *Adhibitis in consilium Theologis, & aliis piis viris*. Et in Bulla extensa sub Me-

dit. 31.

dit. 31. de beatificandorum miraculis, sub num. 6. dicitur. *Qui in his recognoscendis Theologos, aliosque pios, ac doctos viros in consilium adhiberet*. Numquid isti pii viri, atque docti debent omnes esse Theologi? Atque Theologi laureati in universitate, an alibi? Vel etiam sufficiant Lectores Theologiæ non insigniti laurea doctoratus Magisterii? An sub eisdem verbis veniant Doctores Canonum, vel etiam legum?

22 ℞. Veniunt in primis Theologi non solùm laureati sivè in Universitate, sivè extrà ab habente privilegium doctorandi, verùm etiam Lector Theologus non Laureatus. Paritèr idem dicendum est de Doctoribus Juris Canonici, etiam nondùm laureatis, modò sint licentiati ad lauream; non verò legum Doctores præcisè, procedunt hæc, sivè persona sit Ecclesiastica, sivè laica, modò sit in aliquo ex dictis gradibus constituta.

In prædictis nullam puto esse difficultatem, & quidem quoad Theologos, & Lectores Theologiæ res clara est, quia Concilium, & Bulla utuntur verbo *Theologis*, & *Theologos*, communi, tàm laureatis, quàm dignis laurea, ac proindè Magistris, & Lectoribus in facultate Theologica. Et si Lector admittitur, a fortiori Magister doctoratus extrà Universitatem; non est autem necessè, quòd Lector talis sit actu, sed sufficit Reformatus, quòd scilicèt legerit, & non amplius legat, quia suum lecturæ cursum absolvit. Et quòd hoc sit verum, non solùm deducitur ex dicto verbo *Theologus*, sed etiam ex aliis subsequentibus verbis *Piis viris*, *& doctis*. Non enim assumuntur ad lecturam ignari, sed viri pii, & docti, quales censentur prælibati, qui doctrinam non perdunt finito cursu suæ lecturæ.

Eodem modo dicendum est de Canonistis laureatis, & licentiatis ad lauream, ut insinuant sequentia *Piis*, *& doctis viris*, quæ non debent superfluere, sed aliud significare à precedentibus. Theologi ergò, & Canonistæ vocantur in consilium, quia eorum proprium de materia miraculorum notitiam habere, cum ex professo de Canonizatione, & miraculis tractetur in libris Theologicis, & Canonicis, quibus ipsi studuerunt. Et quoniam qui promovetur ad jus civile, regularitèr etiam in jure Canonico laureatur, dicuntur enim Doctores Utriusque Juris; ideò & Legistæ vocari possunt Laici, quia Laici
23 non prohibentur ferre consilium etiam in spiritualibus, & id paritèr colligitur ex eisdem verbis *Piis viris*, *& doctis*, siquidem, & ipsi sunt pii viri, & docti, neque enim pietas, & doctrina in solis Ecclesiasticis invenitur, sed est virtus utraque communis fi-
24 delibus. Eadem verba *Piis viris* indicant, non esse vocandos excommunicatos, suspensos, interdictos, scandalosos, & malum nomen habentes ex impiis operibus, quia similes vocari non possunt pii, dum pietate, & bonis moribus carent; hic autem pius non restringitur à pietate debita Deo, patriæ, & parentibus, sed accipitur latiùs, prout opponitur impietati, quæ significat quodcunque scelus, & delictum.

Quæ.

Quæres 9. Quomodò recognoscantur novæ Reliquiæ? Antequàm responsum proferam nonnulla præmitto.

25 Præmitto primò, inter Reliquias alias esse servorum Dei jam Canonizatorum, seù beatificatorum à Sede Apostolica solemnitèr, vel interpratativè; solemnitèr quidem prout nostris temporibus servatur. Interpratativè verò illi servi Dei dicuntur Canonizati, seù beatificati, qui publicè venerantur per centenariam ab anno 1525. & deinceps, juxtà dicta Medit. 31. num. 18. & 105. de qua re in sequenti Meditat. Alias esse Dei servorum post annum 1525. defunctorum cum opinione sanctitatis, seù martyrii, qui disponuntur ad beatificationem paulatim, dum eorum processus de vita, & moribus fabricantur.

26 Præmitto secundò, inter Reliquias alias dici antiquas, quæ propriè sunt Sanctorum, & pro talibus venerantur à fidelibus, quibus jam notę sunt; undè dicuntur antiquæ, non tàm antiquitate sanctitatis personę defunctæ, quę excessit centenariam, quàm antiquitate venerationis, quæ continuò fuit in usu. Alias verò dici novas novitate inventionis, cujuscunque sint, sivè beatificati, vel canonizati, seù alterius Dei servi, qui non gaudet centenaria, juxtà superiùs dicta, quarum cognitio non extabat saltem ratione loci, ubi inventę fuerunt. Quibus præmissis.

27 ℞. Episcopus cum Theologorum, & piorum aliorum virorum peritorum consilio recognoscit quascunque Reliquias, tàm antiquas, quàm novas, cujuscunque sint defuncti jam beati, vel non beati, cum ea differentia, quòd Reliquias Beatorum recognitas à se, & approbatas, publicare, & exponere potest publicæ venerationi fidelium; nequaquàm verò Reliquias eorum, qui non gaudent centenaria, juxtà superiùs dicta. Hoc responsum manet probatum, tùm ex Tridentini Decreto superiùs extenso sub num. 15. conformitèr etiam ad Decreta, & Bullam de nondùm Canonizatis à Sede Apostolica, Medit. 31. num. 6. & 7. & 18. Ità omnes cum *Sanch. lib. 2. cap. 43. Bonac. disp. 3. Decal. q. 1. p. 4. nu. 5. Castropal. par. 2. tract. 8. disp. 1. p. 6. num. 4. Lezana V. Reliq. num. 7.* contrà *Barbosam ad Trident. num. 9. & alleg. 97. num. 10. & ad cap. 2. de Reliquiis*, ubi dicit, se à Sacra Congregatione responsum habuisse, Tridentinum intelligendum esse de miraculis, & novis Reliquiis, recognoscendis, & exponendis cultui publico per solum Episcopum; & sic derogatum fuisse cap. fin. de Reliq. ubi dicitur, quòd *Reliquias inventas de novo nemo publicè venerari præsumat, nisi prius auctoritate Romani Pontificis fuerint approbatæ*.

28 Sed revera stare potest utriusque Concilii, scilicèt Lateranensis cit. cap. 2. de Reliq. & Tridentini dispositio, ut scilicèt Lateranense loquatur de Reliquiis novitèr inventis defunctorum nondùm Canonizatorum, ut ea non exponantur publicæ venerationi, nisi auctoritate Pontificis, quod non repugnat, nec adversatur Tridentino, quod concedit Episcopis recognitionem Reliquiarum, non solùm Sanctorum, sed etiam servorum Dei nondùm Canonizatorum, seù Beatificatorum,

rum, sed sinè publicatione, & expositione publico cultui Reliquias defunctorum non gaudentium centenaria.

29 Contel. ad Jacobum Castellanū q. 3. de Canoniz. Sanct. art. 1. cum Bertrando cons. 385. referente d. Barbosa, asserit Tridentinum non adversari Lateranensi Concilio, quia Tridentinum loquitur de Reliquiis Sanctorum, Lateranense verò de Reliquiis servorum Dei publicè non venerandis sinè auctoritate Papæ, & revera hoc modo servatur dispositio utriusque Concilii, ne una alteri sit contraria. Nec quòd nos dicimus contrarietatem importat, quia aliud est recognoscere, & approbare Reliquias, aliud est exponere eas publicæ venerationi, ut patet ex Bulla extensa Medit. 31. num. 6. & 7. ubi Episcopus recognoscit miracula servorum Dei, sed illa publicare non potest, & sic sunt diversa, ac proindè sequitur Tridentinum nihil quo ad hoc disponere, dum Bulla in hoc nullam fecit mentionem derogativam ipsius Concilii Tridentini. Et licèt sermo sit in Bulla de Miraculis, idem tamen dicendum est de veneratione Reliquiarum; cum miracula ordinentur ad venerationem. Cumque nullus præter Papam possit indicere cultum publicum ejus, cui nondùm convenit, meritò Episcopi non possunt exponere venerationi Reliquias eorum, qui nondùm sunt Beati, quia hoc esset cultum inchoari ab illo, qui facultatem non habet circà publicum cultum inchoandum.

Quæres 10. Quomodò probentur Reliquiæ esse Sanctorum?

30 ℞. Reliquiæ è Roma extractæ cum licentia Pontificis consignantur clausæ, & sigillatæ in capsula cum instrumento autentico, quod ab Ordinario recognoscitur aperta capsula, & visis Reliquiis, super hujusmodi recognitione, & quòd capsula ante non fuerat aperta, quia invenerat sigillum sanum, integrum, & non alteratum, publicum jubet fieri documentum, ut possint publicæ venerationi exponi.

31 Dixi de licentia Papæ, vel ejus Vicarii, quia extrahentes Reliquias ex cemeteriis, cryptis, catacumbis, tàm intrà, quàm extrà Urbem in suo territorio, sunt excommunicati ipso jure, & Papæ reservatur, cum aliis pœnis, de quibus Bonac disp. 2. de censuris in particul. q. 3. p. 13. §. Incidens; Jure communi nulla imponitur pœna conrrà extrahentes, vel furantes Reliquias. *Thesaur. de penis Eccles. V. Reliquias Sanctorum &c. Legana V. Reliq. Sanct. nu. 6.* Fuit Edictum Pauli V. anno 1613. quod anno 1614. extensum fuit etiam ad Ecclesias, & alia loca pia, ubi Regulares incurrunt etiam privationem vocis activæ, & passivæ cum inhabilitate ad dignitates, & gubernationes suæ Religionis, omnibus Papæ reservatis, tàm extrahentes, quàm scienter recipientes, &c.

32 Si quandoque in restaurandis Ecclesiis, & Altaribus inveniantur reconditæ Reliquiæ, inscriptæ nomine alicujus Sancti, seù Beati, qui gaudeat centenaria ad formam Bullæ, de qua dixi Medit. 31. num. 18. & hìc supra, tunc Episcopus pro veris Reliquiis eas recognoscere debet, & si placet exponere publicæ venerationi; sola enim ea inscriptio, quamvis

non subscripta, si appareat antiqua sufficientem fidem facit credendi, illam Reliquiam esse talem, qualis repræsentatur per eam inscriptionem, quia scriptura incisa in columna, vel lapide fidem facit, *Glos. V. Per libros antiquos, cap. cum causam*, 13. *de probat. Glos. V. Diptychis, cap. Sanè* 6. 24. *q.* 2. *cum aliis Genua, de scriptura privat. lib.* 1. *q.* 4. *num.* 189. In terminis *Graff. tom.* 1. *cons.* 17. *de sent. excom. num.* 28. & 29. Ratio est, quia cum simus in antiquis, quæ sunt difficilis probationis, quælibet probatio etiam præsumpta valet, *ex eodem Graffio cit. num.* 30. *juribus citatis*. Undè non est necessaria recognitio incisionis, seù
33 scripturæ in antiquis, Lezana *in Marimag. Prædicat. nu.* 187. *ex Puteo lib.* 1. *decis.* 151. & *lib.* 2. *decis.* 350. Dixi in Ecclesia, vel altari, quia loca propria sacrarum Reliquiarum sunt potissimùm prædicta; ideò illorum circunstantia valdè auget fidem, & urget Theologos, & Episcopum ad credendum, & judicandum, talem Reliquiam esse veram. Inventis verò in aliis locis cum sola inscriptione privata, non oportet fidem adhibere, nisi persona, apud quam sunt, sit qualificata, & magnæ existimationis; tunc enim illi potest credi.

35 Inventæ verò sinè ulla inscriptione non sunt præsumendæ pro sacris, quia id nulla ratio suadet, nisi inveniantur clausę sub altari, & in altari quod sinè reliquiis non adhibetur ad Sacrificium Missæ; tunc enim habendæ sunt pro veris Reliquiis, sed ignotis; ideò non exponendæ publico cultui, sed claudendæ in loco decenti.

Sed quis potest baptizare, ut ajunt, Reliquias sacras pro talibus recognitas, quia scilicèt eruuntur ex cemeteriis, & cryptis Sanctorum in Urbe, & extrà, quandò carent nomine?

36 ℞. Solus Papa illis nomen Sancti alicujus tribuere potest, id enim nullum dicit absurdum; sicut enim quilibet sibi nomen mutare non potest, si absit fraus, *l. Un. C. de mutat. nomin.* dum vivit, ità & Papa dare nomen incognito defuncto. Adde, quòd Christiani nomen *Adaucti* dederunt cuidam martyri ipsis ignoto, quia Sancto Felici auctus fuit ad coronam, Martyrol. ad 30. Augusti; ergò à fortiori Pontifex Romanus. Dixi *solus Papa*, quia non ità notæ sunt sacræ Reliquiæ extrà, sicut in Urbe.

MEDI-

MEDITATIO XXXIV.

De Beatificatione, & Canonizatione Servorum Dei.

MEDI-

MEDITATIO XXXIV.

Uoniam miracula, quæ fiunt à servis Dei ordinantur ad eorum Beatificationem, & Canonizationem, non est extrà rem, sed ad propositum de eisdem nonnulla dicere ad perficiendum, & absolvendum inchoatum opus. Vide interim quæ dixi compendiosè sub Medit. 4. qu. 7. à num. 12. resumenda latiori modò hic, procedendo per quæstiones.

Quæres igitùr primò quid sit Canonizatio, & paritèr Beatificatio?

1 ℟. Canonizatio est actus spiritualis, quo Papa solemnitèr, aliquem hominem, qui ex hac vita decessit cum opinione sanctitatis, definitivè declarat sanctum faciendo ipsum describere in Cathalogo Sanctorum, statuendo, ut ab omnibus per universum orbem debita veneratio exhibeatur, & ei Ecclesiæ, & altaria erigantur, & in eis sacrificia Deo offerantur, & ejus missa, & officium celebretur.

2 Beatificatio verò paritèr est actus spiritualis, quo Papa declarat, non tamen solemnitèr, aliquem esse beatum, concedendo, quod de illo possit celebrari missa, & officium non per universum orbem, sed tantùm in determinato loco, & à talibus Ecclesiasticis, ubi requiescit ejus sacrum corpus. Utriusque definitionis particulæ sunt exponendæ.

3 Dixi primò, quod utraque est actus spiritualis, ordinantur enim isti actus ad declarationem sanctitatis, & beatitudinis, quam servi Dei in Paradiso possident inamissibilitèr; sunt autem sanctitas, & beatitudo res spirituales, ac proindè actus earum declarativi denominantur spirituales, qui consequentèr fieri possunt à solis personis Ecclesiasticis, quibus competit spiritualium administratio.

4 Dixi secundò Papam utrumque facere, de quo non est dubitandum, quia ejus omnia sunt judicia per universum orbem, cap. Cuncta 17. 9. q. 3. inquit Gelasius Papa: *Cuncta per mundum novit Ecclesia, quod Sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio*. Ecclesia ergò, idest, Papa de omnibus judicium ferre potest; ergò & beatificare servos Dei, & Beatos canonizare. Ità colligunt omnes Canonistæ *ex cap.* 1. *de Reliq. ibi Barbosa num.* 3. *quamplures citat Doctores, sicut Contelor. cap* 8. Ratio est, tum quia cum canonizatione servus Dei per universum orbem pro Sancto sit habendus, & colendus, necessè est, quod hujusmodi judicium declarativū, & præceptivum procedat ab eo, qui totius mundi habet regimen spirituale, sed hic est solus Papa; ergò illius proprium est canonizare. Tùm quia canonizare innitur fidei Jesu Christi, soli autem Petro dictum fuit, Lucæ 22. 32. *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; & tu aliquandò conversus confirma fratres tuos*. Habet ergò Pontifex fidem indeficientem, quæ non sinit eum errare in definitionibus, quæ pertinent ad controversias fidei, & morum universæ Ecclesiæ. *Et tu,*

Petre,

Petre, *aliquandò conversus confirma fratres tuos*. Constantiam fidei suæ communicat Episcopis, & Cardinalibus, quandò in his utitur eorum consilio, & consensu, itaut non possit illum deducere in errorem. Quare cum possit Pontifex Romanus canonizare Sanctos, non est illi deneganda potestas beatificandi, quod est quid minus, argumento à majori ad minus. *Turrian. in 2. 2. disput. 17. dub. 4. apud Contelor. capit. 8. num. 2.*

5 Dixi 3. hunc Canonizationis actum à Papa fieri solemnitèr, hoc est, coram multitudine fidelium omnis generis, Cardinalium, Episcoporum, Cleri tùm sæcularis, tùm regularis, & populorum congregatorum in Ecclesia magnificè ornata ad hunc effectum canonizandi servum Dei. Contelor. cap. 1. de Canonizat. num. 9. Canonizatio ergò debet esse solemnissima. Undè aliud est aliquid fieri solemnissimè, & in superlativo gradu, aliud verò aliquid fieri *solemnitèr* tantùm; hoc
6 modò Missa dicitur solemnitèr cantata, quæ non cum solis Canonicis cantatur, sed interventu etiam aliorum Clericorum, *ex decis. 59. nu. 9. apud Paulum Rubeum par. 7. recent.* Missa solemnis dicitur etiam illa, quæ canitur præcisè à Sacerdote cum Diacono, & Subdiacono, ut colligitur *ex Rubr. Missal. par. 1. tit. 15. num. 2. & 3.* respondente Choro, ità quòd Missa solemnis est illa, in qua omnes intersunt, qui choro sunt obligati, *Quartus Cler. Regul. in Rubr. Missal. part. 1. tit. 3. sect. 1. dub. 1. Vers. Dubitari.* Solemnitas autem in Beatificatione, quam Papa facere potest privatim, dummodò beatitudo servi Dei sibi legitimè constiterit, non requiritur.

7 Dixi 4. Quòd canonizandus, seù beatificandus debet esse mortuus, quia vivi non sunt his honoribus qualificandi, esto hic, & nunc essent amici Dei, Beati, & Sancti, quia cum adhuc sint viatores demereri possunt, & peccare, & sic amittere gratiam Dei, & fieri peccatores, qui non sunt capaces hujus honoris; igitùr objectum Beatificationis, seù Canonizationis est quidem gratia non inchoata, & amissibilis, sed perfecta, & consumata in patria, quæ simplicitèr nuncupatur beatitudo, & sanctitas æterna, & inamissibilis, quæ est ipsius Dei visio sempiterna. Nullus ergò in hoc mundo dici potest Beatus, aut Sanctus, quia nemo felix in hac lacrimarum valle, *Contelor. cap. 2. num. 15.*

8 Dixi 5. Quòd beatificandus, vel canonizandus debet objisse cum opinione sanctitatis, alitèr his honoribus indignus est, & solùm illi honorantur, qui in Domino moriuntur, & Deum in patria vident, & regnum possident æternum, ut dicitùr cap. 1. de Reliq. Quandò ergò constat de mortuorum sanctitate ex bonis eorum operibus, & miraculis, Papa honorat his titulis.

9 Dixi 6. Quòd constante de eorum sanctitate Papa definitivè declarat Sanctos, non facit Sanctos, sed tantùm mundo demonstrat, quid credere debent, dum per suam definitionem fideles certificat, talem hominem jam in Domino defunctum esse in Paradiso sanctum, videre Deum, & æterna perfrui beatitudine. Idem facit, dum aliquem Dei servum decla-

declarat beatum, sed talis declaratio non est definitiva, cum ulteriùs expectetur Canonizatio, ad quam disponit ipsa Beatificatio; hæc enim est actus antecedens Canonizationem, quæ nostris temporibus non fit, nisi præcedatur à Beatificatione.

10 Dixi 7. Sanctum Canonizatione describi in Cathalogo aliorum Sanctorum, quod tunc fit, cum non solùm registratur in peculiari libro ad hoc conservato, sed etiam cum editur Bulla Canonizationis, ad perpetuam rei memoriam, quod fit etiam pro Beatificatione; in utroque enim casu notantur non solùm Sancti, sed etiam Beati, ut constet de illis. Liber ergò est Cathalogus, in quo Beatorum, & Sanctorum nomina describuntur ad perpetuam rei memoriam: *Vide Host. in summa, de Reliq. Contelor. cap. 1. num. 16.* De hoc vocabulo *Cathalogi* fit mentio *cap. Quorumdam dist. 34. & cap Quoniam 19. q. 3.* Martyrologium quoque Romanum appellari potest Cathalogus Sanctorum, qui in eo sunt descripti.

11 Dixi 8. Demùm per Canonizationem decerni quoque venerationē debitam Sancto canonizato, quæ consistit potissimùm in cultu duliæ celebrando ejus officium, & Missam, atque eidem erigendo Ecclesias, & altaria in universum orbem; per quod postremum differt à Beatificatione, qua indicitur veneratio tribuenda beatificato non ubique, sed in locis determinatis, ubi ejus sacrum corpus veneratur.

Quæres 2. In quibus conveniant, & differant Beatificatio, & Canonizatio?

12 Conveniunt *primò*, quia utriusque actus sunt spirituales. *Secundò* in causa, quia Pontifex Romanus agens utriusque est. *Tertiò*, in utraque declaratur servus Dei Sanctus, & beatus. *Quartò*, per utranque indicitur veneratio exhibenda Beato, & Sancto. *Quintò*, per utranque fideles certificantur de beatitudine, & sanctitate beatificati, & Canonizati.

13 Differunt *primò*, quia Beatificatio præcedit Canonizationem, sicut actus primus antecedit actū secundum; non enim potest quis canonizari, nisi prius sit sanctificatus secundùm normam, quam observant Summi Pontifices; undè Canonizatio dicitur sententia definitiva, & ultimum judicium, quod faciunt super sanctitate; Beatificatio verò est primum judicium, & sententia non ultima, nec definitiva, dum ordinatur ad sequentem. *Secundò*, Beatificatio fit sinè solemnitate, & multitudine magnatorum, quæ requiruntur in Canonizatione, quæ ideò solemnis actus appellatur. *Tertiò*, per Beatificationem servus Dei acquirit venerationem in certo loco, & à certis personis ejus celebratur officium, & missa; per Canonizationem, Sanctus acquirit venerationem per universum orbem terrarum. *Quartò*, per Beatificationem non acquiritur Beato facultas fidelibus, quibus veneratio concessa est, fabricandi Ecclesias, esto, illorum imago cum radiis ponatur super altare veneranda. Per Canonizationem verò conceditur potestas fabricandi Ecclesias, & altaria in honorem Sanctificati. Vide Contelorum cap. 2. de Canonizat.

Quæres 3. An Canonizatio, & ejus

ejus solemnitas, atque etiam beatificatio sint antiqua in Ecclesia Dei?

14 ℟. Actus canonizandi est antiquissimus in Ecclesia Dei, tàm Veteris, quàm Novi Testamenti; solemnitas verò ejus, quæ nunc adhibetur, non est multùm antiqua.

Prima pars, quòd usus canonizandi fuerit etiam in Ecclesia Veteris legis, probatur manifestè in cap. 44. Eccli. *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua à sæculo*. Et infrà. *Omnes isti in generationibus gentis suæ gloriam adepti sunt, & in diebus suis habentur in laudem*. Iterùm. *Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nuntiet Ecclesia. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt*. Deindè nominatim nonnullorum Sanctorum Veteris Testamenti nomina recensentur, eodem capite, & sequenti. Nota unum laudari, & canonizari viros gloriosos non quoscunque, sed tantùm generationis suæ, hoc est, hæbraicæ, quæ fidem unius Dei habebat. Ità supradictas auctoritates explicat *Innoc. III. in cap. 1. de Reliq. & ex eo Contelor. cap. 3.* Confirmatur id, quia in Evangelio Matthæi cap. 27. 53. dicitur: *Multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt*. Quandò scilicèt surrexit Christus à mortuis; ergò in Veteri Testamento erant Sancti viri tales cogniti, & habiti tunc à Synagoga.

15 Secunda pars de Canonizatione Sanctorum in novo Testamento probatur, tùm ex Actis Apost. cap. 7. ubi multa referuntur de Sancto Stephano, quasi contenta in Bulla ejus Canonizationis, ut notat Contelor. cap. 3. nu. 1. tùm ex S. Optato Episcopo Milevitano, qui circà annum 300. scribebat contrà Parmenianum lib. 2. dicens esse nefas venerari Reliquias martyris non vindicati, idest nondùm ab Ecclesia approbati, & cogniti pro vero martyre, qui mortem fuerit passus pro fide Christi, *ex Baronio ad 2. Aprilis, ex eo Contelor. cap. 3. nu. 2. & 3.* tùm ex S. Augustino in collat. diei 3. tom. 7. qui rescripsit, quosdam martyres, qui fuerunt occisi, eò quòd noluissent sacros Codices tradere juxtà Edictum Diocletiani, esse venerandos, quia de eorum pio martyrio constabat esse interfectos propter fidem. Notum ergò est usum canonizationis, & cultus publici in Ecclesia Dei ab initio viguisse, & successivè fuisse ampliatum quoad ritum, & formam, de qua restat dicendum in sequenti.

16 Tertia pars de solemnitate, & forma canonizandi nihil certi assignari potest, quia non semper eadem servata est, sed invenitur diversa, dum Magister Ceremoniarum respondit Leoni X. volenti canonizare servũ Dei Franciscum de Paula, se nihil certò invenire, quia alii Pontifices pro suo arbitrio variabant in hac solemnitate.

Referunt de anno 804. Leonem III. ad instantiam Caroli Magni Imperatoris, & Hildebalbum Archiepiscopum Coloniensem, de consensu Cardinalium, & Prælatorum in oppido

17 de Uverda, lecta vita, & miraculis Suviberti, illum ascripsisse in cathalogo Sanctorum. Baron. ad annum 804. Contelor. cap. 3. n. 4.

In

In Bullario Laertiano extenditur unica Bulla Joannis XV. qui ad instantiam Luithalphi Episcopi
18 Augustæ legantis vitam, & miracula Udarici sui antecessoris in dicto Episcopatu, ubi in Domino objit anno 973. quam approbavit cum suis miraculis, communi consilio Cardinalium decrevit, illius memoriam esse venerandam. Bulla autem incip. *Cum conventus*. Sub datum 3. Kalend. alias nonis Februarii 993. undè post viginti annos suæ mortis canonizatus fuit. Quatuor observo, *primum*, quòd ille Episcopus legit publicè ejus gesta. *Secundum*, quòd Papa ea omnia, quæ de Udarico lecta fuerant, recepit, hoc est approbavit. *Tertium*, quòd decrevit, ut ejus memoria veneraretur, quod est, eum canonizare. *Quartum*, quòd hanc Canonizationem fecit de consilio communi Cardinalium, qui se subscripserunt cum verbo *Consensi*. Paschalis II. anno 1110. cano-
19 nizavit Petrum Episcopum Anagninum Monacum, qui fecerat miracula ante, & post mortem, referente Brunore Episcopo Signense, mandando, quatenùs tertio nonas Augusti natalis ejus diem celebrem recolant, numerando illum in Cathalogo Sanctorum Confessorum, & Præsulum. Iste Pontifex non fuit usus consilio, nec consensu alicujus, sed propria auctoritate illum canonizavit, credendo Episcopo Bru-
20 nori. Innocentius II. anno 1134. canonizavit Hugonem Episcopum Gratianopolitanum, scribendo Guidoni Priori Carthusiæ, quòd audita vita, & miraculis B. Hugonis, illum de consilio Archiepiscoporũ, Episcoporum, Cardinalium, & aliorum, inter Sanctos, & electos honorari præcepit, & diem ejus assumptionis cum gaudio solemnitèr celebrari. Bulla incip. *Divinis respondentes*. sub datum 1134. die 22. Aprilis. Alias Bullas vide in eodem Bullario. Observavi autem verbum
21 Canonizationis, & Cathalogi, in quo sunt describendi Canonizati reperiri in Bulla Canonizationis S. Eduardi de anno 1161. Alexandri III. & subsequentèr in aliis, ferè sub hac forma. *De Fratrum nostrorum consilio, & assensu, de omnipotentis Dei, & auctoritate Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, & nostra ipsum N. Sanctorum N. Cathalogo duximus adscribendum, præcipientes, ut festum ejusdem solemnitèr celebretis, & faciatis celebrare*. Ab anno 1528. in Canonizatione S. Antonini Archiepiscopi Florentini, in Bulla incip. *Rationi congruit*, idest Clementis VII. §. 32. fit mentio de divino officio in ejus honorem celebrando. Et in Bulla Canonizationis S. Didaci incip. *Rex Regum* 82. Sixti V. anno 1588. §. 29. fit etiam mentio de erectione Ecclesiarum, & & altarium, & subsequentèr in aliis, quod modò etiam servatur, ut constat legenti Bullas Canonizationis aliorum deinceps Sanctorum.
22 Quarta pars, de Beatificatione, & Beatis, observavi nomen Beati fuisse in usu antè Canonizationem, ut videri potest in Bullis Canonizationis B. Hugonis Gratianopolitani Episcopi, B. Bernardi Abbatis, B. Homoboni Cremonensis, B. Antonii de Padua, in quibus, & aliis in Bullario Novo ante actum Canoni-

zationis appellantur Beati, quorum primus, ut dixi suprà, fuit Beatus Ugo canonizatus anno 1134.

23 Quis verò ex Pontificibus distinxerit actum Beatificationis à Canonizatione? incertum videtur, nisi velimus dicere, id colligi ex narrativa Bullarum, ac proindè actum Beatificationis distinctum ab actu Canonizationis fuisse in usu tempore Innocentii II. qui canonizavit Hugonem, qui anteà dicebatur Beatus. Invenio in Bulla Leonis X. extensa sub Bulla Pauli V. incip. *Domini Nostri* 110. præcessisse Beatificatio-
24 nem Philippi Benitii Florentini Propagatoris Servorum Beatæ Mariæ Virginis, qui fuit solemnitèr canonizatus à Clemente X. & dictum Leonem concessisse Fratribus, & Monialibus, ut solemnitèr possent celebrare in suis Ecclesiis divina officia privatim, & publicè; quod idem Paulus V. ibidem extendit ad omnes Clericos, tàm sæculares, quàm Regulares civitatis Tudertinæ tantùm, ubi ejus sacrum corpus requiescit, & veneratur.

Quæres 4. An Papa errare possit in Canonizatione, & Beatificatione Sanctorum?

25 ℞. Non posse. Probatur *primò*, Lucæ 22. 32. *Ego rogavi pro te,*
26 *ut non deficiat fides tua*. Hæc verba dixit Christus in persona Petri omnibus etiam ejus successoribus in Pontificio, quæ maximè verificantur in causis fidei, inter quas locum etiam habet Canonizatio, quia honor, & cultus, qui debetur Sanctis, & Beatis, per definitionem Canonizationis, est quædam professio fidei, per quam Sanctorum gloriam credimus, ut docet D. Thom. Quolib. 9. art. ult. Ergò Pontifex in Canonizatione errare non potest, quia deficere à fide non potest contrà Christi promissionem, qui non fallitur, nec fallere potest. *Secundò* probatur ex cap. 18. Matth. 20. *Ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*. Sunt Christi verba, quæ fallere non possunt, & maximè verificantur in materia Canonizationis, quæ inter alias est maxima; ergò Papa, qui in definiendo, & declarando aliquem Dei servum esse Beatum, seù Sanctum, congregationem facit, in qua cum Christus in ejus medio existat, per operationem Spiritus Sancti non permittit Pontificem falli, nec alios decipere in venerando eos, qui Sancti non sunt. *Tertiò*, nulla ratione persuaderi potest, Papam errare posse in Canonizatione Sanctorum, quia ad id faciendum non se deliberat, nisi priùs de miraculis servorum Dei, vel de martyrio propter fidem Christi, vel alterius virtutis, constet; undè in causa dicitur procedere secundùm allegata, & probata, consequentèr errare non potest, quia ad sensum patent miracula, & martyrium, ex eorum signis apparentibus sensibilitèr, non potest ergò Papa errare in his; *Quartò*, Christus Joann. 14. 26. dicit; quòd Spiritus Sanctus docebit omnia Apostolos, & cap. 16. 13. *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*. Certè inter omnes veritates hæc etiam connumeratur, quæ pertinet ad Canonizationem; ergò hanc Spiritus Sanctus per suam assistentiam docet Pontificem Romanum, dum canonizat, & declarat aliquem

aliquem Dei servum esse Beatum, & Sanctum, alitèr non doceret omnem veritatem, si Papa tunc erraret.

Ità communitèr Canonistæ, & Theologi *cum Turrecr. lib.* 2. *de Ecclesf. cap.* 110. *Silv. & Tabien. V. Canonizatio cum multis aliis Contelor. capit.* 10. *numer.* 10. *Barbos. ad capit.* 1. *de Reliq. numer.* 5.

Contraria opinio, seù potiùs error, docet Papam errare posse in Canonizatione Sanctorum, est Glos. V. Sedis Apostolicæ, cap. Un. de Reliq. in 6. ex cap. A nobis 28. de sent. excom. ubi dicitur: *Judicium Ecclesiæ nonnumquàm opinionem sequitur, quam & fallere sæpè contingit, & falli, propter ea contingit interdùm, ut, qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam, fit solutus, & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia inno-*
27 *datus*. Ratio hujus rei duplex assignari potest. *Prima*, quia nemo potest certò scire proprium statum salutis, nec damnationis, juxtà illud Ecclesf. 9. 1. *Nescit homo, utrùm amore, an odio dignus sit*, ad quod facit ser. 6. cap. 9. & can. 13. & 14. contrà tenentes se esse justificatos; si ergò ipse homo ignorat se esse justum, vel injustum, à fortiori magis ignorabit quis de extraneo; ac proindè Papa scire non potest, an aliquis sit Sanctus, & sic errare potest, definiendo hoc; quæ enim hominis sunt, nemò novit, nisi Spiritus hominis, qui in ipso est, ut dicitur 1. ad Corinth. 2. 11. *Secunda*, Papa in Beatificatione, & Canonizatione nititur testimonio hominum, inquirendo per testes de vita, & miraculis servorum Dei, ex cap. Venerabili, de testibus; testimonium autem hominum fallibile est, cap. Nec aliqua 4. 27. q.
28 1. ibi: *Cum & manus obstetricum, & oculi sæpè fallantur*. Undè refertur illud D. Gregorii ex Dialogis cap. 42. *Multa corpora Sanctorum venerantur in terris, quorum animæ cruciantur in tormentis*. Ex his Castellanus qu. 9. de Canoniz. concludit, opinionem Glos. & Innoc. esse magis communem, & opinionem contrariam Glosæ esse magis piam.

Respondetur, opinionem Glosæ esse improbabilem, & ab omnibus reprobari, cum nulla ratione fulciatur; undè ab aliquibus vocatur temeraria, ab aliis dicitur hæretica, de qua in sequenti quæstione.

29 Ad auctoritatem illius cap. A nobis, dico, ibi sermonem esse de jis, quæ Papa singularitèr expedit in causis singulorum, in quibus decipi potest, imò & decipere, atque errare ex ignorantia, vel passione; in jis verò, quæ spectant ad res fidei, & morum totius Ecclesiæ, ut est Canonizatio, quæ indicit fidelibus per universum orbem publicum cultum duliæ Sanctis canonizatis tribuendum, errare non potest, cum hæc ad mores Ecclesiæ pertineant. Ità *Valentia* 2. 2. *disput.* 1. *part.* 7. *quæst.* 6. §. 40. *Pitigian. in* 3. *sent. dist.* 25. *quæst.* 2. *artic.* 5. *Castropal. tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 1. *part.* 5. §. 5. *cum illis Carena part.* 2. *de Sancto Officio tit.* 12. *num.* 46. *Contel. cap.* 10. *nu.* 12.

ex Joanne de Neapoli respondet, in eo capite *A nobis*, sermonem esse de Papa procedente ut puro homine, & viatore. Non placet ejus dictum, quia Papa non censurat, nec judicat, ut purus homo, sed ut persona publica.

Ad primam rationem, quamvis nullus certitudinem odii, an amoris apud Deum habeat, nihilominùs Papa cognitionē hanc habere potest certam, beatificandum scilicèt esse beatum, & Sanctum cum Deo in Paradiso, quia Deus promisit Petro, & ejus successoribus, ut dixi suprà, se non permissurum errorem in illis, dum agunt de rebus ad universam Ecclesiam spectantibus, ut est materia Canonizationis; Spiritus ergò Sanctus docet Pontifices Romanos omnem veritatem; ergò & hanc, quòd servi Dei canonizandi sunt Sancti in Paradiso existentes. *Confirmatur*, quia Papa nullum canonizat, nisi priùs sit, vel martyr, vel post mortem fecerit aliquod miraculum certum, & indubitatum, ut dixi Meditat. 4. num. 15. ad 20. & nisi de his priùs constet evidentèr, ut reverà constare potest, cum sint hæc sensibilia; ergò in his errare non potest, declarando aliquem Sanctū, dum videtur non posse decipi in miraculis sensatis, & martyrio; hæc enim ad oculum monstrantur, quæ sinè dubio efficacitèr, & concludentèr probant Sanctitatem ejus, qui fecit miracula; neque enim Deus est falsus tèstis faciendo miracula ad testificandam amicitiam, quam habet cum servis suis, si talis non esset justus coram Deo.

Ad secundam rationem dico, Canonizationem niti principalitèr in divina promissione, quòd Petro non deficit fides, & in assistentia Spiritus Sancti, qui docet Pontificem omnem veritatem; ergò & hanc, quòd servus Dei canonizandus est Sanctus, & amicus Dei, propter quod dignus est veneratione. Dispositivè verò, & præparatoriè utitur etiam testimoniis de vi··, & miraculis, quæ ità evidentia sunt, ut nullo modo Papa decipi possit; nam e.g. si mutus loquitur, si cœcus videt, &c. ità clara hæc sunt, ut
30 videatur impossibilis deceptio, & redundans error in Pontifice, qui adhuc non diceretur errare, si inter plura miracula vera, intruderetur falsum ex mendacio testium, quia Canonizatio respiceret vera tantùm miracula, nec iniquitas testium refundi potest in servum Dei defunctum, qui mereri, nec demereri potest, & peccare.

31 Demùm illud vulgatum non reperitur in operibus Sanctorum Gregorii, & Augustini, inquit *Contelor. cap.* 10. *num.* 15. *Bellar. lib.* 1. *de Sanct. Beatitud. c.* 9. *Carena par.* 2. *tit.* 12. *num.* 41. *Covar. lib.* 1. *Var. cap.* 10. Interpratatur ergò illud dictum: *Multa corpora Sanctorum &c.* Qui scilicèt habentur tales secundùm opinionem hominum, non secundùm Ecclesiæ sententiam, quæ veram, & certam habet cognitionem Sanctorum, venerantur ab illis in terris, quorum animæ cruciantur in inferno, ut loquitur tex. cap. 1. de Reliq. ubi fit mentio de quodam occiso in ebrietate, qui colebatur pro Sancto à nonnullis, qualis tamen non erat, quia Ecclesia hoc pro Sancto non declaraverat.

Quæ

32 Quæ hactenùs dicta sunt de Canonizatione, locum habent etiam in Beatificatione, neque enim in hac Papa errare potest, quia nititur divina promissione, & assistentia Spiritus Sancti illuminantis mentem Pontificis ad declarandum servum Dei esse Beatum, & Sanctum in æterna beatitudine, non minùs enim indicitur cultus publicus per Beati-
33 ficationem, quàm per Canonizationem; ergò Deus ità assistit Papæ in Beatificatione, sicut in Canonizatione. Castropal. *tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 1. *p.* 5. §. 5. *num.* 3.

Quæres 5. An sit de fide, Papam in his non posse errare?

34 ℞. Affirmativè esse de fide, Papam non posse errare in Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum. Ratio est, quia in his, quæ pertinent ad fidem, est de fide, quod errare non potest, ex illo Lucæ 22. *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*; Sed isti actus referuntur ad fidem, dum per ipsos declaratur Dei servus esse sanctus, & pro tali habendus esse ab omnibus, & ab illis honorandus; ergò de fide est, in his errare non posse. Ità docent plerique cum Carena *par.* 2. *tit.* 12. *nu.* 42. *Ansossio de sacrarum Reliq. cultu* §. 24. *num.* 5. *Nugnes tom.* 2. *in par.* 3. *D. Thomæ qu.* 20. *art.* 3. *Pitigianus in* 3. *sent. dist.* 25. *q.* 2. *art.* 5. §. *Secundò probatur, quos cum aliis refert Contelor. cap.* 10. *nu.* 11. Contrà Cajetanum, & Canum apud dictum Carenam, asserentes esse solùm impiam. Contrà Svarez *disp.* 5. *de fide sect.* 8. *num.* 8. asserentem esse solùm impiam, & temerariam. Contrà Castropal. *tom.* 1. *tract.* 4. *disput.* 1. *p.* 5. §. 5. *num.* 3. Dicentem, esse temerariam, & scandalosam.

Quæres 6. An sit hæreticum dicere, Papam posse errare in Beatificatione, & Canonizatione servorum Dei?

35 ℞. Affirmativè, & inducitur ex opposito prælibatæ responsionis; nam illa propositio est hæretica, cujus opposita est de fide; sed de fide est, ex probatis, Papam non posse errare in prædictis; ergò hæreticum est dicere, Pontificem posse errare in eisdem. Confirmatur id ex actis Concil. Constan. sess. 8. ubi damnantur quamplures articuli Joannis Vigleph hæretici, de quibus etiam extat Bulla Martini V. incip. Inter cunctas, idest, ubi inter illos articulos damnatur 44. qui sic legitur: *Augustinus, Benedictus, & Bernardus damnati sunt, nisi pœnituerint de hac, quod*
36 *habuerint possessiones, & instituerunt, & intraverunt religiones, & sic à Papa, usque ad ultimum Religiosum omnes sunt hæretici.* Hanc propositionem esse hæreticam nemò ignorat, tùm quia est jam damnata. Tùm quia refertur ad duo, nempè ad destructionem eorum sanctitatis, & ad injustam possessionem bonorum Religionum, quæ duo esse omninò hæretica constat; necessè ergò est dicere, Papam in Canonizatione Sanctorum non errare, ac proindè præfatos Sanctos ab Ecclesia canonizatos, verè esse Sanctos, non obstante, quod non abdicaverint bona, & possessiones, quæ habebant pro sustentatione suorum Religiosorum. Ità præcitati in præcedenti quæstione cum Carena *part.* 2. *tit.* 12. *num.* 42. *Castropal. par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 1. *p.* 5. §. 4. *num.* 2.

Quæres 7. An præter Canonizationem, & Beatitudinem quatenùs

tenùs expressè, & formalitèr procedunt positivè à Romano Pontifice detur alia Canonizationis, seù Beatificationis species, qua servi Dei pro certo habeantur Sancti in regno Cœlorum.

37 ℞. Affirmativè, & vocari potest Canonizatio, seù Beatificatio virtualis, & interpretativa, in quantum communis fidelium unius populi, vel omnium devotio habet pro Sanctis illos, qui in hac vita benè vixerunt, & post mortem diversa patrarunt miracula; nam fideles ex his prudentèr conceperunt de his bonam opinionem, quòd cum Deo in cœlis perfruantur divina visione, ac proindè non sinè ratione illos appellant Beatos, & Sanctos. Atque id comprobatur ex Bulla Pontificia, quam extendi sub Meditat. 31. num. 10. ibi: *Declarantes, quod per suprascripta præjudicare in aliquo nolvimus, neque intendimus iis, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia præfatæ Sedis Apostolicæ, vel Ordinarii celebrantur.* Et infrà num. 18. præfatum tempus, declarat his verbis. *In super longissimum tempus, illiusque immemorabilem cursus, de quo in prædicto decreto, intelligi declaravimus, esse tempus centum annorum metam excedens.*

Itaque omnes illi servi Dei, qui anno 1525. decesserant cum opinione sanctitatis, seù martyrii, & illam sibi conservaverunt per supervenienti à miracula nuncupati in Cronicis Beati, seù Sancti, habentur pro canonizatis, & Beatificatis, ità quòd absurdum est, & iniquum spoliare illos suis titulis Beatorum, aut Sanctorum, dum sint in pacifica illorum possessione.

Quæres 8. An sit de fide, quòd Papa habeat potestatem canonizandi.

38 ℞. Affirmativè, & colligitur ex illo Matth. 16. 18. *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum, & in Cœlis, & quodcunque solveris super terram erit solutum, & in Cœlis.* Dum Papa declarat aliquem Sanctum, ligat fideles ad credendum illum esse amicum Dei in Paradiso, & eosdem obligat ad illius venerationem, & per hoc idem declarat eum esse solutū à miseriis hujus, & alterius sæculi, ac proindè judicium hoc in terra factum approbatur in cęlis; igitùr cum id habeatur ex sacra Scriptura, de fide credendum est, Papam habere hanc potestatem canonizandi. Ità *Arragona 2. 2. q. 1. art. 10. concl. 2. Bagnes ibidem dub. 7. Ludov. Carbo in summa tom. 3. lib. 1. cap. 17. cum aliis Contelor. cap. 8. num. 1. fine.*

Quæres 9. An Episcopus possit canonizare? Sub cujus nomine veniunt etiam Archiepiscopi, Metropolitani, Patriarchæ, & Primates, sunt enim omnes Episcopi?

39 ℞. Non potest, quia Canonizatio dicit sententiam definitivam, per quam declaratur, canonizatum per universum orbem esse venerandum, & honorandum pro Sancto; sed Episcopus id facere non potest, cum arctetur loco, & jurisdictione, ut notum est; ergò canonizare non potest.

40 Confirmatur, quia canonizare est actus ordinatus ad fidem; nam

mira-

miracula, propter quæ judex movetur ad canonizandum, dependent à fide, sinè qua nemo miraculizare potest, ex dictis Medit.
41 1.36. Medit. 3. nu. 25. Sed *Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror, omnes Fratres, & Coepiscopos nostros non nisi ad Petrum, idest, sui nominis, & honoris auctorem referre debere, veluti nunc retulit vestra dilectio, quod per totum mundum possit Ecclesiis omnibus in commune prodesse* 12.24.qu.1. Idem habet cap. 3. de baptismo, quòd causæ majores sunt referendæ ad Petrum; nulli dubium est, materiam de Canonizatione esse de
42 majoribus, & gravioribus causis, ut expresè dicitur in Decreto extenso Medit. 31. num. 52. ergò
43 ad ipsum solùm, & non ad Episcopos spectat causa Canonizationis. Ità ferè omnes *cum Jacobo Castellano qu.* 3. *de Canon. Malvesius dub.* 2. *Contelor. cap.* 4. *num.* 4. *Barbosa ad cap.* 1. *de Reliq. num.* 5.

Quæres 10. An Concilium saltem Universale, si non Provinciale possit canonizare?

℟. Nullum Concilium Provin-
44 ciale, nec Generale, seù Universale potest aliquem Dei servum canonizare, nisi de speciali licentia Summi Pontificis. Et quidem respectu Conciliorum Provincialium res est clara, quia in causis majoribus, inter quas reponitur Canonizatio Sanctorum, non potest se intromittere, cap. Multis 5. distinct. 17. Confirmatur, quia Episcopi in eo digerendo errare possunt circà definitiones fidei, & morum, *ex S. August. lib.* 2. *de Bapt. contrà Donatistas cap.* 9. *Arragona in* 2.2.*q.* 1. *art.* 10. *de Concilio col.* 3. *vers. His suppositis. Bannes ibid. dub.* 3. *concl.* 2. Ergò de se insufficiens est ad canonizandum, ità *Contelor. cap.* 7. *nu.* 6.

45 Nec Concilium Generale de se id facere potest, nisi id à Papa illi specialitèr delegetur, sicut & alias causas fidei ipse delegare potest; tunc enim communicat eis infallibilitatem, ne errent in definiendis rebus fidei, & morum, cum progressiva tamen dependentia ab ejus libera voluntate, ità quòd causa non dicitur ultimò terminata, nisi ab eo specialitèr approbetur, ità *Contel. cap.* 7. *num.* 10. *ad* 17. Nec id facere potest, esto, vacaret Sedes Apostolica, quia, ut dixi, sinè speciali licentia non potest canonizare, quam nemo dare potest, dum sedes vacat, ex eodem nu. 19.

Dices, Concilium Constantiense mandavit, dum sedes vacabat, fieri processus super vita, & moribus trium Dei servorum; ergò & poterat propria auctoritate eosdem canonizare, quia cui conceditur antecedens, datur etiã consequens; formatio enim processus ordinatur ad Canonizationem. In eodem Concilio publici honores à Patribus Concilii delati sunt S. Rocho, cujus imago processionalitèr deportata fuit, ut ejus intercessione à Deo liberarentur à peste, quod est de facto canonizare; ergò Concilium Generale de se potest canonizare.

46 Ad primum respondet Contelor. eodem cap. 1. num. 22. illos Dei servos, super quorum vita inquirebatur, non fuisse canonizatos. Nec valet consequentia à præparatoriis processibus ad ipsam Canonizationem, quia patet, Episcopos posse formare processus, ex dictis

ex dictis Medit. 31. num. 5. 6. & 7. & 80. non tamen publicare illos, quoad miracula; ergò multò minùs illos canonizare.

47 Sanctum Rochum non canonizavit Concilium Constantiense, sed pro tollenda peste Patres suasi fuerunt ad jejunium, & processionem faciendam sub vexillo B. Rocchi, quod fecerunt anno 1414. initio ejus Concilii decimoquinto Kalend. Julii, ut refert Vading. tom. 3. Annalium Ordinis Franciscani ad annum 1327. suæ mortis, num. 13. fuit enim Tertii Ordinis S. Francisci professor; & cum antecedentèr esset Beatus, & Sanctus, non formali Canonizatione, sed interprætativa, fuit canonizatus, juxtà dicta superiùs hìc sub num. 37. ideò nihil contrà nos, quia Concilium publicè Sanctum, jam ex pia Ecclesiæ opinione pro tali habitum, honoravit illa solemni processione. Vide Martyrologium Franciscanum ad 16. Augusti, & Castellinam Ordinis Prædicat. de Inquisit. Miracul. p. 4. Append. Generalis, in quibus locis plura de ipso referuntur.

Quæres 11. An Collegium Cardinalium, Sede vacante, possit canonizare Sanctos?

48 ℟. Negativè, quia tunc nullam potestatem habet ex jis, quæ pertinent ad Pontificem Romanum, Sede vacante, ut statuit Pius IV. in sua incip. *In eligendis* 63. §. 6.

49 *Sedis autem vacatione durante, Collegium Cardinalium in jis, quæ ad Pontificem Maximum, dum viveret, pertinebant, nullam omninò potestatem, aut jurisdictionem habeat*. Et quidem meritò, quia non succedit in ejus jurisdictionem, sicut Capitulum Canonicorum, Sede Episcopali vacante; *Imola in Clem. 2. de elect. cum aliis Contelor. cap. 6. num. 1. ad 4.*

Quæres 12. An Legatus à Latere possit canonizare?

50 ℟. Negativè, quia reservata specialitèr Papæ, ut est Canonizatio Sanctorum, ex cap. 1. de Reliq. non transeunt in Legatum à Latere, nisi specialitèr illi committantur, ut docent omnes *in cap. Quòd translationem 4. de off. leg. Nicol Boer. de potestate Legat. num. 24. Erasm. Cochier. de jurisd. Ordin. par. 1. q. 3. num. 13. Barbosa hìc num. 2.* Reservata autem Papæ nnmerantur ab eodem Allegat. 50. ubi n. 43. dicitur reservata Canonizatio. In terminis *Panvin. in Relat. S. Bonaventuræ, apud Contelor. ca. 6. nu. 5.*

Quæres 13. An Papa in Canonizatione Sanctorum requirat consilium; & consensum Cardinalium?

51 ℟ Negativè, & id facere est tantùm de illius honestate, & quadam civili pompa, quibus magnates adhibent in consilium viros doctos, & peritos quasi in suum obsequium.

52 Probatur. Tùm quia soli Petro, & ejus successoribus dictum fuit: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*, & illi soli collata fuit immediatè à Deo potestas regendi Ecclesiam, ut de fide credendum est, juxtà illud *Pasce oves meas*. Et illud Matth. 16. 18. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et tibi dabo claves regni cœlorum & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum, & in cœlis, & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Sed sub potestate regendi Ecclesiam compræhenditur

tur etiam Sanctorum Canonizatio, quam Papa exequitur per dictam potestatem Pontificiam, quæ sicut in solo Petro pro tempore reperitur; ità & ab eo solo exercetur, & non ab aliis, qui ea carent; non tenetur ergò petere consilium aliorum ad Canonizationem Sanctorum, *tùm quia* Papa habet jura utriusque imperii, terreni, scilicèt, & cœlestis, cap. omnes dist. 22. independentèr à quavis humana potestate, cum eam habeat immediatè à Deo; ergò incongruum est dicere, ipsum teneri petere consilium in suis actibus, & judiciis, quæ
53 pro Ecclesia exercet, *tùm quia* pro causis arduis, ut est etiam Canonizatio, omnia jura clamant recurrendum esse ad Petrum, nulla facta mentione de consilio, seù consensu aliorum, *cap. 3. de Baptismo, cap. Quoties* 24. *q.* 1. ergò ipse solus quascunq; causas etiam arduas, & in materia fidei expedire potest sinè aliorum consilio,
54 *tùm quia* solus Papa habet plenitudinem potestatis, *cap. Decreto* 11. 2. *q.* 6. *cap. Ad honorem* 4. *de Auctor. & usu palii*. Plena autem
55 potestas ea dicitur, cui nihil accrescit, aliàs non esset plena, si aliquid ei adjungi posset, cum plenitudo adjectione non egeat, *cap. si omnia* 7. 6. *q.* 1. Egeret autem, si teneretur in arduis petere consilium, & multò magis si de-
56 beret illud sequi, *tùm quia* qui habet potestatem liberam, & absolutam nullius consilium requirere tenetur in ea exercenda, *Glos. V. liberè, cap. Dudum, de sepult Glos. V. liberè, cap. Cum plures, de offic. deleg. in 6. apud Paris. lib. 7. de Resign. benef. cap. 5. num. 9.*
57 Liberè verò agere non potest, qui alterius consilium expectare debet, *Curt. jun. cons. 2. num. 3. Jason. vol. 4. cons. 130. Verall. par. 1.*
58 *decis. 297. n. 6.* sed Papa liberam omninò habet potestatem, & absolutam, ac independentem à quocunque, *cap. 2. de præbend. in 6. Clem. 1. fine, Ut litè pend. Merlin. decis. 764. nu. 12.* ergò in ejus exercitio à nullo dependet, ac proindè solus sinè Cardinalium consilio potest canonizare, ità *Augustinus de Ancona qu. 14. de Eccles. potest. quem citat. Contelor. cap 9. n. 43. & sequitur num. 46. Mascard. concl. 261. num. 56. Rocha de Canon. cap. 4. fine, Cathalog. G. M. consid. 47. par. 3. fine, Panuin. in Relat. S. Raymundi col. 3.* Si non tenetur Papa quærere consilium in Canonizatione ex probatis, multò minùs in Beatificatione, quæ minoris momenti censetur.

Contrarium, quòd Papa teneatur requirere Cardinalium consilium in Canonizatione Sanctorum, docent omnes illi, qui asserunt in omnibus causis arduis, Papam debere petere ab illis consilium, siquidem causa Canonizationis inter ardua ponitur. In arduis ergò nonnulli requirunt consilium, quos recenset Diana *parte 5. resol. 4. de Cardinal. & Contelor. cap. 9.* Sed multò plures sunt ex parte negativa. Referam illorum argumenta, & solvam.

Requirentes consilium probant. *Primò*, quia Cardinales sunt in pacifica possessione consulendi Romano Pontifici, ne Papa ardua tractet sinè eorum consilio; undè Joannes Monachus in cap. Super eo, de hæret. in 6. narrat, multas collationes beneficiorum, Abbatiarum, & Episcopatuum cassatas fuisse, quia fuerant colla-

tæ à Cœlestino Papa sinè consilio Cardinalium. Item Benedictum XI. suspendisse multa statuta, quæ Bonifacius sinè consilio illorum dederat Marchianis. *Secundò*, in arduis semper utitur consilio Fratrum; ergò habet debitum ità faciendi; Antecedens colligitur ex pluribus locis juris, *cap. Ad Apostolicæ, de re jud. in 6. cap. 1. de schism. in 6. cap. Fundamenta de elect. in 6.* Et in omnibus Bullis de Canonizatione, exprimitur claus. *De consilio, & assensu Fratrum*; ergò illud præteriri non potest. *Tertiò*, in cap. *Per venerabilem* 13. *Qui filii sint legit.* Papa illud Deuter. 17. *Venies ad Sacerdotes Levitici generis, & ad judicem, qui fuerit illo tempore, qui indicabunt tibi judicii veritatem.* Et ibi sermo est de causis difficilioribus, & arduis. Ubi Pontifex per Sacerdotes leviticis generis intelligit fratres suos, qui sunt Cardinales illius coadjutores in officio sacerdotali, & conjudices ipsius, ut insinuat illud verbum *Indicabunt tibi judicii veritatem.* Sinè illis ergò nullam causam ex arduis decidere potest. *Quartò*, inter Papam, & Cardinales est quasi unio identitatis; ità quòd alter sinè altero agere non potest; sunt enim Cardinales membra specialia ità unita corpori Papæ, ut ab eis juramentum fidelitatis non exigat, & dicuntur mitti de latere Pontificis, quasi à visceribus illius procedentes; cum ergò inconveniens sit, imò impossibile, corpus operari sinè suis membris, quæ illius instrumenta sunt, sequitur, Papam sinè consilio Cardinalium non posse quemquam Beatum canonizare. Hæc ex Conteloro cap. 9. usque ad num. 22. ubi refert Doctores hujus opinionis, quos recensere non oportet, sed argumentis respondere.

59 Primo igitùr argumento respondetur, quòd cum actus consulendi sit facultativus, nunquàm possunt Cardinales præscribere possessionem interessendi negotiis Papæ etiam arduis, quia præscriptio non currit in facultativis, *Gabriel de præscript. concl.* 10. *Seraph. decis.* 716. *nu.* 10. *apud Rubeum par.* 4. *tom.* 1. *decis.* 396. *nu.* 6. *Caputaque par.* 1. *decis.* 316. *num.* 7. *Surd. cons.* 127. *num* 20. *apud eundem Rubeum part.* 3. *recent. decis.* 369. *nu.* 4. Accedunt ergò Cardinales, quandò vocantur ad consilium, & sic non habent jus à se consilium dandi Papæ. Causa verò cassationis, & revocationis beneficiorum &c. ea non est, & cum sit nobis occulta, ut quid facti relinquitur.

60 Secundo argumento respondetur, ex quo Papa utitur Cardinalium consilio, non benè infertur habere debitum ità faciendi, quia nemo potest jus sibi indicere, sed in alterum est, *l. Princeps ff. de legib.* Nec quis sibi imperare potest, *l. pœn. ff. de arbitr. Tusch. lit.* 1. *concl.* 47. certum autem est, nullum posse Pontifici imponere jus, & imperare, *cap. Pro illorum* 22. *de præbend.* quia ipse judicat omnes, & à nemine ipse judicatur, *cap. Si Papa 6. dist.* 40. Nullus ergò Papam obligare potest, nec ei legem imponere. Paschalis II. in Canonizatione Sancti Petri Episcopi Anagnini non fuit usus consilio Cardinalium, ut notavi suprà sub num. 19. Sanctum quoque Laurentium Bublinensem Episcopum sinè consilio fratrum. Honorius III. in cathalogo San-

Sanctorum scripsit, ut patet in ejus Bulla incip. *Ineffabilis* 7.

61 Tertio argumento respondetur, esse de honestate, non debitum, quod Papa utatur fratribus tamquàm coadjutoribus suis; Adjutus enim in nullo dependet à Coadjutore, sed is ab illo, undè ibidem dicit: *In quibus cum aliquid fuerit difficile, vel ambiguum, ad judicium est Sedis Apostolicæ*

62 *recurrendum*. Nulla facta mentione de fratribus. Et licèt in Deuter. expressè fiat mentio de Sacerdotibus levitici ordinis, qui videntur conjudices cum Judice, non indè tamen infertur, eodem modo à Pontifice Romano esse judicandum, sicut fiebat judicium à Sacerdote Veteris legis, sed Pontifex in illa Decretali ad verbum retulit sententiam Deuter. ne illam mutilaret, non verò ut indicaret, esse necessarium judicare cum consilio fratrum, dum subjungit ibidem difficilia judicia esse referenda ad Sedem Apostolicam, quo nomine nullatenùs veniunt Cardinales, nec Episcopi.

63 Quarto respondetur, verum quidem est, quòd Cardinales sunt principaliora membra Papæ, qui eorum est principale caput, non non ideò sequitur, quòd caput in aliquo subjiciatur suis membris, ut subjiceretur, si teneretur in causis arduis consulere Cardinales, qui in omnibus subjiciuntur illi, ut alii fideles; & membra

64 à capite discedere non licet, *cap.* 1. *dist.* 12. *cap. Celebritatem* 22. *dist.* 3. *de consecr.* quia illi subduntur, & per contrariam rationem caput discedit à membris; ideò ea sequi non tenetur petendo ab eis consilium. Et quæ habentur in tit. de jis, quæ fiunt, &c. locum non habent in supremo Principe, qui sibi non imperat, sed aliis, ut suprà dixi.

Quæres 14 Quis possit beatificari, & canonizari?

65 ℞. Non solùm fideles, sed etiam infideles ex infidelibus nati, ad fidem conversi, possunt canonizari, si decesserunt in Domino cum opinione sanctitatis, & post mortem egerint aliqua miracula, licèt dum viverent, essent peccatores; imò & hæretici ad fidem conversi hæresim abjurantes.

Prima pars de fidelibus patet, quia Baptismus, sicut est janua, per quam homo fit dignus ad recipienda alia Sacramenta, & per ea acquirendi gratiam Dei, *cap. Per catbechismum, de cognat. spir. cap Veniens* 3. *de Præsbyt. non babtiz.* ità & est fundamentum, & basis, per quam baptizatus potest sibi acquirere salutem æternam, cap. Firmissimè 55. 1. qu. 1. ergò ex hoc capite capax est Canonizationis, si reliqua habeat.

66 Secunda pars de infideli converso ad fidem, patet ex eodem fundamento, quia per conversionem, & receptionem baptismi desinit esse infidelis, & fit fidelis; ergò is defectus non obstat, ità *ex Panvin. in Relat. S. Bonav. par.* 1. *art.* 8. *fine*, *Contelor. cap.* 1. *num.* 12. ubi citat jura diversa, quæ tractant de Neophitis, sed nihil ad rem.

67 Tertia pars de peccatoribus probatur, quia non est necessarium, ut fuerint omninò innocentes à quolibet, quia ut ait Joan. epist. 1. c. 1. 8. *Si dixerimus, quoniam peccatum non babemus, ipsi nos seducimus*. Proverb. 24. 16. *Septies cadit justus, & resurget, impius*

autem corruet in malum. Ideò pec-
cator dicitur justus, quia per gra-
tiam Dei ab eo resurgere potest,
& ampliùs non est peccator, *cap.*
Ferrum 18. *dist.* 50. *Contelor. cap.* 11.
68 *num.* 14. Et patet exemplo diver-
sorum peccatorum, qui nunc San-
cti venerantur, & primus, quem ca-
nonizavit Christus in Cruce, fuit
bonus Latro; Maria Magdalena
fuit peccatrix, &c.

69 Quarta pars de hæreticis abju-
rantibus probatur, quia dum ad
pœnitentiam recipiuntur, juxtà
cap. Ad abolendam de hæret. Ec-
clesiæ, extrà quam erant, re-
conciliantur abjurantes hære-
sim, ac proindè in bono perseve-
rare possunt, & ex hac vita justi
decedere; istorum enim, sicut
aliorum peccatorum, Deus am-
pliùs non recordatur, ac si non
70 peccassent, Ezech. 18. 22. *Om-*
nium iniquitatum ejus, quas operatus
est, non recordabor, in justitia sua,
quam operatus est, vivet, & si cum
illa ex hac vita decedet, capax erit
Canonizationis.

71 Quinta pars, quòd sit necessa-
rium, hominem mori in gratia
Dei cum opinione sanctitatis,
probatur, quia decedens in pec-
cato mortali, non est capax Cano-
nizationis; illi enim soli canoni-
zantur, qui declarantur Sancti
cnm Deo vivere in regno cœlo-
rum, decedens autem in peccato
mortali, proculdubio Sanctus non
est, cum non sit amicus Dei, nec
post hanc vitam talis evadere
potest, cum non sit ampliùs in
via merendi, nec demerendi, sed
perpetuò damnatus in inferno;
nullum enim coinquinatum, qua-
lis est decedens in peccato mor-
tali, potest introire in Regnum
Dei. De hac sanctitate omnes
Bullæ Canonizationis, & Beati-
ficationis mentionem faciunt,
quas vide in Bullario novo, &
apud Pasqual. num. 1236.

72 Sexta pars de miraculis præci-
puè post mortem, probatur, quia
miracula post mortem testifican-
tur de sanctitate ejus, ad cujus
corpus, vel imaginem, Deus ope-
ratur mirabilia, quæ non faceret,
si homo ille in hac vita, & in mor-
te præsertim fuisset impius, & sce-
leratus; Deus enim non est testis
falsus pro iniquis ut bonis, qui
reverà non sunt, *D. Thomas in*
Epist. 2. *ad Thessal. cap.* 2. *Scotus in*
l. q. 2. *Prologi vers. De octavo scili-*
cèt, ità docent omnes Canon.
in cap. 1. *&* 2. *de Reliq. Contelor.*
20. *per totum*, *& dixi Medit.* 4. *q.*
7. *Pasqual. num.* 1236.

Dixi, miracula esse necessaria
post mortem, quia in vita etiam
mali homines possunt miraculi-
zare, ut probavi Meditat. 2. num.
55. 58. sed isti non illuminantur
à Deo, sicut boni, ut dixi Me-
dit. 14. num. 16. Non verò ante
mortem, quia facta in hac vita
concludentèr non probant; sicut
perpetrata à servis Dei defunctis,
quia sunt certa, & indubitata.
Ità *S. Thomas* 2. 2. *qu.* 178. *art.* 2.
Cassan. in cathal. glor. mundi par.
3. *consid.* 50. *Rota in diversis Relat.*
apud Contelor. cap. 20. *num.* 4. Con-
firmatur, quia, dum homo est via-
tor, nec ipse, nec alius certus esse
potest de ejus salute, & sanctita-
te, quia ammitti potest per pec-
catum, quod perpetrare est in
potestate hominis viatoris; neces-
saria ergò sunt miracula post mor-
tem, dum sanctitas viatoris va-
cillare potest, non sic post mor-
tem, quia est inamissibilis ab eo,
qui moritur in gratia Dei.

Quæres

Quæres 15. An infantes baptizati defuncti in ea ætate, canonizari possint?

73 ℞. Doctores communitèr tenere, non esse canonizandos, quia multam gloriam Deus cum illis non facit, & nulla habent merita suarum operationum, maximè decedentes statim post Baptismum. Ità *Malvesius dub. 3. num. 63. Gignius de Reliq. cap. 6. Contel. cap. 11. num. 17.* nisi sint martyres, ut Innocentes, qui pro Christo, & vice Christi sunt interfecti, & B. Simon Tridentinus à Judæis in opprobrium Christi crudelitèr occisus.

Quæres 16. An Sancti Veteris Testamenti possint canonizari?

74 ℞. Affirmativè, quia de eorum sanctitate manifestè cõstat ex ipsa Scriptura Sancta, quæ non mentitur. Et prætereà de multis Ecclesia celebrat in eorum honorem divina officia, & Ecclesiæ eis eriguntur, quod probatione non eget, cum id sit luce clarius, ità *Contelor. cap. 11. initio, Lezana consult. 3. de S. Elia.* Sancti ergò Patriarchæ, & Prophetæ ab Ecclesia supponuntur canonizati, dum publicè venerantur à fidelibus, & solùm eis deest solemnitas Canonizationis, quæ modò utitur Pontifex Romanus. Et licèt de illis non legantur miracula, nisi de Moyse, Elia, & Eliseo; non ideò tamen excludendi sunt ab

75 hoc honore; quia in tantùm miracula necessaria sunt ad Canonizationem, in quantùm indubitatè non constat de eorum sanctitate; ergò cum de illa procul dubio constet respectu multorum Sanctorum ex Sacra Scriptura, cujus narratio est verissima, sequitur, quod miracula non sint necessaria ad eorum Canonizationem.

Contrarium, non posse canonizari senserunt *Aug. Triumph. de potest. Eccles. q. 17. cap. 2. Joan. Viguer. Instit. Theolog. cap. 10. de virt. Fidei §. 3 num. 14. fine.* Probant, *Primò*, quia quos Deus, & Christus Dominus canonizavit, non egent iterùm canonizari à Papa; sed Christus plures approbavit, ut legitur in Evangelio; ergo non ampliùs possunt canonizari; fieret enim injuria Christo. *Secundò*, Christus est fundamentum, & causa omnium Sanctorum; ergò nullus eorum, qui fuerunt ante natalem Domini, canonizandus est, cum omnis causa præcedat suum effectum. *Tertiò*, canonizatio requirit plenitudinem gratiæ; Sancti autem Patres hac carverunt, quia non erant in tempore plenitudinis gratiæ, quæ est à Christo. *Quartò*, claritas divinæ jussionis clausa fuit omnibus usque ad mortem Christi, qui, ascendendo post resurrectionem in cœlum, omnibus aperuit januas Paradisi.

Respondetur, prædicta non obstare, quia cum jam sint Sancti, ut Adversarii concedunt, nihil prohibet, quin Papa possit eis exhibere honorem hunc solemnitatis, qui Sanctis Novi Testamenti præstatur. Nec argumenta urgent.

76 Primò namque dico, Canonizationem sumi duplicitèr, primò pro judicio, quo quis denominatur Sanctus, secundò pro solemnitate, & forma adhibita in ipso judicio. Christus priori modo canonizavit Patres Veteris Testamenti, posteriori modo spectat ad

ad Papam, dum collaudat, & magnificat, quòd fecit Christus, & Dominus Deus noster.

77 Secundò respondetur, quòd Christus est causa, & fundamentum omnium Sanctorum, juxtà illud: *Sancti eritis, quoniam ego Sanctus sum*, & Sancti Patres à Christo venturo, in quem credebant, receperunt Dei gratiam, quam illis mervit; præcessit ergò causa meritoria, licèt non executoria, ut per mortem Christi; præcedit ergò causa effectum Canonizationis.

78 Tertiò respondetur, plenitudo gratiæ est in Christo solo, non necessaria Patribus, quibus non competit, cum non sint comparandi Christo; ideò parum refert tempus plenitudinis gratiæ in canonizandis Patribus. Et dato etiam hoc, cum nunc adsit, nihil obstat Canonizationi.

79 Quartò demùm respondetur, illud solùm probare, nulli apertam fuisse portam Paradisi ad videndum Deum, nisi per Christum Dominum, dum ascendit in Cœlum comitatus Sanctis Patribus, quos evexit in Paradisum, ex quo patet, nihil deficere, quin declarari possint Sancti, dum cum Christo regnant in cœlis. Undè Contelor. ea argumenta retulit, sed quia non urgent, nihil ad eà respondit.

Quæres 17. Quid requiratur ad canonizandos martyres?

80 ℞. Solum martyrium sufficit etiam in eo, qui de infideli fit fidelis subeundo mortem propter fidem, & amorem Jesu Christi, quia martyrium verum remittit culpam, & omnem pœnam ei, qui moritur pro fide Jesu Christi,

81 *ut docet S. August. relatus cap. Baptismi* 34. *& cap. Cathecumenum* 3. *dist.* 4. *de consecr. & cap Firmissimè* 3. 15. *qu.* 1. ubi ità scribitur: *Firmissimè tene, & nullatenùs dubites, exceptis illis, qui pro nomine Christi suo sanguine baptizantur, nullum hominem accepturum vitam æternam, qui non hic à malis suis fuerit per pœnitentiam, fidemque conversus, & per Sacramentum fidei, & pœnitentiæ, idest per baptismum liberatus.* Martyrium ergò ritè assumptum, hoc est, voluntariè propter amorem Dei, morte ex eo secuta, remittit omnem culpam, & omnem pœnam, comparatur enim omninò in hoc baptismo fluminis, cum & ipsum dicatur baptismus sanguinis, secun-

82 dùm D. August. locis citatis, *& tract.* 84. *in Joan. Tertullian. in Apologet. fine, Clementem lib.* 5. *constitut. cap.* 7. *Cyprian. epist.* 73. qui omnes æquant martyrium baptismo, *cum Scoto in* 4. *dist.* 4. *q.* 6. *tomo* 8; *ex Vadingo in comment. num.* 30.

83 Quòd autem solum martyrium sufficiat etiam in infideli probatur ex eodem D. Aug. in cit. cap. *Baptismi*, inquit, *vicem aliquandò implere passionem, de latrone illo,*

84 *cui non baptizato dictum est*: Hodie mecum eris in Paradiso. *Non leve documentum idem B. Cyprianus assumit. Quod etiam, atque etiam considerans invenio, non tantùm passionem pro nomine Christi id, quod ex baptismo deerat, posse supplere, sed etiam fidem, conversionemq; cordis, si fortè ad celebrandum mysterium Baptismi in angustiis temporum succurri non potest. Neque enim Latro ille pro nomine Christi Crucifixus est, sed pro meritis facinorum suorum, nec quia credidit passus est, sed dum patitur, credidit.* Latro ille non erat discipulus Christi, nec

pro

pro Christo pertulit supplicium, nisi in fine, dum ipsum confessus fuit, aliud bonum non fecit, nisi confitendo illum, nec Baptismum fluminis habebat; ergò solum martyrium sufficit ad Canonizationem; Christus enim Latronem canonizavit, dum dixit ei: *Hodie mecum eris in Paradiso. D. Thom. 2.2. q. 124. art. 2. ad primum, Contelor. cap. 13. nu. 10.* Nolo per hoc dicere, quòd non sit necessarium inquirere super vita, & moribus martyrizati, quomodo, & quo spiritu accesserit ad martyrium.

85 Colligitur hinc, miracula non esse necessaria ad Canonizandum martyres, quia eorum Sanctitas sufficientèr nota est ex ipso martyrio concludentèr probato. Hoc latiùs probavi Meditat. 4. à num. 15. Ideò ne repetam illuc remitto Lectorem. Hinc est, quòd Canonizatio martyrum citiùs, & faciliùs expeditur, quàm aliorum

86 Sanctorum, ut docent *Host. in cap. 1. de Reliq. cum aliis Contelor. cap. 21. num. 10.*

ADDITIO.

An Deus faciat ſemper id, quod melius eſt?

1 N quadam diſputatione contrà concluſionem Thomiſticã de non futura Incarnatione Verbi, non exiſtente peccato, propoſitum fuit hoc argumentum. *Honorabilius eſt Deo dicere, quòd Incarnatio facta fuerit non ſolùm propter Redemptionem, ſed etiam propter excellentiam myſterii*, quam ſi dicamus factam propter ſolam Redemptionem; ergò ità dicendum eſt. Ità arguit C.

2 Reſpondet G. propugnator concedendo antecedens, negando conſequentiam, quia, inquit, *non debemus tribuere Deo quicquid eſt illi melius, & honorificentius*; & attulit G. in exemplum. *Honorificentius eſſet Chriſto plures actus charitatis elicuiſſe; plures actus meritorios feciſſe; plura tormenta ſuſtinuiſſe, quæ tamen communitèr non tribuuntur*. Hæc G.

3 Viſa fuit, inquit C. hæc reſponſio Deo, & Chriſto, quia negat in Deo meritum infinitum honoris, injurioſa, dum dicit G. non debere nos tribuere Deo quicquid eſt illi honorificentius, & negat ſimilia Chriſto, omne meritum honoris, quod potuit ſibi acquirère per actus internos, & externos charitatis, operando quantum ſimplicitèr potuit.

4 Ego B. nego per C. inferri benè ex argumento G. fieri injuriam Deo, & Chriſto prædicta illis negando. Probatur, quia tunc illis fit injuria, cum eis aufertur debitus honor, quem conſtat certò illos habere, ut patet, ſi Chriſto negetur honor Redemptionis, de qua certò conſtat, & non eſt opinio. Confirmatur id, quia injuria provenit ex pravo affectu injuriantis, *cap. Illud* 2. 15. *q.* 1. ubi dicitur, quòd nemo facit injuriam, niſi qui ſcit, ſe facere injuriam; omnes autem fideles credunt, & ſciunt, Chriſtum exercuiſſe Redemptionem hominis, quam proindè ſi negant, procul dubio illi injuriam faciunt, auferendo illi hunc honorem; non verò, qui ab eo negant hoc myſterium excellentiæ, quia de eo certò non conſtat, cum id ſit in opinione Scotiſtarum contrà Thomiſtas, qui tamen non ſunt Deo injurioſi, negantes id ſecundùm propriam eorum opinionem; non enim obligatio eſt ſequendi hanc, vel illam opinionem, cum nulla ſit in præcepto, quia in opinionibus datur electio; ergò non debitum; cum ergò prædicata, licèt honorificentiora de Chriſto ſuprà expreſſa à C. ſint ſub opinione, ac proindè incerta ex parte rei nobis ignota,

non possunt cadere sub debito, & obligatione.

Veruntamen inquit C. Doctissimus, & humanissimus Censor, (cognomine R.) rogatus super his propositionibus suum judiciū interponere, existimat, eas non esse dignas censura, quia propositio universalis de Deo. *Non debemus tribuere Deo quicquid est illi honorificentius*, potest habere duplicem sensum verum. Alter est. *Non tenentur homines, aut Angeli obligatione rigorosa praecepti tribuere Deo omnes actus honoris possibiles*. Alter. *Deus non semper facit ad extrà id, ex quo major honor sibi resultat, seù semper non facit optimum*. Propositio autem de Christo potest verificari de potentia absoluta; per hanc enim potuit intendi habitus charitatis, & sic in se elicere plures actus charitatis internos, vel unum perpetuū intensiorem, & perfectiorem; potuit etiam plures actus externos, patrando plura miracula, plures sanctitates conferendo, plura sustinendo &c. & hoc scilicèt honorificentius eidem futurum fuisse. Hæc R.

5 Placet B. utraque propositio R. Et si enim Deus, & Christus possint perfectiora, & optima facere, respectu quorum possibilium debemus benè de Deo sentire, & debitum super hoc praecisè, & non super actum tribuere honorem, quòd hæc scilicèt possit facere, quia tamen nobis non constat fecisse id, quod est in quæstione præsenti, propterea benè dixit R. Deum non semper facere optimum, nam id ex Sacra Scriptura non habetur, dum loquitur in gradu positivo, Deut c. 32. 3. *Dei perfecta sunt opera*. Joan. 1. cap. 2. nu. 5. *In hoc charitas Dei perfecta est*. Job 4. 6. *Perfectio viarum suarum*. Loquens de Incarnatione Sacra Scriptura nihil præter Redemptionem exprimit de hujusmodi excellentia mysterii; ergò cum de ea non constet, nullum adest debitum tribuendi Deo talem honorem; omne enim debitum, & obligatio oritur ex lege publica, vel privata, ut docet *Sanchez lib. 1. disp. 9. num. 5. Vers. Secundò*, & asserenda non est, nisi expressis verbis sit inducta, *l. Quidquid 99. ff. de verb. sign.* Obligatio peccati asserenda non est, nisi aliqua lege exprimatur, *cap. Consuluisti 20. 2. q. 5. cap. 2. de transl. Prælator.* Cùm ergò nulla lege Christiana exprimatur hujus mysterii excellentia, sed solùm Redemptio, nullum est debitum in hoc honorandi Deum; & sic utraque propositio est probata. Hæc B.

6 Sed ego C. nihil dubito, doctissimum virum R. in hac causa plus benignitatis suæ, quàm Sapientiæ dare voluisse. Fortè quia existimavit agi de persona respondentis G. cui ut opitularetur, ad sensus improprios recurrit, nihil respiciens ad totum discursum, ex quo ipsarum propositionum sensus erui debet. Verùm quia nihil tentatur contrà personam, sed solùm contrà propositiones, & aliundè agitur de honore Dei, & Christi, cujus vera imminutio omnis est blasphemia, & Theologis cautissimè vindicanda, ostendam hìc breviter quantùm potero.

7 Observat hìc B. *primò*, R. non recurrisse ad sensus improprios, ut falsò ait C. nam per eas propositiones duas reverà confirmavit, pro-

propositionem G. & argumentum C. refutavit, relegantur à Lectore, & veritas ejus, quod dico, planè apparebit. *Secundò*, falsum quoque est nihil tentari contrà personam G. nam C. quærebat amicum, qui propositionem G. notaret de censura, ac injuria illata contrà Deum, quod noluit facere, quia ea propositio reverà non est digna censura, ut patet suprà, & infrà magis apparebit; tentatio ergò reverà ostendebatur à C. dum censura quærebatur contrà G. quod confirmatur ex antecedenti altercatione, bis habita in duabus publicis disputationibus, severiùs agente C. contrà G. ubi major pars virorum Theologorum stabat contrà C. pro G. *Tertiò* non videtur ad propositum laudatio de majori benignitate Censoris, quàm de Sapientia, dum sermo erat de hac, & non de illa. *Quartò* demùm ait hìc agi de honore Dei, & Christi, cujus imminutio est blasphemia vindicanda à Theologis, datam benignitatis laudem blasphemia obscurat, & negligentem R. redarguit, quia non vindicavit blasphemiam. C. hic supponit, præfatas propositiones G. & R. esse blasphemas, quas tales non esse infrà patebit, dum respondebimus novem propositionibus ab eodem C. propositis contrà prædictas à G. & R.

8 Primò inquit C. explicato vero sensu quæstionis, & argumenti, non posse propositionem priorem declarari, & salvari per duos illos sensus, quorum unus neget præceptum exhibendi Deo omnes honores possibiles; alter neget honorem positum in ostensione divinarum perfectionum in perfectioribus creaturis.

9 Secundò, falsum esse, & censura dignum asserere, quòd Deo non debeatur maximus honor possibilis, seù majus obsequium, quàm illi à creaturis rationalibus impendi possit etiam ex præcepto.

10 Tertiò, non sinè injuria divinæ majestatis poni aliquem ejus honorem, seù magis aliquam honorabilitatem in productione creaturarum perfectiorum, aut perfectissimarum.

Quartò, quæstionem, utrum Deus teneatur ad optimum, non pertinere ad hanc causam, & circà illam multùm æquivocare Theologos.

Quintò, Christum nihil potuisse, vel efficere, vel tolerare honorificentiùs, quam re ipsa fecit, & toleravit.

Sextò, propositionem adductam exponendam esse de facto, non de potentia absoluta.

Septimò, nec de potentia absoluta Christi charitatem intendi potuisse.

Octavò, quantuncunque supponatur intendi posse, prout fuit in re, falsò dici, quod intendi potuerit ultrà, quàm communitèr ei tribuatur.

Nonò denique, quidquid in hac re dicatur, falsò affirmari, honorificentiùs ei futurum, si plures meriti, aut charitatis internos, vel externos actus egisset, vel plura sustinuisset. Hæc C. qui sic prosequitur.

11 Ad primum inquit C. quod attinet, propositio illa: *Non debemus tribuere Deo, quod est illi melius, & honorabilius*. Probata est ad negandum Deo, quod in Incarnatione intenderit unam cũ

 homi-

hominum Redemptione excellentiam mysterii. Quod nisi Deo tribuamus, faciemus Deum invidum, vel casu agentem, aut motum ab alio; & consequenter non Deum, quæ est clara, & aperta blasphemia. Malum est enim agens invidum, & non Deus, quod non amat aliquam bonitatem, quæ est in effectu à se primo ordinato, & liberè posito. Nec ullus esset homo, qui, si ei proponantur plures utilitates, vel honestates, in, vel ex aliqua operatione consequenda, velit illam elicere, propter unam tantùm, exclusis aliis. Quis autem neget, mysterium ipsum Incarnationis, prout est suprema divini boni communicatio, esse excellentissimum bonum? Et hoc permittendum est dici non intentum à Deo in ipsa Incarnatione?

12 Sed contrà respondet B. quia tunc eodem præsente, & audiente, sic G. suum protulit sensum: Nos non debemus tribuere Deo, quod est illi melius, & honorabilius, nisi hoc habeamus ex Sacra Scriptura, seù Patribus, ex qua, & quibus deducitur Incarnationem factam fuisse solùm ob Redemptionem, quæ opinio est omnium Thomistarum, & quidem magis probabilior, quàm Scotistarum, ut videri potest apud Cardin. de Lugo dist. 7. num. 2. ubi refert auctoritates aliquorum Patrum; dicta ergò propositio ut manca relata fuit à C. Prætereà cum eadem propositio prolata fuerit occasione præsentis materiæ de Incarnatione, in ea non potest cadere debitum tribuendi Deo, quod melius est, quia ex opinione illud inferri non potest, cum in ea detur electio, non obligatio, ex quo enim opiniones procedunt à personis privatis licèt doctis, non possunt obligare, nec inferre debitum; benè ergò dixit G. nos non debere tribuere Deo, quod est illi melius, quandò ignoramus tribuendum illi inesse, ut in casu præsenti, qui opinatur, & non scitur. Nescio qua ratione ex præfata propositione negativa ea absurda, & blasphemiæ sequantur, cùm illam tenens nullo modo peccet; ergò nec Deum facit invidum, nec casu agentem, nec ab alio motum; hæc enim absurda sunt peccata, & gravissima, quia hæreses, & tamen eam propositionem tenens non peccat, quia nihil aufert à Deo, cum constet ex sententia Thomistica, Deum non esse honorandum illa excellentia, cum non sit reverà conjuncta cum Redemptione; ergò non possumus Deo tribuere talem actum, dum eo caret. Idem confirmo exemplo mysterii Conceptionis B. M. V. certum enim est, utramque opinionem, negativam scilicèt de Conceptione Immaculata, & affirmativam de maculata, adhuc vigere, & neutram esse repræhendendam aliqua censura contrà constitutiones Apostolicas; qui autem tenent affirmativam non possunt, nec debitum habent tribuendi Deo, quod illi est melius, & honorificentius; nempè, præservationem, quod est quid honorificentius, quàm sit sublevatio ab originali per sanctificationem, ut docent omnes; ergò non debemus id tribuere Deo, licèt excellentius, idest, non habemus obligationem, dum possumus abstinere, sequendo affirmativam. Exemplum de homine, cui proponuntur

ponuntur in sua operatione plures utilitates, nihil probat, quia homo liber potest operari secundùm eam utilitatem, quam vult, aliis exclusis; electio enim est voluntatis, & non à necessitate objecti. Sic Deus ab extrà operatur; potest ergò unum eligere, & non aliud, undè elegit solùm Redemptionem, aliter sequeretur, ipsum non liberè agere, sed ex necessitate motus ab alio, quod repugnat ejus naturæ. Demùm supponit, quod est in quæstione, & illud nullo modo probat, cum debuisset ostendere certò, Incarnationem fuisse factam propter utrunque, quod non fecit.

13 Prosequitur C. suum discursum per hæc verba: Aliud autem est, quòd excellentia Incarnationis intenta non fuerit, támquàm finis adæquatus independentèr ab utilitate Redemptionis, ut ob eam solam futura fuisset Incarnatio; & ideò antecedens distingui poterat, minor autem tacita absolutè concedi debuit.

14 Supponit C. Incarnationem factam ob excellentiam, quod tamen debebat probare, & posteà distinguere. Nullo enim modo, nec dependentèr, nec independentèr à Redemptione intenta fuit à Deo, sed sola Redemptio, ut clarè docent plures Patres apud de Lugo. Non erat ergò locus distinctioni in antecedente, nec minor datur simul cum antecedente, sed tantùm respicit majorem secundùm Logicæ leges.

15 Subjungit idem C. sequentia: Sensus ergò ille de obligatione tribuendi Deo omnes actus honoris possibiles, vel de honore externo posito in productione creaturarum perfectiorum, sunt omninò remoti, nec ad illos nisi violentèr reduci potest propositio. Apparet enim tùm ex terminis ipsius, tùm ex antecedenti concesso, eam intelligi debere de existimatione, quam debemus habere de prædicatis Dei absolutis, aut respectivis, illa affirmando, vel negando, data nimirùm occasione. Hoc enim significat *tribuere*, nempè prædicare, dicere, sentire de subjecto, & *quod est illi honorificentius* prædicatum, quod subjecto affert majorem honoribilitatem, quàm ejus negatio. Antecedens autem concessum erat. *Honorificentius Deo est, si dicamus, Incarnationem factam fuisse ob Redemptionem, & excellentiam mysterii, quàm propter Redemptionem solam*. Quomodò ergò in hac occasione dicere, quòd non debeamus tribuere Deo quicquid est illi magis honorificum, salvari potest. Primò per hoc, quòd non adest præceptum exhibendi Deo omnes actus honoris nobis possibiles. Cum enim dicitur *magis honorificum*, intelligitur de aliquo uno inter multa. Undè saltem applicari debuit non omnibus actibus honoris, sed actui majoris honoris. In quo sensu falsa etiam esset propositio, & injuriosa Deo, ut dicemus. Sed reverà præceptum, ad quod ea obligatio reduci potest, est de tribuendis, aut certè non negandis Deo omnibus perfectionibus, quod includitur in præcepto fidei, & ejus professionis. Quomodò item salvari potest per negationem honoris extrinseci, positi in ostensione divinarum perfectionum relucentium in creaturis perfectioribus, & perfectioribus, dum agebatur, utrum Deus amaret,

ret, & intenderet omne bonum creaturarum, quas facit, tàm magis, quàm minus perfectarum, & an id de eo affirmandum esset tamquàm honorificentius, quàm oppositum? Quæ perfectio tribuitur Deo in sacris literis Sapient. 11. *Diligit omnia, quæ sunt.* Nempè secundùm totam bonitatem. Et relucet in homine, & in aliis agentibus creatis amantibus partus, & opera sua, & totam illorum bonitatem; imò etiam ex illorum imperfectione etiam defectus. Huc usque C.

16 Gratis inquit B. asseritur à C. Omnes honoris actus possibiles non posse reduci ad eam propositionem, cum non nisi de actibus honorificis utrobique agatur; ac proindè respectu propositionis dici non possunt remoti. Certum quoque est, nos debere existimationem habere de prædicatis divinis, tùm absolutis, tùm respectivis, & de hoc prædicato *quod est illi honorificentius*, quàm negativo. Id tamen absolutè verum non est, sed cum hac distinctione, quoad potentiam, quia Deus potest efficere quicquid illi potest esse honorificentius; non autē quoad actū, de quo non constat, dum controvertitur, & est in opinione, ut patet ex allatis exemplis de Incarnatione, & Conceptione. Non enim Deo tribuendus est honor, quòd aliū mundum creaverit, sed solùm quòd potest illum creare, *honor* enim *Regis diligit judicium*, Psal. 98. 4. & veritatem diligit Deus, non mendacium, ex quo nullus honor oriri potest.

17 Neque verum est, quòd concesserit simplicitèr antecedens, sed solùm quoad potentiam, non secundùm actum; Thomista enim illud concedere non potest secundùm actum, dum sentit, Verbum nullo modo incarnatum, nisi propter Redemptionem, aliàs non incarnandum, si Adam non peccasset. Nec placet, quod dicit ibi, his verbis: *Cum enim dicitur magis honorificum, intelligitur de aliquo uno inter multa.* Nam quid est hoc unum inter multa, nisi mysterium Incarnationis in se, quod semper supponit, aliàs probandum? Præterquamquòd non subsistit forma syllogistica, dum propositio universalis fingitur singularis. Rejicitur quoque quod subdit: *Undè saltem applicari debuit non omnibus actibus bonoris, sed actui majoris honoris.* Quia omnis actus honoris sivè positivè, sivè comparativè ostendit Dei honorem, & laudem.

18 Neque quod subjicit de hoc suo præcepto, reduci scilicèt ad præceptum fidei, & ejus professionis, placet, tùm quia spectat ad virtutem Religionis, qua honor Deo redditur 2. 2. *qu* 81. *art.* 2. & 4. tùm quia ea, quæ sub opinione cadunt, non spectant ad fidem, tùm quia supponit præceptum, quod non est, ex probatis suprà.

19 Demùm verum est, Deum diligere omnia, quæ sunt; omnibus enim creatis vult bonum, dum illis dat esse, quod bonum est, *ex D. Thoma part.* 1. *q.* 20. *art.* 2. *q.* 23. *art.* 3. *ad primum*, & 1. 2. *q.* 110. *art.* 1. & cum omnia Dei opera sint perfecta, totam earum bonitatem diligit, aliter mancus esset in sua dilectione, quod dicendum non est. Sed ex his nihil contrà G. & R.

20 Prosequitur C. impugnando his verbis. Quo ad secundùm, exposi-

expositio de negato præcepto omnium actuum honorum possibilium, est nimis impropria, quia propositio asserit, non esse tribuendum Deo, quod est illi magis honorificum, nempè, unum ex duobus, vel pluribus; undè ad summum explicari potest, ut neget Deo maximum honorem possibilem ex præcepto. Hoc ergo & falsum esse, & dignum censura, sic probatur. Maximus honor possibilis est latria, seù servitus, & subjectio omnium maxima, quæ fit per maximam æstimationem excellentiæ, & majestatis Dominicæ, & exhibitionem ei factam sui ipsius omni meliori modo. Hoc autem procul dubio Deo debetur ex præcepto legis Naturæ, quæ dirigit hominem ad Deum per virtutem Religionis, quæ virtus secundùm Augustinum includit subjectionem totius hominis ad Deum, intellectus per fidem, voluntatis per spem, & amorem, & omnium facultatum per observantiam mandatorum.

21 Et quamvis, inquit C. homo in præsenti vita non teneatur semper insistere actibus divini obsequii, quia non potest, tenetur tamen in patria, ubi & habet, & habere debet totas vires paratas ad nutum, & obsequium Dei. Hic verò tenemur ad sacrificium, quod est maximum inter obsequia exteriùs præstabilia, & tenemur interiùs ad æstimationem summam, quæ à nobis haberi possit, divinæ majestatis, & excellentiæ, tamquàm summi, boni primi omnium rerum principii, & ultimi finis; & hanc æstimationem tenemur, quandò adest occasio, profiteri, & testari usque ad sanguinis effusionem, & mortem.

22 Hæc, inquam, obligatio est legis Naturæ, & ad hunc honorem à nobis exigendum spectat universum opus Dei: *Quia à nobis nihil magis requirit, quàm ut per actus nostros nomen suum magnificetur ab omnibus*, ait Aug. cap. 9. de Vita Christi. Et hoc ipsum est meta, & scopus operum Dei mirabilium, ait Valentia *tom. 3. disp. 6. p. 1. ex Roman. 6. Ephes. 3. Philip. 1.* Hoc sensu dicitur Proverb. 16. *Universa propter semetipsum operatus est Dominus*, quia Sapiens, ut dicebat Epicurus: *Omnia agit propter semetipsum*. Et magnanimus, secundùm *Arist. ad Nicom. 3.* incumbit magnis honoribus, operando secundùm excellentiores virtutes, cum nihil melius honore sit inter bona externa. Deo verò nihil ex creaturis præter honorem resultare possit. Quod si etiam præceptum potissimum requiris. Huc spectat primum mandatum. *Ego sum Dominus Deus tuus*. Exodi 20. *Si ego Pater sum, ubi est honor meus? Et si ego Dominus sum, ubi est timor meus, dicit Dominus exercituum?* Malach. 1. *Adorato Domino Deo tuo*. Deuter. 26. *Honora Deum ex tota anima tua*. Eccl. 7. *Deum adora*. Apocal. 19. & 22. Etiam de templo Domini dicitur 2. Machab. 3 quòd *Reges, & Principes locum summo honore dignum ducebant. Et adorate scabellum pedum ejus*, ait David Psal. 98. Et de sacrificio ei offerendo, extant in Exodo, & Levitico præcepta non solùm quoad sacrificii substantiam, sed etiam quoad offerentes tabernaculum, vasa, cæremonias, & alias circunstantias, quæ erant mysteria sacrificii Eucharistiæ,

chariſtiæ, quod offertur modò ab Eccleſia.

23 Cum igitùr nullus major honor externus dari poſſit, quàm ſacrificium, nullus major internus, quàm æſtimatio ſumma divinæ majeſtatis, & hæc Deo debeantur, falſum eſt dignum cenſura dicere, quòd Deo non debeatur ex præcepto potiſſimi, & maximi actus honoris, qui dari poſſint. Huc uſque calamus C.

24 Satis, dico ego B. prolixus eſt ſermo, & verus, quoad ſacrificium, latriam, & alios actus à C. recenſitos, ſed non probant, nec faciunt ad hanc controverſiam. Quia diſcurſus prælibatus eſt certus, & de fide; ideò hæreticus eſt dicens, Deo illos actus honoris latriæ, ſacrificii, &c. ex præcepto non deberi, qui poſſunt dari Deo. Materia autem, quæ controvertitur, non eſt de fide, nec de latria, nec de ſacrificio, & aliis ad ipsũ ſpectãtibus, ſed de aliis actibus honoris, qui controvertuntur, quorum honor non tribuitur Deo, cum ſint in opinione hominum, ut eſt Incarnatio propter ſe ipſam, de qua non conſtat, niſi quòd eſt intenta ſolùm pro Redemptione, ac proindè in hoc ſenſu ſolùm honor Deo debetur.

25 Obſervandum autem eſt, quòd latria, & ſacrificium in ſuis actibus, tùm externis, tùm internis, ſunt perfectiſſima quoad ſubſtantiam, & eſſentiam, quibus aliud præſtantius excogitari non poteſt; & ideò talis honor Deo in illis tribuendus eſt, quo major Deo non eſt dabilis. Tamen quoad exercitium, ſicut fidelis non tenetur tales actus perfectiſſimè exercere, dum ſufficit, quòd benè fiant; non enim homo habet præceptum melius faciendi, ſed ſolùm benè facere, niſi aliqua lege exprimatur, *Gloſ. V. Qui præſtantior, cap. licet* 15. 8. q. 1. illud comparativum reſolvens in poſitivum, *P. Navara lib.* 2. *de Reſiſt. cap.* 1. *num.* 59. *Leſſius lib.* 2. *cap.* 7. *dub.* 6. *ex illis Megal.* 1. 2. *lib.* 2. *cap.* 31. *nu.* 21. Undè melius omittens non peccat, ſi bonum agat, ut ibidem dicitur, ità neque perfectiſſimum in illis honorem de Deo prædicare, ſed talem, qualem importat exercitium; alius enim eſt alio melior in exercendo, & nihilominùs omnes eorum actus ſunt boni, quia illis nihil deeſt de requiſitis ad bonitatem; nullum ergò debitum, nullum præceptum tribuendi Deo honorem majorem, quem non exigit exercitium boni operis erga Deum. Turba de Chriſto, ut legitur Marci cap. 7. num. 37. dicebat: *Benè omnia fecit, & ſurdos fecit audire, & mutos loqui.* Et cap. 1. Geneſ. referens Moyſes creationem omnium rerum, non loquitur poſitivè, quòd bonæ ſunt, & id ſex vicibus dixit, cur ſemper poſitivè loquutus fuit? Ratio ea eſt, quia non plus debebat laudare Deum in operibus externis, quàm ipſa ejus opera referebant, & ſemel uſus fuit comparativo verbis extremis ejuſdem capitis. *Viditque Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona.* Non dixit optima, quia non ſemper id fecit. Et quamvis Deus ſit laudabilis nimis *Pſal.* 47. 2. & alibi, non ideò id præcipitur, quia ſufficit laudare. Itaque non de omnibus habemus debitum tribuendi Deo quicquid eſt illi melius, & honorificentius, cum omnia non fecerit in gradu comparativo,

utique

utique debemus magnificare ejus infinitam omnipotentiam, & Sapientiam secundùm esse, non secundùm actum, & ea, quæ cadere possunt sub opinione.

Demùm propè finem confundit præceptum positivum cum jure naturæ, ut clarè colligitur ex allatis auctoritatibus sacræ scripturæ, quæ ferè omnes sunt juris Decalogi, & naturæ.

26 Suum C. prosequitur discursum his verbis: Quoad tertium, quòd nempè injuriosum sit divinæ majestati ponere aliquam ejus honorificentiam, seù honorabilitatem in creaturis perfectioribus nondùm positis. Probo tripliciter. Primò, ostendendo, quòd Dei honorabilitas augeri non potest; & oppositum est contrà communem omnium existimationem. Deindè cum honor Dei, qui non consistit in obsequiis creaturarum, nullus in creaturis dari possit, nec ullus intelligi, nisi impropriè, nempè, vel de merito honoris, vel de augmento meriti, quorum prior dici potest honor meritoriè, posterior arguitivè; probabo conclusionem. *Secundò* ostendendo novum esse, & inauditum, quòd meritum divini honoris resultet, vel ullo modo augeatur ex creaturis, fiatque major ex majori, & majori perfectione creaturarum. *Tertiò* falsum, & gravissima censura dignũ esse, dicere, quòd ex creaturis jam positis non constet tota dignitas honoris, quam habet Deus; & quòd eadem dignitas, & honorabilitas etiam arguitivè augeri possit per positionem creaturarum perfectiorum, & perfectiorum.

27 Prima probatio, inquit C. facilis est, nempè infinito non potest fieri accessio, divina autem, sivè dicatur excellentia bonitatis, & perfectionis, sivè majestatis, cui nempè honor debetur; undè Antiquis hæc Dea fuit mater honoris, & reverentiæ, infinita est, ergò infinitè honorabilis, infinita, inquam, & qua major, aut melior excogitari non possit; imò nec ipsa quidem quanta est, apprehendi potest. Undè D. Anselmus in Prosl. cap. 15. *Domine*, inquit, *non solùm es, quo majus excogitari nequit, sed etiam quiddam majus, quàm cogitari possit*. Atque hæc est existimatio in primis omnium Theologorum, qui juxtà hæc principia Anselmi tribuunt Deo quicquid est illi melius, & honorificentius habere, quam non habere, putantes, nimirùm, nihil ei deesse posse, quod ad illius perfectionem, & honorabilitatem sit conducibile. Hoc discerniculo, præter testimonia Scripturarum ponunt in Deo libertatem in operando ad extrà, præscientiam futurorum, scientiam conditionatorum, obligationem bonacitatis, & fidelitatis &c.

28 Eadem est existimatio omnium Christianorum putantium, Deum esse abissum omnium perfectionum excogitabilium, seù potiùs esse perfectum infinitiès, suprà quam cogitari possit, & nihil amabile, nilvè honorabile posse illi deficere. Denique est existimatio etiam Gentilium; qui ideò appellabant Jovem optimum maximum, quia nullam bonitatem, nullam excellentiam illi deesse judicabant, & consequentèr nullum honoris meritũ, cum hoc sequatur bonitatem, seù excellentiam bonitatis, juxtà receptam

ceptam doctrinam Arist. 4. ad Nicom. cap. 3. *Majore honore dignus est, qui est melior, maximus verò, qui est optimus*. Hinc persuasum est hominibus, non posse Deo reddi totum honorem, quem meretur, & esse infinitè honorabiliorem, quàm honorari possit, sivè ab hominibus, sivè ab Angelis; idque pertinet ad infinitatem singularem Dei perfectionum, ut non possint augeri, nec ulla re creata adæquari. Undè quemadmodum Deus non potest facere, nec scire omne, quod scire posset in actu primo ex defectu objectorum scibilium, ità nec posse honorari pro merito, & dignitate.

29 Hinc Ecclesi. 43. 33. dicit: *Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis, major enim est omni laude*. Bernardus in Psal. Qui habitat, postquàm dixerat honorandos esse Sanctos Angelos Custodes, subjungit, *Totus tamen ei reddatur amor, & honor noster, à quo tàm ipsis, quàm nobis est totum, undè honorare possimus, vel amare, undè amari, honorarive meremur*. Imò in lib. de Vita solitaria, in fine, Ad Deum *cogitandum omninò impares sumus, sed ignoscit, quem amamus, & de quo digne nos non posse, vel dicere, vel cogitare, confitemur*. Et August. in Psal. 134. super vers. Laudate Dominum, quoniam bonus Dominus. Affert illud Christi apud Matthæum 19. *Nemo bonus, nisi solus Deus*; & sic prosequitur: *Hanc singularitatem bonitatis ejus, & præterire brevitèr nolo, & commendare congruè non sufficio. Sic tamen Fratres accipite me, & laudantem, & non sufficientem, ut etiam, si non impleatur laudis ipsius explicatio, acceptetur laudatoris devotio. Approbet me ipse voluisse, ignoscat non implevisse*.

30 Ea propter quamvis D. Thomas 2. 2. q. 82. art. 5. ponat, religionem inter virtutes morales habentes medium, protestatur tamen in resp. ad 3. non posse in ea dari superfluum secundùm circunstantiam quanti, quia Deo non potest exhiberi, quantùm debetur, sed æqualitatem poni secundùm quàmdam considerationem humanæ facultatis, & divinæ acceptationis. Quod tamen intelligendum est de honore externo, vel etiam interno entitativè, non objectivè; nempè honor, ut rectè notat Valentia tom. 3. disp. 6. p. 1. ex recepta doctrina Arist. 8. Nicom. cap. 8. Duo dicit, unum de formali, hoc est, existimationem excellentiæ honorati; alterum de materiali, actus nempè omnes, qui fiunt in testimonium prædictæ existimationis, sivè ipsi honorato, sivè aliis. Itaque respectu Dei in actibus his tàm extrinsecis, quàm intrinsecis, medium, & superfluum dari potest, tantùm quoad entitatem, & præsertim quoad aliquas circunstantias, præsertim temporis; minimè verò objectivè, in existimanda Dei excellentia. Quia Deus non potest existimari major, quam sit, imò nec quantus est, ut diximus.

31 Secunda quoque probatio C facilis est. Deus enim est honorabilis infinitè, essentialitèr, & necessariò; undè repugnat esse honorabilem meritoriè ob creaturas; omnis enim honorabilitas est intrinseca honorato, & illum perficit; & quamvis homo perficiatur, & evadat honorabilior per

opera-

operationes virtutis: Id de Deo dici non poteſt, ut potè cui repugnat ulla perfectio accidentalis adventitia, & defectibilis. Undè non ſolùm oſtenſione ipſa extrinſecùs poſita non poteſt reddi perfectior, & honorabilior, ſed nec etiam ipſo ſuo decreto libero quatenùs tali in quocunque dicatur conſiſtere; quia tàm perfectus, & tàm honorabilis eſt Deus cum creaturis exiſtentibus, ut non plus quantùm erat, antequàm illas produceret, & quantùm eſſet, ſi nihil extrà ſe producere decreviſſet; quin etiam honor extrinſecus Deo exhibitus, ſicut & amor, & cætera obſequia non ſunt bona Deo, ſed nobis, ſicuti blaſphemiæ damnatorum non ſunt malæ Deo, ſed ipſis. Quare creaturæ omnes quantæcunque ſunt, reſpectu Dei nihil ſunt; Non ergò poteſt ullo modo honorabilitas Dei pendere ex creaturis. Et injurioſum eſt dicere de Deo, quòd aliquis ejus honor poſitus ſit in creaturis, quæ non ſunt, & ab eo non ponuntur, aut poni poſſunt, ut ſunt creaturæ perfectiores, vel optimæ ſimpliciter, quia hoc ipſo aſſeritur deeſſe Deo aliquem honorem, ſeù majus aliquod meritum honoris; & ipſum non poſſe pertingere ad aliquem gradum honorabilitatis. Nec, inquam, locutio inhonorat Deum, ſicut inhonoraret Regem liberalem, ſed ſobrium; qui diceret, honorem Regis conſiſtere in faciendis conviviis ſumptuoſioribus, & ſumptuoſioribus, quia per hoc ſignificaret deeſſe illi aliquod meritum honoris regalis.

32 Tertia probatio eſt hujuſmodi C. quamvis divina majeſtas, & honorabilitas innoteſcat per creaturas, undè poſſit dici impropriè, quòd ejus honor ſit poſitus in oſtenſione ſuarum perfectionum in creaturis. Falſum eſt tamen, poſſe Deum reddi oſtenſivè honorabiliorem per poſitionem creaturarum perfectiorum, & perfectiorum, quia honor, qui Deo debetur modò mediis creaturis, non eſt diverſus ab eo, qui illi debetur ob ſuam intrinſecam majeſtatem; hunc autem oſtenſum eſt augeri non poſſe, quia nec major honor exhiberi Deo poteſt, quàm latria, nec divina majeſtas major, aut evadere, aut apparere poteſt per quaſvis creaturas, quàm modò apparet ex creaturis exiſtentibus; apparet enim tota eo modo, quo apparere poteſt, nempè analogicè, enigmaticè, & ex parte: Apparet, inquam, tota divina, digna ſupremi cultus, reverentiæ, & ſubjectionis, teſtante Apoſtolo ad Rom. 1. quòd *inviſibilia Dei, per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque ejus virtus, & divinitas*. Undè & ineſcuſabiles dicit fuiſſe Gentiles, *quia cum cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt*. Et certè creatura non poteſt aliter divinam perfectionem oſtendere, quàm ut veſtigium, vel ut imago. Neutra autem ratio non deeſt in univerſo, & quidem ſuo modo, nempè arguitivè utraque repræſentat totum, quia Deus eſt indiviſibilis, & non poteſt niſi totus repræſentari. Poteſt quidem repræſentare perfectiùs, & clariùs, ſed hoc non faceret Deum honorabiliorem; ſicut Rex aliquis alienigena v.g. poſtquàm per teſtimonia fide digna ſufficientèr aſſerviſſet ſuam dignitatem, non fieret poſteà hono-

honorabilior per hoc, quòd novi testes idem confirmarent, vel literæ scriptæ venirent clarioribus caracteribus, vel etiam in multiplici idiomate; quamvis tunc ejus dignitas fieret manifestior. Et ob eandem rationem non est venerabilior Deus Beatis, qui ipsum vident clarè, quàm nobis, qui per enigmata; quamvis ratione status possint illius cultui liberiùs, & toto prorsùs conatu incumbere. Falsum itaque est uudequoque dare aliquem honorem Dei extrinsecum, positum in ostensione &c. de quo honore verificari possit propositio. *Non debemus tribuere Deo quicquid est illi magis honorificum*. Quasi honor Deo debeatur ad mensuram perfectionis creaturarum, ostendentium illius perfectiones, & non potiùs ipsarum perfectionum ostensarum.

33 Et ex his, quæ hucusque disputata sunt, apparet ad censuram illarum opinionum non fuisse necesse descendere ad quæstionem: *An Deus faciat, vel teneatur facere melius, aut optimum*, ut recurrit respondens coactus vi argumenti, sed perperàm, quia in eo agebatur de non intendenda, vel intendenda excellentia mysterii Incarnationis in ipsa Incarnatione jam posita, quod non est ponere, vel non ponere melius in creaturis, sed divinitatem in Deo, ut diximus suprà. Hæc hucusque C. quibus in sequentibus à B. respondetur.

34 Ponit ergò C. hanc propositionem. Injuriosum est divinæ majestati ponere aliquam ejus honorabilitatem in creaturis perfectioribus nondùm positis. Ego autem B sentio oppositum. Probo, quia Deus relucet in omnibus creaturis præcipuè perfectioribus, per suam omnipotentiam; est enim principium omnium rerum; ergò non solùm in positis, sed etiam in non positis, & ponibilibus. Consequentia probatur, quia omnipotentia respicit non solùm positas, sed etiam ponibiles; ergò in his omnibus honorandus est; sicut enim melius est esse, quàm non esse, ità melius est esse possibile, quàm non possibile, quia nihil est. In omnibus ergò creaturis honorandus Deus, & hoc insinuatur in Canone Missæ antè orationem Dominicam, ubi dicitur. *Est tibi Deo Patri omnipotenti in unitate Spiritus Sancti omnis honor, & gloria*. De quo universali honore, & laude D. Joan. Chrysost. tom. 3. de incompar. Dei nat. contrà Amonæos Homil. 3. sub initio, loquitur his verbis: *Invocemus Deum ipsum, quem illi maledictis lacessunt, nos omni laude prosequamur, & honore*. Nescio ex his, qua ratione C. vocet hanc propositionem mox probatam, esse injuriosam, cum sit de honore Dei, qui omni laude, & honore dicitur dignus; omnis enim creatura ab ipso est, à quo bonum habet, propter quod in eo relucet.

35 Tres autem probationes refert pro sua propositione, qua dicit, injuriosum esse divinæ majestati ponere aliquam honorabilitatem in creaturis nondùm positis, mox à nobis reprobata.

36 Prima probatio est, quòd honorabilitas Dei non potest augeri, quia infinito non potest fieri accessio, divina autem bonitas, & perfectio est infinita; ergò infinitè honorabilis tali infinitate,

qua

qua major, aut melior excogitari non potest.

37 Ego autem B. probo augmentum honoris Dei, de quo 1. Reg. 2. 29. *Magis honorasti filios tuos, quàm me.* loquentis ad Heli Sacerdotem, qui omnia permittebat suis filiis Ophni, & Phinees, in grave dedecus honoris divini in sacrificiis. Deindè Deus quærit suum honorem à filiis hominum; Malach. 1. 6. *Ubi est honor meus?* non quærit honorem sibi ablatum; ergò augmentum habiti, & inauferibilis. Ulteriùs in Ecclesia Deus oratur pro augmento virtutum fidei, spei, & charitatis; si ergò in fidelibus augentur virtutes, cur non in Deo augetur honor, qui est virtus exhibens reverentiam, & laudem Deo.

38 Nec his obstat allatum C. argumentum, quod solùm probat, substantialem Dei perfectionem nullatenùs augeri, cum in se sit actu infinita, & cum proindè nihil ei desit, nihil addi potest. Ratione verò exercitii, & denominatione extrinseca, & secundùm nostram existimationem à nobis Dei honor augetur. Et certè C. auctoritates probant, quod nos dicimus, nam ab eo allata auctoritas Eccl. his verbis: *Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis, major enim est omni laude.* Manifestè tale honoris augmentum indicat, siquidem comparativum, secundùm gradum excessus necessariò arguit accessionem, & acretionem. Et ex his patet, quoque auctoritates Sanctorum nobis non obstare, sed solum arguere nostram imbecillitatem ad laudandum Deum, non verò negare honoris acretionem, juxtà illud Sequentiæ Corporis Christi: *Quantùm potes, tantùm unde, quia major omni laude, nec laudare sufficis.* Hoc indicat nostram imbecillitatem ad laudandum, illud verò nostram accessionem, & incrementum ad laudandum Deum; laus enim est effectus honoris.

39 Secunda C. probatio est, quòd Deus non est honorabilis meritoriè ob creaturas, quia omnis honorabilitas est intrinseca honorato, & illum perficit, qua perfectione uti accidentali, & defectibili non eget Deus. Id verum est, si sermo sit de honorabilitate inter homines, nam hæc est illis accidentalis, & defectibilis, & egent, dum eam deperdunt suis demeritis; Deus ergò non est honorabilis hoc modo, nec ob creaturas, in quibus non est excellentia honoris. Vel, dic quòd Deus non est honorabilis, quasi in se aliquid accipiat à creaturis, quod ante non haberet, dicitur enim in Psal. 12. 2. *Quoniam bonorum meorum non eges.* Deus ergò nullius bonorum eget, ac proinde nostro non eget honore, nos tamen debitum habemus illum honorandi, Eccli. 7. 33. *Honora Deum ex tota anima tua*, quia noster Dominus est. Honor ergò, & quilibet actus bonus Deo tribuendus est, adeo quòd ipsi, & nobis bonus est, juxtà illud *Arist. 1. Eth. cap. 5.* Honor est in honorante, & honorato, quod etiam docet *Glos. v. Honor l. 5. §. Est enim ff. de Var. & extraord. cognit.* Est enim honor præmium virtutis in utroque existentis; dicitur enim in Psal. 45. 1. *Deus noster refugium, & virtus*, & hominis virtus est honorare, & laudare Deum, cum ab ipso Deo præcipiatur.

Sub-

40 Subiungit C. quòd Deus tantus est nunc Deus, quantus antè creationem mundi. Id nil aliud probat, nisi quòd tunc nihil ad ipsius honorem actu exercebatur, cum nondùm esset creatura intellectualis, ut nunc est, & sic honoratur nunc, quo honore carebat extrinseco, non defectu sui, sed creaturarum. Subiungit iterùm, quòd honorabilitas Dei non pendet à creaturis. Id verum est dependentia indigentiæ, tamen ex hoc non negatur Deo honorabilitas per creaturas, cum præcipiatur; sed ob creaturas, quia Deus earum honore non indiget, esto enim creaturæ nihil sint respectu Dei, aliquid tamen sunt, quia Dei opus sunt, & operantur dantes honorem & laudem Deo. Subiungit tertio esse iniuriosum Deo, dicere, quòd aliquis ejus honor sit positus in creaturis non positis, nec ponendis, quia per hoc asseritur, Deum carere aliquo honore. Jam probavi suprà id apertum falsum esse, quia quælibet creatura, sive posita, sive possibilis, arguit Dei omnipotentiam, quæ honor est illi essentialis, creaturis accidentalis. Confirmatur id, quia non est iniuriosum dicere, quòd verbum procedere ex cognitione creaturarum possibilium, ut plerique tenent cum Cajetano ad art. 3. q. 33. parte 5. ergò nec dicere, quòd Deus honoratur in creaturis possibilibus. Demùm qui laudat Regem de sobria liberalitate in conviviis, non ideò illum inhonorat, sed laudando sic honorat, nisi exprimat, illum in hoc solùm esse liberalem, quia cum hac taxativè significat illi deesse aliquod meritum regalis honoris. C. non adiecit in hoc exemplo taxativam, ne contra eum posset inferri, ejus argumentum probare solùm in casu taxativo.

41 Tertia probatio C. est, quia divina majestas, & ejus honorabilitas nobis innotescit per creaturas impropriè, analogicè, & enigmaticè secundùm Apostolum; ex quò infert, non posse Deum ostensivè reddi honorabiliorem per cognitionẽ creaturarum perfectiorum, quia honor Dei mediis creaturis modò non est diversus ab eo, qui illi debetur ob suam intrinsecam majestatem, qui non potest augeri, quia illi major honor latria exhiberi potest, nec ejus divina majestas evadere, aut apparere potest major per cretauras; quàm modò apparet ex creaturis existentibus.

41 Ego autem B. dico, verum esse Deum per Viatores cognosci præfata cognitione enigmatica secundùm Apostolum, ex ea tamen malè infertur, per eã Deum non reddi honorabiliorem, cum Deus Viatoribus commendet suum honorem, sed in tantùm Deum honorant, in quantùm illum cognoscere possunt, nimirum, secundùm magis, & minus; nam Sancti Patres, & Theologi, & inter hos aliqui magis perfectè aliis, & omnes præfati in majori perfectione Deum enigmaticè cognoscunt, quàm faciunt imperiti, cum ergò in his appareat comparativa cognitio, non tamen ostensiva, sed tantùm arguitiva, certò infertur honorem Dei augeri. Et ex his patet ad argumentum C. quod solùm loquitur de honore substantiali divino, qui idem est respectu ipsius Dei, & Viatorum, non verò loquitur de eodem

eodẽ honore exercito à creaturis, cujus actus modò secũdùm majorem fervorem, & devotionem, modò secundùm minorem exercentur, & ideò Deus comparativè à Viatoribus honoratur, unde in Sacris Scripturis non semel legitur. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis*. Comparativè per excessum nimis, id est, multùm laudabilis, valdè laudabilis, à nobis igitur laudatur secundùm magis, & minùs ex conditione laudantis, ac proinde eodem modo honoratur; laus enim est effectus honoris.

43 Subiungit C. quòd creatura potest repręsentare clariùs, & perfectiùs Deum, sed hoc non faceret Deum honorabiliorem, probans id exemplo Regis, ad quod dico, id nos facere Deum intrinsecè honorabiliorem, utique extrinsecè, & secundùm nostram existimationem; ea enim repręsentatio uti perfectior perfectiorem debet tribuere honorem per extrinsecam denominationem; sicut & Rex evadit eò honorabilior in hominum existimatione, quò ejus dignitas tot modis manifestatur, quàm si unico tantùm innotesceret. Et id persvaderi potest, quia qualis causa, talis ejus effectus, ea enim hunc in se continet; sed causa hìc manifestat in gradu comparativo, ergò & in gradu comparativo perfectiorem effectum honoris producit; patet id exemplo albedinis, quæ quò major est, albiorem producit parietem. Et ex his patet contra C. Deum esse venerabiliorem Beatis, quàm nobis, quia illi clarè vident, nos in enigmate; sicut ergò nostra cognitio est valdè infirmior, & obscurior, beatorum verò valentior, & clara visio, ità per eam magis veneratur Deus à beatis, quàm à nobis, quibus ex nostra imperfectione veneratio minoratur, & minus tribuitur Deo.

44 Ex prædictis C. putat falsum esse, dare honorem aliquem Deo extrinsecum, esse positum in ostensione, de quo honore possit verificari propositio G. hæc: *Non debemus tribuere Deo quicquid illi est magis honorificum*. Quasi honor Deo debeatur ad mensuram perfectionis creaturarum, ostendentium illius perfectiones, & non potiùs ipsarum perfectionum ostensarum.

45 Ego B. hìc dico primò, eam propositionem esse veram, juxtà probata initio; nemo enim tenetur meliùs agere, sed ei sufficit benè facere. Secundò oppono C. duas auctoritates Sacræ Scripturæ, nam Apostolus 2. Corinth. 3. 5. inquit: *Sufficientia nostra ex Deo est*, qui, ut legitur Ephes. 4. 7. eam nobis mensurat secundùm magis, & minùs, illis verbis: *Unicuique enim nostrum data est gratia secundùm mensuram donationis Christi*, ut docet ibidem Lyranus; & ad Rom. 12. 3. *Et unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei*. Et infrà num. 6. *Habentes autem donationes secundùm gratiam, quæ data est nobis, differentes*. Ergò secundùm hanc differentiam magis, vel minus homo Deum honorat secundùm mensuram suæ perfectionis à Deo acceptam.

46 Demùm concludit C. ex suis dictis contrà G. non fuisse illi necessarium recurrere ad quęstionem: an Deus faciat, vel teneatur facere meliùs, aut optimum, quia in argumento agebatur de

non

non intendenda, vel intendenda excellentia mysterii Incarnationis in ipsa Incarnatione jam posita, quod non est ponere, vel non ponere melius in creaturis, sed divinitatem in Deo.

47 Ego dico, fuisse talem responsionem necessariam, nam ejus argumentum fuit hoc: *Honorificentius est Deo dicere, Incarnationem esse factam propter excellentiam mysterii, & Redemptionem*. Rectè ergò & ad propositum respondit. *Nos, inquit G. non debemus Deo tribuere, quod est illi honorificentius*. Nam si concessisset, succubuisset, meritò ergò negavit tributum in gradu comparativo; non enim talis honor Deo tribuendus est, quem non habuit in sententia Thomistarum.

48 Prosequitur C his verbis: quia tamen ad illam doctissimo etiam censori descendere visum est, adhærendo negativè. Dicam ego C. quid sentio, supponendo priùs, quod tantùm abest, ut ex illius solutione argumentum ullum peti possit ad negandum, quòd Deo conveniat quicquid est illi melius, & honorificentius, ut potiùs illa, sicuti cæteræ de divinis perfectionibus quæstiones, non alitèr, quàm per majorem Dei honorabilitatem decidi debeant, quia non minùs est prædicatum extrinsecum Deo hujusmodi, sive obligatio, sive necessitas, sive major propensio, si datur, quàm esse liberum justum, misericordem &c. aut ergò honorificentius Deo est teneri ad optimum, & dicendum est teneri; aut honorificentius non teneri. Et dicendum est non teneri; longè enim certius est, & evidentius Deo convenire, eique tribuendum quicquid est illi melius, & honorificentius, quàm quòd teneatur, vel non teneatur ad optimum; estque illud principium universale ad omnia, ut suprà diximus. Et quicumque negant, ipsum teneri ad melius, & optimum, ex eo id probant, quia putant honorificentius esse Deo, non esse alligatum ulla necessitate quoad creaturas, sed habere omnimodam, & absolutam libertatem.

49 Sed contrà ego B. dico, perfectiones possibiles extrinsecas ità resolvendas esse per majorem scilicet honorabilitatem, attenta Dei omnipotentia; non autem si perfectio spectetur in actu, & negetur Deo probabiliter, quia in hoc casu tantùm abest, ut honorificetur Deus, quòd potiùs inhonoretur ab eo, qui opinatur oppositum, cum in hoc sit falsus, & mendax, dum Deo tribuit factum, quod non fecit; in hoc ergò Deus non honoratur, sicut si illi tribuerem plures mundos jam actu fecisse.

50 Subdit C. his verbis: ego video, illos magna æquivocatione laborare, non distinguentes inter melius, vel optimum absolutè; & melius, vel optimum comparativè, inter incompossibilia, hoc est, inter optimum factu. Ad optimum, vel melius absolutè non potest teneri Deus, quia utrumque est chimera. Optimum enim, quod non consistit in indivisibili, est impossibile, quia esset Deus. Melius, & melius est impossibile, quia actio determinata non potest habere terminum indefinitum; hoc ipso autem quòd determinari debet, jam non ponitur melius, & melius, sed necessariò relinquitur melius; at melius,

melius, & optimum factu in quavis contingentia, & est possibile, & consistit in indivisibili, nempe, in attingendo medium exactè; ad hoc autem teneri Deum, probatur tùm à priori, tū à posteriori.

51 A priori probatur ab eodem C. quia facere semper quod est optimum factu comparativè ad finem, hoc est, eligere optimum medium, vel attingere medium exactissimè, est perfectio agentis simpliciter simplex, seù indicat perfectionē simpliciter simplicē, & est honorabile magis, quàm oppositum; ergò non debet negari; alioquin negaretur ipsi perfectio simpliciter simplex, & non esset optimus. Confirmatur, quia alioquin possemus concipere Deum meliorē; melior enim esset Deus, qui cum cæteris perfectionibus haberet hanc quoque agendi semper, quòd melius est, quod est contra receptam doctrinam S. Anselmi mox traditam. Quòd autem melior esset Deus, & est ex se manifestum, & probatur ex perfectione hominis, qui ex eo laudatur, & perfectus dicitur, quòd semper eligit optimum ex eligibilibus.

52 Neque dicas, aliam esse perfectionem Dei, aliam hominis, quia homo subest legi, Deus non item, & ideò non esse illam arguendam ex ista. Nam contra est, quia si Dei perfectio in operando æquivocè tantùm conveniret cum hominis perfectione, ineptè seipsum illi Deus proponeret in exemplum perfectionis, dicente Christo Matth. 5. *Estote perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est*. Sanè humana ratio est participatio rationis divinæ, (unde colligit Aug. 3. de liber. arb. cap. 5. *Id, quod vera ratio dictat nobis faciendum, factum à Deo judicari debere*) E. quamvis humana perfectio non conveniat cum divina perfectione univocè, quia aliud est optimū eligibile à Deo, aliud ab homine; convenit tamen analogicè, quia sicut homo deliberatè operans, operatur propter finem, & illius laus consistit in eligendis mediis melioribus, & oportunioribus ad illum consequendum; ita & Deus operatur propter semetipsum, tamquàm propter finem ultimum, & propter creaturam rationalem, tamquàm propter finem proximum, & secundùm, & cætera omnia eligit in utilitatem creaturę rationalis, & honorem suum. Differt verò, quia Deus ipsum honorem suum non quærit, ut bonum sibi, sed ut bonum nobis, nam respectu sui nihil est, nobis autem plurimùm prodest; unde Aug. in Psal. 103. *Laudare se vult Deus, & hoc ut sic proficias, non ut ille sublimetur, non est omninò, quòd illi retribuas, & quòd exigit, non sibi, sed tibi exigit, tibi proderit, tibi servatur*. Falsum autem est, Deum non subesse legi; subest enim non alienæ, sed suæ; ut ait D Bernardus de dilig. Deo cap. ult. dicens. *Nihil sine lege relinquitur, cum ipsa quoque lex omnium sine lege non sit, non tamen alia, quàm seipsa, qua esse ipsam & si non creavit, regit tamen*. Et D. Thomas in 1. dist. 4. q. Un. art. 3. ad Anibalem. *Secundùm modum intelligendi, bonitas Dei se habet ad voluntatem Dei ut movens, sapientia ut dirigens*. Et part. 1. q. 21. art. 1. ad 2. *Impossibile est Deum velle, nisi quod ratio suæ sapientiæ habet, quæ quidem est sicut lex justitiæ, secundùm quam*

ejus voluntas recta, & justa est; undè quod secundùm suam voluntatem facit, justè facit, sicut & nos, quod secundùm legem facimus, justè facimus, sed nos quidem secundùm legem alicujus superioris, Deus autem sibi ipsi est lex. Et alioquin sequeretur maximum inconveniens, quòd nempè licitum esset Deo operari perperàm, & invertere ordinem naturæ absque emolumento, & permittere dæmonibus, ut omnia animalia interimerent, elementa suis locis dimoverent, mutare legem naturalem, permittere, ut homo ipsi non crederet dicenti non fidem promittenti, coleret idola pro Deo, &c. quæ nullus admittet.

53 Sequerentur autem, inquit C. hæc omnia absurda, quia nulla Deo convenit perfectio, nisi summa, undè sicut ei non tribuitur scientia, quæ non sit certissima, & clarissima; ità non potest admitti obligatio operandi benè, nisi sit operandi optimè; alia enim est ratio de homine ignoto, & infirmo, alia de Deo optimo, & infinitè Sapienti; ipse enim aut operari debet juxtà bonitatem, & sapientiam suam, & operari debet perfectissimè; aut non tenetur operari juxtà illarum dictamen, & poterit efficere quodlibet.

54 Pro rejectione dictorum à C. notandum est ex D. Thoma part. 1. q. 25. art. 6. & ex Scoto in Report. lib. 2. dist. 34. vers. De primo, bonitatem, seù perfectionem in rebus dici duplicitèr, essentialitèr, & accidentalitèr, occasione hujus quæstionis, an Deus possit facere meliora, quæ fecit, & respondet D. Thomas negativè quo ad essentiam, quia species sunt sicut numeri, quibus nihil addi, nec detrahi, nisi cum eorum destructione, ut notum est; utiquè verò accidentalitèr sinè destructione, faciendo quamlibet rem pro suo arbitrio magis, vel minùs bonam, vel perfectam. Quare pono hanc conclusionem contrà C.

55 Deus semper facit res perfectas juxtà exigentiam naturæ singularum, perfectione essentiali, si absolutè spectentur; relativè verò, unam facit meliorem alia secundùm speciem; easdem verò secundùm perfectionem accidentalem non semper facit meliores, sed pro suo arbitrio modò perfectiores, modò minùs perfectas, tàm spectatas in se, & absolutè, quàm respectivè inter se. Quare Deus non semper facit, quod melius est. Ità colligo ex Suarez opusc. 4. de libert. vol. divinæ sect. 1. de Lugo disput. 2. de Incarnat. ex illis Paulus Aresius Episcopus Derthonensis in Apocal. Velit. 6. Excurs. 1. fine, ubi illos citat, & Excurs. 4. num. 14. ubi Melius dicitur absolutè, & respectivè, à quo supponit C. ubi Aresius dicit, Deum non semper operari, quòd melius est absolutè, utique, quod est melius respectivè.

56 Probo autem primum, quod Deus semper operatur res perfectas in se ipsis spectatas, & absolutè consideratas sinè magis, & minùs, quia eas non faceret, sed destrueret, si earum naturam, & essentiam alteraret; cum enim essentia cujuslibet rei sit indivisibilis, non potest admittere majorem, nec minorem perfectionem, quia divideretur, & sic mutaretur ejus essentia; impossibile enim est, quòd indivisibile sit divisibile,

visibile, ex quo caret partibus secundùm magis, & minùs. Undè Moyses cap. 1. Genesis, loquens distributivè de operibus sex dierum, singulas res à Deo creatas dixit esse bonas in gradu positivo, non in gradu comparativo, quia eas produxit secundùm suam legem ordinatam in ipsis rebus, quibus singulis assignavit proprias naturas, & essentias, sicut numero denario assignantur decem unitates, quarum unius detractione, vel additione non minoratur, nec melioratur denarius, sed omninò destruitur. Loquens verò de eisdem collectivè sumptis in fine ejusdem capitis, dixit. *Viditque Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona*, hoc est, paritèr bona, quia nihil eis de suis intrinsecis deerat, sed unaquæque in se erat bona, non dicitur melior, quia ei nihil addi potest, nisi cum sui destructione: Sacra ergò Scriptura non utitur comparativo, quia Deus in operando non minuit, nec auget, & non excedit res, ne deviet à sua lege, per quam singulis adscripsit naturam immobilem, & invariabilem.

57 Probo secundum, quòd quandò comparatur una res cum alia respectivè ad earum essentias, nulli dubium est, Deum creare unam rem, creare meliorem alia in bonitate essentiali, nam melior est essentia hominis, quàm bruti; auri, quàm argenti, hujus, quàm ferri. Nec ista comparatio adversatur mox dictis, quasi desit aliquid substantiale ei, quæ respectivè non est melior, & quæ est melior aliquid suprà propriam essentiam habeat ejus naturam complentem, sed sic comparantur inter se secundùm totam essentiam unius ad alteram in suis speciebus, quarum una est perfectior essentialitèr altera. Confirmatur, quia Deus constituit Sacramenta veteris legis inferiora Sacramentis novæ legis, quæ longè perfectiora illis sunt, quæ nostrorum figuræ erant. Item Christus quoad humanitatem minoratus infrà Angelos.

58 Probo tertium, quòd una res à Deo fieri possit melior, & non tamen semper fiat talis bonitate, seu perfectione accidentali, in se spectata, & absolutè; quia ait Salomon de se Sap. 8. 19. *quòd sortitus est bonam animam*, hoc est, meliorem, quam illi Deus potuisset dare, ac proinde minorem; si enim ei dedit meliorem, quòd est plus, potuisset ei dare eam inferioris bonitatis, quia qui potest plus, potest etiam minus, ut experientia docet. Quòd autem illud *bonam animam* accipiatur pro meliori, patet ex eo, quod in plus facit differre animam Salomonis ab animabus aliorum, ergò sumitur comparativè; quod confirmatur ex illo Psal. 117. 8. *Bonum est confidere in Domino, quàm in homine* idest melius est, positivum enim ponitur pro comparativo, ut notat Navar. tom. 3. cap. Charitas dist. 2. de Pœnit. §. Ergò numer. 6. Deindè comparitivum semper supponit positivum, *Arist. cap. De quali, & 2. Topic. loco* 41. Unde nec illud tollit, *Sanch. lib. 7. disp. 11. num. 15. arg. 2.* Ergò potest poni à Deo. Et id magis probatur ex Sententia Thomist. nam Deus poterat creare animam Mariæ Virginis sine peccato originali, quòd est melius, & tamen non creavit, secundùm illos, quòd est minus. Potest ergò Deus respectu

ſpectu ejuſdem ſecundùm magis, & minus operari pro ſuo arbitrio, & non ſemper operari, quod melius eſt. Sic ad rem noſtram Deus fecit Incarnationem ſolùm propter Redemptionem ſecundùm Thomiſtas, quam etiam poterat facere propter excellentiam myſterii; non ergò ſemper fuit melius.

59 Probo quartum, Deum ſcilicèt non ſemper facere melius etiam reſpectivè, ſed quandoque uni melius, alii minùs ſecundùm perfectionem accidentalem, ex Sacra Scriptura, ad Timoth. 6. 17. *Qui præſtat nobis omnia abundè*. Ad Titum 3. 6. *Quem* ſc. Spiritum Sanctum, *effudit in nos abundè*. Deus in nobis bona ſua abundat in gradu poſitivo, & quandoque in gradu comparativo, Joann. 10. 10. *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantiùs habeant*, Et cap. 3. ad Ephel. 20. *Ei autem, qui potens eſt omnia facere ſuperabundantèr, quàm petimus, aut intelligimus, ſecundùm virtutem, quæ operatur in nobis*. Quibus verbis uſus fuit S. Thomas part. 1. q. 25. art. 6. ad id probandum, quod diximus, ubi quoque ad 4. dicit, quòd nihil melius potuit fieri, quàm Chriſtus, & Maria, ut Mater Dei; de qua S. Bonavent. in Speculo B. V. inquit cap. 8. *Ipſa eſt, qua majorem Deus facere non poteſt, majorem mundum facere poteſt, majorem matrem, quàm Dei matrem non poteſt*. Optimum ergò opus, quod ultrà perfici non poterat, & ſic non tantùm melius, ſed optimum; undè Eccleſia canit: Elegit eam, & prælegit, ſcilicèt ſuper omnes creaturas.

60 Ad argumentum ſupradictùm C. factum à priori, quòd ſcilicèt ex negatione, quòd Deus ſemper faciat melius, vel optimum, auferatur à Deo perfectio ſimplicitèr ſimplex; & illud eſſe magis honorabile, quàm oppoſitum. Reſpondeo, nullatenùs tolli eam perfectionem, quia cum perfectio ſimplicitèr ſimplex ſit illa, qua melius eſt ipſum eſſe, quàm non ipſum eſſe, *ex Anſelm. in Monolog. cap.* 15. *apud Scotum in* 1. *diſt.* 2. *q.* 7. *num.* 39. Sed eſt illa, quæ excludit omnem imperfectionem compoſitionis; undè non reſpicit opera Dei ad extrà, ſed tantùm ejus eſſentiam, ut eſt incompoſitus, & puriſſimus actus, abſque eo, quòd reſpiciat extrà ſe; neque enim ex operatione habet, quod ſit talis, cum ad eam ſupponatur, etiam ante conceptum proceſſionis in divinis. Nec verum eſt, quòd magis honorabile eſt ſemper optimum operari, cum id ſit contrà naturam rerum, & earum ordinem, cum non omnes ſint æquales, nec ſimiles, nec eædem; Deus ergò in earum operationibus diverſimodè operari debet ſecundùm ſuam legem, qua illas diverſificavit in ſuis naturis. Confirmatur, quia varietas in modo operandi arguit honorem in agente, & pulchritudinem in rebus; dicitur enim Exodi 26. 31. *Velum pulchra varietate contextum*. Eſter. 2. 6. *Quod mira varietate pictura decorabat*. Et in Pſal. 44. 10. de Regina, quæ eſt Eccleſia, dicitur, *Circumamicta varietate*. Varietas ergò ornat rem, quam pulchram facit, & dignam laude, qua non carere debet earum factor, & Creator.

61 Cætera, quæ C. dicit de lege, qua tenetur Deus, non aliena,

ſed

sed sua, concedo; nondùm tamen inveni in Sacra Scriptura, quòd Deus ex sua lege debeat facere, quod melius est, vel optimum; imò talis lex divina dabilis non est, quia si Deus teneretur semper facere optimum, in rebus non daretur diversitas, inæqualitas, nec dissimilitudo, quia optimum non admittit magis, & minùs. Demùm, quòd omnis Dei perfectio debeat esse perfectissima, & summa, non tollit diversitatem modi operandi, benè, melius, & optimè; imò magis eam talis modus operandi ostendit ex sua infinitate modorum operandi. Confirmatur id, quia modus operandi non constituit perfectionem in agente, sed eam supponit, quæ cum in Deo sit summa, & infinita omnibus modis, & diversimodè operari potest, sinè aliquo ejus detrimento.

62 Prosequitur C. & à posteriori probat suam conclusionem, quòd Deus semper melius, vel optimum facit sic: Quia re ipsa in universo optimum esse constat ex sacris literis, nam Gen. 1. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona*. Et Psal. 103. *Magna opera Domini exquisita in omnes voluntates ejus*. Idemque supponit Aristoteles frequentissimè in toto opere physico, præsertim in lib. de Motu animi cap. 4. tàm in ordine naturæ, quàm gratiæ, supponit D. Aug. toto lib. 3. de lib. arb. ubi tradit hanc regulam. *Quicquid sibi vera ratione melius occurrerit, scito fecisse Deum tamquàm bonorum omnium conditorem*.

63 Respondetur ex probatis, Deum non semper facere melius, undè ad auctoritatem Gen. dicit S. Thomas part. 1. q. 47. art. 2. ad primum. *Sic igitùr & Deus totum universum constituit optimum secundùm modum creaturæ, non autem singulas creaturas, sed unam alia meliorem. Et ideò de singulis Creaturis dicitur* Gen. 1. *Vidit Deus lucem, quòd esset bona, & similitèr de singulis. Sed de omnibus dicitur: Vidit Deus cuncta, quæ fecit, & erant valdè bona.* Patet ergò ex S. Thoma, Deum unam rem fecisse alia meliorem, & sic unam non fecisse meliorem, sed minus bonam; datur enim excessus supra meliorem. Et illud *valdè* non importat melius bonum, nisi respectu alicujus inferioris, cum supra se possit esse aliquid melius; dicimus enim e. g. ille homo est valdè bonus, sed potest fieri melior, & per hoc nondùm dicitur perventus ad optimum, Deus ergò non semper melius, non semper optimum operatur, sed semper bonum, & perfectum, sed difformiter secundùm magis, & minus, juxtà exigentiam, & naturam ipsarum rerum, quæ in suis perfectionibus valdè differunt. In Psal. 110. Nihil contra nos; nemo enim negat opera Dei esse magna, & exquisita, hoc est accuratè, & diligenter procedentia à voluntate Dei, qui facit omnia quæcunque vult, nulla mentione facta de meliore, vel optimo. Demùm verba D. August. cap. 5. non obstant, quia paulò ante dixerat hæc: *Cujus profectò largissima bonitas justissimè laudaretur, etiamsi aliquo inferiore creaturæ gradu nos condidisset*. Ergò poterat nos condere gradu inferiori, & propter hoc adhuc esset Deus laudandus. Illud ergò verbum *Melius* non ad opus, sed ad argumentum, & ra-

& rationem ex parte hominis referendum est.

64 Prosequitur C. his verbis: Supponunt denique in actu exercito omnes Theologi. Hi enim in quæstionibus facti, quæ ex Sacris literis solui nequeunt, examinant congruentias, & pro illa parte judicium ferunt, pro qua plures, vel pauciores congruentiæ eorum judicio militant; sic probant puritatem Conceptionis Deiparæ; sic Christi impeccabilitatem; sic legem naturalem obligationem &c. quod utique supponit hanc præventionem naturæ, quòd Deus, utpotè agens optimum, non efficiat nisi id, quod est maximè congruum. Neque auditu digna est responsio Bernal. quòd tota probabilitas harum argumentationum innitatur tantùm ipsis congruentiis; minimè verò alicui inclinationi in Deo ad id, quod est magis congruum. Nam omninò stultus esset, qui sciens, judicem, coram quo litigat, nihil respicere ad merita causarum, spem victoriæ poneret in majori merito suæ causæ.

Sed contrà scribit B. quia meliores congruentias, imò & loca Sacræ Scripturæ, & Patrum, ac Doctorum habet nostra opinio urgentia Adversarios. Confirmatur, quia Deus in operando servat suas leges, qoas ab æterno præscripsit creaturis, ab eo in tempore producendis secundùm naturam, & essentiam earum; cum enim non sint æquales, Deus ex necessitate suæ legis non potest producere eas, si velit, nisi juxtà earum exigentiam secundùm magis, & minùs, ex quo una est alia perfectior. Quare non est magis congruum, quòd Deus semper faciat id, quod melius videtur, sed quod est tale ex parte rei; nulla enim congruentia persuadet homini docto, ut Deus meliori modo producat aurum, quàm hominem, sed ratio dictat, quòd melior sit creatio hominis, quàm auri, & consequentèr falsum est, esse congruentius, & honorabilius dicere, Deum semper melius, vel optimum facere, dum operatur secundùm legem suam, quæ illi dictat inæquales operationes ad extrà, sic exigente natura rerum creandarum. Illud ergò adverbium *semper* destruit legem ipsius Dei, & non producit creaturas secundùm legem suam, sed potiùs impedit earum esse; ac proindè ex Adversariorum opinione sequuntur hujusmodi absurda, quæ nec imaginatione digna sunt.

65 Prosequitur C. his verbis: Tandem optima electio in operibus Dei omnibus, paret consideranti cuncta, & totum. Undè nos, qui non comprehendimus totum, nescimus reddere rationem convenientiæ singularum rerum. Beati autem, qui comprehendunt, præsertim post universale judicium, quandò divinum opus quasi dramma ad ultimum usque actum repræsentatum fuerit, videbunt, tàm benè, tàm optimè, tàm sapientèr omnia facta, & ordinata, ut nihil melius desiderari potuisset. Interim verò contemplativi cognoscunt optimum esse ex parte, quia communicatio divinæ bonitatis, quæ hæc non potest secundùm totum, facta est per omnes gradus bonitatis, & per modos omnes usque ad summum, nempè per unionem hypostaticam. Creaturæ intellectuales

les

les factæ sunt fortè omnium ordinum, & ad eas omnes instruendas fortasse species rerum corporalium conditæ sunt, certè quòd satisfacerent præcipuè quoad numerum, & ideò dicitur Deus creasse omnia in numero; pondere, & mensura. Undè D. Dionysius de div. nom. *Oportet in hoc videre veram Dei esse justitiam, quòd omnibus tribuit propria, secundùm uniuscuiusque existentium dignitatem, & cujusque naturam in proprio salvat ordine, & virtute*. Cui concinit D. Thom. qu. 21. art. 1. *Et excludenda temeritas illorum est, qui dicunt, melius Deus fecisset, si sic fecisset, ut de dispositione cœlorum blasphemavit Alphonsus*.

66 Ex his nihil contrà nos, inquit B. infertur, imò pro nobis, ex sententia D. Dionysii, ibi: *Omnibus tribuit propria secundùm justitiam*, hoc est secundùm suam legem æternam, qua sibi præscripsit modum producendi creaturas in tempore juxtà earum naturas, & perfectiones essentiales, in quibus non defecit, quia alitèr eas non fecisset, sed alias; undè si fecit eas secundùm legem à se constitutam *Benè fecit omnia* Marcii 7.37. quia legem suam servavit, & in nullo unqnam est transgressus. Illa D. Thomæ verba: *Melius Deus fecisset, si sic fecisset*, non sic sunt intelligenda, quòd Deus semper faciat id, quod melius est, sed eum habent sensum, quòd Deus fecisset melius e. g. Lunam faciendo luminare majus, quasi errasset, tribuendo virtutem illuminandi minorem lunæ; benè ergò fecit hæc duo luminaria secundùm magis, & minùs, & unum fecit alio melius; ergò lunam inferiorem Sole, & sic eam non fecit meliorem Sole; ergò non semper facit melius, nec optimum.

67 Prosequitur C. his verbis: Si autem Deus fecisset creaturas perfectiores his, quas fecit, quantùm ad aliquid, non egisset melius, sed minùs benè, minusque proindè esset laudabilis. Sicuti si etiam Pater, & Spiritus Sanctus incarnati essent, quod fuit alterum exemplum mihi respondentis. Et ratio est aperta, quia Deus non amat creaturas ut finem ultimum, sed tantùm semetipsum; illas autem amat ut medium, etiam intellectuales aliquo modo, nec illis fruitur, sed utitur, ut ait Aug. in primo de Doctr. Christi, in mediis autem non attenditur bonitas absoluta, sed relativa, non magnitudo, sed congruitas, & aptitudo. Hanc autem esse exactissimam in rebus creatis respectu sui finis, itaut in eis nihil deficiat, aut redundet, constat ex dictis, & judicari debet ex eo, quod ipse fecerit, etiamsi alitèr videatur. Nam Deus seipsum amat infinitè, & cætera omnia pro mensura propriæ cujusque bonitatis. Et hæc de prima propositione principali dicta sint satis.

68 Ex quibus apparet, eam, utcumque explicetur, non posse censuram effugere, & quocunque se vertat, illi obviàm ire. Meretur enim, si intelligatur, ut debet, ad sensum argumenti negare Deo, quod amet aliquam bonitatem creatam, & quòd in Incarnatione intenderit etiam bonitatem intrinsecam ipsius mysterii, quia ponit aliquam, imò maximam bonitatem in universo, quæ respectu Dei sit casualis, & præter

præter intentionem. Et cum tres species honoris allatæ non sint propriè tres honores, sed unus formalitèr, consistens in obsequiis creaturarum meritoriè, & virtualitèr in intrinsecis Dei perfectionibus, arguitivè verò in creaturis illis manifestantibus.

69 Meretur item, si neget in creatura rationali præceptum dandi Deo summum honorem possibilem, & excogitabilem, quia negat dari præceptum latriæ; meretur, si significet, deficere Deo aliquem honorem, qui deberetur propter creaturas perfectiores, quia supponit, aliquem Dei honorem pendere meritoriè ex creaturis, quasi non sit in illo meritum ad omnem honorem ex suis intrinsecis perfectionibus, utporè quòd potest augeri, & interim aliquis honor ei negari. Meretur, si intelligat, meritum ipsum honoris divini intrinsecum majus apparere posse in creaturis perfectioribus creabilibus; ideoque nunc aliquem honorem negari Deo posse propter defectū ostensionis suarum perfectionum in creaturis perfectioribus, quia supponit, Deum in creaturis existentibus non se sufficientèr manifestasse, ut Deum dignum supremo honore, qui possit tribui Deo, hoc est latria.

70 Denique frustrà proprium impropriari, & detrahi ad significandum, quòd Deus non facit optimum, vel non tenetur ad optimum, quia quodlibet horum dicatur, illud affirmandum est esse Deo honorabilius. Et negare, quòd Deus faciat semper id, quod est optimum factu, est saltem temerarium; negare verò, quòd semper faciat, id ex quo æquè benè semper honorabilis est, nempè, summè, propè abest ab hæresi.

71 Contrà est primo, quia omninò falsum, Deum creaturas minus benè fecisse, si poterat facere perfectiores, quas non fecit, sive essentiali, sivè accidentali perfectione, quia quod ad perfectionem essentialem eas non fecisset, sed alias diversæ speciei; non enim essentiæ minuuntur, vel augentur, cum sint indivisibiles, & si variantur, illæ res non sunt, sed aliæ diversæ in specie; & sic nec minùs, nec magis benè fecisset eas, cum eas nullatenùs fecisset. Si verò loquamur de perfectione accidentali, potest facere illas cum minori perfectione, relicta majori pro suo arbitrio, cum hæc sit variabilis; patet id exemplo Conceptionis Virginis, quæ secundùm Thomistas accidit cum minori perfectione, dum facta fuit sinè præservatione à peccato originali, à quo nihilominùs potuisset eam præservare, & præservavit secundùm sententiam Scotistarum; minoris ergò perfectionis fuit Conceptio Virginis respectu illorum, qui admittunt possibilitatem, & negant actum. Attende. ulteriùs ad sensum duplicem illorum verborum. Non egisset *melius*, *sed minus benè* sc. si Creaturas Deus perfectiores fecisset, quas fecit, nam *minus benè* facit hunc sensum idest defectuosè, qui est malus, quia Deus nihil defectuosè facit, cum de eo Scriptura dicat: *Benè fecit omnia*, ut dictum fuit suprà, & hunc relinquamus Adversario, cum sit malus, & accipiamus secundum, qui cum nullum importet defectum, sed bonitatem creaturæ pro-

proportionatam, sed non tantam, quam posset habere, Deum sine dubio honorificat, & laudat e. g. magis laudabilior est sublevatio Præcursoris antè nativitatem ejus, si tamen sublevatus, & emundatus fuisset ab originali post ortum remedio ordinario, adhuc laudabilis, & perfecta fuisset illius emundatio, sed non tanta laude, qua prior, & hoc minus non dicit imperfectionem, quia Deus in hoc non deficit, aliter in omnium redemptione pro remedium ordinarium, omisso privilegiato, deficeret, quod nullus sanæ mentis dicere potest. Addit aliud exemplum de Incarnatione, nam si cum Verbo Pater, & Spiritus Sanctus fuissent incarnati, secundùm Thomistas, qui hoc possibile putant, impossibile verò Scotistæ, fuisset melior Incarnatio; ergò minùs benè Incarnatio solius Verbi. In hoc casu potest laudari Incarnatio à possibilitate tantùm, non ab actu, quia solum Verbum de fide est incarnatum, ex quo infertur non dari hìc respectu actus nec melius, nec minus benè, dum non datur reverà Incarnatio omnium trium personarum; sola ergò laudatur possibilitas. Hanc verò, ut dixi, negant simplicitèr Scotistæ; ergò ex hoc capite nihil est laudabile, cum impossibile nihil sit; ideò nec laudandum, nec vituperandum.

72 Contrà secundo, quia affert rationem de amore Dei, qui amat seipsum tamquàm ultimum finem, creaturas verò ut media ad illum finem, & illis utitur, non fruitur. In mediis autem non attenditur bonitas absoluta, sed respectiva &c. Nescio quomodo ex his inferat censuram in prima propositione, quæ est, Deum non semper facere quicquod illi melius est, & honorabilius, quàm ait G. non posse effugere, quia quocunque se vertat, eam semper sibi obviam habet. Nam id non probat ratione convincente, nec ullam Sacræ Scripturæ auctoritatem refert, dicentem Deum semper melius, vel optimum facere; solùm Scriptura loquitur in gradu positivo his verbis: *Benè omnia fecit. Omnia Dei opera perfecta sunt.*

73 Contrà tertio, quia illa propositio est digna censura, quæ est falsa, vel quia est hæretica, vel quia suspecta de hæresi, vel quia est contrà bonos mores, in sententia omnium; supradicta autem propositio, *Deus non semper facit, quod melius est, vel optimum,* nòn est falsa ex prædictis capitibus, cum non sit hæretica, nec de hæresi suspecta, nec contrà bonos mores, nihil enim horum probavit Adversarius, nec probare potest; restat ergò, quòd sit indigna censuræ, cum probatum sit, eam esse veram, & legitimam. Confirmatur, quia est in opinione multò probabiliore, quàm sit opposita; ergò censurari non potest, sicut non potest opinio de maculata Conceptione censurari, esto nostris temporibus multò probabilior sit opposita, & colligitur ex Bulla Alex. VII.

74 Contrà 4. quia dicta propositio nullam negat bonitatem creatam amari à Deo, qui omne bonum amat; unde assertam bonitatem mysterii Incarnationis Deus amat secundùm Scoticam admittentes, non verò secundùm Thomistas, quia ab his

his negatur, ac proindè cum sit nihil, à Deo amari non potest, cum objectum amoris sit bonum, non verò nihil. Neque ex his sequitur, bonitatem universi esse casualem respectu Dei, quia fecit mundum valdè bonum, non casu, sed consilio voluntatis suæ, quæ semper tendit in bonum.

75 Contrà 5. esto latria sit summus honor Deo dandus propter ejus infinitam excellentiam, cum sit creator omnium, tamen ei tribuendus non est honor earum rerum, quæ non fecit, cum nihil sint in actu, sed tantùm in potentia; undè sufficit laudare, & honorare ejus potentiam, in quo casu honor est minor, quàm cum honoratur ut in actu productor rei, & sic datur magis, & minùs, quoad exercitium in cultu latriæ, *cap. Ex parte 12. de const.* non obstante, quòd illa in sua specie sit perfectissimus cultus. Quoniam autem non datur excellentia mysterii, aliàs dabilis; idcò Deo in hoc non tribuitur honor, qui non potest terminari ad nihil. Nullus ergò honor deficit Deo, nec ullus Dei honor pendet à creaturis, sed ab illis Deo tribuitur, cum adsint perfectiones ab eo productæ in creaturis, neque enim actiones Dei imaginariæ honorantur, sed quæ reverà sunt; neque enim Thomistæ honorare, & laudare possunt immaculatam Conceptionem, quam negant, essent enim mendaces, non colentes Deum, neque ejus matrem. Quare concludo, Deum talitèr esse adorandum, & honorandum ab homine, qualitèr se illi manifestavit, & non alitèr, neque enim objectum honoris, & laudis potest esse aliquid incognitum.

76 Et ex his patet, non esse temerarium, sed rationabilitèr dictum, quòd Deus non semper facit, quod est melius, vel optimum, nec proindè benè Adversarium pronuntiasse ex suis argumentis, eam propositionem propè abesse ab hæresi, cum ex oppositis à nobis constet, propositionem G. esse veram, rationabilem, & legitimam.

77 Prosequitur C. his verbis: Jam exemplum illud: *Honorificentius esset Christo, si plures actus meritorios egisset; plura sustinuisset; plures actus charitatis elicuisset, quæ tamen communitèr non tribuuntur.* Procul dubio injuriosum est Christo, & damnabile, quia re ipsà Christus *omnia contemnendo, quæ pravi homines cupiunt, & omnia perpetiendo, quæ horrescunt, & omnia faciendo, quæ mirantur*, ut ait Aug. in lib. de vera relig. operatus est ex tota virtute, quam habebat, & ad mensuram finis, & voluntatis divinæ præscriptam, nec potuit plura sustinere, nec plures actus charitatis, & meriti elicere, cum elicuerit ex totis viribus, & semper, & omnis illius actus cujusvis potentiæ, utpotè procedens à charitate, meritorius fuerit, nec proindè mereri majorem honorem per plures actus, aut passiones. Et qui oppositum asserit, est illi inimicus, quia supponit non amasse, & meruisse, quantùm potuit, nec sustinuisse, quantùm expediebat.

78 Contrà est, quia stat firma catholica propositio G. quòd honorifi-

norificentius esset Christo, si plures alios actus fecisset, nam Christus à suis operibus laudatur, & honoratur, ut ex pluribus locis colligitur Lucæ 4. 15. *Et ipse docebat in Synagoga eorum, & magnificabatur ab omnibus*, & cap. 18. fine dicitur: *Et confestim vidit, & sequebatur illum magnificans Deum, & omnis plebs, ut vidit, dedit laudem Deo.* Et Marci 7. in fine laudatur Christus à miraculis, quæ faciebat *Et eo ampliùs admirabantur, dicentes: Benè omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui*. Et quòd ex operibus quisque consequatur honorem, testatur ipse Christus Matth. 15. extremis hisce verbis: *Non est propheta sinè honore, nisi in patria sua, & in domo sua*. Sicut ergò Christus nunc honoratur in suis operibus jam factis, ità & honoraretur in aliis pluribus, si ea fecisset, & sic extenderetur ejus honor, & laus, quod non fit.

79 Quare falsum est, eam propositionem esse Christo injuriosam, nec ex D. August. id colligitur, sed solùm hoc, quòd omnia, quæ fecit, ea ex tota virtute sua ea fuisse operatum juxtà præscriptũ divinæ voluntatis, quicquid enim fecit, fuit perfectissimum, ut docet *D. Thomas part. 3 q 44. art. 3. ad 2.* quod non adversatur præfatæ propositioni de ejus majori honore, si alia opera fecisset; meruisset ergò majorem honorem ex aliis operibus perfectissimè faciendis, sicut ex prioribus jam factis.

80 Subjungit C. Ait quidem Doctissimus Censor, ideft R. potuisse plus honoris mereri, quia de potentia absoluta potuerunt augeri habitus, & multiplicari actus interni, & externi, & passiones.

81 Sed contrà primo opponit se C. quia sic distrahitur propositio ad sensum difficilè cogitabilem, quæ nimia clementia est in censendis propositionibus, præsertim quoad sensum offensivum divini honoris, & piarum aurium, tunc enim accipi debent in sensu obvio, qualis in casu nostro est, de pluribus actibus elicibilibus per facultates actu in Christo existentes. Qui enim diceret: Honorificentius futurum fuisse Pitagoræ, Platoni, Aristoteli unum Deum colvisse, & aliis prædicasse, intelligeretur supponere, quòd de facto potuerint, ut ait Apost. ad Rom. 1.

82 Opponit B. gratis enim asseritur à C. sensus offensivus divini honoris, cum id non probetur; imò laudatur Deus in diversis hisce modis, quibus operatur; undè nec piæ aures offenduntur, sed ædificantur. Certum quoque est esse honorificentius colere Deum, & aliis prædicare, quàm alterum tantùm præstare, dum multiplicatur Dei cultus, sicuti honorificentior fuisset incarnatio facta, si fuisset propter utrumque, & propter Redemptionem, & propter excellentiam mysterii, ut dicit Adversarius; ex multiplicatione ergò actuum latriæ cum magno honore augetur Dei cultus. Cur in hoc admittitur comparativum, & in illo negatur? Potuerunt ergò non de facto, ut falsò supponi dicitur ab eo, sed ex divina illuminatione illi Gentiles utrumque facere cum majori honore, quàm alterum tantùm agere. Quid autem dicat ad suum propositum Paulus, non refert,

verum quidem est, quòd ex textu nihil colligi potest contrà R. qui sano modo locutus fuit.

83 Prosequitur C. his verbis: Deindè dato, quod potuerit intendi habitus, & multiplicari actus, adhuc injuriosum est Christo dicere, quòd illi fuisset magis honorificum, quia supponit dari aliquem gradum honoris majorem, qui tunc ei deberetur, & modò non debeatur, quod falsum esse patet ex dictis. Quantacunque enim aucta fuisset Christi Charitas, & plures suscitasset, sanasset &c. nullus major honor dari posset, aut deberet, quàm latriæ, & hyperduliæ, qui de facto datur; unde interpraetatio non potest aptari integrè propositioni respondentis, honorificentius est Christo plures actus elicuisse, &c.

84 Contrà est, quia ex intentione habitus, & multiplicatione actuū nihil injuriosum sequitur in Christo, cum habitus, & actus sint qualitates bonę, & dignæ omni honore, cum sint virtutes, & actus virtuosi, ac proinde inferunt in eo honorem, non injuriam. Falsum quoque est, quòd aliquis gradus majoris honoris tunc sit debitus, & modò non; siquidem nullo modo est debitus, nec tunc, nec nunc, nec ante, nec post, quia cum intensio, nec actuum multiplicatio possibilis, quæ pro nulla temporis differentia existit, nihil sit, non potest esse objectum honoris, cum hujus objectum sit ens in actu, ac proinde nec major, nec minor gradus honoris datur; ut tribueretur Christo, si cum illis aliquandò fuisset in actu, & talis honor fuisset latriæ, vel hyperduliæ, & quidem major secundùm excessum, & multiplicationem; attēditur enim honor secundùm mensuram agentis; unus enim modo devotiùs honorat Christum, quo ante, & actus ipsius Christi modo excellentiores, modo minùs cognoscuntur ab eo facti, dum mensurantur à virtutibus, quæ inter se in perfectione differunt. Et quamvis dulia sit perfectissimus cultus quoad suam entitatem, quoad modum tamen, & exercitium recipit magis, & minùs perfectionis ex dispositione agentis, vel ex perfectione virtutum, propter quas cultus Deo tribuitur.

85 Prosequitur C. his verbis: Secundò nego potuisse augeri Christi charitatem, ait enim Magister in 3. dist. 13. quòd Deus Christo contulit tantam gratiam, quantam conferre potuit, hoc est, quantæ ipse capax fuit pro dignitate capitis Ecclesiæ; in quā diffusurus erat. Undè *plenus gratiæ* dicitur Joan. 1. *Et de plenitudine ejus accepimus omnes*. Vas autem plenum non potest plus capere. Nec distinguatur mihi de potestate ordinata, & absoluta. Siquidem potentia Dei moralis, & proxima potest quidem absolvi à legibus particularibus, minimè verò à generali de non agendo perperàm, & præter rationem, quale est agere non ad mensuram, & exigentiam finis. Et cum dicitur: Omne finitum augeri potest; si ly *potest* dicit solam non repugnantiam, ex parte ipsius finiti, concedo; si integram possibilitatem, nego; ad hanc enim præthereà requiritur potentia causæ, & ad hanc ordinabilitas ad finem.

86 Contrà est, quia argumentum

tum procedit de potentia Dei ordinaria; nam de absoluta loquendo, non implicat tale augmentum, ut docent Scotistæ *cum Meldul. in 3. sent. disp. 2. à num. 69. Card. de Lugo disp. 16. de Incarn. sect. 6. num. 111. Becan. cap. 8. q. 4. nu. 3.* quia non implicat, nec ex parte gratiæ, quæ si sit finita, sinè dubio est augibilis; nec ex parte animæ, in qua est potentia obedientialis ad recipiendum augmentum. Nec id obstat dictum divinum *Plenus gratiæ*, quia non loquimur de plenitudine divinitatis, nec unionis, sed de plenitudine, quæ est abundantia bonorum gratiæ, quæ augetur, nam plenitudo gratiæ in hoc sensu fuit etiam in B. V. & in Sanctis, & tamen non est tanta in illis plenitudo gratiæ, quanta in Christo, in quo ejus gratia excedit gratiam Virginis, S. Stephani, & aliorum, & gratia V. excedit gratiam reliquorum Sanctorum, potest ergò gratia augeri non obstante plenitudine. Illud ergò *perperam* revertitur in auctorem C. non enim perperàm agunt, qui sequuntur communem opinionem, cum prudentèr judicent; est enim hæc opinio communis, ut refert de Lugo. Demùm ly *Potest* refertur ad utrunque, ut probat allatum argumentum ex Becano; & sic concluditur, omne finitum augeri potest, quia ex nullo capite repugnat, cum finito semper addi possit.

87 Prosequitur C. eandem materiam contrà eundem R. his verbis: Tertiò, quamvis charitas Christi, utpotè finita, mathematicè potuerit esse major, quàm fuit, non tamen potuit esse major, quàm tribuatur, nec de potentia absoluta quidem, quia nulla mensura certa assignari potest, quæ non tribuatur summè magna, quantacunque placuerit, dummodo finita, non erit major ea, quæ Christo tribuitur, sed minor. Quæ enim mensura à nobis statui potest charitatis Christi, quàm nemò potest comprehendere juxtà illud Ephes. 3. *Supereminentem scientiæ charitatem Christi*. Hoc enim sensu saltem capi debet Joan. 3. *Non enim ad mensuram dat Deus spiritum*.

88 Dices, tribuitur finita; ergò potest dari major, quàm quæ tribuitur. Nego consequentiam. Facis enim transitum à re procul in se ad eandem, prout in mente; Finitum enim confusè conceptū non potest intelligi auctum nisi infinito, quod implicat; & ratio est, quia quandiù finita non determinantur, omnia sunt negativè æqualia, hoc est, nullum majus. Igitùr interpætatio non potest juvare respondentem, quippè qui asserit, potuisse Christum elicere plures actus charitatis, &c. qui tamen communitèr non tribuuntur.

89 Contrà est, quia aliud est, quòd charitas major possit esse, aliud quòd non tribuatur, siquidem tributio habet pro objecto ens actu; ideò tribuitur minùs, quàm possit dari, cum dabile non sit ens actu. Insuper ad hoc parùm refert, quod à nobis designari non possit certa mensura gratiæ Christi, quia ejus augmentum non pendet à nobis, sed ab ipsa divina potentia, cui nota est mensura, quam potuisset ulteriùs superabundare in Christo. Quod autem dicitur, quòd Deus non dat Filio Spiritum ad mensuram,

& sic

& sic eam dedit infinitam ; id intelligitur in genere gratiæ, quæ ex sua propria ratione, habet in Christo quicquid pertinet ad rationem ejus gratiæ, ex quo proindè non datur ad mensuram, & ad certos, & determinatos effectus, sed ad quoscunque. Spectata verò in genere entis, dare, & augere ulteriùs potuisset, quia ei uti creatæ finitæ potest addi. Eam distinctionem refert S. Thomas part. 3 q 7. art. 11. in corpore.

90 Ad objectionem, quam sibi facit C. respondeo, ipsum non probare negationem suæ consequentiæ; falsum enim fieri transitum à re in se, ad eandem in mente, quia solùm fit transitus à re finita, ad ejus augmentum, quod recipere potest, ex quo est finita; res enim, & augmentum non pendent à mente. Falsum quoque est, finitum, de quo agimus, confusè concipi, quia certò res concipitur cum possibilitate augmenti, & hoc sufficit; aliud enim non intenditur nisi augmentum, non autem ejus determinatos gradus quærimus. Ex quo patet quoque augmentum non addito infinito, sed finito; nam concessit finitum, dum solùm ejus argumenti negavit consequentiam, ex quo nescio quo iure dixit augmentum non addi infinito, dum supponit rem, de qua agitur, esse finitam. Ad eam verò rationem, quòd omnia finita indeterminata sint æqualia negativè, hoc est, nullum inter ea majus; dico, id gratis asseri, quia imò sequitur oppositum, ex indeterminatione scilicèt inferri inæqualitatem; indeterminatio enim præsefert diversitatem, dum unum potest determinari sic, & aliud aliter.

91 Prosequitur C his verbis. Quartò, etiamsi admitteremus in Christo incrementum charitatis, adhuc falsum esset, potuisse illum elicere plures actus charitatis sivè internos, sivè externos. Et primò de internis, quia si tota vita unum actum continuatum elicuit, hic quantumvis auctis viribus, non potuisset esse, nisi unus, quamvis interior. Item si elicuit plures absque ulla interruptione, nec ob incrementum charitatis potuisset elicere plures, quia ubi nulla est interruptio, ibi nullus est hiatus explebilis. Ipse autem respondens non dicit actus intensiores amoris, vel meritorios, sed dicit plures; quod certè verificari solùm potuisset in secunda suppositione in casu, quo Christo prorogata fuisset vita.

92 Quoad externos verò falsa quoque est suppositio, nam quantumvis auctus illi fuisset habitus charitatis, nec plura beneficia præstare potuisset, nec plura sustinere, quia quod plus facere potuit, & pati, non omisisset defectu charitatis, & virium, sed congruentiæ, & voluntatis divinæ, cui contravenire non potuerat.

93 Contra est, quia quoad actus internos Charitatis, ex bino argumento conditionato, nihil infert, nisi quòd supponit; sed falsum supponit, & quod nihil est, quia omnes actus charitatis in Christo fuerunt in re ipsa plures, & interrupti, ut manifestè colligitur ex Evangelio Lucæ 5. 4. *Ut cessavit autem loqui* & cap. 11. 1. *Ut cessavit* sc. ab oratione, *dixit unus ex discipulis ejus ad eum*. Quales autem fuerunt alii actus, tales quoque fuerunt actus charitatis; Christus enim humano mo-

do se

do se gerebat in actibus suis; necesse enim erat, ut probaret, & ostenderet, se hominem esse. Et quid, si demus in Christo unum actum charitatis non interruptum, sed continvatum, nonne ex hoc dicitur talis actus auctus, sicut ignis continvatus augetur? Licèt verò id non inferat pluralitatem actuum, non tamen simpliciter sunt negandi Christo ex ea falsa suppositione, sive Christus ulteriùs suam produxisset vitam, sivè non, quia ejus virtus, & potestas in operando non pendebat à tempore, sed à voluntate divina.

94 Quoad actus verò externos malè negat pluralitatem actuum in Christo ex suppositione augmenti habitus charitatis, quia si illos omisit, id fecit, quia noluit ulteriùs operari, ac proinde omissio non processit eo, quòd Deus noluerit, quia Deus nullum bonum Christo impedivit; neque omissio processit ex defectu congruentiæ, quia incongruentia locum habere in bonis actibus, non ulteriùs ergò progressus fuit, quia ità sibi placuit.

95 Prosequitur C. his verbis: Ubi etiam illud reprehensione dignum est in exemplo propositionis R. quod ponit honorem Christi in numero miraculorum, & magnitudine passionum, simpliciter dicendo, quòd honorificentius illi fuisset plures gratias conferre, aut plura sustinere. Cum si Christi honor consistat in gratiis, & miraculis, honorabiliores essent multi Sancti, qui non solùm plura, sed etiam majora, quàm Christus fecit, juxtà illius prædicationem patrarunt. Passiones verò per se nullo honore sunt dignæ, quia malæ, & ineligibiles, & eatenus eligi possunt, & honorem conciliare, quatenus bonum ex illis resultat, & ad mensuram ipsius. Unde laborant Patres in honestanda tanta tormentorum multitudine, & magnitudine, quantam Christus sustinuit, quia potius videntur superflua, quàm sufficientia. Certum minùs honorificum ei fuisset plura sustinuisse, quia frustrà malum amplexus fuisset.

96 Contra est, quia omninò certum, quòd ulteriùs puto esse de fide, quòd ex miraculis, & passione honorandus sit Christus, & quo plura sunt, eo illi major est deferendus honor, & laus. De miraculis clarè habetur Lucæ cap. 2. num. 11. de primo miraculo Conversionis aquæ in vinum, *Et manifestavit gloriam suam*, quam non ostendisset, si hoc miraculum non fuisset honorificum Christo. De miraculo Cæci illuminati cap. 18. dicitur: *Et omnis plebs ut vidit, dedit laudem Deo*. Laudem ergò consequutus fuit ex hoc miraculo. Et eodem cap. 2. num. 23. *Multi crediderunt in nomine ejus, videntes signa ejus, quæ faciebat*. Unde volebant eum facere Regem, ut ibidem habetur. Confirmatur, quia gratia miraculorum erat perfectissimè in Christo, & ideò ejus miracula erant præstantissima magno digna honore, D. Thom. part. 3. q. 13. art. 2. & quæst. 44. art. 3. & alibi Ipsum *miraculi* verbum, & arduitas, quæ de illius ratione est, part. 1. q. 105. art. 7. ad 2. convincunt quemcumque virum sanæ mentis ad prædicandum Christi honorem, & quidem majorem,

rem, si alia edidisset miracula.

97 Nec his obstat, quod C. dicit, si Christi honor consistit in gratiis, & miraculis, honorabiliores essent multi sancti, qui non solùm plura, sed etiam majora, quàm fecit Christus; de quibus Lyranus interpretans verba ipsius Christi apud Joan. 14. 12. *Amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet*, refert maiora, quia plus conversi sunt ad prædicationem Apostolorum, quàm Christi, ad cujus prædicationem pauci Judæorum conversi sunt; Apostoli omnibus linguis prædicabant, Christus solùm propria lingua. Vide ipsum. Non obstat, inquam, quia non sine Christo majora faciebant, sed virtute ipsius, ut dicit ibidem Glos. Ordin. *Non tamen ex se, sed ex me; non enim servus est major domino*. Non ergò honorabiliores sunt Sancti, quia sine Christo non faciebant miracula, nec infideles convertebant propria virtute ad fidem, sed Christi virtute.

98 Falsum quoque est, passiones nullo honore per se dignas esse, cùm in sententia omnium, si sint benè à ratione ordinatæ, sint bonæ, & laudabiles, *D. Thom.* 1. 2. *q* 24. *art.* 1. *ad* 3. *q.* 45 *art.* 1. *ad* 1. *& alibi*, & de passionibus, quas pertulit usque ad mortem, non est dubitandum nisi impiè; ipsæ enim erant voluntariæ, & à ratione rectissimè ordinatæ, ac proindè ejus passio fuit simpliciter bona, & laudabilis, *ex D. Thom part.* 3. *q.* 22. *art.* 1. *ad* 2. *q.* 47. *art.* 3. *ad* 3. *art.* 4. *ad* 2. *art.* 6. *ad* 3. Qui quæst. 49. art 6. dixit, Christum propter suam passionem meruit à Deo exaltari, secundùm quod testatur D. Paulus ad Philip. 2. 9. his verbis: *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis, propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen.* Patet ergò, Christum ex suis passionibus, & tormentis esse maximè honorabilem, & quo plures fuerunt illius passiones, eo honorabilior fuit per illas. Quare non video laborem, nec hujus laboris causam in honestanda tanta tormentorum multitudine, quia nota est ex se propter ejus honorem, qui dixit Joan. 10. 10. *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantiùs habeant*. Ergò multitudo, & magnitudo passionis, & tormentorum non fuit superflua, sed abundantèr sufficiens; non ergò frustrà malum amplexus fuit, sed rationabilitèr volvit superabundare, quia super omnes liberalis fuit.

99 Demùm, inquit C. nullus dari potest major honor, quàm qui debetur Christo, debetur enim illi latria ratione divinitatis, & ratione humanitatis solitariè sumptæ hyperdulia, hoc est, adoratio, & servitus, qua major sub latria dari non potest. Debetur itaque illi honor summus, qui dari potest, nec majorem potuit mereri per quamcunque potentiam, quia non datur major, undè injuriosa est evidentèr propositio, quæ dicit: *Honorificentius fuisset Christo plura pati, plures actus elicere &c.* Quia non solùm negat Christo consequentèr aliquos actus, vel passiones debitas, aut congruas, sed etiam honorem, qui de facto ei debetur, dum supponit dari posse majorem.

100 Jam suprà responsum fuit, non posse

posse dari Christo majorem latriæ honorem, eandem verò habere latitudinem, & extensionem respectu creaturæ adorantis; quò enim plures in Christo sunt excellentiæ, & actus heroici, & præstantes, eò magis honorandus est, unde si ulteriùs multiplicasset actus virtutum, quos non fecit, magis adhuc in illis fuisset honorandus summè, quamvis in illis non honoretur, cum non fecerit.

Concludit tandem C. Justior ergò fuit propositionum censura, quamvis benignior vindicatio. Vindicis, an sapientiæ, & censuræ, tùm censura item ipsa, tùm tota hæc doctrina subiicitur.

ADVOCATUS MULIERUM,

Quæ probantur de ſpecie hominum, Paſſionis Chriſti, & æternæ ſalutis participes.

PER

F. FRANCISCUM BORDONUM

S. T. D. RELIGIONIS TERTII ORDINIS SANCTI FRANCISCI GENERALEM.

1
Egi quendam libellum propriè famoſum contrà fœminas, quas non eſſe de ſpecie hominis, neſcio quis ſubverſus, & infamis hæreticus conatur perſuadere ignorantibus, propterea eaſdem fœminas non eſſe capaces ſalutis, nec pro eiſdem Chriſtum mortuum eſſe, traductum in linguam vulgarem per quendam Horatium Plata Romanum forſan Auctorem, qui tamen Catholicum in eo opuſ-
2 culo ſe profitetur. Eſt autem nova hæreſis, quam apud neminem adhuc legi, & quidem diverſa eſt ab illa Armenorum, qui, referente *Prateolo lib.* 1. *cap.* 67. *num.*23. aſſerunt, omnes homines reſurrecturos in ſexu virili, nullumque poſt reſurrectionem futurum eſſe fœmineum ſexum. Fœminæ ergò non excluduntur à gloria, ſed illam aſſequuntur, nec mutant ſexum poſt reſurrectionem, quam hæreſim confutabo cum hac nova in ſequentibus. Voco novam in eo, quod mulierem excludit à ſpecie hominis.

3 Cerrum ergò de fide tenendum eſt, non ſolùm homines maſculos, ſed etiam fœminas eſſe ejuſdem humanæ ſpeciei, & capaces ſalutis, ſicut ſunt ipſi viri. Hoc dogma tres continet partes. Primam, quòd fœmina eſt ejuſdem humanæ ſpeciei, ſicut eſt maſculus. Secundam, quòd pro fœminis Chriſtus paſſus eſt, ſicut pro viris. Tertiam, quòd mulieres ſunt capaces ſalutis æternæ, ſicut viri.

4 Primum de ſpecie humana utriuſque clarè probatur ex Ge-

nesi cap. 1. 26. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Et paulò infrà. *Et creavit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creavit illum, masculum, & fœminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait: Crescite, & multiplicamini.* Ter vocat hominem, bis hoc nomine, tertio eo pronomine *illum*, indicans utriusque speciem humanam, & eam esse unam, & non plures species hominis, sicut dixit Porphyrius in cap. de specie, quòd plures homines sunt unus homo, scilicèt, specie, quæ una est in singularibus hominibus; ideò Moyses in numero singulari locutus fuit, insinuans naturam humanam esse unam speciem, sub qua, & de qua sunt Adam, & Eva, ut id expressit sequentibus verbis: *Masculum, & fœminam creavit eos.* Pronomen *illum*, quod speciem, & unitatem indicat, protulit singularitèr, significans, Adam, & Evam unius esse essentiæ, & speciei, atque postmodum commutavit, & transtulit in numerum pluralem, dum speciem humanam expressit communem eisdem, tamquàm in duabus personis masculo, & fœmina existentem. Supradicta verba replicantur cap. 5. initio: *In die, qua creavit Deus hominem, masculum, & fœminam creavit eos.* Fœmina igitùr dicitur homo, sicut masculus vocatur homo; dum enim creavit Deus hominem masculum, & fœminam, duos homines fecit, ut insinuat illud pronomen *eos*, quod uti relativum utrumque refert sub unica specie hominis, ut Legistæ de eodem verbo, *Eos*, docent referri ad præcedentia, *Ruin. vol. 1. consf. 99. num. 16. Corneus vol. 1. consf. 9. nu. 6. fine.* Creavit eos masculum, & fœminam, quid est hoc *eos* nisi Adam, & Eva significati per illud antecedens verbum *hominem*? Dixit *hominem* ad indicandam speciem, addidit *eos*, indicans pluralitatem personarum creatarum, ne quis existimaret, utrunque sexum dedisse eidem numero homini, & sic creasse hermaphroditum.

5 Probatur secundò clariùs *ex cap. 31. num. 35 Numer.* in quo Dominus præcepit Moysi, ut ulcisceret filios Israel de Madianitis, contrà quos tulerunt prædam, inter alias res, puellas triginta duo millia, ibi: *Animæ hominum sexus fœminei, quæ non cognoverunt viros triginta duo millia.* Illud verbum *hominum* refertur tantùm ad mulieres juvenes, quæ viros non cognoverant; ergò etiam fœmina dicitur homo, ac proindè ejusdem est speciei humanæ cum masculo.

6 Probatur tertiò ex Evangelistis, qui pluries Christum Dominum vocant *Filium hominis*, quæ est Beata Virgo Maria, quæ sinè dubio est homo sexus fœminei; ergò fœmina est de specie hominis.

7 Probatur quartò ex Genesi cap. 2. 18. *Faciamus ei adjutorium simile sibi.* Illud autem adjutorium fuit Eva, ut dicitur ibidem sub num. 23. *Et ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem.* Et eam fecit similem ipsi Adamo. Ista autem similitudo alia esse non potuit, quàm identitas in natura specifica humana; nam illi non erat similis in sexu; ergò in natura, nam Deus creavit hominem ad

imagi-

imaginem suam, & illum fecit masculum unum, & alteram fœminam, ac proindè ambos similes in natura intellectuali; secun-
8 dùm enim intellectum dicuntur creati ad imaginem Dei, qui habet intellectum infinitum, ex D. Thoma *par.* 1. *q.* 93. *art.* 1. *&* 4. ubi illud Apostoli 1. Corinth. 11. 7. *Vir quidem non debet velare caput suum, quoniam imago, & gloria Dei est, mulier autem gloria Dei est.* Interpretatur, quòd imago Dei non negatur mulieri, sed ei convenire secundariò ex eo, quòd vir non est ex muliere, sed mulier ex viro, à quo per Deum Creatorem sicut recepit naturam hominis, ità & imaginem Dei; similis est ergò mulier viro, & Deo, vir verò soli Deo, non mulieri, à qua nihil recepit. Fecit ergò Deus Evam similem ipsi Adamo similitudine naturæ intellectualis, quæ hominem, tàm masculum, quàm fœminam specificat, & constituit sub specie humana. *Faciamus adjutorium simile sibi.* S. August. lib 9. super Genesi ad literam sæpiùs vertit illa verba: *Simile sibi*, idest, *secundùm ipsum* scilicèt Adam, hoc est: Faciamus illi adjutorium, quod & ipsum sit homo, sicut &
9 ipse est homo. Hoc autem adjutorium non alia ratione illi datum fuit, nisi in ordine ad generationem, ut fœmina simul cum masculo natura humana propagaretur, ut ibidem observat dictus Sanctus August. In adjutorium viri, non quidem alicujus operis manualis, ratione cujus poterat adjuvari ab alio viro, sed in adjutorium generationis, inquit D. Thomas *par.* 1. *q.* 92. *art.* 1.

10 Hinc deduci potest argumentum, quòd mulier activè concurrit ad generationem, quia Deus illam viro dedit in adjutorium, & non tantùm ut subjectum generationis, dum illam vocavit adjutorium viri; ille enim dicitur adjutor, qui alteri activè cooperatur ad productionem alicujus effectus, est sententia communior Medicorum, quam sequitur *Scotus in* 3. *dist.* 4. *qu. Un.* cum aliis Meldulensis *disp.* 8. *nu.* 22. *in lib. de generat.*

11 Observandum est, quòd nomen *Homo* in sacra scriptura sumitur aliquandò pro utroque sexu, cum scilicèt agitur de re pertinente ad utrunque sexum; sic accipitur præcitatis locis de eorum creatione; item cum agitur de utriusque salute, ut Psal. 35. 7. *Homines, & jumenta salvabis.* Ridiculum est, & insipientis ab ea voce *Homines* excludi fœminas à salute, quæcunque ea sit, sivè corporis, sivè animæ, inclusis jumentis. Item cum agitur de peccato: 3. Reg. 8. 46. *Non est homo, qui non peccet.* Idest omnis homo sivè masculus, sivè fœmina peccat. Item cum agitur de pœna Exodi 21. 12. Levitici 24. 17. *Qui occiderit hominem, morte moriatur.* Qua pœna plectetur, qui occiderit fœminam? certè eadem, quia & ipsa continetur sub voce *Hominem*, nulla alia pœna præter hanc decernitur in lege; ergò & ipsa homo est. Ratio est, quia ut dicit S. Cyprianus Episcopus, & Martyr de disciplina, & habitu Virg. cap. 2. *Quoniam fœmina viri portio est, & ex ea sumpta, atque formata est, in scripturis ferè omnibus ad protoplastum Deus loquitur, quia sunt duo in carne una, & in mascu-*

in masculo simul significatur & fœmina. Aliquandò, & ut plurimùm sumitur pro masculo, quia de hoc multa plura dicuntur in Sacra Scriptura, quàm de fœminis. Genes. 4. 1. *Possedi hominem per Deum*. Dixit Eva de Cain filio à se genito. Psal. 86. 5. *Numquid Sion dicet: Homo, & homo natus est in ea*. Sermo hic est de Christo Domino. 4. Regum cap. 1. Elias dicitur ibi sæpè *Homo Dei*. Et sic pro masculo. Demùm rarò sumitur pro sola muliere, & semel, ut exemplum attuli in secunda probatione.

12 Probatur quintò auctoritate D. Augustini tom. 3. lib. 6. cap. 4. *Et ipse homo ad imaginem Dei, masculus, & fœmina*, cap. 5. *Ipso die sexto apertissimè dictum sit, masculum, & fœminam fecit eos. Redeat ergò ad Scripturam, inveniet sexto die hominem factum ad imaginem Dei, factos autem masculum, & fœminam*. Lib. 9 sæpiùs Adam, & Evam vocat homines à Deo creatos, accipe unicum exemplum sub cap. 16. Clariùs id expressit tom. 5. lib. 15. de civit. cap. 17. *Et ipsum enim nomen*, scilicèt Adam, *interpretatur homo, sed commune perhibetur esse in illa lingua*, idest, *Hæbrea, masculo, & fœminæ*, quid clariùs. *Quid ergò mirùm, si hominem ex osse hominis factam non novimus*. Mitto auctoritates aliorum Patrum, qui plures sunt.

13 Probatur sextò ex scriptoribus profanis, & Grammaticis magni nominis in sermone latino. Nam in primis Plautus Cistel inquit: *Intus paveo, & formido foris, ità metus nunc utrobique me agitat, illos hominis miseræ misereri*. Et in Amph. scena 3. act. 2. *Quid hoc sit hominis* Loquitur de Alemena uxore Amphitruonis. Sulpitius ad Ciceronem scribens *lib. 4. Epist. 5. famil. de Tulliola ejus filia defuncta*, inquit: *In unius mulierculæ animula, si jactura facta est, tantoperè commoveris, quæ si hoc tempore non suum diem obiisset, paucis post annis tamen erat ei moriendum, quoniam homo nata erat*. Cicero pro Cluent. *Ea stultitia est, ut eam nemo hominem, ea vis, ut nemo fœminam, ea crudelitas, ut nemo eam matrem appellare possit*. Hæc exempla referunt Nizolius, Passeratius, Calepinus, & Emmanuel Alvarus, qui fœminam vocant hominem, non alia ratione, nisi quia est de specie hominis masculini. Nec ipse Emmanuel in cap. de Genere nominum obstat, dum dicit, neminem licèt latinis literis intinctum dicere *hominem bonam, aut doctam*, quia solùm intendit non esse usitatum eum sermonem, ut adjectivum non commune adjiciatur substantivo utriusque generis, quod excludit adjectivum fœmineum.

14 Grammatici nomen, *homo*, declinant per utrunque genus, masculinum, & fœmininum, *D. Aug. tom. 1. libro de Grammat. §. Genus. Priscianus cap. 3 Donatus cap. 4. Diomedes cap. 1. Horatius Tuscanella in 3. Declinat. ibidem Joannes Stephanus Sicinianensis*, unum excipe Phocam, qui sub cap. 1. ait hæc, *Bubo, Latro, Tyro, Sermo, Pavo, Homo &c.* esse masculini generis. De verbo *Sermo* nulla est dubitatio, ut de Bubone, & Pavone, quæ sunt generis communis, sicut *Homo*. Sed hæc considerenda relinquamus adolescentulis.

15 Probatur septimò ex utroque jure

jure, Civili, & Canonico. *l. Hominis appellatione, tàm fœminam, quàm masculum contineri non dubitatur* 152. *ff. de verb. signif. l. Venditor hominis* 8. *ff. de evict. Glos. V. Venditor hominis*, ideſt, *Ancilla*; Venit ergò fœmina ſub nomine hominis; pro qua re facit *Reg.* 1. *&* 195. *ff. de verb. signif.* quæ dicit, quòd maſculinum concipit fœmi-
16 ninum, de qua *Glos. v. Universos cap. Generali* 13. *de elect. in* 6. *Jure Canonico*, *Stephanus Papa relatus cap. Admonere* 8. 33. *qu.* 2. occiſionem, quam Haſtulphus fecit de ſua uxore, vocat Homicidium, quia occidit hominem, quod poterat appellare uxoricidium. Item *in Clem.* 1. *de elect. juncta Glos. V. Homines*, hæc vix dicitur tàm de fœmina, quàm de maſculo. Utrumque igitùr jus docet, fœminam eſſe ejuſdem ſpeciei cum maſculo.

17 Probatur octavò ex doctrina Philoſophorum, nam differentia eſſentialis, & ſpecifica dat eſſe rei, & illam conſtituit in certa ſpecie, & diſtinguit à quacunque alia re, quæ talem differentiam, & formam eſſentialem non participat. Ità omnes Philoſophi in cap. de Differentia, aſſerentes, differentiam ex vi nominis dici formam facientem differre rem à quacunque alia re, quæ eam differentiam non participat; undè duo habet officia, unum conſtituendi rem ſub ſpecie, quæ de illa prædicatur, & alterum diſtinguendi rem conſtitutam ſub ſua ſpecie, à quacunque alia re non communicante talem differentiam, id, quod dixit Porphyrius illis verbis: *Differentia eſt id, quo differunt eſſentialitèr inter ſe ſingula*, ideſt, ſingulæ ſpecies, vel ſingula individua, optimè *Meldul. disp.* 5. *in Logica num.* 140. Et id eſt familiare Juriſperitis, dum dicunt: *Forma eſſentialis eſt, quæ dat eſſe rei. l. Julianus* 9. *§. Si*
18 *quis, ff. ad exhibendum*. Sed anima rationalis eſt differentia, & forma eſſentialis corporis humani, ut de fide fuit definitum in Concilio Viennenſi, relato *in Clem. de ſumma Trinit. & fide cathol. §. Porrò*; ergò ubicunque ea reperitur, ibi conſtituit corpus humanum in ſpecie hominis, cum ejus ſit differentia, & forma eſſentialis; definitur enim homo animal rationale, ſed illa repèritur etiam in fœminis, ergò fœminæ ſunt de
19 ſpecie hominis. Subſumpta, quòd ſcilicèt anima rationalis reperiatur etiam in fœminis perſonis, licèt clarior ſit ipſa luce, ac proindè non egeat probatione, tamen huic hæretico cœco aperiendi ſunt oculi. Ea igitùr probatur, tùm ex Sacra Scriptura Eſter 7. 3. *Dona mihi animam meam.* Ipſa dixit de ſe ea verba. Petrus Epiſt. 1. cap. 3. num. 20. *In diebus Noe cùm fabricaretur Arca, in qua pauci*, ideſt, *octo animæ ſalvæ factæ*
20 *ſunt per aquam*. Ideſt, Noe cum filiis ſuis, Sem, Cham, & Japheth, cum uxoribus ſuis, qui ſunt quatuor maſculi, & quatuor fœminæ, conſtituentes octo animas, *Geneſ. cap.* 6. 11. *cap.* 7. 7. ergò fœminæ eandem in ſpecie habent animam, quam maſculi, ac proindè ſub eadem ſunt ſpecie, ſicut ſunt maſculi ſub ſpecie humana. Tùm ratione, quia anima mulieris intelligit, loquitur, & diſcurrit eodem modo, quo facit maſculus, ut experientia ità notum eſt, ut probatione non indigeat; ergò ea habet animam rationalem,

tionalem, sicut habet masculus. Consequentèr ejusdem est speciei, sicut masculus intelligens, & discurrens.

21 Probatur nonò ex cœremonia, qua prima die Quadragesimæ præscribitur impositio Cinerum super caput virorum, & mulierum in Ecclesia, in memoriam vilitatis, & mortalitatis generis humani; dum Sacerdos hæc præstat, dicit: *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Iisdem autem verbis utitur, dum signat mulieres; ergò ex doctrina, & sententia Ecclesiæ fœminæ sunt homines, non secùs ac masculi.

22 Secundum, quòd pro mulieribus Christus passus sit, probatur uti de fide tenendum ex Sacra Scriptura, præsertim ex Isaia 4.4. *Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinē Jerusalem lavent de medio ejus in spiritu judicii, & spiritu ardoris.* Ibidem 49. 22. *Et afferent filios suos in ulnis, & filias suas super humeros portabunt.* De Ægypto in terram promissionis per mare rubrum figurans Passionem Christi, qui super lignum Crucis portavit illas. Ibidem 52. 2. *Solve vincula colli tui, filia Sion, quia hæc dicit Dominus. Gratis venundati estis, & sinè argento redimemini.* Ex Passione scilicèt Christi Domini. Ibidem 62. 11. *Dicite filiæ Sion: Ecce Salvator tuus venit.* Istoria 8. 21. *Super contritione filiæ populi mei contritus sum, & contristatus.* Ejusdem Lament. cap. 4. 21. *Gaude, & lætare filia Edom, quæ habitas in terra Hus, ad te quoque perveniet Calix, inebriaberis, atque nudaberis.* Sermo est de Passione Christi, significata per Calicem, qua lætificantur, & nudantur à peccatis filiæ, & omnes mulieres. Joel Propheta in Act. 2. 17. inquit: *Et erit in novissimis diebus, dicit Dominus, effundam de spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filiæ vestræ, & juvenes vestri visiones videbunt.* Loquitur de divina gratia, & Spiritu Sancto, quem Deus effudit super omnes, tàm masculos, quàm fœminas in die Pentecostes, quæ sunt ex Passione Jesu Christi, cujus gratia effusa fuit super omnes etiam fœminas illo die, in quo Ecclesia Catholica initium habuit à prędicatione Passionis Jesu Christi per Apostolos inchoata. Jeremia apud S. Paulum 2. ad Corinth. 6. fine, inquit: *Ego recipiam vos, & ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios, & filias.* Deus, & Dominus Jesus Christus per suam Sanctissimam Passionem factus est pater omnium fidelium, non solùm masculorum, sed etiam fœminarum, omnium sinè ulla differentia recordatus est, eos, & illas sua passione redemit.

23 Confirmatur auctoritate Sanctorum Patrum S. Hilarius. *Eandem autem calumniam, quam Sadducæi afferunt de conjugio, afferre plures solent, in quam formam muliebris sexus resurgat; sed qualis in Scripturis auctoritas est de Angelis opinando, talem in resurrectione spei nostræ sensum oportet esse de fœminis.* D. August. lib. 12. de Civit. Dei, inquit: *Sed mihi melius sapere videntur, qui utrunque sexum resurrecturum esse non dubitant.* Dionysius Cartus. ex S. Ambrosio, art. 1. super cap. 1. Matth. inquit: *Fœminæ peccatrices in Genealogia Christi ponuntur propter*
24

exem-

exemplum sperandæ salutis. Fœminæ igitùr participes sunt passionis Christi, sicut homines.

Ratio prædictorum est, quia & ipsæ homines sunt, ut probatum est; ergò redemptæ, & salvatæ à Christo Domino. Certa est hæc consequentia ex duabus auctoritatibus, quæ sunt: *Deus vult omnes homines salvos fieri. Et illuminat omnem in hunc mundum venientem*, quod præstat per suam Sanctissimam Passionem.

25 Tertium ex dictis, necessariò infertur; nempè mulieres esse capaces salutis æternæ, quæ datur morientibus in gratia Dei. Id autem uti de fide probatur multis auctoritatibus.

26 Primò ex illo Joan. 1. 9. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. Verbum incarnatum est vera lux, quæ venit illuminare non solùm masculos, sed etiam fœminas; locutus enim fuit universalitèr
27 *omnem hominem*. Propositio enim expressa signo universali, est majoris efficaciæ in significando, quàm si illo careret signo, nihil excludit, comprehendit masculinum, & fœmininum, ex allegatis *à Barb. dict.* 241. *nu.* 2. Christus igitùr illuminat omnes homines gratia sua, qui volunt eam recipere. Audi S. Chrysostom. *Illuminat igitùr omnem hominem, quantùm ad eum pertinet; si autem quidam mentis oculos claudentes noluerunt recipere lucis hujus radios, non à lucis natura obtenebratio est eis, sed à malitia eorum, qui voluntariè privant seipsos gratiæ dono; nam gratia quidem ad omnes effusa est, qui verò nolunt dono hoc frui, sibi ipsis hanc imputent cœcitatem*. Augustinus. *Illuminat omnem hominem, sic intelligimus, non quia nullus est hominum, qui non illuminetur, sed quia nisi ab ipso nullus illuminatur*. Qui ergò illuminantur, à solo Deo illuminantur, qui omnes illuminat, qui volunt illuminari, juxtà quod sequitur in eodem Evangelio: *Quotquot receperunt illum*, per susceptionem scilicèt baptismi, & fidei, *dedit eis potestatem filios Dei fieri, iis, qui credunt in nomine ejus*. Igitùr non solùm masculi, sed etiam fœminæ fieri possunt filiæ Dei, per illuminationem divinæ gratiæ, credentes in nomine unigeniti filii.

28 Secundò, auctoritate S Pauli 1. ad Timoth. 2 4 *Deus vult, omnes homines salvos fieri*. Hæc coincidit cum præcedenti Sancti Joannis; nam Dominus illuminat omnes homines, quia vult illos salvos fieri, sivè masculi sint, sivè fœminæ. Qua autem voluntate id velit, non est hujus loci, ubi tantùm intendimus probare, Deum velle, ut salventur non solùm masculi, sed etiam fœminæ. Vide *apud D. August tom* 7. *lib.* 1. *de prædest. Sanct. cap.* 8. *Item contrà Julianum lib.* 4. *cap.* 8. *Item de corrept. & grat. capit.* 14. qui explicat sic, Deum velle omnes salvos fieri, qui per illum salvantur, exemplo Magistri, qui docet omnes pueros civitatis in eo sensu, quo nullus discit, nisi quos ipse docet, ut dictum est suprà. Secundò explicat, pro generibus singulorum, idest, Deus ex omnibus hominum statibus vult aliquos salvos fieri, *tom.* 3. *in Enchir. ad Laurentium cap.* 103. Tertiò ait, Apostolum loqui de voluntate antecedenti, in præcitato

loco de corrept. & gratia cap. 15. hunc tertium modum amplectuntur ferè omnes Patres, & Theologi, ut videri potest apud *Alvarez lib. 4. de divinis auxil. cap. 3. Meldul. in 1. sent. disp. 4. q. 5.*

29 Est autem voluntas antecedens illa, per quàm Deus, quantùm est ex se, nullo respectu habito ad homines, & ad eorum opera, vult, quòd omnes salventur, offerrendo eis remedia ad salutem proportionata. Hæc duo axiomata sortiuntur suum effectum in habentibus gratiam efficacem, quæ componitur ex dono Dei, & consensu hominis.

30 Tertiò est Textus manifestus pro mulieribus ejusdem Apostoli apud Philip. 4. 2. ad 4. *Evodiam rogo, & Sintichen deprecor, id ipsum sapere in Domino. Etiam te rogo germane compar adjuva illas, quæ mecum laboraverunt in Evangelio cum Clemente, & cæteris adjutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vitæ.* Certum autem est, illos omnes tàm masculos, quàm fœminas, inter quas sunt Evodia, & Sintiches ambæ mulieres sanctæ, esse salutis æternæ capaces, & possidere vitam æternam, quæ in Domino objerunt. Nec obloquatur hæreticus dicendo: *quorum nomina*, idest, virorum, quia masculinum concipit fœmininum, ut omnia jura clamant, & dicam infrà. Si viri sunt scripti in libro vitæ, quia laboraverunt in Evangelio, & quare non fœminæ, quæ pariter laboraverunt? Vide *D. Chrysost. tom. 4. serm. 13 ad hoc cap.* commendantem has mulieres, tamquàm caput, & ministras in Ecclesia Philippensi. Idem *Paulus ad Roman. 16.* commendat Phœben sororem, quæ erat in ministerio Ecclesiæ Cenchrensis, ut eam suscipiant *in Domino dignè Sanctis*, idest, in numero Sanctarum Mulierum, quæ serviebant servis Dei.

31 Quartò, S. Petrus in sua Epistola *cap. 3. num. 3.* vocat mulieres Sanctas, quæ sperant in Deo, *sub num. 7.* inquit: *Viri similitèr cohabitantes secundùm scientiam, quasi infirmiori vasculo, muliebri impartientes honorem, tamquàm & cohæredibus gratiæ vitæ, ut non impediantur orationes vestræ.* Sunt ergò mulieres capaces gratiæ, & gloriæ in cœlestibus, quia pro ipsis Christus passus est.

32 Quintò, Christus Dominus Missæ sacrificium instituit, pro remissione peccatorum, & salute fidelium, tàm mulierum, quàm masculorum, pro vivis, & defunctis, ut de fide certum est; & ne quis auderet excludere fœminas, Mater Ecclesia instituit, & præscripsit in Missa duo Memento his verbis: *Memento Domine famulorum, famularumque tuarum*, ad insinuandum, quòd Sacerdotes debent in Missa orare non solùm pro masculis, sed etiam pro fœminis, quæ sicut illi, capaces sunt remissionis peccatorum, & vitæ æternæ.

33 Sextò, Sancta Ecclesia pro honore, & cultu Virginum, & Sanctarum mulierum illis instituit commune officium, in quo commendantur earum gesta, & sancta vita, & de illarum gloria testantur ibidem recensitæ laudes; dicitur enim in 1. ℟. Virg. *Et cum Angelis in Paradisum introisti.* Mulieres ergo, cum & ipsæ homines sint, capaces sunt gratiæ, & gloriæ, quas Dominus Sanguine suo pretio-

pretioso redemit, sicut homines masculos. Quæ omnia de fide credenda sunt, quia clarè, ut visum fuit, exprimuntur in Sacra Scriptura. *Vide S. Bonaventuram, qui tom.* 1. *in cap.* 7. *in Ecclesiast.* prope finem hanc hæresim profligat, & adducit textum Matth. 21. 31. *Meretrices præcedent vos in regnum Dei*. S. Cyrillus Hierosolim. Catech. 13. inquit: *Mulier fuerat prima ductrix peccati, quæ de latere viri creata est. Ergo Jesus, qui venit, ut viris simul, & mulieribus conferret reconciliationem, aperuit latus pro mulieribus, ut solveret peccatum*. Certum ergo est etiam mulieres, esse capaces salutis, sicut sunt viri.

His præmissis uti fundamentis ad ea, quæ dicenda sunt in confutatione errorum hujus hæretici veritatis, tùm Divinæ, tùm humanæ inimici, convertamus mentem, & calamum, Deo dirigente, contra illum.

34 Primò dicit, quòd sicut licitum est in Sarmatia credere, & docere, Christum, & Spiritum Sanctum non esse Deum, ita & eo melius putat sibi esse licitum credere, & docere, mulierem non esse de specie hominum, cum sit quid minus, ac proinde Christum pro eis non esse passum, nec salvari.

35 Contra est, nam cum incipiat à falsis in limine probationis, facit se suspectum in reliquis. In primis dicit esse licitum in Sarmatia docere, & credere Christum non esse Deum. Hæc est hæresis Ebionis, de quo *Salelles Reg.* 216. *numer.* 82. *Prateolus V.*

36 *Ebionitæ*. Nullibi autem licet credere, nec docere hæresim, quia hæc est jure divino prohibita, etiam naturali aliquo modo, nam licèt infidelitas non sit in natura, repugnat tamen instinctui interiori hominis, cum sit contra ejus naturam dicere fallitatem, & Deum veracem facere mendacem, consequenter nullibi est li-

37 citum credere, aut docere hæresim, quæ adversatur divinæ veritati revelatæ, quæ ubique credenda, & docenda est, cum in qualibet parte mundi divina veritas semper maneat eadem immutabiliter. Non licet ergo in Sarmatia docere eam hæresim, ergo neque hic in Italia docere eandem, neque aliam minoris gravitatis, quòd mulier non est de specie hominis, ex quo est & ipsa hæresis. Ex hac hæresi sequuntur aliæ duæ, prima, quòd Christus non sit passus pro illis, secunda, quòd non salvantur, si Christus pro illis passus non est.

38 Hæc est natura hæresis, quòd una sequatur aliam, quia, ut dicitur *Cap. Excomunicamus* 13. *de hæret.* hæretici caudas habent colligatas, idest, sua dogmata, ex quorum uno alterum deducitur.

39 Secundò dicit, sibi timendum non esse aliquod supplicium, quia tollerantur, imò à Magnatibus præmiantur blasphematores Dei, & eò magis, quòd per sacras Scripturas intendit probare, mulieres non esse de specie hominis, quibus ipsi affirmant Christum non esse Deum.

40 Contra est, imò iste subversus timere debet Dei justum judicium, & severiorem vindictam, sibi comminatam per Sacram Scripturam, Marci 16. 16. *Qui non crediderit, condemnabitur*. Imò dicit Joannes 3. 18. *Qui non credit, jam judicatus est*. Est enim hære-

ſis, & incredulitas graviſſimum delictum, quia hæreticus ponit os ſuum in Cœlum, & Deum facit mendacem, dum negat veritates ab eo revelatas. Nullus hæreticus in hæreſim deprehenſus, & convictus, toleratur, ſed ſeverè punitur, ſicut etiam blaſphematores dignis plectuntur pœnis; nullus ergò præmiis honoratur; eorum verò, quorum hæreſes ignorantur, ſeù potiùs nomina neſciuntur, vindex eſt Deus omnipotens. Et ſicut, qui Chriſtum negant eſſe Deum, hanc falſitatem probant ex mala ſacrarum literarum interpretatione, ità is infamis hæreticus ſuum errorem firmat, adulterando ſenſum ejuſdem Sacræ Scripturæ. Eſt
41 autem notum, quòd extrà Eccleſiam Dei Romanam, non reperitur vera interpretatio verbi Dei, quia Chriſtus Apoſtolis, & ab eis deſcendentibus, dedit cognitionem veri ſenſus Scripturarum, Lucæ 24 45. *Aperuit illis ſenſum, ut intelligerent Scripturas.* Intrà ergò Eccleſiã univerſalem Romanam, eſt vera interpretatio Scripturarum, ut decernit Tridentinum *Seſſ.* 4. *cap.* 2. ibi: *Contrà eum ſenſum, quem tenuit, & tenet S. Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione Scipturarum Sanctarum.* Iſte hæreticus, cum non ſit filius Sanctę Matris Eccleſiæ legitimus, cum retroceſſerit, uti cœcus, & inſipiens, non poteſt intelligere verũ ſenſum Scripturarum, ideò mirum non eſt, ſi hos errores contrà fœminas diſſeminat, ſicut faciunt, qui à Chriſto removent Deitatē.
42 Tertiò ait, quòd Lectores horrebunt hæc legentes, & uti minùs malum ipſum cum ſuis ſcriptis judicabunt dignum igne. Subdit, removendo tale judicium de ipſo conceptum, benigni Lectores nulla reprehenſione dignũ eſſe aſſerent, quandò movebuntur à veritate, ut faciunt Philoſophi, non verò ab opinione, ut ſentit Vulgus. Quia ſi ſunt Catholici, non iraſcentur, ſed ſinceritatem meam, inquit, excuſabunt, dum ſum hæreticus, ſuppoſito hoc principio: Nihil eſſe credendum, niſi expreſſum in ſacris literis, ſi aſſero: Non credo mulieres eſſe de ſpecie hominum, eò quòd id non reperitur in ſacris paginis. Si verò ſunt hæretici, eos dicam inſolentiſſimos, dum in me blaſphemant eorum doctrinam, & deteſtantur id, quòd me docuerunt. Certè aut conentur negare ſuam doctrinam, aut aſſentiri meæ opinioni. Quia in hac mea hæreſi utor eadem Methodo in interpretandis Scripturis, quàm ipſi adhibent in ſuis.
43 Contrà, bene dicit, quòd Catholici horrent hoc ſuum dogma falſum, & noviter inventum ſine ullo fundamento, quòd meretur majorem pœnam, ex errore ejus, dum fatetur minorem judicari ab ipſis pœnam ignis. Subdit, quod Catholici non iraſcentur, ſed poſſunt, & debent iraſci contrà tàm grave ſcelus cum Pſal. 4. 5. *Iraſcimini, & nolite peccare.* Sed ubi eſt ejus ſinceritas excuſanda? Imò accuſãda ejus præſumptio, & mendacium, quia in ejus dictis nulla veritas, nulla integritas, nulla puritas invenitur, ſed plena ſunt fallaciis, falſitatibus, & deceptionibus; qui enim in fide claudicant, verum Scripturarum ſenſum penetrare non poſſunt, ex S. Cyrillo relato *in Actis Concil. Ephe-*

Ephesini cap. 16. tom. 6. Illa propositio: *Nihil credendum, nisi expressum in sacris literis*, est omninò falsa, & hæretica, quod pro-
44 batur. *Tùm quia* per eam excluduntur Traditiones Christi, quæ non sunt scriptæ, nec expresè, nec implicitè, & tamen illæ de fide sunt credendæ, ex definitione Tridentini sess. 4. capit. 1. *Tùm quia* in Sacra Scriptura multa obscurè continentur, quæ credenda sunt, quandò Ecclesia ea proponit ut credenda de fide; ergò non tantùm expressa, sed etiam obscura, & implicitè in ea contenta credenda sunt, quandò declarata sunt à judice controversiarum fidei, qui est Pontifex Ro-
45 manus. Quòd autem in Scriptura reperiantur obscura intellectu, testatur S. Petrus 2. capit. 3. 16. *In quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem.* Sub indoctis, & instabilibus connumerandus est noster hæreticus, qui reverà est indoctus, quia errat contrà communem sententiam omnium peritorum, non solùm Catholicorum, sed etiam Gentilium, & quarumcunque nationum asserentium, mulieres esse de specie hominum. Instabilis nuncupandus est, quia à recta fide transivit ad fidem, & Sectam insipientium.

Errorem principalem subjungit dicendo: *Io non credo le donne della specie degli huomini, già che questo non si trova nelle sacre carte.* Ex supposito falso uti tali probato per nos, non poterat concludere nisi falsum, fœminas scilicèt non esse de specie hominis, quia id non reperitur in sacris paginis. Reperitur ergò in sacris paginis, quòd mulier est de specie hominis, quia & ipsa vocatur homo, ut probatum fuit superiùs *sub num. 4. ad 21.* Hoc autem ipso, quòd mulier est homo, necessariò est de specie hominum, aliquam enim personam esse hominem nihil aliud significat, quàm illam esse sub specie hominis; valet enim prædicatio speciei de individuis suis, ut Petrus est homo, Paulus est homo, Catharina est homo, Agnes est homo; ergò hæc individua sunt homo, quia ut dicit Porphyrius; participatione speciei plures homines sunt unus homo in specie, ac proindè qui est homo, & quæ est homo, est de specie hominum; sed mulieres vocantur nomine hominis in Sacris Scripturis, ut visum fuit loco citato; ergò id expressum est in sacris literis.

46 Observandum quoquè est, quòd ut aliquid dicatur esse de fide, non esse necessarium, ut inveniatur in libris Canonicis expressum in terminis terminantibus, prout à nobis profertur; sufficit enim, ut in ea reperiatur sub aliis terminis idem significantibus, quia in intelligenda Sacra Scriptura, non est recurrendum ad vocabula in se ipsis spectata in ratione soni, sed in ratione sensus, & significationis eorum, quia litera occidit, & spiritus vivificat, scilicèt, veræ, & propriæ significationis, secundùm Apostolum 2. cap. 3. 6. Esto igitùr vox *Speciei* in re nostra non inveniatur in sacris literis, reperitur tamen sub vocabulo *Generis*, quod idem signi-

significat ac *Species*, & usitatur in Sacra Scriptura sæpiùs, Genes. 7. 14. *Omne animal, secundum genus suum, ingressum est in Arcam*, ideſt, de specie omnium animalium, masculus, & fœmina ingressi sunt in Ar-

47 cam. Et quòd ea vox *Genus* sumatur pro specie etiam respectu hominis utriusque sexus, habetur planè ibidem cap. 9. 19. *Et ab his disseminatum est omne genus hominum, super universam terram*. Certum autem est, quòd non solùm mares, sed etiam fœminæ disseminatæ, & generatæ fuerunt à Noe, & tribus ejus filiis, Sem, Cham, & Japhet, nisi insipiens id negare potest. Hinc habes duo, & verbum *Genus* significare speciem, quia reverà homo genus non est, sed species, ut dicunt Philosophi; si his credit hæreticus, quare non Deo, qui idem dixit hìc? & verbum *Hominum* referri etiam ad fœminas, quæ genitæ fuerunt à filiis Noe; ergò secundùm Scripturam fœminæ sunt de specie, & genere hominum. Simile exemplum habes apud Esther cap. 13. ubi tulit Rex Artaxerses iniquam legem montis contrà omnes Hebræos, masculos, & fœminas,

48 ibi: 5. *Videntes unam gentem rebellem*, sic vocabant Hebræos, *adversus omne hominum genus perversis uti legibus &c.* Sermo est ex illis verbis, *omne hominum genus*, de genere, hoc est specie *hominum*, scilicèt masculorum, & fœminarum Gentilium, quæ diversam legem habent à Judæis masculis, & fœminis, de quibus ibi: *Cum conjugibus, & liberis deleantur ab inimicis suis, ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes, reddant imperio nostro pacem*. Ex quibus verbis prioribus, manifestè colligitur subsequens verbum *Homines* includere, tàm fœminas, quàm mares, cum omnes illo edicto condemnati fuissent ad mortem. Plura possem referre hujus generis exempla, sed hæc satis sint.

49 Quòd genus sumatur pro specie, certum est apud omnes peritos, nam id dicit D. Thomas 1.2. *q.* 18. *art.* 2. ubi exemplificat in illis verbis secundæ antiphonæ Vesper. Circuncisionis Domini: *Ut salvum faceres genus humanum*, ideſt speciem humanam. Id autem est familiare Legisperitis, *Glos. v. Genus l. Non videtur* 33. *ff. de judic. Glos. Aliud lignum l. Ligni* 53. *ff. de legat.* 3. Undè Antonius Nebrissensis in vocabulario juris *V. Genus*, inquit, quod Jurisconsulti sumunt genus pro specie Logicorum.

Demùm invehitur in hæreticos suam opinionem carpentes, quia ab eis didicit Methodum interpætandi Scripturas: sed de illis conqueri non potest, quia ab eis hunc errorem edoctus non fuit, sed ipse primus fuit auctor ex sua insania.

50 Quartò, prosequitur suum errorem dicendo: Scriptura declarat maledictum illum, qui aliquid addit verbis Dei; ergò omnes addentes, & credentes mulieres esse de specie hominis, erunt maledicti, quia in neutro testamento reperitur, mulierem esse de specie hominum. Quod si esset verum, in aliquo loco esset expressum à Spiritu

Sancto

Sanctò, sed cum à nullo vocata fuerit de specie hominum, qui audit asserere id, plus sapit, quàm ipse Deus.

51 Contrà est, quia quamvis verum sit, nihil addendum esse Sacræ Scripturæ; id enim prohibetur Exodi 4. 2. *Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo*. Iterùm 12. extremis verbis: *Quod præcipio tibi, hoc tantùm facito Domino, nec addas quidquam, nec minuas*. Proverb. 30. 6. *Ne addas quidquam verbis illius, & arguaris, inveniarisque mendax*: Et tamen non legi formalem maledictionem in dictis locis, nec alibi; ergò tu maledictus es, qui addidisti verbo Dei hanc maledictionem; non nego tamen, alterantem verbum Dei esse maledictum, cum peccet mortalitèr in re tàm gravi, adulterando veritatem. *La Scrittura dubiata*. Ecce quomodò iste in alium errorem præcipitat; nam facit Scripturam interpretem Verbi Dei, quod omninò falsum est, cum ea tantùm sit norma, & regula in-

52 telligendi illud; Summus verò Pontifex Romanus, & ab eo dependentèr Concilium generale sit Judex in sententia omnium peritorum, de qua re *Becanus de fide cap*. 7. vertit in Catholicos suam maledictionem, sed ab ipso proferente egressa non est, quia clarè demonstratum est, esse verbum Dei, quòd mulier est de specie hominum; licèt enim hæc formalia verba, secundùm eorum sonum, à Deo dicta non fuerint, prolata tamen ab eo fuit ea sententia aliis verbis, eam expressè indicantibus, ut visum fuit, nec per hoc aliquid additum fuit verbo Dei, ut patet rectè intelligenti præfatas auctoritates, quæ eum

53 habent sensum, ne veritas verbi Dei mutetur in falsitatem, aut ei addatur, vel minuatur id, quod Spiritus Sanctus non intendit; non prohibet verò interpretationem in eum sensum, quem intendit Spiritus Sanctus. Undè *D. Thom. p. 3. q. 60. art.* 8. ad primum, ait: quòd ad verba Sacræ Scripturæ non licet aliquid apponere, quantùm ad sensum, sed quantùm ad ejus expositionem, multa verba à Doctoribus apponuntur; non tamen licet etiam verba Sacræ Scripturæ apponere, ità quòd dicantur esse de integritate ejusdem, quia hoc esset vitium falsitatis. Ita ille. *Bellarm. lib. 2. de effectu Sacram cap.* 32. *§. Nonum argumentum*, respondit, Dominum non prohiberet quamlibet additionem, sed eam, quæ potest corrumpere verum sensum verbi Dei.

Certum autem est, nos asserentes, mulierem esse de specie hominis, nihil addere, nihil detrahere verbo Dei, sed illud intelligere, sicuti est, nempè ipsum dixisse, mulierem esse de specie hominis, dum eam expressit sub vocabulo hominis in multis locis

54 prællegatis: Confirmatur id, quia interpretatio, & declaratio verbi Dei nihil de novo addit, sed quod inerat, non ità clarè, seù obscurè, clariùs, & manifestiùs apparet; & quod ità sit, probatur per *l. Hæres palam* 21. *§. Si quid ff. de testam.* ibi: *Nihil enim tunc dat, sed tantùm significat*. Facit lex. *Adeò 7. §. Cum quis, fine ff. de acquir. rer. domin.* ibi: *Qui excutit spicas, non novam speciem facit, sed eam, quæ est, detegit*. Interpretatio igitùr, & declara-

claratio, quæ nihil de novo ponit in lege declarata, sed quod inerat, obscurè declarat, consequens est, ut nihil addat legi divinæ, dum declaratur ad formam veri sensus sibi debiti.

Patet ergò ex dictis, nostram sententiam esse expressam in prædictis locis, & Deo cognitam, ideò nihil scimus, quod Deo adversetur, & dum scimus mulierem esse de specie hominis, scimus, quòd Deus nos docuit, nec scimus plus ipso Deo, quia non est discipulus suprà magistrum.

55 Quintò persuadet suum errorem. Christus etsi sæpiùs expresè vocetur Deus, & est verè Deus, nihilominùs Anabaptistæ negant ipsum esse unicum, & verum Deum. Mulierem, quæ nec semel dicitur esse de specie hominum, volunt, & credunt esse talem. O' deceptio, ò insania, ò scelus! excusantes se dicunt, quòd quamvis mulier expresè non dicatur de specie hominum, tamen id colligi ex multis locis. O' fantastici homines, qui priùs clamabant, nihil aliud esse credendum, nisi expressum in Scriptura, nunc verò volunt, esse amplectendum etiam id, quod in ea non est expressum, eò quòd ex conjecturis colligi potest. Stultitia est.

56 Contrà est, quia, quidquid sit de Anabaptistis sic dictis ab iterato baptismo, de quibus *Prateolus lib.* I. *cap.* 35. *ab anno* 1500. & ultrà, quòd Christus non sit Deus, est hæresis antiquissima. Nos, qui sumus Catholici, non urget hoc argumentum; nobis enim sufficeret unicum dictum Scripturæ, quòd fœmina sit de specie hominis, sed quoniam plura adduximus, eò firmiùs, & certiùs sinè ulla hæsitatione credimus mulierem esse hominem. Cum illis objurgationibus: ò deceptio, ò insania! &c. putat, se sufficientèr probasse suum commentum, per has injurias, sed errat, quia opiniones non injuriis, nec increpationibus probantur, sed juribus, & rationibus, quas non adducit, quia nulla ratio est contrà veritatem, neque enim bonum, & verum inter se pugnant.

Catholici non sunt fanatici homines, credentes scilicèt se duci, & ferri à numine aliquo falso, sed à vero Deo illuminantur, dum Sacras Scripturas, secundùm verum sensum, interprætantur, sani sunt intellectu, & mente quieti, dum se exponunt judicio Sanctæ Matris Ecclesiæ. Quare nunquàm clamarunt, illud solum esse credendum, quod in sacris literis est expressum, sed oppositum senserunt, non solùm expressum, sed etiam quod implicitè in eis continetur esse credendum, postquàm ab Ecclesia fuerit declaratum, & prætereà Traditiones Christi, ut suprà dictum fuit sub num. 44. semper ergò idem dicunt, quia sapientes sunt, non stulti, ut hic hæreticus, cujus unaquæque propositio plena est erroribus, & mendaciis.

Nec verum est, Catholicos ex conjecturis colligere veritatem ex sacris literis, sed ex legitima, rationabili, & vera interpræratione accepta ex reali, & vero sensu verborum, juxtà communem sententiam Patrum.

57 Sextò concedatur, inquit, quòd ex conjecturis haberi possit, mulieres esse de specie hominum,

quid

quid indè? Erit forsan illis licitum, vocare mulieres de specie hominũ? Non quidẽ, quia Prophetæ, Christus, & Apostoli, certè sciverunt deduci posse, mulieres esse de specie hominum; & tamen ausi non fuerunt id apertè dicere. Quantò minùs id nos facere deberemus, si ex nostra stultitia, non credimus licere nobis, quòd illi dicere noluerunt. Pro intelligentia tamen omnium, affirmo ex Scripturis non posse colligi, mulieres esse de specie hominum.

58 Contrà est, quia non ex conjecturis, quæ inducunt levem suspicionem, & non perfectam cognitionem rei, sed ex auctoritate Sacræ Scripturæ, & ex interpraetatione ejusdem probatum est, mulieres esse de specie humana, ac proindè falsum est, dictum non fuisse à Prophetis, seù Scriptoribus sacris, ut fuit Moyses, & Prophetæ, juxtà allatas auctoritates sub num. 4. ad 21. Christus quoque cognovit Mariam Magdalenam fuisse peccatricem, de propriis peccatis doluisse, & ab eo obtinuisse eorum remissionem, ac proindè implicitè saltem dixisse esse de specie humana, quam solam venerat salvare. Nos igitùr expresse credimus, & dicimus, quòd Christus dixit implicitè. Videtur autem sibi contradicere, dum dicit: *I Profeti, Cristo, e gli Apostoli, saperono al sicuro poterfi dedurre, le donne esser della specie degli huomini*. Et posteà subjungit: *Io affermò non poterfi cavare dalle Scritture, che le donne siano della specie degli huomini*. Modò ait deduci, modò negat colligi; ergò sibi contradicit, aut non sequitur, quod deducere poterant Christus, & cæteri cum ipso; ac proindè negat, quòd Christus apertè dicere poterat tanquàm verum.

59 Septimò hæreticus iste nondùm directè probavit suum intentum, nec indirectè, quia præterquàm ejusdem cursus est ferè totus fallax, & erroneus, ex disparatis infert, inter quæ nulla potest esse connexio. Deinceps verò, cum adhuc nullum invenerit, vel leve argumentulum, putat se posse sibi satisfacere, examinando pro suo libito nonnulla loca Sacræ Scripturæ. In primis autem sic discurrit, sed sinè consequentia, undè potiùs loquitur sinè discursu. Ex illis verbis: *Faciamus ei adjutorium simile sibi*. Defensores mulierum inferunt; ergò Eva est homo unus similis Adamo. Ait, argumentum hoc esse falsum, quia non dixit Deus faciamus Adamo unum hominem *simile à lui*, ex quo sequatur conclusio, Evam esse factam hominem, ut Adamus; sed dixit Deus: *Faciamo all' huomo un' ajuto non somigliante all' huomo*, ut intelligunt stulti, sed *simile à se stesso, cioè d' una specie differente dagli huomini, & dagli altri animali*.

60 Contrà est, quia ex illa auctoritate, rectè deducitur ea conclusio: Ergò Eva est homo similis Adamo. Quæro à te, in quo Eva est similis Adamo, nisi in specie humanitatis, quia ipsa non minùs est homo, quàm ipse Adam, cui ipsa est similis: Ejus verba omninò, & expresse sunt contraria verbis Dei, qui dixit: *Faciamus ei adjutorium simile sibi*. Hæc verba, ut clarum est, nullam continent negationẽ, nec expresse, nec virtualitèr, & nihilominùs Adversarius ea explicat per negationẽ: *Faciamo all' huomo un' ajuto non somigliante all' huomo*. Undè habes ex verbis Dei illam negationem; tu addidisti illam verbis Dei; ergò super

te erit maledictio, quam aliis intulisti suprà sub *num.* 51. & quod pejus est, non contentus additione negationis, aliud, quod Deus non dixit, adjunxisti: *simile à se stesso, cioè d'una specie differente dalli huomini, & dalli altri animali*. Ex verbis Domini supracitatis: *Fa-*
61 *ciamus ei adjutorium simile sibi*. Certè colligi non potest, nec directè, nec indirectè, mulierem esse alterius speciei ab homine, dum inter diversas species non detur similitudo, sed dissimilitudo, & differentia, quæ inter illas est causa diversitatis, non dissimilitudinis; cum ergò Deus loquatur expresse de similitudine, & non de dissimilitudine, aberrat adversarius noster, & Deo imponit falsum, quòd non dixit. Ejus quoque verba inter se repugnant, dum dicit: *simile à se stesso, cioè d'una specie differente* Quomodò similis, si differens est, & dissimilis? Hi sunt effectus hæreticorum, qui obcœcati ignorant, quod dicunt, & uno verbo falsum, dicunt esse verũ, & ut insani pugnant verbis sibi cõtrariis. Verus ergò sensus illorum verborum satis clarus est. *Faciamus ei*, idest Adamo, adjutorium simile sibi, idest eidem Adamo, simile in natura, quòd scilicèt sit animal rationale, constans similitèr ex corpore, & anima rationali, hæc est similitudo, per quam Eva est similis Adamo; ergò non est reverà differens, nec alterius speciei ab eo, consequentèr est de specie hominum.

62 Octavò, incipit facere pedagogum instruendo suos sequaces, illis explicando verba hæc: *Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adjutorium simile sibi*. Hic aliud non dicit, nisi, quòd bonum non est, unicum hominem esse in mundo, & oportere dare illi adjutorium, cum quo possit generare alios homines. Ergò si hoc primum adjutorium Adami ad generandum, ne solus esset, erant alii homines, Eva non potest dici homo, quia facta non fuit, ut Adam non esset solus, sed ut, ea mediante, Adam generaret alios homines, qui eum eruerent de solitudine. Idem Eva fatetur, statim ac genuit Cain, exclamavit, peperi hominem secundùm voluntatem Dei. Dicite quæso, quæ erat hæc voluntas Dei? Nulla quidem alia, nisi ut generaret hominem, ne Adam solus remaneret. Undè credunt communitèr Doctores per hoc, Evã genuisse Cain, & Abel gemellos. Ecce quàm perfectè Scriptura concordat, & ut convenientèr mater omniũ viventium Eva testatur, hanc Dei voluntatem remanere adimpletam, non quãdò erat cum Adam in una carne, idest, unus solus homo, quia usq; ad eam horam erat solus, quia erat unus, sed cum vidit in mundo filios natos ad multiplicandum genus humanum.

63 Contrà est, bene Adversarius loqueretur, si mancus non fuisset in ponderando singula, quæ continent verba Domini, quæ tria sunt, solitudo Adami, similitudo Evæ cum Adamo, & generatio filiorum, ex utroque. Respexit ad extrema, noluit medium, in quo consistit virtus, & scopus totius præsentis controversię. Verum ergo est, quòd Deus dedit adjutorium Adamo, ut cum illo posset genus humanum propagare, ad hunc finem potissimum Adamo datum fuit adjutorium, ut testantur omnes S.S. Patres cũ D. Augustino *tom.* 3. *lib.* 9. de Genesi ad literam pręsertim ibi: *Si autẽ quæritur, ad quam*

ad quam rem fieri oportuerit hoc adjutorium, nihil aliud probabilitèr occurit, quam propter filios procreandos. Et id multis infrà propagationem hujusmodi adjutorii probat. Ex eo D. Thomas *par. 1. q. 92. art. 1.* Primum verò venit in consequentiam, nam posita generatione, Adam non ampliùs solus fuit; nec ad hanc solitudinem propriè respexit Deus, sed ad generationem, quæ solitudinem tollit. Quare noster Adversarius manifestè errat, dum ait, hoc adjutorium illi datum fuisse, ne solus esset, quasi ad id primo Deus respexerit, & non ad propagationem generis humani, contrà illud: *Crescite, & multiplicamini* Deindè dicit: *Dunque se questo primo ajuto d' Adamo di generare (per non esser solo) erano altri huomini. Eva non può dirsi huomo, perche non fù fatta, acciochè Adamo non fosse solo, mà perche col suo mezzo Adamo generasse degli altri huomini, che lo cavassero di solitudine.* Apertè dicit, hoc primum adjutorium non fuisse Evam, sed alios homines à solitudine eruentes Adam, ideò ipsam Evam non posse dici hominem. Hæc interpretatio est falsissima, quia luce clariùs constat, nomine adjutorii venire solam Evam similem Adamo, ac proindè esse hominem, undè iste ignorans vitiosè prætermisit illud verbum, *simile sibi*, in sua explicatione.

Quod autem nomine Adjutorii, seù Adjutoris, ut dicitur *cap. 2. num. 18. & 20.* veniat præcisè, & solummodò uxor Adami, quam primò vocavit Viraginem, quia de viro sumpto, *n. 23.* & post peccatū Evam, quia cunctorum viventium mater futura erat, *c. 3. n. 20.* Probatur clarè ex Sacra Scriptura eo *cap. 2. num. 20.* *Adæ verò non inveniebatur adjutor similis ejus; immisit ergò Dominus Deus soporem in Adam, cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea, & ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem*. Ecce adjutor, & adjutorium Adæ, quod est mulier, scilicèt Virago uxor Adami, & Eva omnium viventium mater; non ergò sunt alii homines masculi illud Adjutorium factum simile Adamo. Ità omnes Sancti Patres, nec aliquis hactenùs ausus est dicere hanc insaniam, nec verbum Dei tàm clarum obumbrare. Exclusit Adversarius Evam ab Adjutorio Adami, quia nesciebat se defendere, ac proindè errorem errore detegit, dum unicum occultare volvit. Fuit ergò hoc Adjutorium scilicèt Eva *simile sibi*, idest Adamo, consequentèr fuit ejusdem speciei cum illo.

64 Probat suum commentum ex verbis Evæ, quæ post partum Cain dixit: *Hò partorito un' huomo, secondo la volontà di Dio*. Voluntas autem Dei, inquit, fuit, ut generaretur per illos homo, ne Adam esset solus. Verum quidem est, quod ex voluntate Dei Eva genuit Cain, quia sinè voluntate Dei nihil fit juxtà illud Apocal. 4. 11. *Tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sunt*. Verbum *erant* refertur ad decretū ęternū creandi mundum, & quę in ea sunt. Nihilominùs id non facit ad propositūm; & intentum suum, quia ea verba non referuntur ad impletionem illius dicti: *Non est bonum hominem esse solùm, faciamus ei adjutorium simile sibi*. Idest demus ei filiū Cain, & Abel, ut non sit solus, sed habeat

adjutorium alios homines. Hic enim sensus, ut suprà ostensum fuit, manifestè adversatur Spiritui Sancto, qui nomine Adjutorii intellexit solùm Evam, & non alios homines.

Eva, igitùr per illa verba *Possedi hominem per Deum*, *Gen. cap.* 4. *num.* 1. egit Deo gratias de filio parto, recognoscendo prolem ab ipsomet Deo Creatore omnium. Et nihil aliud intendit, præter quod dixi, quia id solùm ad propositum in ea re
65 faciebat. Et illa præpositio *Per* indicat causam efficientem, juxtà illud Joan. 1. 3. *Omnia per ipsum facta sunt, & sinè ipso factum est nihil*. Et infrà num. 10. *Et mundus per ipsum factus est*. Eva igitùr confessa fuit sui filii Creatorem, & nihil aliud intellexit. Illud autem verbum indicare causam efficientem, docent Jurisconsulti, Romanus, Tuschus, & alii allegati à Barbosa hac *dict.* 250. *num.* 5.

66 Demùm ait à Doctoribus communitèr credi Cain, & Abel gemellos. Non inveni in meis Codicibus illos uno partu fusos, sed tantùm masculum, & fœminam, Cain scilicèt, & sororem ejus nomine Calmanam, vel Risam, ex adductis *à F. Hieronymo de Bocchiis Florent. Capucino in suo Monopanthon. fol.* 136. *§. Hoc ipso*, qui cum multis ait, Cain genitum fuisse primo mundi anno, Abelem verò anno decimoquinto mundi, *§. Anno mundi*. Non potuerunt ergò esse gemelli. *Salvator verò de Vitalib. Minor. de Observ. in suo Theatro Triumphali Civitatis Mediol. fol.*43. *dicit* Cain natum anno secundo, Abel verò anno tertio; ergò non fuerunt gemelli. Et id suadetur, quia in
67 textu Genes. 4. 2. habetur. *Rursumque peperit fratrem ejus Abel*, illud enim *Rursum* significat iterùm, denuò, ut constat ex Calepino, & importat duas vices, *ex l. Fideicommissa* 11. *§. Si quis*, *ff. de legat.* 3. non fuerunt ergò ambo simul parti una effusione, si unusquisque per suam vicem exivit ab utero matris, diversis scilicèt temporibus. Sed demus partum gemellum, quid indè? Forsan sequitur Evam non esse de specie hominum, quia tres homines masculi erant in mundo? Quid Eva erat, antequàm pareret filios suos? certè de specie hominum, consequentèr & post.

Concludit, Evam suo dicto concordare cum Sacra Scriptura, nimirùm, & Dei voluntatem remanere adimpletam, non quandò Adam erat in carne una, sed post generationem filiorum, non ampliùs esse unum, & solum. Nos verò suprà probavimus, Evam nihil dixisse de adimpletione hujusmodi voluntatis Dei, sed solum Deum recognovisse creatorem filii sui Cain, quem possedit per ipsum, tamquam auctorem, & causam efficientem, non verò secundùm voluntatem Dei in eo sensu, ut Adam erueretur de solitudine. Aliud prætereà est dicere; *Possedi hominem per Deum*, aliud dicere *secundùm Deum*, nam illud significat causam productivam, in quo sensu sumitur ibidem, ut probatũ fuit; hoc verò dicit cõformitatem voluntatis Dei cum creatura, quam volvit esse in rerum natura, seù potius conformitatē

crea-

creaturæ cum voluntate Dei, qui creavit Cain, ut exequeretur præceptum de propagatione.

68 Nonò, prosequitur persuadere suum intentum, exemplis instrumentorum artis sic. Experientia testatur, & communis Philosophorum opinio, nihil in naturalibus operari, nisi concurrat cum efficienti causa instrumentalis. Faber enim sine malleo non format. Scriptor sine calamo non scribit. Sutor sine acu non suit. Ita homo sine fœmina operari non potest. Ut ergò prædicta instrumenta non sunt de specie causæ illis utentis, ità neque fœmina est de specie hominis. Si quis negaret fœminam esse instrumentum hominis, aliud ostendat. Si monstrabit pudenda, ab omnibus illudetur, quia non invenitur naturaliter instrumentum unitum causæ efficienti, sed semper disjunctum, eo modo, quò malleus est disjunctus à manu, quæ non est instrumentum. Ex quibus constat, non pudenda, sed mulierem ipsam esse instrumentum.

69 Contrà, quia hæc exempla non faciunt ad rem, cum agatur de generatione naturæ, & non de operatione artis, cujus instrumenta sunt artefacta, sicut ejus effectus dicitur artefactum, & semper sunt distincta ab agente, & separata, atque alterius speciei, quia nihil de sua substantia tribuunt artefacto, ad differentiam agentis naturalis viventis, cujus

70 generatio est viventis à vivente, à principio vitæ conjuncto, in similitudinem naturæ, secundùm *D. Thomam part. 1. qu. 27. art. 2. Meldul. disput. 8. de Generat. qu. 1.* ubi dicit principium hoc generanti, debere esse conjunctum intrinsecè, & substantialitèr, ut genitum dici possit de substantia generantis, & filius de substantia patris, & hoc in creaturis est semen substantiale excisum à substantia generantis, transiens in genitum dictum ejusdem propter hoc substantiæ. Generans autem est uterque parens, quæ sunt duæ causæ partiales principales, & non instrumentales, per quas producitur effectus, nam ut superiùs dixi sub *num.* 10. tàm masculus, quàm fœmina, concurrunt activè ad generationem, constantes unam causam efficientem principalem, undè nulla ratione fœmina habet rationem causæ instrumentalis in generatione, si est

71 principalis partialis, ut dictum est; & quod ità sit, probatur ex definitione utriusque; nam causa principalis est illa, quæ primò, & virtute propria attingit effectum à se intentum secundùm *Suarez disp. 15. Metaph sect. 1.* Instrumentalis verò est illa, quæ famulatur principali agenti, cui ex propria natura subordinatur, ut calor dicitur instrumentum ignis, ad producendum ignem, undè causa est in genere substantiæ, instrumentum verò de genere accidentis. Videamus modò, an fœmina, ut vult Adversarius, in generatione sit causa, an instrumentum; certè hoc posterius esse non potest, quia non est accidens sed substantia; restat ergò quòd sit causa principalis, & partialis, quæ cum masculo concausa concurrit ad productionem effectus sibi similis, & intenti ab utraque. Itaque errat ille dicens, mulierem esse instrumentum ad generationem,

nem,cum sit concausa principalis.

Quis negabit pudenda esse instrumenta, quod luce clariùs constat? sicut clarum est manum esse instrumentum ad scribendum, & quidem instrumenta naturalia; ergò naturalitèr datur instrumentum conjunctum causæ efficienti. Semen etiam animale dicitur instrumentum conjunctum ipsi animali, licèt non operetur nisi ab eo decisum, & tunc dicitur instrumentum disjunctum. *Vide Meldul. disp. 7. q. 5. num. 69. & seq. in libros Physicorum.*

72 Decimò occurrit objectioni fundatæ in illis verbis, *simile sibi* dicendo, sicut ad expurgandum ferrum non gramine, sed aliquo quis utetur simili rei lustrandæ, cum qua res lustranda habeat convenientiam, & sic uterque utrique convenit. Sutor non securi, sed acu utitur ad suendum vestem, quod est adjutorium aptum, & conveniens ad consuendum. Ità Deus pro generatione, Adamo non ædificavit animal quadrupes, aut aliud dissimile, ex quo non potuisset generari homo, sed ei dedit adjutorium simile sibi idest idoneum, ut mulier. Unde Apostolus dixit, non esse hominem factum propter mulierem, sed hanc propter illum. Verus autem sensus horum verborum, ut asserunt quinque Rabini non est interpretatio æqualitatis personæ Adami, sed convenientiæ ad futurum opus. Qui non est satisfactus legat doctissimos Theologos nostræ ætatis, & videbit, illos unanimiter docere, fuisse ea verba male interpretata hebraice, quia nolunt dicere adjutorium simile sibi, sed instrumentum, quod sit sicut ille. Et Sebastianus Cartalius in sua versione intendit: Faciamus jumentum illi accommodatum.

73 Contra est, quia ea comparatio non facit ad rem, cum supponat, hoc adjutorium simile Adamo, in generatione habere rationem instrumenti, quod in præcedenti rejectum est. Prætereà ea verba *simile sibi*, non tantùm important convenientiam, verum etiam dicunt similitudinem secundum speciem, ut patet in omnibus viventibus, qui generant simile sibi secundum substantiam, ex quo

74 generatio nuncupatur univoca, quia generans, & genitum sunt sub eadem specie, ut colligitur ex *cap. 7. Genes. nu. 14. Omne animal secundum genus suum &c.* antecedenter autem ea nominaverat sub vocibus Masculi, & Fœminæ, similitudo igitur attenditur secundum substantiam, ut scilicet masculus, & fæmina sint ejusdem generis, hoc est speciei. Non sufficit ergo, quod fæmina sit idonea, conveniens, & apta, sed prætereà debet esse similis, hoc est, ejusdem speciei cum masculo, quod sicut non negatur in cæteris animalibus ratione carentibus, multò minùs à fæminis animalibus ratione prædītis tollenda est.

75 Verbum igitùr *simile sibi* refertur ad substantiam eandem in utroque; & probatur, quia idem importat, quod significat in verbis præcedentibus: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Simile enim dicitur, quod alterius habet similitudinem. Manifestum autem est, sub his verbis: *Faciamus hominem*, comprænhendi etiam fœminam, & non tantum masculum, pauló enim post subjungit: *Creavit illum, masculum, & fœminam creavit eos.*

Ibi

76 Ibi autem Deus loquitur de similitudine secundùm substantiam, quia nullum accidens est in divinis personis, cui assimiletur homo, factus ad imaginem Dei, qui tantùm substantia est; igitùr homo tàm masculus, quàm fœmina est imago, & similitudo Dei ratione substantiæ animæ intellectualis, respectu cujus homo dicitur similis Deo, qui & ipse intellectualis est. S. Bernardus de Anima cap. 1. inquit: *Nihil enim tàm simile summæ sapientiæ, quàm mens rationalis, quæ per memoriam, intelligentiam, & voluntatem in illa Trinitate ineffabili consistit*. Id autem pertinet ad substantiam, non ad convenientiam, & qualitatem, seù accidens relativum; ergò *simile sibi*, refertur ad substantiam eandem. Quod multis comprobat D. August. *tom. 3. de Genesi ad liter. lib. imperfecto propè finem. S. Thom. part. 1. q. 93. art 9. ex S. Aug tom. 1. de quantitate Animæ cap.* 2. ait: quòd similitudo Dei attenditur in anima, in quantùm est incorruptibilis, ac proindè ut dicit substantiam. Fœmina igitùr dicitur *similis sibi*, idest, Adamo, in quantùm cum eo communem habet in specie animam rationalem, & immortalem similem Deo, qui immortalis est per essentiam, anima verò per similitudinem, & participationem à Deo immortalis est. Dicitur
77 autem *ad imaginem, & similitudinem*, quia imago alicujus non est, nisi sit illi similis, ut dicit S. Thomas cum D. Augustino locis præcitatis; & literalitèr loquendo pro eadem re accipiuntur, scilicèt pro anima intellectuali, ratione cujus homo assimilatur Deo.

78 Nec dictum Apostoli 1. Corinth. 11.7. *Vir imago, & gloria Dei est, mulier autem gloria viri est, non enim vir ex muliere, sed mulier ex viro*. favet hæretico, quasi mulier non dicatur *similis sibi* in substantia, quia ipsa non dicitur ab Apostolo imago Dei, sicut vir. Nam Apostolus non negat imaginem Dei mulieri, ut docet S Thomas in hoc loco his verbis. *De viro dixit, quòd vir imago, & gloria Dei est, de muliere autem non dixit, quòd esset imago, & gloria viri, sed solùm, quòd est gloria viri, ut detur intelligi, quòd esse imaginem Dei, commune est viro, & mulieri; esse verò gloria Dei, immediatè est proprium viri*. Estius idem dicit hic: *Virum esse Dei imaginem non id omninò negat de muliere, sed significare voluit perfectiùs, & principaliùs, id viro competere, propter rationem naturalitèr in eo vigentem, non propter dominium, quod viro competit ampliùs, atque universaliùs, quàm mulieri*. Mulier ergò est imago Dei, sicut & vir, ac proindè mulier illi similis est secundùm imaginem in eo consistentem, ut eandem animam habeat, qua constat Adam.

Dum hæreticus suum errorem conatur cohonestare exemplo Sutoris, qui acu, non gladio utitur ad consuendam vestem, adducendo auctoritatem D. Pauli mox explicatam, videtur per eam supponere mulierem viro datam esse, ac si esset instrumentum ejus, sicut acus est Sutoris. Sed omninò errat, quia hæreticus est. Nam
79 illud verbum *Adjutorium* non importat famulatum, ut præsefert instrumentum, sed dicit concausam cum Adamo in propagatione generis humani, sivè sit causa

activa

activa efficiens cum Scotistis, sivè causa materialis cum Thomistis, siquidem in Sacris literis
80 Eva nunquàm vocata fuit famula Adami, nec mulier serva viri, sed tantùm adjutorium, & socia, cap. 3. num. 12. *Quam dedisti mihi sociam*, idest, Evam uxorem meam, ut id probatur etiam profanorum dictis, Cicero: *Teque particeps connubii socia, regni regina*. Ovidius 10. Metam. *Appellatque tori suciam*, idest uxorem. Idem Cicero: *Novem homines honestissimos ejusdem muneris, legationis, officii, mandatorumque socios induxit*. Uxor igitùr etsi sit propter virum, & viro subdito, ut dicit Paulus, non ideò tamen ejus est instrumentum, nec serva, quia Apostolus dixit: *Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino*. Explicat hìc Cajetanus. *Non dicit: sicut Dominis, quia non mandat, uxores esse velut servas maritorum, sed dicit: Sicut Domino, hoc est, sicut Christo, hoc est, voluntariè, & ex amore*. Facit etiam
81 illud proverbium *Nube pari*. Inter pares autem non habet locum famulatus, & servitus, qui inter dispares reperitur. Quare adductus Apostoli locus non facit pro hæretico, sed contrà ipsum est.

Subdit, quinque Rabinos illa verba, *Simile sibi*, interprætari pro convenientia, non pro æqualitate personæ Adami. Nos cum simus Catholici, sequimur veritatem Catholicorum, non mendacium Hebræorum, qui cum Christum non sequuntur, sanctas literas benè interprætari non possunt.

Sebastianum Cartalium non novi hominem. Scio, dictum ejus, *Faciamus jumentum illi accommodatum*, esse hæreticum; nam jumentum significat animal ratione expers, ex cap. 8. *Genesis*, & alibi sæpiùs, & licèt Eva, ac mulier sit data in adjutorium viri, nunquàm tamen vocatur jumentum in sensu prædicto.
82 Undecimò, ait concesso, quòd mulier sit facta ad imaginem hominis, quid indè? Si Christus apud Anabaptistas non est Deus, quamvis sit substantia, & imago Dei Patris. Etiam nos dicemus, mulierem non esse de specie hominum, quamvis creatam ad imaginem hominis. Vis autem ejus argumenti videtur in hac forma consistere. Sicut ex concessione imaginis Dei in Christo, non infertur secundùm Anabaptistas, Christus esse Deus, ità ex concessione imaginis viri in fœmina, non infertur fœmina esse homo.

Contrà est, hæreticus uti errans sequitur errantes Anabaptistas, cujus methodum arguendi non habent Catholici, ne cum illis errent. Falsum autem est, ex concessione imaginis Dei, non inferri divinitatem in Christo; nam hæretici cum Ario negantes, Christum esse Deum, utebantur illo Genesis pronuntiato: *Faciamus hominem ad imaginem, &*
83 *similitudinem nostram*. Christus est homo, ac proindè factus ad imaginem Dei, sicut cæteri homines, cum Adam non possit esse Deus, quia Deus cum sit simplicissimum ens, non habet hominis effigiem, nec figuram, quæ compositionem dicunt; non potest ergò Christus esse Deus, si est homo; ergò isti negabant imaginem Christo, ut negarent de eodem divinitatem.

tem. *Vide lib. 2. super Nicanum Concilium tom. 1. fol. 518. & seq. impressionis Nicolinæ Venetæ.* Quare hæretici, volentes negare de Christo divinitatem, consequentèr negant etiam imaginem Dei de ipso, si volunt loqui consequentèr, hoc est, unum errorem deducere ex alio; talis enim est stylus hæreticorum. Imago igitùr infert imaginatum, sed Christus secundùm Apostolum est imago Dei; ergò Deus est.

Pari ratione, Mulier est imago viri ex eodem Apostolo; ergò est homo, sicut vir est homo; non enim vir, cujus fœmina est imago, repræsentat sexum virilem, sed naturam humanam, ac proindè est homo, repræsentatus per imaginem suam.

84 Duodecimò arguit sic. Benè sciebat Deus, se creaturum Adam, & formaturum fæminam, quod si voluisset, ut mulier esset de specie hominum, non dixisset in singulari: *Faciamus hominem.* Faciamus unum hominem, sed faciamus homines. Quia igitur ita locutus fuit, colligitur ex verbis Dei, ipsum noluisse, quòd esset de specie hominum, & quòd formavit unum solum hominem, & non duos.

85 Contrà, quia tota vis argumenti hujus, si qua est, pendet ex illis verbis, quæ tamen non sunt pro Adversario, sed contra ipsum. Nam totam sententiam non produxit, sed illa duo verba, quæ nec pro ipso faciunt. Dicit ergo Textus: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Paulo post sequitur. *Ad imaginem Dei creavit illum, masculum, & fœminam creavit eos.* Ecce Textus replicat vocem *hominem* per illud relativum *illum*, semper in singulari, insinuando, Deum per illum loquendi modum in singulari, locutum fuisse de homine in specie, cum verò expressit, *Masculum, & Fœminam*, per illud relativum *eos*, significavit utrunque esse hominem, Adam scilicet, & Evam; plures enim homines participatione speciei, sunt homo in specie, & plures homines in singulari. Certum autem est, relativum *eos* referri ad verbum *Hominem*, qui ratione speciei est homo, ratione verò individuorum dicuntur in plurali, & habent hunc sensum clariorem: Deus fecit Adam, & Evam hominem, & eos, idest, Adam, & Evam fecit, illum quidem masculum, hanc verò fœminam; in omni enim genere animalium reperitur masculus, & fœmina ejusdem generis, & speciei; cum autem homo sit species sub genere animalis, necesse est ex natura rei, ut etiam de hac specie, sit masculus, & fœmina.

Dic, mihi, quæso si credis mysteria fidei, vel ad minus credis Verbum esse filium Dei Patris? Nonne benè argumentaris hoc modo. Ideò Verbum est Deus, quia genitum est de substantia Patris Dei. Dicit enim Symbolum, & fides Catholica: *Deum de Deo.* Pari ratione, liceat mihi arguere. Ideò Eva est homo, quia formata est de substantia Adam hominis. Dicit enim ipse Adam, ut testatur Scriptura de Eva: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, hæc vocabitur virago, quia de viro sumpta est.* De alio autem viro sumpta non fuit, quia nullus vir tunc erat, nisi Adam. Consequens est ergò dicere, Evam esse de specie hominis, quia

à Deo formata est de ofse,& carne ipsius hominis. O hæreticè! quarè filius tuus masculus dicitur homo? nonnisi quia de tua substantia generatus est, sed etiam filia tua de tua carne genita est, ergo & hæc, velis,nolis, erit non solùm filia tua, sed homo, etiam non minùs, quàm filius tuus; non enim substantia suscipit magis, & minùs. O inimice tuæ carnis, noli esse incredulus, sed fidelis, & miserere filiæ tuæ, & uxori, quas facis incapaces salutis æternæ. Quis unquam odio habuit carnem suam? Nemo, nisi tu ipse; & id mirum non est, quia nec tibi parcis, dum vis permanere in hac tua pertinacia.

86 Decimotertiò probat. Nonne ille solus est homo, qui formatus est ad similitudinem Dei? Id certum est. Quæ imprudentia igitùr est velle affirmare, fœminam esse de specie hominum, cum non sit creata ad imaginem Dei. Percurratur tota Biblia, nullibi reperitur fœmina esse formata ad imaginem Dei. S. Paulus expressè dixit, quòd homo est imago, & gloria Dei, & mulier gloria hominis. Apostolus videndo, quòd mulier in aliqua parte deturpabat imaginem Dei, propter hoc affirmavit, non esse factam ad imaginem Dei. Caveamus igitùr nos ab offensis Dei, & non credamus esse de specie hominum, quòd Deus nolvit honorare sua similitudine. Et eò magis, quia Papistæ ipsi, in suis Canonibus confirmant, mulierem non esse creatam ad imaginem Dei.

Contrà est, quia ejus argumentum nititur falso fundamento; hactenùs enim probatum est, non solùm Adam, sed Evam quoque esse creatam ad imaginem Dei, & id totum ostendimus ex ipsamet Sacra Biblia, & Paulum non negasse imaginem Dei mulieribus. Nos autem asserentes, mulieres esse de specie hominum secundùm veritatem, certò credimus non offendere Deum, sed in hoc laudare Deum in devoto fœmineo sexu. Nullus autem Catholicus, ut sonat illud verbum Papista negavit mulieri imaginem Dei, & cum Adversarius nullum Canonem, in quo mulieri negetur imago Dei, assignaverit, certum est, quòd diximus & ipsum esse mendacem. *Lege cap. 7. Proverb. & cap. 8. lib. 1. Constit. Apostol. S. Clementis Romani Pontificis*, ubi referuntur laudes mulieris pudicæ, & honestæ.

Subdit inimicus, mulierem, quia non fuit facta ad imaginem Dei, ideò deturpasse in aliqua parte imaginem Dei, his verbis: *Vedendo l' Apostolo, che la donna deturpava in qualche parte l' imagine di Dio, & per questo affermò non esser fatta à sua imagine.*

87 Errat iste sicut in aliis, nam verba S. Pauli 1. Corinth. 11. 4. *Omnis vir orans, aut prophetans capite velato, deturpat caput suum. Omnis autem mulier orans, vel prophetans non velato capite deturpat caput suum, unum enim est si decalvetur. Nam si non velatur mulier, tondeatur, si verò turpe est mulieri tonderi, aut decalvari, velet caput suum.* Constat ergò ex his, utrunque deturpare caput suum, virum quidem orando capite cooperto, fœminam verò è contrà capite aperto. Si uterque transgrediatur præceptum Apostoli, uterque deturpat imaginem Dei,

cum

cũ non ſit major ratio de uno, quã de alio, ac proindè etiam mulier creata eſt ad imaginem Dei, quam deturpat, quandò aperto capite orat, ſicut eandem deturpat vir, quandò orat cooperto capite. Igitùr falſum eſt, quod dicit Adverſarius, mulierem ideò orare velato capite, quia nõ eſt formata ad imaginem Dei. Uterq; autem dicitur deturpare caput ſuum, quãdò ambo non obſervant, quod ab Apoſtolo illis præſcriptum fuit.

88 Cur autem fœmina debeat velare caput ſuum? Reſpondet Gratianus ad *q. 3. cauſ. 15.* id facere in ſignum ſubjectionis, & verecundiæ peccati, ad quod induxit Adam. *S. Ambroſius relatus cap. Mulier 19. 33. q. 5.* ait mulierem debere caput tegere in Eccleſia ob reverentiam Epiſcopi.

89 Dices, ex eo capite apertè habetur: *Mulier debet velare caput, quia non eſt imago Dei.* Hæc ſunt verba S. Ambroſii, quæ directè favent hæretico, ſed D. Auguſtinus *tom. 3. lib. 12.* de Trinitate reſpondetur, non ſolùm virum, verùm etiam mulierem eſſe formatam ad imaginem Dei, ut probat multis ſub *cap. 7.* præſertim ex illo ſæpiùs repetito, *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram*, quibus verbis non eſt contrarius Apoſtolus, inquit enim: *Quomodò ergò per Apoſtolum audivimus, virum eſſe imaginem Dei, undè caput velare prohibetur, mulierem autem non, & ideò ipſa hoc facere jubetur. Niſi credo illud eſſe, quod jam dixi, cum de natura humanæ mentis agerem, mulierem cum viro ſuo eſſe imaginem Dei, ut una imago ſit tota illa ſubſtantia. Cum autem ad adjutorium diſtribuitur, quod ad eam ipſam ſolam attinet, non eſt imago Dei, quod autem ad virum ſolum attinet, imago Dei eſt, tàm plena, atque integra, quàm in unum conjuncta muliere.* Et paulò infrà. *Ex qua parte conſpectam conſulit veritatem, imago Dei eſt, ex qua verò intenditur in agendo inferiora non eſt imago Dei.* Iterùm infrà. *Sed quia ſexu corporis differt à viro, ritè potuit in ejus corporali velamento figurari pars illa rationis, quæ ad temporalia gubernanda deflectitur, ut non maneat imago Dei, niſi ex qua parte mens hominis æternis rationibus conſpiciendis, vel conſulendis adhæſerit, quem non ſolùm maſculos, ſed etiam fœminas habere manifeſtum eſt.* Quod clariùs dicit eodem tom. 3. in lib. de ſpiritu, & anima cap. 34. *Quandò verò cogitat, vel agit, quæ ſunt temporalia, mulier appellatur, & tunc non eſt dicenda imago Dei, & propterea debet velare caput.* Patet ergò ex his fœminam quoque eſſe creatam ad imaginem Dei, quia ſimilem in ſpecie habet animam, ſicut maſculus; per animam enim, in qua vigent intellectus, voluntas, & memoria, uterque homo illis præditus Deo in Trinitate aſſimilatur. Et id eſſe de fide tenendum eſt, quia ſub his verbis: *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram*, comprehenditur ex æquo maſculus, & fœmina, ut non ſemel ſuprà oſtendimus, & dixit loco citato S. Aug.

D. autem Ambroſius abſolutè non negavit mulieri imaginem Dei, ſed in eo ſenſu, quo fuit cauſa peccati originalis in Adamo, undè propter id ſubjecta fuit viro, quam ſubjectionem indicat illud velamentum capitis, ut dicit S. Paulus ibidem n. 10. *Ideò debet mulier poteſtatem habere ſuprà caput propter Angelos*, id eſt Sacerdotes, ut habet Nicolaus I. ad conſulta Bulgarorum *c. 58. to. 3. Concil.*
90 *fol. 939.* Homo per peccatum dici-

tur perdere imaginem Dei, quia mente, per quam Deo similis factus est, abutitur, dum peccat; ea enim dictat malum esse fugiendum, non amplectendum, & quo plus peccat, eò magis elongatur à Deo, & ei fit dissimilis, licèt simpliciter totam Dei imaginem non perdat, sed solùm eam deturpat per peccatum, ut insinuat S. Aug. *tom.* 1. *Retract. lib.* 2. §. *Per idem, tom.* 3. *lib.* 6 *de Genesi ad literam cap.* 23. *Renovabimur ergò spiritu mentis nostræ, secundùm imaginem ejus, qui creavit nos, quam peccando Adam perdidit*. Deturpando scilicèt illam, quam in nobis Christus restauravit renovatione gratiæ, secundùm Apostolum 4. *Ephes.* 23. Igitùr secundùm S. Ambrosium mulier non est imago Dei, in quantùm illam amisit deturpatione, quia ut ipse inquit, *prævaricatio per illam incboata est*. Velatur ergò mulier, & cooperit caput suum, non quia non fuerit & ipsa ad imaginem Dei, cum habeat à Deo animam rationalem, sicut Adam, & masculus, ratione cujus dicuntur formati ad imaginem Dei, sed quia ipsa fuit causa prævaricationis Adæ, & in pœnam hujus peccati Deus eam subjecit viro, Gen. 3. 16. *Sub viri potestate eris*. Quare dum nubunt, tunc præsertim caput suum velant, ut hujusmodi subjectionem ostendant, Isidorus relatus cap. *Fœminæ dum maritantur, ideò velantur, ut noverint se semper maritis suis subditas esse, & humiles*. 7. 30. *qu.* 5. Velamentum igitùr non arguit defectum, & carentiam imaginis Dei in fœmina, cui nec ipse Apostolus eam negavit, ut patet ex supradictis, & probatur etiam à Doctissimo Carmelita P. Lezana *tom.* 1. *Summ. Theol. P. P. tract.* 7. *disp.* 3. *qu.* 3.

91 Decimoquartò, prosequitur Adversarius suum argumentum: Si mulier fuisset de specie hominis, sequeretur, duos homines in Paradiso peccasse, quia Eva æqualitèr peccavit ut Adam; sed Apostolus dicit, per unum hominem, non per duos peccatum intrasse; ergò colligitur, unum solum istorum fuisse hominem, scilicèt Adamum, non Evam. Tantò plus, quia si duo homines peccassent, duo etiam Christi, unus patiens pro masculis, & alter pro fœminis. Sed unus solùm Christus venit, & abundantèr satisfecit pro nobis; ergò homines solùm sunt homines, & non mulieres.

92 Contrà est, quia certum est, ambos in Paradiso peccasse; nam dicitur Ecclesiastici 25 33. *A muliere factum est initium peccati, & per illam omnes moriuntur*; ergò ex quo ambo peccaverunt, infertur ambos esse homines. Ambo etiam æqualitèr peccarunt in eo, quod utrique impositum fuit præceptum de non comedendo de ligno, Gen. 2. *Præcepitque ei dicens: De ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas*. Illud pronomen, *Ei*, exponitur homini scilicèt masculo, & fœminæ, ut colligitur ex cap. 3. 3. *Præcepit*, inquit Eva, *nobis Deus, ne comederemus* Par ergò fuit transgressio, sicut communis, & æqualis utrique facta fuit prohibitio. Inæqualis verò causa transgressionis; nam Eva fuit initium peccati ex allata auctoritate, peccãdò antè Adamũ, quem adduxit ad eamdẽ transgressionẽ, sed quia
93 Adamo tanquàm capiti præcepiũ fuerat factum adjectione pacti, ut justitiam originalem non solùm sibi, sed etiam posteris ab eo descendentibus conservaret, pro se, & illis infusam, adeò quòd si pec-

caret

oaret, illam sibi, & posteris amitteret, ideò in illo omnes peccaverũt, juxtà illud Apostoli ad Roman. 5. 12. *Per unum hominem*, scilicèt Adamum, *peccatum in hunc mundum intravit.* Benè dicit, *per unum hominẽ*, ad excludendũ Evam, quam sciebat, & credebat esse hominem, non tamen habentem obligationem, justitiam originalem conservandi pro posteris, soli Adamo, ut dixi, pacto formatam; ipse enim solus sustinebat personam totius posteritatis, ut insinuat D. Aug. in Enchiridion ad Laurent. tom. 3. ca. 25. *Hinc post peccatum exul effectus, stirpem quoque suam, quam peccando, in se, tanquàm in radice vitiaverat, pœnæ mortis, & damnationis obstrinxit.* Loquitur tantùm de Adamo, consequentèr Eva, peccando, stirpem suã non vitiavit. Nec obstat, quod Salomon subjungit: *Et per illam*, id-
94 est, *Evã omnes morimur.* Quia aliud est mori in Eva, aliud mori per Evam, illud falsum est, quia in solo Adamo omnes moriuntur, quia ipse solus in seipso debebat posteris conservare justitiam originalem; hoc verò est verum, quia per Evã, & non in Eva peccavit Adam, cui illa fuit causa peccandi, ut indicat
95 illud verbum *Per illam*, præpositio siquidem *Per* notat causam efficientem, non materialem, & subjectivam conservandi justitiam originalem. Peccaverunt igitùr ambo, Adam sibi, & posteris, Eva verò solùm sibi; & propter hoc dicit
96 S. Th. 1. 2. *q.* 81. *art.* 5. quòd si Adam non peccasset, Eva peccante, posteri non contraxissent peccatum originale.

97 Ex his colligitur contrà Adversarium diversimodè peccasse utrũque in ordine ad damna ex peccato consequentia, ac proindè in hoc inæqualitèr posse duos homines illos, indè tamen non sequi, duos Christos fuisse necessarios, unum pro masculis, & alterum pro fœminis ad patiendum, quia unicus patiens sufficit pro omnibus, quia unus tantùm pro omnibus peccavit, & non ambo, ideò pro fœmina non erat necessaria alia persona patiens. Dato etiam, & non concesso, quòd Eva peccasset etiam pro posteris sicut Adam, & eadem teneretur obligatione, nunquid unicus Christus potuisset pati pro omnibus, & totum redimere genus humanum, sicut redemit? Si enim factus est pro infinitis masculis, & fœminis secundùm veritatem, poterat etiam pati, sicut passus est, pro unica Eva, imò & cęteris fœminis; unicum enim fuit peccatum originale, licèt infiniti peccatores illud contrahentes.

98 Decimoquintò, Adversarius fingit, Advocatos pro fœminis intelligere illud Apostoli, *Per unũ hominem*, Evã, quia primò peccaverat. Ergò si peccavit Eva, non peccavit Adam; & si ambo peccarunt, mentitur Apostolus, dicendo, *Per unum hominem peccatũ intravit in mundũ.* Alii ajunt, Apostolum adscribere peccatum Adamo, quia ipse erat superior, & dignior Eva; ergò ea nõ erat similis Adamo. Dixit Deus ad Adam: *Tu dominaberis omnibus bestiis.* Et in hoc forsan consistit ejus majoritas, & superioritas? Sed homo dominatur etiam mulieri, quis ità stultus erit, qui non credat mulierem potiùs bestiam, quàm hominem.

Contrà est, quia iste more suo, uti lingua dolosa, vana loquitur, dũ stultum dicit eum qui mulierem vocat hominem, & non potiùs bestiam, sed ipse solus stultus remanebit, quia nullus sanæ mentis mulierem vocat bestiam.

99 Verba D. Pauli ad Rom. 5. 12.

Per

Per unũ hominẽ mors intravit in mundũ, intelligi possunt tantũ de Adamo, & de utroq; simul, sed diversimodè, prout infrà patebit. De Adamo tantùm sensum habent apertũ, nam illud adjectivũ, *unũ*, restringit hominem ad masculum tantùm, & sic per unũ hominẽ nomine Adamum tantùm mors intravit in mũdum, & in eo omnes peccaverunt, sed quoniã in peccato Adami Eva quoq; partẽ habuit, quia fuit causa, per quam Adam peccavit, ut dicitur in Genesi c. 3. 6. *Deditq;* idest, Eva *viro suo, & comedit*, non tamen fuit causa, ut Adæ peccatum esset ruina, & causa mortis in posteris, sed tantùm occasio, ideò Apostolus dixit, *Per unum hominem peccatum intravit in mundum*, quia solus Adam fuit causa peccati originalis, Eva verò solũ peccati actualis Adæ, at verò originalis, quod est communis ruina posteris, non fuit causa, sed tantùm occasio, seù causa remota, quia non Eva, sed solus Adam habuit debitum conservandi sibi, & posteris justitiam originalem, & eam non perdendi per suum peccatum, factum nostrum peccatum, ex quo vocatur originale, quia est origo cõmunis ruinæ totius generis humani. Et juxtà hunc sensũ, quòd per solum Adam peccatum intravit in mundũ, loquitur S. Thomas, prout diximus præcedenti responsione.

100 Eadem verba intelligi etiam possunt de utroq; parente, & tunc illa accipiuntur specificè, & pro uno homine, in quantũ sũt duo in carne una, prout alia occasione *hominem* in singulari interpretatus fuit *S. Aug. to. 3. lib. 12. de Trin. c. 3. S. Thom.* ad illa verba inquit: *Cõsuetudo scripturæ est, ut genealogiæ non per mulieres, sed per viros ducantur, & ideò Apostolus hìc volens quasi genealogiam quandam peccati ostendere, non fecit mentionẽ de muliere, sed solùm de viro. Alio modo, quia etiã mulier de viro sũpta est, & ideò, quod est mulieris, attribuitur viro*. Ex quo patet, mulierem contineri in illis verbis: *Per unum hominem* in singulari, quia sunt duo in carne una. Idem ferè dixit Ugo Victorinus, his verbis: *Quia vir, & mulier una caro sunt, ideoq; quicquid factũ ab illo est, vel illa, ad primum hominem dicitur pertinere*. Sivè ergò accipiamus illa verba, *per unum hominem*, pro masculo, & fœmina simul, sivè pro masculo tantùm, quod magis literæ aptatur, non mentitur Apostolus.

101 Ex dictis autem occurritur auctoritati Eccl. 25. 33. *A muliere factum est initium peccati, & per illam omnes morimur*. Neq; enim pugnat cum verbis Apostoli, cum dixerimus in illis cõprehendi etiam mulierem. Potest etiã dici, diversos esse sensus utriusq; auctoritatis, si fęminã ex vi verborũ excludamus à sententia D. Pauli, nã is loquitur præcisè de peccato originali, quod intravit in mundum, non verò de initio peccati, quod fuit propriũ, & actuale Adami, ut loquitur Salom. *& per illã omnes morimur*, quatenùs scilicèt fuit causa, ut Adã peccaret, & per ejus peccatum moreremur; mors enim est stipendiũ peccati, *ad Rom. 6. 23.* intellige originalis. Per Adam ergò peccatum originale intravit in mundũ, secundùm Apostolum, per Evam verò secundùm Salom initium habet peccatũ actuale in Adamo, quod posteà fuit causa ex parte Adami, occasio ex parte Evæ, ut omnes cum illis moreremur.

102 Restat responsio ad illa verba: *Tu dominaberis omnibus bestiis*, in quibus includit etiã fęminam, quã ideo vocat bestiam. Illa verba non habẽtur in codice, sed benè de utroq; c. 1. 28. *Dominaberis piscibus &c.* & ca. 3. 16. de subjectione Evę Adamo: *Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui*. Deus ergò facit ambos terræ, & bestiarum dominos; ergò Adamo non subjicitur Eva simul cũ bestiis, quasi ea sit una ex illis. Insolentissima insania hominis perditi.

D-

103 Decimosextò, sibi opponit duas Sacræ Scripturæ auctoritates, sæpiùs à nobis superiùs examinatas, quæ sunt. *Fecit Deus hominem, masculum, & fœminam fecit eos*. Altera: *Duo erunt in carne una*, similibus conjecturis, inquit, adhærent illi, qui expressè uti non possunt verbo Dei. Concedit primum, fecisse Deum masculum, & fœminam, sed non quòd ambo sint ejusdem speciei, quia necessè est sistere in numero singulari. Et id confirmatur, respondendo alteri, quia duo erunt una, & eadem caro, idest, masculus, & fœmina, ideò erunt unus homo. Nec Anabaptistæ aliter id interpretantur, qui sibi ad invicem adversantur, dum credunt in matrimonio, duas personas esse unum hominem, & in Trinitate negant esse possibile, tres personas esse unum Deum.

104 Contrà est, quia Adversarius semper in pejus ruit, sciens certò dictas auctoritates ejus commento adversari, nititur illas evitare sub prætextu conjecturarum. Quomodò enim Catholicus utitur illis auctoritatibus contrà ipsum, cum de se contineant veritatem certam, & non conjecturas? Concedit ergò, quòd Deus fecit hominem, & illum fecit masculum, & fœminam, negat verò mendacitèr, ambos esse ejusdem speciei, quod omninò negare non potest, non solùm ratione sui, cum sit propositio certa etiam naturalitèr cognita, quòd masculus, & fœmina ex anima rationali constantes, sunt homo in specie, & duo homines ejusdem speciei, sed etiam ratione consequentiæ, quia ex illa auctoritate tanquàm antecedente, necessitate ser lla infertur, quòd fœmina est ejusdem speciei cum masculo. Et hìc immorandum non est, quia superiùs id multis ostensum est. Quid est illud *fermarsi nel numero singolare*? Jam aliàs respondi, verbum illud referri ad naturam humanam; sistimus ergò in numero singulari quoad vocem, sed quoad rem à natura universali transimus ad singularia, quibus universale, & natura communicatur; participatione enim unius naturæ plures homines sunt unus homo.

105 Ad illud, *Erunt duo in carne una*, respondetur, esse pro nobis, & significare, quòd Adam, & Eva sunt una caro, idest, unus homo in specie, nam in Sacra

106 Scriptura nomen *caro* sumitur pro *homine*, ut constat ex sequentibus exemplis, Joan. 1. 14. *Et verbum caro factum est*, idest, homo factum est Verbum, *S. Aug. tom* 3. *in Enchir. cap.* 34. ibi: *Carnem porrò hìc hominem debemus accipere*. In Psal. 55. 5. *Non timebo, quid faciat mihi caro*, idest, homo, idem *Aug eodem tom.* 3. *lib.* 2. *locutionis de Exodo num.* 78. quod manifestiùs apparet in eodem Psal. num. 12. *Non timebo, quid faciat mihi homo*. Vide *ejus serm.* 4. *de Verbis Apostoli num.* 58. *lit. G.* & alibi sæpiùs, quòd caro significat hominem. Et ex his probatum est, Evam esse ejusdem speciei humanæ cum Adamo, si cum eo est una caro, idest, idem homo in specie; non autem unus homo unitate singularitatis, ut perperàm asserit noster Adversarius, tamquàm Leo rugiens devorare, & perdere animas fœminarum, quæ & ipsæ creatæ sunt ad imaginem Dei, ut salvæ fiant ex

meritis

meritis Passionis Christi.

107 Cum Anabaptistis quæstionem non habemus, puto tamen eos nobiscum tenere, quòd scilicèt duæ personæ sunt unus homo unitate speciei, non unitate singularitatis, & ideò malè loquuntur, negantes Trinitatem Personarum in una singulari divinitate, quia Divinæ Personæ, secundùm veram fidem, sunt unus Deus singularis, unus scilicèt in essentia, & Trinus in Personis. Ecce differentia unitatis in personis creatis, & in Divinis, quod noluit Adversarius intelligere, ut benè loqueretur.

108 Decimoseptimò, descendit Adversarius se humiliando, & petit argumentum à Grammaticis, nominando unicum Cornelium Valerium, cum multis aliis, quos tamen nominatim non exprimit. Dicit ergò, quòd *Homo* est tantùm generis masculini, ac proindè solos masculos esse homines, & non fœminas. Subdit, paucos Grammaticos, sed inexpertos, docuerunt, Hominem esse generis communis; sed decipiuntur, cum nullus bonus auctor inveniatur, qui declinet *Hominem* articulo fœminino. Referunt dictum Ciceronis: *Tullia erat nata homo.* Idest quasi nata homini, & non quòd homo referatur ad Tulliam. Si dicerem, inquit, Tullia erat nata animal, esset per hoc *Animal* generis fœminini? Nequaquàm. Quare homines doctissimi, qui Calepino addiderunt auctoritatem Ciceronis, & eam rejecerunt.

Contrà hoc argumentum satis dictum fuit suprà *sub num.* 14. dum ex probatissimis Grammaticis probavimus, nomen *Homo* habere communem articulum, & genus masculinum, & fœmininum, & utroque declinari. Quare ejus Valerius, qui cum à nobis citatis comparandus non est, nullius puto esse auctoritatis contrà torrentem Classicorum.

109 Allatum exemplum de Tulliola, non continet verba Ciceronis, sed Sulpitii de Epistola ad Ciceronem de morte ejus filiæ desumpta sunt, ut diximus *sub num.* 13. Ubi explicavimus sententiam etiam conformitèr ad mentem Addentium Calepino, qui non excludunt genus fœmininum à nomine *Homo*, sed tantùm dicunt, non esse in usu adjectivum fœmininum illi adjungere. Interpraetatio, quam dat eisdem verbis, vana est, & inutilis, non cohærens verbis *Sulpitii lib.* 4. *Epist* 5. *in lib. Epistol. Famil. Cicer.* dicentis: *Si hoc tempore diem suum non objisset, paucis post annis tamen erat ei moriendum, quoniam homo nata erat.* Reddit rationem ejus mortis, quam evitare non poterat, *quoniam homo nata erat.* Notat conditionem hominis, ut homo est, sivè masculus, sivè fœmina, quoniam mortalis est, homo siquidem, *testè D. August. tom.* 3. *de spiritu, & anima cap.* 31. à veteribus sapientibus definitur *animal rationale mortale*, respectu rationis creatus fuit ad imaginem Dei, ratione verò mortalitatis, habet communem miseriæ conditionem cum cæteris animalibus, à quibus differt ratione discursus. Quare quælibet fœmina, sicut masculus, nata est homo, ut moriatur; non ergò Tulliola dicitur homo præcisè, quia nata homini, sed ex eo, quòd mortalis est, si velimus benè per-

nè percipere sensum Sulpitii consolantis Ciceronem super morte ejus filiæ.

Qui dicit, *Tullia erat nata animal*, per hoc non excludit genus fœmininum ab *Animal*, sed facit illud esse fœmininum, contrà Adversarium, sicut si quis vocaret Tullium ànimal, nonne esset animal generis masculini? Animal ergò secundùm res adjectum masculo significat marem, sicut conjunctum fœminę indicat fœminã, ut docet Alvar. in tit. de Generib. nominũ. Quare nomen *animal* est generis neutri in ratione vocis, ut clariùs loquar, indicat verò utrunque sexum in ratione significationis, & rei, quia voces se rebus accommodant, quas ideò mutare non possunt, non verò res vocibus, quia hæ illis famulantur, non è contrà. Ad quæ si hæreticus respexisset, non dixisset: *se dicessi Tullia era nata animale, sarebbe per questo l' animale di genere feminino? Non per certo.* Respondit; non tamen sequitur, quòd neutrum animalis auferat sexum illis personis, quibus adjungitur; ergò ejus animadversio vana fuit.

110 Decimo octavò, probat ex etymologia verbi *homo*, qui ab humo dicitur, idest à terra, de qua compositus est; quomodò mulier potest esse homo, cum non sit creata de terra? Ipse tamen concludit affirmativè, & pro nobis. Mirum hoc est, quia intellectus ejus opus perfecit, contrà voluntatem ejus sentientis oppositum.

111 Contrà est, quia præterquàm quod intellectu, & calamo scripsit contrà ejus voluntatem, verum est, quòd mulier dicitur homo ab humo, quia & ipsa de terra orta est; ut de Maria Virgine dicitur in Psal. 84. *Benedixisti, Domne terram tuam*. Et paulò infra: *Veritas de terra orta est*; idest, Christus de Maria, omnes expositores super dictum Psalmum. Terra ergò est Adam, & Eva, quia ambo de humo terræ formati sunt; ergò & ambo, secundùm hanc etymologiam, homo sunt. Quòd autem Eva de costa formata dicatur, non tollit, quin & ipsa de terra compacta sit, quia costa ex terra facta fuit; ergò & Eva.

112 Decimo nonò, sic discurrit. Dicit Christus ad Thimoth. 2. quòd multi falsi Prophetæ erunt, adeò quòd si possibile foret, ipsos electos cadere facerent. Dicendo igitùr, si esset possibile, apparet manifestè, electos non posse seduci. Jam apertè scitur, hominem à Deo creatum fuisse vas electum ad vitam æternam; Eva verò non fuit vas electum, & consequentèr nec homo ad imaginem Dei, quia seducta fuit. Hoc argumentum est firmissimum, nec ullam patitur oppositionem. Et ut claudam os alicui, qui diceret; hac ratione neque Adam esse hominem, dum peccavit. Ausculta Apostolum dicentem, non Adamum, sed Evam fuisse seductam.

113 Contra est, nam citatio in Timoth respectu seductionis electorum, est in Matthæo cap. 24. 24. *Surgent Pseudoprophetæ, & dabunt signa magna, & prodigia, itaut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi*. Sunt vera hæc, propter verbum Dei. Sed nihil faciunt ad præsens negotium.

Supponit Adversarius, homi-

 nem

nem esse vas electum ad vitam æternam, quia non fuit seductus, non verò fœminam, quia Eva fuit seducta, ut dicitur 1. *ad Thimoth.* 2. 13. *&* 14. Verum quidem est, quòd hæc, non ille, ibidem dicitur seducta, non ideò dicitur, nec indè colligitur, unum esse vas electionis, non verò alterum; imò inde colligitur etiam fœminam esse vas electionis, quia de ea dicitur: *Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate.* Antecedenter enim Apostolus dixerat, Christum fuisse redemptionem pro omnibus, mediatorem Dei, & hominum. Si pro omnibus, etiam pro fœminis, utrique enim sexui præscripsit esse orandum, sed mulieri cum silentio; mulier ergo, & non tantùm homo, fuit vas electionis. Supposuit ergo fœminam non esse inter vasa electionis, quod probare debebat, ex quo non video, hoc ejus argumentum aliquam vim habere, neque in gradu positivo, cum sit omninò falsum. Objectioni occurrit, sed non resolvit, affirmando seductionem Evæ, & negando eam in Adamo. Seductio hæc non facit ad rem præsentem, quia seductio non tollit naturam humanam à fœmina seducta, sed tantùm eam subicit peccato, quo etiam peccavit Adam cum sua conjuge:

114 Vigesimò, ponit exemplum Cananeæ supplicantis pro filia à dæmone vexata, cui Christus ne verbum quidem respondit. Quid sibi vult id? Fortè Christum superbum? est ipsa bonitas, vocat ad se omnes afflictos, & illis promittit requiem. Ergo per illud silentium aliud non vult significare, nisi quòd ad eum non pertinent fœminæ, neque ipse ad fœminas. Melius consideremus. Discipuli pro Cananea intercedebant, & reporta verūt hoc responsum: *Non sum missus per illam, sed pro ovibus, quæ perierunt domus Israel.* Intendite mulieres, Christus pro vobis missus non est. Intendite, ò vos homines, vestræ uxores non possunt aspirare ad regnum Cœlorum. Respondent aliqui, Christum rigorosè locutum fuisse cum Cananea, quia Gentilis erat. Responsio risu digna. Deus fortassis totum mundum non amavit? Et nō misit unigenitum filium suum tàm pro Gentilibus, quàm pro Israelitis? Erubescant de his ineptiis, & tandem mihi respondeant. Christus id non dixit alicui homini Gentili, ut huic debili fœminulæ, & tamen innumerabiles homines Gentiles ad illum recurrerunt, petendo auxilium in suis necessitatibus, & non fuerunt reprehensi, sed benignè tractati.

115 Contra est, quia, esto, Christus primò non responderit Cananeæ, neque ad primam ejus instantiam, filiam à dæmone vexatam liberaverit, non indè tamen colligitur, nisi perperam, ut facit noster adversarius, Christum etiam pro fœminis non fuisse missum, & illas non esse de specie humana, quia Christus missus est pro omnibus tùm Judæis, tùm Gentilibus.

116 Nec obstant ea verba Matt. 15. 24. à Christo dicta occasione Cananeæ: *Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel*, de cujus domo non erat Cananea, cum Gentilis esset. Quia esto Christus non esset missus pro Gentibus, pro quibus tamen venit, & pro omnibus

omnibus, numquid sequitur, nullum masculum esse hominem inter Gentes, sicut non sunt fœminæ homines, quia dicit, se non missum esse pro Gentibus! Ridiculum id est asserere, quia non ex missione Christi, creatura aliqua accipit naturam de specie hominis, sed supponitur homo, ut redimi possit.

117 Illa autem verba, *Non sum missus*, non excludunt Gentes, sed tantùm insinuant, Christum visibiliter missum fuisse Judæis, quia inter eos natus est, ex eorum genere, educatus, passus, & crucifixus à Judæis, hoc modo missus fuit domui Israel, non Gentibus, quæ eum non crucifixerunt, ut planè docet *D. August. tom.* 10. *serm.* 74. *de Cananea*, his verbis: *Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel, ut illis præsentiam sui corporis exhiberet, non ut oves, quas habebat in Gentibus contemneret; & præteriret; ad Gentes enim ipse non venit, sed discipulos misit*. Et paulò infra. *Habeo alias oves, quæ non sunt de hoc ovili, oportet me & has adducere, ut fit unus grex, & unus pastor. Inde mulier ista erat, ideò non contemnebatur, sed differebatur*. Et ibidem mulier hæc in terminis vocatur homo illis verbis sub nu. 164. F. *Illa si recederet post hæc verba canis abscesserat, sed pulsando homo factus est ex cane*. A Christo tractatur ut canis, sed quia institit, pulsavit, perseverando in petione cum humilitate, meruit, & obtinuit gratiam, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam; ex cane igitur latrante commutata est in hominem, quia à Christo exaudita fuit.

Intende, ò tu Hæretice, pro te Christus missus non est, quia per te ipsum ovile Christi deseruisti; ergo tu canis es, & non homo; hoc tibi obiicio ad hominem argumentum; ideo feminæ non sunt homo, non sunt ad imaginem Dei creatæ, quia pro illis, ut inquis, Christus missus non est; sed neq; pro te missus fuit, cum non sis de domo Israel, & si aliquandò fuisti ex ovili Christi, modò per hæresim expunxisti te ipsum ex catalogo ovilis, non es ergo homo, sed belua in æternum perdita.

Nec responsio, quòd Christus rigorosè cum Cananea fuerit locutus, reprehensibilis est, cum nullum ex dictis hæretici indè sequatur; increpatio enim Dei, & rigida reprehensio, arguit amorem paternum erga reprahensum, à fortiori erga castigatum, Tobiæ 11. 17. *Quia tu castigasti me, salvasti me*. Hebr. 12. 6. *Quem diligit Dominus, castigat*. Apocal. 3. 19. *Quos amo, arguo, & castigo*. Ineptum ergò non est dicere, Christum Cananeam rigorosè increpasse, ut taceret. 118

Sed aliquis pro Adversario dicere poterit. D. August. à se citatus non dicit, quòd Cananea est homo, sed quòd est homo masculus, ut insinuat illud adjectivum, *homo factus est*, id autem dicere, quòd Cananea ex cane factus sit masculus, est ridiculosum, numquid ex tunc erupit in virum, sicut illa monialis pondere oppressa evasit in virum? ergò allata ex Augustino nihil probant pro fœminis, sed potiùs contrà fœminas, cum certum sit, Cananeam à Christo dimissam fuisse ut canem, & si fuit aliqua creatura, fuit, & remansit postea ut ante fœmina; non ergò probatur ex Augustino, illam esse de specie hominis.

 Res-

Respondetur, D. Augustinum id probare, quod diximus, nimirùm Cananeam, quæ reverà erat fœmina, talem remansisse sub specie hominis, ex illis verbis, *Homo factus est ex cane*; hæc enim verba, licèt prolata in genere masculino, non tamen mutant sexum personæ, sed talem eam relinquunt in genere entis, & naturæ, qualis à Deo creata fuerat in natura sua, quia verba non mutant substantiam, & naturam rei, sed eam tantùm nobis significant, prout à parte rei res ipsa est; Cananea autem in re erat fœmina, & talis semper fuit. Divus autem Augustinus, qui mysterium grande speculatus fuerat in fœmina, ob ejus constantiam, & perseverantiam in petitione sua, hominem dixit secundùm naturam fœminei sexus, per nomen substantivum *homo*, per adjectivum verò *factus*, ostendit virilem animum, quo adauctèr, animosè, & viriliter petiit à Christo, quamvis non semel repulsa, sanitatem filiæ, quam tandem obtinuit precibus quasi importunis. Canis autem erat, quia more canum multùm, & diù latravit persistendo, & pulsando, ut illi à Christo aperiretur in liberatione filiæ à vexatione dœmonis. Canis præstereà dicitur, quia Gentilis erat, ut dicit idem S. August. *Canis es, una es ex Gentibus, idola adoras*. Igitùr ut canis latravit perseverando in petitione, & oratione, ex quo meruit obtinere gratiam, & de cane fieri hominem, non tantùm sexu proprio, quàm masculi, quia viriliter se gessit in eo, quod obtinuit, ut dicam infrà *nu.* 20.

Quærit prætereà, cur hanc solam mulierculam reprehendit Christus, & non tot Gentiles, qui fuerunt innumerabiles, recurrentes, ad petendum auxilium in suis necessitatibus?

℞. S. August. tom. 10. præcitato serm 74. *Clamabat*, inquit, *avida impetrandi beneficii, fortiterque pulsabat, & dissimulabatur ab eo, non ut misericordia negaretur, sed ut desiderium accenderetur, nec solùm ut desiderium accenderetur, sed ut humilitas commendaretur*. Causa igitùr hujus fuit, ut ejus humilitatem, patientiam, & fidem probaret, & commendaret. Et si reprehendit, in causa fuit ejus grande desiderium, ut filia liberaretur à vexatione dœmonis, quæ causa in aliis non apparet.

119 Vigesimo primò, prosequitur historiam Cananeæ. Apostoli vix dixerant: *Dimitte eam, Domine*. Respondit Christus, non est honestum accipere panem hominum, & dare illum canibus. O' admirabilis diligentia Jesu Christi filii Dei in rebus explicandis! Intellexistis, ò mulieres infelices, quomodò Salvator noster vos vocat? Non homines, sed bestias, non filias, sed canes? Intellexistis, non esse honestum accipere panem hominum, idest, Christum panem vitæ, qui de cœlo descendit solùm pro hominibus, & non pro vobis, quæ similes estis immundis bestiis? Quare tantùm laboratis pro vestra salute? Quare præsumitis excedere Dei voluntatem? Sistite, quæso, in statu, in quo vos natura posuit, si capitis magis fautorem in hoc mundo, Deum, & fortunam. Argumentum ergò ejus in forma, sed peccante, est hoc: Christus Cananeam vocavit

vit canem; ergò nulla mulier est homo, sed tantùm bestia.

120 Contra est, quia nunquam vidi, nec ratio docet sapientis, ex una singulari deduci conclusionem universalem; neque ex metaphora deduci conclusionem in genere entis, & naturæ. Cananeam appellavit Canem non ex proprietate verbi, quod significat animal latrabile, sed sic vocavit similitudinariè, & metaphoricè; sicut enim canis tandiù latrat, quousque cessat causa, qua motus fuit ad latrandum, & dicitur à canendo, ut sua voce audiatur, & exaudiatur, ita Cananea officio canis functa fuit pro filia, & non cessavit canere, & latrare, donec obtinuit gratiam à Domino. Canis ergo est officio, non natura, ideò Adversarius repellendus est, cum inutiliter producat verba Sacræ Scripturæ, & mirum non est, si eas non intelligit, quia cæcus est mente, dum prorumpit negando ea, quæ naturaliter nota sunt etiam ignorantibus.

121 Verba Evangelii, quæ suo modo refert lingua materna, sunt hæc: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus*. Ipse verò ait: *Non è honesto, che prendiate il pane delli homini, cioè Christo pane di vita*. Dicit *Filiorum*, non *hominum*, licèt enim pro eodem accipi possint, cum filii sint homines, quibus panis Evangelii dandus est, tamen congruentiùs vocatur panis filiorum, qui per Evangelii prædicationem filii regenerantur. Nomine panis hic non venit Christus, licèt sit verus panis cælestis, quo animę fidelium nutriuntur, sed verbum Evangelii, ejus prædicatio, ejus beneficia, & miracula, ut insinuant Expositores super illa verba.

122 Vigesimo secundò, idem argumentum prosequitur sic. Si mulier esset de specie hominum, certè Christus malè dixisset dicendo, non conveniens esse illam adjuvare, nec honestum sumere panem hominum, & vocare eas canes. Sed Deus non poterat loqui melius. Humiles ergò estote cum Cananea, & cum illa exclamate: Verum est, Domine, canes sumus, sed canibus etiam permissum est colligere micas, quæ cadunt de mensa Domini. Petite micas, quæ cadunt de mensa, & nolite arrogare vobis panem hominibus reservatum. Imitamini Mariam Magdalenam à Dœmone vexatam, quæ se canem cognoscendo, more eorum lambebat pedes Christi, & auxilium petitum consecuta fuit. Tota vis, si quam habet hoc argumentum, certè nullam pendet ab intelligentia canis, qua voce appellata fuit mulier Cananea.

123 Contrà est, quia, ut dictum fuit in præcedentibus nomen *Canis* à Christo sumptum fuit impropriè, & similitudinariè, ostendendo humilitatem, & patientiam hujus mulieris, quæ se confessa fuit canis, ut hac sua abjectione faciliùs obtineret à Chri-

124 sto sanitatem filiæ. Canem vocat, quia canes latrant contrà eos, cum quibus conversationem non habent, ut experientia constat; nolunt enim cognoscere nisi proprium Dominum cum ejus familia, ut etiam observat *S. August. tom. 2. Epist. 120. ad Honoratum cap. 16.* ibi: *Qui plerumque contrà innocentes latrant, cum quibus non habent consuetudinem*. Melius in Psal. 57. *Canes laudabiles, fidem servantes Domino suo, & pro ejus domo*

domo contrà inimicos latrantes, lo-
quendo de Cananea, quæ con-
suetudinem cum Christo non ha-
bebat, quia de ovibus Israel non
erat, sed Gentilis. Inter alias
canis proprietates numeratur fi-
delitas. Cananea non carebat fi-
125 de, licèt Gentilis esset; constan-
tèr enim, & intrepidè sperabat à
Christo obtinere gratiam, undè
de hac fide, & credulitate com-
mendata fuit à Christo, cum di-
xit: *O mulier, magna est fides tua,*
fiat tibi sicut vis. Constantia vi-
rilis fœminæ, magna fides, & per-
severantia in oratione in causa
fuerunt, ut Christus faceret illi
126 gratiam, quam petebat. Canis
etiam vocata dici potest analo-
gicè, secundùm derivationem Ca-
nanea à Cane, vel à Cain, à quo
descendunt Gentiles. Cananea
igitùr non est canis latrabilis, ut
insipientèr supponit Adversarius,
sed sic dicitur ex officio, & ho-
norificè, quia magnam fidem ha-
buit in Christo.
127 Non solùm micis, sed etiam
pane Cananea digna erat propter
magnam fidem erga Christum,
à quo meruit obtinere gratiam,
& beneficium filiæ suæ; nomine
enim *panis*, ut dixi suprà, venit
prædicatio Evangelii, gratia, be-
128 neficia, & miracula. Adversarius
Cananeam facit dignam micis,
dum ait, illam sumere posse eas;
ergò & possunt sumere panem
reservatum hominibus, ac proin-
dè etiam sibi ipsis; nam micæ sunt
minuta panis, in quas ille conte-
129 ritur, & ejusdem sunt speciei cum
pane integro; non enim per di-
visionem perdunt suam substan-
tiam, quam habebant in pane
integro; si ergò mulier potest
edere de pane contrito, poterit
etiam comedere de pane integro
ex identitate speciei; sed per te
Adversari, homini reservatur pa-
nis comedendus; ergò & mulier
illum comedens homo est; id
enim suum probat argumentum.
Et id insinuat ipsa Cananea illis
verbis, nam postquàm Christus
dixerat: *Non est bonum sumere*
panem filiorum, & mittere canibus.
Respondit: *Etiam Domine, nam*
& Catelli edunt de micis, quæ ca-
dunt de mensa dominorum suorum.
Observa illa verba: *Etiam Domi-*
ne, idest, bonum est mittere pa-
nem canibus, quia catelli, qui
sunt ejusdem speciei cum canibus
suis parentibus, edunt de micis,
quæ cadunt de mensa Domino-
rum suorum. Tu Jesu fili David
es Dominus meus, ego sum ca-
nis, & filia mea catella, quia su-
mus Gentiles, desideramus esse
oves gregis tui, ideò fac nos par-
ticipes de micis de tua mensa
cadentes, confer beneficium sa-
nitatis filiæ meæ de micis, idest,
de sanitate corporali, ut subse-
quentèr instructa in fide tua pos-
sim post micas comedere inte-
grum panem gratiæ tuæ. Cana-
nea igitùr ex sua humilitate, quia
se catellam dixit, & posse come-
dere de micis, per hoc probavit,
se esse de specie hominum, qui
de micis, & panibus comedere
valent.
130 Exemplum Magdalenæ facit
pro nobis, nam in Evangelio Lu-
cæ 7. 27. dicitur, *cæpit rigare pe-*
des ejus lacrimis, quæ indicant cor
ejus contritum, & humiliatum,
undè eam Christus non despe-
xit, juxtà illud Psalm. 50. 19. *Cor*
contritum, & humiliatum Deus non
despicies. Contritum per lacri-
mas, & humiliatum, quia stabat
retrò

retrò secus pedes ejus, quos lacrimis rigabat. Ex sua contritione, & humilitate meruit à Christo remissionem suorum peccatorum, quoniam dilexit multum, ibi 49. *Remittuntur tibi peccata*. Ergò Magdalena erat homo, & de specie hominis, quia non nisi hominibus remittuntur peccata. Cum ergò Adversarius noster hortatur fœminas, ut imitentur Mariã Magdalenam, fatetur licèt finxerit, se id non advertere, Cananeam, & cæteras mulieres esse homines, sicut Magdalena, quam alio modo non habent imitari, nisi humilitèr plangendo propria peccata, ut eis dimittantur à Christo. Subjungit, & concludit de Magdalena: *e chiedendo ajuto lo conseguì*. Apud Evangelistam, non invenitur aliud auxilium, nisi remissio peccatorum, quàm per illud verbum *ajuto* æquivocè voluit significare, ut veritatem Evangelii cælaret, quòd proprium est hæreticorum.

131 Vigesimo tertiò, objicit sibi argumentum, quòd confingit factum per Catholicos, illis verbis: *Fides tua te salvam fecit:* Observa, ò Lector, quomodò homines necessitantur ad mendacium, quandò illis deest ratio. Christus Cananeæ nunquàm dixit: *Fides tua te salvam fecit*, sed: *Fiat tibi sicut vis*. Aut ut alter Evangelista dixit: *Propter istum sermonem vade*. Dicite quæso quid significat hoc responsum? Nil aliud certè, nisi quòd conformitèr ad dictum Cananeæ, quòd ipsa est similis cani, & quòd canes edunt de micis. Si igitùr nostræ mulieres volunt liberari à dœmoniis, idest, à miseriis, & calamitatibus seculi, non sint superbæ, ut sunt hodiernis diebus, sed se canes fatentes audient & ipsæ: *Fiat tibi sicut vis*, idest, habebitis in mundo omnem consolationem; quid ultrà optatis.

132 Contrà est, magna est astutia hæreticorum, qui auctoritates, nec somniatas Catholicis impingunt. Quis eam auctoritatem pro Cananea protulit in illis terminis? *Fides tua te salvam fecit*, quæ dixit Christus *Lucæ* 7. 50. de Magdalena, quam imitari fœminam cohortabatur in præcedenti suo argumento, ex quo finxit objectionem suum argumentum ab Advocatis mulierum fieri. Alia auctoritas est *Marci* 7. 29. de Cananea propriè, cui Christus dixit: *Propter istum sermonem vade, exiit dæmonium à filia tua*. Cananeæ sermo fuit humilitatis, dum se confessa fuit canis, *propter istum sermonem* liberavit Christus ejus filiam à Dœmone. Non dixit: quia canis es vade, sed propter istum sermonem, quia tantùm te humilias, faciendo similem cani, mereri gratiam, quia & Christus ipse de se dixit: *Ego sum vermis, & non homo, opprobrium, & abjectio plebis*. Nunquid Christus, qui se tàm humilem fecit, non erat homò, non erat Deus? Utique, sed quia inter alias virtutes, multum sibi placebat humilitas, his nominibus se humilem dicebat.

133 Observa aliam hæresim hujus hominis, ipsum negare vexationem dœmonum in corporibus humanis, dum dicit, eas mulieres liberari à dœmoniis, idest, à miseriis, & calamitatibus seculi, si non fuerint superbæ. Dœmones autem vexari corpora mortalium, fides Catholica docet; plures enim Christus ejecit, ut clarè

legitur

legitur in Evangelio, & experientia probatur à pluribus in dies vexatis. Interpretatur quoque ea verba: *Fiat tibi, sicut vis*, perperam, quasi Christus dixerit Cananeæ, & cæteris mulieribus, si non fuerint superbæ, omne genus consolationis, ac proindè etiam illicitæ, habituras, quasi Christus sit auctor rerum etiam inhonestarum, quod impium, & hæreticum esse omnibus constat. Illa verba pro Cananea dicta fuerunt: *Fiat tibi, sicut vis*. Ipsa autem volebat liberationem filiæ suæ à vexatione dœmonis; ergò id tantùm significant prædicta verba.

134 Vigesimo quartò, quia hactenùs per ipsum dicta de Cananea sibi videntur levia, adducit alia non recedendo ab ea. Concedatur Cananeæ, quod dictum fuit mulieri patienti fluxum sanguinis: *Fides tua te reddit salvam*. Quid indè? Fortè, quòd mulieres sunt de specie hominum? Forsan, quòd consequantur salutem animæ? Domine non. Quia hæc verba nihil aliud significant, nisi salutem corporis, quod clarè apparet, quia mulieres, quibus illa Christus verba dixit, quærunt solùm salutem corporis, non animæ. Maria Magdalene ut liberaretur à dœmone, altera ut consequeretur salutem fluxus sanguinis. Nec conveniens fuisset Christo dare mulieribus, quod non petebant, & eò magis, quia nunquàm recurrissent ad Christum pro salute animæ, nisi necessitas sanandi corpus eas constrinxisset. S. Lucas non scripsit *Salvavit*, *sed tua fides tibi donavit salutem*. Adjungit S. Matthæus: *Et fuit salva facta ex illo tempore*. Certè ab illo tempore non habuit salutem animæ, cum Deus illam pro nobis prædestinaverit à principio, ut eam daret in alia vita. Igitùr dicere vult, quòd posteà gaudet optima salute.

135 Contrà est, quia licèt ex Historia sacra apertè habeatur, Christum contulisse sanitatem corporis duabus illis mulieribus, filiæ Cananeæ, liberando eam à dœmone, & alteri à fluxu sanguinis, quæ sunt bona potiùs corporis, quàm animæ, nihilominùs Christus nonquàm sanavit aliquam personam in corpore, nisi eam sanasset in anima, ut notat ex S.S. Patribus D. Thomas in Catena aurea hic, illis verbis Jo:7.23. *Ego feci totum hominem sanum in Sabbato*, quia & curatus est, ut sanus esset in corpore, & credidit, ut sanus esset in anima. *Idem dicit part.3.q.88.art.3 ad 3.* ubi replicat ea verba, quæ dicit esse D. Augustini, cum aliis Patribus. D. Carthusianus hic *Totum hominem*, hoc est paraliticum illum in corpore, & anima sanavit. Eodem modo Cananeam, & aliam mulierem fluxum sanguinis patientem liberavit, nam ambæ Christo Domino crediderant, propter quod sanitatem non tantùm corporis, sed etiam animæ receperunt, quia totum hominem sanum fecit; Dei enim opera sunt integra, & perfecta.

136 Cum miraculis, quæ Christus faciebat, semper conjuncta erat fides credentium, quibus conferebat beneficium sanitatis corporalis; sunt enim miracula via, & introitus ad fidem, secundùm Sanctos Patres cum *D. Aug. tom. lib.13. Confess. cap.21.* ibi: *Talis*

est enim

est enim introitus ad fidem filiis Adam &c. Cartusian. in Evang. Joan. artic. 19. post initium inquit: *Miracula enim ordinantur ad declarationem divinæ potentiæ, atque ad conversionem videntium, ideò in manifesto gerenda sunt.* S. Petrus Chrysologus serm. 83. num. 14. dicit, miracula facere *esse summum credulitatis indicium*. Et hæc probantur ex capit. 2. 23. Joann. *Multi crediderunt in nomine ejus, videntes signa ejus, quæ faciebat.* Ex his ad rem nostram deducitur, per miracula, & beneficia, quæ Deus contulit fœminis, sanasse illas duas fœminas, non solùm in corpore, sed etiam in anima, quia crediderunt Christo Domino.

137 Maria Magdalena liberata fuit, non solùm à vexatione dæmonum, Marci 16. 9. *De qua ejecerat septem dæmonia*, sed etiam à peccatis suis, ut probatum fuit suprà sub *num.* 130. quod tacuit hæreticus, quia sua tergiversatione non potuisset corrumpere sensum illorum verborum nimis clarum. Cucurrerunt ergò illæ mulieres ad Christum pro obtinenda salute mentis, & corporis; neque enim Deus exaudit peccatores, nec legitur, quòd Christus aliquem sanaverit in corpore tantùm, sinè utilitate animæ.

Adversarius adulterat verba Sacræ Scripturæ *Lucæ* 7. 50. pro Magdalena, & pro patiente fluxum sanguinis, *eod. capit.* 9. 48.

138 sunt eadem; *Fides tua te salvam fecit*. Explicat: *La tua fede ti dona la salute*, aliud significare volens à verbo *salvavit*, quo Evangelista non fuit usus; sed non video differentiam, cum idem sit dicere: *Fides tua te salvam fecit*; ac dicere. *Fides tua te salvavit*. Mysterium habet occultum in verbo *donare*, quasi fides detur infidelibus absque aliqua eorum dispositione, contrà illud: *Convertar ad me, & ego convertar ad te*. Aut habet hunc sensum hæreticum, *Ti dona la salute*, cujus es incapax, quia bestia es, & non homo.

Error major apparet in interpretatione verborum Matthæi: *E fù fatta salva da quel tempo. Certo da quel tempo non haveva la salute dell' anima, havendola per questo Dio predestinata à noi dal principio per darle nell' altra vita*. Oportet referre verba Matthæi, & quærere locum, quem nobis non monstravit hæreticus more suo. Matthæus ergò *cap.* 15. 28. loquendo de sanitate filiæ Cananeæ inquit: *Et sanata est filia*

139 *ejus ex illa hora*. Sensus Catholicus est clarus, quòd scilicèt ea filia liberata est à Dæmone in illa hora, & ex illa hora, & non antè, qua dixit ejus matri. *Fiat tibi, sicut vis*. Ab eo punctò igitùr cæpit sanitas corporis, & animæ, quam hæreticus simulavit sub prætextu prædestinationis, quam Deus in mente sua habuit ab æterno, non solùm electis masculis, sed etiam fœminis. Et pro intelligentia termini *Prædestinationis*, in quo æquivocavit Adversarius.

138 Notandum est, quantùm facit ad intelligentiam dictorum ab isto infido, quòd Prædestinatio dicit tria. *Primò*, actum divinæ voluntatis præ-

destinantis, qui in voluntate, & mente divina fuit ab æterno. *Secundò*, gloriam æternæ beatitudinis post hanc vitam; dum enim Deus prædestinat hominem ad aliquid, illum destinat, nimirùm ad gloriam, & beatitudinem æternam. *Tertiò*, ad consequendam hanc gloriam necessarium est aliquod medium, quod est gratia Dei, per quam homo benè operans meretur ex justitia vitam æternam, juxtà illud Pauli 2. ad Thimoth. 4. 8. *In reliquo reposita est mihi corona justitiæ*. Hæc tria docet Apostolus ad Rom. 8. 30. *Quos prædestinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, hos & justificavit, & quos justificavit, hos & glorificavit*. Prædestinatio est vocatio creaturæ intellectualis ad gloriam, quam Deus præparavit diligentibus se, ad quam ut possent pervenire, dedit eis remedia non solùm sufficientia, sed etiam efficacia, ut benè operari possent, & justificari per gratiam, cum qua in Domino decedentes possent consequi vitam æternam.

141 Applicemus hæc ad dicta hujus hæretici, si possunt accommodari, aliter errat, ut solet facere. *Da quel tempo non haveva la salute dell' anima*. *Et sanata est filia ejus ex illa bora*. Ab illo puncto, quo Jesus dixit Cananeæ: *Fiat tibi sicut vis*, ejus filia recepit sanitatem corporis, & animæ, quia Christus cum sanat hominem, totum hominem sanat, ut ipse dicit loco præcitato; ergò ab illa hora habuit etiam salutem animæ, contrà hunc mulierum inimicum. *Havendola per questo à noi Dio predestinata dal principio*. Errat iste, quia Evangelista loquitur de secundo actu prædestinationis, qui est gratia, quæ confertur in tempore, & ideò dixit: *Ex illa bora*, non verò de primo actu, quo Deus ab æterno prædestinavit, quos volvit salvos fieri in tempore, de quo loquitur iste, qui illud verbum, *dal*

142 *principio*, debet sumere, & accipere ab æternitate, aliter decipitur, quia in divinis nullum est principium de non esse ad esse, cum divinæ personæ cum Deo sint ab æterno, & non transierint de non esse ad esse; Pater enim semper fuit cum Filio, & Spiritu Sancto; Filius autem est à Patre principio productivo ejus, undè Joannes Evangelista incipit: *In principio erat Verbum*. Hoc est, ut inquit August. *tom.* 6. *lib.* 3. contrà Maximinum *cap.* 17. propè finem. *Quid est autem: In prin-*

143 *cipio erat Verbum*. *Nisi: In Patre erat Filius*, quia ille hujus est principium productivum, Filius verò cum Patre est principium Spiritus Sancti. In principio ergò æternitatis, non temporis Deus prædestinavit in mente sua electos suos ad gloriam.

Ait. *Havendola predestinata à noi*, excludendo mulieres, quod dicere hæreticum est; cum etiam mulieres sint capaces prædestinationis, & salutis æternæ, ut pluribus probavi

144 suprà sub *num.* 22. Paulus enim Apostolus, dum de prædestinatione loquitur *capit.* 8. *ad Romanos*, & *capit.* 1. *ad Ephesios*, sermonem suum dirigit non tantùm ad masculos, verùm etiam ad fœminas, quas ad gloriam vocavit, cum habeant animam rationalem ad imaginem Dei. Vi-

145 Vigeſimo quinto utitur argumento fidei, quam falſo ait catholicos prædicare pro hominibus tantùm maſculis, inquit enim. Clamant Adverſarii, quod fides eſt propria hominum, & volunt incautè inſanire utentes vanis argumentis, potius quam credere veritati. Dæmones credunt, & contremiſcunt. Quomodò igitùr dici poteſt fidem eſſe solùm in maſculis hominibus. Ignorant diſtinctionem inter veram fidem, quæ animam juſtificat, de qua Apoſtolus dixit: *Una eſt fides*, & fidem hiſtoricam, quæ non ſolùm in hominibus reperitur, verum etiam in mulieribus, & in ipſis dœmonibus. Quis mente, & intellectu ſanus unquàm docuit, in fœminis reperiri veram fidem? Imò contrà clamat Apoſtolus, & ab eis aufert omnem fidem. *Mulier ſalvatur non per fidem, ſed per generationem*. Etiam multi homines improbi fidem habent, ſed eſt mortua; ergo vocari poſſunt potiùs cadavera, quam homines. Siſtite vos parumper Anabaptiſtæ. Si fides eſt propria hominum tantùm. Infantes non ſunt homines, quia fidem non habent, & ſi habent, vana eſt doctrina veſtra.

Contrà eſt, quia Adverſarius more meretrices, & mulieris inhoneſtæ vituperat Catholicos; ſicut enim meretrix mulierem honeſtam, cum qua altercatur, inhonorat, & vulnerat lingua eodem vitio, quo ipſa laborat; ità Adverſarius fornicator in adinventionibus ſuis prævenit Catholicum, & eidem impingit errorem, & hæreſim, cujus ipſe eſt inventor, ut appareat verbo talis, qualis in re non eſt.

146 Nullus Catholicus aſſerit fidem eſſe tantùm pro hominibus, ſed omnes aſſerunt fidem eſſe communem perſonis utriuſque ſexus, quia ea neceſſaria eſt ad ſalutem omnibus, ſinè qua impoſſibile eſt placere Deo. De neceſſitate unius fidei omnibus teſtatur Marcus capit. fin. 16.

147 *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit, qui verò non crediderit condemnabitur*. Loquitur univerſalitèr, *Qui crediderit*; relativum enim maſculinum, ut ajunt Juriſperiti, concipit fœmininum, *per l. 1. & 195. ff. de verbor. ſignificat.* ſi hoc firmitèr credunt illi, & quare idem credendum non eſt ab omnibus in lege Dei, cum agatur hic de utilitate, & ſalute omnium, ſinè damno, & præjudicio alicujus; ergò ità credendum eſt in illo relativo *Qui* comprehendit omnes homines utriuſque ſexus.

148 Illud quod dicit de fide dœmonum acceptum ex D. Jacobo 2. 19. *Tu credis, quia unus eſt Deus, benè facis, & dœmones credunt, & contremiſcunt*, intelligendum eſt, quòd dœmones credunt, non per fidem ſupernaturalem, quæ eſt donum Dei, quo indigni ſunt, ſed eorum credere in eo conſiſtit, quod illorum intellectus ratione naturali convincitur ad credendum, unum eſſe Deum, quod etiam Philoſophi cognoverunt, in eis autem, & damnatis propriè fides catholica non eſt, quia ea eſt Dei donum ex pio affectu voluntatis ordinatum ad conſequendam æternam beatitudinem, damnati autem nullum pium affectum habent ad eam, ſed credunt, quia ratione

convincuntur in quibusdam notis lumine naturali. Vide *D. Aug. lib. 9. de Civit Dei cap. 21. cum D. Thoma 2. 2. q. 5. art. 2. ad 2.* quos pro se citat *Becanus c. 11. de fide q. 2.* Diversa ergò est fides damnatorum à fide salvandorum, ideò adducta ab hoc hæretico nullius sunt momenti.

Dicit ipse, quòd una est fides pro salute, & tamen eam dividit in fidem salutis, & historiæ, quomodò una, si multiplex? Malè dividit fidem justificationis à fide historica, si una est fides, prout reverà est. Dictum Apostoli,
149 quòd *una est fides*, ità intelligendum est, quòd ipsa non patitur divisionem in seipsam, licèt in suis inferioribus eam admittat, quibus communicat suam quidditatem. Est autem fides virtus supernaturalis, inclinans hominem tàm masculum, quàm fœminam ad credendum revelata à Deo, sivè per Scripturam Sacram, sivè per Traditionem, juxtà definitionem ab Ecclesia Ro-
150 mana universali datam. Certum autem est, ea, quæ à Deo sunt, revelata esse in triplici differentia; alia enim spectant ad historiam, ut quòd fecerit Deus cœlum, & terram; quod Christus natus est ex Maria Virgine, passus, mortuus, quòd resurrexit, &c. Ex quibus fidem vocant historicam. Alia continent miracula præsertim à Christo Domino facta, ut de Cananea, Magdalena, &c. horum fidem appellant miraculorum, quia omnipotentia Dei in Christo probatur, & creditur. Alia complectuntur præcepta moralia, institutiones Sacramentorum cum remissione peccatorum, & vocatur fides promissionis; per ea enim à Deo promittitur fidelibus suis gratia, & gloria, consequenda in alia vita, si benè egerint. Hæ tres fidei species, licèt ex objectorum diversitate divisionem patiantur, & differentiam inter se, ut patet ex earum explicatione, nihilominùs conveniunt in unitate fidei justificationis, in eo, quòd, qui non crediderit revelata à Deo juxtà definitionem Ecclesiæ, damnatus est de hæresi, & nullatenùs salvari potest. Undè qui non credit historiam, aut miracula, non salvatur, quia hæc spectant ad fidem justificantem; paritèr qui non credit in Sacramentis, & promissionibus Dei, infidelis est, quia hæc credere spectat ad fidem justificationis. Qui paritèr credit unum horum, & non alterum, qui credit historiis, & non miraculis, vel uni eorum, & non aliis, non salvabitur, quia verus fidelis debet credere omnia à Deo revelata; dixit enim Christus sinè ulla exceptione *Qui crediderit, salvus erit*, non distinxit ea, quæ credere debemus, sed absolutè obligavit nos ad credendum ea, quæ revelavit Ecclesiæ suæ, scilicèt omnibus hominibus utriusque sexus, sivè Judæis, sivè Gentibus, juxtà illud Pauli ad Galat. 3. 28. *Quicunque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis; non est Judæus, neque Græcus; non est servus, neque liber; non est masculus, neque fœmina; omnes enim vos unum estis in Christo Jesu.* Quare unum, nisi quia unus est Christus, quem omnes per Baptismum, in quo fides profitetur una, induunt, quia credunt quicquid ipse credendum proposuit.

Cum autem hæreticus dicit,

quòd

quòd fides vera, & una eſt, quæ ſalvat animam, benè dicit, ſed dum hanc rejicit à mulieribus, infidelis eſt, & hæreticus, quia initio hujus opuſculi, & hìc de fide probatur, fidem juſtificationis eſſe neceſſariam etiam fœminis. Præterea hæreticè etiam loquitur, dum fidem hiſtoricam inſinuat non pertinere ad ſalutem animæ, dum dicit eam reperiri etiam in dœmonibus; nam quod hiſtorica pertineat ad fidem ſalutis, clarum eſt, quia qui non credit creationem mundi à Deo factam, aut non credit, Chriſtum natum eſſe de Maria Virgine &c. certè ſalvari non poteſt, ut patet ex Symbolo Apoſtolorum, Eccleſiæ, & D. Athanaſii. Qualis autem ſit fides Dœmonum, jam ſuperiùs dictum fuit; ea enim eſt fides naturalis, inutilis ad ſalutem, & mortua, quia dœmones benè operari non poſſunt; eſt autem indubitatum, quod fides ſinè operibus mortua eſt, *teſte Jacobo cap.* 2. 17.

151 Ad illud Apoſtoli 1. ad Thimoth. 2. 15. *Salvabitur mulier non per fidem per filiorum generationem.* Reſpondetur, Adverſarium, more aliorum hæreticorum, ſententiam Apoſtoli adulteraſſe, & mutilaſſe, dum totam non protulit, homo imperfectus, ut eſt quilibet hæreticus, perfectè loqui non poteſt, nec operari. Apoſtolus autem proſequitur, & terminat illud caput his verbis: *Salvabitur mulier per filiorum generationem*, uſque hùc hæreticus; *ſi permanſerit*, inquit Apoſtolus, *in fide, & dilectione, & ſanctificatione cum ſobrietate*. Ecce quòd ſola generatio non ſalvat mulierem, ut perperam dixit hæreticus, ſed fides catholica, ſi in ea cum bonis operibus permanſerit. *Eſtius* illa verba: *Per filiorum generationem* explicat, ideſt, *per liberorum ex ſe genitorum educationem. Hac enim dicuntur eo ſchemate ſermonis, quo ex priore poſterius intelligatur*. Vide Novarium *hìc ſub num.* 1318. referentem expoſitionem hanc. Nota adulterationem ſententiæ Apoſtoli, cui inſeruit illa verba: *Non per fidem*, quæ non habentur, niſi poſt alia verba, & in favorem mulieris, quæ ſalvabitur, *ſi permanſerit in fide*, ut ibi dicit Apoſtolus. Mulier ergò per fidem Chriſti, & generationem, ideſt, educationem filiorum ſalvabitur; fides enim ſinè operatione mortua eſt.

Subjungit, quòd multi homines improbi fidem habent, ſed mortuam, quod non negamus, juxtà dictum Apoſtoli, ſed ineptè concludit; ergò potiùs cadavera ſunt dicenda, quàm homines, quia peccatum non de-
152 ſtruit naturalia hominis, & adhuc vivit vita hominis. Si loquatur myſticè non rejicio, quia homo per peccatum moritur morte ſpirituali, non naturali.

Facit argumentum contrà Anabaptiſtas, non ut obloquatur illos, ſed ut excitet hæreſes de fide, & Baptiſmo infantium. Inquit igitùr. Si fides propria eſt tantùm hominum; ergò infantes non ſunt homines, quia fidem non habent, & ſi habent, vana eſt doctrina veſtra.

153 Nulli dubium eſt, vanam eſſe doctrinam non ſolùm Anabaptiſtarum, ſed hujus quoque amici eorum, contrà quos conqueſtus fuit, ut viſum fuit ſuprà. Certum autem eſt de fide in Baptiſmate infantium

infantium infundi gratiam cum fide habituali, secundùm quàm postmodùm adulti facti, benè operari possunt, & actu credere mysteria fidei, ut sæpiùs de fide definitum fuit, & postremò *in sess. 7. can. 12 & seq. de sacr. Baptismi*. Illis igitùr sufficit pro eo tempore, quo carent usu rationis, fides habitualis à Deo illis infusa in baptismate fluminis, vel sanguinis per martyrium, quam consecuti fuerunt infantes innocentes pro Christo occisi. Ecclesia, quamvis fide actuali non indigeant pro eorum tunc inhabilitate, nihilominùs eam supplet, & credit actu pro ipsis, ut inquit *D. August. cum aliis Patrib. relatis à Gratian. de consecr. dist. 4. à cap. 74. & seq.*

154 Vigesimo sextò ità prosequitur suum errorem aliis erroribus refertum. Mulieres sciebant, Christum esse verum Messiam, & habere potestatem sanandi omnes infirmitates, sciebant quoque in mundum non venisse pro illis. Undè quandò Christus interdùm cum mulieribus loquebatur, scribit Evangelista, quod Apostoli remanebant stupefacti, id autem mysterio non caret. Operata est in his mulieribus necessitas, quæ legem non habet, & dum deerant illis omnia humana remedia, recurrerunt ad misericordiam Christi, à quo fortè apud illas transeunte indigentes petebant non panem, qui hominum est, sed micas; & præsumpserunt tangere non corpus, sed solùm fimbriam vestimentorum. Christus quamvis eas parum excipiebat, ut visum fuit in Cananea, & in patiente fluxum sanguinis, à quibus tangi nolebat, tamen considerando earum magnam fidem, idest, quod credebant, ipsum esse filium Dei promisso Adamo, & ejus posteris, magis quam plures homines, quorum contemplatione solùm venerat in mundum, sibi complacuit extraordinariè succurrere eis de sua gratia, forsan in opprobrium incredulitatis hominum. Insuper occasionem habuit dicendi: Non inveni tantam fidem in Israel, idest, inter homines, quantam in una muliere, quæ ad me non pertinet. Nec quisquam admirari potest, qui vidit similitèr Christum propter ingratitudinem Judæorum transtulisse suum regnum ad extraneos. Legimus apud Medicos, experientiam, & fidem, quam habet infirmus erga Medicum, & medicinam, multò plus operari, quam ipse Medicus, & medicina ipsa. Ità rationabilitèr dici potest, quod tàm magna esset fides in mulieribus, nec Christum, idest, Medicum, nec medicinam illas juvasse, sed ut scriptum est: *Fides tua, te salvam fecit*, & non Christus.

Contrà est, quia mulieres benè sciebant, & credebant pro eis venisse in mundum, ut eorum credulitatem probat, auxilium petitum, & beneficia per illas obtenta à Christo Domino pro sanitate non solùm corporum, sed etiam animarum, ut superiùs *sub num.* 135. probatum est, quia Christus dum sanat hominem, illum, & illam totam sanat, & quo ad corpus, & quo ad animam, ne ejus

opera

opera arguantur imperfecta; missus ergò fuit à Deo etiam pro fœminarum salute spirituali animæ.

155 Mirabantur Discipuli ejus, dum invenerunt eum loquentem cum Samaritana, Joan. 4. 27. *Et continuò venerunt Discipuli ejus, & mirabantur, quia cum muliere loquebatur*. Hæc admiratio Apostolorum non arguit, Christum ad illas non esse missum pro salute etiam animæ, sed eorum admiratio provenit ex eo, quòd cum tanta humilitate, & patientia loquebatur cum muliere infimæ plebis, ut ait D. Chrisostomus, & D. August. *Bonum enim mirabantur, & non malum suspicabantur*. Reliquit hydriam, inquit, idem S. Chrysost. *Anima enim cum ignita fuerit igne divino, ad nihil eorum, quæ sunt in terra, de reliquo aspicit, sed ad unam solam, quæ detinet eam flammam*. Contemnit ergò mulier inflammata gratia Dei quæcunque sunt hujus seculi. Hæc ex Catena Aurea D. Thomæ. Admiratio igitùr discipulorum fuit honesta, qui mirabantur patientiam, & humilitatem Christi in conversione hujus fœminæ, quæ reliquit hydriam ad prædicationem Christi, qui promisit illi aquam vivam, de qua si biberet, non sitiret in æternum; missus ergò fuit Christus etiam pro salute mulierum, dum Samaritanam instruit de aqua spirituali, & gratia cœlesti; undè *D. August. tom. 9. in exposit. hujus Evangelii tract. 15.* inquit: *Jam mulier ordinatur in fide, & regitur benè victura*. Et paulò infrà, dum Apostoli rogabant, ut manducaret, subjungit idem Sanctus Augustinus. *Meus, inquit, cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me. Ergò & potus ipse erat in illa muliere, ut faceret voluntatem ejus, qui miserat illum, ideò dicebat: Sitio, da mihi bibere, scilicèt, ut fidem in ea operaretur, & fidem ejus biberet, & eam in corpus suum trajiceret; corpus enim ejus est Ecclesia*. Patet ergò ex Evangelio, & ex S. August. expositione, Deum misisse Filium non solùm pro salute masculorum, sed etiam fœminarum, in quibus salutem animæ operatur, ut fecit huic Samaritanæ, cui contulit aquam fidei, & gratiæ cœlestis. Christus igitùr fœminis porrexit non solùm micas, sed etiam panem cœleste pabulum, cum & micæ sint ejusdem speciei, cujus est panis, ex dictis sub *num. 129*.

156 Subdit hæreticus. *Preteso di toccare non il corpo, mà solamente il lembo delle vestimenta*. Antecedentèr dixerat: *Chiedono non il pane, che è degli huomini, mà le miche*. Volendo probare hoc posteriùs per illud priùs, quasi sumat fimbriam pro micis, & corpus pro pane, quem non debent tangere, quia ad eas non pertinet. Qualitercunque autem hæc accipiat, certum est, Magdalenam non solùm tetigisse micas, & fimbriam vestimentorum Christi, sed Christum ipsum immediatè tetigit, ut testatur Lucas cap. 7. 38. *Stans retrò secùs pedes ejus, lacrimis cœpit rigare pedes ejus, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes ejus, & unguento ungebat*. Tetigit ergò corpus Christi, qui eam pavit pane cœlesti, dum ei remisit peccata, non tantùm ergò micas, sed panem petiit mulier. De Cananea, & Samaritana non legitur, quòd Christum

Christum tetigerint corporalitèr, sed tantùm spiritualitèr, dum illas instruxit in fide, & crediderunt, relictis hujus seculi hydriis peccatorum.

157 Sed cur fœmina sanguinis fluxum patiens, solam fimbriam vestimenti tetigit, & non corpus, ut fecit Maria Magdalena? ℞. Non poterat præ turba accedere, & loqui cum Christo; ideò intrà se dicebat: *Si vestimentum ejus tetigero, salva ero*. Marci 5. 28. Matth. 9 21. Cum autem Christus interrogaret discipulos, quis eum tetigisset, responderunt, Marci 5. 31. *Vides turbam comprimentem te, & dicis, quis me tetigit?* Lucæ 8 45 idem dicitur. Causa igitùr rei est, quia ex nimia turba, qua comprimébatur, non poterat Christum alloqui, ideò firmitèr credidit solo tactu fimbriæ, sinè locutione posse sanari, tanta erat fides ejus, undè illi dixit: *Filia, fides tua salvam te fecit*. Sanavit ergò illam à fluxu sanguinis, & peccatis, dum dimisit eam in pace. Chrysost. *Vel dicit: Vade in pace, mittens eam in finem bonorum; in pace enim Deus habitat, ut cognoscat, quòd non solùm corpore curata est, sed etiam à causis corporalis passionis, idest, peccatis mutata*. *Ex Catena Aurea D. Thomæ hìc*. Cur autem non ausa fuerit clamare ad Christum, & petere sanitatem, ut fecerant aliæ mulieres? Responsum fuit suprà, quia non poterat præ turba. Respondet S. Chrysost. in dicta Catena: *Ad Salvatorem in manifesto accedere non audebat, negantem eam venire, quia secundùm legem immunda erat, propter hoc retrò tetigit, & non ante*. Christus sciebat se tactum fuisse ab ea fœmina, quam sanaverat à fluxu sanguinis, & eam cognoverat, cur quærit quis eum tetigerit? ℞. Beda apud eundem D. Thomam extremis verbis: *Circumspiciebat autem Dominus videre eam, quæ hoc fecerat, quia omnes, qui salvari merentur, suo dignos intuitu, ac miseratione judicat*. Venit ergò Christus salvare non solùm homines, sed etiam fœminas, ut probat exemplum hujus fœminæ, quæ sanata fuit non solùm à fluxu sanguinis, sed etiam liberata à peccatis suis, dum ab eo dimissa fuit in pace, cum qua requiescere non potuisset, si adhuc in peccatis fuisset.

158 Falsum quoque est, quod ait: *Christo dunque faceva loro poca accoglienza, come si vidde nella Cananea, & in quella, che pativa il flusso del sangue, che da loro non voleva esser toccato*. Nam magna æstimanda est exceptio, & susceptio illarum apud Christum, dum illis restituit sanitatem, & commendavit earum fidem. Non egebant istæ mulieres verborum urbanitatis, sed beneficiorum salutis animæ, & corporis. Non reperitur, quòd Christus negaverit mulieribus tactum honestum sui corporis, admittebat omnes ad tactum salutiferum, ut exemplum habemus in Maria Magdalena, quam non rejecit à pedibus suis.

159 Subdit: *Si compiace d'estraordinariamente soccorrerle della sua gratia, forsi in obbrobrio dell' incredulità degli huomini*. Christus non in opprobrium hominum contulit gratiam illis mulieribus, sed eò quòd ex fide petierunt in nullo hæsitantes; magna est enim fidei vis, ut per eam montes etiam transfe-

transferantur de loco ad locum, Matth. 17.19. *Si babueritis fidem, sicut granum sinapis dicetis monti huic, transi hinc illuc, & transibit,*
160 *& nihil impossibile erit vobis.* Hanc fidem habuit Gregorius Thaumaturgus, Episcopus Neocesariensis, qui montem transtulit aliò, ut ibidem Ecclesiam Deo ædificaret, ut refert Venerabilis Beda *lib. 3. comment. in Matth. cap. 11. relatus in Homil. ejus festi* 21. *Novembris.* Respexit igitùr Deus ad magnam fidem mulierum, ut testatur Evangelium, & non ut exprobraret incredulitatem hominum, quos invitabat ad conversionem, & pœnitentiam per hujusmodi beneficia mulieribus collata. Videtur ex ejus dicto deduci argumentum ad hominem; supposito enim, quod fecerit gratiam mulieribus in opprobrium incredulitatis hominum, aut modicæ eorum fidei, quod non admittimus, sequitur, gratiam, & beneficium collatum mulieribus esse ejusdem speciei cum gratia, & beneficio concessis hominibus: aliter si essent diversarum specierum, non erat locus opprobrio ob diversitatem, quia diversitas beneficiorum non arguit relationem, neque æmulationem inter personas, quandocunque habitudinem ad eandem non habent perfectionem. Nec fides mulierum comparanda erat cum fide hominum, si horum fides est justificationis, illarum verò historica, juxtà quod dixerat hæreticus paulò antè.

161 Illa verba: *Non inveni tantam fidem in Israel.* explicat de hominibus tantùm, & non etiam de fœminis, & ait, ea dicta fuisse à Christo occasione unius fœminæ. Errat in utroque hæreticus, nam ea verba dixit occasione Centurionis, qui erat Gentilis, & de omnibus Israelitis, tàm masculis, quàm fœminis, ut patet *Matth. 9. à num. 6. ad* 10. ubi ea verba habentur, & *Luca* 7. 5. *ad* 9. Gentilis erat, ut testatur *D. August. tom.* 10. *Serm.* 6. de verbis Domini. *Petrus Chrysol. serm.* 15. *num.* 14. *clariùs serm.* 102. ubi vocatur Romanus, & Gentilis. *Non in-*
162 *veni tantam fidem in Israel.* Dictum fuit etiam de fœminis Judæis; nam & ipsæ sunt de domo, & stirpe Israel, nam cum Moyses de mandato Dei liberavit populum Israel de manu Pharaonis, eduxit non solùm masculos, sed etiam fœminas, Exodi 12. 38. *Profecti sunt filii Israel sexcenta ferè millia peditum virorum absque parvulis, sed & vulgus promiscuum innumerabile ascendit cum eis.* Filii autem Israel sunt omnes Catholici, & fideles, ut docet *S. Aug. tom.* 2. *Epist.* 120. *de fide Centurionis, tom.* 8. *in Psal.* 113. *& alibi sæpiùs.*

163 Christus Dominus medicus noster est, qui dicit Matth. 9. 12. *Non est opus valentibus medicus, sed malè habentibus.* Sanatur ab eo, quicunque vult liberari ab infirmitate, non solùm corporis, sed etiam animæ, non sola fide, sed Christi fide; non enim potest obtineri sanitas per solam fidem sine Christo, quia *sine me nihil potestis facere*, Joann. 15. 5. necessè
164 est ergò, quòd medicus cœlestis applicet medicinam fidei, & ægrotus respondeat cum bonis operibus, si vult sanari; in tantùm enim fides virtutem habet justificandi, in quantùm à Christo procedit in nobis, juxtà illud Marci 9. 23.

Adjuva incredulitatem meam. Non possum incipere credere, nisi tu Christe promoveas me ad credendum, *Omnia enim opera nostra operatus es nobis*, Isaja 26. 12. Initium ergò nostrarum operationum à Deo est, & earum prosecutio, ideò fides per seipsam sinè Christo, & nobis cooperantibus quemquam sanare potest. Ex quibus patet, hæreticum malè sentire de Christo, dum soli fidei tribuit sanationem illarum mulierum; sicut ergò fides ad medicinam sinè medicina nihil prodest ad sanitatem corporis, nisi à medico applicetur ægroto, ità fides nisi à Christo applicetur incredulo, non potest eum liberare ab incredulitate, ideò benè dixit ille: *Domine adjuva incredulitatem meam*.

165 Vigesimo sextò sibi objicit nomine Adversariorum. Attulisti duas probationes contrà te ipsum. In prima dicis Christum promissum fuisse posteris Adami; ergò etiam fœminis, quæ intelliguntur de posteritate ejusdem. In secunda, quòd mulieres salvantur propter generationem; si ergò per generationem salvatur mulier, est de specie hominum. Ne triumphes, Amice, ante victoriam, ait hæreticus; tunc triumphabis, quandò mihi ostendes, mulieres esse de posteritate Adami, id autem in æternum demonstrari non potest. Quia posteritas Adami narratur in testamento veteri, & novo. Notum autem est, quinam fuerint filii, & nepotes Adam, & posteà Abraham, Isaac, Jacob &c. Quis autem genuerit mulieres ignotum est, cum earum nativitas sit incerta. Igitùr posteritas Adami restringitur solùm ad homines. Quod apparet, quia nulla filia vocatur primogenita, licèt natà ante masculos, sicut de masculis dicitur supiùs, quod sunt multi primogeniti, quamvis ante ipsos natæ fuissent plures earum sorores. De secunda probatione dicetur infrà suo loco singularitèr.

166 Contrà est, quia responsionis Adversarii tota vis in eo consistit, quòd mulieres non descendunt ab Adam, quod esse falsum, & impium, luce clariùs constat. Non legit iste insipiens *capit*. 5. *Genes*. in quo recensentur decem

167 generationes ab Adam ad Noe, nempè Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Jared, Henoch, Mathusala, Lamech, qui descendunt ab invicem per lineam rectam ab Adam, & singuli genuerunt filios, & filias, licèt non nominentur proprio nomine, nisi unus masculus, à quo alter descendit, undè de Adam numerantur tres filii Cain, Abel, & Seth, paritèr de Noe tres Sem, Cham, & Japheth, de filiabus Adam nulla fit mentio, nec de filiabus Noe. A Noe autem, usque ad Abram *cap*. 11. *Genes*. numerantur aliæ decem generationes, quæ sunt Sem, Arphaxat, Sale, Heber, Phaleg, Reu, Sarug, Nachor, Thare, & Abram, qui omnes dicuntur genuisse filio, & filias, excepto Thare, qui genuit Abram, Nachor, & Aran; Abram autem habebat uxorem Sarai sterilem *cap*. 16. undè ex illa Deus dedit illi filium nomine Isaac, &

168 utrique nomen mutavit, Abram in Abraham, quia *patrem multarum gentium constitui te*; Sarai mutavit nomen, *uxorem tuam Sarai vocabis Saram*. *cap* 17. quia futura erat mater multarum gentium.

tium. Quis negabit sub nomine gentium, non venire etiam mulieres, quia & ipsæ sunt de genere, & descendentia Abraham?

169 Et quamvis in genealogia descendentium ab Adam, non recenseantur mulieres nominatim, sicut numerantur masculi, propter descendentiam ex eodem stipite, qui semper masculus est; nam masculus facit gentem, & familiam, non fœ-
170 mina, quæ adhærendo alteri concipit partus suos de familia, & genere viri sui, ideò Scriptura non curavit nominare mulieres, sicut masculos. Undè *Sanct. Hieronym. lib.* 1. *Comment. in Matthæum* dixit: *Non esse consuetudinis Scripturarum, ut mulierum in generationibus ordo te-*
171 *xatur*. Quandoque descendentia ex mulieribus recensetur, ut patet in Evangelio Matth. 1. dum generatio Christi texitur etiam mulieribus, nam Phares, & Zaram geniti fuerunt ex Juda, & Thamar; Booz ex Salmon, & Rahab; David ex Bersabee genuit Salomonem. Ideò hæ mulieres exprimuntur in Evangelio, ut detur intelligi, Christum venisse in hunc mundum ad redimendum non solùm masculos, sed etiam fœminas, ut luculentèr colligitur hìc ex S. Hieronymo his verbis: *Notandum est, in genealogia Salvatoris nullam Sanctarum assumi mulierum, sed eas, quas Scriptura reprehendit, ut qui propter peccatores venerat, de peccatoribus nascens omnium peccata deleret*. Ergò etiam earum fœminarum, quæ peccaverant. Probata ergò ex his manet posteritas fœminarum ab Adam contrà mendacem hæreticum. Ecce Catholicorum triumphus, qui reportarunt gloriosam victoriam contrà nefarium Dei hostem.

172 Parùm autem refert, si nomine primogeniti in sacris Scripturis referantur solùm masculi, & non fæminæ, quia hoc non tollit eorum posteritatem, & descendentiam ab Adamo, sivè primogeniti sint masculi, sivè non. Fœminæ raró veniunt hoc nomine primogenitarum, invenio hoc apud *lib.* 1. *Regum cap.* 14. 49. ubi dicitur: *Ferunt autem filii Saul, Jonathas, & Jessui, & Melchisua, & nomina duarum filiarum ejus, nomen primogenitæ Merob, & nomen minoris Michol*. Ecce quòd etiam mulieres inscribuntur primogenitæ, sivè tales dicantur in ordine ad alias fæminas, ut videtur hìc accipi, sivè respectu masculorum; hoc enim parùm refert ad præsens negotium, quia ex hoc non tollitur posteritas fœminarum ab Adam, cum omnes fœminæ ab eodem descendant sicut masculi, sivè priùs, sivè posteriùs sint geniti, aut genitæ, quia hujusmodi successio generationis non tollit poste-
173 ritatem. Primogenitus autem dicitur ille, qui primò natus est, non quem fratres sequuntur, S. Hieronymus super Matthæum relatus *cap. Joseph* 5. *de verbor. signif.* primogenitus enim est ille, qui est principium liberorum, *Deuter.* 21. 17. & qui primò aperit vulvam, *Exodi* 13. 2.

 Sivè

Sivè sequantur alii, sivè non, qui aperit vulvam, ille primogenitus dicitur. Et id constat etiam ex primitiis dandis sacerdotibus, quibus non essent tradendæ, nisi nato secundo filio, quod dicere ridiculum est.

174 Demùm sacra Scriptura accuratè observat in masculis primogenituram, non in fæminis, quia tota ordinatur ad genealogiam Salvatoris, qui est verè primogenitus, tàm vivorum, quàm mortuorum, & quidem unicus Dei Patris in cœlo, & Matris Dei genitricis Mariæ Virginis in terris Filius, quem nulli præcesserunt, nec secuti fuerunt, quia unigenitus fuit, ideò S. Evangelistæ Christi generationem ab Abraham primogenito Thare deducunt continuò per primogenitos tantùm usque ad Mariam Virginem, quæ & ipsa fuit unica primogenita Joachim, & Annæ, ex qua primogenitus Dei est Christus Dominus. Nulla ergo fuit necessitas uti tanta diligentia recensendi fæminas primogenitas, sicut necessarium fuit tenere generationem primogenitorum in ordine ad genealogiam Salvatoris.

175 Vigesimo septimò, impugnat secundum argumentum sic. Confitetur, se dixisse cum Apostolo, mulieres salvari per generationem, sed ex hoc deduci non potest esse de specie hominum, & consequi salutem animæ, vanum est. Omnes Sectæ etiam temporibus nostris, Luteri quoq; docent, hominem justificari cum sola fide. Si id est verum, quomodo potest mulier esse de specie hominum, cum non per fidem, sed per generationem salvatur. Interpretor hoc verbum, *Salvatur*, *per star bene in questo mondo*. Firma argumenta non refert, sed dubias conjecturas. Quia sicut mulier infœcunda, & sterilis ob non generationem contemnitur, & quasi infamis habetur, ut apparet in antiqua lege, in qua mulier sterilis credebatur odiosa oculis Dei, unde reperitur scriptum: Maledicta mulier sterilis, quæ non habet semen in Israel. Ita è contrà illa, quæ est fœcunda, & parit filios, salvatur in mundo, hoc est, ab improperiis hominum, & à maledictionibus Dei. Et eo magis, cum in eodem loco dicatur: Benedicta mulier, cujus semen est fœcundum, quia hæc adimplet officium adjutorii, ut illa prima, quæ est Eva.

Contrà est, quia superiùs sub *num.* 151. clarè probatum est, mulieres salvari non præcisè per generationem, idest, educationem filiorum, sed per fidem, & bona opera, ut ibi Apostolus apertè docet; ergo ex Apostolo deducitur, mulierem salvari quo ad animam, ac proindè esse de specie hominum; soli enim homines capaces sunt in hoc mundo salutis. Falsa ergo est interpretatio data ab hæretico super eo verbo *Salvatur*. *Per star bene in questo mondo*. excludendo fælicitatem æternam ab eis in alio.

176 De muliere odiosa viro, aliud non inveni in lege veteri, nisi in *Deuter. cap.* 21. 15. *Si habuerit homo uxores duas, unam dilectam, & alteram odiosam, genuerintq; ex eo liberos, & fuerit filius odiosæ primogenitus &c.* in divisione substantiæ pater debet præferre primogenitum odiosæ, quia est principium liberorum. Non erant steriles, sed fœcundæ, & tamen, una erat odiosa. *Rachel*, ut dicitur *cap.* 30. *Gen.*

erat

177 erat infœcunda, ibi tamen non dicitur, quòd esset odiosa viro suo Jacob, qui licèt dicatur iratus ei, non ideò dicitur fuisse odiosa eidem, sed iratus erat, quia ab eo petierat: *Da mihi liberos, cui Jacob respondit iratus*: *Num pro Deo ego sum, qui privavit te fructu ventris tui?* Ità ergo non ex sterilitate Rachelis concepit, sed ex indiscreta petitione. *Sarai* quoq; sterilis erat, & tamen non legitur, fuisse odiosam viro suo Abraham, qui Deo dicebat querulus: *Mihi non dedisti semen, & ecce vernaculus meus erit meus hæres Gen.* 15. 3. legitur verò *cap.* 17. 16. Deum Abraham dedisse filium ex Sara licet sterili, cui benedixit. Uxor quoque Manue sterilis ex speciali gratia Dei, genuit Manoe marito suo Sampsonem, *Judic.* 13. nec legitur Manue odiosam fuisse uxorem sterilem. Elisabeth quoque uxor Zachariæ sterilis erat, & ex Dei gratia genuit marito suo Joannem, *Lucæ* 1. Lege totam Scripturam, & non invenies, uxorem sterilem fuisse odiosam marito, licèt forcassis onerosam, quia viri uxores habentes infœcundas, erant timentes Deum, & sciebant, sterilitatem non procedere ex aliquo vitio, & culpa uxorum, sed ex defectu naturæ, ideò non poterant servi Dei odio habere uxores suas. Falsa ergo loquitur Adversarius, cum in lege mulier sterilis non legatur odiosa, nec infamis, sed Deo gratiosa, & benedicta, dum illis dedit semen pro generatione. Nec inveni, quòd Deus maledixerit mulieri sterili in Israel, id enim impium est, cum in potestate mulieris non sit filios procreare, cum sit opus naturæ. Dum autem loca Sacræ Scripturæ non assignavit, id arguit, mendacem fuisse, & Catholicos decipere voluisse.

178 Restat eludere illam hæresim notam omnibus, quòd scilicet salvetur homo per solam fidem sine operibus, manifestum est enim, solam fidem sine operibus non justificare, nec salvare hominem, cum mortua sit, ut claris verbis docet *Jacob.* 2. 17: *Sic fides si nõ habeat opera, mortua est in semetipsa*. Si mortua non potest hominem justificare, nec vivificare, quia mortuum nullam vim, nullam operationem habet. Id definitur *capit.* 7. *&* 8. *ex Canon.* 9. *sess.* 6.

179 Vigesimo octavò ait, stultitiam esse dicere *salvari* importare in hoc loco salutem animæ. Quia si salvantur mulieres propter generationem, frustrà Christus pro illis mortuus est, & frustrà credunt. Deindè Virgines, Viduæ, Castæ, quæ nunquàm parturierunt, essent damnatæ, & meretrices, quæ habuissent filios, salvarentur. Et tamen istis dixit Christus: *Væ vobis prægnantibus, aut lactantibus in illis diebus*. Si minis terrentur, quare salvantur per generationem. Reciperent fœminæ egregiam mercedem de suis sceleribus, quia peccatum operaretur earum salutem.

180 Contrà est, quia summa sapientia est Catholicis asserentibus verbum *salvari* referri ad salutem animæ, & non tantùm corporis; imò principaliùs dicitur de anima, quàm corpore, ut colligitur ex Evangelio Matth 18. 11. *Venit enim filius hominis salvare quod perierat*; Lucæ 9. 56. *Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare*. Joannis 3. 17. *Non enim misit Deus filium suum, ut judicet mundum*

mundum, *sed ut salvetur mundus per ipsum*. Christus venit salvare animas, mundum, & quod perierat; fœminæ autem perierunt & ipsę, quia peccaverunt in Adam, animas habent sicut viri, ipsæ non minus sunt de mundo, quàm masculi; omnes ergò salvantur per fidem Christi, qui salvantur, anima non eget salute corporali, sed spirituali, qua moritur per peccatum. Populus Israel, totus mundus perierat non infirmitate corporali, cum in mundo semper sint plures sani, quàm infirmi, sed perierant omnes propter peccatum originale, undè ab hac infirmitate communi salvandi erant, & à propriis peccatis per sanguinem Jesu Christi. Et quòd illis fœminis collata fuerit sanitas non solùm corporis, sed etiam animæ, sufficientèr probatum est suprà sub *num.* 135. Ex quibus patet, Christum non frustrà, sed necessariò passum esse pro illis, sinè quo nullus salvari potest, undè non frustrà, sed necessariò credere debent, & utilitèr credunt, dum ab utraque infirmitate liberantur non per generationem, sed per fidem, cum aliis bonis operibus conjunctis cum fide.

Infert irrationabilitèr, & nescio quo motivo honesto, Virgines, & quæ nunquàm genuerunt, damnarentur, ex Adversariis ejus, & parturientes etiam meretrices salvarentur. Non enim id colligi potest ex dictis Catholicorum, qui dicunt, omnes mulieres, sivè parturientes, sivè non parturientes posse salvari in fide Christi cum observatione mandatorum Dei, si volunt salvari, etiam meretrices, ut exemplum habemus in Maria Magdalena, de qua superiùs dictum fuit *sub num.* 137.

181 Illa verba: *Væ vobis prægnantibus*, & *nutrientibus in illis diebus*, Matth. 24. 19. Marci 13. 17. Lucæ 21. 23. in nullo prosunt Adversario, nec Christus illis minatur, aut intendit punire, sed solùm per ea verba declarat, timorem, & terrorem, quem illo die judicii patientur prægnantes pro se, & filiis suis, ut testantur ibidem Evangelistæ, præsertim Lucas his verbis: *Erit enim pressura magna super terram*, & *ira populo huic*. Sed cum pressura in illis diebus futura sit communis hominibus, & mulieribus non prægnantibus, cur dicit: *Væ prægnantibus*? Respondet hìc D. Chrysostom. *His quidem*, *quia pigriores sunt*, & *quia facilè fugere non possunt*, *onere conceptionis gravatæ*; *his autem quia detinentur vinculo compassionis filiorum*, & *non possunt simul salvare eos*, *quos lactant*. Non minatur ergò terrorem prægnantibus, & nutrientibus, sed ostendit eis mala, quæ passuræ sunt illis diebus, non quia genuerunt, sed quia conditio illorum dierum patitur tot terrores.

Demùm cum mulieres non salventur propter generationem, sed per fidem, & bona opera, ut dicit S. Paulus, prout dictum fuit suprà *sub num.* 151. perperam, & falsò dicit, meretrices recipere mercedem egregiam de suis peccatis; id enim nullus sanæ mentis concedit.

182 Vigesimo nonò ait, sibi superesse responsionem ad argumentum, quod ejus Adversarii dicunt insolubile, & est tale. Mulieribus remittuntur peccata, ergò sunt de specie hominum. Illud probant exemplo Mariæ Magdalenæ

lenæ vexatæ à ſeptem dœmonibus, cui Chriſtus dixit: *Tibi deleta ſint tua peccata*. Poſſem, inquit, facilè refellere hanc rationem, quia ab uno exemplo non infertur. Poſſem etiam dicere, remitti peccata non ſolùm hominibus, ſed etiam mulieribus, quamvis ſint alterius ſpeciei, dum remittuntur errata canibus, & equis, & ſimiis præſertim, quandò tranſgrediuntur juſſiones dominorum. Crederem hoc modo ſufficientèr reſpondiſſe.

183 Contrà eſt, quia illud argumentum deſumptum à Maria Magdalena, cui Deus remiſit peccata, facit pro omnibus mulieribus, maximè cum ſit exemplum peccatricis; Chriſtus enim non venit vocare juſtos, ſed peccatores, *Matth.*9.13. In lege veteri *Levit.* 12.6. pro peccato filiorum, aut filiarum mater offerebat agnū anniculum in holocauſtum, quod ſignum eſt, etiam in fœminis reperiri peccatum, quod expiandum eſt eodem mono, quo deletur peccatum in maſculis, neceſſariò igitùr contrà Adverſarium eſt inferendum, fœminas eſſe de ſpecie hominum, quia peccant ſicut maſculi, & eodem modo illis remittuntur peccata.

184 Ridiculum eſt, quod affert pro reſponſione ad argumentum catholicum, mulieribus ſcilicèt remitti peccata eo modo, quo canibus, equis, & ſimiis condonantur errata contrà ſuos patronos. Ignorat iſte, vel ut veriùs loquar, diſſimulat, quid ſit peccatum, ut ſuum peccatum occultet in fœminis. Domini puniunt peccata, & errata ſuorum animalium, peccata mulierum, à quo caſtigabuntur, & quo genere ſupplicii? ſi pœna temporali in hoc mundo à ſuis parentibus, vel maritis, & non in Inferno, aut in Purgatorio, in quibus locis reverà puniendæ ſunt, ſicut maſculi, erunt melioris conditionis, quàm ſint homines ipſi, qui in Inferno, vel Purgatorio dant pœnas ſuorum delictorum, ſi ſequuntur maſculos in luendis pœnis, ſequitur illas eſſe de ſpecie hominum, ut reverà dicendum eſt.

185 Trigeſimo, credit ſinè dubio, præceptum Dei non edendi de arbore, factum fuiſſe non mulieri, ſed ſolùm homini, quia prohibitio proceſſit creationem mulieris, cui poſt non fuit repetita, & ideò poſt peccatum ipſa à Deo vocata non fuit, ſed ſolùm Adam, cui dixit: *Adam ubi es*? Et illi ſoli dixit; quia comediſti de Arbore, quam tibi prohibueram, quod mulieri non dixit. Omnes nos peccavimus in peccato Adami, non in peccato Evæ, & peccatum originale contraximus à patre, non à matre. Propter quod antiqua lex præcepit Circunciſionem omnium maſculorum, & non fœminarum, judicando eſſe puniendum originale peccatum in eo ſexu tantùm, qui peccaverat. Si ergò mulier non peccavit in principio mundi, nec modò peccare poteſt, quia nec homines peccarent, niſi ab Adamo contraxiſſent peccatum originale.

186 Contrà eſt, quia prohibitio de non comedendo de ligno vetito, utrique facta fuit, ut ipſamet Eva teſtatur *cap.* 3. 3. his verbis: *De fructu verò ligni, quod eſt in medio Paradiſi præcepit nobis Deus, ne comederemus*, licèt enim *cap.* 2. 17. ex illis verbis: *De ligno autem ſcientiæ boni, & mali ne comedas*, videa-

videatur colligi, præceptum factum fuisse soli Adamo, tamen commune fuit utrique, ut docent omnes S. S. Patres, cum Ruperto *lib. 2. in Genes. cap.* 32. cum quibus *Suar. lib 3. cap.* 21. discrepant in modo promulgationis, aliqui dicunt esse factum utrique simul, & semel, alii verò volunt factum fuisse primò Adamo soli, & deindè per ipsum Evæ uxori suæ. Itaque omnes conveniunt in hoc, quòd uterque erat obligatus illud observare, quovis deindè modo eis fuit promulgatum, & hoc est de fide tenendum, quia pro ea transgressione uterque fuit punitus, ut patet legenti dictum caput tertium.

Quod ait, factum fuisse præceptum Adamo ante creationem Evæ, cui non fuit repetitum, malè loquitur; nam S. Aug. tom. 3. lib. 8. de Genesi cap. 17. *Ità præcepit ordinatissimè, ut per virum præceptum Domini ad fœminam perveniret*. De quo præcepto sibi facto ipsamet Eva testatur, ut vidimus. Esto mulier facta esset post editionem præcepti, adhuc ea præcepto tenebatur, tùm quia dum mandatum fuit factum Adamo, impositum simul fuit etiam Evæ, quæ cum eo fuit una caro, idest, unus homo, nam nomen Adam in lingua Hebræa idem est, quod homo, complectens simul masculum, & fœminam, ut docet idem *S. August. tom.* 5. *lib.* 15. *de Civit. cap.* 17. his verbis:
187 *Et ipsum enim nomen*, scilicèt Adam, *interpretatur homo, sed commune perhibetur esse in illa lingua*, idest, *hebræa, masculo, & fœminæ*. Ergò dum Deus dixit Adamo: *De ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas*, locutus fuit utrique præcipiendo, ne comederent de pomo vetito. Tùm quia facit illud l. Ariani 5. C. de
188 hæret. *Lex semper loquitur*, dum lex conditur, promulgatur præsentibus, & futuris, quia semper loquitur, sivè existentibus, sivè nondùm natis; parùm ergò refert dicere, præceptum factum fuisse ante creationem Evæ.

189 Dicit Adversarius, quòd Eva post peccatum non fuit vocata à Deo. Mentitur, nam cap. 2. 8. *Et cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in Paradiso ad auram post meridiem, abscondit se Adam, & uxor ejus*. Si audierũt vocẽ ejus; ergò ambo vocati fuerunt à Deo; ambo autem alia ratione non se absconderunt, nisi quia timebant pœnam à Deo suæ transgressionis. Interrogavit autem Deus non solùm Adam, sed etiam Evam: *Et dixit Deus ad mulierem*: *Quare hoc fecisti?* Interrogatio autem supponit vocationem, & citationem rei; fuerunt igitùr ambo rei præcepti eisdem à Domino facti, unumquemque illorum debitis subjecit pœnis, de quibus in eodem cap. 3. Peccaverunt ergò ambo contrà præceptum, ut dicit *S. Aug. tom 5. lib.* 14. *de Civit. cap.* 11. extremis verbis: *Et si credendo non sunt ambo decepti, peccando tamen ambo capti sunt, & diaboli laqueis impli-*
190 *citi*. Explicat autem illud Apostoli Roman. 5. quòd Eva seducta fuit, quia credidit serpenti, non verò Adam, quia ut sciens, & prudens non poterat dici seductus ab uxore. De hac re iterùm *tom.* 3. *lib.* 11. *de Genesi cap.* 35. de vocatione utriusque, & 42. de seductione Evæ, & non Adami.

191 Et licèt dum eos Dominus increpavit,

crepavit, videatur direxisse illa verba: *Comedisti de ligno, ex quo praceperam tibi ne comederes*, ad solum Adam, res tamen ità se non habet, quia in illis quoque verbis comprehenditur Eva, ut patet ex antecedentibus: *Quia audisti vocem uxoris tua, comedisti de ligno &c.* nominavit verò solum Adam, quia proprias ei dedit pœnas, sicut quandò punivit Evam, eam solùm nominavit sinè Adamo, quia utrisque diversas intulit pœnas, juxtà eorum sexum; ambo igitùr transgressi sunt præceptum sibi, paritèr vocati fuerunt, ut sententiam condemnationis subirent.

192 Verùm quidem est, quòd omnes nos peccavimus in peccato Adami, non verò in peccato Evæ, non indè tamen sequitur, Evam non fuisse subjectam huic præcepto, & non peccasse. Peccavimus in Adam, non in Eva, quia solus Adam habebat à Deo jus, & debitum conservandi sibi, & posteris justitiam originalem, gratiam, & sanctitatem ab eo sibi donatam, & posteris ejus, ideò posteri non dicuntur peccasse in Eva, quia hæc non habebat obligationem conservandi nobis justitiam originalem; undè in Conciliis Arausicano 2. & Tridentino sess. 5. definitur Adamum, non Evam, nocuisse non solùm sibi, sed omnibus posteris suis. Hinc tamen non infertur, Evam non peccasse contrà præceptum de ligno non comedendo, sed solùm, quòd per suum peccatum generi humano non nocuit, ut Adam; satis autem constat suprà Evam, peccasse, ideò immorandum non est in id probando.

193 Verum quoque est, Circuncisionem locum habere in masculis, non in fœminis, non hinc tamen infertur, mulierem non peccasse, nec cæteras ab Adam, & ab ea descendentes indigere remedio pro suis peccatis, ut salventur. Supponit hìc Adversarius, Circuncisionem institutam fuisse ad tollendum peccatum originale, ex quo, cum non conveniat fœminis, quæ carent præputio, & membro virili, ideò videntur non peccasse in Adamo, ac proindè non esse de ejus specie. D. Aug. *tom. 5. lib. 16. cap. 27. tom. 2. de peccato orig. cap. 30. tom. 7. lib. 2. de Nupt. & concup. cap. 11.* docet, Circuncisionem fuisse institutam ad tollendum peccatum originale, quem sequitur *Scotus in 4. dist. 1. q. 6.* quem pro se citat novissimè acutissimus Franciscani Ordinis Conventualium Scotista, Laurentius Brancatus *disp. 5 de Sacram. art. 1. num. 5. ex D. Gregorio lib. 4. Moral. cap. 2.* ubi alios refert. Contrariam opinionem docent alii Sancti Patres, Circuncisionem à Deo institutam, non ad delendum peccatum originale, sed ad distinguendum populum Dei ab aliis nationibus. Vide præcitatos, & Becanum de Sacrament. *capit. 3. quæst. 11.* ubi sequitur hanc posteriorem. Sed quicquid sit de his oppositis sententiis, illis nequaquàm obstantibus, præsertim priore; dato enim, quòd Circuncisio deleret in lege veteri pecca-

tum originale remedium pro solis masculis, adhuc noster Adversarius nihil probat contra veritatem, quòd scilicèt mulieres non peccarint in peccato Adami, & Evam paritèr non peccasse, quia Deus loco circuncisionis mulieribus providit de alio rimedio.

195 Mulieribus ergò, quæ sunt incapaces circuncisionis, providit de alio remedio post lapsum Adami, nam Deus semper providit hominibus utriusque sexus de remediis necessariis ad salutem; nunquàm enim dereliquit homines, quos salvare vult omnes, qui volunt salvari, ut dicunt omnes Sancti Patres, quorum auctoritate Scotus *in* 4. *dist.* 2. *q.* 7 inquit: *Sequitur, quòd tempore illius legis naturæ erat à Deo institutum aliquod remedium, vel signum certum, & efficax deletionis originalis peccati.* S Gregorius 4. Moral. cap 2. ait, Sacramentum pro parvulis in lege naturæ fuisse sensibile, nimirùm externam fidei protestationem illis à parentibus applicatam, tàm masculis, quàm fœminis, ut docent omnes Theologi cum Magistro *in* 4. *dist.* 1. *in tit. De viris &c. & de fœminis*, ibi: *Mulieres verò per fidem, & operationem bonam, vel suam, si adultæ erant, vel parentum, si parvulæ.* Justinus apud Brancatum disp. 5. num. 25. sic ait: *Ex eo liquet intelligere, cum fœmineum genus carnalem circuncisionem assumere non queat, satis ex eo apparet, eam datam esse in signum, non ad justitiam, quicquid enim ad justitiam, & virtutem pertinet, etiam fœminis Deus dedit*: Hoc postremum facit pro me, & quo ad hoc sequitur ibidem Brancatus, cum cæteris catholicis, pro fœminis adhibitum fuisse antiquum remedium, quod etiam in usu erat pro masculis, quandò non poterant circuncidi. Faber in 4. *disp.* 3. *num.* 6. dicit, remedium pro masculis, ad delendum originale peccatum, fuisse circuncisionem, pro fœminis fuisse aliud, quod erat utrisque commune, ac proindè masculis ante octavum diem in periculo mortis existentibus. *Aversa de Sacrament. quæst.* 70. *section.* 2. §. *Deindè respectu. Tatar. in* 4 *distinction.* 1. *quæst.* 7. §. *Respondetur, quòd*, ibi: *Præsentatio enim fuit pro mulieribus ad delendum peccatum originale loco circuncisionis. Azor. tom.* 1. *lib.*4. *cap.*34. §. *Quinta sententia, in fine. Pasqual. disput.* 66. *numer.* 19. *Suarez de Sacrament. disp.* 5. §. *Rursus.* Patet ergò ex his mulieribus provisum esse de remedio pro deletione peccati originalis, quod & ipsæ, ut filiæ Adam, & de specie hominis contraxerunt.

Dicit ex Circuncisione data solis masculis, qui in Adam peccarunt, Deum judicasse puniendum esse masculum in suo sexu tantùm, in quo pecca-
196 vit; Supponit ergò Adversarius, Circuncisionem præceptam fuisse in pœnam, & non in remedium, contrà veritatem Sacræ Scripturæ, de qua dicitur in ejus institutione. Genesi 17. 10. *Hoc est pactum meum, quod observabitis inter me, & vos, & semen tuum post te, circuncidetur ex vobis omne masculinum, & circuncidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum*

signum fœderis inter me, *& vos*. Pactum ergò est inter Deum, & homines descendentes ab Abraham; ergò pœna non est, sed signum distinguens Hebræos à Gentibus, tamquàm populum Dei electum, & specialitèr dilectum; non ergò pœnam respicit, quæ odiosa est. Præstereà est ad delendam culpam, ac proindè in favorem animarum, ac proindè retorquendum non est in pœnam, & odium. Puer Jesus circuncíditur, & tamen nullam merebatur pœnam, quia nullam contraxerat culpam, se subjecit legi, quia filius Abrahæ erat. Paulus ad Roman. 4. 11. *Et signum accepit Circuncisionis signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio*. Non fuit ergò signum pœnæ, sed fidei, quam habuit Abraham erga Deum, & Christum in carne venturum.

Demùm innixus suo falso fundamento, quòd Eva non peccavit, infert, quòd nec mulieres peccare possunt, quia descendentes ab Adam non peccarent, si ipse non peccasset. Verum igitùr est, quòd uterque peccavit, & posteri eorum sunt rei peccato originali, non ex Eva, sed ex Adamo, qui tantùm habebat debitum conservandi nobis justitiam originalem, ut probatum fuit suprà *sub num.* 192. Undè Eva non peccante, nullum contraxissent originale, ut omnes docent loco citato. Adamo verò non peccante, licèt non contraxissent originale ejus posteri, quia ab eo tantùm derivat, undè nati essent in justitia originali, secundùm omnes cum *D. Thoma par.* 1. *q.* 100. *art.* 1. quia fuit donum
197 naturæ, non personæ, tamen potuissent ipsi peccare, cum non fuissent confirmati in gratia, ex eodem *D. Thoma par.* 1. *q.* 100. *art.* 2. cum suis Commentatoribus.

198 Trigesimo primò, deducit ex suis erroribus alios, prosequendo igitùr ait, ex præmissis intelligi, omnia peccata fœminarum esse similia peccatis bestiarum. Nec quis mihi dicat, inquit, Magdalenam non habuisse similia peccata, quia non fuisset vexata à dœmone, cum sciatur, dœmones affligere porcos, qui non erant capaces gravium peccatorum. Et ad hunc finem dixit Apostolus; per unum hominem introductum fuit peccatum, intelligendo solùm Adamum. Eva è contrà non peccavit, & ideò non indiguit mediatore, sed potiùs à femine suo non infecto à peccato, debuit homo nasci Mediator, qui esset sinè peccato, ut illa. Et reverà apud nullum Scriptorem legitur, qui loquatur de damnatione alicujus fœminæ, quod est signum manifestum non esse causam aliquam in ea damnationis, hoc est, nullum esse peccatum.

199 Contrà est, jam ex suprà dictis probatum est, peccata mulierum esse e jusdem speciei, quæ committuntur à masculis, nam hominis utriusque sexus peccatum in eo consistit, ut sit voluntaria legis trasgressio; certū autem est mulierem non secùs ac virum, dici peccare propriè, cum transgreditur Dei legem voluntariè, hoc est, violat Dei præ-

ceptum ratione advertente, à qua transgressione poterat se abstinere si volvisset; habet enim mulier voluntatē indifferentem ad agendum, & non agendum, sicuti homo masculus. Ejus ergò peccatum est hominis peccatum, non bestiarum, neque porcorum, qui sunt incapaces peccati propriè accepti, quod procedit à voluntate averiente se à summo bono, & convertente se ad malum, derelinquendo creatorem, & acce-
200 dendo ad creaturam. Bestiæ non ità faciunt, quia carent voluntate, & ratione, nec præceptis subjiciuntur, quia horum omnium sunt incapaces. Veritas autem, & experientia docent in mulieribus esse potentias rationis, & voluntatis, propter quas possunt peccare, & non peccare, ideò earum peccatum simile est peccato masculorum, & ejusdem speciei cum peccato illorum.

201 Magdalena vexabatur à dæmone, quia habebat peccata similia peccatis hominum, nam ex permissione Dei dæmones torquent homines propter eorum peccata; obsident enim eorum corpora in pœnam suorum peccatorum, undè Beda contrà Julianum afferentem, omnes nasci absque contagione peccati, loquens de puero, quem Dominus à dæmone liberavit Marci 9. 16. subdit: *Quid enim habuit iste puer, ut ab infantia dæmonio vexaretur acerbissimo, si nullo originalis peccati vinculo tenebatur? quia constat, illum adhuc proprium non habere potuisse peccatum?* Deus enim in pœnam peccatorum, permittit vexationem dęmonum contrà homines utriusque sexus, ut patet de hoc puero, & multis aliis apud Evangelistas. Magdalenā ergò vexata fuit à septem dœmonibus propter sua peccata, quæ erant ejusdem speciei cum peccatis hominum, qui vexabantur à spiritibus immundis.

202 Misit autem Christus spiritus immundos in porcos, quia ità petierunt à Christo, discedentes à corporibus duorum hominum, Matth. 8. *Si ejicis nos hinc, mitte nos in porcos*. S. Chrysost. hic ait ideò missos fuisse in porcos, *ut discant omnes, quoniam neque adversus porcos audent, nisi ipse concesserit*. Liberavit Christus illos duos homines, non curavit de suffocatione porcorum, quorum interitus erat in ejus temporali potestate, & vitam tàm corporalem, quàm spiritualem animæ conservavit illis hominibus, quos ad imaginem suam craverat; indè hæreticus quicquam pro se colligere non potest, quia dœmones non misit in corpora porcorum propter aliquod eorum peccatum, quod nullum habebant, sed ut demonstraret providentiam magnam, quam habet de hominibus, ut dicit ibidem Chrysostomus

Verba Apostoli; *Per unum hominem peccatum intravit in mundum*. Jam suprà sub *num.* 92. explicata sunt, cur per Adam, & non per Evam peccatum non intravit in mundum, cum ipsa peccaverit, ex probatis sub *num.* 93. 94. contrà Adversarium.

203 Falsum quoque est, quòd mulier non egeat Mediatore, quo indiget uterque homo masculus, & fœmina, ut clarē colligitur ex *Epist. ad Galat. c.* 3. 20. *Mediator autem unius non est*, cum sit tertius inter duo, scilicèt Christus inter Deum, & hominem;

omnes

omnes enim sumus filii Dei per fidem, quæ est in Christo Jesu, quicunque enim in Christo baptizantur, Christum induunt, ut ibidem dicit Apostolus, & subdit: *Non est Judæus, neque Græcus, non est servus, neque liber, non est masculus, neque fœmina; omnes enim vos estis unum in Christo Jesu*, qui est mediator non solùm hominum, verùm etiam fœminarum, ut hic dicitur, & *in Epist. 1. ad Timoth. cap. 2. 5. Unus enim Deus, unus est mediator Dei, & hominum, homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*; ergò etiam pro mulieribus, undè alloquendo ibi viros, ac mulieres exhorratur utrunque sexum ad orationem, & alia bona opera, ut consequantur redemptionem Mediatoris.

204 Demùm persistendo in suo errore, quòd fœminæ non peccant, concludit, se apud aliquem Scriptorem non invenisse, aliquam mulierem condemnatam esse. Inimicus veritatis non legit librum Levitici, ubi mulieres peccatrices condemnantur, præsertim cap. 20. 10. *Si mæchatus quis fuerit cum uxore alterius, morte moriantur & mæchus, & adultera.* num. 16. *Mulier, quæ succubuerit cuilibet jumento, simul interficientur cum eo.* Lege totum caput, & sequens, ubi invenies condemnationem mortis contrà fœminas peccatrices. Susanna uxor Joachim, uti adultera, condemnata fuit ad mortem, licèt postmodùm inventa fuerit innocens, & à morte erepta, ut legitur *Daniel. cap. 13.* Hæc sufficiant contrà hæreticum mendacem.

205 Trigesimo secundò, probat suum errorem. Eva reverà dixit: Deus prohibuit, ne tangeremus. Sed id dicendo, falsum proferebat, quia Deus non prohibuit mulieri, sed homini, nec prohibuit tangere, sed manducare, undè stulrè adjunxit: Ne fortè moriamur. Et qualem habebat occasionem Eva dubitandi, ponendo eam particulam *Fortè*, si certò ipsa sciebat esse ei prohibitum manducare pomum. Quare & serpens respondit, non morieris certò, quasi diceret: Quomodò potes tu mori, dum non obligaris præcepto, quod tibi datum non fuit. Factum id demonstrat; nam Eva postquàm manducavit pomum, non est mortua, nec oculi ejus sunt aperti, nisi postquàm Adam comedit pomum. Quare dicunt isti; Eva punita fuit à Deo, ne miremini, quia castigavit etiam serpentem, qui tamen nullum receperat præceptum, nec homo erat. Imò nego, Evam fuisse punitam, quia quomodò potest esse supplicium, & pœna parere filios cum dolore, si Evam constrinxit ad pariendum, antequàm videret arborem in Paradiso. Nec pœna est parere cum dolore, cum omnia animalia irrationabilia parturiant cum dolore, & tamen non peccarunt.

206 Contrà est, quia sub *num.* 185. probatum fuit, utrique prohibitionem de non comedendo de ligno, factam fuisse. Nec aliqua vis facienda est inter tangere, & comedere, quia per tactum pervenitur ad manducationem interdictam, undè legisperiti dicunt, quòd quando prohibetur aliquid, intelligitur prohibitum omne illud, per quod perveniri potest ad illud prohibitum, *l. Oratio ff. de sponsal.*

de sponsal. l. Pupillus §. sed si per ff. de auctor. tat. certum autem est, quòd sine tactu non contingit manducatio, undè in verbis non est facienda vis, dum convenimus in facto rei.

207 Eva sub dubio ponens, quod certum erat, nempè, *in quacunque die comederis ex eo, morte morieris*, se mendacem ostendit, respondendo serpenti: *Ne fortè moriamur*, dubium ei serpens sustulit: *Nequaquàm morte moriemini*. Hæreticus ex his sumit rationem suam, ut alter Eva sequendo consilium serpentis decipitur, interprætando *Nequaquàm morieris*, quia non obligaris præcepto, cum tibi datum non fuerit? Patet autem id falsum esse, quia Evæ præceptum datum fuit, sicut Adamo, ut ex numero citato. Quòd autem Eva fuerit decepta, & seducta à Diabolo, testatur Apostolus Epist. 1. ad Timoth. 2. 14. *Mulier seducta in prævaricatione fuit*. Eva ergò decepta fuit à serpente, quia induxit eam ad comedendum de pomo à Deo sibi vetito, certificando eam, quòd non moreretur. S. August. lib. 14. de civit. Dei cap. 11. inquit: *Mulier seducta est, nisi quia illa, quod ei serpens locutus est, tamquàm verum esset, accepit, ille autem ab unico nolvit consortio dirimi, nec in communione peccati, nec ideò minus reus, sed sciens, prudensque peccavit*. Commune fuit utrique peccatum ex communi præcepto de non comedendo de pomo; ideò exempta à delicto non fuit Eva contrà Adversarium. In textu error est ibi: *Mentre non sei punto obligata al peccato, cioè al precetto, che non è stato dato à te*.

Dicit inimicus veritatis, quòd Eva post comestionem non est mortua, nec aperuit oculos, nisi postquàm Adam manducavit. Ignorat, vel dissimulat, quod scit, duplex scilicèt mortis genus dari,

208 animæ scilicèt, quæ tunc moritur morte spirituali, cum peccat, amittendo gratiam Dei, & corporis, cum nimirùm anima ipsa sine sui corruptione, cum sit immortalis, separatur à corpore, à quo tamquàm à carcere liberatur. Eva, & Adamus post comestionem, peccato perpetrato, unusquisque per propriam comestionem, statim mortui sunt morte spirituali animæ, quia ambo justitiam originalem, gratiam, & sanctitatem perdiderunt per eorum propria peccata; tunc verò non mortui sunt morte corporali, ut intelligendus est Adversarius, quia vixerunt ambo, & pervenerunt usque ad annum 930. vitæ suæ Adam, ut dicitur *Genes. cap* 5. 5.

209 Deus autem utranque mortem animæ, & corporis Adamo, & Evæ in seipsis, & posteris comminatus fuerat, comedentibus de ligno, ut plerique Sancti Patres cum D Gregorio *lib.* 5. *Epist.* 14. loquentes de utraque morte eis à Deo comminata contrà Pelagianos, qui locum S. Scripturæ intelligebant de sola morte animæ, contrà quos est *D. August. tom. 3. lib. 6. de Genesi ad liter. cap.* 22. *& lib.* 1. *de peccatorum meritis*

210 *cap.* 2. Immortalitas autem in primis parentibus fuit supernaturalis, non naturalis, ità Scholastici cum *D. August. cit. lib. 6. cap.* 25. *Mortalis erat conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio conditoris*. Quoniam autem comedit de ligno, mortalis factus est in pœnam peccati, morte non

solùm

solùm corporis, sed etiam animæ. Christus hominem restituit ad immortalitatem animæ, non verò corporis, juxtà illud Apostoli Rom. 8. *Si Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus verò vivit propter justificationem.* Ambo igitùr tunc sunt mortui morte animæ contrà Adversarium. Pari autem tempore eorum oculi sunt aperti, quia pari præcepto tenebantur, erant una caro, par debebat esse oculorum aperitio, ne Eva, quæ minùs peccavit, videretur esse major in peccato, quæ non sustinebat pondus totius generis humani, sicut Adam, qui omnibus posteris, & Evæ ipsi, per originale peccatum, omnibus apervit oculos.

211 Serpentem Dominus castigavit, non quia peccaverat, cum in eo non cadat peccatum, sed in detestationem peccati, quia fuerat instrumentum Evæ ad peccandum, ut ait Didamus apud Lipomanum *in cap. 3. Genes. Moyses Barzepba lib. de Paradiso par. 1. cap. 27.* & Ephrem refert, ea verba Genesis dicta fuisse ad verum serpentem. *Perer. lib. 6. in Genes. de Serpente q.* 4. idem dicit quo ad sensum literalem, quoad mysticum verò, maledictum fuisse diabolum. Alii cum *S. August. tom. 1. lib. 2. in Genesi contrà Manich. cap. 17. & 18. Beda in Examer. Rupertus lib. 3. in Gen. cap. 18. Hugo de S. Victore in Annotat. in*
212 *Gen. cap. 3.* dicit: *Non serpens, sed qui in serpente latebat, diabolus maledicitur, vocatur tamen nomine ejus, quia eum quasi tunicam induerat. D. Thom. 2. 2. q. 165. art. 2. ad 4.* idem docet, quos pro se citat Carolus de Baucio in suo Tract. de Judicio universali, de operib. *sex dier. Petit.* 51. Sivè serpentem, sivè diabolum in serpente castigaverit Deus, nihil indè colligitur favore Adversarii, quia pœna cujuslibet proportionata fuit eorum excessui, scilicèt astutiæ serpentis, peccato diaboli, &
213 peccato Evæ, quæ si non peccasset, filios sine dolore peperisset, ut docet *D. Aug. tom. 5. lib. 14. de civit. Dei cap. 21. & seq. D. Thom. 2. 2. q. 164. art. 2. ad 1.*

Quòd ait, cætera animalia parere cum dolore, sicut Eva, illa autem non peccarunt, ideò nec in pœnam hoc habent, consequentèr nec Eva id habuit in pœnam, ideò non peccavit. Est hoc ejus argumentum nullius momenti,
314 quia animalia quoque, propter peccatum hominis, punita fuerunt, nam propter illum sunt in mundo; undè S. Ambros. de Noe, & Arca cap. 4. relatus pro secundis Lect. Dominicæ Sexagesimæ Lect. V. ait: *Ab homine, inquit, usque ad pecus, & à reptilibus usque ad volatilia delebo: Quid leserant irrationabilia? sed quia propter hominem illa facta erant, eo utique deleto, propter quem facta sunt, consequens erat, ut etiam illa delerentur, quia non erat, qui bis uteretur.* Dominus punivit primos parentes, quia peccaverant, castigavit quoque serpentem, cum cæteris animantibus, cum quibus quodam modo fuit instrumentum ad peccandum primis parentibus. Patet ergò ex his Evam parere cum dolore, esse eidem inflictum in pœnam sui peccati, quæ pœna deindè communicata fuit cæteris animantibus in detestationem peccati originalis.

Tri-

215 Trigesimo tertiò, prosequitur dicendo: Si volumus observare Scripturas, mulieres ferè semper fuerunt benedictæ, quæ malè operatæ essent, & propter hoc meruerunt laudem, & æstimationem. Laudatur Rachel, quia patrem, qui quærebat idola, decepit pulcherrima inventione. Laudatur Rebecca, quia fraudulentèr fecit, ut Jacob eriperet benedictionem à patre. Raab meretrix decepit eos, qui quærebant exploratores Josve, & titulum justæ quæsivit. Exivit Jael, & occurrit Sisaræ, ei dicendo: Venis ad me Domine, & petendo aquam, ei lac dedit, & in lecto abscondit, cui dormienti Jael infixit clavum in caput, & illum occidit, qui ejus fidei se crediderat. Et pro tàm gravi proditione dicit Scriptura: Benedicta Jael inter mulieres, & erat benedicta in suo tabernaculo. Quid dicam de Judith, traxit Holofernem mille blanditiis, & caput ei abstulit, & tamen benedicitur, laudatur, & extollitur à Scriptura, adeò quòd magis æstimatur malitia mulierum, quàm bonitas hominum.

216 Contrà est, quia si mulieres, de quibus Adversarius loquitur, fuerunt à Domino benedictæ, & laudatæ, signum est, quòd erant de specie hominum; laus enim, & benedictio datur solis creaturis intellectualibus, facit ergò pro nobis argumentum contrà hæreticum. Hæreticum autem est dicere, Deum benedicere, & laudare fœminas propter eorum mala opera, quia id est, approbare earum peccata, Deus autem non est auctor, nec approbator peccati, Eccli 15. 12. *Non dicas: Deus me implanavit: Non enim necessarii sunt ei homines impii*. Jacob 1. 13. *Deus intentator malorum est, ipse autem neminem tentat*. Deus igitùr non est malorum culpæ author.

217 Rachel uxor Jacob nullum fecit malum, neque legitur in Scriptura, quòd benedicta fuerit à Domino; legitur tantùm *Gen*. 31. 19. quòd furata fuit idola patris sui, neque ea restituit, sed Jacob antè mortem ejus illa abjecit de domo sua *cap*. 35. 2. de quibus *S. August. tom*. 10. *serm*. 89. inquit: *Lia ergò significat illam plebem, quæ de Judæis juncta est Christo; Rachel verò Ecclesiæ, idest, omnium gentium typum gessit; & ideò Lia non est furata idola patris sui, sed Rachel, quia post adventum Christi non usquequaque Sinagoga idolis servisse cognoscitur, sicut de Ecclesia Gentium manifestissimè comprobatur*. Nullum ergò Rachel commisit peccatum, dum ex dispensatione Domini, per oblationem idolorum significavit populum Gentilium, qui idolis serviebant, conversionem ad fidem, undè & & Jacob domum suam ex illis idolis expurgavit. S. Joan. Chrysostom. hanc Historiam explicat *Homil*. 57. *in cap*. 32. *Genes*. & Jacobum cum Rachele uxore sua vocat justos; non fuit ergò furtum formale, & peccaminosum.

218 Rebecca nullum fecit peccatũ consulendo Jacob, ut patri provideret de prandio, ut ab eo benediceretur sub nomine Esau, quia id fuit mysterium ex dispensatione divina, sicut non peccavit Jacob fingendo se Esau, cui pater putabat benedicere, qui reverà benedixit Jacob, ut legitur *Genes*. 27. Neuter ergò illorum,

nec

nec mater, nec filius mendaces fuerunt, ut dicit de Jacob, ac consequentèr de Rebecca matre ejus, D. August. tom. 4. lib. de Mendacio cap. 10. *Jacob autem, quod matre fecit authore, ut patrem fallere videretur, si diligentèr, & fideliter attendatur, non est mendacium, sed mysterium.* Ea autem explicantur per metaphoram, quæ omne excludunt mendacium. Lege ibi D. Augustinum rem fusè explicantem. Meritò igitùr Rebecca laudatur, quia ex divina inspiratione filium Jacob consuluit ad serviendum patri de cibariis, ut benedictionem sibi eriperet contrà Esau, cujus se fingebat.

219 Rahab Josue 6. 17. salvatur, & commendatur, non quia erat meretrix, sed quia hospitio recepit, & occultavit exploratores, quos Josue miserat contra Jericho urbem captam, & anatematizatam, excepta hac meretrice, illis verbis: *Sitque civitas hæc anathema, & omnia, quæ in ea sunt, sola Rahab meretrix vivat cum universis, qui cum ea in domo sunt.* Reddit textus causam ejus salutis, *Abscondit enim nuntios, quos direximus.* Rex enim Jericho quærebat exploratores, quos volebat perdere; Unde D. Aug. tom. 4. lib. contra Mendaciũ cap. 15. loquens de obstetricibus, & Rahab meretrice, inquit: *Sed quod scriptum est, benè Deum fecisse cum Hebræis obstetricibus, & cum Rahab Jerichontina meretrice, non ideò factum est, quia mentitæ sunt, sed quia in homines Dei misericordes fuerunt. Non est itaq; in eis remunerata fallacia, sed benevolentia, benignitas mentis, non iniquitas mentientis.* Quia igitur excepit exploratores nomine Josue servi Dei, & in eis usa fuit humanitatis beneficium, salvata fuit, omnibus perditis Jerichontinis; justa ergo fuit in occultatione exploratorum, non verò in meretricio. Paulus ad Hebr. 11. 31. commendat eam à fide: *Fide Rabab meretrix non periit cum incredulis*, Jacobi 2. 25. *Similiter & Rabab meretrix, nonne ex operibus justificata est, suscipiens nuntios, & alia via ejiciens.* Non ergo ex malis operibus, sed ex bonis Rahab commendatur, & ab incredulis, quia credebat, salvatur.

220 Jahel uxor Haber Cinæi occultavit quidem Sisaram inimicum Dei, à quo fuerat perterritus, fugientem bellatores populi Israel, & eum occidit, in defensionem populi Dei, ut legitur Judicum 4. à num. 5. unde Debbora, & Barac cecinerunt hymnum in honorem Jahel, benedicentes Dominum, de qua sub num. 24. dicitur: *Benedicta inter mulieres Jabel uxor Haber Cinæi, & benedicatur in tabernaculo suo.* Et concludit Canticum: *Sic pereant omnes inimici tui, Domine.* Jahel ergò nullum malum fecit, sed, Deo volente, liberavit suos ab inimicis Domini.

221 Judith præcidit caput Holophernis, ut liberaret populum Israel, ne incideret in subjectionem Nabuchodonosor Regis, qui se fecerat Deum, & cogebat omnes ad adorandum se, quam impietatem Judith, Deo authore, vindicavit truncatione capitis Holophernis, ne Jerusalem ejus imperio subjiceretur, & cogeretur adorare idola, ut legitur in libro ejus. Meritò igitùr Judith laudatur, & extollitur in ejus libro, non quòd fecerit malum in con-

ſpectu Domini, ſed quia liberavit ſe à concupiſcentia Holophernis, & populum à ſubjectione, & idolatria Regis Nabuchodonoſor. Laudatur *à S. Auguſt. tom. 10. duobus ſerm.* 228. *&* 229. Supradictæ ergò mulieres à Domino remuneratæ fuerunt, & benedictæ, quia benè ſe geſſerunt pro populo Dei, & non propter mala opera, ut falsò docet hæreticus iſte.

222 Trigeſimo quartò, variis exemplis proſequitur fœminas, dicendo, filias Loth excuſatas fuiſſe ab inceſtu paterno, non verò patrem ab ebrietate cum ſua ſucceſſione expulſa ab Eccleſia Dei. Inceſtuoſa Thamar excuſatur, & prædicatur juſtior Patriarcha Juda, & cum inceſtu deceptorio fit digna propagare lineam Salvatoris. Paritèr Chriſtus abſolvit mulierem deprehenſam in adulterio, non permittendo ejus punitionem. Leges imperiales jubent, mulieres deprehenſæ in adulterio ne morte puniantur, nec propter alia delicta carcerentur Quid igitùr ſignificat id, niſi quòd peccata mulierum non ſunt peccata? Undè convivæ, ut dicit S. Lucas, admirati ſunt, audientes Chriſtum remittere peccata mulieri, quæ nullum habebat. Nec Magdalena ſupplicabat pro remiſſione peccatorum, ſed pro liberatione à dœmonibus, undè ei fuerunt remiſſa peccata non ad eum finem, ut conſequeretur vitam æternam, ſed ut dœmones ab ea recederent. Quis non videt diverſum finem in remiſſione peccatorum hominum, ac fœminarum? Addo, quòd Chriſtus docuit, ſolùm Apoſtolos orationem Dominicam, qui erant homines; ergò homines tantùm tenentur dicere: *Dimitte nobis debita noſtra*, non illa mulierum.

Contrà eſt, quia pro tuo libito extorques ſenſum Scripturarum, contrà earum veritatem intentam à Spiritu Sancto, & contrà communem Sanctorum Patrum interprætationem, ut conſtat in ſequentibus.

223 De inceſtu, & inebriatione Loth, Gen. 19. 31. habetur: *Dixitque major ad minorem: Pater noſter ſenex eſt, & nullus virorum remanſit in terra, qui poſſit ingredi ad nos, juxtà morem univerſæ terræ, veni inebriemus eum vino, dormiamuſque cum eo, ut ſervare poſſimus ex patre noſtro ſemen*. Finis eſt bonus, conſervatio ſeminis, & propagatio generis, ſed medium eſt malum, quia natura abhorret commixtionẽ carnalem inter patrem, & filias. Quare filiæ Loth non excuſantur à peccato inceſtus, quia non ſunt facienda mala, ut indè eveniant bona, de peccato inebriationis Loth, qui excuſatur ab inceſtu, non verò ejus filiæ, *D. Aug. tom. 6. lib. 22. contrà Fauſtum cap. 42. D. Thomas* 2. 2. *q.* 150. *art.* 4. *Gloſ. in cap. Inebriaverunt* 9. 15. *q.* 1. ait, Loth non peccaſſe, quia credebat ſe cum uxore coire. Peccaverunt ergò filiæ Loth, ſicuti peccant homines, ac proindè ſunt de ſpecie hominis. Generatio hæc filia-
224 rum Loth ſignificat mala opera Moabitarum, quæ fuit gens originem trahens à filia majore Loth, propter ejus peccatum. *Vide D. Auguſt. tom. 8. in Pſal.* 69.

225 De inceſtu Thamar, quæ concubuit cum Juda, cui erat nurus, *Gen.* 38. *à num.* 15. ea non fuit

fuit excusata ab incestu, licèt minùs culpabilis quàm Judas, ut ipse dixit: *Justior me est, quia non tradidi eam Sela filio meo*. D. August. tom. 6. lib. 22. contrà Faustum cap. 61. inquit: *Denique cum jussu ejus duceretur ad mortem, & virgam, monile, atque annulum protulisset, dicens ab eo se gravidatam, cujus pignora illa essent, ubi ea, quæ dederat, ille cognovit, istam magis, quàm se justificatam esse respondit, quod ei filium suum maritum conjungere noluisset. In qua sententia, non eam justificatam, sed eam magis, quàm se justificatam dicens, nec ipsam laudavit, sed in sui comparatione præposuit, desiderium scilicèt, habendæ prolis, quo ducta illa, se socero supposuerat, minùs culpans, quam libidinosi concubitus ardorem, quo ipse velut ad meretricem victus intraverat*. Constat ergò ex his, cur Judas vocat eam justiorem se. In genealogia verò Salvatoris recensetur, non ex suo merito, sed ut detur intelligi, Christum esse incarnatum, ut redimeret etiam peccatores, & meretrices, non tantùm homines.

226 Adulteram, de qua Joannes cap. 8. *Christus nec absolvit, nec condemnavit: Mulier ubi sunt, qui te accusabant? Nemo te condemnavit? quæ dixit: Nemo Domine. Dixit ei Jesus: Nec egò te condemnabo. Vade, & jam ampliùs noli peccare*. Eam igitùr non absolvit, nec condemnavit, sed præcepit ei, ne ampliùs peccaret, quod arguit eam esse de specie hominum, & posse peccare, & esse dignam pœna, sicut cæteri homines. Cur eam non condemnavit? Respondet Augustin. tom. 10. sermone 47. de verbis Domini: *Non dixit: Non lapidetur, ne contrà legem dicere videretur; absit autem ut diceret, lapidetur; venit enim non perdere, quod invenerat, sed quærere, quod perierat*. Et paulò infrà: *Nec ego te condemnabo. Quid est Domine? Faves ergò peccatis? Non planè ità. Attende, quod sequitur: Vade, deinceps jam noli peccare; ergò & Dominus damnavit, sed peccatum, non hominem*. Habes causam, cur non mandavit eam lapidari, ne scilicèt periret; sed ejus peccatum condemnavit, non *hominem*, ecce quomodò D. August. vocat hanc adulteram hominem.

227 Legibus Imperialibus olim adultera, sicut adulter, gladio feriebatur ad mortem *l. Quamvis* 30. *C. Ad legem Jul. de Adulter.* Subsequens Authent. jubet detrudi adulteram in Monasterium ad agendam pœnitentiam, *Glos. V. Legitimum capit. Tuæ fraternitatis* 5. *de Procurat. Vide Clarum §. Adulterium, Farinac. de delictis carnis quæst.* 140. *à numer.* 13. Puniebat ergò, & punit modò jus Cæsareum adulteras contrà hæreticum mendacem. Practica verò docet, mulieres mancipari carceribus.

228 Convivæ in domo Pharisæi Lucæ 7. *à numer.* 36. *ad* 50. non admirabantur, *sed cœperunt dicere intrà se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit?* Non admirabantur super ejus potestate, quod esset magna,

& divina, ſed murmurabant, & Chriſto negabant poteſtatem dimittendi peccata, dum vocabant illum blaſphemum, Matth. 9. 3. illos docuit, quia *filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata*. Remiſit ergò Chriſtus peccata Magdalenæ; quæ verè peccaverat peccatis, quæ ſunt ejuſdem generis peccatorum, quæ à maſculis committuntur. Phariſæi ergò admirabantur, ſeù potius negabant Chriſto poteſtatem remittendi peccata, quæ etiam committuntur à fœminis. Magdalena igitùr, quia reverà peccatrix erat, ſupplicabat pro eorum remiſſione, non verò pro ejectione dæmonum, quæ jam exierant ab ejus corpore; non enim illi auſi fuiſſent accedere cum Magdalena ad pedes Domini, quia nimiùm illum timebant. Cum autem Chriſtus non secùs fœminis, ac maſculis remiſerit eorum peccata, in ordine ad vitam æternam, conſequens eſt dicere, eundem eſſe finem Chriſti reſpectu remiſſionis peccatorum, nimirùm vitam æternam, quam dat omnibus decedentibus ſinè peccatis.

229 Chriſtus docuit Matth. 6. 9. Apoſtolos ſuos modum orandi, dicendo: *Pater noſter, qui es in cœlis*, & per eoſdem omnibus hominibus utriuſque ſexus. Licèt Lucæ 11. 2. dicatur ab Apoſtolis: *Doce nos orare*, quaſi oratio à Chriſto inventa ſit tantùm recitanda per ipſos, & non per alios; id enim omninò falſum eſt, quia Chriſtus Orationem Dominicam omnibus utriuſque ſexus fidelibus præſcripſit recitandam, ut docent omnes Sancti Patres; nam omnes ea indigent, cum Deus ſit Pater omnium hominum, etiam mulierum, quæ indigent pane ſivè cœleſti, ſivè terreſtri, & debent illæ dimittere debita, ſicut rogant Deum, ut illis propria dimittat: *S. Auguſt. tom. 2. epiſt. 89.* eam orationem dicit omnibus neceſſariam eſſe. *Omnibus enim neceſſaria eſt oratio Dominica*, quam etiam ipſis Arietibus gregis, ideſt, Apoſtolis ſuis Dominus *dedit*. Dixit *omnibus*; ergò etiam fœminis, quæ non excluduntur ab univerſali dictione, quæ illas includit. D. Auguſt. eam exponit in pluribus locis, præſertim *tom. 10. homil. 42. per totam*, *Serm. 28. de Verbis Domini. Serm. 126. de Tempore, & Serm. 182. eod. Item tom 2. Epiſt. 121. cap. 11. tom. 3. in Enchirid. cap. 115.* Quare concluditur non ſolùm homines maſculos, ſed etiam mulieres teneri dicere: *Dimitte nobis debita noſtra &c.*

230 Trigeſimo quintò, aliis argumentis probat ſuam opinionem. Legitur apud Sanctum Lucam, quòd nonnulli infantes delati fuerunt ad Chriſtum. Cum illi adhuc eſſent in faſciis generis communis, quia amplectuntur tàm maſculos, quàm fœminas, credibile eſt, non ſolùm maſculos, ſed etiam fœminas. Nihilominùs Chriſtus dixit: *Sinite parvulos venire ad me, quia iſti ſunt patroni regni cœlorum*, hoc eſt, maſculi, & non fœminæ. Undè Apoſtoli prohibuerunt matribus, ne infantes in faſciis deferrent coram Chriſto, quia inter eos aderant fœminæ, quæ nulla.

nullatenùs ad Christum pertinent.

232 Contrà est, quia non infantes in fasciis ligati, sed parvuli, & pueri, qui per se incedere poterant, à matribus, & parentibus offerebantur Christo, ut legitur Matth. 19. 13. *Tunc oblati sunt ei parvuli, ut manus eis imponeret, & oraret. Discipuli autem increpabant eos. Jesus verò ait eis: Sinite parvulos, & nolite eos prohibere venire ad me, talium enim est regnum cœlorum.* Idem dicunt Marcus cap. 10 13. Lucas 18. 15. *Afferebant autem ad illum & infantes, ut eos tangeret &c. Sinite pueros venire ad me*; Ex illis verbis: *Sinite parvulos venire ad me*, manifestè constat, illos non fuisse infantes lactentes, & in fasciis ligatos, ut dixit perperàm hæreticus iste; neque enim in fasciis constituti, suis pedibus, cum sint ligati, per seipsos incedere possunt, sicuti Christus dixit: *Sinite parvulos venire ad me*. Erant ergò parvuli extrà fascias, quos Christus benedixit.

233 Cur autem discipuli increpabant eos, ne accederent ad Christum? Respondet S. Hieronym. Non quia nollent, eis Salvatoris & manu, & voce benedici, sed quòd nondùm habentes plenissimam fidem, putarent eum in similitudinem aliorum hominum offerentium importunitate lassari. Chrysost. in Homil. *Vel discipuli expellebant pueros causa dignitatis Christi*, apud Sanctum Thomam in Catena aurea super dictum Evangelium Matthæi, Sanctus Ambrosius ab eodem relatus super Lucam hic, ait: *Neque enim hoc invidia, aut in pueros mentis asperitate faciebant, sed sedulæ virtutis obsequia Domino deferebant, ne comprimeretur a turbis.* Patet ex his causa prohibitionis per Apostolos factæ, ne pueri accederent ad Christum, quæ est, quia putabant, pueros non habere eam fidem, qua accedebatur ad Christum, aut ne ab illis molestaretur, non autem prohibitio provenit ab eo, quòd matres Christo offerebant infantes in fasciis ligatos, quia inter eos aderant fœminæ; id enim dicere est expresè contrà Sacram Scripturam, ut visum fuit, quæ nominat parvùlos, & pueros, qui per seipsos possunt incedere, & habent aliqualem usum rationis, ut benedictionem recipere valeant, ex eorum præcedente aliquali dispositione. Imò concedamus, matres obtulisse Christo infantes in fasciis, tàm mares, quàm fœminas, nonne Christus sciebat eorum sexum, & quidem utrunque esse capacem benedictionis? Increpatio, & prohibitio ab Apostolis facta fuit, ne Christus molestaretur, aut quia Apostoli judicabant, illos non indigere manuum impositione, sed tantùm adultos, qui præter peccatum originale actualibus erant irretiti, quasi dicentes Apostoli, Domine curam habe potiùs adultorum, qui peccatis opprimuntur, & non puerorum, qui sunt innocentes.

234 Trigesimo sextò ait, Sadducæi à Christo requirebant, cujusnam mariti in Resurrectione

ne fuisset illa mulier, quæ habuerat septem maritos. Christus eis respondit: Erratis, quia ignorantes estis Scripturarum. Quare errant? Quia stultè credebant resurrectionem mulierum, nescientes Scripturas, dum in eis ne verbum quidem de salute earum. Insuper dicit Christus. In resurrectione non contrahent matrimonium. Quare hoc? Quia nulla mulier erit in cœlo, sed erunt sicut Angeli Dei. Sed quales nunc sunt Angeli? Certè omnes masculi, non fœminæ. Homines igitùr solùm pertinent ad Cœlum, non fœminæ.

235 Contrà est, & profero textum Sacræ Scripturæ, quem nunquàm hæreticus ad verbum refert, imò neque locum citat, ut fallat lectorem suis mendaciis. Sanctus igitùr Matthæus capit. 22. à numer. 22. *Accesserunt ad eum Sadducæi, qui dicunt, non esse resurrectionem, & interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater ejus uxorem illius, & suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres, & primus, uxore ducta, defunctus est, & non habens semen, reliquit uxorem suam fratri suo; similitèr secundus, & tertius, usque ad septimum. Novissimè autem omnium, & mulier defuncta est. In resurrectione ergò cujus erit de septem uxor? omnes enim habuerunt eam. Respondit Jesus. Erratis nescientes Scripturas, neque virtutem Dei. In Resurrectione enim neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in Cœlo*. Idem repetunt Marcus cap. 12. à numer. 18. Lucæ 5. 20. à num. 27. Duo dicit Christus, dari mortuorum resurrectionem contra ipsos Sadducæos, qui eam negabant, contrà quos illam probat, quia Deus dicitur esse Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, non est autem Deus mortuorum, sed viventium; ergò cum sit Deus solùm viventium, illi Patres resurgere debent, ut Dominus sit illorum Deus, & Deus viventium. Et ex hoc capite vocat eos ignorantes Scripturarum, quæ docent resurrectionem mortuorum. Altera est responsio ad quæsitum, cujusnam mariti debeat esse ea

236 uxor? Cum in Paradiso, nec alibi sit necessarius matrimonii usus, post diem judicii, vocat Christus Sadducæos errantes, & ignorantes Scripturas, docentes, post diem judicii, & in cœlo non habere locum matrimonium, ideò frustrà quæritur, cujusnam mariti debeat esse illa mulier. Quare S. Chrysostom. super Matthæum ità dicit: *Sapienter primùm arguit stultitiam eorum, quia non legebant, secundò ignorantiam, quia non cognoscebant Deum, ex diligentia enim lectionis nascitur scientia Dei, ignorantia autem negligentiæ filia est*. Sanct. Hieronym. inquit: *Propterea ergò errant, quia Scripturas nesciunt, & quia Scripturas nesciunt consequentèr ignorant virtutem Dei*. Sadducæi ergò errabant, dum non crede-

credebant resurrectionem tàm mulierum, quàm virorum, undè falsum est, quòd Christus arguerit illos de ignorantia in eo, quod stultè credebant illi resurrectionem mulierum; clarum enim est, Sadducæos negare simplicitèr resurrectionem, ut Christus dicit in Evangelio, dum eis probat luculentèr dari resurrectionem ex virtute Dei, quæ est infinita, & ex eo, quod dicitur Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob non mortuorum, sed viventium nunc secundùm animam, & etiam secundùm corpus post resurrectionem; negabant autem Sadducæi immortalitatem animæ, ut resurrectionem de medio tollerent; contrà quos S. Hieron. ait: *Qui resurrectionem corporum non credebant, & animam putabant interire cum corporibus*. Noster Adversarius ne diceretur de secta Sadducæorum, cum reverà de illis sit, ex parte marium concedit resurrectionem, quam negat fœminis, sed impiè, & falsò, nam & hæ resurgere habent, ut dicit locis citatis Christus per illa verba: *In resurre-*
237 *ctione enim neque nubent, neque nubentur*; primum verbum *Nubent* refertur ad masculos; secundum *Nubentur*, refertur ad fœminas, ut explicat S. Hieronymus his verbis: *In hoc autem quod dicit*: *Neque nubent, neque nubentur, latina consuetudo græco idiomati non respondet. Nubere enim apud latinos propriè dicuntur mulieres; sed nos dictum simplicitèr intelligamus, quòd nubere de viris, & nubi de mulieribus dictum sit*. Constat ergò ex verbis Domini, mulieres etiam resurgere, quæ dicuntur non nubi maribus, quia post resurrectionem cessat matrimonium.

238 Ignorabant Sadducæi, quòd per mortem alterius conjugum matrimonium solvitur, ut docet *Paulus ad Rom.* 7. 2. & 1. *Corinth.* 7. 39. Undè alter conjugum superstes, cui vult, nubere potest: & si uxor defuncta resurgat, non tenetur redire ad primum virum, sed alium recipere potest, ex allegatis à Sebastiano Medices lib. *Mors omnia solvit* part. 2. num. 207. Frustrà ergò quærebant Sadducæi cujusnam mariti esset uxor revicta, cum non amplius uxor sit, ac proindè nulli debeatur. Meritò igitùr Christus eos vocavit ignorantes.

Ratio igitùr, cur in resurrectione non contrahetur matrimonium, non est, quia nulla mulier erit in cœlo, ut dicit iste Sadducæus, sed, ut dictum est, quia amplius non est opus matrimonio in alia vita; undè benè dicit ad rem nostram Sanct. Chrysostom. hîc: *In hoc quidem sæculo, quia morimur, ideò nascimur, quia nascimur, ideò uxores ducimus, ut quod moriendo minuitur, nascendo suppleat. Ibi autem moriendi necessitas tollitur, undè & nascendi causa soluta est*. In resurrectione completus est numerus hominum utriusque sexus, ideò deinceps neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei, in quibus scilicèt nulla datur generatio.

Ex eo autem, quòd homines in cœlo erunt sicut Angeli Dei, delirat Adversarius, dicendo, in cœlo non esse mulieres, quia ibi sunt solùm masculi

masculi, sicut Angeli, qui sunt solùm masculi, & non fœminæ. Ridiculum enim est dicere, Angelos esse masculos, cum in illis nullus detur sexus, nec æterogenitas, per quam cognoscantur masculi, & non fœminæ. Angeli igitùr genere grammaticali masculino inflectuntur, sed natura sexu carent, quod est proprium animalium, & non cœlestium Spirituum.

239 Homines in cœlo comparantur Angelis in eo, quòd sicut inter illos non datur matrimonium, quia sexus in illis non datur, nec egent propagatione, ità neque inter homines, ideit, marem, & fœminam, ibidem dabitur matrimonium, licèt in cœlo remaneant cum utroque sexu, ut docet veritas Christiana cum S. Aug. tom. 5. lib. 22. de Civit. Dei cap. 17.

240 *Sed mihi melius videntur sapere, qui utrunque sexum resurrecturum esse non dubitant*. Resurgent ergò viri, & mulieres in propriis sexibus, qui Angelis Dei assimilabuntur in eo, quòd ibi non erit usus matrimonii, nec propagatio filiorum, quibus carent Angeli Dei.

241 Trigesimo septimò ait, Christum propriæ matri dixisse: Mulier quid habeo tecum? Si igitùr non pertinet Christus ad matrem, quę eum generavit, multò minùs spectat ad alias mulieres. Sed mihi opponunt, inquit, Christum vocari filium hominis, & cum sit certè filius Mariæ, sequitur Mariam fuisse hominem. Sed concedamus argumentum, & dicamus, Mariam fuisse hominem, non natura, sed gratia, sicut Christus ab Anabaptistis vocatur Deus non natura, sed gratia. Et idcircò Angelus dixit: Ave Maria plena gratiæ, benedicta inter mulieres. Quare benedicta? quia fuit homo, & aliæ non. Deindè Maria justè appellari potest homo, & ipsa adimplevit ferè functiones hominis. Quòd etiam nunc pariant mulieres sinè hominibus, quas libentèr vocabimus homines, & credemus de eorum specie. Sed non potest inveniri majus argumentum primo. Quia si mihi conceditis filium esse Deû per gratiam solùm, quare mater quoque non erit homo per gratiam?

242 Contrà est, Maria reverà Christi mater fuit, & eam pro tali semper recognovit, servivit, & obedivit, Lucæ 2. 51. *Et erat subditus illis*. Undè S Basilius in libro Relig. inquit: *Ab ipsa autem primæva ætate parentibus obediens, quemlibet laborem corporeum, humilitèr, & reverentèr sustinuit*.

243 Verba Matthæi 12.48. *Quæ est mater mea? & qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos, dixit: Ecce mater mea, & fratres mei. Quicunque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, & soror, & mater est*. Christus non rejecit matrem suam, nec dixit matrem suam ad eum non pertinere, sed suæ matri comparavit omnes illos, tàm fœminas, quàm masculos, qui obediunt Deo; nulli autem dubium est, etiam mulieres facere voluntatem Patris cœlestis; ergò etiam illæ sunt mater, & soror Christi Domini, ad eum ergò pertinent mulieres. S. Hieron. inquit: *Non ergò juxtà Manbionē, & Manichæum matrem negavit, ut natus de phātasmate putaretur, sed Apostolos cognationi prætulit*

tulit, ut & nos in comparatione dilectionis carni spiritum præferamus. S. Chrysost. *Neque autem dixit: Vade, dic ei, quoniam non est mater mea, sed ad eum, qui nuntiaverat, extendit sermonem.* Omnes ergò mulieres cum Sancta Matre Maria Virgine pertinent ad Christum, contrà istum Manichæum.

244 Convictus argumento inexpugnabili, quòd Christus est filius hominis, idest, Mariæ, quæ reverà est homo, quærit subterfugium distinctionis ridiculosæ, dicendo, Mariam esse hominem per gratiam, non per naturam.

245 Probatur autem, quòd Maria fuit homo per naturam, non per gratiam; nam S. August. dicit: quòd Deus erat simul condens naturam hominis, & largiens gratiam; priùs enim intelligitur homo esse secundùm naturam, quàm secundùm gratiam, quæ sequitur naturam constitutam in suo esse

246 naturali; ergò Maria à Deo condita fuit in esse naturæ, cui Deus largitus fuit suam gratiam; fuit ergò priùs secundùm esse naturæ, quàm secundùm esse gratiæ; non potuit ergò illius esse substantiale esse per gratiam, sed per natu-

247 ram fuit homo. Deindè illud dicitur esse tale per naturam, quod ei naturalitèr competit, & sinè quo illud esse non potest, si est illi essentiale, atque dicitur esse in eodem ordine cum eo, quod constituit, & causæ illud producentes spectantur in eodem genere naturalitatis. Illud verò dicitur esse tale per gratiam, quod ei non competit naturalitèr, undè nec ei dicitur esse debitum, ac proindè sinè illo potest esse, & prætereà dicitur esse in illo genere, & ordine cum producente diverso ab illo, cui per gratiam communicatur. Certum autem est, quòd esse animal rationale, in quo consistit esse substantiale, & naturale hominis, non est quid per gratiam homini datum, sed est ei debitum ex natura rei, alitèr esse posset aliquis homo sine esse animal rationale, quod est impossibile; si ergò Maria est animal rationale, quod est quid naturale, est homo per naturam, non per gratiam, sine qua potest

248 esse persona rationalis. Insuper Deus respectu naturæ dicitur creator, respectu gratiæ dicitur redemptor; sed Deus non solùm est Redemptor Mariæ redemptione præservativa à peccato originali, sed etiam creator; ergò Maria per naturam est homo à Deo cteata, non per gratiam, quæ sequitur ad ejus esse naturale. Demùm cæteri homines secundùm naturam, & non secundùm gratiam à Deo creantur; ergò & Maria.

249 Confirmat suum deliramentum cum errore Anabaptistarum, qui asserunt Christum esse Deum non naturalitèr, sed per gratiam, undè ex uno absurdo non potest sequi nisi aliud. Dicendum ergò est, & de fide tenendum, quòd Christus non per gratiam, sed per naturam est Deus, pro cujus intelligentia, & probatione.

250 Sciendum est, quòd Christus tripliciter spectari potest. Primò, ut est Verbum, & secunda persona in divinis. Secundò, ut est hic homo. Tertiò, in quantum homo. Quovis ex his modis Christus spectatus est Deus, & Dei Patris filius naturalis, per naturam genitus, non per gratiam productus. Primo quidem

modo talis eſt per generationem æternam; ſecundo verò modo filius Dei naturalis eſt per communicationem idiomatum; diximus enim, hic homo eſt Deus; eſt naturalis Dei filius, & eſt ſecunda perſona Trinitatis. Tertiò modo etiam ut homo eſt naturalitèr Deus, & Dei filius; dicitur enim Lucæ 1. 35. *Quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur filius Dei.* Ad Roman. 8. 32. *Qui proprio filio non pepercit, ſed pro omnibus nobis tradidit illum.* Si proprio non pepercit filio, ſignum eſt certum, quòd Chriſtus eſt ſecundùm naturam Deus, & filius Dei, non autem per gratiam. Ità omnes Theologi cum D. Thoma *par. 3. q. 23. art. 4.*

Adverſarius pro ſua probatione, quòd Maria ſit homo per gratiam, adducit verba Angeli Gabrielis: *Ave Maria gratia plena, benedicta inter mulieres.* Cur benedicta? Reſpondet, quia fuit homo, & non aliæ mulieres. Conſequentia irregularis, quomodo ex benedictione cognoſcitur rem benedictam eſſe hominem? cum
251 nomen benedictionis ex ore Dei procedat in omnes creaturas, ut legi poteſt in creatione mundi apud Geneſis librum cap. 1. & 2. in ſpecie de Adam, & Eva cap. 1. 28. *Benedixitque illis.* Ruth. 3. 10. *Benedicta es à Domino filia.* Judith. 13. 13. *Benedicta es tu filia à Domino.* Geneſ. 31. 55. *Laban, verò de nocte conſurgens oſculatus eſt filios, & filias ſuas, & benedixit illis.* Primò Reg. 2. 20. *Et benedixit Hæli Elcanæ, & uxori ejus.* Ibidem cap. 25. 33. Abigail benedicitur. *Benedicta tu, quæ prohibuiſti me hodie, ne irem ad Sanguinem.* Hæc ſatis ad convincendum hunc veritatis exterminatorem. *Benedicta tu in mulieribus,*
252 dixit Angelus Lucæ 1. 29. *Benedicta tu inter mulieres*, S. Eliſabeth ibidem 42. Cur inter mulieres, & in mulieribus Maria mater Dei prædicatur benedicta, & non inter homines, non inter alia animantia, non inter arbores? Ea eſt ratio, quia etiam aliæ mulieres capaces ſunt benedictionis, ſed non tantæ, quantæ eſt Maria. Dyoniſius Carthuſ. hìc. *Benedicta tu in mulieribus*, ideſt, præ omnibus amplius benedicta, quia magis electa, majoribus gratiæ donis referta. Ex his habes, argumentum Adverſarii retorqueri contra ipſum, quia dum Maria dicitur benedicta inter mulieres, non negatur aliis mulieribus benedictio, ſed magis probatur, eas eſſe capaces benedictionis, dum Maria aliis comparatur in exceſſu benedictionis. Tu dicis: *Quare benedicta? quia homo eſt, & non aliæ.* Sed jam probavimus, alias quoque mulieres benedici in Sacra Scriptura, ergò per te velis, nolis, hoc eodem tuo argumento, omnes mulieres probantur eſſe homines.
253 Maria, inquis, dicitur homo, quia adimplevit omnes functiones hominis. Ego dico, quòd Maria eſt homo, quia eſt animal rationale; participat enim cum hominibus maſculis eandem humanitatem. Quid eſt hoc adimplevit functiones hominis? Nullas ſiquidem, neque enim eas tu enumeras. Forſan per functiones hominis tu intelligis, quòd concepit Chriſtum Dei filium? Id agere non eſt hominis functio, ſed Dei operatio; nemo enim in Virgine operatus eſt, de qua na-

tus

tus est Christus, ut dicit S. August. tom. 1. de Genesi contra Manich. quia ut dicit S. Gregorius in lib. Regum, *quem Virgo peperit, non concepit materiali opere, sed sancti Spiritus obumbratione*, ut ei dixit Angelus, Lucæ 1. 35. *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Maria ergò nullum hominis munus sustinuit in conceptione Filii Dei, quem ex purissimis ejus sanguinibus, virtute Altissimi obumbrante, concepit ut mulier Virgo, sicut illum peperit, & educavit more aliarum fœminarum, quæ pariunt, & filios proprios lactant, & educant.

Vocat ergo iste hæreticus matres sine homine concipientes, & parientes, homines per gratiam, & functiones hominis, & quia non potest negare, unicam esse matrem, quæ concepit sine homine, & nullam aliam dari posse mulierem sic concipientem, ideò omnes alias excludit à ratione hominis. Iste pervertit ordinem naturæ; nam ex propagatione per conjunctionem maris, & fœminæ, in qualibet specie animalium, cognoscitur naturaliter progenitores concipere, & generare fœ-
254 tum sibi similem in specie; Leo enim cum Leæna generat sibi simile in specie, & non alterius speciei, Canis, equus, ovis, bos &c. sibi simile in specie producunt: ergo & homo quidquid generat, homo est, sive sit masculus, sive fœmina, ex generatione ergò naturali cognoscitur, cujusnam speciei sit effectus genitus. Malè ergò Adversarius noster argumentum sumit à supernaturali generatione, singularissima, & miraculosa, ad inferendum Mariam esse de specie hominis. Adde, quòd Mariæ natura, & humanitas nequaquam cognoscitur, nec dicitur homo, nec homo est, per aliquid posterius à se, multùm etiam distans à sua conceptione passiva, & ab aliquo supernaturali, quod non pertinet ad conditionem naturæ, sed à generatione naturali parentum ejus, qui fuerunt Joachim, & Anna, qui non potuerunt generare nisi hanc Virginem sibi similem in natura humana. Maria igitur est homo secundùm naturam, prout procedit à suis parentibus, non verò prout genuit Filium Dei sine viri complexu.

Cognovit inefficaciam, & falsitatem hujus argumenti, & ideò dicit, sistendum esse cum primo, quia si illi concedit, quòd Christus sit Deus per gratiam, concedendum est etiam, quòd Maria paritèr per gratiam sit homo. Catholici autem neutrum concedunt, ut probatum est. Sed quam consequentiam deducit iste imperitus. Christus est Deus per gratiam; ergò Maria est homo per gratiam: Non video connexionem, nam prior propositio est tota supernaturalis, & credibilis, ad cujus generationem singularissimam, & supernaturalem solus Deus cum Virgine concurrit. Posterior verò tota naturalis est, & ex generatione parentum, quæ opus merè naturale perfecerunt, quomodo igitùr ex prima infertur secunda? Vulgatum enim illud juris est, quòd ex diversis non fit illatio. Et hæc satis, properemus ad alia.

255 Trigesimo octavò, argumentatur sic. Dum quædam mulier clamabat de Christo. *Beatus*

 ven-

venter, qui te portavit, & ubera, quæ suxisti. Christus eam reprehendit dicendo: *Quinimò beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud*. Apparet igitur, quòd Christus non vult tribuere beatitudinem mulieribus. Et si mater Christi non est beata, quem genuit, quomodò aliæ poterunt salvari?

256 Contrà est, quia verba Christi Domini, Lucæ 11.27. *Beatus venter, qui te portavit, & ubera, quæ suxisti*. Quæ respondit: *Quinimò beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud*. Perperàm & malè intellexit, ut solet, in aliis, Sacram Scripturam adulterando in suis sensibus. Verus autem sensus Scripturæ hujus est hic. Non solùm beatus est venter, qui me portavit, sed etiam beati sunt, & à fortiori, illi, qui audiunt verbum Dei, & faciunt

257 illud. Nam illa dictio *quinimò*, auget, & ampliat, idem significat, quod *quin etiam*, ex allegatis à *Barbosa dict*. 321. ubi dicit, quòd ponitur aliquandò negativè, sed hic eum sensum habere non potest, quia verba posteriora non adversantur prioribus, cum sint circà eandem beatitudinem. Lege Calepinum, qui eam dictionem explicat sic *quin potiùs, imò verò, imò etiam*. Ampliat ergò, non restringit, nec negat beatitudinem, sed communem facit utrisque.

258 Proferamus in medium auctoritates Sanctorum Patrum ex Catena aurea hìc S. Bedæ: *Non autem tantummodò eam, quæ verbum Dei corporalitèr generare meruerat, sed & omnes, qui idem verbum spiritualitèr auditu fidei concipere asserit esse beatos*. Item. *Eadem autem Dei genitrix, & indè quidem beata, quia verbi incarnandi ministra est facta temporalis, sed indè multò beatior, quia ejusdem semper amandi custos manebat æterna*. S. Bonaventura hìc. *Hoc non dixit adversando, sed potius superaddendo, quasi diceret. Non solùm beatus venter, qui portavit me Verbum caro factum, verùm etiam beatior, qui suscipit verbum à me prolatum. Undè & Maria non tantùm beata fuit, quia Christum gestavit in carne, verùm etiam beatior, quia ipsum perfectissimè gestavit in mente, secundùm quod dicit Augustinus: Beata fuit Maria concipiendo fidem Christi, quam carnem Christi*. Malè ergò hæreticus Scripturam intellexit, dum negativam, & adversativam posuit loco affirmativæ.

Contradicit sibi, nam paulò ante, ut diximus, Mariam vocat hominem per gratiam; ergò eidem competit beatitudo ut homini, quam tamen hìc negat ex auctoritate allata *Quinimò beati, qui audiunt verbum Dei*, si cæteri homines ex ore Christi sunt beati, cur & non Maria, quæ secundùm te est homo?

259 Trigesimo nonò, arguit sic: Sordidum tegitur; cum ergò mulieres debeant velare caput suum ex præceptis divinis, necessarium est credere, illas esse sordidas coram Deo, & non salvari. Quia nihil immundum, & sordidum intrabit in regnum cœlorum, & ex eo, quia fœminæ etiam vivæ vocantur mortuæ, quandò nimis sunt in deliciis.

260 Contrà est, quia cum iste homo sit hæreticus, benè nunquàm loqui potest, in suo argumento supponit non causam pro causa mulieri-

mulieribus enim non præcipitur velatio capitis, quia sint sordidæ, sed velamentum capitis illis præscribitur, ne sordidæ evadant; inquit enim Paulus 1. ad Corinth. 11. 5. *Omnis autem mulier orans, aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum*. Non supponitur in fœminis deturpatio, sed ex violatione præcepti de capite velando, sequitur illa turpitudo. Malè ergò iste veritatis inimicus interpretatur verba S. Pauli: Eodem modo etiam vir dicetur sordidus, si tegit caput, quia illud deturpat; ergò in opinione ejus neque masculus salvabitur. De velatione capitis mulierum dixi suprà *sub num.* 87. *&* 88.

261 Vocat fœminas mortuas, quando in deliciis insordescunt, & id accepit ex eodem Apostolo 1. ad Timoth. 5. 6. *Nam quæ in deliciis est, vivens mortua est*. Loquitur de viduis, quæ reverà in peccatis existentes, dicuntur mortuæ, quia gratiam Dei amiserunt per peccata, quæ est principium vitæ spiritualis; vivit ergò vita corporali, sed est mortua vita spirituali, dum gratia caret. Ad rem nostram S. Hieron. Epist. 10 ad Furiam inquit: *Vidua, quæ in deliciis est, (non est meum, sed Apostoli) vivens mortua est. Quid sibi vult hoc, quod ait: Vivens mortua est? vivere quidem videtur ignorantibus, & non esse mortua peccato, sed Christo, quem secreta non fallunt, mortua est*. Mulier in peccato vivens, non magis mortua est, quàm vir in peccatis devolutus, vivens dicitur mortuus. Audi Chrysost. conc. 3. de Lazaro: *Ut intelligas viventes in deliciis non fieri salvos, audi quid dicit Paulus: quæ verò in deliciis vivit, vivens mortua est. Loquitur de vidua muliere: Quòd si de muliere hoc dictum est, multò magis de viro dicendum, propterea non posse fieri, ut homo, qui talem vivit vitam, adipiscatur cœlos*. Qui ergò sivè masculus, sivè fœmina à deliciis peccati non convertitur ad Deum, sed in illis moritur, vitam æternam in cœlis consequi non potest, sed reprobatus incidit in laqueum diaboli.

Ex eo igitùr, quòd mulier turpis est, & sordida, non minùs quàm homo, dum in peccatis insordescunt, potiùs debuisset Adversarius inferre, hominem utriusque sexus non salvari, non quia fœmina est, sed quia in peccatis moritur, & ex hac vita sic decedit.

262 Quadragesimo, sibi objicit illa verba: Non est Judæus, non est Græcus, non est servus, nec liber, non est masculus, nec fœmina, quia estis idem in Christo. Ex his intendunt stultè probare mulieres esse homines. Si igitùr hoc dicto, probatur mulierē esse hominē, probatur etiam, Judæū, & Græcum esse homines, quia de omnibus sermo est. Sed quæ major stultitia, risu digna, esset Apostoli, velle probare hìc Judæum, & Græcum esse homines, quòd id sit per se manifestum, & probatione non indiget. Igitùr si Apostolus hoc non docet, multò minùs probabit, mulieres esse homines.

Contrà est, stultos vocat alios, & eorum dicta risu digna reputat, circà explicationem verborum S. Pauli, sed ipse, & ejus dicta risu, & improperio digna sunt, quæ dicit hìc plena mendaciis, & erroribus; nam nullus catholicus objicit falsam interpretationem,

sed

sed illam sibi confixit, ut sic eluderet veritatem.

263 Verba S. Pauli, quæ sunt hæc: *Quicunque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Judæus, neque Græcus, non est servus, neque liber; non est masculus, neque fœmina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu. Si autem vos Christi; ergò semen Abrahæ estis, secundùm promissiones hæredes*. Ad Galat. 3. ad finem, satis clara sunt, & includunt fœminas, sicut masculos in sortem Domini, qui utrunque sexum venit curare. Apostolus increpat Galatas, qui contendebant, non fidem, sed legem justificare homines, eis persuadet, nullum salvari posse nisi per fidem Jesu Christi, in quem tunc venturum credidit Abraham, ideò reputata ei fides fuit ad justitiam, idest, per fidem justificatus fuit, & non per legem, per quam nemo justificatur apud Deum, sed per fidem, per quam non est lex; concludit ergò omnem hominem cujuscunque nationis, conditionis, aut sexus sit, qui in Christo sunt baptizati, esse unum in Christo, sinè ulla differentia nationis, conditionis, & sexus, cum sint Christi omnes, & cum eo semen Abrahæ, & hæredes secundùm promissionem.

264 Ex his deducitur, Apostolum non probare Judæos, Græcos, liberos, & servos esse homines, sed Galatas docebat, quemcunque hominem cujuscunque nationis, & conditionis, & sexus, baptizatum, salvari in fide Christi, non per legem, quæ uti mortua, neminem vivificare potest. Errat ergò iste hæreticus, dicendo Catholicos putare hìc probari ab Apostolo Judæos, & Græcos esse homines; nemo enim Catholicus, & sanæ mentis id dixit.

Lege D. Chrysost. tom. 4. hic, qui explicat ea verba sic: *Qui prius erat Ethnicus, aut Judæus, aut servus, nunc obambulat formam gestans non Angeli, neque Archangeli, sed universorum Domini, atque in se se Christum repræsentat*. Est ergò baptizatus, sivè baptizata repræsentans formam Christi per fidem, & gratiam, quibus sunt facti membra Christi. Optatus Millevit. lib. 5. contrà Parmenianum inquit: *Quotquot in nomine Christi baptizati estis, Christum induistis. O tunica semper una, & innumerabilis, quæ decenter vestiat, & omnes ætates, & formas, nec in infantibus rugatur, nec in juvenibus tenditur, nec in fœminis mutatur*. Hæc igitùr tunica, quam nos Christus per baptismum induit, est unica in omnibus, quia una fides, unum baptisma, per quæ induimus Christum, qui nos tegit, ac protegit, & ducit in vitam æternam.

Catholica ergò veritas est, quòd non solùm masculi, sed etiam fœminæ, quæ baptizantur, induunt Christum, dum ejus fidem, & gratiam recipiunt, per quæ salvari possunt, si volunt.

265 Quadragesimo primo, prosequitur persuadere sua mendacia. Reverà, inquit, non video, quo modo mulieres possint esse idem cum Christo, dum Christus ipse, & Apostoli præceperunt illis, qui volunt esse perfecti, & ingredi vitam æternam, relinquere uxorem, & ideò laudant eunuchos, qui se castraverunt propter regnum cœlorum, & qui nunquam tetigerunt fœminas. Christus uxo-

rem

rem non duxit, & Apoſtoli eas dereliquerunt, & perſuaſerunt id ipſum facere, addendo denique illos Chriſto placere, qui matrimonio non ſe obligarunt. Inſuper ut removerent homines, teſtati ſunt, bonum eſſe non tangere fœminas.

266 Contra eſt, quia imò mulieres, quæ Virgines ſunt, cum dicantur Sponſæ Chriſti, non ſolùm ſunt unum cum Chriſto, verùm etiam una caro ratione matrimonii ſpiritualis cum eo, ut dicitur 2. ad Corinth. 11. 2. *Deſpondi enim vos uni viro Virginem caſtam exhibere Chriſto*. S. Thomas hìc benè exponit hanc unitatem his verbis: *Quod à plurali (& exhibere Virginem) in ſingulari volens oſtendere, quòd ex omnibus fidelibus ſit unum corpus, & una Eccleſia, quæ debet eſſe virgo in omnibus membris ſuis*. Unitas ergò demonſtrat identitatem virginitatis in Chriſto.

Deus autem, & Apoſtoli conſuluerunt, non præceperunt, ut perperàm Adverſarius vult, ſtatum virginitatis, Matth. 19. 12. *Sunt eunuchi, qui ſe caſtraverunt propter regnum cœlorum* D. Aug. tom. 6 de Virgin. cap. 23. *dicit, eos, qui pio propoſito ab uxore ducenda ſe continuerint, caſtrare ſeipſos propter regnum cœlorum*. Apoſtolus quoque commendat ſtatum virginitatis, non præcipit, ne Chriſto adverſetur, qui eam non juſſit, ſed laudavit apud Matthæum præcitatum, 1. ad Corinth. 7. 25. *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, conſilium autem do*. In hac re audi S. Hieron. Epiſt. 22. ad Euſtac. de cuſtodia virgin. *Quare ergò non habet Domini de virginitate præceptum? quia majoris eſt mercedis, quod non cogitur, & offertur, quia ſi fuiſſet virginitas imperata, nuptiæ videbantur ablatæ, & duriſſimum erat contra naturam cogere, Angelorumque vitam ab hominibus extorquere, & id quodammodo damnare, quod conditum eſt.* Virginitas igitur à Chriſto, nec ab Apoſtolis jubetur, ſed tantùm laudatur, & ex hoc contra hæreticum iſtum benè infertur, quòd virginitatem ſervantes fœminæ propriè unum, & idem fiunt cum Chriſto, propter unitatem hujus virtutis in utroque exiſtente virginitate.

267 Neque Chriſtus, neque Apoſtoli ſimpliciter, & abſolutè præceperunt viris, ut uxores ſuas deſererent, cum & imò præcipiat, ut vir adhæreat uxori ſuæ, relinquendo patrem, & matrem, Genes. 2. 24. Errat ergò hæreticus. nec mirum, quia nunquam didicit verum loqui. Quòd ſi Chri-

268 ſtus dicat Lucæ 14. 26. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & uxorem, & filios &c.* id intelligendum eſt, quòd maritus debet odio habere uxorem ſuam, non quo ad perſonam, quæ facta eſt ad imaginem Dei, & cum qua eſt una caro; nemo enim odio habet carnem ſuam, ſed ejus peccatum odiſſe debet, quam præcipit diligere Apoſtolus illis verbis: *Viri diligite uxores veſtras, ſicut & Chriſtus Eccleſiam*; ad hæc S. Gregorius homil. 37. inquit: *Si vim præcepti perpendimus, utrumque agere per diſcretionem valemus, ut uxorem, & eos, qui nobis carnis cognatione conjuncti ſunt, & quos proximos novimus, diligamus, & quos aduerſarios in via Dei patimur, odiendo, & fugiendo neſciamus*. Vide D. Auguſt.

August. tom. 4. de serm. Domini in monte cap. 25.

Maritus ergò uxorem suam deserere debet; hoc est, in odium habere ejus peccata, & vitia, eam corrigendo, in cæteris autem, quæ sunt bona, & in honorem Dei, diligere eam debet, quia caro ejus est, quam nemo odio habet, ad

269 Ephes. 5. 29. *Nemo enim umquam carnem suam odio habuit, sed nutrit, & fovet eam*. Sic facere debet vir erga uxorem suam, cum bona est, obediens præceptis Domini; ex quibus infertur, eam esse ex eadem massa humani generis, quæ salvari potest, si bene agat.

270 Verum est, quòd Christus non duxit uxorem, & Apostoli eas deserverunt non simplicitèr, sed quo ad thorum, quia post Apostolatum nunquàm cognoverunt eas, non deserverunt vero quo ad dilectionem, & earum sustentationem, ut testatur Apostolus 1. ad Corinth. 9. 5. *Numquid non habemus potestatem mulierem sororem circunducendi, sicut & cæteri Apostoli, & fratres Domini, & Cæphas*. Vocat uxorem suam sororem, insinuando, quòd eam alebat, ac si esset soror, sed illa non utebatur ut uxore, quia nemo conjungitur sorori suæ, *vide cap. omninò* 11. *dist.* 31. ubi Leo IX. sic explicat illud D. Pauli, quòd Apostoli uxores non reliquerunt, nisi quo ad copulam.

Sed ponamus, quòd verum sit dictum ab hoc hæretico. Numquid indè sequitur, quòd mulieres non sint de specie hominnm, aut non salventur? Nequaquàm. Quid erant fœminæ ante adventum Christi, nonnè eædem in essentia, & substantia, in qua etiam nunc sunt, sed tunc erant homines; ergò etiam nunc; neque enim divinum præceptum immutat essentias rerum, sed tantùm obligat homines utriusque sexus ad sui observationem. Numquid desertio uxoris facit, ut ea non sit homo, si anteà erat homo? & si non erat antè homo, cur desertio probat eam non hominem? Verba Sancti Evangelii superiùs expressa apertè dicunt: *Si quis non odit patrem suum, matrem, fratres &c.* odium referri non solùm ad uxorem, verùm etiam ad patrem, & fratres, quos constat etiam apud Adversarium esse homines, numquid eorum derelictio probat non esse homines, aut salvari non posse? certè non; ergò nec desertio uxoris, cum unus, & idem sit sensus hujus Scripturæ respectu fœminarum, & masculorum.

271 Quamvis Deo placeant, qui matrimonio non utuntur, tamen non displicent, qui matrimonio junguntur, cum sit à Deo institutum, uti bonum commune, & privatum non solùm prolis, sed etiam ipsorum conjugum, qui se mutuo auxilio fovent. Quid indè ad probandum suum errorem? Nil omninò.

272 Dicit Apostolus 1. ad Corinth. 7. 1. *Bonum est homini mulierem non tangere*. Malum est tangere mulierem, non verò uxorem, undè subjungit: *Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat*. Apostolus ergò non removet maritos ab uxoribus suis, sed prohibet fornicationem, imò

273 & tactum, qui ad eam disponit, undè inquit S. Hieronymus lib. 1. adversus Jovin. *Non dixit, bonum est uxo-*

est uxorem non habere, sed bonum est mulierem non tangere, quasi & in tactu periculum sit, quasi qui illam tetigerit, non evadat. S. August. tom. 10. serm. 249. *Beatus Apostolus admonet nos, bonum est, inquiens, mulierem non tangere, quasi statim in tactu periculum esset.* Falsum igitùr est, quòd Apostolus retrahat homines à matrimonio, & uxoribus suis, sed tantùm prohibet tangere mulierem, quæ non est propria uxor.

274 Quadragesimo secundò, adducunt, inquit, Defensores mulierum, Scripturam: Mulier quandò parit, dolorem habet, post partum gaudet, quia natus est homo in mundum, sed quia etiam puerulæ nascuntur, hinc colligunt, mulieres posse homines esse. Sed dicite mihi, quænam mater unquam gavisa est de nata filia? Nulla certè. Ille magnus Ochinus Coriphæus Anabaptistarum in suis dialogis reliquit scriptum, parturientes non lætari de natis filiabus; & ipsæ id affirmant. Et id mirum non est, quia si mulieres, teste Aristotele, monstrum naturæ sunt, aut secundùm Platonem animal brutum magis, quàm rationale, quænam mater gaudium sumere poterit de partu unius fœminulæ? Et eò magis cum Scriptura doceat, salvari mulierem per generationem masculorum, non fœminarum. Locus iste intelligi debet hoc modo: Mulier pariens filium gaudet, natum esse hominem, quia natus est masculus, nec huc intrant fœminæ. Denique observate omnia Sacræ Scripturæ loca, ubi reperitur vocabulum *bonus*, quæ sunt quasi innumerabilia, & semper invenietis, intelligi de masculis tàntùm. Et si iste locus declarari potest alio modo, mihi imprecor maledictionem mulierum.

275 Contrà est, quia locus, quem fingit produci à Defensoribus mulierum, facit pro nobis, & est Joann. 16. 21. *Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus, cum autem peperit puerum, jam non meminit præssuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum.* Pariens tristitiam habet ex dolore partus non solùm pro masculis, sed etiam pro fœminis, ut experientia docet, quia suspirant, & dolent, dum pariunt, sivè masculos, sivè fœminas; ergò paritèr gaudent, quia natus, & nata est homo in mundum. Et si enim textus habeat: *Quia natus est homo* in genere masculino, tamen quia masculinum concipit fœmininum, sub his verbis comprehenditur etiam fœmina, ut dicunt omnes interpræres. Ità S. August. relatus hìc à Catena Aurea: *Parturitio quippè tristitiæ, partus autem gaudio comparatur, quod tunc magis esse consuevit, quandò non puella, sed puer nascitur.* Dionysius Carthus. hìc: *Magis enim solet pariens exultare nato filio, quàm filia.* Communis ergò est lætitia tàm fœminis, quàm masculis natis in mundo. Gaudent ergò matres de puellis natis contrà mendacem, cui nec prodest Ochinus, qui & ipse mendax probatur, hoc ipso quòd est hæreticus.

276 Aristoteles, & Plato non sunt pro Adversario, dum vocant mulierem animal magis brutum, quàm rationale, & occasionatum, quia non negant humanitatem in illis, sed referunt earum defectus, & imperfectiones. Num-

quid Paulus in Epistola ad Titum 1. 12. confirmans dictum illorum ut verum, asserentium, quòd Cretenses sunt semper mendaces, malæ bestiæ, & ventres pigri, voluit inferre, Cretenses non esse homines? Nequaquàm. Sed illud dictum confirmavit, insinuando eorum defectus, & imperfectiones, non verò negando eorum essentiam in esse naturæ hominis. Sic Aristoteles, & Plato per eas mulierum imperfectiones, ab eis non exclusit rationem speciei humanæ.

277 Nec verum intellectum habet illud Apostoli 1. ad Thimot. 2. 15. *Salvabitur per filiorum generationem*, secundùm interpretationem Adversarii, ut visum fuit *sub num.* 151. Nam ibi subjungit, salvari per fidem, & bona opera, inter quæ computatur educatio filiorum, significata per generationem filiorum, sub quo vocabulo
278 venit etiam filia *l Justa* 201. *ff. de verb. signific. l. Si quis ità* 16 *ff. de testam. tutelar. l. Si ità scriptum ff. de legat.* 1. & id quidem ex propria significatione, & interpretatione comprehensiva, *Glos in l* 1. *ff. de verb. signif. Riminald. Junior lib.* 7. *cons* 737. *num.* 4. *Cephal. consil.* 484. *num.* 32. Si hæc probantur in profanis negotiis, cur in divinis rejicienda sunt, cum nulli noceant, & mulieribus multùm prosint?

Inimicus mulierum earum sibi imprecatur maledictionem, si in Sacra Scriptura invenitur, quòd bonæ vocentur, exauditus est in suo mendacio, parum est maledici à mulieribus; multum verò, & tremendum ab ipso Deo anathematizari, ut excommunicantur cum ipso omnes hæretici. Produco in medium loca Scripturæ, in quibus mulieres expressè di-
279 cuntur bonæ. In primis Judith 12. 12. *Non vereatur bona puella*. Item Proverb. 18. 22. *Qui invenit mulierem bonam*. Eccl. 7. 21. *A muliere sensata, & bona*. Ibidem 26. 1. *Mulieris bonæ beatus vir*. Ibidem 26. 3. *Pars bona, mulier bona*. Ibidem 26. 21. *Sic mulieris bonæ spes*. Ibidem 36. 26. *Qui possidet mulierem bonam*. In Act. Apost. 9. 36. dicitur, quòd mulier Tabitha erat plena bonis operibus. De S. Maria Magdalena dicit Christus Matth. 26. 10. *Quod bonum opus operata est in illo*. Si bona operantur istæ mulieres, bonæ appellandæ sunt à suis operibus bonis. Ecce, ò hæretice, Scripturas rotundis verbis appellantes mulieres bonas, supponis tu, legisse Sacram Scripturam, & noluisti intelligere, ut malè ageres, non credendo, quod hactenùs nullus negavit.

280 Quadragesimo tertiò, adducit aliud argumentum contrà se Adversariorum, qui dicunt, Christum apud S. Lucam resuscitasse puellam; ergò mulieres resurgent. Isti ingenio acuti non considerant, quòd Christus ibi dixit: Non est mortua puella, sed dormit. Nihil aliud significant hæc verba, nisi quòd si mortua fuisset puella, ipse eam non resuscitasset. Dormiebat ergò, teste Christo, nec erat mortua, ut credebat Vulgus; undè mirum non est, si resurrexit. Undè Christus tunc præcepit, ut omnes factum tacerent, ne mulieres casu viderentur hoc exemplo partem habere in resurrectione. E contrà, puero resuscitato, non prohibuit, sed Apostolus scribit, famam volasse

laſſe per univerſam Judæam, & circunvicinas regiones. Inſuper, cum veniſſet ſervus monere Jairum de morte puellæ, Evangeliſta adjungit, Ne vexes Magiſtrum. Quod dixit, quia ſciebat, fruſtrà implorari auxilium à Chriſto pro mortuis mulieribus, dum carent anima, nec ſunt reſurrecturæ in die judicii. Legitur de B. Germano Epiſcopo, quòd inſigni miraculo reſtituit vitam Aſino defuncto. Sed quis poterit, niſi ſit Aſinus, ab hoc arguere, quòd Aſini ſint reſurrecturi, ità valebit argumentum hujus puellæ.

281 Contrà eſt, nam in primis non intellexit benè hiſtoriam puellæ mortuæ, de qua pono verba Lucæ 8.44. *Venit quidam ad Principem Synagogæ dicens ei, quia mortua eſt filia tua, noli vexare illum. Jeſus autem, audito hoc verbo, reſpondit patri puellæ: Noli timere, crede tantùm, & ſalva erit. Flebant autem omnes, & plangebant illam. At ille dixit: Nolite flere, non eſt mortua puella, ſed dormit. Et deridebant eum, ſcientes, quòd mortua eſſet. Ipſe autem tenens manum ejus clamavit, dicens: Puella ſurge: Et reverſus eſt Spiritus ejus, & ſurrexit continuò.* Idem referunt Marcus cap. 5.38. ubi dicitur filia Archiſinagogi nomine Talitha. Matth. 9.23. Videamus autem, an verè fuerit mortua per ſeparationem animæ à corpore, an verò dormierit, ut dicebat Chriſtus: *Non eſt mortua puella, ſed dormit?* Reverà erat mortua, ut dicebant ejus parentes, qui flebant, ut clarè colligitur etiam ex illis verbis: *Et reverſus eſt ſpiritus ejus, & ſurrexit continuò.* Mors enim tunc accidit, cum Spiritus recedit à corpore, quod vivificabat; eſt enim ſpiritus idem, quod

282 anima, juxtà illud Geneſ. 20.7. *Et inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viventem.* Verbum illud *in faciem ejus.* ideſt in corpus jam organizatum *inſpiravit*, infudit creando *Spiraculum* ideſt animam in corpore ultimo diſpoſito ad infuſionem animæ, *& factus eſt homo*, illud corpus organizatum fit homo, dum ei anima rationalis unitur, per quam incipit vivere. Homo igitur moritur per ſeparationem animæ ab ejus cor-

283 pore; reſurrectio autem eſt reditio animæ in ſuum corpus, ut illud iterùm vivificet; ſed ex Evangelio planè conſtat, animam, quæ ibi vocatur Spiritus, ſeparatam fuiſſe ab eo corpore, ac proinde mortuam fuiſſe puellam,

285 dum *Spiritus ejus reverſus eſt, & ſurrexit continuò*; non enim Spiritus revertitur in corpus, à quo non receſſerat, ſed in illud, à quo diſceſſerat. Conſtat ergo ex his, puellam reverà fuiſſe mortuam. Et hæc eſt veritas hiſtoriæ commendata unanimi conſenſu ſanctorum Patrum. Audi Chryſoſt. *Non quidem aliam ſuperinducens animam, eam ſuſcitavit, ſed eam, quæ exierat reinducens, & velut ex ſomno erigens* Hieronymus *Archiſinagogo dicitur, filia tua mortua eſt. Jeſus autem dixit: non eſt mortua, ſed dormit. Utrunque verum eſt, quòd mortua eſt vobis, mihi dormit.* Beda. *Homininibus enim mortua erat, qui ſuſcitare nequiverant, Deo dormiebat, in cujus diſpoſitione, & anima vivebat, & caro reſuſcitanda quieſcebat, undè mos apud Chriſtianos obtinuit, ut mortui, qui reſurrecturi non dubitantur, dormientes vocitentur.*

tentur. Rabanus. *Vobis mortua est, Deo autem, qui suscitare potest, dormit, tàm in anima, quàm in corpore.*

285 Nota autem, quòd duplex est dormitio, alia mortis, alia somni, de priori sequitur Christus hic, & *Joan.* 11. 13. ubi exprimitur hoc duplex genus dormitionis. Non dormiebat ergò puella, sed reverà mortua erat.

286 Quòd verò Christus *præcepit illis vehementer, ut nemo id sciret*, Marci 5. 43 Lucæ 8, 56. Matth 9. 25. dicit, quòd nihilominus *Exiit fama hæc in universam terram illam*, hoc non insinuat, quod dicit Adversarius: *Acciocbe per aventura le donne con quest'esempio non credessero d'aver parte anch'esse nella resurrezione*. In ea enim partem habent, & pro pro ipsis est resurrectio, nam Petrus *Act.* 9 *à n.* 36. *ad* 41. suscitavit Thabitam defunctam. Prohibuit autem Dominus, ne quis diceret factum, *ostendens per hoc*, inquit Catena Aurea Lucæ 8. *quòd largitor bonorum est, non autem cupidus gloriæ, datque totum, nihil respiciens*. Dionysius Cartus. super cap. 8. Lucæ art. 22. inquit: *Hoc Christus præcepit, non quia putavit tantum miraculum debere celari, sed ut nos humilitatem amare, vanitatem, & ostentationem vitare doceret.*

287 Suum mendacium conatur occultare, dum suscitatio pueri omnibus manifesta fuit, quam non prohibuit, sicut puellæ hujus. Non erat *fanciullo*, sed adolescens Lucæ 7. 15. *Adolescens tibi dico, surge*, de quo miraculo num. 17. legitur: *Et exiit hic homo in universam Judæam de eo, & in omnem circa regionem*. Puellæ suscitationem prohibuit, ne publicaretur in pœnam irridentium Christum, & propter illorum incredulitatem, nihilominùs *exiit fama hæc*, ideſt, puellæ suscitatæ, *in universam terram illam*, ut dicitur Matth. 9. 25. sicut idem accidit de adolescente suscitato. Non fuit Apostolus scriptor, ut de more mentitur Adversarius, sed Lucas Evangelista; nec obstat, quòd S. Hieronymus relatus in lect. ejusdem festi, ibi: *Quidam suspicantur, quotiescunque in Epistolis suis Paulus dicit: Juxtà Evangelium meum, de Lucæ significare volumine, Lucam autem non solùm ab Apostolo Paulo didicisse Evangelium, qui cum Domino in carne non fuerat, sed à cæteris Apostolis*. quia ipse Lucas scripsit, non Apostolus, à quo audierat.

288 Dixit quidam Archisinagogo puellæ mortuæ, noli vexare illum. Hæc verba Adversarius interpretatur: *Il che disse, perche sapeva, indarno implorarsi alle fanciullo, & alle fœmine morte l'ajuto di Christo, perche non hanno l'anima, ne sono per resuscitare nel giorno del giudizio*. Causam, cur dixit, noli vexare illum, attulit falsam. Nam ea verba dixit, vel urbanitatis causa, vel quia non credebat Christum habere virtutem resuscitandi mortuos. Hoc posteriùs firmat Ambrosius his verbis: *Adhuc autem & servi Principis increduli erant ad resurrectionem, quam Jesus in lege prædixit, in Evangelio complevit, undè dicunt, noli vexare illum, quasi sit sibi impossibile suscitare mortuam*. Et id confirmatur ex verbis ipsius Evangelii, ubi dicitur patri puellæ: *Noli timere, crede tantùm, & salva erit*. Dubitabat ergò; undè Christus confortavit eum, dicens *Crede tantùm*, sufficit tibi credere

credere, & mihi ſuſcitare filiam tuam.

Duo dixit hæreticus, ut mox relatum eſt, unum, quòd fœminæ non habent animam, ſecundum, quòd non reſurgent in noviſſimo die. Utrunque eſt manifeſta hæreſis.

289 Primum enim, quòd fœminæ animam habeant, & quidem rationalem, patet tùm ratione, quia diſcurrunt ſicut homines, certum argumentum, eas habere animam rationalem, à qua tamquàm à principio omnis provenit diſcurſus. Tùm auctoritate Sacræ Scripturæ, nam dictum ſuprà hìc ex Sancto Luca: *Et reverſus eſt Spiritus ejus*, ideſt, anima puellæ reſuſcitatæ à Chriſto. In Geneſ. pluribus in locis vocat animas filiarum ſicut filiorum 46. 15. *Omnes animæ filiorum ejus, & filia-*
290 *rum triginta tres*. In Arca Noe ſalvæ factæ ſunt tantùm octo animæ, ut dicit Petrus Epiſt. 1. cap. 3. 20. *Octo animæ ſalvæ factæ ſunt per aquam*. Scit autem iſte hæreticus, quòd quatuor maſculi, Noe, Sem, Cham, & Japhet ejus filii, & quatuor fœminæ eorum uxores ingreſsæ erant in Arcam, & non aliæ perſonæ; ergò tales ſunt animæ fœminarum, quales maſculorum.

291 Secundum verò, quòd fœminæ reſurgere habeant cum maſculis in noviſſimo die, patet ex multis locis Sacræ Scripturæ, *Matth.* 22. 28. *Marci* 12. 25. Chriſtus à Sadducæis interrogatus, cujuſnam ex ſeptem viris futura erat uxor ſingulis ſucceſſivè nupta in die reſurrectionis, reſpondit eis: *Cum enim à mortuis reſurrexerint, neque nubent, neque nubentur*, ideſt, mulieres reſurgentes non nubentur, igitùr mulieres reſurgent in noviſſimo die cum maſculis, ſed inter eos non ampliùs in cœlis erit uſus matrimonii, ut dixi ſuprà ſub num. 236. Paulus Apoſtolus 1. Corinth. 15. poſtquàm multis probavit reſurrectionem mortuorum futuram in noviſſimo die, concludit ſub num. 51. *Omnes*
292 *quidem reſurgemus*. Dicit *omnes*; ergò includit etiam fœminas, non ſolùm ex vi generis maſculini, & fœminini, ſed etiam ex proprietate ſignificationis, quia dictio hæc univerſalis neminem excludit. Idem docet Chriſtus Joan. 6. 39. *Ut omne, quod dedit mihi Pater, non perdam ex eo, ſed reſuſcitem illud in noviſſimo die*. Pater autem dedit Chriſto omne genus humanum, inquit hìc Carthuſ. ac proindè omnes homines cujuſlibet ſexus reſurgere habent in noviſſimo die. Lege cap. 37. Ezechiel. de reſurrectione mortuorum, ubi Dominus ait ſub num. 11. *Oſſa hæc univerſa domus Iſrael eſt*. In domo autem Iſrael erant non ſolùm homines maſculi, ſed etiam fœminæ, & utriuſque ſuper oſſa arida Deus in die noviſſimo dabit nervos, & ſuccreſſcere faciet carnes, & cutim ſuperextendet, & eis dabit ſpiritum, ut iterùm vivant.

293 Non potuit invenire in jis codicibus, quos legi, S. Germanum ſuſcitaſſe Aſinum, quod tamen accidere potuit, quia nihil impoſſibile eſt coram Deo. Reddit autem Adverſarius ſe ſuſpectum, cum non citet auctorem id narrantem, undè Petrus Caniſius lib. 1. de Deipara cap. 10. inquit: *Nec major illis (ſcilicèt Convitiatoribus hæreticis) fides habenda eſt, cum in Germanum veluti fabulato-*

rem,

rem, ipsi nimirùm sæpè fabulantes, imò & calumniantes invehuntur. Hæc P. Maraccius in Mariali S. Germani, ubi quamplures de ejus vita scribentes refert, & nihil de hoc miraculo. Sivè ergò falsum sit, quod credimus, sivè verum, cum esse possit, quid ad rem præsentem? Imò pro nobis facit; si enim Asinus ad vitam revocari potest mortuus, à fortiori mulier, quæ animam habet immortalem, Asinus verò sensitivam tantùm, & mortalem, in Asino ubique datur vita, in muliere spiritus reducitur ad corpus, quod vivificat. Miraculum igitùr hoc probat resurrectionem, sed ex diverso fine, nam Asinus fuit resuscitatus per te, ò hæretice, tantùm in beneficium ejus, cujus erat; mulieres verò in die judicii resurgent, juxtà illud Athanasii in symbolo: *Ad cujus adventum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis, & reddituri sunt de factis propriam rationem, & qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam, qui verò mala, in ignem æternum.* Hæc resurrectio erit propria hominum utriusque sexus, cætera animalia non resurgent, quia cum careant ratione, non possunt reddere rationem de factis, ac proindè incapacia sunt vitæ æternæ, & ignis æterni.

294 Quadragesimo quartò, procedit ulteriùs, & arguit: Scriptura manifestè dicit, Deum esse caput Christi, sicut homo mulieris. Sed Anabaptistæ negant Christum esse Deum, quamvis ejus caput sit Deus, igitùr hac ratione mulier non erit homo. Et si volunt eam esse hominem, nec credant etiam, Christum esse hominem, & sic facilè concordabimus.

295 Contrà est, quia fides catholica docet, & Christum esse Deum, atque Deum esse caput Christi, & virum esse caput mulieris. Paulus 1. ad Corinth. 11. 3. *Omnis viri caput Christus est; caput autem mulieris vir; caput verò Christi Deus.* Ex his autem deducitur, Deum esse caput non solùm Christi, sed etiam mulieris, & viri, sub quorum protectione uterque est; de ratione enim capitis est regere, & protegere membra contenta sub capite: non solùm ergò vir, sed etiam mulier à Deo, & Christo Domino protegitur, cum sit caput totius Ecclesiæ, ad Ephes. 5. 23.

296 Christum esse Deum, manifestè patet ex Sacris Scripturis, in quibus dicitur filius Dei, ex quo de necessitate sequitur, quòd sit Deus; sicut enim filius hominis dicitur homo, ità & filius Dei dicitur Deus, ex generatione univoca. Isaia 9. 6. *Parvulus natus est nobis, vocabitur nomen ejus Deus.* Paulus ad Rom. 9 5. *Christus secundùm carnem, qui est super omnia Deus benedictus.* 2. ad Corinth. 5. 19. *Quoniam quidem Deus erat in Christo.* Quomodò in Christo Deus Pater, nisi per communicationem divinæ substantiæ, per quam Pater, & Filius sunt unus Deus? Ad Philip. 2. 5. *Qui cum in forma Dei esset.* Forma Dei est ipsamet Dei essentia, & substantia; Christus ergò ex forma Dei Deus est, sicut Petrus ex forma rationalitatis est homo. *Vide Theologos in 1. dist. 23. D. Thom part. 1. q. 29.* Veritas ergò catholica est, Christum esse Dei filium, & Deū ipsum. *Vide Synodum V. Constantinopolitanam, ubi hæc definitio habetur, & in prima Nicæna.*

Exa-

Examinemus vim argumenti ex Anabaptiſtis: Chriſtus non eſt Deus, quamvis iſte illius ſit caput; ergò hac ratione mulier non erit homo, quamvis vir ſit illius caput. Non video connexionem conſequentis cum antecedenti, cum illud ſit in ordine diverſo ab hoc, ac proindè non valet conſequentia, quia ex diverſis non fit illatio. Et contrà Anabaptiſtas, ex eo, quòd Deus eſt caput Chriſti, ſequitur, quòd Chriſtus eſt Deus, quia in Sacris Scripturis nomen Capitis in Deo importat divinitatem, quæ in divinis omnia præcedit; Deum ergò eſſe caput Chriſti, indicat divinam eſſentiam per Patrem eſſe communicatam Chriſto ejus Filio. Pari ratione ex eo, quòd vir eſt caput mulieris, ſequitur, mulierem participare de natura viri, ac proindè cum eo eſſe hominem. Credimus ergò ſecundùm fidem catholicam, & mulierem eſſe hominem, quia Deus eſt caput Chriſti, & vir caput mulieris.

297 Quadrageſimo quintò ait, Anabaptiſtas volunt baptizare infantes, quia nullum habent peccatum, nec exemplum, Chriſtum, aut Apoſtolos eos baptizaſſe. Quare ergò Sacramentum Euchariſtiæ porrigunt mulieribus, cum nullum habeant præceptum, nec exemplum, Chriſtum, aut Apoſtolos communicaſſe, aut juſſiſſe, ut communionem fœminæ reciperent? Sunt Anabaptiſtæ falſarii, & inconſtantes. Nulla alia ratione non fuit permiſſum corpus Chriſti fœminis, niſi quia illud corpus non eſt paſſum pro illis, nec ad illas pertinet. Sed reſpondent: Baptiſmus pertinet ad mulieres; ergò etiam communio, habentes exempla mulierum baptizatarum. Intelligo, ſed concedam eis hoc argumentum, quandò mihi concedent, ab uno ad aliud Sacramentum argumentari.

298 Contrà eſt, qui baptizant infantes, & qui Sacram Communionem porrigunt mulieribus, benè faciunt, quia Domini præceptum exequuntur. Infantes, verum eſt, quòd nullum habent peccatum actuale eis proprium, habent ſolùm originale, quod baptiſmo expiandum eſt, ut definitum eſt *ſeſſ.* 5. *can.* 4. & *ſeſſ.* 7.
299 *can.* 12. 13. & 14. Sacra autem Communio omnibus præſcribitur tàm maſculis, quàm fœminis, Joan. 6. 54. *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Loquitur univerſalitèr, ac proindè præceptum eſt commune omnibus utriuſque ſexus perſonis fidelibus, ut definitur ſub anathemate *ſeſſ.* 13. *can.* 9. Igitùr ſecundùm veritatem baptizantur infantes utriuſque ſexus, & mulieres uſum rationis habentes communicantur à Sacerdotibus.

300 Nec verum eſt, quòd nullum habeamus exemplum de baptiſmo infantium, nam cum Chriſtus tulerit præceptum de baptiſmo, Joan. 3. 5. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Matth. ult. 19. *Docete omnes gentes, baptizantes eos*. Marci ult. 18. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*, præmiſſa prædicatione. *Prædicate Evangelium omni Creaturæ*. Conſtat ergò de præcepto Domini, quod eſt commune omnibus hominibus, tàm infantibus

fantibus, quàm adultis, ut patet ex prima auctoritate, *Nisi quis*, dictio universalis omnes comprehendens, de adultis in sequentibus, tàm masculis, quàm fœminis, adultis, quibus prædicatur, qui docentur, & credere possunt, cum habent usum rationis. Infantes enim, & mulieres sunt gentes, sunt creaturæ, sunt homines, quos omnes Deus salvare vult per susceptionem baptismatis.

301 Christus autem baptizabat, & cum eo Discipuli ejus, *Joan. cap.* 3. 22. *& cap.* 4. 1. Baptizaverunt ergò Christus, & Discipuli ejus, nulla facta mentione de ætate, & sexu personarum, magis valere debet nostra affirmativa, quòd baptizarint etiam infantes, quàm negativa Adversariorum, cum constet de facto baptismi, & nullatenùs de negativa facti; fortior enim est probatio per affirmativam, quàm per negativam, quæ non probat nisi coarctata.

302 Apostoli indifferentèr baptizabant, ut legitur Act. 8. 12. *In nomine Jesu Christi baptizabantur viri, ac mulieres.* Petrus ibidem 10. 48 *jussit eos baptizari.* Lydia colens Deum, baptizata fuit, & domus ejus, *ibidem cap.* 16. 15. Crispus cum omni domo sua credidit, & baptizatus est, Ibidem 18. 8. Paulus 1. Corinth. 1. 16. *Baptizavi autem & Stephanæ domum.* Ex his apertè colligitur, Apostolos omnes indifferentèr baptizasse, non solùm adultos, & fœminas, verùm etiam pueros, & infantes; est enim credibile, quòd in domibus illis essent etiam pueri, & infantes, cum dicitur domus aliqua fuit baptizata. Confirmatur ratione, quia infantes in octavo die circuncidebantur; ergò & isti baptizantur sub lege gratiæ, nam baptismus successit Circuncisioni. *Vide D. Aug. tom.* 7. *de Baptismo contrà Donatistas, & Petilianum.*

303 Similitèr Sacra Communio porrecta fuit fœminis, quia, ut superiùs dictum fuit, præceptum Sacramenti Eucharistiæ datum fuit omnibus Christifidelibus utriusque sexus. Jerosolimis erant cum Apostolis multæ mulieres, Act. 1 14. de quibus, & aliis di-
304 citur cap. 2. 42. *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Sermo autem est hìc de Sacra communione ex illis verbis: *Et communicatione fractionis panis*, ut id melius interpretatur in Epist. 1. ad Corinth. 10 16. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi? & panis, quem frangimus, nonnè participatio corporis Domini est?* Fractio igitùr panis refertur ad Sacram Communionem, quam non solùm masculis, sed etiam fœminis dabant. In sequenti capite 11. cum Paulus docuisset viros, & mulieres modum orandi in Ecclesia, mulieres velato capite, viros verò aperto, subsequentèr instruit illos, & illas, quomodò debeant sacram recipere Eucharistiam, his verbis: *Probet autem seipsum homo*, hoc est, vir, & mulier examinent suam conscientiam, & expurgent à peccatis, ut corpus Christi dignè recipere valeant. Neque enim rationabile est excludere fœminas à manducatione corporis Christi, cum Paulus utrosque docuerit modum orandi in ordine ad sumptionem sacri corporis Christi Domini.

Domini. Confirmatur id ex cap. *Omnis utriusque sexus fidelis in Pascha Eucharistiæ Sacramentum suscipiat* 12. de Pœnitent.

Patet ergò ex his, Sacramentum corporis Christi pertinere etiam ad fœminas, sicut ad masculos; nam Christus pro omnibus passus est, ut probavimus.

305 An valeat argumentum ab uno
Sacramento ad aliud? Nam si
hoc probamus, Adversarius concedet
nobis, fœminis conferri Sacramentum
Eucharistiæ, sicut datur masculis.
Ego autem probo valere argumentum
ab usu baptismatis ad usum Eucharistiæ,
306 hoc modo. Nam omnis homo
utriusque sexus est capax Sacramenti
baptismatis, quod omnibus necessarium
est ad salutem necessitate medii,
quod hæreticus iste non negat;
ergò omnis homo etiam fœmina est
capax Sacramenti Eucharistiæ.
Consequentia firmatur, quia baptismus
dicitur via, & janua, per quam fit
ingressus ad recipienda alia Sacra-
307 menta; est enim aliorum fundamentum,
sine quo inutilirèr, & invalidè
reliqua recipiuntur, *cap. Veniens* 3. *de Præsbyt. non bapt. cap. Per Catbechismum, de cognat. Spirit.*
undè & vocatur à Sanctis Patribus
principium vitæ spiritualis
S. Damascen. lib. 4. *fidei ortod. cap.* 10. Sicut autem à via, & janua
ingreditur, & à principio pervenitur
ad terminum, ità per baptismum, & à
baptismo pervenitur ad alia Sacramenta,
quæ dicuntur quasi illius terminus,
undè S. Dionysius *cap. 3. de Eccl. Hierar.*
dicit, quòd Eucharistia est consumatio,
& perfectio aliorum Sacramentorum; ex quibus
sequitur, ex baptismo inferri quodlibet
aliud Sacramentum; ergò & Sacramentum
Eucharistiæ. Deindè sicut ex diversis
non infertur, ità è contrà ex similibus
fit illatio, sed Sacramentum Eucharistiæ
in multis assimilatur baptismo; nam
sicut per baptismum homo incorporatur
Christo, *ad Galatas* 3. ad finem, ità &
per receptionem Sacræ Communionis eidem
incorporatur Christo, Joan. 6. 57.
Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem,
308 *in me manet, & ego in eo.* Baptismus
est medicina peccatorum, cum per eum
tollantur peccata, & sanetur homo
infirmus in peccato Adami, undè *S. Chrysost. tom.* 1. *Homil.* 40. *in Genes.*
propè finem, dicit, quòd baptismus
continet medicinam gratiæ ad resecanda
peccata sinè dolore; sed etiam Eucharistia
antidotum, & medicina est præservativa
à peccatis, *Trident. sess.* 13. *cap.* 2.
Insuper per baptismum omnes efficiuntur
unum in Christo Domino, ad Galat. 3. 28.
Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu.
Idem efficit Sacramentum Eucharistiæ
1. ad Corinth. 10. 16. *Panis, quem frangimus, nonnè communicatio Christi est? unus panis, unum corpus, multi sumus omnes, qui de uno pane participamus.*
Patet ergò ex his à baptismo inferri ad alia Sacramenta.

Omnia igitùr Sacramenta pertinent ad Christifideles utriusque sexus, itaut quoad eorum usum, & sumptionem, valeat argumentum à baptismo ad reliqua, nisi persona prohibeatur, ut signatè prohibetur fœminis tantùm receptio ordinis, ut aliis allegatis docet *Diana par.* 8. *tract.* 1. *resol.* 39.

Reliquorum verò Sacramentorum sunt capaces, sicuti masculi.

309 Quadragesimo sextò ait, inveniri exempla mulierum baptizatarum, sed cum Papistæ baptizent Ecclesias, & Campanas, & naves, fortè hæc sunt homines? Dicam esse contrarium præcepto divino, mulieres baptizari, quia Christus dixit: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit*; non dixit: *Quæ crediderit*. Neque enim articulus *Qui* est genus commune, quod possit amplecti genus fœmininum.

310 Contrà est, quia Ecclesiæ, & prædicta non dicuntur reverà baptizari, est locutio impropria Vulgi, à quo argumentum sumi non debet, sed tantùm consecrari Ecclesiæ, Altaria, Campanæ, seù benedici, ut colligitur ex *tit. de consecrat. Eccles. & ex Rituali Romano*, in quibus locis nulla fit mentio de baptizatione prædictorum. Baptizantur ergò mulieres Sacramento Baptismi, sicut viri, & ex hoc cognoscitur, eas esse homines, sicuti sunt masculi.

311 Præceptum de baptismo afficit non solùm viros, & infantes, sed etiam mulieres, ut suprà probatum est. Nec relativum *Qui* excludit fœminas, sed omninò eas concipit, & complectitur, non minùs, ac comprehendat masculos. Si enim leges humanæ expressæ per relativum hoc comprehendunt fœminas, ut dicitur

312 *l. 1. ff. de verbor. signific.* quia masculinum, ut dignius, concipit fœmininum, & hoc de mente Legislatoris, *inquit Glosa ibidem*. Quare & leges divinæ eodem modo interpraetari non debent, maximè in re tàm necessaria, & utili? Et si enim articulus in verbo *Qui* sit præcisè masculinus, ac proindè ex vi generis non dicat fœmininum, illum tamen comprehendit ex intentione Legislatoris, ut notat ibidem Glosa, & ex sensu vero, & reali.

313 Quadragesimo septimò, adjungit rem manifestam; Circuncisioni nimirùm successisse baptismum. Quomodò igitùr mulieres baptizari possunt, cum non fuerint circuncisæ. Eò magis, quia Christus ordinavit baptizari in nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti; sub qua forma nulla legitur baptizata mulier. Quare non est legitimum baptisma mulieribus. Præterea subjungit, sicut Christianis Paulus indulsit Circuncisionem, quam Christus non præcepit, ità in principio vitiosè concessus fuit baptismus mulieribus.

314 Contrà est, quia superiùs sub *num* 193. hoc idem argumentum rejectum fuit, nam esto Circuncisio sit tantùm prò masculis, non pro fœminis, quæ eo membro, quod circuncidebatur, carent, tamen Deus illis providit de alio remedio, quo tunc eis delebatur peccatum originale. Ideo non est immorandum, sed certò, & firmitèr tenendum, baptismum successisse Circuncisioni, & remedio illi, consequentèr illum præceptum fuisse hominibus utriusque sexus; tàm enim fœmina, quàm masculus ablui possunt spiritualitèr ab hoc peccato originali, imò & ab actualibus.

315 Quandò Christus præscripsit formam baptismatis, *Matth. ult.* 19. his verbis: *Euntes ergò docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine*

mine Patris, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*. Sub nomine *Omnes gentes* comprehendit tàm fœminas, quàm masculos, nam ut erque terminus est generis communis masculini scilicèt, & fœminini, & *gens* per se fœmininum; ergò in terminis nostris comprehenduntur etiam fœminæ, quandò Deus dedit formam hujus Sacramenti contrà Adversarium.

316 Circuncisio in lege veteri præcepta fuit, ut claris verbis habetur Gen. 17. 16. *Hoc est pactum meum*, *quòd observabitis inter me*, *& vos*, *& semen tuum post te*. *Circuncidetur ex vobis omne mascu-*

317 *linum*. Quamvis autem Christus non præceperit Circuncisionem, & Paulus ad Galat. 5. 2. expressè dicat, quòd Circuncisio in lege gratiæ nihil prodest; *& Act.* 15. rejecta fuit à Gentilibus, qui convertebantur, per illud Concilium factum ab Apostolis, quod

318 ibi legitur. Nihilominùs Paulus, ut legitur *Act.* 16. 3. circuncidit Timotheum ex patre Gentili, & matre Judæa, *propter Judæos*, *qui erant in illis locis*: scilicèt Listris, & Iconii. Id fecit Paulus non quia crederet, eam esse necessariam ad salutem, sed ne conturbaret Judæos, & animo protestandi, legem Mosaicam fuisse bonam, & à Deo datam, nòn verò, ut indicaret, per eam circuncisos salvari, cum in loco præcitato dixerit, eam nil prodes-

319 se hominibus; omnia enim legalia in morte Christi abrogata fuerunt, ut docent omnes Theologi cum D. Hieronymo, & Augustino. Lege Epistolam, quæ est 12. illius ad hunc, registratam tom. 2. operum D. August. Hieronymus autem dicit tria. Primò, Cæremonias legales cessasse in morte Christi, ac proindè cæpisse esse mortuas, & mortiferas. Secundò, nihilominùs Apostolos illas usurpasse non seriò, sed fictè simulando eas, ut se accommodarent Judæis, & ut hac ratione eos converterent ad legem Evangelii, quo fine Paulus circuncidit Timotheum. Tertium, Paulum, nec Petrum peccasse simulando ritus Judæorum. Hanc simulationem vult fuisse peccaminosam, D. Augustinus contrà S. Hieronymum. *Vide Becanum de lege Mosaica quæst.* 9. *&* 10.

320 Nota errorem Adversarii, *Permesse S. Paolo a' Christiani la Circoncisione*. Id enim omninò falsum est, quia qui convertebantur ad fidem Christianam, vel erant Hebræi, & sic circuncisi, vel erant Gentiles, ut Timotheus; is autem quandò circuncisus fuit à Paulo, non erat Christianus, quia Circuncisio neminem facit Christianum, sed solus baptisma de non Christiano, facit Christianum; nullus ergo jam baptismate Christianus effectus, postmodùm circuncisus fuit, sed circuncisio præcedebat baptismum.

Deducitur ex dictis baptismum non vitiosè, sed necessariò mulieribus collatum fuisse ab Apostolis, & aliis, quia præceptum fuit commune omnibus hominibus utriusque sexus.

321 Quadragesimo octavò, prosequitur argumentum suum de baptismo contrà mulieres, concludendo ex dictis; ideò Apostolum gratias Deo egisse, quia multos non baptizaverat, & dicit missum fuisse ad prædicandum Evangelium, non ad donandum

baptiſmum. Et cum debeamus judicare exemplis, ſed legibus, exempla mulierum baptizatarum nullius ſunt valoris.

322 Contrà eſt, quia inimici veritatis, ut ille, nunquàm citant loca integra Sacræ Scripturæ, ſed ea mutila referunt, ut aliqua ratione evitent reſponſa, & poſſint occultare ſuos errores, ne primo intuitu tales appareant, quales ſunt à parte rei. Si Adverſarius Pauli totam ſententiam verbatim protuliſſet, ſuum errorem palam feciſſet omnibus. Inquit ergò S. Paulus 1. ad Corinth. 1. à num. 11. *Significatum eſt enim mihi de vobis fratres mei ab jis, qui ſunt Cloes, quia contentiones ſunt inter vos. Hoc autem dico, quòd unuſquiſque veſtrum dicit: Ego quidem ſum Pauli; ego autem Apollo; ego verò Cephæ; ego autem Chriſti. Diviſus eſt Chriſtus? Numquid Paulus crucifixus eſt pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? Gratias ago Deo, quod neminem veſtrum baptizavi, niſi Criſpum, & Cajum. Ne quis dicat, quòd in nomine meo baptizati eſtis; baptizavi autem & Stephanæ domum, cæterum neſcio, ſi quem alium baptizaverim. Non enim miſit me Chriſtus baptizare, ſed evangelizare.*

Contendebant Corinthii inter ſe, & diviſi erant, non ſervantes unitatem pacis, & concordiam inter ſe, nam aliqui dicebant ſe diſcipulos Pauli, alii verò Cephæ, quia ab hoc, & non ab illo baptiſmum receperant, dividentes Chriſtum in baptiſmate, quod tamen omnibus dabatur in nomine, hoc eſt, in virtute, & auctoritate Jeſu Chriſti, undè eos hortatur, ut ſint concordes, & unanimes in eodem ſenſu, & ſententia, quia ſolius Chriſti eſt baptiſma, ſivè detur à Petro, ſivè ab
323 ipſo; ideò gratias agit Deo, quia paucos illorum baptizavit, eis ſignificans, quòd Chriſtus miſit eum magis ad prædicandum Evangelium, quàm ad baptizandum, cum alii ſint miniſtri deputati ad baptizandum. Apoſtolus ergò Domini ſe libentèr retrahebat à baptizando, ut Corinthii per hanc mortificationem removerentur à Contentionibus, & Schiſmatibus, ut unius Chriſti Domini noſtri ſe filios per baptiſmum recognoſcerent, & non Apolli, aut Cephæ, nec Pauli.

Hæc probantur à S.S. Patribus, S. Ambroſ. *Gratias agit Deo, quia non multos ex illis baptizavit, ne, quia error ab hac receperat, ex nomine ejus error eſſet in plurimis, per hoc arguens & baptizantes, & baptizatos, qui ad injuriam Salvatoris, baptiſmatis ejus gratiam hominibus deputabant, illis diſſimulantibus gloriæ cauſa.* S. Auguſt con-
324 trà Petilian. inquit: *Perfectè baptizare etiam minus docti poſſunt, perfectè autem evangelizare multò difficilioris, & rarioris eſt operis.* S. Thomas planè rem declarat hìc: *Dicendum eſt, quòd Chriſtus Apoſtolos miſit ad utrunque, ità tamen, quòd ipſi per ſeipſos prædicarent (ſecundùm quòd ipſi dicebant Act. 6. Non eſt æquum relinquere nos verbum Dei, & miniſtrare menſis) baptizarent autem per inferiores miniſtros, & hoc ideò, quia in baptiſmo nihil operatur induſtria, vel virtus baptizantis; nam indifferens eſt, utrum per majorem, vel minorem detur baptiſmus: ſed in prædicatione Evangelii multum operatur ſapientia, & virtus prædicantis, & ideò prædicationis officium*

per

per seipsos Apostoli tamquàm majores ministri exercebant. Hinc ergò causam habes, cur Apostoli magis prædicabant, quàm baptizarent, aliis ministris reliquentes id munus.

Deducitur ex his, Paulum non cessasse baptizando præsertim mulieres, quia ab initio vitiosè fuerint baptizatæ, sed quia munus Apostolorum fuit magis evangelizare, quàm baptizare, & ad removendum ab eis schisma inter baptizatos ortum, dum honorem Christo tribuendum jactabant se, dirigendo illum in gloriam baptizantium.

Adversarius in 45. argumento, quod suprà *num.* 299. rejecimus, quærit à Catholicis præceptum, & exemplum de Christo, aut Apostolis, quòd Sacram Communionem porrexerint mulieribus, & ait, nullum inveniri, licèt mentiatur, ac proindè negat eam mulieribus; consequentèr judicavit à negativa exempli; modò in præsenti argumento rejicit exempla de mulieribus baptizatis, dicendo esse legibus judicandum, non exemplis; mendacem oportet esse memorem, sed hæreticis, qui pleni sunt mendaciis, non expedit memoria, quia ex contradictionibus magis convincerentur, ideò postposita memoria, & consonantia in suis dictis mendacia, & errores palliare conantur.

325 Exemplis non est judicandum, *l. Sed licèt, ff. de off. præsid. l. Nemo, C. de sent. & interloc. cap. 1. de Postulat. Prælat. explicat Thomaset. Reg.* 110. procedere in malis exemplis, & in practica erronea judiciorum. *Cæpolla consil.* 18. *Statutum col.* 3. procedere, quandò res in contrarium est certa, non verò in casu dubio. *Alex. lib. 6. consil.* 150. *In causa num.* 7. intelligit, quandò legibus constat, veritatem esse in contrarium, cum aliis citatis *Barbosa Axiom.* 86, *num.* 3. Manifestum autem est, baptismum esse præceptum non solùm masculis, sed etiam fœminis, ideò contrà negantes id, adduci possunt exempla fœminarum baptizatarum, cum de hac veritate constet, & exempla nostra, uti deducta ex Sacra Scriptura, præcisè exempla non sunt, sed auctoritates in lege expressæ, & ideò factum dicitur probari potiùs lege, quàm exemplo.

326 Quadragesimo nonò, sibi objicit hoc argumentum. Christus post resurrectionem primùm mulieribus se ostendit; ergò ad illas pertinet. Respondet, Christus in sua nativitate fecit se videre Bovi, & Asino; ergò hæc bruta pertinent ad Christum. Non considerant isti pauperes ignorantes, Christum primò apparvisse mulieribus ea solùm ratione, ut ejus resurrectio celeritèr ubique publicaretur, quia mulieres cum sint loquaces, quicquid sciunt, statim divulgant per totam civitatem. Additur, quòd mulier jure divino, & humano repellitur à testimonio; noluit ergò Christus mulieres in testes suæ resurrectionis. Et ideò Thomas Apostolus aliis discipulis noluit credere resurrectionem Christi, eo præcisè, quod sciebant eam ab ore fœminarum, & nonnulli alii discipuli credebant, eas delirare. Imò ità Christus primò apparvit fœminis, ut non permiserit ab eis cognosci, etsi propè eas esset, quia nec propria mater potuit eum cognoscere,

scere, sed eum hortulanum judicavit, & postquàm eum cognovit, ei non fuit permissum illum tangere. Hinc nascitur, Christum voluisse mulieres honorare post suam resurrectionem.

Contrà est, quia tàm bruta, quàm mulieres pertinent ad Christum, quia omnium est Dominus, undè de brutis dicitur Isaiæ 1. 3. *Cognovit bos possessorem suum, & Asinus præsepe Domini sui*. Ap-
328. parvit Christus post suam resurrectionem mulieribus, quia ad eas pervenit, apparvit brutis, quia in medio eorum natus est, & ideò ad bruta non venit, sicut ad mulieres, quia venit quærere, quod perierat; solus autem homo perierat propter peccatum, ideò ad hunc pervenit, quia Christus vult omnes homines salvos fieri; apparitio ergò Christi ad mulieres ordinabatur ad earum salutem, & ad masculorum redemptionem, & ideò dicitur Matth. 28 10. *Ite, nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me videbunt*. Et notandum est, quòd, nato Domino, nulla fit mentio de brutis in Evangelio Lucæ 2. nec aliorum, ubi præsepe tantùm nominatur, & Angelus non brutis, sed pastoribus annuntiavit nativitatem Christi: *Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Domi-*
329. *nus*. Nota ea verba *omni populo*, est autem populus multitudo juris consensu, & concordi communione sociata, composita ex omni genere personarum utriusque sexus; ergò gaudium natalis Domini refusum fuit in omnes homines, tàm fœminas, quàm masculos. *Omni populo*, nonnè sufficiebat dicere *populo* sinè additione signi universalis? Sufficiebat quidem, sed Spiritus Sanctus prævidens cavillationes hæreticorum, voluit occurrere eorum insaniæ, declarando, Christum esse natum pro omnibus hominibus utriusque sexus, quia Deus vult salvos fieri omnes homines, ideò dixit, *Omni populo* futurum esse gaudium magnum nativitatem Domini. Solis hominibus masculis, & fœminis nuntiatum fuit hoc magnum gaudium, & non animalibus brutis, inter quæ natus erat, quia illi tantùm sunt capaces redemptionis, & salutis æternæ.

Ex his patet, quomodò Christus pertineat ad mulieres, & quomodò ad bruta: nam utrumque est Dei creatura, quam per Christum produxit in rerum natura, ideò bruta cognoverunt suum Dominum, & possessorem, cognoverunt & homines, masculi, & fœminæ, pro quarum redemptione, & salute venerat in mundum, non pro brutis, & idcircò hac ratione mulieres pertinent ad Christum, non bruta, quæ ideò non fuerunt nominata in Evangelio.

330 Verum quidem est, quòd mulieres sunt garulæ, & propalatrices secretorum, & occultorum, quæ ad earum aures pervenerunt; mulieres autem, quæ erant Christi discipulæ, humiles erant, & prudentes, quibus Christus primò apparens, commisit suæ resurrectionis manifestationem, quia eam crediderunt nihil hæsitando, hunc honorem à Christo receperunt; undè ait D. Hieron. *Primæ mulieres merentur audire. Avete, ut maledictum Evæ mulieris in mulieribus solveretur*. S. Hilarius: *In*

contra-

contrarium autem ordo causa principalis est redditus, ut quia à sexu muliebri cæpta mors esset, ipsi primum resurrectionis gloria, & visus, & nuntius redderetur. S. Petrus Chrysol. serm. 80. 10. *Mulieres intrant sepulchrum, ut fierent sepulturæ participes, sociæ passionis; exeunt de sepulchro, ut ante fide resurgerent, quã resurgerent carne.* Demus quoq; Christum præcepisse mulieribus, ut Apostolis nuntiarent ejus resurrectionem, ut citò sciretur ubique. Quid indè? Per hoc ne infertur, eas non fuisse de specie hominum, aut eas non fuisse, nec esse capaces ejus resurrectionis? Nequaquàm, imò id sequitur, quia suam resurrectionem per eas primo publicavit, ut perversi, & ignorantes hæretici scirent, Christum passum fuisse etiam pro mulieribus, quibus primò suam resurrectionem revelare dignatus est.

Dicit inimicus veritatis, quòd mulieres jure divino, humanoque repelluntur à testimonio ferendo, ignorat iste, vel fingit leges ignorare, ut sua deliramenta liberiùs foveat. Certum enim est, quòd jure divino nulla est prohibitio
331 contrà mulieres, ne ferant testimonium, ac proindè testificari possunt, ex eo, quòd edictum de testibus est prohibitorium, idest, nulla persona repellitur à testimonio, nisi lege aliqua prohibeatur, jure autem divino nulla mulier interdicitur à testimonio.

332 Neque jure humano Cæsareo mulieres interdicuntur à ferendo testimonio, imò admittuntur expresè per *l. Exeo 18 ff. de testibus*, excepta causa testamenti, *l. Qui testamento, §. Mulier ff. de testam.* Prior lex refertur *cap. 2. 15. q. 3. ubi Glos. V. Testimonium*, ubi ait, mulierem secundùm leges in omni causa posse testificari, sivè sit civilis, sivè criminalis. Secundùm Canones verò in nullo crimine potest testificari, nisi in exceptis, sed in civilibus potest testificari. *Vide Gomez tom. 5. Variar. cap. 12. Julium Clarum q. 29. Salcedo in pract. crimin. cap. 128.* Infertur ergò ex his in causis civilibus nullum sanæ mentis repellere mulierem à testificatione, ex quo nec Christus repulit sanctas mulieres, sed eis mandavit, ut nuntiarent, & essent testes suæ resurrectionis discipulis, & cæteris fidelibus. Mendax ergò est sacrilegus hæreticus iste, dum dicit, Christum noluisse mulieres in testem suæ resurrectionis, cum textus Evangelii sit contrà ipsum.

333 Thomas noluit quidem credere resurrectionem sui Magistri, non ex eo, quòd relata fuerat à mulieribus, ut falsò dicit Adversarius, sed quia erat pertinax, & obstinatus in errore suo, dum nec etiam discipulis credidit; dicit enim Textus Joan. 20. 25. *Nisi videro &c. non credam*; undè Christus, postquàm se illi ostendit 27. dixit: *Noli esse incredulus, sed fidelis*. Infidelitas ergò Thomæ provenit ex ejus pertinacia, non ex nuntio mulierum; non enim dixit Thomas: *Non credam*, quia mulieres narraverunt, sed *nisi videro &c.* Et per hanc eandem causam suæ incredulitatis noluit credere aliis discipulis, non quia eorum testimonium non esset verum, & legitimum, sed quia erat pertinax, & obstinatus in suo errore, nolebat fidem in testem, sed videre voluit, an ità esset, sicut sibi narrabatur. Testimonium ergò

ergò resurrectionis tàm mulierum, quàm discipulorum fuit legitimum, & verum, quia viderunt; Thomas verò, quia non viderat, pertinax erat, ejus obstinationem sustulit visus, & tactus, quod non fecerunt alii Apostoli contenti de visu. Undè S. Gregorius Homil. 26. in Euang inquit: *Plus nobis Thomæ infidelitas ad fidem, quàm fides credentium discipulorum profuit, quia dum ille ad fidem palpando reducitur, nostra mens, omni dubitatione postposita, in fide solidatur.* Thomas igitùr noluit credere nec discipulis, nec mulieribus; sicut autem ex hoc non arguitur aliquid contrà discipulos, nec contrà mulieres, cum defectus non credendi non proveniat ex infirmitate testium, sed ex imperfectione non credentium.

335 Christus post suam resurrectionem *apparvit primò Mariæ Magdalenæ, de qua ejecerat septem dæmonia*, Marci 16. 9. & dum fleret ad monumentum, interrogata ab Angelis de causa fletus, respondit eis: *Quia tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum: Hæc cum dixisset, conversa est retrorsum, & vidit Jesum stantem, & non sciebat, quia Jesus est.* Joan. 20. 14. Non cognovit Jesum, quia propria cognitione independentèr à Deo cognoscere Christum resurrectum non poterat, *quia sine me nihil potestis facere*, ideò necesse fuit, ut à Christo priùs vocaretur, infundendo sui cognitionem in ejus corde, & mente, undè in vocatione eum novit; ut dicitur ibidem num. 16. *Dicit ei Jesus: Maria. Conversa illa dicit ei Rabboni.* Non poterat Maria cognoscere Christum post resurrectionem, nisi mutua conversione primò Christi illuminantis Magdalenam, secundò Mariæ ad Christum, ut perficeretur cognitio novi mysterii resurrectionis. Eodem modo Apostoli cognoverunt Christum, nam primo aspectu *existimabant se Spiritum videre*. Lucæ 24. 37. postmodùm à Christo edocti, & illuminati cognoverunt, suum Magistrum resurrexisse. Patet ex his, Discipulos, & Mariam parem habuisse ignorantiam sui Magistri in causa resurrectionis, dum sibi præsentem à facie ad faciem non cognoverunt. Si quid contrà mulieres infert Adversarius, cur & idem non dicit contrà discipulos, cum par sit causa loquendi? Non tantùm ergò permisit Mariam se cognoscere, sed illam cum aliis illuminavit, ut eum agnoscerent, quem virtute propria cognoscere non poterant; oculi enim eorum erant gravati propter dubitationem, secundùm S. Gregorium: *Maria, quæ adhuc de Domini resurrectione dubitabat, conversa retrorsum est, ut videret Jesum.*

Subjungit: *Perche ne anche la propria Madre potè conoscerlo, mà lo giudicò un' Hortolano, & doppo conosciutolo non le fù permesso il toc-*
336 *carlo.* Maria mater ejus in actis resurrectionis non legitur, tamen indubitatum est, primò matri apparvisse. Maria autem, de qua fit mentio in Evangelio, est Magdalena cum aliis duabus, Maria Jacobi, & Maria Salome,
337 Marci 16. 1. & 9. *Apparvit primò Mariæ Magdalenæ, de qua ejecerat septem dæmonia.* De illis, & aliis mulieribus Lucæ 24. 10. De Maria autem, quæ existimabat, se Hor-

se Hortulanum videre, loquitur *Joan.* 20. *à num.* 11. *ad* 19. ubi dicitur, quòd erat Maria Magdalena, non Maria mater, quæ dixisset Angelis: *Tulerunt filium meum &c.* Non verò: *Tulerunt Dominum meum*. Nec vocasset eum Rabboni, hoc est Magistrum, sed *Filium meum*. Et ità omnes Sancti Patres sentiunt. Non poterat aliter dicere Adversarius, quia proprium est hæreticorum errare, & unum pro alio putare.

338 Sed cur dixit: *Noli me tangere*. Joan. 20. 17. cum dicatur Matth. 28. 9. *Illæ autem accesserunt, & tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt*. Dixit simplicitèr, ne tangerent illum, sed posteà permisit tactum humilitatis suorum pedum. Prohibuit tactum, quia fides non tactu perficitur, sed cordis affectu, & auditu Magistri. Undè S. August. tom. 3. lib. 1. de Trinit. cap. 9. inquit: *Noli me tangere, nondùm enim ascendi ad Patrem meum; tactus enim tamquàm finem facit notionis, ideoque nolebat in eo esse finem intenti cordis in se, ut hoc, quod videbatur, tantummodò putaretur*. Idem tom. 9. serm. 121. hîc: *Noli me tangere*, idest, *noli in me sic credere, quemadmodum adhuc sapis*. Quasi diceret: Noli me tangere, quia perdes meritum fidei de mea resurrectione, quam debes credere sinè tactu experientiæ, juxtà illud S. Gregorii Homil. 26. in Evang.

339 *Nec fides habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum*. Experientia ergò tactus non fuit necessaria Magdalenæ, sed satis fuit, quòd Christus se illi demonstravit vivum.

Ex his apparet, ex sacra Historia fidelitèr intellecta, probari Mulieres esse de specie hominum, & cum hominibus eisdem manifestatam fuisse resurrectionem Christi ab ipso Domino resurgente, ut certificaret nos, passum fuisse, & resurrexisse non solùm pro masculis, sed etiam pro fœminis, cum pro utrisque sanguinem suum fuderit.

340 Quinquagesimò, affert argumentum pro fœminis, quæ ità loquuntur: loquimur, discurrimus, & animam rationalem habemus; ergò sumus de specie hominum. Negat hæc omnia, quia plures aves inveniuntur loquentes. Asina Balaam locuta fuit, & non fuit de specie hominum. Loqui sinè ratione, & sinè proposito aliud non est, quàm non loqui. Quòd autem mulieres loquantur sinè ratione, & extrà propositum, clarè cognoscitur. Præcipit eis Apostolus, ne loquantur in Ecclesia, quia si loquerentur rationabilitèr, & non ut belluæ, non esset rationabile, ut tacerent, nec id esset illis prohibitum. Leges prohibent illis publica officia, non admittuntur ad consilia, ad jurisdictionem, adoptionem, intercessiones, procurationem, tutelam, ad testamenta, ad criminales causas, alia ratione, nisi quia carent discursu, & anima rationali. Et non reciperent hoc impedimentum à sexu, quandò haberent rationem. Nec alicubi legitur, Deum inspirasse animam mulieri, imò Anabaptistæ publicis scripturis docent, mulieres non habere animam.

341 Contrà est, quia quamvis contrà negantes principia non sit disputandum, cum ea supponantur,

& luce meridiana clariora sint, nihilominùs ad detegenda eorum sophismata, & errores contrà illos agendum est, maximè hæreticos, qui omninò exterminandi sunt cum eorum hæresibus.

Initio hujus opusculi multis ostendi mulieres habere animam rationalem, sicut habent cæteri homines, hoc ipso, quòd probavi illas esse de specie hominum, magis autem singularitèr ostenditur modò auctoritate Sacræ Scripturæ. *Vide suprà* 289.

342 Primò, mulier habet eandem speciè animam, scilicèt rationalem, qua constat masculus homo. Gen. 2. 7. *Formavit igitùr Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.* Nomine *hominis* hìc venit ille, de quo in præcedenti cap. 1. 27. dixerat: *Creavit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem suam creavit illum, masculum, & fœminam crea-*
343 *vit illos.* Igitùr uterque factus est homo in animam viventem, fœtus ante animàtionem homo non est, sed tunc fit homo, cùm anima unitur corpori per sui creationem, ut dicit S. Augusl. tom. 10. serm. 145. *Tu homo es propter animam, & carnem.* Idem tom. 3. lib. de Spiritu, & Anima cap. 42. inquit: *Ex his filii generantur, quorum corpora serviente creatore formantur, & Deo inspirante spiraculum vitæ animantur; spiraculum autem vitæ humanam animam intellige.* Quare non tantùm masculus, sed etiam fœmina à Deo animam rationalē habent; si enim anima masculi est rationalis, etiam anima fœminæ, cum sint ejusdem speciei, ut dictum est; ergò mulier habet animam rationis participem.

Secundò, idem docet Ecclesiasticus 17. 5. *Creavit ex ipso adjutorium simile sibi, consilium, & linguam, & oculos, & aures, & cor dedit illis excogitandi, & disciplina intellectus replevit illos.* Clarum est ex his, tàm mulierem, quàm masculum esse præditum à Deo anima rationali, & intellectuali, discursiva, & consultiva, ut hìc dicitur. Et quòd anima, de qua hìc, & in Genesi, sit rationalis in utroque, lege D. Augustinum *tom 3. lib. 7. de Genesi cap. 7. & 8.*

Tertiò, ex actibus humanis, qui à sola anima rationali pendent, ut est orare, discere, esse prudens &c. colligitur has præstantes mulieres esse de specie hominum, & habere animam rationalem, à qua sula illi actus procedunt. Judith orabat ad Dominum, ut legitur in ejus libro *cap.* 10. 10. *cap.* 12. 8 *cap.* 13 6. per quam orationem obtinuit victoriam pro populo Dei, præciso capite Holophernis. *Paulus* 1. *ad Corinth.* 11. mandat mulieribus, ut orent in Ecclesia velato capitè, num. 5. 13. *Anna* 1. Regum 1. 10. *Amaro animo oravit ad Dominum, flens largiter, & votum vovit.* cap. 2. registratur oratio, quam fecit ad Dominum. Mulier Abigail uxor Nabal dicitur 1. Reg. 25. 3. *Eratque mulier illa prudentissima.* Proverb. 19. 14. *A Domino autem propriè uxor prudens.* Eccl. 22. 4. *Filia prudens hereditas viro suo.* Christus Matth. 25. assimilat regnum cœlorum decem virginibus, quarum quinque sunt prudentes, quæ cùm sponso intraverunt ad nuptias, exclusis fatuis. Paulus 1. ad Timoth. 2. 11. inquit:

11. inquit: *Mulier in silentio discat*
cum omni subjectione docere, aut
mulieri non permitto. cap. 5. 4. dici-
tur: *Discat primùm domum suam*
regere. Vidua speret in Deum, &
instet obsecrationibus, & orationi-
bus nocte, ac die. Quis erit tàm
impius, ignorans, & inimicus ve-
ritatis, qui velit negare animam
rationalem mulieribus, per quam
constituuntur in esse hominis?
Orant ad Dominum, sunt pru-
dentes, discunt, domum regunt;
ergò habent animam rationalem,
à qua procedunt illi effectus, qui
aliam sui esse causam habere non
possunt.
344 Quædam aves propriè non lo-
quuntur, sed gariunt, ut quisque
peritus de quidditate locutionis
judicabit; est enim loquela vox
articulata prolata ab homine,
345 tàm fœmina, quàm masculo, cum
prævia imaginatione significandi
aliquid; priùs enim homo men-
te aliquid concipit, deindè exte-
riùs illud voce profert; ut enim
inquit *Arist. lib. 1. de Interprat. cap.*
1. Voces sunt notæ earum passio-
num, quæ sunt in anima, sicut
quæ scribuntur, earum, quæ sunt
in voce. Undè idem *Arist. 4. de*
Histor. animal. cap. 9. & lib. 5. de
Generat. anim. cap. 7. docet, esse
proprium hominis loqui, quia
ipse solùm suas voces articulat
perfecto modo, cætera animalia
modo imperfecto, & quasi im-
perceptibili, nec ferè componi-
bilis eorum articulatio, sicut ho-
minis, quæ componitur ex lite-
ris, syllabis, & dictionibus. Po-
tissima autem differentia est, quia
homo loquitur ex præconcepta re
in mente, de qua vult loqui, &
scit se loqui, quod est ratione
uti, quod non possunt facere alia
animalia, quæ sonum edunt per
vocem, à natura insitam sine la-
bore, ignorantia se loqui, & sci-
346 re. Psitaci ergò, & Picæ, quæ
nonnulla verba articulant, ex lon-
go usu acquisierunt talem sonum,
& garitum, quia eorum lingua
uti subtilis magis accommodatur
articulationi, quàm aliorum bru-
torum, nunquàm tamen à viris
doctis dicuntur propriè loqui,
hoc est, cum ratione, & peritè
347 loqui. Homo verbosus dicitur
garulus, quia inordinatè loqui-
tur, & inconsideratè; undè Cor-
vi, Picæ, & hujus generis bruta,
quę voces imitantur humanas, non
loqui, sed loquaces nuncupatur,
Ovid. lib. 3. de Tristibus elegia 12.
inquit: *Indociliq; loquax gutture ver-*
nat avis. Nonnullæ ergò aves, ut
Corvus, Pica, & Psitacus profe-
runt vocem humanam ex iis, quæ
audierunt, hominem igitur imi-
tantur in locutione, quia linguam
habent satis accommodatam sono
humanæ vocis, non ideò tamen
eorum locutio formalis est, hoc
est, ex præconcepta mentis ima-
ginatione, sed materialis, ex quo
sonum edunt sinè ratione.
Mulier igitùr propriè loquitur,
non ut avis, sed ut homo, quia
anima rationali constat, ut de fi-
de notum est, & ratione proba-
tum fuit, undè efficacitèr infer-
tur eas esse homines, non obstan-
te, quòd aliqua bruta loquan-
tur, seù veriùs imitentur vo-
cem humanam, non loquuntur hu-
mano modo per motum rationis.
348 Asina Balaam locuta fuit, Deo
jubente, Numer. 22. à num. 22.
& seq. *Aperuitque Dominus os Asi-*
næ, & locuta est: Quid feci tibi?
cur percutis me? Fuit ergò mira-
culum, quòd asina ederet vocem

 huma-

humanam distinctè articulatam; de qua *D. Aug. tom.* 10. *serm.* 103. Mulieres autem loquuntur non miraculosè, sed naturalitèr quæ didicerunt ex usu, & labore, & ideò argumentum hujus Asini non facit ad rem.

349 Apostolus 1. ad Corinth. 14. 34. *Mulieres in Ecclesiis taceant, non enim permittitur eis loqui*; quod repetitur 1. *ad Timoth.* 2. 12. non tamen negatur eis oratio in Ecclesia, *ibidem ad Corinth.* 11. 5. & 13. Non prohibet mulieribus docere, quia dicat, eas esse extrà speciem hominum, aut quia sit insipiens, & anima rationali carens; nam præcipit, ut mulier velato capite oret in Ecclesia, quod non permitteret, si esset sinè anima, & incapax salutis. Prohibuit verò eis docere, quia ut dicit D. Dionysius. *Communitèr ratio debilis est in fœminis, suntque nimis loquaces, & ad vanitatem proclives; sermo quoque earum luxuriam potius incitat sæpè, quàm devotionem, juxtà illud: Colloquium mulieris quasi ignis exardescit.* S. Petrus Damianus serm. 4. *Benè per Paulum dicitur: Docere autem mulierem non permitto, quia nimiùm aliquandò à Sapientia tramite deviavit, deque rectitudine, solidaque Sapientiæ suggestu cecidit, quam velut è suggestu viro, quæ non debebat, Eva suggessit.* Non convenit ergò mulieribus docere in Ecclesiis, ne loco disciplinæ, & pietatis succedat incentivum luxuriæ, nevè pro doctrina errores spargant in plebem. Hinc sumo argumentum contrà Adversarium, quòd ex hac prohibitione sequitur, mulieres esse de specie hominum, & habere animam;

350 non enim prohibitio docendi, legendi, & interpretandi fit animalibus brutis, sed ratione utentibus, quare ex hoc Apostoli interdicto infertur, mulieres habere animam rationalem, ac proindè esse de specie hominum.

351 Verùm est, quòd mulieres arceantur à publicis officiis, non ea ratione, quam adducit mendax hæreticus, quia scilicèt carent discursu, & anima rationali, probatum est hìc, mulieres habere animam rationalem, & discurrere, quantùm fert earum conditio. Prohibentur autem à publicis officiis, ut habetur *l.* 2. *ff. de regul. jur. cap. Mulierem* 17 33 *q* 5. Tùm quia publica officia dicuntur virilia. Tùm quia habere officium est signum superioritatis; mulieres autem nascuntur subjectæ viris. Tùm quia est inconstans in suis operationibus; constantia autem multum necessaria in officialibus.

Ex eo igitùr, quòd mulieribus prohibentur officia publica, non benè infertur carere discursu, & anima rationali. Tùm quia etiam infames arcentur homines ab officiis, & dignitatibus, & tamen sunt, & remanent homines ex anima rationali, & discursu.

352 Tùm quia si arcentur signum est, quòd capacitatem habent, ad regendum, & gubernandum; non enim lapis, aut asinus dicitur prohiberi à regimine, ab exercendo officium publicum, quia inæptus est ad hæc, quæ ad eum pertinere non possunt ex incapa-

353 citate. Tùm quia Reginæ, quæ sunt dominæ suorum regnorum, possunt ferre leges, & alia præstare, quæ pertinent ad officium publicum, ut probat *Suarez lib.* 3.

lib.3. de legib. cap. 9. numer. 8.

Dicit Adversarius, nullibi legi Deum inspirasse animam mulieribus. Oppositum uti verum, & de fide probavi initio hujus operis multis auctoritatibus Sacræ Scripturæ, & suprà sub *num.* 289. & hîc sub *num.* 342. Proferat falsarius documenta, & scripturas Anabaptistarum, & eas uti mendaces, & falsas rejiciemus, quia reverà nullæ inveniuntur pro ipsis.

354 Quinquagesimo primò probat, quia dato, quòd mulieres haberent rationalitatem, adhuc non probantur esse de specie hominum, quia Angeli, & Dæmones habent animam rationalem, & tamen non sunt de specie hominum. Christus omni divinitate corporalitèr est repletus secundùm Apostolum, nihilominùs Ebionitæ negant, illam posse Christum reddere Deum; ergò nec anima rationalis poterit facere de specie hominum mulieres, quandò eam haberent. Advertit hoc doctissimus Cardinalis Hosius, qui negavit, animam rationalem constituere hominem. Quia etiam bestiæ habent animam rationalem, dum Deus ad illas nos remittit, ut discamus rationem, & prudentiam: *Estote prudentes sicut sunt serpentes, & simplices sicut Columbæ*: similitèr. *Vade piger ad formicam*. In summa sola Dei cognitio constituit hominem in suo esse, de qua carent alia animalia. Et si quis præsumeret, mulieres tenere cognitionem Dei, necessarium quoque est, eis ab hominibus communicari, quia reperitur scriptum: Si mulier vult scire aliquid discat ab homine. Sicut ergò divintas à Patre communicata Christo, non facit Christum Deum, ità nec cognitio Dei communicata mulieri, illam reddit hominem.

355 Contrà est, quia mendacium est dicere Angelos habere animam; nam D. August. tom. 1. lib. 1. Retract. §. Deindè, in fine, ait: *Quandoquidem nonnisi Angelos Sanctos intelligi volui, quos habere animas nusquàm me legisse in divinis eloquiis canonicis recolo*. Idem repetit infrà §. Eodem tempore. Et de Angelis malis ibidem lib. 2. §. Est etiam. Ratio est, quia anima rationalis est forma essentialitèr constitutiva hominis, qui specie differt ab Angelis; ergò ea Angelis competere non potest, alitèr ambo essent unum specie. Et D. Thomas *p.* 1. *q.* 75.
356 *art.* 7. docet, animas, & Angelos differre specie; ergò unum specie constituere non possunt. Præterea secundùm eundem ibidem
357 *q.* 58. *art.* 3. Angeli non habent intellectum discursivum, nec unum ex alio intelligunt, licèt unum per aliud intelligere possunt, non ergò habent animam rationalem, cujus primarius actus est discurrere.

358 Apostolus ad Colossens. 2. 9. *In ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporalitèr*. Probat per hoc, Christum esse Deum, quòd *D. Aug. tom.* 2. *ad finem Epist.* 57. ad Dardanum comprobat per eandem sententiam. *Omnis plenitudo divinitatis*, quia est tota in toto Christo, & tota in qualibet parte corporis Christi, quia est perfectè Deus, ità quòd ei nihil deest divinitatis. *Corporalitèr* idcircò ei inhabitat, quia toti ejus corpori inexistit. *Aut certè corporalitèr*

realitèr, dicit S. Aug. *dictum est, quia & in Christi corpore, quod assumpsit ex Virgine, tamquàm in templo habitat Deus*. D. Thomas par. 3. qu. 2. art. 10. ad 2. *Et per hunc modum dicitur plenitudo divinitatis in Christo corporalitèr inhabitare, quia unita est divina natura non solùm animæ, sed etiam corpori*. Corporalitèr, inquiunt alii, idest, non figuratè, & per umbram, sed verè, & realitèr. Vel tribus modis divinitas in Christo habitat, per essentiam, præsentiam, & po-
359 tentiam, *corporalitèr* quasi per trinam dimensionem. Inhabitat corporalitèr, quia incarnatio Verbi facta est cum unione divinitatis in carne, quæ est corpus, secundùm subsistentiam, & personam Verbi, ut ibi docent omnes cum eodem S. Thoma. Quòd Christus sit Deus, probatum etiam fuit suprà sub *nu.* 295.

Ex eo igitùr, quòd Christus est repletus divinitate, sequitur necessariò, quòd sit Deus, nam Christus sibi univit duas naturas totales, & perfectas, divinam scilicèt, & humanam, & sicut Christus per humanitatem assumptam dicitur homo, ità per divinitatem sibi unitam vocatur, & est Deus. Et reverà ità dicendùm est, quod exemplo naturali firmatur; nam accidens inhærendo subjecto, illud formalitèr denominat; ex eo enim, quòd paries v. g. accepit albedinem, dicitur albus. Quare Christus, qui suscepit divinitatem, non est dicendus Deus?

360 Ebionitæ negant, non solùm Christum esse Deum, sed etiam divinitatem habere in se; qui enim negat unum, de necessitate consequentiæ debet & aliud excludere, qui enim negat Petro humanitatem, vel albedinem, negat quoque illum esse hominem, illum esse album, quia ex negatione abstracti destruitur concretum, sicut ex positione unius ponitur alterum, quia non datur effectus formalis sine forma sua, nec forma sine suo effectu. Si ergò Ebionitæ concedunt divinitatem in Christo, necessariò, si congruentèr loqui volunt, debent concedere quòd sit Deus. Ipsi autem utrunque negant, quia putant Christum esse purum hominem, natum ex Joseph, & Maria, quod tamen fides catholica damnat, quia natus est ex sola Virgine filius Dei, & Deus de Deo vero.

Adversarius ergò nihil colligere potest boni ex Ebionitis, nisi errorem, quem ipsi sparserunt. Restat ergò, quòd mulier ex eò, quòd habet animam rationalem, est homo, non minùs ac masculus quilibet, habens animam rationalem; impossibile enim est, quòd forma in subjecto posita, non producat suum effectum à se inseparabilem; quandiù enim calor v. g. est in ligno, non potest lignum non esse calidum, sic anima rationalis quandiù est in Maria, non potest ea non producere eundem effectum in ea, quam constituit hominem.

361 Inimicus veritatis Stanislaum Hosium Episcopum Vormiensē, postmodùm Cardinalem, & Præsidem in Concilio Tridentino irrationabilitèr calumniatus fuit, dum ei impinxit, quòd dixerit, animam rationalem non constituere hominem. Lege ejus opera, nihil invenies hæreticum contrà ipsum, qui vir doctissimus, & de Eccle-

sia

sia benemeritus acritèr insectatus fuit hæreticos Luteranos, & Calvinistas.

362 Ausus est Adversarius insipiens tribuere belluis animam rationalem, ea occasione, qua Christus dixit Matth. 10. 16. *Estote ergò prudentes, sicut serpentes, & simplices, sicut columbæ*. De Formica Proverb. 6. 6. *Vade ad formicam, ò piger, & considera vias ejus, & disce sapientiam, quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec Principem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedat*. Ex his sententiis putat se probasse in brutis esse animam rationalem, stultus quidem, & in omnibus insipiens; aliud est discere aliquid à brutis, observando eorum vivendi modum à natura illis inditum, aliud est ex his inferre, illa esse anima rationali prædita, per quam operentur ad exemplum, & utilitatem homi-

363 num. Potest homo ab homine doceri, & discere, à cæteris verò animantibus, anima rationali carentibus, discere quidem potest, sed non doceri; nusquàm enim legitur, quemquàm doceri à brutis, utique verò discere ab eisdem, ut patet in exemplo allato de formica, & Matth. 24. 32. *Ab arbore fici discite parabolam*. Nunquid ex his vir ne dicam sapiens, sed nec rudis colliget, formicam, aut arborem habere animam rationalem? Nequaquàm, docetur ergò homo ab homine verbo cum audit, & instruitur, vel facto, seù gestis ejus, cum imitatur ejus bonum exemplum; discitur verò etiam à cæteris animantibus non verbo, quia carent instrumento locutionis instructivæ, sed facto, imitando prudentiam serpentis, simplicitatem columbæ, & solertiam formicæ, quæ virtutes non sunt, sicut in nobis, sed naturales earum affectiones, per quas homines excitantur ad virtutes.

364 Christus ergò mittendo discipulos suos ad prædicandum, voluit, ut essent prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ, non quia hæc animalia habeant animam rationalem; id enim falsum est, ut in confesso est apud omnes contrà hunc inimicum Dei, sed ut imitarentur eorum affectiones naturales; undè S. Hieron. inquit: *Ut per prudentiam devitent insidias, per simplicitatem non faciant malum. Et serpentis astutia ponitur in exemplum, quia toto corpore occultat caput, ut illud, in quo vita est, protegat. Ità nos toto periculo corporis, caput nostrum, qui Christus est, custodiamus, idest, fidem integram, & incorruptam servare studeamus*. S. Remigius. *Ideò autem Dominus hæc duo sociavit, quia simplicitas absque prudentia facilè decipi potest, & prudentia periculosa est, nisi simplicitate temperetur, alicui nocendo*. Christus igitùr discipulis suis in prædicando commendat prudentiam, & simplicitatem, illa ne decipiantur, hac verò ne cuiquam noceant; una ergò virtus alteram coadjuvat. Exemplo igitùr serpentis, & columbæ discipulos fecit dociles, non verò rem commisit animalibus brutis expertibus anima rationali.

Concludit autem, sed sinè ulla consequentia, *In somma la sola cognitione di Dio costituisce l'huomo nel suo essere, della quale mancano*

365 *gli altri animali*. Cognitio hæc aut est Dei ad hominem, aut hominis ad Deum, priori modo Dei

Dei cognitio est causa efficiens productiva hominis, & rerum omnium, ut omnes docent Theologi, & Sancti Patres, quod de fide colligunt ex Psalm. 103. 24. *Omnia in Sapientia fecisti*. Iterùm Psal. 135. 5. *Qui fecit cœlos in intellectu*, idest, per sapientiam, ut explicant interpretes. Sapient. 7. 21. *Omnium artifex docuit me Sapientia*. Disputant Theologi de modo, quo per sapientiam creat omnia, quotuplex scientia Dei, naturalis, simplicis intelligentiæ, media, speculativa, & practica, de quibus vide *S. Thomam par. 1. q. 15. art. 8. D. Bonavent. 1. sent. dist. 18. ibidem alios*. Per hanc cognitionem ex parte Dei producitur homo extrà suas causas, in quo sensu non solùm homo, sed etiam cætera animalia, & quæcunque creata à Deo dicuntur produci, & creari. Sed reverà homo hoc modo non dicitur propriè constitui, sed tantùm creari, & transire de non

366 esse ad esse. Constitutivum autem hominis est id, quod illum componit in suo esse formali, hoc est corpus, & anima, secundùm compositionem physicam ex materia, & forma; vel metaphysicam ex genere, & differentia, hoc est, ex animalitate, & rationalitate, quæ partes constituentes, intrinsecæ, & essentiales dicuntur manentes in composito; ac proindè cognitio Dei non potest hoc modo constituere hominem, quia ejus non est materia, nec forma, corpus scilicèt, nec anima, non genus, nec differentia, hoc est, animal, nec rationalitas, cum Dei cognitio non sit materia, nec forma, genus, aut differentia, quæ uti partes dicunt imperfectionem, & rationem imperfecti, & potentiæ.

367 Posteriori modo cognitio Dei accepta se tenet ex parte hominis, quatenùs scilicèt ipse cognoscit Deum suum conditorem, & creatorem, & per hanc cognitionem non constituitur in esse hominis, quia sequitur ad ipsum, & multo tempore post illius existentiam extrà suas causas, incipit esse in eo, dum paulatim incipit habere usum rationis. Igitùr cum posterius non constituat suum prius, hujusmodi cognitio humana hominem non constituit in suo esse. Errat igitùr toto cœlo Adversarius.

Addit, quòd si quis velit mulieres tenere cognitionem Dei, necessè est, quòd ab hominibus eis communicetur, secundùm Scripturam: *Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent*. 1. Corinth. 14. 35. Habes hinc, Adversarium velle, hominem constitui in esse hominis per cognitionem hominis ad Deum, & non per cognitionem Dei ad hominem, utrunque tamen uti falsum rejectum fuit.

368 Mulier non solùm à viro, sed etiam ab alia muliere discere potest, & doceri, quandò ab aliquo edocta fuit, sicut vir docere non potest, nisi priùs ab alio didicerit. Mulieres ergò docent, & docentur ab aliis mulieribus, ut dicitur ad Titum 2. 4. de vetulis, *ut prudentiam doceant adolescentulas*. Sed quid indè? Mulier sivè doceatur à viro, sivè ab alia muliere, sivè non, nonnè semper homo est ab instanti suæ conceptionis, quo tempore sinè dubio est incapax disciplinæ, quousque incipiat habere usum rationis.

Con-

Concluditur ergò ex his, cognitionem Dei nec hominem, nec mulierem constituere in esse hominis, cum non constet physicè ex Dei cognitione, sed ex anima rationali, & corpore, ut in confesso est apud omnes. Ideò Adversarius frustrà laboravit in persuadendo oppositum.

369 Quinquagesimo secundò, ait, se nihili ducere ultimum refugium fœminarum, dum dicunt: omne simile gignere sibi simile; ergò necessarium est, quòd mulier sit homo, dum homines parturit. Quia si hoc esset verum, mentirentur Anabaptistæ, dicentes Christum non esse verum Deum; siquidem si Pater genuit Filium, genuit eum Deum similem sibi. Quandò nascitur filius pater parit eum similem sibi ipsi, nec mater consideratur, quæ non est causa efficiens, sed solùm instrumentum, quod, ut dicunt Physici, non addit aliquam formam divisam proli, quæ nascitur, sed facit fœminam pater cum personis sibi non similibus, quia hæc monstrum est, cum natura semper tendat ad perfectionem, vult potiùs creare masculos, quàm fœminas, ut affirmant Philosophi. Nec mirari debemus, quia sicut ex equo, & à mulo nascitur asinus; à stercore Scarabei, à pinguedine pediculi, ità quandoque simile à simili non oritur.

370 Contrà est, quia argumentum, quod simile generat sibi simile, validum est, ex quo planè deducitur, mulierem dici hominem, quia generat hominem.

Quod ait de Anabaptistis verum est, scilicèt, eos mentiri, quia Christus est verus Deus, ut probatum fuit suprà sub *num.* 358. Pater enim genuit filium sibi similem, quia ei communicavit propriam substantiam, per quam dicitur Deus; genuit ergò simile sibi. Mentiuntur ergò Anabaptistæ cum suis sequacibus.

371 Pater in humanis generat filium sibi similem, quia cum eo eandem in specie habet animam rationalem, paritèr fœmina dicitur gignere filium, vel filiam sibi similem ob eandem rationem, quia persona genita habet eandem naturam tàm animalem, tàm rationalem, qua prædita est persona generans. Consideranda ergò est etiam mater in generatione, sivè concurrat efficientèr, ut probatum fuit sub *num.* 10. sivè subjectivè, sivè instrumentalitèr; quovis enim ex his modis concurrat, partem habet in generatione; ergò & ipsa consideranda est, dum sinè ea generatio contingere non potest. Pater ergò dum generat fœminam, operatur cum consorte sibi simili. Nec mulier monstrum est, sed ejusdem naturæ cum masculo, ut non semel probatum, cur dicatur monstrum, responsum fuit.

372 Natura non abhorret productionem sexus fœminei, sed utrunque sexum ex æquo intendit, quia ejus finis est, ut propagetur genus humanum, & conserventur individua sub sua specie, quod fieri non potest, nisi ex generatione personarum utriusque sexus; uterque ergò ex æquo intenditur à natura. Quod si parentes desiderent potiùs masculos, quàm fœminas, id aliundè procedit, quia masculi sunt majoris utilitatis, & non subjacent periculis honoris, & famæ, ut juvenculæ, & potissimùm ea ratione, quia intendunt

propagationem suæ familiæ, quæ in masculis conservatur, non in fœminis, quarum natura est ad extraneorum prolem destinata.

Quod demùm ait, *da un cavallo, e da un mulo nasce un asino*, falsum est, quia est mulus, qui ex asino, & equa nascitur, secundùm *M. Varrum lib. 2. de re rust. cap.* 8. *Plin. lib.* 8. *cap.* 44. quomodò duo masculi conjungi possunt ad generationem? delirat ergò quia insipiens est. Quamvis in his generatio non sit univoca, tamen in generatione humana nullibi legitur editum esse animal, quod careat anima rationali. De monstris autem curandum non est, quia natura ea non intendit.

373

Concludit tandem Adversarius, se quinquaginta argumentis, & testimoniis irrefragabilibus Sacræ Scripturæ, probasse, mulieres non esse de specie hominum, ac proindè illas esse incapaces Paradisi. Subjungit, si ejus probationes sunt fallaces, se satis demonstrasse universo mundo methodum, per quam hæretici nostri temporis, præsertim Anabaptistæ, usum habent explicandi Scripturam, & qualitèr ea utuntur ad stabilienda eorum execranda dogmata.

Jam ex hactenùs dictis sufficientèr constat, tria esse probata. Primò, Mulieres esse de specie hominum. Secundò, pro illis quoque, & non tantùm pro masculis Christum esse passum, & eorum omnium esse Redemptorem. Tertiò demùm, easdem, sicut masculos, esse capaces salutis æternæ, quam nobis omnibus masculis, & fœminis Dominus omnipotens, & misericors Christus Dei filius, & Deus de vero Deo Patre concedere dignetur. Amen.

INDEX

INDEX
RERUM MEMORABILIUM

Primus numerus indicat Meditationes, secundus verò numerum marginalem.

Bona

Gedeo-

P

Q

Rarum

Spes

MULIER

Probatur, quòd sit homo particeps Passionis Christi, & salutis æternæ.

1 *AUctor libelli haeretici.*
2 *Mulier non est homo, nova hæresis.*
3 *Aliæ duæ hæreses indè colliguntur, quòd non sit capax Passionis Christi, & vitæ æternæ.*
4 Creavit Deus hominem, *idest, Adam, & Evam.*
5 Animæ hominum sexus fœminei.
6 Filius hominis, *idest, Christus Filius Virginis.*
7 Faciamus ei adjutorium simile sibi.
8 *Masculus, & fœmina creati ad imaginem Dei.*
9 *Adjutorium datum ad generationem tantùm.*
10 *Mulier activè concurrit cum viro ad generationem.*
11 Homo *aliquandò pro utroque, aliquandò pro masculi tantùm.*
12 *Augustinus hominem vocat etiam fœminam.*
13 *Plautus, & Cicero, & Sulpitius fœminam vocant hominem.*
14 Homo *generis masculini, & fœminini apud Grammaticos.*
15 *Jus Canonicum, & Civile mulierem vocant hominem.*
16 *Masculinum concipit fœmininum.*
17 *Masculus, & fœmina constant anima rationali, & ideò sunt homo.*
18 *Ea est forma essentialis corporis humani, de fide.*
19 *Anima rationalis in fœminis probatur ex Scriptura.*
20 *Octo animæ in Arca salvatæ.*
21 Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.
22 *Passus est Christus etiam pro mulieribus.*
23 *Resurgent fœminæ in suo sexu.*
24 *Peccatrices numerantur in genealogia Christi.*
25 *Salutis æternæ sunt capaces.*
26 Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.
27 *Propositio universalis majoris efficaciæ indefinita.*
28 Deus vult omnes homines salvos fieri.
29 *Voluntas antecedens quid?*
30 *Mulieres Sanctæ scriptæ sunt in libro vitæ. Ministræ Evangelii.*
31 *Cohæredes sunt gratiæ vitæ.*
32 Memento *in Missa etiam pro fœminis.*
33 *Commune officium Virginum, & Mulierum.*
34 *Argumentum* 1. *Adversarii.*
35 *Hæresis ubique talis est.*
36 *Nullibi doceri potest.*
37 *Probibita jure naturali, & divino.*
38 *Ex una sequitur alia, & caudas habent colligatas.*
39 *Argumentum* 2.
40 *Hæresim gravissimum delictum.*
41 *Interpretatio vera reperitur solùm in Ecclesia Catholica.*
42 *Argumentum* 3.
43 *Qui se dicit dignum minori pœna, fatetur se dignum majori.*
44 *Credenda sunt etiam non expressa in Scripturis.*
45 *Obscura continet Scriptura.*
46 *De fide aliquid est, licèt non expressum libris Canonicis.*
47 *Genus hominum, idest, species hominum.*
48 *Exempla Scripturæ.*

Missus

Chri-

FINIS.